

ABHAZ MASALLARI

Hazırlayan
SERGEY ZUHBA

Türkçeye Çeviren
PAPAPHA MAHİNUR TUNA

3

**Apsuwa Lakukua
ABHAZ MASALLARI**

Düzenleyen, Yayına Hazırlayan ve Önsözü Yazan
SERGEY ZUHBA

Türkçeye Çeviren:
PAPAPHA MAHİNUR TUNA

Copyright
Alaşara Matbaası - Maynur Tuna

Düzeltili
Kaim Elban - Mahinur Tuna

Dizgi
Burcu Mercan

Grafik
Baskı Evi

Kapak Resimleri
Ön Kapak: **Valeri Gamgia**
Arka Kapak: **Andrey Sudakov**

Kitabın İçindeki Resimler
Tavşan Resmi: **Benya-pha Elvira** Değirmenci Kese: **R. Gabliya**
Diğer Resimlerin tümü: **S.M. Gabelya**

1. Baskı:

Sohum, Alaşara Matbaası, 1997

2. Baskı:

Baskı Evi, 5 Ekim 2009

ISBN 978-605-60895-0-3

İsteme Adresi

Kafkas-Abhazya Kültür Derneği

Tel: 0216. 342 94 64

bilgi@abhazdernegi.org

Mahinur Tuna

+90 555 393 10 29

+90 216 345 36 96

*“Bu çeviriyi; Abhaz tarihini, destanlarını,
masallarını, efsanelerini, yaşam biçimlerini, üretim
tarzlarını, duygu ve düşüncelerini, inançlarını,
sembollerini en özgün biçimde yansıtan değerli ressam
Valeri Gamgia'ya armağan ediyorum.”*

Mahinur Tuna

VALERİ GAMGİA: Ressam, Grafik Sanatçısı. 29.9.1944 yılında Abhazya'nın Kutol Köyü'nde doğdu. 21. 10.1992'de Sohum kentinde yaşamını yitirdi. 1968-1972 yılları arasında Gürcistan Güzel Sanatlar Akademisi'nin grafik bölümünde okudu. 1972'den itibaren Abhaz Ressamlar Birliğinin ortak sergilerinin tümüne katıldı. Yıllarca çocuk dergisi Amtsabz'da çizdi. 1973'de Abhaz ressamların Moskova'daki karma sergisine katıldı. O yıldan itibaren Sovyet Ressamlar Birliği üyesi oldu. Moskova, Tiflis, Kutais, Batum, Kuzey Kafkasya kentlerinde ve Berlin'de resimleri sergilendi. Monumental resimlerinden ötürü Dirmit Gulya ödülüne layık görüldü. Eserleri, Abhaz Devlet Sanat Galerisi'nde, Lıxni Kültür evi, Maçara Kültür evi, Çlow Kültür Evi'nde ve özel koleksiyonlarda bulunmaktadır.

“Yaşam ağacı”, Şiarda Aamta”, “Abriskil”, “Nartlar” ve “Abhaz Tarihi” konulu dev yapıtları, V. Gamgia'nın halkın kültür tarihini en ince ayrıntılarına kadar özümseyip evrensel bir form ve estetik içinde sunuşunun en güzel kanıtlarıdır.

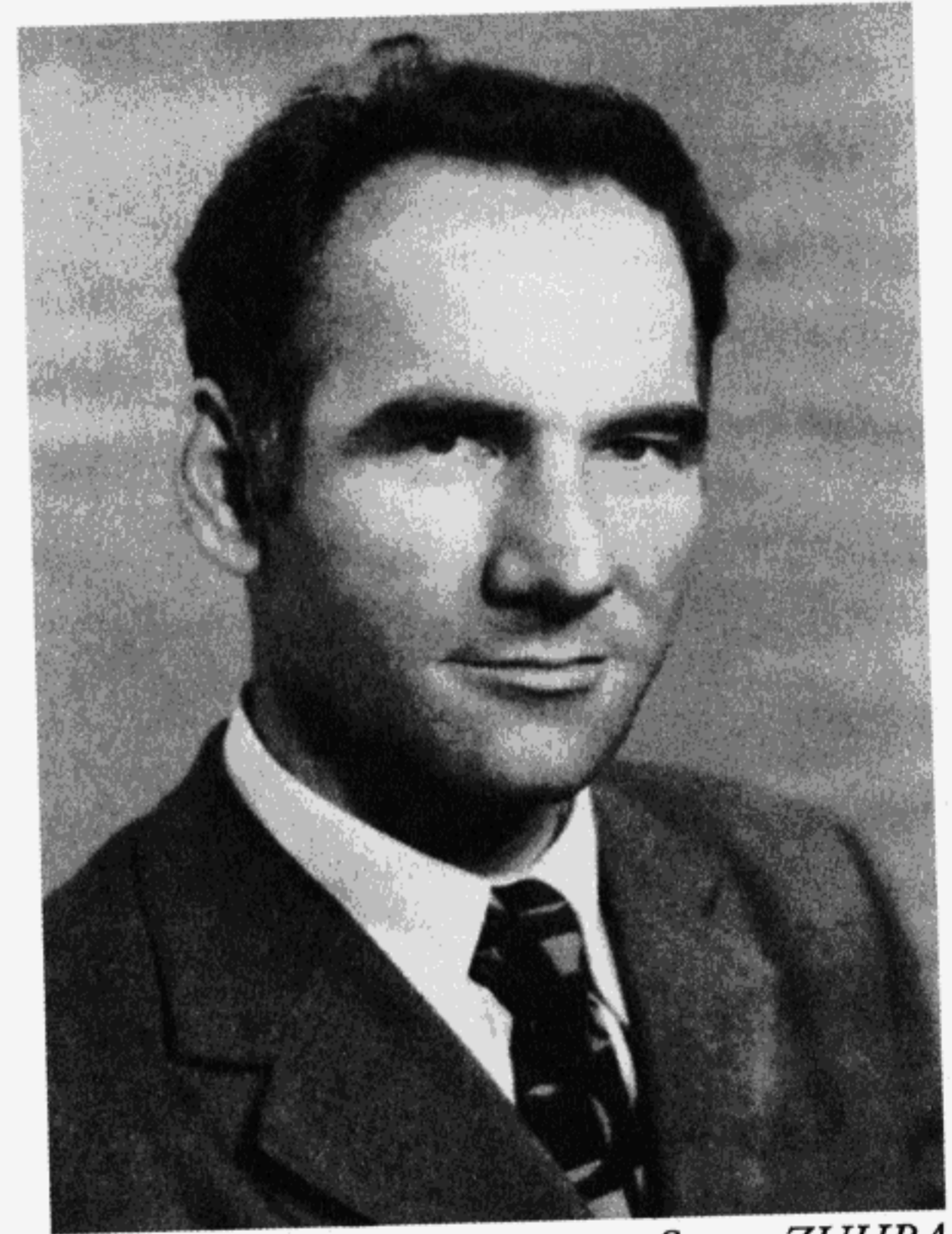
Bağımsız Abhazya'nın ulusal bayrağını, Cumhurbaşkanlığı forsunu ve devlet onur madalyalarının tümünü de o çizmiştir.

Sanatçının duvar resimlerinin önemli bir kısmı savaşta hasar görmüş olup bakıma, onarıma ve ilgiye muhtaçtır. Ailesi tarafından oluşturulan küçük bir fon ise bu ihtiyacı karşılamamaktadır. Kitabı O'nun adına ithaf etmekteki amacımız devletin ve sanatseverlerin dikkatini bu değerli eserlere çekmektir.

TEŞEKKÜR

*Bu kitabın yayın giderlerini karşılayan
Avukat-Noter Durdu ERGÜN'e, Kafkas Abhazyaya
Kültür Derneği'ne ve derneğin Başkanı Cihan
ZAFER'e yürekten teşekkür ediyorum.*

Mahinur Tuna

Sergey ZUHBA

SERGEY ZUHBA

10 Temmuz 1936 yılında Oçamçıra ilinin Gup Köyü'nde dünyaya geldi. Abhaz Folkloristi ve Edebiyat Eleştirmeni, Abhaz Bilimler Akademisi üyesi, Filoloji Bilimleri Profesörü, Dirmit Gulya Devlet Ödülü sahibi.

Zuhba, SSCB döneminde yazarlar birliği üyesiydi, günümüzde de Abhaz Yazarlar Birliği ve Rusya Federasyonu Yazarlar Birliği üyesi, aynı zamanda gazetecilik yapan yazar, Abhaz Gazeteciler Birliği'nin de üyesi.

1959 yılında Sohum Öğretmen Enstitüsü'nün Filoloji Bölümü'nden mezun olan Zuhba, 1964 yılında Tiflişte yüksek lisans eğitimi gördü. Tez konusu "Abhaz Halk Masalları" idi. 1959 yılından günümüze kadar Abhaz Bilimler Akademisi'ne bağlı Dirmit Gulya Abhaz Araştırmaları Enstitüsü'nde çalışmaktadır. 2004 yılından beri de Adıgey Devlet Üniversitesi'nde sözleşmeli olarak ders vermektedir. 1999 yılında Maksim Gorki Dünya Edebiyatı Enstitüsü'nde "Masallar Dışındaki Halk Söylencelerinde Abhaz Mitolojisi" konulu doktora tezi verdi. 500'den fazla bilimsel makalesi, 20'yi aşkın yayınlanmış kitabı bulunmaktadır.

Abnawayü, Agızmal, Adawı, Alışkintır, Apsçüaha, Araş, Aşaçüa-Çapaçüa, Ayüstaa gibi bazı kitapları "Dünya Halkları Mitolojisi" adlı seri yayınlar arasında yer aldı.

Abhaz söylenceleri ve şarkıları ile ilgili yayınları da bulunuyor. 1976 yılında çok ilgi uyandıran "Abhaz Masalları" adlı kitabı yayımlandı. 1978 yılında ise "Abhazyanın Tarihsel Kahramanları ile İlgili Söylenceler" adlı eseri yayımlandı. 1997 senesinde "Abhaz Masalları" adı altında bir kitap daha yayımlandı. Bunların dışında edebiyat eleştirilerinin yer aldığı kitapları da bulunmaktadır. Sergey Zuhba, Abhazca ve Rusça olarak yazıyor, çok iyi derecede Almanca ve Gürcüce de biliyor.

ÖNSÖZ

Zaman hızla akıp gidiyor, tarihsel dönemler değişiyor. Ulusların toplumsal, politik ve ekonomik alanlardaki sorunlarına, hiçbir yerde tam anlamıyla çözümler bulunamıyor. Her zaman dikkat ediyorum, gelgitler içinde yükselişler ve düşüşler birbirini izliyor. Hatta bakıyorsunuz kimi uluslar, etnik bütünlükleri içinde tam gelişip büyürken, hiç ummadığınız sıradan bir nedenle yok olup gidiyorlar. Tarih çok iyi tanıktır; sonu gelmez dönemeçler, sapmalar sonucu pek çok ülkenin, nice devletin dün, "Bu en iyi yoldur, hedefimiz budur, işte mükemmeli bulduk!" diye sarılıp ideoloji haline getirdikleri bir sistemi, bir başkası çıkıp "Bu artık eskidi, demode oldu, hiçbir işe yaramıyor." diye üstüne bir sünger çekip atarak, bir başka yol deniyor. Yetenekli, eğitilmiş, bilgili ve görgülü insanlar ise en eski dönemlerden beri, insanlar için en iyi, en doğru yöntemleri, sistemleri, sürekli aramaktalar. Bugün de boş durmuyorlar. İnsanoğlunun tarihi eski ve yeni çatışmasıyla dolu. Ama ne denli zeki, akıllı, yetenekli ve eğitilmiş de olursa, kimse bugüne değin ilerisini görüp ne olup biteceği konusunda bir kehanette bulunamıyor.

Değişik halklar, değişik topluluklar; değişik dönemlerde, değişik dünya görüşlerine sahiptiler. Yazıdan önce ve sonra; iyi ve kötü, aydınlık ve karanlık, yaşam ve ölüm, güzellik ve çirkinlik gibi daha pek çok önemli alanlara ilişkin, her halkın kendine özgü algılamaları ve yorumları olmuştur.

Dünyadaki tüm halklar gibi Abhazlar da, en eski çağlardan beri kendi ulusal halk kültürünü oluşturuyordu. Ancak, eskiden

yazı diline sahip olmayışları nedeniyle, bu kültürün kim bilir ne kadarı yok olup gitti. Yazı diline geçirildiği andan bu yana, bilim insanlarının da çabaları ile yitirilenleri azımsamamakla birlikte, Abhaz folklorunun başka ulusların folkloruyla karşılaştırılmayacak kadar özgün olduğu ortaya kondu. Bu kültüre geniş bir açıdan bakacak olursak; sınırlarının geniş, anlamının derin olduğunu görürüz. Ancak bu kültürün içinde, Abhaz dili ve bu dilin sözlü ürünlerinden daha önemlisi yoktur.

Tarih ne denli değişse, ne denli çalkantılı geçse de, halkın manevi kültürü, özellikle dili ve sözlü edebiyatı, kendileri var oldukça kaybolmuyor, ölmüyor; dahası tarihten silinmiş kimi halklar bile, yalnız o halkın folkloru ve dillerine ait edebi ürünleriyle hala yaşıyorlar: Sümerler ve Hititler gibi.

Bilindiği üzere, Abhaz folkloru gereğince derlenip yayımlanmamıştır. Derlenebilenlerin bir kesimi bile, diğer halkların folkloruyla karşılaştırıldığında, ne denli zengin olduğu hemen anlaşılıyor. Bu zenginlik, türlerdeki çeşitlilikte de hemen göze çarpıyor. Hüznülü şarkılar, ağıtlar (ölüm üzerine yakılmış şarkılar), üretime ilişkin şarkılar, mitolojik öyküler, atasözleri, bilmeceler, masallar, ninniler, Nartlar'a ve Abriskil'a ait arkaik öyküler, fıkralar, tarihsel kahramanlık öyküleri ve her türlü sözlü ürün.

Bu türlerin hepsi, anlam ve biçim bakımından birbirlerinden epey ayrıdır. Buna karşın; şu daha iyi, bu daha kötü denemez. Her birinin ayrı bir işlevi vardır. İçlerinde eski işlevini yitirip değişmiş olan ürünler de var. Örneğin üfürük duaları, eski çok tanrılı dönemde anlamlıydı, bugün önem ve anlamını yitirmiş bulunmaktadır. Ancak sanatsal özelliklerinden dolayı, bugün de halk onları unutmamaktadır.

Masallar ise, henüz işlevini tam anlamıyla yitirmiş sayılmaz. Gerçi halk bunları eskisi gibi yoğun olarak anlatmıyor; ama bugün en çok sevilen sözlü halk edebiyatı ürünleri masallardır. Eskiden masalları hasta beklerken sabaha kadar uyumamak için anlatırlardı. Konu komşu toplanınca gece yarısına değin elden ele, dilden dile masal anlatarak sabahlarıydı. Bugün artık böyle bir şey yok; ancak büyük küçük, eğitilmiş eğitimsiz hemen herkes, masallara karşı sevgisini yitirmiş değil.

Folklor dalları içinde her birinin ayrı özellikleri vardır derken,

yaşam biçimlerinin de farklı olduğunu aklımıza getirmemiz gerekir. Örneğin; duaların yaşamı, diğer türlerin özellikleri ile birbirine hiç benzemez. Dualar, yani üfürükler her yerde, her şeyde kullanılmaz; bu nedenle biraz da gizlidir. Onu bilenler çoğunlukla sessizce, fısıltıyla okurlar. Bu dualar çeşitli hastalıklar, nazar, yılan sokması gibi durumlarda okunur. Okuyan yüksek sesle herkesin anlayacağı şekilde okursa, dinsel özelliği kaybolacak sanılır.

Masalın kendine özgü özellikleri vardır. Masal, öncelikle geceleri söylenir, gündüz masal anlatanın dişleri dökülür ya da söylediği masal unutulur diye korkulurdu. Ayrıca, diğer folklor dalları gibi geleneksel olarak kâğıda yazılıp okunacak şekilde kullanılmazdı. Onun sözlü olarak anlatılması, gelenekselleşmiş bir yöntemdi. Bu yüzden bir masal kâğıda geçince, sözlü anlatım sırasında taşıdığı çekiciliğini yitiriyordu. Usta masal anlatıcılarını dinlemenin tadı, başka bir zevkti. Sadece metni kâğıda yazmak gibi yavan olmazdı. Tek sözcükle, masalın toplumda geleneksel bir yaşam biçimi vardı; o yüzden onu mutlaka dinlemek gerekirdi. Masal, okuyucu için değil, dinleyici için çekici ve yerine göre de büyüleyiciydi. Buna karşın, günümüzde masallar, artık sadece kitaplarda yaşamaktadır.

Masalın böyle kısmetli, bereketli, uzun ömürlü oluşunun başka nedenleri de vardı. Her şeyden önce onlar birer sanat eseri idi. Masal dünyası başka bir dünyaydı. Burada yalnız insanın kafasında yatan şeyler yoktu. Masal sınır tanımaz bir genişliğe, zengin hayal gücüne sahipti. Halk da masalı başka şeylerle karıştırmazdı. Masalların en önemli özelliklerinden biri iyimser oluşlarıydı. İnsan yaşamı ne denli güçlüklerle dolu olursa olsun, masal ona güven ve umut veriyordu. Masal insan bilincine ayrı bir parıltı veriyor, başka bir ışık yansıtıyordu.

Abhaz masalları ile ilgili söylenecek çok şey var. Diğer halkların masalları ile ilgili benzerlikler, farklılıklar, arkaik karakterli motifler, konular, portreler, kişiler...

Topluca bakacak olursak, Abhaz masallarının özellikleri şöyle sıralanabilir: Abhaz masallarının en büyük özelliği arkaik motiflerle örülü olmasıdır. Kahramanlar çok sayıda ve kahramanlık öyküleri ön plandadır. Kahraman evleniyorsa, kızı bin bir güçle, yiğitlikte alıyor; kız kendisinden daha üstün olmayı kabul etmiyor. Mal

mülk, şan şöhret, ad unvan alıyorsa bin bir güçlkle, yiğitlikle kazanıyor. Yaşam çizgisi hep yokuş. Devamlı çabalıyor, tehlike içinde, hem doğadaki güçler hem de toplumsal sıkıntılarla savaşması gerekiyor. Masal kahramanı, yaşamın içinde her zaman en güç koşullarda, en zor olanı seçip başarıya ulaşmak durumunda.

Masalın özelliklerinden biri de kısmetli, bereketli, neşeli, yani mutlu sonla bitiyor olması. Kahraman öldüyse diriliyor, insanı yaşama döndürecek olağanüstü güçler mutlaka bulunuyor, iyi arkadaşlara, dostlara rastlanıyor. Sonuç olarak, toplumsal ortamda neşe ve sevinç var, şans kahramanın yüzüne gülüyor; tüm düşmanları, kötü ve karanlık güçleri yenerek başarıya ulaşıyor.

Abhaz masallarında asıl kahraman, yüceltilen kişi toplumsal düzeyi düşük olan kişidir. Zavallı çiftçi, köylü ya da onun kızı veya oğludur. Kahraman çoğunlukla yoksul ve umarsız, içinde yaşadığı toplumun kendisine değer vermediği kişi olarak tanımlanıyor; ancak o yaşamın güçlüklerine karşı yardımcıları buluyor, at, kuş, köpek gibi hayvanlardan yardım görüyor ve sonunda her türlü zorluğu yenip başarıya ulaşıyor, zafer sonunda çaresizin oluyor.

SERGEY ZUHBA

Hayvan Masalları

- 1- İki Fare
- 2- Bit ve Pire
- 3- Oğlak, Kuzu ve Buzağı
- 4- Tilki ve Alakarga
- 5- Müslüman Avcı ve Domuz
- 6- Ajüeypşaa ve Baykuş
- 7- Yiğit Jakur
- 8- Korkak Tavşanlar

Gerçeküstü Masallar

- 1- Şasow Aapısta ile Kral Nayöy
- 2- Yedi Dev Kardeş
- 3- Hacı Smel
- 4- Pıça ile Kuça
- 5- Mazlow ve Jakur'un Kaurbey'in Oğulları Olması.
- 6- Dul Kadın ve Çocukları
- 7- İhtiyar'ın Oğlu Çıdz Yıkuatla
- 8- Samkenike
- 9- Hayıt'ın Masalı
- 10- Üç Kardeşin Evlenmesi
- 11- Kuadapş-pha
- 12- Kral'ın Hizmetçisi Aliksa'nın Masalı
- 13- Aça-yıpa Camhuh
- 14- Kara Adam Kıvrıcık Saç Hacaca'nın Yiğitliği
- 15- Beğenmedikleri Ratmir
- 16- Üç Kılın Masalı
- 17- Çobanın Prenses Himkuarasa ile Evlenmesi
- 18- Himkuarasa
- 19- Kiagua Zalajü
- 20- Hangimizin
- 21- Gulşap ve Üç Kardeşin Masalı
- 22- Bagdajü'ün Çocuklarını Nasıl Kaçtırdılar
- 23- Taçkum'un Masalı
- 24- Uzun Öküz
- 25- Abhaz ve Şeytan
- 26- Yalan

- 27- Mata'nın Masalı
- 28- Lagu-yıpa Hançkut
- 29- Balık ve Çiftçinin Oğlu
- 30- Kralın Üç Oğlunun Masalı
- 31- Santa Saaça ve Safa Saaça
- 32- Salusan, Balık Salusan, Kuluk Salusan, Kaytamır
- 33- Kamsa'nın Yiğitliği
- 34- Dilsiz Sagasa
- 35- Gençliği Zor Geçenin Yaşlılığı İyi Geçer
- 36- Ayının Büyüttüğü Kobluh
- 37- Avcı ve İlginç Karısı
- 38- Güneşi Yakalayan Kız
- 39- Mza- lıpa Ahmat, Mra- lıpa Ahmat
- 40- Bir Prensesin Delikanlı Olması
- 41- Kral ve Kahyasının Kızı
- 42- Ançakuança
- 43- Ölüye İyilik Eden Adam
- 44- Prens ve Balık
- 45- Başından Olağanüstü Olaylar Geçen Kız ve Delikanlı
- 46- Habjın'ın Masalı
- 47- Demir Kurt
- 48- Erkek Kardeşiyle Evlenmeyen Kız kardeş
- 49- Taştan Çıkan Çocuk
- 50- Öküzün Büyüttüğü Çocuk
- 51- Hırsızlıklarda Bir Değil
- 52- Kral ve Tembel Damadı

Yaşama ilişkin Masallar

- 1- Dileği Olan Sefil Oğlan
- 2- Söz Uyumu
- 3- Doğrucu ile Yalancı
- 4- Sefil Abhaz ve Şeytan
- 5- Çiftçi ve Şeytan
- 6- Ahışranın Söylediği
- 7- Kral Ahmat Oğluna Nasıl Gelin Getirdi
- 8- Yargıç
- 9- Kral ve Zavallı Kız
- 10- Aptallık ve Akıllılık

- 11- Aptallık ve Zavallılık
- 12- Aptallık Yüzünden
- 13- Budalanın Masalı
- 14- Cahuh-yıpa Hortij
- 15- Sajüargela Yiğit
- 16- Borç Ödemeyen Alacak Bırakmayan
- 17- Dağ ve Deniz
- 18- Üvey Oğul ve Üvey Baba
- 19- Bıçak
- 20- Köylünün Yaptığı
- 21- Kokoçih
- 22- Papaz ve Algeriy
- 23- Üç Erkek Kardeş
- 24- Kul Ahmat'ın Karısını Nasıl Kaçırdılar
- 25- Papa Esif'in Manidar Halleri
- 26- Akıl ve Şansın Savaşı
- 27- Akıl ve Şans
- 28- Kral'ın Öykü Dinlemesi
- 29- Üvey Anne ve Üvey Kız
- 30- Amışmihula
- 31- Babanıkua ve Babasıkua
- 32- Üç Kardeş ve Kral
- 33- Değirmenci Kese
- 34- Fakirin ve Zengin Gelini
- 35- Kral Kızının Evlenmesi
- 36- Papaz ve Hoca
- 37- İki Kardeşin Mal Taksimi
- 38- On İki Kez Evlenip Ayrılan Bir Adamın On Üçüncü Kez Evlenmesi
- 39- İhtiyar, Oğullarını Nasıl Eğitti
- 40- Mal ve İnsanlık
- 41- Yiğit Kaşoba
- 42- Kosa'nın Kesesi
- 43- Altı Kardeşin Değirmen Taşını Getirmesi
- 44- Baba Vasiyeti
- 45- Uğurlu Kadın
- 46- Dul Kadının Oğlunun Uğurlu bir Kızla Evlenmesi
- 47- Zengin

Hayvan Masalları

İki Fare

Bir gün ev faresi ile dağ faresi bir yerde karşılaşmışlar. Ev faresi dağ faresine selam verip tanışmak istemiş, hemen elini uzatıp sormuş.

"Nerede yaşıyorsun, nasıl geçiniyorsun, ne kadar malın var?" demiş.

Dağ faresi de:

"Ooo, çok malım var, örneğin bir ormanım var!" demiş. Bu kez dağ faresi ev faresine sormuş:

"Senin neyin var?" demiş.

Ev faresi:

"Benim neyim yok ki!.. Sorman hata, dayalı döşeli bir evin neyi varsa tamamı benim!" demiş.

Her iki fare de mallarını birbirlerine ballandıra ballandıra anlattıktan sonra sıra mallarını birbirlerine göstermeye gelmiş.

Önce dağ faresi ev faresine;

"Gel sana malımı göstereyim!" demiş.

"Nasıl yaşadığımı görmüş olursun, kim bilir belki bir gün geçip giderken, kötü bir havaya denk gelir ve bana uğramak istersin." demiş.

Ev faresini alıp yola çıkmış. Giderken bir tepede üzüm, fındık, ceviz gibi bol miktarda meyve olan bir yer göstermiş ve

"Bütün bunlar benim!" demiş.

"Demek sen epey zenginmişsin. Buyur gel şimdi de bize gidelim. Ben de sana benimkileri göstereyim. Dar gününde, konuklarına ikram edecek yiyeceklere ihtiyacın olduğunda gelip benden alırsın, bir ihtiyacın olmasa bile ziyaretime gelebilirsin, oturur iki lafeder, çene çalarız." diye, dağ faresini alıp eve götürmüştü. İki fare büyük bir hevesle sandıkların içine dalmışlar, ev sahiplerinin giyeceklerini, yiyeceklerini, her şeylerini gösteren ev faresi:

"Bunların hepsi benim." demiş.

Sonra evin genç kızının çekmecelerine girmişler, dolabın içindeki incik boncukları, incir kurularını falan göstermiş. Oradan çıkıp mutfığa girmişler, içi bolca cevizle doldurulmuş pestiller göstermiş. Oradan da tavan arasına çıkmışlar. Dağ faresi yukarıdan bakınca ocağın önünde bir kedi görmüş, dağda hiç kedi görmediğinden tuhafına gidip sormuş.

"Bu ocağın başında oturan, senin neyin oluyor?" demiş.

Ev faresi tüm kurnazlığı ile konuşmaya başlamış, dağ faresinin onca malını görünce acele bir hinlik düşünmüştü.

"O benim annem, epey yaşlandı, bu yüzden ocak başından ayrılamıyor." demiş ev faresi.

"Aaa, o zaman bir hal hatır sormam gerek; ama sizin adetleriniz nasıldır bilmiyorum." demiş, dağ faresi.

"Biz, büyüklerin hatırını sormak için, ukiñçara skinçara, hurna, sakia guğua diye önüne atlayıp hal hatır sorarız." demiş ev faresi.

Buna inanan dağ faresi tavan arasından atlayıp kedinin önünde durmuş selam verip:

"Ukiñçara skinçara, hurna, sakia guğua!.." demiş. Kedi hemen fırlamış.

"Gurmasti, sirmasti, maha madlapsırı, kes!.." deyip dağ faresinin selamına karşılık vermiş ve bu arada onu hop diye bir lokmada yutmuş.

Dağ faresi anında kedinin midesine inivermiş. Kurnaz ev faresi de dağ faresinin dağdaki mallarına el koyuvermiş. Evden kovalandıkça gidip dağ faresinden ele geçirdiği yemişleri yiyormuş.

Dağ faresi ile ev faresinin tanışması işte böyle olmuş.

Bit ve Pire

Bit ve pire damat olmaya gidecekleri yerde, kötü bir akarsuyun başına gitmişler. Pire hop diye zıplayıp akarsuyu geçmiş. Bit de hoplamış; ama suyu geçememiş, lap diye suyun tam ortasına düşmüş.

Zavallı bit ölüm kalım savaşı veriyormuş, debelenip durduğu yerden pire'ye seslenmiş.

"Hay abaapsı koca pire, git de koca domuzdan bir kıl al, sonra gel de beni kurtar!" demiş.

Pire hemen koca domuza koşmuş.

"Wanacalbeyt domuz, killarından birini ver, gidip suya düşen biti kurtaracağım." demiş. Koca domuz da:

"Olur ama önce şu koca meşeden bir avuç palamut getir!" demiş.

Pire meşeye koşmuş.

"Waa koca meşe, bir avuç palamut ver, palamudu domuza verip domuzdan kıl koparacağım, onu da bite uzatıp koca biti sudan kurtaracağım." demiş pire, koca meşe ise.

"Olur; ama sen önce kartalın tepeme konmasını sağla." demiş. Pire kartala gitmek için yola düşmüş. Sonunda kartala ulaşmış.

"Wanacalbeyt kartal, koca meşenin tepesine oturmazsan, koca meşeden bir avuç palamut alamayacağım, palamudu domuza götürmezsem domuzdan kıl koparamayacağım, domuzdan kıl

koparmazsam suya düşen biti kurtaramayacağım.” demiş. Kartal da:

“Tamam; ama sen önce atmacaya git, söyle beni yakalamasın, yakalamazsa koca meşenin tepesine otururum.” Pire koşup atmacaya gitmiş ve durumu anlatmış.

“Olur; ama önce sucu kadına git ve bana bir kış civcivi getir.” demiş atmaca.

Pire sucu kadından kış civcivi istemek üzere yola düşmüş. Kadına ulaşınca:

“Waa sucu kadın, banacalbeyt, bir kış civcivi versen götürüp atmacaya verecektim, atmacanın kartalı yakalamamasını, kartalın da koca meşenin üstünde oturmasını sağlayacaktım. Sonra da koca meşeden bir avuç palamut alıp domuza verecektim, domuzdan da bir kıl koparıp bite götürecektim, kılı bite uzatıp düştüğü sudan kurtaracaktım.” demiş zavallı pire.

“Peki pire, madem öyle, git bana bir avuç darı getir sonra veririm.” demiş. Pire yola koyulmuş darı sahibi kadına gitmiş:

“Waaa banacalbeyt! Mümkünse bir avuç darı ver, bir avuç darıyı sucu kadına verip bir kış civcivi alacağım, onu atmacaya vereceğim, atmaca kartalı yakalamayacak, kartal meşenin tepesine oturacak, meşe de bir avuç palamut verecek, palamudu alıp koca domuza götüreceğim, koca domuz bir kıl verecek, alıp bite gideceğim ve kılı uzatıp biti sudan çıkaracağım.” demiş. Darı sahibi kadın ise pireye:

“Git o zaman farenin kulübeme girmemesini sağla.” demiş. Pire fareye koşmuş:

“Aman fare! Senden çok rica ediyorum darı sahibi kadının kulübesine girme, ondan bir avuç darı alacağım darıyı götürüp Sucu kadına vereceğim, ondan da bir civciv alıp atmacaya vereceğim, atmaca kartalı yakalamayacak, kartal meşenin üstüne konacak, meşe de bir avuç palamut verecek, palamudu domuza vereceğim, domuzun kılını alıp biti sudan çıkaracağım.” demiş.

“Peki o zaman kediye git, beni yakalamasın, ben de o zaman darı sahibi kadının kulübesine girmem.” demiş fare de.

Pire koşup kediye gitmiş:

“Kedi kardeş mümkünse, senden rica ediyorum şu fareyi yakalama, yakalamazsan darı sahibi kadının kulübesine girmeyecek, kulübeye girmezse kadın bana darı verecek, darıyı sucu kadına vereceğim,

o da bir kış civcivi verecek, civcivi atmacaya vereceğim, atmaca kartalı yakalamayacak, kartal meşeye konacak, meşe bana palamut verecek, palamudu domuza vereceğim, domuzdan bir kıl koparıp biti kurtaracağım.” demiş pire. Kedi de:

“Öyleyse ormanın arkasındaki alaca ineğe git biraz süt versin.” demiş. Pire ormana koşmuş, ineği bulup süt istemiş:

“Sütü kediye vereceğim, kedi fareyi yakalamayacak, fare kulübeye girmeyecek, darı sahibi kadın bana darı verecek, ben darıyı Sucu kadına vereceğim, o da bana bir kış civcivi verecek, civcivi atmacaya vereceğim, atmaca kartalı yakalamayacak, kartal meşeye konacak, meşe palamut verecek, palamudu domuza vereceğim, domuzun kılını alıp biti kurtaracağım.” demiş pire; ama bu kez inek direktmiş:

“Tamam; ama şu tarladaki mısır saplarından bir deste getir, sonra sana süt veririm.” demiş.

Pire gidip ineğe mısır sapı getirmiş, inek süt vermiş, sütü götürüp kediye vermiş, kedi fareyi yakalamaktan vazgeçmiş, fare kulübeye girmemiş, kadın darı vermiş, darıyı sucu kadına götürmüş, o da bir kış civcivi vermiş, civcivi atmacaya vermiş, atmaca kartalı yakalamamış, kartal meşeye konmuş, meşe palamut vermiş, palamudu domuza götürmüş, domuzdan bir kıl koparıp bite koşmuş, tam biti sudan çıkarmak için kılı suya uzatmış ki ne görsün, bit ölmüş sırt üstü yatıyormuş.

Pire biti kurtarmak için çok uğraşmış; ama o uğraşırken bit çoktan ölüp gitmiş.

Oğlak, Kuzu ve Buzağı

Çobanın biri davalarını alıp giderken, farkına varmadan hava kararmış. Bir oğlak, bir kuzu ve bir buzağı sürüden ayrılmışlar. Gidip bir yerde duraklamışlar, onların biraz ötesine de bir ayı, bir kurt ve bir tilki oturmuş. Hava iyice kararınca tilkiyi biraz et getirsin diye kuzuların yanına göndermişler.

Tilki içeri girer girmez kuzu ayağa kalkmış, maksadını bildiğinden:

“Ben de sana onu diyecektim, akşamüstü arkadaşlarımla güzel bir yer bulup konaklamak üzere buraya adım atmıştık ki kurt mu tilki mi ne olduğunu anlamadığımız bir şey buraya geldi. Arkadaşlarım onu paramparça etti, tamamen bitiriyorlardı ki araya girip bir but kopardım, ne bana yetti ne onlara, hala çok açım. İyi ki geldin tilki, sen çok yaşa emi!” demiş kuzu gülümseyerek.

Kuzudan *“Tilki mi kurt mu hangisini yediler?”* sözünü duyan tilki kuyruğunu kıvrıp yavaş yavaş geri çekilmeye başlamış.

“Yakalanmasaydım bari!” demiş içinden, ormana dalıp uzaklarda kaybolmuş. Bir daha arkadaşlarının yanına da uğramamış.

Ayı ve kurt beklemiş, beklemiş; tilkinin gelmediğini görünce bu kez kuzuların yanına kurdu göndermişler.

“Ne yapıyorsunuz siz, derdiniz nedir, akşam yemeği için biraz et istedik, tilkiyi gönderdik, halâ dönmedi, neler oluyor burada ?” diye kızınca, kuzu kalkıp:

“Ben de sana onu diyecektim, akşamüstü buraya geldiğimde ayı

miydi, kurt muydu, neydi bilemedim, hangisiyse de arkadaşlarım onu paramparça edip yediler, ben de onlardan bir but kapıp yedim; ama ne bana yetti ne onlara. Sen çok yaşa koca kurt, bir lokma bile etimiz yok.” demiş.

Kuzunun *“Kurt muydu neydi bilmem, arkadaşlarım onu yakalayıp yedi.”* sözlerinden sonra kurt, yavaş yavaş geri çekilmeye başlamış. Beni yakalamasınlar diye acele edip ormana dalmış, iyice uzaklara gitmiş, arkadaşlarına da bir daha hiç uğramamış.

Ayı yalnız başına beklemiş, beklemiş kimsenin dönmediğini görünce bu kez kuzuların yanına kendisi gitmiş.

“Ne yapıyorsunuz siz? Nedir bu haliniz, altı üstü bir akşam yemeği için bir parça et istedik, arkadaşlarımızı gönderdik dönmediler, ne oluyor burada ?” demiş ayı homurdanarak, kuzu da kalkıp:

“Ben de sana onu söyleyecektim, akşamüstü arkadaşlarıma iyi bir konaklama yeri aramak için dışarı çıkmıştım, geri döndüğümde ayı mıydı kurt muydu ne olduğunu anlayamadığım bir şeyi param parça etmiş yiyorlardı, ben de bir buda yetiştirdim, alıp yedim; ama dişimin kovuğunu bile doldurmadı, açlıktan ölüyorum, hay sen çok yaşayasın ayı, ilaç için istesen bir lokma etimiz yok.” demiş kuzu.

Kuzu bunları söyler söylemez ayı yavaş yavaş geri çekilmeye başlamış. Sözlerini bitirir bitirmez ayı ormana dalıp uzaklaşmış. O da *“Yakalanmasam bari!”* diyormuş içinden.

Bunların hepsi ormanda yeniden karşılaşmışlar.

“Onları kandırdığımızı anlarırsa peşimize düşüp bizi yerler.” demiş kuzu.

“Haydi başka yere gidelim.” diye yola çıkmışlar. Giderlerken yere doğru eğilmiş bir ağaç görmüşler, üstüne çıkıp oturmak istemişler; fakat buzağıyı yukarı çıkarmak çok zor olmuş. Sonunda buzağıyı çeke çeke yukarı çıkarmışlar; ama buzağı orada da duramamış pat diye yere düşmüş.

O anda ayı, kurt ve tilki ormanda buluşmuşlar, kandırılıp korkutulduklarını anlayınca hep birlikte kuzuların peşine düşmüşler, kuzuların eski oturduğu yere gitmişler; ama hiç bir şey görememişler. Sonra kuzuların izini takip edip giderken çıktıkları ağacın altına gelmişler. Tam o anda buzağı yere düşmüş, kuzu da avazı çıktığı kadar bağıriyormuş.

“Aman buzağı en bygn sen ye, ondan sonrakinini ben yiyeyim, kalanı da oğlak sen sakın kaçırma!” diyormuş. Ayı ve diğerleri kuzuların gerçekten kendilerini yiyeceklerini sanarak tekrar ormana dalmışlar.

Geceyi bir ağacın üstünde tneyerek geçiren kuzucuklar, canlarını zor kurtarmışlar. Ertesi gün çoban bunları bulup sürüsüne katmış.

Anlaşılan oğlak, kuzu ve buzağı canlarını kurnazlıkla kurtarmış.

Tilki ile Alakarga

Bir gün tilki yolda giderken bir alakarga yakalamış, tam yemek üzereyken,

“Hay wanacalbeyt tilki, Ajeypşaalar’ın şarkısını söylemeden mi yiyeceksin beni?” demiş, alakarga.

“Doğru söylüyorsun !..” demiş tilki ve şarkı söylemek için *“Waaa!”* diye ağzını açmış; açar açmaz kuş pırr diye uçup bir dala konmuş.

“Elimden katın; ama ben çok aım, o zaman bana yiyecek bir şeyler bul, lütfen !” demiş, tilki.

“Gel yleyse beni izle, yiyebilirsen seni yemekten patlatırım.” demiş alakarga, tilkiyi alıp yola düşmüş.

Kuş kona konaklaya, tilki de kuyruğunu savura savura gidiyorlarmış. Giderken karşıda bir kadın görmüşler, yanında bir de küçük oğlan çocuğu varmış. Kafasında bir tepsi, tepsinin içinde de bir sahan varmış. Sağ elinde bir ggm, sol elinde de bir kova taşıyormuş; çünkü tarlada çalışan kocasına yemek götürüyormuş.

“Artık burada dur, ben kadının elindekileri yere bıraktıracağım, kadın benimle uğraşırken sen tıka basa ye!” demiş alakarga.

Pırr! diye uçup kadının önüne dşvermiş alakarga, kanadı kırılmış gibi yapmış. Bunu gören ocuk.

“Anne yakala onu!” diye bağırmaya başlamış, annesi elindekileri ve başındakileri yere bırakmış, oğlu da kuşu yakalayacağım diye peşine düşmüş. Kuş szle szle epey uzaklaşmış. Tilki ise

fırsattan istifade gelip yemekleri yemiş, tıka basa doymuş. Kuş da uçup gitmiş.

Kadın ve çocuk yorgunluktan perişan olmuş bir halde yemeklerin başına gelince olanları anlamışlar, kadın çocuğu bir güzel pataklayıp yere yatırmış, oracıkta bırakıp yoluna devam etmiş.

Alakarga tilkinin kendisini beklediği yere gelince:

“Doydun mu tilki?” diye sormuş.

“Hay wıxatskı, çok iyi doyurdun beni!” demiş, tilki.

“Başka bir şey istiyor musun?” diye sormuş alakarga.

“Ah bir de doyasıya güleceğim bir şey görseydim, başka bir şey istemezdim.” demiş, tilki.

“Gel öyleyse, ben seni gülmekten öldürürüm, sen sadece beni izle yeter.” demiş alakarga.

Gide gide bir tarlada üç kardeşin çapa yapmakta olduğunu görmüşler.

“Tilkiciğim sen şurada bir köşeye otur ve beni izle, yaptıklarına dikkat et!” demiş, alakarga. Pırrr! diye uçup çapa yapan kardeşlerden en büyüğünün tepesine konmuş.

“Dur kıpırdama!..” diye bağırın ortanca kardeş, alakargayı öldürmek için çapasını olanca gücüyle ağabeyinin kafasına indirmiş, ağabeyi düşüp ölmüş. Alakarga bu kez gidip küçük kardeşin kafasına konmuş, ortanca kardeş kamasını çekip alakargayı öldüreceğim diye küçük kardeşinin kafasını kabak gibi kesip atmış. Alakarga tilkinin yanına yaklaşınca tilkinin gülmekten kırıldığını görmüş.

“Doyasıya güldün mü tilki?” demiş alakarga, bunun üzerine:

“Doyasıya gülmek ne demek az kalsın gülmekten ölecektim!” demiş tilki.

“Başka bir isteğin var mı?” diye sormuş alakarga.

“Hay wıxatskı, şöyle doyasıya bir koşmak isterdim.” demiş tilki.

“Tamam, ben seni istediğin kadar koştururum.” demiş alakarga ve tilkiyi alıp yola koyulmuş. Gide gide bir avluda bir çobanın köpekleriyle birlikte oturduğunu görmüşler. Çoban köpekleri tilkiyi görür görmez, tilkinin peşine düşmüşler. Tilki koşuyor köpekler koşuyormuş, tilkinin hali kalmamış, çaresiz kalınca bir

ağaç kovuğuna girmiş, köpekler de havlayarak tilkinin etrafını sarmış.

Tilki biraz kendine geldikten sonra ayaklarına sormuş:

“Bana ne yararınız oldu!” demiş. Ayaklar da:

“Biz olmasak seni buraya kadar kim getirecekti?” demişler. Tilki de

“Köpekler !..” demiş.

“Biz köpeklerin senin peşine düştüğünü öğrenmeseydik, seni oracıkta paralayıp yerlerdi.” demiş ayaklar. Bu kez.

“Kuyruğum sen ne işe yaradın?” demiş tilki, kuyruk da.

“Ben seni yakalamak için peşinden koşanlara rüzgar yapıp, engelledim.” demiş.

Tilki kızıp “Seni köpeklere vereceğim!” diye kuyruğunu uzatınca köpekler tilkiyi yakaladığı gibi paramparça etmişler.

Ben de tilkinin derisini yüzdüm, tüfeğime kılıf yapmak için eve getirdim.

* *Ajüaeyşaa* : On dörtler anlamına gelen bir sözcüktür. Abhaz mitolojisinde avcılık ve hayvancılık tanrısının veya tanrılarının ortak adı olduğu sanılmaktadır. Ajüeyşaa'larla ilgili pek çok halk şarkısı bulunmaktadır. Av yakalandıktan sonra ve yenmeden önce mutlaka bu şarkının söylenmesi gerekir. Şarkı sözleri Avcılık Tanrısına teşekkür ve avın kolay geçmesi için yakarı sözcükleri içerir.

Müslüman Avcı ve Domuz

Çok usta bir avcı varmış ve bu avcı bir Müslüman'mış.

Bir gün yola çıkıp giderken avcı bir çamura girmiş. Bir de bakmış küçük bir domuz çamurun içinde çırpınıp duruyor.

Onu kurtarmak istemiş; ama kendisi Müslüman olduğu için domuza dokunmaması gerekiyormuş, çaresiz kalmış. Sonunda uzunca bir sopa kapıp domuzu ite kaka çamurdan çıkarmış. Kulağına bir işaret koyup yoluna devam etmiş. Domuz da inleye inleye gitmiş.

Ertesi yıl, yine adam avlanırken karşısına çok güzel bir yaban öküzü çıkmış, tam ateş etmek üzereyken yaban öküzünün boynunda bir yılan belirmiş, kafasını sağa sola savurmuş "ateş etme!" dercesine işaretler yapmış. Bu durum onu çok düşündürmüştü. Ama sonunda ne olursa olsun deyip öküze ateş etmiş. Öküz ölünce yılan yaban öküzünün boynuzlarından fırlayıp avcının dayandığı kapıya çarpmış. Avcıya dolanan yılan onu tepeden tırnağa sarıp kapıya bağlamış, avcıyı o kadar sıkı sıkıya ki avcı neredeyse ölecekti, epey çırpınmış, gerinmiş, ama kurtulamamış. "Anlaşıldı bu yılan beni öldürmesine öldürecek ama" diye düşünürken ormandan nefes nefese gelen bir domuz görmüş. Nereye gittiğini, neden acele ettiğini anlayamamış, zaten onu düşünecek hali de yokmuş.

Domuz koşa koşa gidip yılanı tam ortasından dişiyle bölmüş. Avcı da.

"Oh guşal!.." deyip nefes almış.

Kafasını kaldırıp domuza bakınca ne görsün, geçen yıl kulağına işaret koyduğu domuz değil miymiş. Onu çamurdan çıkarıp kurtardığı için domuzun avcıya can borcu varmış, o da bunu ödemek için koşup avcıyı kurtarmış.

Avcı yılanı alıp evine gitmiş, domuz da yeniden ormana dalmış.

Ajüaeypşaa ve Baykuş

Bir gün Ajüaeypşaa'nın karısı:

"Senin onca av hayvanın ve kuşların var. Bize av hayvanlarının ve kuşların kemiklerinden oluşan bir ev yapabilirsin!" demiş.

Ajüeypşaa, karısının dediğini kabul etmemiş; ama kadın her gün her gece bunu tekrarlayıp duruyor, Ajüaeypşaa'yı canından bezdiriyormuş.

Sonunda canına tak eden Ajüeypşaa karısının dediğini yapmaya karar vermiş. Ne kadar av hayvanı ve kuş türü varsa hepsini yanına çağırması. Kuşların hepsi hemen Ajüeypşaa'nın yanına gitmiş; ama baykuş gitmemiş.

Ajüaeypşaa bir gün beklemiş, iki gün beklemiş baykuş yok.

"Ne oldu, niye gelmedi acaba?" diye merak etmiş; ama hiçbir bilgi edinememiş. Bul bulabilirsen baykuşu.

Bütün av hayvanları ve kuşlar uzun bir süre bekledikten sonra baykuş ansızın çıkagelmiş.

"Neredesin sen? Sana toplantı haberi verilince neden hemen gelmedin?" demiş Ajüeypşaa.

"Ölüler ve diriler arasında sayım yapıyordum, hangisinin fazla olduğunu saptamaya çalışıyordum, kusura bakma geciktim, bu iş çok zamanımı aldı." demiş baykuş.

"E, saydın mı bari, ne kadar ölü ve diri varmış?" diye sormuş Ajüeypşaa baykuşa.

"Saydım, wihatskı sıtseyt!" demiş baykuş.

"Ne kadarmış ölü ve diri sayısı?" diye sormuş tekrar, Ajüaeypşaa.

"Başlangıçta ölü ve diri sayısının birbirine eşit olduğunu gördüm. Yalnız, ölüler arasına karısının sözünü dinleyen birini katınca, ölüler bir sayı fazla çıktı." demiş Baykuş.

Ajüeypşaa biraz durup düşününce kusurunu anlamış.

"Dağılın!" demiş tüm av hayvanlarına ve kuşlara, sonra eklemiştir.

"Bu baykuşa her gün bir kuş armağan ediyorum, yediği kuşun mekânı da cennet olsun!" demiş

O günden beri küçük kuşlar baykuşu görünce etrafını sararlar.

"Sara sıf!.. Sarar sıf!.." yani *"Beni ye!.. Beni ye!.."* diye cennete gideceklerini sanarak öterlermiş.

* *Ajüeypşaa* : Avcılık tanrıları. (Abhazlar tanrılarının birer aile olduğu, yiyip içtikleri anlaşılıyor. Eşleri ve çocukları var, hatta gelinleri bile şarkı sözlerinde geçiyor. *"Ayriglerin kızı Ajüaeypşiaların gelini"* dizelerinde olduğu gibi.

Benya-pha Elvira

Yiğit Jakur

Jakur adında bir tavşan varmış, sanki dünyayı ele o geçirmiş, büyük bir ormanın içinde yaşıyormuş. Bu tavşan anlaşılan doğduğu günden beri korkacağı bir hayvanla hiç karşılaşmamış.

"Bu dünyanın kralı benim!" diye böbürlenip geziyormuş.

"Tabi tabi canım, senden büyük kim var?" diyormuş ağaç dalları ve otlar, onu görünce ve yerlere kadar eğiliyorlarmış.

Bir sabah erkenden uyanan Jakur sıçraya sıçraya gidiyormuş. Bakmış bazı çobanlar sürülerini almış kendisine doğru geliyorlar.

"Vay sizi gidi hırsızlar nereden geldiniz buraya? Bunlar benim malım, nasıl yağmalarsınız bunları?" demiş Jakur, bir dal koparıp çobanların yanına gitmiş, dalı savurarak çobanlara meydan okumuş.

"Hadi canım sen de Jakur Efendi, ne zamandan beri senin malın oldu bunlar, ne işin var senin bu ülkede? Mal mülk anlamam ben, biz o dalını kopardığın ağacın altına oturup konaklayacaktık, torbalarımızı da o dala asacaktık; ama sen dalı kopardın ve bize zarar verdin." demiş avcı ve Jakur adındaki bu ukalâ tavşanı adamakıllı azarlamış.

Jakur tavşan inanılmaz derecede kızmış ve küsmüş. Avcıdan uzaklaşmaya başlamış, geri çekilmiş ve sonra elini beline koyarak meydan okumuş.

"Başka bir şey yapamasam da şu elbiselerini farelere verip yedirmez, parça parça ettirmezsem bana da Yiğit Jakur demesinler!" demiş.

Epey söylendikten sonra tabanları yağlamış, hiç yere basmamışcasına ormana dalıp kaybolmuş. Doğruca Fare Krallığı'na gitmiş. Fareler de hükümeti acilen toplamış, görüşme halindeymişler. Jakur tavşan hükümetin huzuruna çıkmış. Tavşan, çobanlarla arasında geçen olayları bir bir anlatmış ve çobanların giysilerini paramparça edip yemelerini rica etmiş.

Fareler can kulağı ile Jakur tavşanı dinlemişler; ama tavşanın sözlerine pek itibar etmemişler.

"Ne diyor bu Jakur tavşan, böyle bir şey duyulmuş mu, biz düşünmeden, taşınmadan bulduğumuz her şeyi kemirip yiyen birileri gibi mi görünüyoruz? Senin dediğin gibi yapıp bunların hepsini birden şimdi yersek sonra ne yiyeceğiz?" demiş farelerin kralı.

"Öyle mi? Öyleyse ben size gösteririm!" diyen Jakur bu kez öfkeyle farelerin karşısına dikilmiş. "Şimdi gidip o kötü kediye haber vermezsem görürsünüz, kökünüzü kurutur, sülalenizin köküne kibrit suyu döker, tek bir kişi bırakmaz!" diye meydan okumuş.

Büyük bir hışımla kötü kedinin yanına gitmiş Jakur, kan ter içinde kalmış, nefes nefese konuşuyormuş.

"Hey koca kedi sen ve ben eskiden iyi arkadaşlık, dostluk, eğer yiğitsen ve seninle aramızda en ufak bir dostluk ilişkisi varsa, lütfen bu dünyada bir tek fare bırakma! Canıma tak ettirdiler!.." demiş.

"Ne diyorsun sen Jakur? Bu gün gidip farelerin tümünü yesem yarın ne yiyeceğim? Açlıktan ölüyorum, göz göre göre kendi kendimi yok mu edeyim?" demiş, koca kedi.

"Vay seni gidi koca kedi, sende kedilik namına bir şey kalmamış, ben de yiğit Jakur'sam gör bak sana neler yapacağım. Seni pişman edeceğim, senin daha sonra yiyecek bulamam diye farelerin peşine düşmediğine inanmıyorum. Sen tembelliğinden uğraşmıyorsun, bu gün hemen gidip seni kraliçeye şikâyet edeceğim ve seni öldürteceğim. Senin tembellikten dolayı fareleri yemediğini söyleyeceğim. Bir şey yapıyormuş gibi kraliçeyi kandırıp bir de ocağın başında oturuyorsun. Üstelik onun tatlı yiyeceklerini yiyorsun, tuh sana!" demiş Jakur ve doğruca kraliçeye gitmiş.

"Zavallı sevgili kraliçemiz! Koca kediniz sizi kandırıyor. Sizin hiçbir işinize yaramaz o, sadece sizin yiyeceklerinizi yiyor. Farelere dokunmuyor bile. Artık öyle bir beslendi ki fare bile yutamaz oldu. Ne işe yarıyor ki bu koca kedi, öldürünüz onu, atınız gitsin!.." demiş Jakur tavşan.

"Ne diyorsun sen müzevirci soytarı? O gerektiğinde farelere dersini veriyor. Bizi birbirimize düşürmeye kalkma, defol git, gözüme görünme!.." demiş kraliçe.

"Vay sen kötülükten başka bir şey bilmeyen ve düşünemeyen kadın! Kedileri ve fareleri saraya oturtup sarayı berbat ettirdin, şimdi gidip seni krala şikâyet edeceğim. Seni öldürtmezsem görürsün!.." diye, kaybolup gitmiş Yiğit Jakur.

Doğruca kralın yanına varmış.

"Değerli kralımız wıxatskı, yani sizin yerinize ben öleyim. Kraliçemizi bu günden tezi yok vurup öldürmelisiniz!" demiş, Yiğit Jakur krala, saygılarını bile sunmadan şikâyete başlamış. "Kraliçe sarayda kötülükten başka bir şey yapmıyor, kedileri ve fareleri bir arada oturtup besliyor ve sarayı batırıyor." demiş.

"Jakur tavşan ne diyorsun sen! Seni doğru dürüst biri sanırdım. Kraliçem ölürse ben ne yaparım, benim başka kimim var? O kendi işini bilir. Senin onunla ne işin var?" demiş kral.

"Anlaşıldı sen de kötü bir kralısın. Sana hiçbir şey yapamazsam

bile en azından seni kendi atlarına öldürtürüm ya.” demiş gidip atların bulunduğu tavlaya girmiş

“Hey atlar, siz insan kanı taşıyan hayvanlarsınız, öyleyse beni dinlemelisiniz. Sözüme iyice kulak verin!” demiş.

“Kralınız beş para etmez biri, bunu iyi bilesiniz. Onu tekmeleyin, bu günden tezi yok onu öldürün. Sonra da siz özgür birer at olursunuz, bağımsızlığınıza kavuşursunuz. Yoksa yine gerekli gereksiz yere sizi bağlayıp durur. Üstelik sarayı kraliçenin kedileri ve fareleri sarmış cirit atıp duruyorlar. Benim gördüğüm kadarıyla yakında krallık da çökecek.” demiş.

“Jakur tavşan ne demek istediğini anlıyoruz, kralı biz de pek beğenmiyoruz. Her zaman tepemize binip canımıza okuyor. Karnımızı da doğru dürüst doyurmuyor. Şimdi sen böyle söyleyince aklımıza geldi. Bize yapacağın bir iyilik var, denizin ortasında tepesi ottan geçilmeyen iki ada var. O adadaki otları biçip bize getir ve yedir, sonra biz kralı gayet güzel öldürürüz.” demiş atlar.

Jakur tavşan ne yapsın, gidip denizin ortasındaki otu biçmiş ve onları karaya taşımış. Atlar otları yedikçe kudurmaya başlamışlar. Dışarı çıkıp tepiniyor, durmadan koşturuyorlarmış. Jakur tavşan onları bir süre seyretmiş, ne istediyseler yapmış, sonunda atlar ona şöyle demiş:

“Jakur tavşan, git dağın tepesine çık ve oradan bağır! Sesini kral duyunca, vay canına atlarıma bir şey oldu galiba! diye buraya gelir, geldiğinde biz onun hesabını görürüz, onu güzelce öldürürüz, sen merak etme.” demişler.

“Aaa çok iyi, harika !..” demiş Jakur tavşan, tepeye çıkıp avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamış. Tavşanın feryadını duyan kral.

“Aman Tanrım atlarıma bir şey oldu, koşup onları kurtarmalıyım.” diye atların yanına gelmiş, atlar kralı öldürmek için üstüne yürümüşler. Bunu duyan kraliçe kendimi öldüreceğim diye boynuna bir ip geçirip intihar etmiş, kraliçenin öldüğünü gören koca kedi.

“Ben de artık kendimi öldüreceğim !” demiş, ama ölmeden önce doyasıya fare yemeliyim diye düşünmüş ve başlamışken bütün farelerin kökünü kurutmaya karar vermiş. Bunu anlayan fareler, kedi kökümüzü kurutmaya kurutacak en iyisi ölmeden önce biz de biraz biraz yiyip içelim, demişler. Gidip çobanların giysilerini ve

azıklarını yemişler, her yeri boşaltıp tertemiz etmişler.

Jakur tavşan bu marifetlerini göstermeden önce çobanlar onu kovmuşlar; ama şimdi o çobanları kovuyormuş.

“Çok fena, buradan gitmekten başka çaremiz yok.” diyen çobanlar, Jakur tavşanın ülkesini terk etmek zorunda kalmışlar. Ondan önce Jakur tavşanı kimse takmıyormuş; ama ondan sonra adı dağlarda *“Yiğit Jakur”* diye anılır olmuş.

Korkak Tavşanlar

Bir akşamüstü bir çiftçi odun getireceğim diye ormana gitmiş. Ormana girince bir tavşan görmüş. Tavşan da adamı görmüş çok korkmuş, fırlayıp koşmaya başlamış. Bu odun toplamaya giden adamın bir de köpeği varmış, tavşan köpeği görünce daha da korkup kaçmaya başlamış. Gidip can havliyle bir yere saklanmış.

Tavşan epeyce uzaklaştıktan sonra yavaşlamaya başlamış.

“Akşamüstü korkunç şeylerle karşılaştım, bundan sonra neyle karşılaşırım, acaba?” diye düşünüyormuş. Ormandan çıkar çıkmaz bir tilki ile karşılaşmış.

“Nedir bu dünyada benim çekim, şu dünyada herkes biz tavşanların peşinde, bizi korkutup duruyorlar. Bu dünyada bu kadar korkarak yaşamamanın hiç bir anlamı yok !..” demiş ve tüm tavşanları toplayıp konuşmuş.

“Ben sadece bir gün bu kadar korku yaşadım. Avcıyı gördüm kortum, köpeği gördüm korktum, tilkiyi gördüm korktum. Siz de benim gibi kim bilir günde kaç kez korkuyorsunuz, artık hep birlikte buna bir son verelim.” demiş topladığı tavşanlara.

“Hayır, tanrı bizi böyle korkak yarattı, bunun hiç bir çaresi yok.” demiş diğer tavşanlar da.

“Böyle yaşamamanın hiçbir tadı yok, en iyisi hep birlikte gidip kendimizi suya atalım, şu dünyadan kurtulalım.” demiş başka bir tavşan.

“Peki!..” demiş diğerleri de. Başta öneriyi teklif eden tavşan

ölmek üzere bütün tavşanlar suya atlayıp intihar etmek üzere büyük bir akarsuyun başına gelmişler. Suyun başına gelince bir kurbağanın kenarda oturmakta olduğunu görmüşler. Kurbağa tavşanları görür görmez korkudan zıplayıp suya atlamış.

“Aaa, bakın şu kurbağaya, biz de kendimizi korkak sanıyorduk, bizden korkak olanlar da varmış, gelin intihar etmekten vazgeçelim, ölmeye değmezmiş, hadi dönelim!..” demiş tavşanlardan biri, diğerleri de hak vermiş, suya atlamaktan vazgeçmişler, korkarak da olsa yaşamayı tercih etmişler. Gördüğünüz gibi korkak tavşanlar hala yaşıyor.

Gerçeküstü Masallar

Şasov Aapısta ile Kral Nayöy

Şasov Aapısta adında bir köylü varmış. Bu zavallı köylü bir yetimmiş. Nayöy adında da bir kral varmış. Şasov ile kral Nayöy aynı kıza talip olmuşlar.

Bir gün Nayöy kızın yanına gidip konuşurken Şasov Aapısta gelmiş.

Şasov Aapısta girince kral Nayöy ayağa kalkmamış, kız ise ayağa kalkıp:

"Hoş geldin Şasov, buyur içeri!" demiş.

Bu durum Kral Nayöy'ün hiç hoşuna gitmemiş.

"Benim gibi bir kralın yanında otururken, kalkıp bir köylüye neden bu kadar değer verdin?" demiş kıza.

Kız da:

"Ne demek, ayağa kalkmaya değmeyen kimse var mı ? O da sonuçta bir insan!" demiş.

"Ayrıca ikiniz de bana talip olduğunuza göre, kiminle evleneceğime ben karar vereceğim, doğrusu hanginiz daha yiğit ve kibarsanız onu tercih edeceğim." diye eklemiş kız.

Şasov Aapısta kral Nayöy'ün yanına gelince atlarına bakmış, Nayöy de;

"İstediyini seç." demiş. Şasov Aapısta anasıyla gezen küçük bir tay seçmiş. Sonra yeniden karşılaşmak üzere bir gün belirlemişler ve Şasov o gün gelinceye kadar atını istediği gibi yetiştirmiş.

Belirlenen gün gelince ikisi de kızın yanına gitmişler. Kız önceden tüm akrabalarına, eşine dostuna, arkadaşlarına haber vermiş.

“Durum böyle, şu gün bana gelin.” demiş ve büyük bir ziyafet sofrası hazırlamış. Bir yandan da, iki delikanlıya yetecek yolluk ve giysi katlamış, taliplerinin iç çamaşırlarına varıncaya dek giysilerini çifter çifter dürerek torbalarına koymuş ve torbaları da atlara bağlamış. Böylece büyük bir hazırlıkla iki genç yola çıkmışlar. Gece gündüz demeden giderken bir köye varmışlar.

Kral Nayöy buraya gelince baskın yapalım demiş. Şasov Aapısta ise,

“Olmaz, çünkü burası benim annemin ve babamın kuzu güttüğü yer, ayıp olur.” demiş.

Şasov Aapısta, kendisi de soyguncuların yağmaladığı bir ailenin çocuğuymuş. O zaman ana karnında olduğundan soygunculardan kurtulabilmiş; ama onların öfkesini, kinini hala içinde taşıyormuş. Bir gün elbet intikamımı alacağım diye düşünüyormuş. Fakat kral Nayöy artık gidemez olmuş. Kral Nayöy gidemez olunca Şasov Aapısta onu ipe yerine bağlayarak babasının yakalandığı yere kadar götürmüş, sonra:

“Benim peşinde olduğum yağmacılar babamı şuracıkta öldürdüler, onlar yedi kişiydi bir de başları vardı, onlardan intikam almam gerek, bunun için sana gel diyemeyeceğim, babamın kardeşi değilsin ya !.. Ben gelinceye kadar sen burada otur, bir ara korkunç bir ses duyacaksın, şimşek çakmış gibi olacak; ama sakın korkma, hiç bir yere de gitme, burada bekle.” diye kralı bir köprünün başına oturtmuş.

Şasov tek başına babasının kaldığı yere doğru gitmiş, gidince ne görsün! Avlunun içi öküz ve atla dolu, hemen at sürüsünü önüne katıp şak diye kırbacını şaklatınca, sanki şimşek çakmış ve gök gürlemiş gibi olmuş, ardından da hava bozulmuş.

Kral Nayöy bunları duyunca bir ağacın altına girip saklanmış.

Şasov Aapısta köprüye dönünce kral Nayöy’ü yerinde görememiş, üstelik önüne kattığı atlar koşmaya başlamışlar, biri elinden kaçıp gider de devlere haber verir diye çok korkmuş.

Şasov Aapısta ne yapıp edip atları bir arada tutmayı başarmış ve bağırarak kral Nayöy’ü de bulmuş.

“Bunları sakın kaçırma, giderlerse devlerden birini alıp getirirler.” demiş. Kendisi de kalan hayvanları getirmek üzere geri gitmiş. Fakat kral Nayöy ne yazık ki elinden bir aygır kaçırmış.

Aygır elinden kaçınca gidip tek başlı bir devı sırtına bindirip getirmiş.

Bu kez gök daha fazla gürlemiş.

Yaklaşınca şöyle demiş.

“Hayt wanacalbeyt!.. Bizi tutsak etmek yürekliliğini gösteren de kim? Biz bunlardan kurtulduğumuzu sanıyorduk. Şasov Aapısta desem, o daha anasının karnından doğmadı, doğduysa da büyümedi, büyüdüyse de bize kadar gelemez.” demiş.

“Heyy, Şasov Aapısta dedikleri benim! Hem doğdum, hem büyüdüm, hem de sizi tutsak etmeye geldim, koca dev yiğitsen beri gel!..” demiş Şasov Aapısta, sesini daha da yükselterek.

“Önce ben ateş etmeyeceğim sefil Şasov, sen ateş et !..” demiş dev, dev daha sözlerini bitirmeden Şasov Aapısta ateş edip devı yere sermiş. Aygırını getirip kral Nayöy’ün eline tutuşturmuş; ama Nayöy yine elinden kaçırmış. Fakat ilk atış hakkı Şasov Aapısta da olmak üzere, Şasov tam altı devı öldürmüş. Yedisini birden öldüremezdi ya, derken yedi başlı bir devın aygıra binip gelmekte olduğunu görmüş.

“Vay canına kimmiş bu küçük kardeşlerimi öldürmek cesaretini gösteren soyguncu? Onların kökünü kuruttuğumuzu sanıyorduk, sefil Şasov sen misin yoksa, ilk atış hakkı senindir.” demiş dev.

Vay koca dev, ilk atışı bana nasıl verirsin? Erkeksen önce sen ateş et !” deyince, dev okunu atmış, ok Şasov’un her iki kalçasına da isabet etmiş; ama onu öldürememiş. Sonra Şasov Aapısta ateş ederek, yedi başlı devı yere serip öldürmüş, gidip susağını devın akan kanın altına tutmuş; susağı devın kanıyla doldurup kafasına dikmiş, sonra susağı beline bağlamış. Kral Nayöy’ü bırakıp devlerin oturduğu yere gitmiş, babasının çalınmış ne kadar malı varsa; inek, öküz, koyun, keçi gibi hepsini alıp kral Nayöy’ü bıraktığı yere gelmiş.

Yağmaladıkları malları alıp yola çıkmışlar; ama kral Nayöy yine gidememeye başlamış.

Kral Nayöy’ün gidemediğini gören Şasov Aapısta onu bir

kısrağa bağlamış, bin bir güçlkle malını da Nayöy'ü de köylerinin yakınına kadar taşımış. Oraya gelince kral Nayöy'e dönüp şöyle demiş.

"Sen kralsın adın var, benim bunca çabam kimsenin umurunda değil, sen bile beni adam yerine koyup ayağa kalkmadın. Benim amacım babamın intikamını almaktı, aldım. Şimdi gidince insanlar bizi görecektir, onlara bir ziyafet vermemiz, gelenlere armağanlar sunmamız gerekecek. Bütün bunları sen yap, şan şöret senin olsun, kız da senin olsun, yalnız bu atlardan dördü benim olsun, altın rengi kısrağın babamındı o da benim olsun. Diğerlerinin hepsi senin olsun, nasıl istersen öyle kullan. Yalnız bu kadar kahramanlık yapan biri olarak sana dans ettirmek isteyecekler, sen dans ettikten sonra, arkadaşım diye sakın bana "hayt amarca!" deyip 'gamarca' dansını devretme!" demiş Şasov.

Kızın yanına gitmişler.

Şasov Aapısta ile kral Nayöy geldi diye duyan herkes toplanmış.

Kral Nayöy gelen herkese uygun hediyeler vermiş.

Ertesi gün ziyafet verilip şenlik yapılmış dans edilmiş. Sonunda bu kadar kahramanlık yapan biri olarak kral Nayöy'ü *"Sen de bir dans etmelisin!"* diye kaldırmışlar. Çok ısrar edince o da çıkıp bir güzel dans etmiş, biraz fazla şarap içtiğinden, Şasov Aapısta'ya dönüp *"gamarca"* diyerek dansı devretmiş.

Şasov Aapısta da ne yapsın çaresiz ortaya çıkıp bir güzel dans etmiş; ama ne dans. Dans ederken yaraları açılmış ve her tarafından kanlar fışkırmaya başlamış. Hemen tutup yatırmışlar, üstünü çıkarınca kalçalarına saplanan okların halen durmakta olduğunu görmüşler. Gerçek kahramanın Şasov Aapısta olduğunu hemen anlamışlar, babasının intikamını aldığını da öğrenmişler.

Okları çıkarmaya çalışmışlar, bir kişi çekmiş çıkaramamış, iki kişi çekmiş çıkaramamış, sonunda sekiz kişi bir olup çekmeye başlamışlar; ama ne mümkün. Derken uzaktan bir atlı görünmüş, ufak tefek bir ihtiyar küçük bir ata binmiş geliyormuş. Gelir gelmez kalabalığın arasına atlamış.

"Hay abaapsı! ayağına bir diken battı diye mi böyle avaz avaz bağırp insanları başına topluyorsun, hiç de yiğit biri değilmişsin!" demiş, okları küçük bir diken çıkarırcasına hafifçe çekip çıkarmış

ve tüy gibi fırlatıp atmış, atını topuklayıp yoluna devam etmiş.

Şasov Aapısta kral Nayöy'e dönmüş.

"Ben dönünceye kadar getirdiğimiz bütün malları toplu, birilerine bir şey verdiysen onları da geri al, bu adamın kim olduğunu anlamadan geri dönmeyeceğim." demiş ve atına binip ihtiyarın peşine düşmüş.

İhtiyarı takip etmek kolaymış, çünkü atının ayak izleri gayet açıkmiş, Şasov Aapısta da at izlerini takip ederek gitmiş.

Küçük ihtiyar bir günde hem gitmiş hem de geri dönmüş. Şasov Aapısta üç gün üç gece yolda kalmış.

Şasov Aapısta üç gün gittikten sonra geniş bir ovanın ucundaki bir tepede bir dağ evi görmüş. *"Şurada ne var gidip bir bakayım."* demiş. Gidince ne görsün, küçük ihtiyar iki kadının önünde oturuyormuş. Kadınlardan biri ihtiyarın başına bakıyor diğeri de sırtına bakıyormuş.

"Seni gidi sefil ihtiyar! Ben sana gösteririm, benimle alay edip gitmek nasılmış şimdi anlarsın" demiş içinden ve ihtiyarın kafasına nişan alıp okunu yöneltmiş. Ok ihtiyarın kafasının tam ortasına isabet etmiş. İhtiyar elini uzatıp tepesindeki oku çıkarmış ve kadına dönüp:

"Gözü kör olmayasica, kafamı kaşındıran şeyi görmüyor musun? Şuna bak!.." diye kafasından çıkardığı oku fırlatıp atmış

Şasov Aapısta buna da pek şaşmış. Orası olmadıysa daha yumuşak yerine deyip nişan almış, ok dosdoğru ihtiyarın beline isabet etmiş; ama tam girememiş.

İhtiyar yine elini beline uzatıp oku sırtından çekmiş. *"Hay kör olmayasica boşuna mı sırtıma bakıyorsunuz, beni dalayanı görmüyor musunuz?"* diye dikkatle bakınca sırtından çıkardığı şeyin ok olduğunu fark etmiş.

"Kim o sağa sola ateş edip duran, adı olup kendi olmayan, Şasov Aapısta mısın yoksa, neredeydin? Buraya gel!" diye çağırılmış ihtiyar.

Şasov Aapısta ihtiyarın yanına gidince, kahramanlıklarını anlatmış, nereye gittiğini, neler yaptığını, vücuduna saplanan okları sekiz kişinin çıkaramadığını; ama bir ihtiyarın bunları çıkarıp tüy gibi fırlattığını, kendisinin de bu ihtiyarın kim olduğunu anlamak için yola çıktığını, bunu anlamadan geri dönmeyeceğini aktarmış.

İhtiyarın atının ayak izlerinin takip ederek buraya geldiğini de belirtmiş.

“Evlad ben senin gerçekleştirdiğin yiğitlikleri bilmiyor değilim, hepsini biliyorum; ama benim başıma gelenleri düşününce seninki bir diken batması gibi hafif geldi bana.” demiş ihtiyar.

“İşte ben de onu öğrenmek istiyorum, mümkünse anlat!” diye yalvarmış Şasov Aapısta ihtiyara.

“Peki evlat anlatayım o zaman, dinle. “ diye konuşmaya başlamış ihtiyar.

“Biz yedi avcı idik, bir gün ava giderken bir mağaraya girdik. Biz kendimizi bir mağaranın içinde avlanıyoruz sanıyorduk, oysa içine girdiğimiz mağara bir at kafatası imiş. Biz öyle otururken bir çoban köpeği gelip at kafatasını alıp kendi yerine götürdü. Köpek bizi götürünce, çoban at kafatasını gördü, kafatasını elindeki sopaya takıp denize fırlattı. Oraya düşünce bir balığın karnına düştük. O balığın içinde insanlar yaşıyordu, onlardan biriyle kavga ettik.

Bir gün boyu benimle kavga eden adam, bir yığın ot yüklenip giderken arkasından yetiştim, adamın otunu ateşe verdim. Bu yüzden bütün köy yandı. Balık da patlayıp öldü.

Balık patlayınca deniz yarılıp şu iki kadını, atı ve beni buraya fırlattı. Sonra ben bu ata binip baskınlara gidiyordum.

Bir gün giderken, yedi başlı bir devin atını önüne bağlayıp uyumakta olduğunu gördüm. At beni görünce dev uyardı. Dev elini uzattığı gibi beni yakaladı. Beni bir şişe takıp ateşin üstüne sürdü ve çevirmeye başladı. Baktı olmayacak, altına bakır bir leğen koydu sopayı da apış arasına sıkıştırıp yeniden uyumaya başladı.

Üstümdeki yağlar eriyip leğene dökülmeye başladı, beni çevire çevire pişirirken bedenimden bir leğen dolusu yağ aktı, artık iyice erimek üzereydim ki at dev yeniden uyardı.

Dev uyanınca bir leğen dolusu yağın hepsini, kafasına dikip içti. Beni de çekip şişe sıkıca taktıktan sonra yatıp iyice uyudu.

Benden çıkan yağlar yine leğeni doldurdu, at dev uyardı, dev bir leğen dolusu yağ daha kafasına diktikten sonra beni tekrar ateşe verip uyudu.

Üçüncüsünde benden yağ çıkmaz oldu. Artık tamamen bitmek üzereydim ki at dev yeniden uyardı. Dev uyanınca leğende yağ

bulamadı, bulamayınca sinirlendi.

“Neden beni uyandırdın?” diye atına kızdı ve onu kesti, beni de tekrar ateşe sürdü, kendisi de yatıp uyudu.

Ben böyle dönüp dururken tam başa gelince at da iyice kızmıştı.

“Kaçabilirsen kaç artık onu uyandırmayacağım, şu kılıç onun, kılıcı devin üstüne atabilirsen onu ikiye böler, o ölür sen de gidersin.” dedi.

“Ben de bin bir güçlkle şişden çıktım, ne yapıp edip devin kılıcını aldım, sürükleyerek götürdüm ve devin üstüne attım. Atar atmaz dev ortadan ikiye bölündü. Ben de dönüp buraya geldim. İşte başımdan geçenler bu kadar.” dedi ihtiyar ve yine sözlerine devam etti.

“Sen şimdi köyüne gidince, neredeydin ne getirdin? diye soracaklar, al sana altın, davar, atlara da bak, seç beğendiğini sana vereceğim.” dedi ihtiyar.

İhtiyarın kadınları onun her zaman evde olmasını istiyorlarmış; ama ihtiyar, o küçük ata sahip olduğu için evde hiç oturmuyormuş. O yüzden kadınlar Şasov Aapısta'nın atı almasını önermişler. “Ondan başka bir şey alma.” demişler.

Şasov Aapısta, “Artık gideceğim.” diye yola çıkmak için hazırlanmış. Bunun üzerine ihtiyar: “Sana nasıl bir armağan vereyim?” diye sormuş.

“Hiç bir şey istemiyorum.” demiş Şasov Aapısta. Ama ihtiyar kabul etmemiş.

“Ne olursa olsun sana bir armağan vermeden göndermem.” demiş ihtiyar. Bunun üzerine Şasov Aapısta.

“Madem çok ısrar ediyorsun, o zaman şu küçük atını bana ver.” demiş Şasov. İhtiyarın hiç hoşuna gitmemiş, altın göstermiş, davar göstermiş; ama almamış, sonunda küçük atını vermek zorunda kalmış.

Evine gidince kral Nayöy'ü çağırması ona payını verip geri göndermiş. Bu arada arkadaşına güzel bir ziyafet çekmiş, kızı da Şasov Aapısta almış. Ondan sonra rahat ve huzur içinde, keyifle yaşamış.

“Ben de akşam gittim bu gün geldim.” demiş Hüatış Cabek.

* Gamarca : Oyunu devretme

* Aalıp : Bir at cinsi

S. M. Gabelya

Yedi Dev Kardeş

Yedi dev kardeş varmış.

Bu devler Tsan yurduna gidip baskın yapıyor, insanları tutsak edip getiriyorlarmış.

Tutsak edip getirdikleri insanlar arasındaki kızlardan biriyle evlenen bir devin bir oğlu olmuş. Oğlan büyümüş, o da devler gibi kaba saba biri olmuş.

Bir gün oğlan annesine sormuş.

"Sen niye böyle soğuk ve küçüksün? Senin annen, baban, kardeşlerin, hiç kimsen yok mu?" demiş.

"Ahh evlat ben dev ailesinden değilim. Küçük bir ailem vardı, beni kaçırıp buraya getirdiler, şu iri yarı koca baban, beni eş olarak aldı. Yoksa annem de var, babam da. Erkek ve kız kardeşlerim de var; ama yaşlılığı kötü olasıca baban, bana onları göstermiyor." demiş annesi.

"Yaa demek öyle, o zaman seni onlarla görüştürmem gerek, yoksa babamla aramızda baba-oğul ilişkisi diye bir şey kalmayacak, Tanrı bana onu göstermesin, bu işi mutlaka başaracağım." demiş dev oğlan.

Bir gün genç dev, babasıyla beraber odun getirmeye gitmiş. Koca dev oğlunun peşine düşüp geldiğini görünce pek sevinmiş.

"Oğlum bana yardıma geliyor, artık beni dinlendirecek." diye düşünmüş.

"Neden geldin benimle?" demiş baba dev oğluna. Oğlan da.

"Eğer dediğimi yapmazsan, ya sen beni öldüreceksin ya da ben seni." demiş küçük dev ve devam etmiş.

"Demek istediğim o ki anneme annesini, babasını, kız ve erkek kardeşlerini göstermelisin." demiş, sonuç olarak.

Oğlundan bu sözleri duyan koca dev.

"Ya birbirimizi yok edeceğiz ya da insanlar bize gülecek, en iyisi bu işten kurtulmak." demiş ve koca dev kendini uçurumdan aşağı atıvermiş.

Oğlan annesine gelmiş.

"Haydi gel! Gidiyoruz. Babam biraz direndiydi ben de onu temizledim." demiş.

"Ne yaptın sen! Babanın kardeşleri bizi öldürür, çok kötü bir şey yaptın." diye söylenmeye başlamış annesi.

"Ooo, anlaşılan ailesini görmek istemeyen senmişsin, boşuna babamı öldürdüm." demiş oğlan; köyden çıkıp başka bir köye gitmiş. Epey gittikten sonra bir hocaya rastlamış. Hoca ona:

"Nereye gidiyorsun?" diye, sormuş.

"Koyun güderim, inek güderim, beni çalıştırmak isteyen birini bulursam her işi yaparım, iş aramaya gidiyorum." demiş oğlan.

"Öyleyse gel, benim altmış kadar koyunum var, güdebilersen git." demiş hoca ve oğlanı alıp koyunlarının yanına götürmüş.

Küçük dev yaman bir delikanlıymış, hayvanları gütmekten başka, eve gelince evin hanımına ve beyine de yardım ediyormuş. Durmadan bir şeyler yapıyor, hiç boş durmuyormuş.

Bir gün hoca yedi sekiz araba odun getirmeye karar vermiş.

"Beni de odun getirmeye götürün." demiş küçük dev. Hoca kabul etmemiş. Küçük dev merdiven altındaki urganları alıp kimseye görünmeden ormana gitmiş, ağaçları devirmiş, urganlarla bağlayıp sırtına yüklemiş ve eve getirmiş.

Eve gelince ağaçları avlu duvarına çarpmış çitleri devirmiş, içeri girince evin çatısına çarpmış evi yıkmış. Dokunduğu her şeyi devirip gidiyormuş. Herkes avluya dikilmiş şaşkın şaşkın ona bakıyormuş, derken küçük dev sekiz araba odunu getirip avlunun tam ortasına yığmış. Köylülerin tuhafına gitmiş.

"Bu hoca bizi yok edecek birini buldu galiba." diye bu dev oğlandan kurtulmaya karar vermişler.

O köyde de bir aslan varmış, aslan insanlardan hiç hoşlanmazmış. Küçük dev bu aslana yem etmeye karar vermişler.

"Git, şu aslanı yakala ve getir!" demişler dev oğlana.

Küçük dev aslanın olduğu yere gitmiş, aslanla karşılaşınca dövüşmeye başlamış.

Sabah boğuşmaya başlayan küçük dev akşama kadar aslanla dövüşmüş. Akşam olunca dev oğlan aslanı kulaklarından yakalayıp, ağızına pat pat diye şaplaklar vurarak köye getirmiş. Aslan köye girince halk toplanmış, korku ve hayret içinde hocaya gitmişler, derhal bu çocuğun gönderilmesini istemişler. Hoca çocuğu çağırılmış.

"Artık benden bu kadar. Bu güne değin bana çok yardım ettin, teşekkür ederim, ben de senin hakkını vereyim git." demiş. Küçük dev razı olmuş. Giderken yolda birinin tutsak edilib götürüldüğünü görmüş.

"Nereye götürüyorsunuz onu?" diye, sormuş.

"Nereye götürdüğümüzü görmüyor musun? Bu adam birinin kölesiydi, o adama altmış maat borcu varmış onun için götürüyoruz, mahkemeye vereceğiz." demişler.

"Size altmış lira versem onu serbest bırakır mısınız?" demiş küçük dev.

"Bırakırız." demişler, altmış lirayı alıp tutsağı serbest bırakmışlar.

Oradan ayrılıp yollarına devam etmişler. Küçük dev de epey uzaklaştıktan sonra kendisi gibi dev olan bir değirmenciye rastlamış. Değirmenci ayak başparmağıyla koca değirmen taşını durmadan çevirip duruyormuş, küçük dev bu işe çok şaşırılmış.

"Mümkünse seninle arkadaş olalım, beraber gezelim." demiş değirmenciye.

"Peki!" demiş ayak başparmağıyla değirmen taşını çeviren dev.

"Yalnız, değil sen, kulağından tutup getirdiğin aslan bile benimle arkadaş olmayı başaramadı, bakalım sen nasıl başaracaksın?" demiş.

"Aslanı kulağından tutup getirebilirim; ama senin yaptığın bu işi yapamam." demiş küçük dev.

"Peki öyleyse, gel arkadaş olalım!" demiş değirmenci ve beraber yola çıkmışlar.

Epey uzaklaştıktan sonra birinin koca bir tekneyi fıldır fıldır döndürerek oynamakta olduğunu görmüşler. Bunu çok ilginç bulmuşlar. Ona da:

"Gel beraber gidelim, seninle arkadaş olalım." demişler.

"Siz mi benimle arkadaş olacaksınız? Aslanı kulağından tutup ağzına pat pat vurarak getiren adamla, değirmen taşını başparmağıyla çeviren adam bile benimle arkadaş olamadı, siz benimle yoldaş olabilirsiniz ki?" demiş adam.

"Aslanı kulağından tutup getiren benim, değirmen taşını ayak başparmağına takıp çeviren dev de benim arkadaşım; ama biz senin yaptığını yapamayız." demişler, karşılaştıkları adama.

"Tamam, o zaman arkadaş olalım." demişler, adamla beraber gitmişler.

Giderken bir yerde konaklamışlar. Koca tekneyi fıldır fıldır döndüren adamı yemek yapması için bırakıp diğerleri ava gitmiş.

Tekneyi fıldır fıldır döndüren adam arkadaşlarının geleceğine yakın et kaynatmış, abısta yapmış, arkadaşlarının gelmesini beklerken Jake Hrista (Jake Kuasa) bir horoza binip gelmiş. Adamın elini ayağını bağlayıp yaptığı bütün yiyecekleri yemiş ve gitmiş.

Tekneyi döndüren adam eli kolu bağlı yatarken arkadaşları bir çok av hayvanı yakalayıp dönmüşler; ama yiyecek yemek bulamamışlar, üstelik arkadaşlarını da eli kolu bağlı vaziyette bulmuşlar.

"Ne oldu sana?" diye sormuşlar.

"Siz gidince biraz başım ağrıdı, bir işe yarar diye elimi kolumu bağladım; ama hiçbir işe yaramadı." demiş. Fakat arkadaşları iyi bir şey olmadığını anlamışlar ve onu çözmüşler.

Ertesi gün değirmen taşını ayak başparmağıyla çeviren adamı bırakıp diğerleri ava gitmiş. O da aynı şekilde et pişirmiş abısta yapmış.

Derken Jake Hrista yine gelmiş.

"Acıktım yemek yedir." demiş o da bir but vermiş. Budu yemiş; ama doymamış.

"Biraz daha ver." demiş, fakat değirmenci bu kez vermemiş.

"Benim arkadaşlarım da yiyecek, bundan başka veremem." demiş. İki birden horozlanıp dövüşmeye başlamışlar. Sonunda Jake Hrista değirmenciye yenip elini ayağını bağlamış, oturup kalan yemeği de bir güzel yemiş.

Arkadaşları gelince; "Ne oldu?" diye sormuşlar.

"Hasta oldum, bir işe yarar diye kendimi bağladım; ama hiçbir işe yaramadı." demiş, arkadaşları olanları anlamışlar, değirmenciye çözüp yemek yapmışlar ve hep beraber yemişler.

Ertesi gün aslanı yakalayıp getiren dev genci bırakıp diğerleri ava gitmiş. Dev genç yemeği yapıp oturmuş. Artık arkadaşlarım dönerler, diye hazır beklerken Jake Hrista bir horoza binip gelmiş.

"Yemek yedir küçük dev, açım!" demiş, Jake Hrista. Küçük dev gidip bir parça et ve abısta getirmiş.

"Bu yetmez biraz daha ver." demiş.

"Veremem, arkadaşlarım da yiyecek." demiş küçük dev, bunun üzerine Jake Hrista genç devi bağlamaya çalışmış; ama küçük dev Jake Hrista'yı yakaladığı gibi koltuğunun arasına kısırmış, kocaman bir ağaç devirip altına yatırmış, öyle kısırılmış durumda yatarken küçük devin arkadaşları gelmiş, o da arkadaşlarına başından geçenleri anlatmış.

"İnanmıyorsanız gelin göstereyim, gözünüzle görün." diye onları

alıp ağacın yanına götürünce ne görsün, Jake Hrista çoktan gitmiş, bul bulabilirsen. Üstelik ağacın altından çıkamadığı için ağacı da sırtlanıp birlikte götürmüş.

Genç dev, Jake Hrista'nın gittiğini anlayınca utanmış: *"Kendi elimle kendi canımı almazsam olmayacak."* diye peşine düşmüş. Arkadaşları da birlikte gitmiş. Ağacı sürükleyip giderken birinin yokuş aşağı inmekte olduğunu görmüşler. Bir dombey öküzünü kesip yüzmüşler, küçük devinin derinine içine yerleştirmişler ve derken bir vadiye inmişler, orada çok koyun sürüsü varmış, yerlerde kırmızı altın seriliymiş. Onların içinden giderlerken üç genç kız görmüşler, kızlara *"Jake Xrista nerede?"* diye sormuşlar.

"Ne yapacaksınız onu? O tarafa gitmeyin, perişan etmişsiniz zaten onu, yatağında yatıyor, ölmek üzere, can çekişiyor." demiş genç kızlar; ama küçük dev dayanmamış gidip onu bulmuş ve üzerini soymuş, baktıysa adam gerçekten yatağında can çekişiyormuş, kalan azıcık canını da küçük dev oracıkta almış, sonra kızların yanına gitmiş.

"Nereden geldiniz buraya?" demiş.

"Jake Hrista bizi kaçırıp tutsak etti ve buraya getirdi." demiş genç kızlar.

"Öyleyse sizi ben götüreceğim. Biz de üç kişiyiz siz de üç kişisiniz, sizinle evlenelim." demişler. Kızlar razı olmuş kendisi içlerinden birini seçmiş, diğerlerini arkadaşlarına götürmüş.

Ne kadar ganimet varsa hepsini toplamış. Önce arkadaşlarına ayırdığı kızları vermiş, sonra malı paylaşmışlar, daha sonra kendi malını karısıyla paylaşmak istemiş; ama karısı razı olmamış.

"Beni yukarı gönderirsen seni burada bırakıp gidebilirler, sonra sonsuza dek burada kalırsın." demiş; ama o kabul etmemiş. Karısını diğerleriyle yukarı göndermiş, karısı giderken kocasına dönüp:

"Eğer bu taraftan bir şey isteyecek olursan sözlerime kulak ver, buraya iki koç gelecek, biri siyah, biri beyaz olacak, siyahı yakalarsan seni alıp aşağı çekecek, beyazı yakalarsan yukarı çekecek." demiş, sözlerini bitirdikten sonra kadını alıp vadiden yukarı çıkarmışlar. Çıkınca kızın dediği gibi olmuş. Herkes yukarı çıkınca kendisi çukurda tek başına kalmış.

Küçük dev orada dikilirken iki koç gelmiş, biri siyah diğeri beyazmış, yakalamak üzere saldırınca eline siyah olanı geçmiş, kızın dediği gibi onu alıp aşağıya çekmişler.

Orada bir köy varmış. Köye girip dolaşırken yaşlı bir kadının kaldığı yere varmış.

"Nine çok açım bana bir şeyler ver." demiş.

"Ah evlat sana yemek verirdim, un, et, süt, peynir her şey var; ama su yok evladım." demiş yaşlı kadın.

"Ne oldu suya?" diye sormuş küçük dev, bunun üzerine yaşlı kadın anlatmış.

"Şu gördüğün köyde sadece bir su vardı, bu su bir aslanın elindeydi, haftada bir kere su almamıza izin veriyordu, o izni de köyden güzel bir kızı kendisine kurban etmek ve ayin yapmak koşuluyla veriyormuş, yoksa su vermiyormuş. Kalabalık evlere ise haftada bir yetecek kadar su veriyormuş. Ben yaşlı ve yalnız bir kadın olduğum için bana da haftada birçok az da olsa su veriyor. Bana düşen su biteli çok oldu, başka da suyum yok, bu yüzden aç susuz oturuyorum. Yarın yine kurban töreni var, bir kız kurban edilecek, sonra su alabileceğiz." demiş yaşlı kadın.

"Tamam öyleyse pek zor bir iş değil, kızı götürecekleri zaman bana söyle hallederim." demiş küçük dev.

O gün ağlayan bir kızı arabaya bindirip suyun başına götürürlerken görmüş. O da halkın arasına karışıp kızın götürüldüğü yere gitmiş. Halk suyun başına gelip buradaki tapınakta dua etmeye başlamış. Kızı tapınağa bırakıp suları almışlar ve evlerine gitmişler. Küçük dev, kızın yanında kalmış.

Küçük dev kıza şöyle demiş.

"Sen hiç üzülme, benim kardeşim sayılırsın, ağlama ve korkma, o aslan geldiğinde ben ona ne yapacağımı biliyorum." diye kızı sakinleştirmiş.

Derken aslan kızı götürmek için gelmiş. Aslan gelince küçük dev aslanla dövüşmeye başlamış. Dövüşe dövüşe aslanı perişan etmiş. Sonra aslanı kulağından yakaladığı gibi, ağzına pat pat diye vurarak, kızı da yanına alıp köye getirmiş.

Köylüler şaşırılmış, pek de sevinmişler, bize böyle bir iyilik yapan birine ne yapalım diye aralarında konuşmaya başlamışlar. Sonunda ne istersin diye kendisine sormuşlar.

"Geldiğim yere gönderin başka bir şey istemiyorum." demiş.

"Geldiğin yere nasıl göndereceğiz, bunu beceremeyiz; ama başka

bir şey istersen senden onu esirgemeyiz.” demişler. Ancak küçük dev başka bir şey istememiş, sonra.

“Seni götürürse şu kartal götürür, yoksa biz bu işi beceremeyiz.” demişler. Küçük dev de.

“Kartal ne yapacağım?” demiş.

“Bu kartalın yavruları doğunca onları bir şey kapıyor, yavruları kurtarırsan onlar senin işine yarar.” demişler.

“Peki!” demiş küçük dev ve kartalın yanına gitmiş. Gidince kartalın olmadığını, sadece yavruların olduğunu görmüş, yavruları bekleyip otururken bir aslan gelmiş, aslanın karşısına dikilip dövüşmeye başlamış. Aslanı yenip öldürmüştü. Yavrular sevinçten kanatlarını çırpıp yuvalarında otururken anneleri gelmiş.

Kartal olanları anlayınca pek sevinmiş.

“Sana nasıl yardım edebilirim?” diye sormuş.

“Beni geldiğim yere götür, başka bir şey istemem.” demiş küçük dev.

“Tamam, sen yetecek kadar yiyecek ve su hazırla, ben seni götürürüm.” demiş kartal.

“Ne kadar hazırlamam gerek?” diye sorunca.

“Sekiz manda et ve dört geyik derisinden yapılmış tulumu su ile doldurup hazırla.” demiş kartal.

“O kadar suyu bana kim verecek?” demiş küçük dev.

“Bir köyün hayatını kurtardın, sekiz manda ve dört geyik tulumu suyu mu esirgeyecekler senden?” demiş kartal.

“Doğru!..” demiş küçük dev ve köye gidip sekiz manda istediğini söylemiş.

“Değil sekiz manda ne kadar hayvanımız varsa hepsi sana feda olsun.” demişler. Mandaların dördünü kesip derilerinin içine et, geyik derisinden yaptıkları yoğurt tulumlarını da su ile doldurmuşlar.

Sonra küçük dev bunları kartalın boynuna sağlı sollu asmış, kendisi de üstüne binmiş.

Yolda giderken kartal şöyle söylemiş:

“Kirr!.. dedikçe biraz et ve biraz su ver.”

İşte böyle kartal *“kirr”* dedikçe küçük dev et ve su verip giderken küçük devin ülkesine yaklaştıklarında et bitmiş.

Kartal *“Kirr”* deyince küçük dev kendi budundan biraz et koparıp su ile birlikte vermiş, sonunda yukarı çıkmışlar, oturup biraz dinlenince kartal sormuş.

“Son verdiğin et çok tatlıydı, ne etiydi?” demiş.

“O benim etimdi, etler bitince kalçamdan koparıp verdim.” demiş.

Kartal küçük devin kalçasını eski haline çevirmiş, sonra dönüp evine gitmiş.

Küçük dev de arkadaşlarının peşine düşmüş, kendisini yarı yolda bırakan adamların kafasını kesmiş, karılarını da köle yapıp kendi karısına yardımcı olarak vermiş. Çok zengin olmuş, keyif sürüp yaşamış.

Ben de bu tarafa geldim.

Hacı Smel

Hacı Smel iyi yaşayan biriymiş, bir tanecik oğlu varmış.

Evinin yanında bir ırmak akıyormuş, Hacı Smel her sabah bu ırmakta elini yüzünü yıkarmış.

Bir gün Hacı Smel suya eğilip elini yüzünü yıkarken sakalını kaptırmış, yüzünü yıkadıktan sonra kafasını yukarı kaldıramaz olmuş.

"Beni bırak ne istersen yaparım." demiş Hacı Smel, sakalını çeken şeye.

"Biricik oğlunu verirsen seni bırakırım." demiş gaipten gelen bir ses.

"Biricik oğluma dokunma, onun dışında ne kadar malım mülküm varsa hepsini veririm." demiş Hacı Smel; ama gaipten gelen ses bunu kabul etmemiş, çaresiz kalmış.

"O zaman yarına kadar süre ver." demiş ve sakalını kurtarmış.

Dönüp eve gitmiş, eve gidince sundurmaya oturup düşünmeye başlamış, biricik oğlu da avluda oynarken koşarak babasının yanına gelmiş.

"Baba neden böyle düşüncelisin?" demiş.

Ertesi gün sabah erkenden Hacı Smel oğlunu alıp ırmak kenarına gitmiş. Oğlunu kenara oturtup yüzünü yıkamaya başlamış, yüzünü yıkarken sakalını yine kaptırmış, bu kez gaipten gelen ses;

"Oğlunu getirdin mi?" demiş.

"Sana yalvarırım oğlumu bırak, onun dışında ne istersen veririm, bütün malım mülkün senin olsun!" demiş Hacı Smel; ama kabul etmemiş, sonra:

"Biraz bekle getireceğim." demesine fırsat kalmadan oğlan.

"Buradayım baba." diye suyun başına gelmiş. Gelir gelmez suyun içinden gelen ses oğlanı kaptığı gibi götürmüş. Hacı Smel ne yapsın, başını avuçlarının arasına alıp geri dönmüş.

Oğlanı kapıp götüren bir devmiş, onu büyütme için götürmüş, devin annesi ve kız kardeşi varmış, başka da kimsesi yokmuş. Onlar devin getirdiği çocuğa gayet güzel bakıyorlarmış.

Zaman epey ilerlemiş, çocuk da büyümüş delikanlı olmuş, ava gidiyormuş, çeşitli av hayvanları yakalayıp getiriyormuş. Oğlan çok uyanık, çok yaman bir genç olmuş.

Böyle giderken doğu yakasında güneş doğmadan bir şeyin ortalığı güneş gibi aydınlattığını görmüş.

Her sabah güneşten önce doğup ortalığı aydınlatan şey nedir, diye merak etmeye başlamış. Sonra kendisini büyüten deve sormuş.

"Nedir bu, daha güneş doğmadan doğu yakasını aydınlatan şey?" demiş dev:

"Bu aydınlığı saçan yedi dev kardeşin biricik kız kardeşidir, her sabah parmağını pencereden uzatınca ortalık aydınlanır." demiş.

"Başıma ne gelirse gelsin, gidip bu kızı görmeliyim ve getirmeliyim." demiş delikanlı.

"Vah zavallı sen oraya gidip gelebilir misin? Biz üç kardeşтик, iki kardeşim o uğurda öldü." demiş dev.

"Öleceksem de gideceğim." demiş delikanlı.

"Gitme oğlum!" diye yalvarmış analığı ve ablalığı; ama delikanlı dinlememiş.

"Bu oğlan nasıl olsa gittiği yerde ölecek, biz en iyisi şimdiden karalar bağlayıp yas tutalım." diye düşünmüşler, atlara karalar giydirmişler, kendileri de karalara bürünüp yalın ayak, başı kabak ocak başına oturmuşlar.

Oğlan bunu fark etmiş; ama aldırmamış, biraz düzgün bir at bulup yola çıkmış.

Analığı ve ablalığı ocak başına oturup ağlarken oğlanın gideceğini anlayınca deve dönüp:

“Wara wanacalbeyt onu büyüttün, şimdi ona bir raş cinsi uçan bir atı çok mu görüyorsun?” demişler. Dev de:

“Raş atı kurt yesin, nasıl kıyamam, kendisine kıyıyorum da ona mı kıyamayacağım?” diye büyüttüğü delikanlıyı yanına çağırması.

“Gel oğlum, raş cinsi atımı ahırdan çıkarıp al ve ona binip git!” demiş, dev.

Delikanlı raş ata binmiş, her sabah gözünü kamaştıran ışığın olduğu tarafa doğru gitmiş. Gideceği yer çok uzakmış. Epey yol gittikten sonra kızın kaldığı evin avlusuna yaklaşmış. Bir öğle üzeriymiş, dev kardeşlerin avlusunun etrafını saran çitlerin her birinde bir insan kafası varmış. Çitlerin arasındaki kazıkların sadece altı tanesinde kafatası yokmuş. Avlu kapısında kilit varmış, kolay açılacak bir kapı değilmiş.

Hop!.. diye avludan atlamış.

“Bu avluda eksik olan altı kafadan biri de benim ki olacak anlaşılın.” diye geçirmiş içinden. Bütün devler avludaymış, biricik kız kardeşleri yedi katlı evin en üst katında oturuyormuş. Dünyayı görmemiş, bir çimene bile ayağı değmemiş. Delikanlı merdiven basamaklarını tırmanmaya başlamış ve yedi kat çıktıktan sonra kızın yatak odasının kapısını açıp içeri girmiş. Odaya girer girmez çok güzel bir kızın etrafa ışık saçtığını görmüş. Kızın kara derili maskesi de odanın ortasında, tahta döşemenin üstünde duruyormuş. Seslenmiş; ama kız uyanmamış, birkaç kez daha seslenince kız uyanmış.

“Vay canına ben uyurken odama girme cesaretini gösteren de kim?” demiş ve fırlamış, kara derili maskesini giyip oğlanla dövüşmüş.

Epey dövüştüktan sonra kız yenilmiş ve yüzüne geçirdiği kara maskeyi çıkarıp atmış. Kızın güzelliği karşısında delikanlının nutku tutulmuş, sonunda kız.

“Bu güne kadar şu dünyada beni yenen hiçbir delikanlı olmamıştı. Beni yenen bir delikanlı ile evlenmeye yeminliyim; ama şimdi ağabeylerim evde yok, ava çıktılar, döndüklerinde seni öldürürler. Şimdi seni nereye saklayayım?” demiş ve kıvranmaya başlamış.

“Beni şuraya bir yere sakla. Sonra bütün kardeşlerini topla ve sevgili ağabeylerim, beni bu güne kadar yere bastırmadan kemik iliği ile büyüttünüz; ama bu güne kadar kendi ellerimle pişirdiğim bir lokma yemeğimi bile yemediniz. Onun için ben bu gün size yemek pişirmek istiyorum, de. Kabul etmeyecekler; ama sen diren, sonra hepsini şaraba boğ, hepsi sarhoş olsun, o zaman ben ne yapacağımı biliyorum.” demiş delikanlı.

Kızın ağabeyleri avdan dönmüş, bir sürü av hayvanı getirmişler. Kardeşlerden biri kemik iliğini alıp kız kardeşinin yanına çıkmış, çıkar çıkmaz burnuna bir insan kokusu gelmiş ve hemen anlamış.

“Sevgili kız kardeşim söylediğim için beni bağışla; ama burada sefil bir insan kokusu duyuyorum.” demiş.

“Sevgili ağabeyim burada sefil insanın ne işi var, karıştırmış olmalısın.” demiş kız.

“Peki kardeşim.” diye yemeğini verip inmiş. O gece kız ve delikanlı odada beraber kalmışlar. Ertesi gün, gün ağarınca kız delikanlının dediği gibi ağabeylerini toplayıp söylemesi gerekenleri söylemiş. Dev ağabeyler kız kardeşlerini dinledikten sonra.

“Vay canına, biricik kız kardeşimiz, ne diyorsun sen, sana bir kerecik olsun yemek yaptırdık mı?” demişler.

Devler yedi kardeşmiş ve biricik kız kardeşleri için canlarını verirlermiş.

“Eğer bir şey daha söyler ve itiraz ederseniz, kendimi öldürürüm!” demiş kız, bunun üzerine ağabeyleri hiçbir şey söylememişler, kız kardeşlerine kıyamamışlar.

Kız kardeşleri mutfağa inip çok güzel yemekler yapmış, öğleden sonra sofraya hazırlanmış. Hepsi yemeğe oturmuş, güzel yemeklerle birlikte şarap içmeye başlamışlar. *“Artık yeter!”* deseler de kız; *“ölümü görün!”* diye, biraz daha içiyormuş. Bütün ağabeyleri sarhoş olmuş. Gün ilerlemiş neredeyse gece yarısı olmuş, hepsi yıkılıp kalmışlar.

Ertesi sabah Hacı Şmel’in oğlu kızın ağabeylerine seslenmiş. Devler sesi duyar duymaz.

“Kapımıza gelen bu sefil insan da kim?” demişler ve hemen ayağa fırlamışlar; ama delikanlı hızla aralarına dalmış ve bütün devleri tutsak edip bağlamış, sonra.

"Bizi yenecek bir tek kişi vardı, o da Hacı Smel'in oğluydu; ama o daha doğmadı, doğduysa büyümedi, büyüdüyse de burada ne işi var?" demişler.

"Hacı Smel'in oğlu hem doğdu, hem büyüdü, buradaki de ta kendisi." demiş Hacı Smel'in oğlu. Sonra devleri çözmüş.

"Vay canına, demek sensin, biz zaten yemin etmiştik, biricik kız kardeşimizi senden başkasına vermeyecektik." demiş dev kardeşler.

"Sen bizim kız kardeşimizi değil eş olarak, ayaklarını yıkatmak için bile alsan verecektik." demişler.

"Değerli devler, siz kız kardeşinizi bana layık gördükten sonra, ben nasıl almam !.. " demiş Hacı Smel'in oğlu.

Devler büyük düğün yapmışlar, altından bir araba yapıp damatlarını ve kız kardeşlerini bindirmişler ve damada.

"Bize ve kız kardeşimize değer verdin, şimdi giderken yolda bizim bağladığımız bir cine rastlayacaksın, bu cin kız kardeşimize talip olmuştu, kız kardeşimizi almak için başımıza musallat olunca onu götürüp bağladık. Şimdi siz onun önünden geçeceksiniz, size kötü sözler söyleyecek, ona aldırmadan yanından geçip gidin." demişler.

Gerçekten de cinin yanına geldiklerinde cin ağzına geleni söylemeye başlamış.

"Hacı Smel'in oğlu, yedi kız doğuran yosmayı mı götürüyorsun?" demeye başlamış cin. Hacı Smel'in oğlu epey sabır etmiş; fakat cinin bazı hakaretleri dayanılır gibi değilmiş. Sonunda kılıcını çekip cinin kafasını uçurmak istemiş, kılıcını savurunca cin yerine cinin bağlı olduğu zinciri kesip uçurmuş. Cin de güzel kızı ve altın arabayı kapıp kaybolmuş, sanki yerin yedi kat dibine girmiş, bul bulabilirsen!..

Hacı Smel'in oğlu tek başına kalmış. Nereye gideceğini bilemiyormuş, tekrar yola koyulmuş. Sonunda insanların toplu halde yaşadığı uzak bir ülkeye gitmiş.

"Ne oldu size?" diye sormuşlar.

"Ne olduğunu görmüyor musun? Köyümüzde akan bir tanecik akarsu vardı, ona da bir dev gelip çörekledi. Su almaya hakkımız yok. Çünkü her gün bir kişiyi kurban etmezsek su vermiyor. Yaşadığımız toprakta her gün öğlene doğru yer yarıyor, yerin altından bir dev kafasını uzatıyor, o anda hemen birini sunmalıyız, yoksa bize su

vermiyor." demişler.

"Bu çok kolay." demiş Hacı Smel'in oğlu ve gidip devin başını çıkardığı yerin hemen yanına çukur kazıp oturmuş.

"Bu tarafa kimse gelmesin." demiş.

Çok geçmeden dev başını çıkarıp göstermiş; ama yiyecek kimseyi görememiş. O anda Hacı Smel'in oğlu devin kafasını kesip uçurmuş, uçurmuş uçurmasına; ama yerine bir kafa daha çıkmış, başa çıkamayınca, ateş getirin diye bağırmış. Halk koşup ocaklardan kor ateşi alıp getirmiş. Bu kez devin kesilen boynuna kor ateşini bastırınca dev iyice ölmüş, koca dev dünyaya sığmıyormuş, yer yarılmış devin ölüsü yerin yedi kat dibine gömülmüş.

Halk toplanmış, Hacı Smel'in oğlunun yaptıklarına çok sevinmişler.

"Dile bizden ne dilersin, senin için hiçbir şeyi esirgemeyiz, ne istersin?" demişler.

"Ben sizden hiçbir şey istemiyorum, yalnız yer yarıldı, dev yerin yedi kat dibine gömüldü, burası nasıl bir yerdir merak ediyorum, orayı görmek istiyorum, bana yardım edin." demiş.

Halk toplanıp ona urgan yapmış, urganın uzunluğu ne kadardı bilemeyeceğim; ama Hacı Smel'in oğlunu oturtacak özel bir sepet yapmışlar, Hacı Smel'in oğlunu içine oturtup yerin dibine salmışlar. Aşağıda güzel bir dünya varmış; ama bu güzel dünyada yaşayan insanlar durmadan ağıt yakıp ağlıyorlarmış, ağıdın nakaratını söylerken.

"Hacı Smel'in oğlunun olduğu yere gitme demedim mi ben sana?" diyorlarmış.

Üstelik ağıdı yakanlar kendisini büyüten dev analığı ve ablalığı imişler.

Oğlan gide gide bir değirmene varmış. Değirmenin başında biri oturuyormuş. Değirmenin yan tarafında iki koç toslaşıp duruyorlarmış. Hacı Smel'in oğlu:

"Bunlar ne biçim koç?" diye sormuş değirmenciye.

"Bunlar öyle rastgele basit koçlar değil, beyaz koça binersen yedi kat yukarı çıkarsın, siyah koça binersen yedi kat yerin dibine inersin." demiş değirmenci.

"Anlaşıldı." demiş Hacı Smel'in oğlu, siyah koça binip yedi kat yerin dibine inmiş.

Giderken bir akarsu kıyısına gelmiş, karşı kıyıya yüzmeden önce beri yakada biraz oturmuş. Bakmış ki, bir genç kız ikide bir gelip ibriğine su doldurup götürüyormuş. Bunu merak etmiş, anlamak için yüzerek karşı kıyıya geçmiş ve kızın yanına gidip kıza sormuş.

"Bu suyu kime götürüyorsun?" demiş.

"Burada bir cin var, o bizim kralımız oluyor, devlerin kız kardeşini gelin getirdi, neredeyse bir aydır düğün var, gelin yemin etmiş dokuz ay damadı yanına sokmayacakmış. Ben de geline su götürüyorum, sıcaktan yanıyor, göğsüne su döküyorum, götürmezsem yakama yapıştır." demiş.

"Getir testini ben doldurayım." demiş Hacı Smel'in oğlu.

Kız istememiş, ama zorla güğümü elinden alıp su doldurmuş ve elindeki yüzüğü parmağından sıyrıp ibriğin içine atmış. Kız suyu götürüp devlerin kız kardeşinin göğsüne dökünce yüzük pat diye kızın göğsüne düşmüş. "Bu ne?" diyen kız yüzüğü hemen tanımış.

"Bu yüzüğü kim verdi sana?" demiş gelin.

"Suyun başında rastladığım bir delikanlı vardı, testi mi o doldurdu, doldururken içine atmış olmalı." demiş.

"Nerede o delikanlı?" diye sormuş gelin.

"Orada suyun başında." demiş kız.

"Şimdi suya git ve onu buraya getir." demiş gelin.

Kız gidip gelinin isteğini yerine getirmiş. Akşam olunca Hacı Smel'in oğlu gelinin yanına gitmiş, geceyi birlikte geçirmişler, dertleşmişler ne yapsak da bu cinden kurtulsak, demişler.

Hacı Smel'in oğlu bir çare bulmuş.

"Cini artık kabul edeceğini söyle ve onu kandırıp can alıcı noktasını öğren; ama gerçek can alıcı noktasını öğrenmeden onu sakın bırakma, o sana yalan yanlış bilgiler verebilir." demiş.

Devlerin kız kardeşi Hacı Smel'in oğlunun dediği gibi yapmış cine.

"Artık verdiğim süreye çok az zaman kaldı, seni daha fazla bekletmek istemiyorum, yıkan paklan bu gece odama gel. Ayrıca seninle

konuşacaklarım var." diye cine haber göndermiş. Cin gelince.

"Bak, sen gezgin adamsın, birbirimizin can alıcı noktalarını bilmemiz gerek, ne olur ne olmaz." demiş.

"Çok doğru söyledin; ama önce senin can alıcı noktan neresi sen söyle, sonra ben söyleyeyim." demiş cin.

"Benim canım serçe parmağımın ucunda." demiş kız.

"Benim can alıcı noktam başparmağımın arasında." demiş cin.

"Hayır doğru söylemiyorsun, buna inanmıyorum." demiş kız.

"Madem inanmıyorsun geçeği söyleyeyim, can alıcı noktam sundurmadaki eşiğin altında." demiş cin.

"Ona da inanmam, senin gibi birinin canı böyle bir yerde olamaz." demiş kız.

"Anlaşıldı sana geçeği söylemekten başka çarem yok." demiş cin ve anlatmaya başlamış.

"Şu yanımızdaki ormanda bir geyik var. Bu geyiğin karnında bir tavşan oturuyor. Tavşanın karnında bir kutu var, kutuda iki kuş var, bu kuşlardan biri benim canım, diğeri de gözüm." demiş cin.

"Tamam, şimdi anladım, sen git şimdi dediklerimi yap." demiş kız. Hemen Hacı Smel'in oğlunu çağırıp olanları anlatmış. Hacı Smel'in oğlu tüfeğini alıp doğru ormana gitmiş.

Önce geyiği bulup vurmuş, sonra karnını yarmış, geyiğin karnından bir tavşan fırlamış, tavşanı yakalayıp karnını yarmış, içinden bir kutu çıkmış, kutuda kuşlar oturuyormuş. Hacı Smel'in oğlu geyiği vurunca cin takır takır titremeye, can çekiştirmeye başlamış. Hacı Smel'in oğlu kuşların bulunduğu kutuyu alıp gelmiş

"Bana bak cin, artık hiçbir yere gidemezsin, elimdesin, hemen şimdi karımı ve altın arabamı ver, yoksa canını alırım." diye bir kuşun boynunu bükmüş.

"Ne istersen yapacağım yalnız canımı alma!" demiş cin ve hemen Hacı Smel'in oğlunun karısını ve altın arabasını geri vermiş.

Hacı Smel'in oğlu kuşların boynunu koparınca cin ölmüş o da karısını ve altın arabasını alıp karısının ailesine gitmiş.

Hacı Smel'in oğlu karısını alıp ailesine götürünce, bütün erkek kardeşleri kız kardeşimiz öldü diye yas tutup oturuyorlarmış. Hacı

Smel'in oğlunu karısı ile birlikte sağ salim görünce çok sevinmişler, üç gün üç gece düğün yapmışlar, onları yeniden yola çıkarıp epey uzağa kadar geçirmişler.

Hacı Smel'in oğlu kendisini büyüten devin evine yaklaşıncı karısını hemen bir yere saklayıp tek başına kendisini büyüten deve gitmiş.

Gittiyse ne görsün, ev halkı perişan bir biçimde karalar giymiş yas tutuyorlarmış. Hacı Smel'in oğlunu görünce pek sevinmişler, kucaklayıp öpmüşler, hemen ortalığı toplamışlar yas giysilerini çıkarıp düğün giysilerini giymişler.

Gelini getirip büyük bir düğün yapmışlar. Bir hafta gece gündüz düğün olmuş. Sonra Hacı Smel'in oğlu kendisini büyütenlere şöyle demiş.

"Siz beni çocukluğumdan beri büyüttünüz. Burayı kendi evimden çok seviyorum; ama izin verirsiniz babamın evine gitmek istiyorum." demiş.

"Peki!" demişler, Hacı Smel'in oğlu karısını alıp babasına gitmiş.

Hacı Smel, oğlunu görünce çok sevinmiş, o da büyük bir düğün yapmış.

Hacı Smel gelini görünce çok beğenmiş hatta oğlunu öldürüp gelini kendi almak istemiş.

Bir gün oğluna şöyle demiş.

"Gel oğlum şöyle bir kumar oynayalım. Sen kazanırsan benim gözlerimi oy, ben kazanırsam senin gözlerini oyayım."

Oğlu itiraz etmeden babasıyla kumar oynamış, oynamış; ama oğlan yenilmiş, sonra babası oğlunun gözlerini oymuş, elini ayağını kesip ormana atmış.

Hacı Smel'in oğlu iki gün kör, aç ve susuz olarak ormanda kalmış.

Bir sabah Hacı Smel'in oğlu ağacın altında otururken kaderciler gelip tepesine oturmuşlar:

"Şu konuştuğumuz ağacın altında yardıma muhtaç bir adam oturuyor, ona nasıl yardım edebiliriz acaba?" demişler.

"Ben gözlerini takarım." demiş biri. Diğer de *"Ayaklarını eski*

haline çeviririm." demiş öbürü de *"Ellerini düzeltirim."* demiş. Sözleştikleri gibi ağaçtan inip Hacı Smel'in oğlunu eski haline çevirmişler. Fakat o nereye gideceğini bilemeden öylece kalmış.

Hacı Smel, oğlunun gözünü oyup ormana bırakınca, gelini alacağım diye başına dikilmiş. Ama gelin kabul etmemiş ve savaşmaya başlamış başa da çıkmış.

Hacı Smel'in ordusu yetmeyince başka köyden asker toplamış. Ama kız hepsinin hakkından gelmiş.

Hacı Smel'in oğlu sonunda ne yapıp edip evin yolunu bulmuş.

Karısını da bulmuş, babasını öldürüp korkusuzca yaşamaya başlamış.

Pıça ile Kuça

Bir kral varmış, kralın da bir değirmencisi varmış.

Kraliçenin çocuğu olmuyormuş.

Kraliçe bir gün bahçede gezinirken bir ağaçta iki elma görmüş, elindeki sopayı uzatarak elmaları yere düşürmüştü. Bu elmaların biri değirmenin suyuna kapılıp gitmiş, diğerinin yarısını kraliçe kendi yemiştir, yarısını da kocasına yedirmiştir. Değirmenin çarkına düşen elmayı da değirmencinin karısı bulup almıştır.

"Bak, suyun içinde bir elma buldum kısmettir." demiştir değirmencinin karısı, yarısını kendi, yarısını da kocası yemiştir.

Kraliçe ve değirmencinin karısı hamile kalmıştır. İkisinin de birer oğlu olmuştur. Kral ve değirmenci birer oğulları olduğu için pek sevinmişlerdir.

Kralın oğlu durmadan ağlıyormuştu. Kralın canına tak etmiş, sonunda saray muhafızlarını çağırıp:

"Şunu alıp götürün, sesini duymayacağım bir ormana atıp gelin!" demiştir, çocuğu alıp giderlerken değirmenciye rastlamışlar. Değirmenci:

"Nereye gidiyorsunuz?" diye sormuş.

"Böyle böyle, kralın oğlunu götürüp ormana atacağız!" demişler.

"Sahi mi!.. Öyleyse, benim oğlum da canıma yetti, onu da götürüp atın!" demiştir ve oğlunu getirip onlara vermiştir.

Ormana atılan çocuklar buluşunca oynamaya başlamışlar. Kral

çocukların ormanda birlikte oynadığını duymuş, hemen ormana gitmiş, gidince çocukların güzel güzel oynadıklarını görmüş, çok sevinmiş, çok da seviniştir, değirmenciye rica edip oğlunu istemiştir. Değirmenci de:

"Aman, onu isteyen kim, al senin olsun!" demiştir.

Çocuklar durmadan oynuyorlarmış. Sabah boğuşmaya başlayan çocuklar akşam hava kararınca kadar boğuşup dövüşüp duruyorlarmış. Ne kadar dövüşseler o kadar güçleniyorlarmış.

Bir gün babalarına:

"Baba bize altmışar put gelen iki top yaptır, gökyüzüne fırlatacağız, üç gün, üç gece sonra toplarımız inmeye başlayacak, her birimiz toplarımızın altında diz vurup duracağız, her iki topa da bir şey olursa senin için iyi olmayacak." demişler.

Kral onlara istedikleri topları yaptırmıştır. Onlar da topları gökyüzüne fırlatmışlar. Üç gün üç gece sonra toplar inmeye başlayınca söyledikleri gibi diz vurup beklemişler. Toplar dizlerine çarptığı gibi darmadağın olmuştur.

Sonra babalarına.

"Haydi hoşça kal, biz gidiyoruz, bizi merak etme." demişler. Kral da bunlar artık gidiyor biraz rahatlarım diye düşünmüştü. Kralın kalbinden geçenleri küçük oğlan sezmiş, ama öbürüne söylememiş. Atlarına binmişler köpeklerini de alıp gitmişler.

İki yolun kesiştiği bir yere gelmişler, atlarından inip nefes almışlar. Küçük oğlan Pıça:

"Biz gezginiz, sağdaki yol nereye gidiyor, orada neler olup bitiyor sen git öğren, o yol pek tehlikeli sayılmaz, sol tarafa giden yolda neler olup bittiğini de ben öğreneyim, o daha tehlikeli bir yola benziyor" demiştir.

"Peki, birimize bir şey olursa nereden anlayacağız?" demiştir büyük. Küçük de:

"Kılıcının ucundan kan damlıyorsa bil ki o gün ben yokum." demiştir, kucaklaşıp öpüşmüşler, birbirlerine hayırlı yolculuklar dileyip ayrılmışlar; herkes kendi yoluna devam etmiştir.

Küçük giderken bir kente girmiştir. Sağa sola bakınmıştır; ama canlı hiçbir şey görememiştir. Yalnız bir fırında yaşlı bir kadının saklanmakta olduğunu görmüş, başka da hiçbir şey görmemiştir.

“İyi günler!” demiş.

“İyi günler evlat! Nereye gidiyorsun?” demiş yaşlı kadın.

“Ben gezginim, geziyorum; ama size ne oldu?” diye sormuş Pıça.

“Bize bakan dev benden başka herkesi yedi, bütün gücünle geri dön, kokunu alırsa gelip seni de yer.” demiş yaşlı kadın.

Dediği gibi dev, oğlanın kokusunu alıp gelmiş.

“Ben rızkım bitti sanıyordum; ama hala varmış, tanrı getirdi seni bana.” demiş dev, Pıça ile pat küt diye boğuşmaya başlamış. Dev Pıça’yı kaldırıp dizlerine kadar toprağa gömmüş. Pıça kendini toparlayıp deve bir daha girişmiş ve devi yerin dibine sokmuş. Dev yeniden fırlayıp Pıça’yı beline kadar toprağa gömmüş. Pıça da hızlanmış, devi gırtlığına kadar toprağa gömmüş ve kellesini uçurmuş. Ama yerine devin başında iki kafa daha belirmiş. Pıça devin iki kafasına da tekme atıp onları da kesmiş. Bu kez üç kafa belirmiş. Pıça üç kafayı da kesmiş ve yaşlı kadına seslenmiş.

“Bana kızgın kor getir!” demiş, devin bütün kafalarını yeniden kesip kızgın korla dağlamış, dev artık iyice ölmüş. Pıça yola koyulup giderken devin güneşsiz ışıyıp, aysız aydınlatan kız kardeşini görmüş.

“Günaydın, iyi günler!” diye kıza selam vermiş.

“İyi günler, hoş geldin!” demiş devin kız kardeşi.

“Atından in, biraz dinlenirsin.” demiş.

“Ben gezginim, sana bir şey söylemeye geldim. Bir kentin tüm insanlarını yiyen ağabeyini öldürdüm. Döneceğim zaman hazırlıklı ol, seni kendime eş olarak alacağım, haydi sana iyi günler!” demiş ve gitmiş. Giderken yedi devin kız kardeşinin bulunduğu yere varmış.

“İyi günler!” demiş.

“İyi günler!” diye karşılık vermiş devlerin kız kardeşi. Kız, tam bir güneş ve ay gibiymiş, ıslıl ıslıl ışıldıyormuş. Kızın ağabeyleri evimize bizden korkmadan biri geldiği gün kız kardeşimizi ona vereceğiz, diye yemin etmişler, bu yüzden kız da Pıça’ya:

“Benim ağabeylerim çok tehlikeli adamlar, seni perişan ederler, onun için seni saklamam gerek. Ağabeylerim eve dönerken değişik

olaylar olur, büyük gelirken yer sarsılır, doğa çökmeye başlar, ortanca gelirken kuvvetli bir rüzgar çıkar, en küçük gelirken de yeryüzünü alevler sarar.” demiş.

Yedi kardeş eve gelince avluda birbirlerini beklemeden içeri girmezlermiş, avluya girip beklerken:

“Bir insan kokusu duyuyoruz, kimdir bu?” diye sormuşlar kız kardeşlerine.

“Kimse yok.” diye inkar etmiş kız. Pıça ise:

“Nasıl yokum, varım ya!.. Hem de tam buradayım!” diye kılıcını çekip devlerin karşısına dikilmiş.

“İyi günler, hoş geldin, bizden korkmayan yiğit delikanlı!..” demiş devler.

“Hoş bulduk, sizinle dövüşmeye geldim, siz nasıl isterseniz öyle dövüşelim, isterseniz silahlarınızı yere bırakıp teslim olabilirsiniz.” demiş Pıça.

“Biz öyle silahını yere bırakıp kolay teslim olacak adam mıyız?” demiş dev kardeşler.

“Gelin öyleyse, yediniz birden karşıma çıkın, dövüşelim!” demiş. Yedisini de yakalayıp kısa zamanda teslim almış.

“Şimdi birbirimizi sınadık, ben gidiyorum, kız kardeşiniz artık benimdir. Ben gelinceye kadar ona bir şey olmasın.” demiş Pıça ve sormuş.

“Avı bol olan bir yer biliyor musunuz, biraz avlanalım.” demiş, onu alıp bir tepeye götürmüşler, her taraf ormanmış. Biri yeri sarsmış, diğeri doğayı karıştırmış, öbürü de ortalığı aleve vermiş. Böylece tüm avlar ortalığa dökülürmüş, Pıça da önüne gelen hayvanı avlamaya başlamış. Avdan kendi payını alıp geri kalanını devlere vermiş, evlerine götürmelerini söylemiş.

Yola çıkarken yanına alacağı eti almış ve gitmiş, devler de kendi paylarına düşeni yüklenip evlerine gitmişler.

Pıça güzel bir yerde bir ağacın altında mola vermiş. Ateş yakıp tam bir şeyler pişirecekken bir kocakarı sesi duymuş.

“Üşüyorum, izin verin ocağın başına gelip ısınayım.” demiş.

“Gel ısın.” demiş Pıça da.

“Geleceğim ama atından ve köpeğinden korkuyorum, onları

bağla.” demiş. Pıça da kocakarının sözünü dinleyip köpeğini ve atını bağlamış. Kocakarı ateşin yanına gelince Pıça’yı, atını ve köpeğini bir lokmada yutmuş.

Kuç a oturduğu yerde kılıcından kan damladığını görünce hemen fırlamış. Pıça’nın atının izini takip etmiş, gide gide devlerin kız kardeşinin bulunduğu yere gelmiş.

“Pıça geldin mi? Pıça geldin mi?” demiş, kız.

“Geldim; ama gidiyorum hazırlan, dönüşte seni alacağım.” demiş.

Devlerin yedisini de alıp kardeşinin avlandığı yere gelmiş, o da kardeşi gibi avlanıp av hayvanlarını ortaya yığmış, kendine yetecek kadarını alıp gerisini devlere bırakmış.

Gide gide kardeşinin ateş yaktığı yere gelmiş, ateşi canlandırıp et pişirmeye başlamış Kocakarı yine seslenmiş.

“Kuç a çok üşüdüm gelip ısınsam olur mu?” demiş.

“Neden olmasın, gel ısın!” demiş Kuç a.

“Gelmemi istiyorsan atını ve köpeğini bağla.” demiş.

“Bağlarım gel, korkma!” demiş Kuç a; ama bağlamamış.

Kocakarı gelir gelmez at ve köpek onu kısıvrak yakalamış.

“Hemen şimdi kardeşimi, atını ve köpeğini eski haline çevirmezsen seni öldürürüm.” demiş.

“Peki!” demiş kocakarı, hepsini eski haline çevirmiş. Kuç a da kocakarının boynunu oracıkta kıvrıvermiş. İki kardeş kucaklaşmışlar.

“Buraya geldiğim akşam bir ses duydum, ne olduğunu anlayamadan bu kocakarı canımı aldı. Bu gece burada kalalım, sabah olunca bu sesin ne olduğunu anlayalım.” demiş Pıça, Kuç a da razı olmuş. O gece kalmışlar ve kötü bir ses duymuşlar.

“Şu sesin ne olduğunu anlayalım.” demiş Pıça.

Ses doğudan gelip batıya giden bir kız sesiymiş. İkisi de kız merak etmişler.

“Gidip bakalım, ama sen gitmek istemiyorsan utanma söyle, sen burada dur, ben gidip geleyim.” demiş Pıça, Kuç a bir şey dememiş.

Giderken bir ihtiyara rastlamış.

“İyi günler !” demiş Pıça.

“İyi günler! Nereye gidiyorsun? Bu tarafa doğru yönelmişsin.” demiş ihtiyar.

“Doğuya gidiyorum, orada ne var ne yok öğrenmek istiyorum.” demiş Pıça.

“Doğudaki kız sana yaramaz geri dön!” demiş ihtiyar.

“Görmeden geri dönmem.” demiş delikanlı.

“Gidiyorsun; ama dikkat et, kızın kaldığı evin demir kapısında sincire bağlanmış topal bir Arap var. O seni görünce çok küfür edecek, giderken de gelirken de sana hakaret edecek, ona sakın bulaşma, sözlerine de kulak asma.” demiş ihtiyar.

Pıça tam avluya girerken topal Arap bağırmış, çağırılmış, hakaretler etmiş; ama Pıça bir şey dememiş.

“İyi günler !” deyip kızın yanına gitmiş, ne Arap’ın dediğini duyuyor ne de onu görüyormuş. İkide bir bayılıyormuş, kızın güzelliği onu çok etkilemiş. Kızın ve delikanlının ikişer kılıcı varmış. Kılıçların birinde zehir varmış, diğerinde yokmuş. Dövüşmeye başlamışlar bu dövüş 64 yıl sürmüş sonunda kızın serçe parmağını biraz yaralamış.

“Haydaa!” deyip Pıça’yı hemen havaya kaldırmışlar, sonra götürüp bir yere oturtmuşlar, biraz dinlendirmişler. Kız:

“Kabul etmiyorum.” demiş, yeniden dövüşmeye başlamışlar.

Dövüşürlerken kız oğlanın kılıcını ortadan ikiye bölmüş; ama kılıç anında eski haline dönmüş, hatta iki kat güçlü hale gelmiş. Oğlan da iyice öfkelenmiş, kızın kılıcını ortadan ikiye bölmüş.

“Çıkar zehirli kılıcını! Ben de zehirli kılıcımı kullanacağım, yeniden dövüşelim!” demiş kız.

“Ben kural dışı dövüşmem, sen istediğinle dövüş, zehirli kılıçla dövüşmeyeceğim.” demiş Pıça.

Yeniden dövüşmüşler, 24 dakikada kız teslim almış.

“Gel artık şu yüzüğü al, senden başka bir şey istemiyorum, ne yapıp et o topal Arap’a cevap verme yoksa gidemeyiz, seni de beni de öldürür” demiş kız.

Yola çıkmışlar, Arap küfür etmiş, Pıça önce sesini çıkarmamış; ama hakaret etmeye başlayınca dayanamamış karşılığını vermiş.

Arap'la dövüşmeye başlamışlar. Pıça Tanrı'ya yalvarmış.

"Bana bunca şan şöret verdin, nam kazandırdın, şimdi beni utandırma." demiş. Tanrı'dan kuş biçiminde bir ses gelmiş.

"Moralini bozma, güçlü ol, tek elinle savaşırken tek elinle demir kapıya doğru yaklaş, o kapının içinde bir kuş var, kuşun içinde bir kağıt var, o kağıdı yırtarsan Arap'ın canını alırsın." demiş kuş.

Pıça tek elle başa çıkmış ve kapıya ulaşmış, kağıdı da yırtıp Arap'tan kurtulmuş. Kardeşinin olduğu yere varmış, iki kardeş kucaklaşıp yeniden yola çıkmışlar.

Yedi dev kardeşin kız kardeşine ulaşmışlar, kızı alıp yola çıkmışlar. Koca bir kent halkını yok eden devlerin kız kardeşini alıp evlerine götürmüşler.

Babaları onları görünce çok sevinmiş. Pıça babasına dönüp:

"Biz senden ayrılırken, Tanrı'ya şükürler olsun defolup gittiler, dedin bir daha böyle kalbine kötü şeyler sokma." demiş.

Halkı toplayıp düğün yapmışlar, Pıça kalkıp büyüğüne şöyle demiş:

"Kızlara bak, hangisini beğeniyorsan onu al."

Kuç'a yedi dev kardeşin biricik kız kardeşini seçmiş, Pıça da içinden, iyisi varken kötüsünü niye seçti, diye düşünmüş, sonra:

"O senin kısmetin, senin olsun onun gibi biri bende ziyan olur." demiş Kuç'a.

Pıça'nın karısı ise:

"Mümkünse altı yaşında bir erkek kardeşim var, o da gelip düğüne baksın." demiş.

Razı olmuşlar, Pıça küçük kayınbiraderimi getireceğim diye gitmiş. Küçük kayınbirader gelince ablasına seslenmiş:

"Dışarı çık!" demiş. Ablası dışarı çıkmış, küçük kayınbirader bu kez damadına seslenmiş:

"Sen yiğit bir adam olmalısın, bir kadının üstesinden geldin; ama ben seni iyice sınamadan ablamı sana veremeyeceğim." demiş.

Dövüşmeye başlamışlar, Pıça bakmış çocuk onu yenecek:

"Sen çocuksun, senin ziyan olmanı istemiyorum, bırak bu işi." demiş, kayın biraderi de:

"Sen onu kendi arkadaşlarına anlat; ama, kendine güvenin varsa gel benimle dövüş." demiş.

"Anlaşılan sen de kız kardeşimi beni yenene vereceğim, diye yemin ettin, kız kardeşini seni yenene verirken senin ne değer kalır?" demiş Pıça.

"Bu sözü daha önce söyleseydin ya, bu kadar zahmet çekmemiş olurdun, tamam kız kardeşim senin olsun." demiş kayınbirader ve devam etmiş.

"Sevgili damadım, şimdi de bana bir kız bulmaya gidelim."

Damat kayınbirader yola çıkmışlar. Yolda giderken damat sıcağa dayanamayıp durmuş "Bu sıcak değil bir ateş." demiş.

Kayınbirader üç erkek kardeşi olan bir kızın yanına gitmiş. Yüzyıl boyunca onlarla savaşmış, yüzyılın sonunda erkek kardeşlerini yenip kız kardeşlerini almış, yoldan da Pıça'yı alıp eve gelmişler.

Otuz yıl gece gündüz düğün yapmışlar.

Bu düğünü yöneten Stolbaş, Cıguatan Dgebya imiş.

Bunu dinleyen sola dönerse istediği kadar mal, sağa dönerse istediği kadar para sahibi olsun.

* **Stolbaş** : Ziyafet sofralarında masayı yöneten, kadeh kaldırıp konuşma yapması gerekenlere söz veren kişi.

Kaurbey'in, Mazlov ve Jakur'u Evlat Edinmesi

Bir köyde iki kardeş kalıyormuş. Bu kardeşler babalarının malını bölüşmüş ayrı evlerde yaşıyorlarmış.

Büyüğü evli, küçüğü bekarmış. Büyüğü biraz aptalmış. Su yukarı akıyor desen inanırmış. Küçüğü ise haylaz ve dalavereciymiş.

Kardeşler başkalarının yanında iyi geçiniyor görünüyorlarmış; ama gerçekte birbirlerini hiç sevmiyorlarmış.

Bir gün kardeşlerin büyüğü köylerinde birinin altın yumurtlayan bir tavuğa sahip olduğunu öğrenmiş. Bu tavuğu yiyenin ağzından üç günde bir altın düşermiş. Bunu duyan ağabey güzel bir yamçı karşılığında bu tavuğu satın almış.

Tavuğu getirdiği gibi götürüp hanımına vermiş ve şöyle demiş:

"Bu tavuğu olduğu gibi pişir, kimseye tattırmadan hepsini bana getir." demiş. Karısı tavuğu kesip bir şişe takmış, ateşin üzerinde pişirirken tavuğun ciğeri küle düşmüş, oradan alıp çocuklarına paylaşırıp yedirmiş. Sonra kendi tavuklarından birini kesmiş, kocasının tavuğuna kendi tavuğunun ciğerini yerleştirip pişirmiş. Kendi tavuğunu kadın çocuklarıyla birlikte yemiş, öbürünü de kocası *"buna bir yamçı harcadım."* diyerek tek başına yemiş.

Tavuğu yedikten sonra ağzından dökülecek altınları beklemeye başlamış. Onu düşünürken bütün gece rahat uyuyamamış. Sabah olunca yatağına bakmış ama altın maltın görememiş. Kadın bu

tavuğu çocuklarına gizlice yedirmiş olmasın diyerek çocukların yatağına gidip bakmış, bakınca ne görsün; çocuklar altın içinde yatıyor. Bu durum adamın hiç hoşuna gitmemiş. Altınlar kendi ağzından dökülse daha memnun olacakmış. Karısını azarlarken küçük kardeşi gelmiş. Ağabeyinin çocuklarının ağzından altın damladığını duyunca:

"Hiç kimsenin başına gelmeyen bizim ailemizin başına geldi." diye pek sevinmiş gibi yapmış, sonra.

"Çocukları evde tutamayız, onlara bir yer yapmalıyız." demiş, ağabeyine.

Bunu duyan saf ağabey inanmış, ikisi birden çalışıp kocaman bir sepet yapmışlar. Çocukları köyün dışında bir ormana götürüp sepetin içine oturtmuşlar, sonra geri dönüp gelmişler.

Götürürken anne çığlıklar atmış ama dinleyen kim. Bu ormana başka köyden bir avcı geliyormuş. Bu avcı Haparaoğlu Kaurbey adında biriymiş.

Kaurbey iyi bir avcıymış, yiğit adammış, sık sık ormana gider, bir kaç gece ormanda yattığı da olurmuş. Kaurbey köpeklerini ve silahlarını alıp ormana gitmiş, akşam üstü yolluğunu kulübesine bırakmış, köpeklerini alıp ormana dalmış. Gece epey ilerlediğinde yakaladığı avları alıp kulübesine dönmüş.

Ertesi sabah Kaurbey erkenden kahvaltısını yapmış, tüfeğini alıp köpeklerini çağırması, kulübenin üst tarafındaki bir yamaca tırmanmış.

Köpekler ona bir geyik göstermiş, o da ateş edip vurmuş, bacaklarını deriyle bağlayıp kulübeye getirmiş. Kulübeye gelince geyiği pişirmiş, kendi karnını doyurmuş, sakatatları da köpeklerine vermiş.

Çok geçmeden Kaurbey köpeklerin sesini duymuş, tuhaf sesler çıkarıyorlarmış, ağıt gibi uluyorlarmış, onları hiç böyle duymadığı için yanlarına gitmiş. Bir de bakmış ağlayan çocuk sesleri geliyor, çocukların yanına gidince ne görsün, bir sepet dolusu altın duruyor, çocuklar ise perişan bir biçimde ağlayarak altınların içinde oturuyorlarmış.

Avcı çocukları alıp kulübesine getirmiş, yamçıyı serip çocukları yatırmış. Onları güzelce doyurmuş, çocuklar biraz kendilerine

gelmiş.

Daha sonra Kaurbey altınları, etleri ve çocukları alıp evine götürmüş. Başına gelenleri herkese anlatınca duyanlar çok şaşırılmış. Bu sahipsiz çocukları bulup eve getirmesi, onları evlat edinmesi etrafta hemen duyulmuş.

Çocuklar gece gündüz büyümüş, iyiyi kötüyü anlamaya başlamışlar.

Büyük oğlana Mazlov, küçüğüne Jakur adını takmışlar. Kaurbey avcılığı bırakmıyormuş, her gün muntazam avlanmaya gidiyormuş. Yavaş yavaş evlatlıklarına da avlanmayı öğretmiş ama onları yalnız başına bırakmıyormuş, bıraksa bile uzağa göndermiyormuş.

Bir gün çocuklar anne babalarına yalvarmışlar, üç gün üç gece gelemeyecekleri bir uzaklığa gidip av yapmak istediklerini söylemişler, onlar da "hayır!" diyememişler. Babaları silahlarını sağlamış, anneleri de yolluklarını hazırlamış. Kardeşler güzelce hazırlandıktan sonra ava gitmişler.

Giderken bir vadiye girmişler, vadide iki tavşanın yan yana oturduğunu görmüşler, iki kardeş tam silahlarını doğrultup tavşanları vuracakken:

"Aman bizi öldürmeyin size yardımcı oluruz." demişler. Kardeşler tavşanları alıp giderken iki kurdun yan yana oturduğunu görmüşler, tam ateş edip vuracakken:

"Aman bizi öldürmeyin, ölünceye kadar size yardım ederiz." demişler. Onları da vurmamışlar, tavşanları ve kurtları alıp giderken iki koca ayının kocaman bir ağacın altında oturduğunu görmüşler. Kardeşler ayıları vuracağız diye tüfeklerini doğrultunca:

"Bizi öldürmeyin ömür boyu işinize yararız." demişler, onları da vurmamışlar

Kardeşler; tavşanları, kurtları ve ayıları alıp sürü halinde giderken iki yolun kesiştiği bir kavşağa gelmişler. Bundan sonra yollarına ayrı ayrı devam etmek istemişler, yol ayrımındaki bir gürgen ağacına birer bıçak saplamışlar. Böylece, kimin bıçağı paslanırsa, onun başına bir felaket geldiğini anlamış olacaklarmış. Büyük olan Mazlov bir tavşan, bir kurt ve bir ayı alıp yolun birine girmiş. Küçük kardeş Jakur da aynı şekilde birer hayvan alıp diğer

yola girmiş.

Jakur giderken bir köy görmüş, köy seyrek bir köymüş. Köydeki bir kulübeye dalmış kulübede yaşlı bir kadın varmış. Yaşlı kadın tam bir devmiş, avlu insan kemikleriyle doluymuş, onu güvenilir bulmayıp geçmiş, derken toprak bir çukurun başına gelmiş, burası taşla doluymuş. Çukurun tepesinde yine bir yaşlı kadın varmış, elinde bir kırbaç tutup dikiliyormuş. Kadın kırbaçla vurduğu her şeyi un ufak ediyormuş, o yüzden burası taş yığını haline gelmiş.

Jakur tavşanı, kurdu ve ayıyı alıp giderken yaşlı kadın bunlara bir kırbaç vurmuş, hepsi birden taşla dönüşüp un ufak olmuşlar.

Bu sırada Mazlov da yola çıkmış gidiyormuş. Yolda nakışlı bir kılıç görmüş, kılıcı alıp omzuna asmış, böyle giderken bir köye gelmiş, köydekilerin hepsi karalar bağlamış.

"Bu nedir?" diye sormuş Mazlov, o da:

"Bu köyde büyük bir kilise var, bu kilise bir Gulşap'a ait, Gulşap her gün bu köyden bir kız alıp yemek için bekliyor. Bu gün Gulşap'ın hakkını götürme sırası krala geldi, kral kızını götürmek zorunda, bu yüzden köyün tüm evleri karalar bağladı." demiş.

Mazlov önce buna çok şaşırılmış, sonra gidip kiliseye girmiş. Gulşap'ın olduğu yere varmış. Gulşap onu görmüş ama genç kız etinden başka bir şey yemediği için Mazlov'a dönüp bakmamış, o da tavşanı, kurdu ve ayısıyla birlikte kilisenin bir köşesinde oturmuş. Akşamüstü köylüler kralın kızını göz yaşları içinde getirip kilisenin içine bırakmışlar ve geri dönüp gitmişler. Kız kiliseye girer girmez Mazlov'u görmüş, hemen onun yanına gidip sığınmak istemiş. Gulşap kızını almak için sıçrayınca Mazlov kılıcını çekip gulşapın başını uçurmuş.

"Canımı kurtardın, artık bu dünyada sadece senin için varım." demiş kız ve Mazlov'un etrafında dört dönüp dualar etmeye başlamış.

"Çok yorgunum, biraz kestireceğim." diyen Mazlov kilisenin sıralarından birine uzanıp uyumuş. Uyuyunca kız elindeki yüzüklerden birini Mazlov'un parmağına geçirmiş. Mazlov Gulşap'ı öldürmeden önce, kiliseye yakın bir yerde, kralın seyisi gözcülük yapıyormuş ve Mazlov'un Gulşap'ı öldürdüğünü görmüş. Mazlov uyuyunca seyis ağaçtan inip kiliseye girmiş. Mazlov'un kılıcını kaptığı gibi kafasını uçurmuş, kız da bütün çırpınmalarına karşın

kaçırıp götürmüş. Kıza dönüp:

"Şimdi babana gidince Gulşap'ı benim öldürdüğümü söyleyeceksin." demiş seyis.

"Kralın seyisi kralın kızını kurtarmış, Gulşap'ı da öldürmüş." diye, köye girince herkes çok sevinmiş. Kralın kızını seyise vermek için düğün günü kararlaştırılmış.

Seyis Mazlov'u öldürürken tavşan, kurt ve ayı dışarıdaymışlar, gelince sahiplerini ölü bulmuşlar, ağlamaya başlamışlar. Mazlov'u diriltmek için çareler düşünmüşler, ayı kalkıp:

"Ben başını kurtaracağım." demiş. Kurt da kalkıp:

"Sen başını kurtarırsan, ben de boynunu yapıştırırım." demiş tavşan da:

"Sizin söyledikleriniz zor işler, siz onları başarırsanız, ben de üfürüp ruhunu geri veririm." demiş her biri sözlerini yerine getirmişler. Mazlov da:

"Ay ne kadar da uyumuşum!" diye ayağa fırlamış. Mazlov kılıcını kanlar içinde görünce durumu anlamış, sonra kılıcını ve hayvanlarını alıp kralın avlusuna gitmiş. Kralın kızı Mazlov'u görünce hemen tanımış, çığlık çığlığa koşup Mazlov'un boynuna sarılmış.

"Benim hayatımı kurtaran adam bu, seyis onu uykudayken kendi kılıcıyla vurdu, beni de tehdit edip Gulşap'ı öldüren seyistir, dedirtti." deyince kral seyisi astırmış. Kızının hayatını kurtaran Mazlov'a kızını verip büyük bir düğün yapmış.

Mazlov karısını alıp kardeşiyle işaret koydukları ağaca gelince kardeşinin bıçağının paslandığını görmüş. Karısını ve arkadaşlarını bırakıp kardeşine ne olduğunu anlamak üzere yola çıkmış. Köye varınca ilk önce kulübede oturan yaşlı bir kadın görmüş. Yaşlı kadın o anda göğsü açık uyuyormuş. Mazlov eğilip yaşlı kadının memesini ısırması. Yaşlı kadın uyanmış ve fena olmuş.

"Anne sütünün yükü ağırdır, artık süt oğlunum, kardeşim mutlaka buraya gelmiştir, sütünün hatırına kardeşime ne olduğunu bana anlat." demiş.

"Doğru, sana benzeyen biri geldi buraya, yanında bir tavşan, bir kurt ve bir de ayı vardı. O öldüyse benim kız kardeşim öldürmüştür, elinde bir kırbaç ile şu çukurun başında duruyor. Kırbacını neye vursa

taşı kesiliyor." demiş.

Ondan sonra Mazlov'un tavşanı, kurdu ve ayısı konuşup anlaşmışlar ve kırbaç yaşlı kadının elinden nasıl alacaklarını düşünmüşler.

Ayı:

"Ben yaşlı kadının oturduğu yerin karşısına geçip onu taşla tutarım, rahat vermem." demiş, kurt da:

"Ben de durmadan söylenip canını sıkırım." demiş. Tavşan ise:

"Siz onu yorunca ben de onun elinden kırbaçı çalıp Mazlov'un eline tutuştururum." demiş.

Bunlar söylediklerini gerçekleştirmişler. Mazlov kırbaçı eline geçirince taşlaşan bütün canlılara vurmaya başlamış, hepsi birden dirilmiş; ama canlananlar arasında kardeşi yokmuş. Sonra yaşlı kadını yakalamış:

"Kardeşimin nerede olduğunu söylemelisin." diye sıkıştırmış, bunun üzerine kadın.

"Şu ötede bazı taşlar var onlara bak." demiş.

Mazlov o taşlara kırbaçıyla vurmaya başlayınca kardeşi Jakur, ayısı, kurdu ve tavşanı canlanmış.

Mazlov kendilerini taş haline getiren koca kariya ne ceza verelim diye sormuş yeniden dirilen insanlara. Onlar da hep birden:

"Taş Olsun!" demişler, o da kırbaçı kocakariya vurmuş, vurduğu gibi kocakarı taş olup yere düşmüş.

Mazlov'un kurtardığı insanlar:

"Sana ne yapabiliriz?" diye sormuşlar. Mazlov.

"Ben sizi tanı mıyordum, başınıza geleni de bilmiyordum, ben kardeşimi kurtarmaya geldim, sizden hiç bir şey istemiyorum, siz buralısınız burada güzel güzel yaşayın." demiş.

Ondan sonra Mazlov kardeşini, karısını ve arkadaşlarını alıp annesinin ve babasının yanına gitmiş. Anne ve babası:

"Çocuklarımız kayboldu, artık dönmezler." diye üzüntü içindeyken yanlarına varmışlar. Onlar oğullarını böyle sapasağlam görünce pek sevinmişler. Büyük bir düğün yapmışlar.

Dul Kadın ve Çocukları

Bir dul kadın varmış, onun da bir oğlu varmış. Oğlan bir gün saz kesmeye gitmiş. Gittiği ormanda bir yılan oturuyormuş. Yılan dokunmadan saz biçerken bir atlı gelmiş. Atından inip yılanı öldürmek için saldırınca dul kadının oğlu yılanı kurtarmış.

Akşam olunca yılan oğlanı eve davet etmiş. Yolda giderlerken yılan oğlana:

"Şimdi annem ve babam seni görünce hemen saldırıp seni yakalayacaklar; ama korkma, ben onlara dokunmayın diyeceğim ve sana dokunmayacaklar. Sonra dönerken sana armağan vermek isteyecekler, fakat sen hiçbir şey isteme, çok ısrar ederlerse, ağzı hiç açılmayan bir keseniz varmış onu verin de, bakalım verecekler mi?" demiş.

"Peki," demiş, oğlan.

Eve gelince yılanın annesi ve babası oğlana saldırmak istemişler; ama yılan:

"Durun, dokunmayın, onu ben davet ettim." diye konuğunu korumuş, oturunca yılanın annesi ve babası:

"Kim bu? Nerede tanıştınız?" diye sormuşlar yılan da:

"Bu olmasaydı benim derim bile kalmazdı." demiş

"Ne oldu, başına ne geldi?" diye sormuşlar.

"Ne mi oldu? Dağda yan gelip yatarken bu konuğumuz gelip saz biçmeye başladı, bana asla dokunmadı. Ama ondan sonra gelen bir

atlı beni kırbacıyla öldürmeye kalktı, konuğumuz onun önüne geçip beni kurtardı." demiş.

Böyle deyince yılan ailesi konuğu bir hafta ağırlamışlar, konuk evine döneceği zaman ev sahipleri hediye vermek istemişler, oğlan:

"Ben bir şey istemiyorum; ama illa bir şey verecekseniz, ağzı açılmamış bir keseniz varmış onu verin." demiş.

Yılanların pek hoşuna gitmemiş; ama vermek zorunda kalmışlar ve konuğu epey uzağa geçirip uğurlamışlar. Dul kadının oğlu yarı yolu geçtikten sonra kesenin içinde ne var acaba, bir bakayım diye açınca, önce bir alev topu fişkırmış, sonra alev topu etrafı surlarla çevrili bir kent haline dönüşmüş.

Kent bir anda hanlar, saraylar, dükkanlarla dolmuş. İnsanlar civil civil alış veriş etmeye, kumaş alıp satmaya başlamışlar, kendisi de kentin sahibi olmuş.

Oğlan kesenin marifetine şaşıp kalmış. Bir an önce eve gitmek istemiş, ama orada büyü bozulur diye korkmuş. Ne yapması gerektiğine bir türlü karar veremiyormuş, oturup dururken bir atlı gelmiş. Adam ilk bakışta boş birine benzemiyormuş, ama tepesinde şeytanlar varmış, yaklaşıncaya anlamış ki kendisi de bir şeytanmış.

Atlı, oğlanın yanına gelince:

"Bu kenti senin kesene koymak gerek, istersen ben kenti senin kesene koyabilirim; ama eve gidince biri seni kardeşim, diye karşılayacak, sen ona hayır kardeşim değilsin de, o kabul etmezse geri dönüp bana gel." demiş.

"Peki!" demiş oğlan ve evin yolunu tutmuş, eve gelince karşısına *"Kardeşim, kardeşim!.."* diyen biri çıkmış.

"Hayır, benim kardeşim yok!" demiş, dul kadının oğlu. O da:

"Beni kardeş olarak kabul etmeyenin avlusunda bile kalmam." diye başını alıp gitmiş.

Gide gide bir grup kızın yıkandığı bir yere varmış. Bunu gören kızlar *"Biri geliyor!"* diye elbiselerini alıp koşmuşlar. Kendisi de kızların arkasından koşmuş, en küçüğünü yakalayıp göndermemeye çalışmış. Bunun üzerine kız:

"Anlaşıldı artık seninim, buyur eve gel, benim babam şeytandır, bir hafta ona hizmet et, sonra istediğin yere gideriz, yalnız babam ne derse peki yaparım de, sonra bana gel ben sana yardımcı olurum."

demiş.

“İyi !..” deyip hep beraber gitmişler.

Oğlan kızın babasının hizmetine girmiş.

Bir gün kızın babası:

“Sabahtan akşama kadar şu dağı kaz, meyve dik.” demiş.

“Peki!” demiş oğlan, çapayı alıp kızın yanına gitmiş.

“Baban bana bu görevi verdi.” demiş.

“Hallederim ben merak etme.” demiş kız, akşama kadar işi bitirip çapaları oğlana vermiş.

“Şimdi bu çapaları al git, oh guşa! diye çapaları bir kenara atıp otur. Sonra babam gelip ne yapıyorsun diyecek, sen de görevimi yaptım; ama sen beğenecek misin bilmem, de. Sonra seninle beraber gidip yaptığın işe bakacak, bunu bir hafta tekrarlayacak, sen benim dediklerimi aynen yap.” demiş kız. Oğlan da aynen kızın dediği gibi yapmış.

Kızın babası bu kez:

“Denizin iki yakasına bir köprü kur.” demiş

“Peki!” demiş oğlan. Baltaları alıp kızın yanına gitmiş. Kız, kolay demiş baltaları alıp gitmiş, köprüyü yapıp gelmiş. Sonra babası oğlanı alıp köprüyü göstermeye gitmiş. Geri dönerlerken:

“Bunu senin yaptığına pek inanmıyorum; ama neyse, şimdi başka bir işim daha var.” demiş kızın babası.

“Bir yaban atım var, terbiye edilmesi gerek, edebilir misin?” demiş.

“Edebilirim.” demiş oğlan, sonra koşarak kıza gitmiş, “Baban bana böyle söyledi.” deyince kız:

“İşte şimdi ölür ya da kalırsın, çünkü yaban at dediği kendisi, ama sen korkma çekici al hop diye atlayıp sırtına bin, sen binince babam “kırbacımı al” diyecek, ama sen alma, bizde at çekiçle terbiye edilir de. Sonra sen ona bindiğinde o seni gökyüzüne çıkaracak, seni gökyüzüne çarpıp öldürmek isteyecek; ama sen çekiçle iki kulağının arasına, kafatasına vur, sonra o bir yana doğru gidecek o zaman sen de çekiçle atın o taraftaki şakağına vur, öbür yana gittiğinde öbür şakağına vur. O zaman at yamyassı olup ölecek, sen o sırada hemen attan in, tamam şimdi terbiye ettim de.” demiş kız ve odasına gitmiş.

Oğlan da çekici alıp babasının yanına gitmiş.

Kızın babası:

“İşte at, al terbiye et!” diye oğlanın önüne bir at dikmiş, oğlan da çekici alıp ata binmek üzere sıçramış, kızın babası “Kırbacımı al.” demiş; ama oğlan kırbacı almamış “Bizde atlar böyle terbiye edilir.” diye çekicini göstermiş ve ata binmiş.

Bindiği gibi at gökyüzüne yükselmiş, oğlan çekici atın iki kulağının arasına bütün gücüyle vurmaya başlamış, at dayanamamış bu kez yükselmek yerine bir yana doğru koşmuş, oğlan o yandaki şakağına vurmaya başlayınca at öbür yana koşmuş, o yana da vurunca at yamyassı olup ölmüş. Tam o sırada oğlan attan atlayıp:

“İşte terbiye ettim.” demiş ve kenara çekilip durmuş.

Kızın babası başını sallayarak içeri girmiş.

O gece delikanlı ve kız gizlice kaçmış, bizi görürse öldürürler diye korkuyorlarmış.

Kızın babası gidip kızın odasına bakmış, bakmış ki ne kız var ne de hizmetine aldığı oğlan. Hemen arkalarına adam salmış, mutlaka bulup getirmelisiniz, demiş.

Adamlar kızla oğlanın peşine düşmüşler, tam yaklaşmak üzereyken:

“Arkamızdan geliyorlar, yetişecekler, bizi tanımamaları gerek, ben dükkan olacağım sen de bezirgan, kumaş satıyormuşsun gibi yap.” demiş kız, oğlan da peki deyip bezirgan olmuş, kumaşların başında durmuş.

Adamlar gelince:

“Buradan bir kız ve oğlan geçti mi?” diye sormuşlar bezirgana, o da:

“Şu tarafa gittiler.” demiş. Adamlar, o tarafa gitmiş; ama kimseyi görememişler.

Adamlar dönüp geri eve gitmişler “Bir dükkan ve kumaş satan bezirgandan başka bir şey görmedik.” demişler.

“Tüh budalalar, dükkan kızım, bezirgan da oğlandı, gidin tekrar yakalayın onları.” demiş kızın babası, adamları yeniden göndermiş.

Adamlar dükkanın yerine gidince, dükkan nerede, bul

bulabilirsen çoktan gitmişler, tekrar peşlerine düşmüşler, tam yetişmek üzereyken kız:

“Ben ölmüş gibi yapıp tabuta gireyim, sen de papaz olup başımda bekle, bizi tanımazlar.” demiş, dediği gibi yapmışlar.

Adamlar gelmiş:

“Bir kız ile delikanlı gördünüz mü?” demişler, papaza.

“Şu tarafa gittiler, cenazem var yardım edin dedim; ama dinlemediler, yardım da etmediler.” demiş papaz, adamlar inanıp gitmişler.

Kimseyi bulamayınca geri eve dönmüşler, eve gelince:

“Bir ölü ve bir papazdan başka bir şey görmedik.” demişler. Kızın babası avazı çıktığı kadar bağırap şöyle demiş:

“Tabuttaki ölü kızımı da papaz da oğlan, artık ben kendim düşeceğim peşlerine, yoksa sizin bir şey becereceğiniz yok.”

Kız, babasının peşine düşüp geldiğini görünce:

“Ne yaparsak yapalım babam anlar, onun için şu yara girip saklanalım, burada bulamaz.” demiş kız. Önce oğlan yara girmiş, sonra da kız.

Kızın babası yara gelince yolların çok karışmış olduğunu görmüş, epey düşünmüş, elinden bir şey gelmeyeceğini anlayınca yüksek sesle bağırmış.

“Ben artık peşinize düşmeyeceğim, sizinle başa çıkamadım, bundan sonra sizinle uğraşmayacağım, istediğiniz gibi yaşayın.” demiş ve yardan ayrılıp gitmiş.

Böylece kızla oğlan karı koca olup yaşamaya başlamışlar

İhtiyarın Oğlu Çız Yıkuatla

Bir ihtiyarın Çız Yıkuatla adında bir oğlu varmış.

Çok fakir, perişan, hiçbir şeyi olmayan biriymiş, ama çok iyi bir avcıymış.

Onun eski bir patshası varmış. Ev olarak sahip olduğu tek şey buymuş. Ailesi de kalabalık değilmiş, annesi, kız kardeşi ve kendisinden ibaretmiş.

Her gün ava gider, av hayvanları yakalayıp gelir, ailesini onunla geçindirirmiş.

Pek yiğitmiş, hiç bir şeyden korkmazmış. Bir gün çok uzak bir ülkeye ava gitmiş.

Dönüp gelirken bir avluya yaklaşmış, avluda bir ev varmış, ev yedi katlıymış. Avlunun ortasında bir ağaç, ağacın altında demir bir kerevet, kerevetin üstünde de bir yatak varmış. İhtiyarın oğlu Çız Yıkuatla çok yorulmuş, gidip o kerevete uzanıp dinlenmek istemiş. Kocaman kapıyı açıp içeri girmiş, yükünü bırakıp kerevete uzanmış, tam o sırada biri seslenmiş.

“Kimsin sen, o kerevetin üstünde ne işin var? Hemen şimdi çık git oradan!” demiş; ama Çız tınmamış, iki kez seslenmiş, kılını bile kıpırdatmamış.

Ev, yedi dev kardeşin eviymiş, seslenen de devlerin en küçüğüymiş, Çız kerevetten inmeyince küçük dev gidip:

“Hemen şimdi kalk ve git!” diye kovalamış, fakat o yerinden kıpırdamayınca dövüşmek zorunda kalmış, iyice kapışmışlar.

İhtiyarın oğlu Çız Yıkuatla küçük dev fena halde pataklamış, yere yıkmış, yoğurup yuvarlamış, bir top haline getirip avlunun dışına fırlatmış.

Devler küçük kardeşlerinin başına gelenleri görünce koşup gelmişler, Çız'ı öldürecekmiş demişler.

İhtiyarın oğlu Çız Yıkuatla devleri kısa kılıcıyla kılıçtan geçirmiş ve yükünü alıp eve gelmiş.

Ertesi gün yine ava gitmiş, av dönüşü tekrar devlerin avlusundaki kerevete gidip uzanmış. Evde birileri varsa gelir diye beklemiş ama kimse gelmemiş.

Sonra gidip evi baştan sona gezmiş ama hiç kimseye rastlamamış.

Dönüp kendi evine gelmiş.

Daha sonraki gün avdan dönerken yine aynı eve uğramış, fakat kimseyi görememiş, dönüp yine kendi evine gelmiş, annesi ile babasını çağırıp onlara durumu anlatmış.

"Güzel bir ev buldum, bu kötü patshayı bırakıp oraya geçelim." demiş.

"Olmaz yavrurum, iyiyse de kötüyse de bizim evimiz burası." demiş annesi; ama oğlu dinlememiş. Başa çıkamayınca hep beraber gidip yedi katlı eve yerleşmişler.

Oğlan kız kardeşini en tepeye, yedinci kata oturtmuş:

"Sen sabahtan akşama kadar burada otur, yemeğini ben getireceğim, şimdiye kadar çok sıkıntı çektin, artık sefa sür, yalnız, bir gün bir gece boyunca beni göremezsen bil ki ben hayatta değilim." demiş.

Aşağıya annesinin yanına inmiş.

"Anne sen ve ben burada, aşağıda oturalım, eh malımız mülkümüz var, ben ava gider seni av etiyle beslerim." demiş.

"Olur, evlat sen nasıl istersen." demiş annesi. Oğlan ava gidip av eti getiriyormuş, her sabah ve akşam yedinci katta oturan kız kardeşine yemek çıkarıyormuş.

Bir gün avdan dönünce evde bir dev kokusu duymuş.

"Anne bir dev kokusu duyuyorum, nedir bu?" demiş.

"E, olacak evlat öldürdüğün devlerin kokusu, onların kokusu"

hemen evden çıkar mı sanıyorsun?" demiş annesi.

"Olabilir." demiş oğlan da.

Ertesi gün oğlan yine ava gitmiş.

Gelince aynı kokuyu tekrar duymuş, sorunca annesi aynı biçimde yanıt vermiş.

Aslında koku Çız Yıkuatla'nın yoğurup top gibi yaptığı ve avlunun dışına fırlattığı dev kardeşlerin en küçüğünün kokusuymuş, iyileşip gelmiş, Çız Yıkuatla'nın annesi de onu saklamış, üstelik birbirlerini ayartıp karı koca olmuşlar. Oğlu ava gidince kadın küçük dev ile birlikte oğlunu öldürmek için planlar kuruyormuş; ama ne yapsa da kadın başaramayacağını anlamış, sonunda küçük dev, kadına:

"Oğlun geldiğinde hastalanmışsın gibi yap. Ne oldu? diye sorarsa, bir ülkede bir akbaba var, onu öldürüp ciğerini ve yüreğini getirmezse iyileşemeyeceğini söyle, akbaba oğlunu yer, biz de baş başa kalırız." demiş.

"Peki!" demiş kadın, çok geçmeden oğlu gelmiş, kadın kendini hemen yatağa atıp hasta numarası yapmış.

"Ne oldu anne, ne istiyorsun, sana nasıl yardımcı olabilirim, senin için canımı esirgemem, bilirsin!" demiş oğlu.

"Hastayım evlat, iyileşmem için bir akbabanın ciğeri ve yüreği gerekli, o da şöyle uzak bir ülkede, tek çarem o, yoksa ben ölürüm." demiş.

"O kolay anne, yeter ki sana bir yararı olsun." demiş ve okunu alıp akbabanın bulunduğu yere gitmiş. Tam okunu çekip vuracağı sırada:

"Aman ihtiyarın oğlu Çız Yıkuatla beni vurma, bir işine yararım." demiş akbaba ve üstünden bir tüy çıkarıp oğlana vermiş. O da tüyü hazırlarından* birinin içine koymuş.

"Benim yerime şunu öldür, ciğer ve yürek bakımından aynıyız." demiş akbaba.

Oğlan başka bir akbabanın ciğerini ve yüreğini alıp annesine götürürken kadın *"iyileştim"* diye ayağa kalkmış.

Oğlan yine ava gitmiş dev tekrar ortaya çıkmış.

"Akbaba da onu öldüremediğine göre, bu oğlanı nasıl öldürecekiz?" demiş kadın.

“Şöyle bir yerde bir öküz var o öküzün boynuzu da bu oğlanı öldüremezse bu oğlanı başka bir şey öldüremez, sen yine hasta numarası yap ve öküzün ciğerini ve yüreğini iste.” demiş dev.

Dev bunları söyleyip saklanmış.

Kadın oğlunu görünce yeniden yatmış. Oğlu gelip sorunca, bu kez falan yerde bir öküz var o öküzün ciğerini ve yüreğini getirirsen iyileşeceğim diye oğlunu göndermiş.

Oğlan öküzün yanına gidip okunu öküze çevirince:

“Beni öldürme, sana bir yararım olur.” diye bir tüy koparıp vermiş. O da yanındaki öküzü öldürmesini, onun da aynı yüreğe ve ciğere sahip olduğunu söylemiş.

Çız Yıkuaatla öküz ciğerini ve yüreğini annesine getirip vermiş, annesi hemen iyileşmiş, annesinin iyileşmesine çok sevinmiş, iki gün ava gitmeden evde kalmış ama durabilir mi, iki gün sonra yine ava gitmiş. O gider gitmez annesiyle dev baş başa verip oğlunu öldürmek için yeni bir plan yapmışlar.

Bu kez oğlanı bir domuzun ciğerini ve yüreğini getirmek üzere göndermeye karar vermişler.

Kadın oğlu gelince hasta numarası yapmış, oğlu da üzüntüyle:

“Yine mi hasta oldun anne? Bu hastalıklar seni perişan etti galiba, sana ne yarayacaksa onu yapayım.” demiş, kadın da devin söylediği domuz ciğerini ve yüreğini istemiş. Oğlan domuzu bulunca o da aynı şekilde:

“Beni öldürme bir işine yararım, al sana bir tüy, benim yerime şu domuzun ciğerini ve yüreğini götür.” demiş. Onu da alıp annesinin yanına gitmiş, annesi ve dev oğlanı bu şekilde öldüremeyeceklerini anlamışlar, bu kez başka çareler düşünmeye başlamışlar.

Oğlan ava gidince dev ile annesi oturup konuşmuşlar. Ama bir yol bulamamışlar sonunda dev bir hainlik düşünmüş.

“Bizim eskiden kalma bir bakır kovamız var, o kovanın içine bal mumu koyup kaynatalım ve kovayı tavan arasına çıkaralım. Sen oğlun gelince onu yıkamak için zorla soy, bir leğene oturt, o sırada ben de yukarıdan bal mumunu dökeyim.” demiş. Kadın kabul etmiş, oğlan gelinceye kadar balmumunu kaynatıp eritmiş ve tavana çıkarmış. Dev balmumu kovasının başına geçip oturmuş,

beklemeye başlamış.

İhtiyarın oğlu Çız Yıkuaatla gelince annesi:

“Evlad seni çocukluğundan beri yıkamadım. Şimdi seni yıkamak istiyorum.” demiş.

“Aman anne, koca adam yıkanır mı? Ayıp!” demiş; ama annesi acele leğeni getirip koymuş, oğlan da utana sıkıla soyunmuş. Kadın bir tas su döküp oğlunu yıkar gibi yapmış. Sonra bir şey unutup gider gibi oğlunun başından ayrılmış, tam o sırada dev yukarıdan sıcak balmumunu oğlanın tepesinden aşağı dökmüş, oğlanı yakıp dondurmuş.

Dev tekneyi almış, balmumunun içinde donan oğlanı götürüp denize atmış. Deniz epey uzakmış; ama o düşmanından kurtulacağı için hiç üşenmemiş.

İhtiyarın oğlu Çız Yıkuaatla'nın annesi, oğlunu öldürüp devle evlenmiş. Kız kardeşi de ağabeyini bir gün bir gece boyunca göremeyince bir şey olduğunu anlamış merak edip aşağıya inmiş. İnince olanları en açık şekliyle görmüş. Sonra, annesine ve deve görünmeden ağabeyinin giysilerini alıp Çız'ı aramak üzere yola çıkmış.

Epey yürümüş, gezip dolaşmış ama ağabeyinin izine rastlamamış. Bir köye girip giderken bir eve uğramış. Burada bir kral yaşıyormuş. Krala yalvarmış orada uşak olmak istediğini söylemiş. Peki, demiş kral, onu da uşaklarının arasına almış. Kralın bir kızı varmış. Kız dünya yüzü görmemiş, çok güzelmiş. Güneş ve ay gibi parlıyormuş. Parmağını pencereden çıkarınca bütün dünya aydınlanıyormuş.

İhtiyarın oğlu Çız Yıkuaatla'nın kız kardeşi her akşamüstü ve her sabah kır atına binip kızın oturduğu pencerenin karşısında atına dans ettiriyormuş; ama ne dans, ortalığı ateş gibi yakıyormuş. Kralın kızı onu çok beğenmiş.

“Şu uşağı bana çağırın!” demiş. Onu yanına alıp özel hizmetçisi yapmış.

Çok geçmeden babasına:

“Baba sana bir şey söyleyeceğim, dünyaya geldiğim günden beri senden bir şey istemedim. Bu isteğimi kabul etmezsen canıma kıyarım, yakınlarda yeni aldığın uşak var ya onu çok beğendim, onunla evlenmek istiyorum, yoksa ölürüm.” demiş

Babası bu durumu hiç beğenmemiş. Ama kız gerçekten kendini öldürmeye kalkınca elinden bir şey gelmemiş, yoksa biricik prensesinin bir uşakla evlenmesini hiç istemezmiş, kabul etmiş, işi halletmişler.

Oğlan ise:

"Şimdi benim bir işim var. O işimi halletmeden seni hiçbir yere götüremem." diye evden ayrılmış.

Perişan bir halde giderken deniz kıyısına gelmiş.

Kıyıda oturup dinlenirken ağabeyinin hazırlarından bir tüy çıkarmış, o anda önüne bir domuz çıkmış.

"İhtiyarın oğlu Çız Yıkuatla ne derdin var? Sana yardıma geldim!" demiş.

"Ben ihtiyarın oğlu Çız Yıkuatla değilim onun kız kardeşiyim, ben de onu arıyorum, galiba ona bir şey oldu." demiş ve bir tüy daha çıkarmış. Bu sefer karşısına bir öküz dikilmiş.

"İhtiyarın oğlu Çız Yıkuatla, dile benden ne dilersin?" demiş.

"Ben o değilim kız kardeşiyim, ağabeyim kayıp, belki de öldü, onu arıyorum." demiş kız. Bir tüy daha çıkarmış. Bu kez karşısına bir akbaba gelip durmuş.

"İhtiyarın oğlu Çız Yıkuatla, dile benden ne dilersin?" demiş akbaba.

"Ben Çız Yıkuatla'nın kız kardeşiyim ona bir şey oldu, galiba öldü, nerede öldü, başına ne geldi, bilmiyorum hiç değilse cesedini görmek istiyorum." demiş.

Öküz, domuz ve akbaba çok üzülmüş, neler olduğunu sormuşlar kıza, o da olanları bütün açıklığı ile anlatmış.

Akbaba:

"O zaman ben gökyüzünün en ücra köşelerine kadar gider onu ararım ve neredeyse bulur getiririm." demiş.

"Ben toprağın altında bile olsa çıkarırım!" demiş, domuz.

"Ben de denizin ortasında bile olsa boynuzumla çıkarır getiririm." demiş öküz.

Akbaba uçup gitmiş, domuz toprağın altına girmiş, öküz de boynuzuyla denizi taramaya başlamış.

Öküz boynuzunu denize daldırır daldırmaz boynuzun ucuna

bir şey takılmış, birde bakmış bir tekne ve teknenin içinde de ihtiyarın oğlu Çız Yıkuatla şişmiş yatıyormuş.

Çız Yıkuatla'nın kız kardeşi öküzü, domuzu ve akbabayı toplamış.

"Ben bir yere gideceğim, ben gelinceye kadar ağabeyimin yanında oturun," demiş, kendisi kralın kızının yanına gitmiş.

Kral kızına yakışır güzel bir düğün yapmış, yanına adam ve mal katıp göndermiş.

Yolda giderlerken oğlan kılığındaki kız, tam ağabeyinin olduğu tarafa dönecekken.

"Siz arkadan yavaş yavaş gelin, ben önden gideceğim." demiş. Ağabeyinin olduğu yere gelmiş. Ağabeyine elbiselerini giydirmiş kendisi de kaybolup gitmiş.

Gelini alıp gelenler, İhtiyarın oğlu Çız Yıkuatla'nın cesedinin başına gelmişler. Herkes çok şaşırılmış ve çok üzülmüş. Hele karısı herkesten çok üzülmüş. Ama gelini alanın Çız Yıkuatla'nın kız kardeşi olduğunu kimse anlamamış.

Gelin beni attan indirin demiş ve attan inmiş. İhtiyarın oğlu Çız Yıkuatla'nın başına gelmiş, mendilini çıkarıp tepeden tırnağa ölüünün tenine deşdirmiş, tam o anda:

"Ohh, amma da uyumuşum." diyen Çız Yıkuatla ayağa kalkmış. Gelen kalabalığı görünce durumu anlamış:

"Haydi eve gidelim." demiş, derken kız kardeşi de yetişmiş, kız kardeşini görünce çok sevinmiş.

İhtiyarın oğlu Çız Yıkuatla karısı ve beraberindekilere dönmüş:

"Şimdi evime gideceğiz, evde annem ve annemin iç güveysi olan kocası, yani bir dev var. Siz buraya konuk gibi girin, biz de kız kardeşimle aranızda karışmış sefil birileri gibi görünüp içeri girelim." demiş. Onlar da *"Peki."* demişler.

Çok geçmeden ihtiyarın oğlu Çız Yıkuatla'nın avlusuna girmişler.

"Hoş geldiniz konuklar!" diye karşılanmışlar. Konuklara kurban kesip ziyafet vermişler.

İhtiyarın oğlu da konukların arasında oturuyormuş. Ziyafetin

yarısında dev bağırip şöyle demiş.

“Konuklar burada bir ok var, içinizde bu oku kaldıracak biri var mı? Bu ok ihtiyarın oğlu Çız Yıkuatla adında birine aitti, kendisi de pek kaldıramıyordu.” demişler.

Sonra Çız Yıkuatla ayağa kalkmış, silkinip oku eline almış ve yaya yerleştirip deve yöneltmiş.

“Tanıdın mı beni?” demiş, annesi oturduğu yerde mosmor olmuş ama sesini çıkarmamış.

“Sana lâyük olan bu.” demiş, okunu çekip devi paramparça etmiş. Annesine dönüp:

“Ben bir evlat olarak yaşam boyu sana zarar verecek, seni üzecek, kalbini kıracak bir şey yaptıysam şu an alevlerin içine düşüp kül olayım, ama sen benim bu içten davranışlarıma karşı kötü bir şey düşündüysen, şu alevlerin içinde kül olup git hem de hemen şimdi!” demiş.

Sözünü bitirmeden annesi alevlerin içinde kalmış ve yanıp kül olmuş.

Sonra Çız Yıkuatla bu gelini getirenin kız kardeşi olduğunu anlamış ve diğerlerine de anlatmış.

Yeniden düğün yapmışlar, karısı ile gelenlere gereken saygıyı göstermişler. Kendisi, karısı ve kız kardeşi güzel evlerinde mutlu bir biçimde yaşamışlar.

Samkenike

Samkenike adında zavallı bir adam varmış, bir kralın yanında yaşamış. Bu kralın bir bıçağı varmış.

Samkenike bir bıçak sahibi olmayı çok istiyormuş, krala bıçağını ver diye yalvarmış; ama kral vermemiş. Bir gün iyice yalvarıp yakarmış ve kralın bıçağını almış, uzak bir ovada otururken bıçağını kaybetmiş, aramış aramış; ama bulamamış.

Kral bıçağı verirken:

“Bıçağı kaybedersen kelleni uçururum.” demiş. Bıçağı bulamazsa kellesinin uçacağını biliyormuş, o yüzden bıçağı bulmadan eve dönmek istemiyormuş.

Gidip çocukları toplamış, çocuklar otları koparmaya başlamış, bütün otları yolunca bıçağı bulmuşlar, bulmuşlar bulmasına; ama güneş batmış, hava da kararmış.

Ne yapacaklarını bilememişler, yakınlarında kimse yokmuş, gitmeleri gerektiğinden yola çıkmışlar. Epey gittikten sonra çocuklar yorulmuş ve acıkmış, derken insan yiyen bir kocakarının yanına gelmişler. Kocakarı çocukları görünce, bunları yerim diye sevinmiş. Önce çocukları doyurmuş, sonra götürüp bir yere yatırmış, Samkenike ise başka bir yerde yatmış. Samkenike uyuyunca çocukları yemeyi düşünen kocakarı bir şeylerle meşgulmüş gibi görünmeye başlamış. Çocuklar yorgun olduğu için hemen uyuyuvermişler; ama Samkenike uyumuyormuş, kocakarı epey beklemiş. Uyumadığını görünce yanına gidip sormuş:

“Niçin uyumuyorsun?” demiş.

“Zavallı annemin yaptıklarını düşünüyorum da onun için uyuyamıyorum, annem bana çok iyi bakardı” diye derin bir iç geçirmiş Samkenike.

“Söyle bana annen sana nasıl bakardı, evlat?” demiş kocakarı Samkenike’ye. Annesinin ona nasıl baktığı umurunda bile değilmiş, onun tek derdi bir an önce uyuması ve çocukları rahatça yemesiymiş.

“Böyle yorgun argın eve geldiğimde gidip elekle su getirir ve o suyla bana yemek yapardı, onun yemekleri nasıl tatlıydı bilemezsin.” demiş, Samkenike.

“Tamam, ben de sana yaparım, hem de şimdi !” diye eleği alıp suya gitmiş.

Samkenike’nin niyeti kadını gönderip çocukları kurtarmakmış.

Kadın ne yaptıysa eleğini biraz suyla doldurup gelmiş, getirdiği bir damla suyla azıcık abısta yapmış. Samkenike’ye yedirmek üzere sofrayı odasına götürmüş, odaya girince ne görsün Samkenike yerinde yok.

Kocakarı gidince Samkenike hemen çocukları uyandırmış ve ellerine götürmeleri gereken eşyaları vermiş:

“Siz şu tarafa gidip bir yerde saklanın, ben de arkanızdan geleceğim.” demiş. Kendisi kocakarının evine gidip bir yere gizlenmiş.

“Vay canına beni kandırdı !” demiş kocakarı, odaları dolaşınca eşyaları da götürdüğünü anlamış.

“Şimdi ben ona gösteririm !” diye, adamı yakalayıp bir çuvala koymuş, tepesini bağlayıp demir esasını almaya gitmiş.

O gelinceye kadar Samkenike çuvaldan çıkıp kocakarının kızıl köpeğini çuvala koymuş ve ağzını bağlamış, bir kenara bırakmış, kendisi de çatıya çıkıp saklanmış.

Kocakarı demir sopasını alıp gelince ağzı bağlı çuvala vurmaya başlamış.

Çuvala vurdukça köpek havlıyormuş.

“Benim kızıl köpeğim gibi istediğin kadar havla, gene de seni

döveceğim!” diye Samkenike’yi dövüyorum zannederek kızıl köpeğini döve döve öldürmüş.

“Artık ölmüştür, yiyeyim şunu!” diye çuvalın ağzını açınca ne görsün, vura vura öldürdüğü kendi köpeği değil miymiş?

“Vay canına beni fena faka bastırdı, köpeğimi kendi elimle öldürttü, başka nelerimi aldı acaba?” diye evi dolaşırken Samkenike’nin tavan arasında olduğunu görmüş.

“Şimdi sana gösteririm!” demiş, Samkenike’yi yeniden yakalayıp çuvala koymuş, ağzını iyice bağladıktan sonra tekrar demir sopasını almaya gitmiş.

O gidince Samkenike yine çuvaldan çıkmış, bu kez kocakarının kızıl horozunu çuvala koyup ağzını bağlamış, kendisi de kocakarının neyi var neyi yoksa hepsini alıp kaçmış.

Kocakarı demir sopasını alıp yine çuvala vurmaya başlamış, bu kez çuvalın içinden horoz sesleri geliyormuş.

“Evet, horozum gibi öt sen, öt! İstediyin kadar öt !..” diye vurmaya başlamış, sonunda horozun sesi kesilmiş.

“Artık ölmüştür, yiyeyim şunu!” diye çuvalın ağzını açınca çuvalın içindeki ölü horoz pat diye önüne düşmüş.

“Vay canına, öldürdü beni namussuz!” diye, Samkenike’nin peşine yeniden düşmüş.

Samkenike giderken kör bir koyun çobanına rastlamış.

“Gözüne ne oldu?” demiş.

“Ne olacak, gördüğün gibi körüm!” demiş, koyun çobanı.

“Bana bir koyun kes, gözünü iyileştiririm.” demiş.

“Gözüm iyileşecekse bir değil yüz koyun keserim!” demiş çoban. Kalkıp bir koyun kesmiş. Samkenike koyunun bağırsağını çobanın gözlerine bir iki kez sürmüş, koyunun postunu da kafasına geçirmiş, güneş batıncaya kadar kıpırdamadan beklemesini, yoksa öbür gözünün de kör olacağını; ama kıpırdamadan durursa gözünün iyileşeceğini söylemiş. Yükünü sırtlanmış, koyun sürüsünü de önüne katıp gitmiş. Öte yandan, güneş tam batmak üzereyken kocakarı koyun çobanının yanına gelmiş.

“Neden böyle tuhaf bir biçimde oturuyorsun?” diye dürtmüş çobanı.

"Aman, sakın dürtme, kıpırdarsam olmaz, öbür gözüm de kör olur!" demiş çoban, başına gelenleri anlatınca.

"Vay canına beni soyan adam, seni de kandırıp soymuş, hani koyunların nerede? Hepsini alıp götürmüş baksana!" demiş. Çoban gözünü açınca ne görsün koyunlar yok.

Bu kez ikisi beraber Samkenike'nin peşine düşmüşler. Bu arada Samkenike koyunları önüne katmış yükünü de yüklenmiş giderken öküzleriyle çift sürüp darı eken bir çiftçiye rastlamış, çiftçinin hanımı yemek yapıp kocasına götürüyormuş. Kadın yemek yemesi için kocasına seslenince, çiftçi:

"Gel sen de ye!" diye Samkenike'yi çağırmış.

"Sağ ol, aç değilim karnımı yeni doyurdum, sen ye!" demiş Samkenike, adam yemeğin başına oturunca Samkenike de öküzlerin yanında kalmış.

Çiftçi yemek yerken Samkenike öküzlerin kuyruğuna birer sopa bağlayıp çekmiş ve öküzleri toprağın altına gömmüş, sonra avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamış, karı koca büyük bir telaşla gelmiş.

"Ne oluyor?" demişler.

"Ne olacak çift sürerken toprak altüst oldu ve öküzler toprağın altında kaldı, çabuk komşulara gidip bir boyunduruk getirin, öküzleri hep beraber toprağın altından çıkaralım." demiş Samkenike. Adam karısıyla koşup gitmiş.

Onlar gidince, Samkenike öküzleri de koyunların arasına katıp yoluna devam etmiş.

Boyunduruk getirmeye giden karı koca geri gelince ne görsünler, ne öküzler var ne de Samkenike.

"Vay canına demek toprak yeniden döndü ve öküzlerle birlikte adamı da toprağın altına çekti." demişler.

"Bari cesetlerini çıkarıp bir yere gömseydik." diye telaşlanırlarken uzaktan kocakarı ile koyun çobanı görünmüş.

"Ne yapıyorsunuz?" diye sorunca, olup biteni anlatmışlar, durum böyle böyle oldu demişler.

"O bizi kandıran Samkenike sizi de kandırıp öküzlerinizi çaldı." demişler. Koyunları ve kocakarının eşyalarını nasıl çaldığını anlatmışlar. Sonunda hep beraber Samkenike'nin peşine düşmeye

barar vermişler.

Samkenike keyifle giderken bakmış ki bir mağarada dört atlı duruyor, yanlarına gitmiş, sırtını duvara dayayıp bağırmaya başlamış.

"Ne oldu?" diye, sormuş atlılar.

"Ne olacak bu mağara bana babamdan kalmıştı, ne yazık ki artık çöküyor, çökmeden önce yedi kazık getirip çakmam gerek, sizden rica etsem yedi kazığı getirinceye kadar şuraya biraz dayanır mısınız? Omuzlarınızla destek verirsiniz ben dönünceye kadar çökmez." demiş. Adamları mağara duvarına dayayıp kendisi mağaradan çıkmış.

Yalnız gitmeden önce mağara duvarına dayanan adamlardan atlarını istemiş.

"Lütfen, rica etsem atlarınızı bana biraz emanet verebilir misiniz? Kazıkları yükleyip çabucak getiririm." demiş Samkenike.

Adamlar da "Peki!" demişler ve atlarını vermişler.

Atları alan Samkenike sürünün yanına gitmiş, yükü bir ata yükleyip koyunları, öküzleri ve atları önüne katmış ve evin yolunu tutmuş.

Atlılar mağara duvarına sırtlarını dayayıp dururken, Samkenike'nin peşindekiler gelmiş, gelince:

"Onun adı Samkenike, bizi dolandırdı, sizin atlarınızı ve eyerlerinizi çaldı, gelin hep beraber peşine düşelim." demişler.

Samkenike ise doğruca yanında yaşadığı kralın sarayına gitmiş.

"Ben, böyle böyle bir şey yaptım, peşime düşmemeleri imkânsız, buraya mutlaka geleceklerdir, artık onlara ne söylenmesi gerekiyorsa sen söylersin sayın kralım." demiş ve gitmiş.

Samkenike'nin getirdiği sürüyü kralın sürüsüne katmışlar; ama kral ne yapacağını bilememiş.

"Yok, canım bu benim işim değil, bunları önüne katıp getiren peşinden gelen adamlara da ne söyleyeceğini bilir gidip onu çağırın." demiş kral.

Samkenike'yi getirmişler. Kral Samkenike'ye dönüp:

"Bu getirdiğin malların sahipleri gelince onlara ne söylenmesi gerekiyorsa sen söyle." demiş Kral. Bunun üzerine, Samkenike şöyle

demiş:

“Onların geldiği akşam köyün içine bir tellal sal. Tellal, bu akşam kimin evinde konuk varsa dışarı çıkmasın, evinde konduğu dışarı çıkarsa kral kellesini uçuracak, diye tekrarlayıp dursun.”

Kral bu işi kabul etmiş.

Samkenike'nin peşindeki on kişi akşamüstü doğruca kralın yanına gelmişler. Bunlar gelince kral tellalı köye salmış, tellal bağıra bağıra:

“Bu akşam konduğu dışarı çıkmasın, kral dışarı çıkanın kellesini kesecek!” diyormuş.

Kral gelen konukları bir koyun kesip güzelce ağırlamış. Konuklar yorgun argın olduğundan yattıkları gibi deliksiz bir uykuya dalmışlar. Bunlar uyuyunca Samkenike gidip kesilen koyunun kalın bağırsağından çıkan dışkıları konukların önlerine, arkalarına serpiştirmiş. Kalın bağırsağı da tekne içinde olduğu gibi kocakarının yanına bırakmış. Gece içlerinden birinin dışarı çıkma ihtiyacı olmuş, uyku sersemliği ile kalkınca kocakarının yanındaki kalın bağırsak dolu teknenin içine düşmüş.

Uyanıp kendine gelince:

“Hay patlasaydım, ne yaptım ben, kral beni böyle görürse rezil olurum.” diye gizlice kaçmış. Bir süre sonra biri daha kalkmış, onun başına da aynı şeyler gelmiş, uyanan kaçmış, uyanan kaçmış, sonunda koca karı tek başına kalmış. Kocakarı da gözünü açıp bakınca ne görsün yanında bir sürü bağırsak var.

“Hay Allah kahretsin bağırsaklarım bile çıkmış, bu kadar yemeseydim başıma bunlar gelmezdi.” demiş ve kalkıp o da gizlice kaçmış.

Böylece Samkenike'nin getirdiği mal krala kalmış.

O köyde insan eti yiyen bir dev varmış, insanları ve koyunları yemeden duramazmış. Köylüler krala yalvarıp Samkenike'nin köylüyü bu beladan kurtarmasını istemişler, oysa asıl kurtulmak istedikleri Samkenike imiş.

Kral Samkenike'yi çağırıp:

“Bu köyde insan eti yiyen bir dev var, onu öldürmeni istiyorum.” demiş.

“Öyleyse bana bir at arabası hazırlayın, her iki tarafını simsiyah

boyayın, ayrıca her iki tarafına da 60'şar putluk ağırlık bağlayın ki araba devrilmesin, arabanın üstüne bir kafes yapıp kilitleyin, beni de kapkara boyayın.” demiş Samkenike.

Kral halkı toplayıp Samkenike'nin istediği gibi bir araba hazırlamaları için emir vermiş. Samkenike'nin istediği gibi bir araba hazırlanmış, araba simsiyah boyanmış, arabayı çeken üç at da simsiyahmış, arabanın her iki yanına 60' ar putluk ağırlık asmışlar. Kendisi de siyahlara bürünmüş, Samkenike bu kılıkta at arabasına binip devin yanına gitmiş. Sesini kötüleştirerek deve kükremiş. Dev kafasını kaldırıp bakınca Samkenike'nin at arabasını görmüş. At, araba ve Samkenike simsiyah imiş, her şey kapkara olunca dev korkmuş, Samkenike sert bir sesle:

“Hemen gelip buraya otur!” demiş, koca dev kuzu kuzu gidip at arabasının içine oturmuş, dev arabanın üstündeki kafese girip oturunca Samkenike kafesi kilitleyip arabayı kralın sarayına sürmüştü.

Koca dev Samkenike'ye yakalandığını anlayınca kendini yerden yere atmaya başlamış ama ne çare, kafesin içinden çıkamıyormuş. Kralın yanına gidince Samkenike herkesin toplanmış olduğunu görmüş, pek şaşırılmış.

Samkenike at arabasını bırakıp büyük bir uçurumun başına gitmiş uçurumun kenarına gitmeden önce halka dönüp:

“Bu dev buradan çıkarsa benim peşime düşer, ben şu uçurumun başına gidinceye kadar onu salmayın.” demiş.

Samkenike uçurumun başına varıncaya kadar dev salmamışlar, dev bakınca Samkenike'nin uçurumun başına gittiğini görmüş.

“Vay miskin adam, ben sana gösteririm!” diye Samkenike'nin peşine düşmüş, hemen de yetişmiş, Samkenike bakmış yakalayacak hemen kendisini uçurumdan aşağıya atmış, atmış; ama kendisine bir şey olmadan yere inmeyi başarmış.

Dev uçurumun kenarına gelip bakınca Samkenike'nin aşağıda uçurumun dibinde olduğunu görmüş.

“Vay canına şu miskin adamın becerdiğini ben beceremez miyim?” diye öfkeyle uçurumdan aşağı atlamış, atlar atlamaz koca dev un ufak olmuş.

Ondan sonra Samkenike kralın ve halkın çok değer verdiği biri olmuş, kendisinin de keyfine diyecek yokmuş.

Hayt'ın Masalı

Yaşlı bir adamla yaşlı bir kadın varmış. Bunların bir tek oğulları varmış. Oğulları biraz büyüyünce bir iş edinsin, bir meslek sahibi olsun istemişler. Bu duruma en çok da yaşlı anne üzülmüştü. Yaşlı kadın oğlan yüzünden kocasına rahat vermiyormuş. Adam sonunda.

"Ben şu oğlanı bir yere götüreyim, sen biraz yolluk hazırla." demiş, yaşlı karısına.

Kadın bunu duyar duymaz hemen yolluk hazırlamaya başlamış. Ertesi gün, sabah erkenden ihtiyar oğlunu alıp yola çıkmış. Deniz kıyısını takip edip giderlerken iyice yorulan çocuk bir şeye çarpıp düşmüş.

"Hayt abaabsı! Nasıl düştün?" demiş babası. Oğlanı tutup kaldırmış, tam o sırada denizin ortasından bir adam fırlamış.

"Kim o beni çağırıyor?" diye, önlerinde durmuş.

"Seni kimse çağırmadı, adını da söylemedi, söylemek istesek de adını nereden bilelim!" demiş, ihtiyar.

"Nasıl bilmiyorsun? Şimdi söyledin ya, Hayt! diyen sen değil miydin?" demiş, denizden çıkan adam.

"Hayt, dediysem oğlum düştüğü için söyledim, yoksa seni çağırarak için söylemedim." demiş

"Benim adım Hayt! Peki, sen kimsin ve nereye gidiyorsun, bu çocuğu nereye götürüyorsun?" diye, sormuş ihtiyara.

"Oğluma bir şeyler öğretmek, bir meslek edindirmek için gidiyorum!" demiş, ihtiyar.

"Bütün meslekleri, bütün sanatları ben bilirim, oğlunu bana bırak ve git, bir yıl sonra geri gel. "Hayt!" diye seslen, oğlunu yetiştirmiş olarak sana iade ederim." demiş Hayt. Oğlanı alıp denize dalmış, deniz yarılmış, ikisi birden denizin dibine dalıp gitmiş.

Yaşlı adam geri evine dönmüş. Başlarına gelen her şeyi yaşlı karısına anlatmış, ikisi de dişlerini sıkıp bir yıl boyunca oğullarını sabırla beklemişler.

Bir yıl geçtikten sonra ihtiyar yine sahile inmiş, oğlunu bıraktığı yere gitmiş ve "Hayt!" diye seslenmiş. Hayt denizi yarıp fırlamış ve ihtiyarın yanına gelmiş.

"Oğlum bir yıldır senin yanında, öğreneceklerini öğrendiyse geri ver, artık eve götüreceğim." demiş.

"Peki, öyleyse gel beraber benim evime gidelim!" diye ihtiyarı da alıp suyun dibine dalmış. İhtiyar burada hayatında görmediği, masallarda bile duymadığı bir saray görmüş. Bu Hayt'ın sarayıymış. Yirmi genç yan yana boncuk gibi dizilmiş, birini gören diğerini unutturmuş, öylesine iyi giyimliymişler. Her biri ipekler içinde biblo gibi duruyorlarmış. İhtiyar adam bunların arasında kendi oğlunun da bulunabileceğini aklının ucundan bile geçirmemiş.

O gece yatınca oğlu sinek olup uçmuş, kapıdan çıkıp doğru babasının odasına girmiş.

"Şimdi Hayt buradaki delikanlıların hepsini sıraya dizecek ve oğlun bunların arasında, seçebilirsen al götür, diyecek; fakat sen beni onların arasından seçemeyeceksin. Onun için ben sana bilgi veriyorum. Yanağına sinek konmuş olan delikanlı benim, yani senin oğlun." demiş ve uçup gitmiş.

Ertesi sabah, gün ağarınca kahvaltıdan sonra delikanlıların yirmisi de yan yana dizilmiş.

"Oğlun bunların arasında, seçebilirsen senindir, seçemezsen benimdir, bu gördüğün gençler babalarının seçemediği delikanlılar, sonunda bana kaldılar!" demiş, Hayt.

Zavallı ihtiyar oğlunu tanıyamazsam elimden alacak diye, tır tır titriyormuş.

Delikanlılara bakınca hepsinin birbirlerine çok benzediklerini

görmüş, yanağına sinek konmuş olana dönüp:

"Benim oğlum bu!" demiş. Oğlu gerçekten oymuş. Hayt, delikanlının bir kurnazlık yaptığını ve kendisini babasına tanıttığını anlamış; ama nasıl bir kurnazlık yaptığını bir türlü anlayamamış. Bu yüzden Hayt bu delikanlının kendisinden daha kurnaz olmasından hiç hoşlanmamış, çok üzülmüş ve bozulmuş; ama artık oğlunu babasına vermekten başka çaresi yokmuş. Delikanlı ve babası denizden çıkıp kıyıya gelmişler. Sonra beraber evlerine gitmişler. Delikanlının annesi ve babası fakirmişler; ama çok mutluymuşlar, oğullarını görünce yürekleri rahatlamış, huzura kavuşmuşlar, şimdi eskisinden daha güçlüymüşler.

"Bizim sahip olamayacağımız hiç bir şey yok. Ben Hayt'ın yanında bir yıl boşuna çalışmadım. Onun bildiği her şeyi öğrendim. Ama onun bilmediği bir şeyi de ben biliyorum. Onun için bana öfkeleniyor, beni öldürmek istiyor. Yalnız, benim dediğim gibi hareket ederseniz ona yenilmeyiz, ben hazırım." demiş oğlan ve devam etmiş

"Ben iyi bir at olayım, boynuma bir yular geçirip beni kente götür ve orada sat. Ama yularımı boynumdan çıkarıp eve getirmeyi unutma, eğer boynumda yular varken satarsan beni sonsuza kadar satmış olursun, geri dönemem, birbirimizi tamamen yitiririz, tersi olursa parası sende kalır, ben de o gece insan olup eve geri dönerim. Yalnız sen kente ulaşmadan önce yolda kızıl bir adamın, kızıl bir ata bindiğini ve kırmızı giysilerle kuşanmış olduğunu göreceksin. O anda o adamın etrafındaki dağ, toprak, deniz her şey kızarmaya başlayacak, işte o Hayt'tır. Sana ne istersen vereceğim, atını bana sat diyecek ve çok ısrar edecek, sakın beni ona verme, o beni öldürmek istiyor." demiş oğlan.

Ertesi gün oğlu eşsiz bir ata dönüşmüş, kıpır kıpır dikiliyormuş. Babası boynuna bir yular takıp onu kente götürmüştü.

Biraz ilerledikten sonra yolda kızıl bir adam görünmüş, al ata binmiş, kızıl kıyafetler giymiş, elinde de kızıl bir kamçı varmış. Çevresindeki her şey kızarmaya başlamış dağlar bile kıpkızıl olmuş.

"İyi günler! Bu atı nereye götürüyorsun? Bunu bana sat, seni ömür boyu yetecek bir servete boğayım!" demiş, kızıl adam. Ama yaşlı adam oğlunun söylediklerini anımsayarak atı bu adama satmamış. Kente varınca bu denli güzel bir atı görenler çok iyi para vermişler; ama o acele etmemiş, bir yerine beş kat verene satmış, yularını çıkarıp yanına almış ve evine dönmüş.

Atı alan sevinçle götürüp ahıra kapatmış. O gece delikanlı bir kuş olup ahırdan uçmuş ve babasının evine gelmiş.

Bu attan kazandıkları parayla uzun süre geçinmişler. Daha sonra paraları tükenmeye başlamış.

"Baba ben beyaz bir inek olayım, beni kente götürüp sat; ama boynumdaki ipi verme, alıp eve getir, yoksa birbirimizi yitiririz, yalnız yolda karşına beyazlara bürünmüş beyaz bir adam çıkacak. Beyaz bir ata binmiş olacak, beyaz bir kamçı tutacak o zaman çevreniz de bembeyaz aydınlanacak, işte o Hayt'tır. Sana bir servet vermeye kalkacak; ama sen buna razı olma, beni ona sakın verme!" demiş oğlan.

Ertesi gün oğlan beyaz bir inek olmuş, babası boynuna ip takıp kente götürürken beyaz bir adamın beyaz bir ata binmiş olduğunu görmüş, elinde beyaz bir kamçı tutuyormuş ve beyaz giysilere bürünmüş. Tam o anda yer, gök, orman her yer bembeyaz olmuş.

"İneğini bana sat sana bir servet vereyim." demiş beyazlı adam ihtiyara, oldukça da yalvarmış; ama ihtiyar vermemiş. Kente götürüp oldukça iyi bir fiyata satmış, boynundaki ipi de alıp eve gelmiş.

O gece oğlan yine bir kuş olup uçmuş ve geri eve gelmiş. Bu ineğin parasıyla da uzun süre geçinip gitmişler.

O da bitince oğlan.

"Ben bir manda olayım, sen beni götürüp sat; ama unutma boynumdaki ipi çıkarıp eve getir. Yolda yine Hayt'la karşılaşacaksın. Bu kez üstünde siyah giysiler olacak, siyah bir ata binmiş olacak ve elinde siyah bir kamçı olacak, o zaman yeryüzü ve gökyüzü simsiyah kararmaya başlayacak. Bil ki o Hayt'tır, ne kadar yüksek fiyat verirse versin, sakın beni ona satma." demiş.

Ertesi gün oğlan manda olmuş, babası onu kente götürmek üzere yuları boynuna takmış. Giderken siyah bir adam, siyah bir ata binmiş, siyah giysilere bürünmüş olarak karşısına çıkmış, elinde siyah bir kamçı, kafasında siyah bir ahtarpa varmış ve ahtarpanın ucunda kocaman bir siyah püskül sarkıyormuş, yeryüzü ve gökyüzü birden simsiyah kararmış.

"Dad, bu mandayı bana sat, istediğin fiyatı veririm!" demiş siyahlı adam, çok ısrar etmiş; ama ihtiyar kabul etmemiş, sonunda böyle yüksek bir fiyat vermiş ki ihtiyar baştan çıkmış ve mandayı

götürüp ipliyle birlikte siyah atının eline tutuşturmuş. Atlı anında kaybolmuş, ihtiyar ipliyle birlikte verdiği çok pişman olmuş; ama iş işten geçmiş, atlı çoktan gitmiş.

Hayt mandayı götürüp güneşe bağlamış. Kendisi de denize dalıp gitmiş. Güneş mandayı iyice kızdırmış. Manda susamaya başlamış, susuzluktan ölmek üzereymiş, tam o sırada Hayt gelmiş.

"Nasıl başına gelenlerden memnun musun, benden daha becerikliydin hani, kendini çözüp niye gitmedin?" diye gülmeye başlamış *"Denize kadar götürüp bana bir su içir, sonra yine bağla razıyım, ben bunu hak ettim, seninle yarışmaya kalktım!"* demiş.

"Bunu anlayabiliyorsen o da iyi!" diye ipini çözdükten sonra deniz kıyısına indirmiş. Manda, balık olup suya atlamış ve denizin dibine dalmış. Hayt da peşine düşmüş. Üç kez denizin dibinde kovalamış, üçüncüsünde delikanlı denizin üstüne çıkıp güvercin olmuş ve gökyüzüne uçmuş, Hayt da şahin olup peşine düşmüş, epey yaklaşmış, yakalanmaktan korkan güvercin bir prensesin sofada oturup gergef işlediğini görmüş, kırmızı bir elma olup kızın kucağına düşmüş, Hayt da çakı olup bu elmanın yanına düşmüş.

Kralın biricik kızı ne yapacağını bilememiş, elmayı saklamak istemiş; ama bu çakının ne anlama geldiğini anlayamamış. Bu elmayı bana Tanrı gönderdi, bu çakıyı da elmayı yemek için göndermiş olmalı, diye düşünmüş. Tam çakıyı alıp elmayı kesmek isteyince elma darı olup kucağına düşmüş, çakı da tavuk olup darıyı yemeye başlamış. Tek bir darı tanesine gelince darı iğne olmuş, tavuk da iplik olup iğnenin deliğinden geçivermiş.

İğne ateşe atlayınca iplik yanmış. O Hayt'ın ölümüymüş.

İğne ise ateşten fırlayıp bir delikanlı olmuş.

Prensese buna çok şaşırmış.

Delikanlı prensese başından geçen her şeyi anlatmış. Prensese bu delikanlıyı çok beğenmiş ve onunla evlenmiş. Kral da delikanlıyı beğenmiş. Düğün yapıp ziyafet vermişler.

Delikanlı kralın yanında kalmış, sonra annesini ve babasını da yanına almış. Ölünceye kadar onlardan kuş sütünü bile eksik etmemiş. Kral ölünce delikanlı kral olmuş.

* *"Hayt" yada "Hayıt" adını eski Kolhida kralı "Aet" ile özdeşleştirenler var. Kızı Medea ve oğlu Apsirt'in isimleri Argonot Efsanesinde geçmektedir.*

Üç Kardeşin Evlenmesi

Üç delikanlı varmış, anneleri ve babaları da hayattaymış. Üçü de çiftçiymiş. İyi de yaşıyorlarmış. Henüz evlenmemişler. Bir gün üçü de giyinip kuşanıp kız bakmaya gitmişler ama kafalarına uygun birer kız bulamamışlar.

Dönüp eve gelmek üzereyken, nasıl olsa birer kız bulamadık, hari eve yaklaşımadan önce şuraya bir işaret koyup ateş edelim, diye düşünmüşler. Büyüğe dönüp:

"Sen büyüksün önce sen ateş et!" demişler. Büyük nişan alıp ateş etmiş ve ağaca konan işarete isabet ettirmiş. O anda ağaçtan çok güzel bir kız inip ateş eden delikanlının yanına gidip durmuş. Sonra ortanca ateş etmiş o da isabet ettirmiş, daldan güzel bir kız düşmüş, gidip ortancanın yanına durmuş. En sonunda en küçük ateş etmiş; ama o ateş edince ağaçtan güzel bir kız yerine bir kurbağa düşmüş. Herkes çok şaşırmış; ama yapacak bir şey yokmuş.

Kardeşler eve dönmek üzere eşlerini yanlarına alıp atlarına binmişler ve yola çıkmışlar. İki kardeş eşlerini alıp yola çıkınca küçük kardeşleri de kurbağayı orada bırakıp ağabeylerinin peşine takılmış. Kurbağa durur mu bir sıçrayışta küçük delikanlının atına binmiş, delikanlı bir kaç kez kurbağayı atından atmaya çalışmış ama başaramamış. Sonunda kurbağayı yanında götürmek zorunda kalmış.

Üçü de evin avlusuna gelmişler, yanlarında eşleri olanlar gelinleri alıp eve girmişler. Kismetine kurbağa düşen en küçük kardeş utanıp içeri girmemiş. Delikanlılar eve gelince olanları anne

ve babalarına anlatmışlar. *"Bizim kismetimize birer kız çıktı; ama kardeşimizin kismetine bir kurbağa düştü."* demişler. Anne, baba bu işe çok bozulmuşlar.

"Gelmesin bu tarafa, gidip başka yerde kalsın." demişler. Eline bir balta ve çalı tırpanı vermişler. Böylece o ayrı yaşamak zorunda kalmış.

Küçük oğlan kurbağasını alıp saz kesmeye gitmiş. Gittiği yerde paltosunu çıkarıp çalışmaya başlamış. Bir demet saz biçip paltosunun üstüne koymuş. Tam paltosunu attığı yere bir ev kurmak istiyormuş. Sonra tütün içmeye komşulara gitmiş. Dönüp geldiğinde her tarafın eşyalarla dolu olduğunu görmüş. Bunun nasıl gerçekleştiğini anlayamamış, çok şaşırılmış. O akşam gideceği bir yer yokmuş, babasının evine sokmuyorlarmış zaten, gidip komşularda kalmış, kurbağa onu yalnız bırakmıyormuş. Kendisi uyuyunca kurbağa da gidip ocağın başına oturmuş. Oğlanın gözüne bir türlü uyku girmiyormuş, bu kurbağayı ne yapacağım, nereye götüreceğim, başıma dert oldu, beni utandırıp duruyor, diye düşünüyormuş.

Ertesi gün evini yapmak için gitmiş. Gittiği yere kurbağa da gelmiş. Evin temelini atmış, sonra bir tütün içeyim diye yine komşulara gitmiş. Kurbağa paltonun içinde oturuyormuş. Tütün içip geldikten sonra evin yapıldığını, çatısının kapandığını görmüş. O gece, kurbağasını da alıp hazır yapılmış olan evin içine girmiş, kurbağa da her zaman olduğu gibi gidip ocak başına oturmuş.

İşte böyle, kendisi gündüz çıkıp gidiyor, kurbağa da ocak başında oturup duruyormuş. Her akşam eve geldiğinde yiyeceğinin hazırlanmış, evinin temizlenmiş olduğunu görüyormuş. Böyle on gün geçmiş, sonunda oğlan bu kurbağanın içinde bir şey olabileceğini düşünmüş; ama ne olduğunu bir türlü anlayamamış.

On gece sonra uyur gibi yapıp kurbağayı gözetlemeye başlamış. *"Vay canına, şu kurbağanın içinde ne olduğunu bir türlü öğrenemedim."* diye düşünüyormuş. O anda kurbağanın içinden çok güzel bir kız fırlayıp oğlanın önünde durmuş. Oğlan bunu fark eder etmez kurbağa derisini alıp ateşe doğru yürümüş.

"Üç gün sürem kaldı, izin ver!" demiş kız ama oğlan kabul etmemiş ve kızın kurbağa derisini ateşe atıp yakmış. O anda öyle bir kız olmuş ki ağabeyleri görse kıskançlıktan çatlayabilirmiş. Çok

hoş, çok mükemmel bir kız çıkmış ortaya. Bunu görünce kardeşleri bozulmuş.

"Onun karısı bizim karılarımızdan nasıl daha güzel olabilir?" demişler.

İçlerinden biri yavaşça krala gidip:

"Benim kardeşimin vadide bir domuz ağılı var. Kral isterse kardeşimiz ona bir tane getirebilir, sarayın bahçesini güzelleştirir." demiş.

Kral bunu duyunca adı geçen oğlanı huzuruna çağırmış.

"Şu vadide bir yaban domuzu varmış onu bana getirirsen sana yedi katır yükü altın ve hizmetini göreceğim yedi adam veririm." demiş.

"Hay hay getiririm." demiş oğlan. Geri dönüp eve gelince kafasını ellerinin arasına alıp kara kara düşünmeye başlamış.

"Ne oldu, niçin üzülüyorsun?" demiş, karısı.

"Nasıl üzülmem, kral bana bu vadide bir domuz var, onu bana getir, getirirsen sana yedi katır yükü altın ve hizmetini göreceğim yedi adam veririm." demiş.

"Aman efendim, üzüldüğün şeye bak, onun için mi kara kara düşünüyorsun, ben o işi hemen hallederim." diye kocasının yüreğini terahlatmış.

Ertesi sabah üç tane ceviz çıkarıp kocasına vermiş, sonra da bir subaşından söz etmiş.

"Bu cevizleri al ve o suyun başına gidip otur, otururken cevizleri birbirine vurup şakırdat, şakırtıyı duyan domuz buraya gelecek, cevizlerden birini ona verip yedir, diğerlerini yeniden takırdatarak yola koyul, o bu sesi izleyip arkandan gelecek, alıp krala götür. Kralın yanına gidinceye kadar peşinden gelecek, senden hiç ayrılmayacak. Oraya gidince kralın sana göstereceği yere kapat." demiş karısı.

Dediği gibi, vadiye inmiş domuzu peşine takıp doğruca krala götürmüş ve kralın dediği yere kapatmış. Kral söz verdiği şekilde yedi katır yükü, altını ve yedi adamı vermiş; ama oğlan sadece altını almış, adamları kabul etmemiş. Evine gidince eline geçen altınla evini mükemmel bir biçimde geçindirmeye başlamış. Kardeşleri bu kez daha çok kıskanmaya başlamış; ama yapacak bir şey yokmuş.

"Krala söylediğimiz şeyler onu yok edemedi, tam tersine zengin etti. Yeni bir tuzak kuralım ve onu yok edelim." demişler, krala gidip yeni bir tuzak kurmuşlar:

"Yerin altında bir yaban öküzü var, kralımız isterse küçük kardeşimiz onu size getirebilir." demişler. Bunun üzerine kral kardeşlerin küçüğünü yanına çağırması. O da kralın huzuruna çıkmış.

"Böyle böyle, bir yerin altında bir yaban öküzü varmış onu bana bulup getirirsen, sana yedi katır yükü altın ve yedi adam vereceğim, getirebilir misin?" demiş kral.

"Tabi getiririm!" demiş küçük kardeş ve evine dönüp gitmiş, başlamış yine kara kara düşünmeye, bunu gören karısı hemen sormuş.

"Ne oldu niçin üzülüyorsun?" demiş, o da olanları anlatmış.

"Bunun için mi üzülüyorsun, ben onu hemen hallederim, böyle şeyler için üzülmeni istemiyorum." demiş. Kocasına bir avuç mısır verip gitmesi gereken yeri söylemiş.

"Şuraya git otur, oraya bir yaban öküzü gelecek, gelince önüne bir avuç mısır serp, serpince başını önüne eğecek o zaman hop! diye öküzün boynuzlarının arasına bin, sonra olacakları görürsün." demiş kız.

Aynen dediği yere gitmiş ve söylediklerini yapmış.

Karısının dediği gibi, öküz de gelip yanında durmuş. Bir avuç mısır çıkarıp öküze vermiş, öküz yemek üzere başını eğince, boynuzlarının arasına binmiş ve doğru kralın sarayına gitmiş.

Yola çıkınca sesi kötüleşmiş, oğlan kıyıda köşeden sessizce giderken kralın sarayına yaklaşmış, kral ve karısı sesi duyunca durup dinlemişler. Sarayın kapısını itip kralın oturduğu yere girmişler. Kral bunu çok ilginç bulmuş, öküzü almış, vaat ettiği altınları da oğlana vermiş.

Bunu gören ağabeyleri iyiden iyiye öfkelenmiş.

"Onun işini böyle bitiremedik; ama şöyle bitirebiliriz." diyen ağabeyleri yeniden kralın yanına gitmişler.

"Bizim bir küçük kardeşimiz var, kral istese onun için denizin üstüne altın bir köprü bile kurabilir; ama kral istemiyor." demişler.

Kral bunu duyunca tekrar küçük kardeşe haber göndermiş.

"Bana bir uğrasın." demiş. Delikanlı bunu duyunca tekrar kralın yanına gitmek zorunda kalmış.

"Denizin üstüne bir köprü kurabilir misin? Eğer kurarsan krallığım sana feda!" demiş kral delikanlıya.

"Ne demek, emrin olur, hemen kurarım." demiş, delikanlı. Kral delikanlıya 15 gün süre vermiş.

"Bu kadar süre içinde denizin üstüne bir köprü kur!" demiş.

Karısına güvenip eve gelmiş ve kafasını iki elinin arasına alıp yine düşünmeye başlamış. Karısı.

"Yine ne oldu sana?" diye sormuş.

"Kral bir köprü istedi, ne yapacağımı bilemiyorum." demiş oğlan.

"Ya, işte ben bunun için sana kurbağa kılığını yakma demiştim; ama dinlemedin." demiş karısı. Meğer bu gelinin annesi yüksek eğitim görmüş biriymiş, kızını da eğitmiş, eğitimi bitince anne kız arasında bir kırgınlık olmuş. Annesi de kızına:

"13 gün kurbağa kılığında kalasın!" diye beddua etmiş. O yüzden kız kurbağa kılığında geziyormuş.

"Öyleyse şimdi, beni bulduğun ağacın altına git. Ağaca bir iki kere vur. Annem kapıyı açar sonra ona, ben senin küçük damadınım, küçük kızınla evliyim." de diye göndermiş kocasını.

Kocasını gidip ağaca vurunca, kapı açılmış ve karşısına kayın validesi dikilmiş.

"Ben senin damadınım, küçük kızının eşiyim." demiş.

"Gel oğlum içeri, kurban olayım." demiş kayınvalide, damadını hüzünlü görünce:

"Ne derdin var?" diye sormuş, o da derdini anlatmış.

"Aman evlat sen. üzülme, bir çaresini buluruz." demiş, kayınvalide. Sonra raflara yönelmiş ve bir dolaptan üç tane yüzük çıkarmış.

"Bunları alıp deniz kıyısına git. Deniz kıyısına ulaştınca ellerini serp, elini çırptıktan sonra köprüünün nereye kadar uzanacağını düşünerek yüzüklerden birini denize at. Tekrar deniz kıyısına git ve

köprünün ulaştığı yere kadar bir yüzük daha at, kalan yüzüğü de köprünün üzerine at, böylece köprü kaplanmış olur.” demiş.

Oğlan deniz kıyısına gidince kadının bütün söylediklerini yapmış.

Kral bakınca, denizin üstünde kocaman bir köprü görmüş. Delikanlıyı çağırıp krallığını ona vermiş ve delikanlıya:

“Bu krallığa benden çok sen layıksın.” demiş.

“Ben bir krallık istemiyordum; ama ağabeylerimin hasedi ve çektiğim sıkıntılar sonunda beni kral yaptı.” demiş, en küçük kardeş.

Kuadapş-pha

Laku laku diye gider iken, bir kral varmış, kralın da biricik oğlu varmış. Bir gün prens avlanırken ormana girmiş ve simsiyah bir Arap kızı görmüş. Yanındaki saray korumalarına seslenip kızı yakalatmış. Yakalayınca konuşmak istemiş; ama kız konuşmamış. Yakaladığı avları ve Arap kızı alıp eve gelmiş.

Eve gelince prens yaverlerine:

“At ahırlarından birini temizleyin ve Arap kıza verin, orada otursun.” demiş. Dediği gibi yapmışlar, kızı götürüp ahıra oturtmuşlar, yemeğini de oraya götürüp veriyorlarmış, kızı gülünç bulup eğleniyorlarmış.

Bir gün Arap kızı sarayda çalışan kızlara sormuş.

“Bu yakınlarda bir akarsu var mı?” demiş, onlar da akarsuyu göstermişler.

Arap kızı bir gün fırsatını yakalayıp gizlice bu akarsuyun başına gitmiş. Prens de durumu fark etmiş, kızın kaçacağını düşünerek gizlice onu izlemiş. Kız uzaklaştıkça prens de arkasından sessizce gidiyormuş. Kız suyun kenarına durup bir süre etrafına bakınmış. Kimsenin olmadığını görünce vücudunu titreterek üstündeki Arap derisini çıkarmış. Arap derisini çıkarınca içinden güneşi bile kıskandıracak denli parlak, yerlere kadar uzanan lepiska saçlarıyla etrafa ışık saçan ve eşi benzeri olmayan müthiş güzel bir kız çıkmış ortaya.

Parmaklarında ikişer ikişer altın yüzükler varmış. Bütün

yüzüklerini çıkarıp kızılağacın dallarından birine asmış. Sonra çırılçıplak soyunup suya atlamış ve yüzmeye başlamış, suyun üstünde oynuyormuş, kız yüzdükçe saçları bukleler halinde etrafa dağılıyor, bu buklelerden yayılan pırıltılar altın ve gümüş renkli hareler oluşturuyormuş.

Prens bu durumu görünce adeta büyülenmiş, tam bir şaşkına dönmüş, gizlice yüzüklerin olduğu ağaca yönelmiş, yüzüklerden birini alıp eve getirmiş. Kız doyasıya yıkandıktan sonra giyinmiş, yüzüklerini parmaklarına takmaya başlayınca birinin eksik olduğunu görmüş. Kimin aldığını hemen anlamış. Çok gücüne gitmiş; ama ne yapabilir ki? Arap derisini üzerine geçirip yerine oturmuş. Prens eve gelir gelmez yatmış, yemek yemiyor kimseyle konuşmuyormuş. Kral ve kraliçe, sevgili prenslerinin yemekten içmekten kesilip hasta olduğunu ve yatağa düştüğünü görünce çok üzülmüşler. Bunun bir nedeni olduğunu anlamışlar. Prens ne istiyorsa yapmaya söz vermişler.

Bunun üzerine prens annesine ve babasına Arap kızla evlenmek istediğini söylemiş. Kral bu duruma çok üzülmüş, çok düşünmüş taşınmış; ama bir kez söz vermiş, artık sözünden dönemezmiş. At ahırlarından birini temizleyip oturttukları Arap kız geceleri yatarken Arap derisini çıkarıyormuş ve etrafa pırıl pırıl bir ışık saçılıyormuş, ortalık gün gibi aydınlanıyormuş; ama kimse bunu fark etmiyormuş. Çünkü o geceleri herkes yattıktan sonra yatıyormuş.

Böyle bir akşam, kral dışarı çıkmış ve avlunun ıslıl ıslıl aydınlandığını görmüş. Fakat bu ışığın nereden geldiğini anlayamamış. At ahırını alev aldı sanmış, pencereden içeri bakınca ışığın o Arap kızdan geldiğini görmüş. Kral korkup kraliçenin yanına gitmiş ve gördüklerini anlatmış.

İkisi de korkmuşlar.

"Tanrı bizi korusun, biz ne yaptık?" diye dua ederlerken gün ağarmış. Gün ağarınca kral en güzel saraylarından birini oğluna vermiş, gelini ile birlikte oturması için hazırlatmış. Ama oğlu bunu kabul etmemiş, orada kızın kaldığı ahırda yaşamak istediğini söylemiş. Böylece prens ve Arap derili kız evlenmişler. Güzelce yaşayıp gidiyorlarmış, bir gün prens karısı uyurken karısının Arap derisini alıp ateşin üstüne atmış ve yakmış. Sabah olup karısı

uyanınca hemen elini Arap derisine atmış, ama bulamamış.

"Aman tanrım, ne yaptın sen! Öldürdün beni, ne günahım vardı benim?" diye sızlanmış; ama elden ne gelir, artık yapacak bir şey yokmuş.

"Bu deri bana ceza olarak verilmişti, bir süre böyle gezmem gerekiyordu, beni öldürdün!" demiş kız, feryat figan etmiş, çok üzülmüş.

O gün sabah olunca, kral oğlunu saraylarının en güzellerinden birine oturtup düğün yapmış, dillere destan bir düğün olmuş. Böyle düğün görülmemiş.

Kral gelininin sülalesini öğrenmek istemiş.

"Sülale adın ne?" diye sorunca:

"Kuadapş-Pha" demiş kız.

Prens arkadaşları onunla alay etmeye, Kuadapş-pha'nın kocası diye kızdırmaya başlamışlar. Kendisi de bu durumdan rahatsız oluyor, utanıyormuş.

Karısı bunu anlayınca:

"Soylu soylu birini almalısın." diye kocasını sıkıştırmaya başlamış.

"Ev bark yapman için ne kadar altın ve gümüş gerekiyorsa, sana ben vereceğim." demiş. O da razı olup büyük bir şato yaptırmış, içine birbirinden görkemli, birbirine benzemeyen saraycıklar yapmış. Sonra bir kral kızı bulup kocasını onunla evlendirmiş. Böylece, Arap derili kız kocasının düğününü de kendi eliyle yapmış ve bu duruma pek sevinmiş.

Üç gün sonra prensin yeni karısı nedimelerini Kuadapş-pha'ya göndermiş.

"Gidin kocamın eski karısını ziyaret edip gelin!" demiş.

Nedimeler, prensin eski karısının olduğu eve gitmişler, kapıyı tıklatınca kapıyı hizmetçiler açmış. Gelenlere:

"Hanımım yıkanıyor; ama zararı yok, siz içeri buyurun!" demişler.

Kızlar eve girince odanın tam ortasında büyük bir kazanın durduğunu görmüşler, kazanın içi sütle doluymuş, fokur fokur kaynıyormuş; ama altında ateş yokmuş, sütün nasıl kaynadığını

bir türlü anlayamamışlar. Kadın da sadece gecelikte duruyormuş. Gelenlere; *"Hoş geldiniz!"* deyip hal hatır sorduktan sonra kaynayan süt kazanın içine atlamış ve yıkanıp geri çıkmış.

Gidenler bu işe çok şaşırılmış. Birbirlerine hiçbir şey söylemeden hanımlarının yanına dönmüşler. Hanım hemen sormuş.

"Ne gördünüz?" demiş, gidenler anlatmaya başlamış, kadının güzelliğini anlata anlata bitiremiyorlarmış, sözü biri bırakıp diğeri alıyormuş.

"Hey budalalar, ne abartıp duruyorsunuz, o çok kolay bir iş, benim yapamayacağım bir şey değil ki!" demiş, yeni hanım.

Kocası gelince:

"Bana bir kazan dolusu süt getirmelisin!" diye tutturmuş.

"Ayrıca, kazanı bu odanın ortasına koymalısın ve altını kimsenin göremeyeceği şekilde tutuşturup sütü fokur fokur kaynatmalısın, yoksa kendimi öldürürüm!" demiş.

Prens sarayda görevli ne kadar kız ve delikanlı varsa toplamış.

"Bir kazanı sütle doldurup evin ortasına koyacaksınız ve altını kimsenin görmeyeceği şekilde tutuşturup sütü fokur fokur kaynatacaksınız!" demiş.

Yapmasalar kelleri uçacakmış. Sütü kazana doldurup odanın ortasına getirmişler, döşemenin altını delip alttan ateş vererek sütü fokur fokur kaynatmışlar. Ziyaretçilerin gelişinden üç gün sonra bu kez prensin eski karısı nedimelerini yeni hanıma göndermiş.

"Gidin yeni gelini ziyaret edin!" demiş.

Nedimeler hazırlanıp prensin yeni karısını ziyarete gitmişler. Kapıyı tıklatınca yeni gelinin nedimleri kapıyı açmış.

"Sevgili hanımımız yıkanıyor; ama zararı yok, siz içeri buyurun!" demişler ve gelenleri içeri almışlar.

Yeni hanım da ortalıkta gecelikte dolaşıyormuş, gelenlere; *"Hoş geldiniz!"* dedikten sonra odanın ortasında fokur fokur kaynayan süt kazanına atlamış, atlar atlamaz pişmiş kelle gibi dişleri sırtıp kalmış.

Çığlık sesleri duyulunca hemen insanlar toplanmış. Ne olduğunu görmüşler. Yeni gelini ziyarete gelen eski gelinin nedimleri de üzgün bir biçimde geri hanımlarının yanına

dönmüşler. Kuadapş-pha:

"Ne gördünüz?" diye sorunca, nedimeler de gördüklerini anlatmışlar, ayrıca:

"Kadıncağıza acayip bir şey gösterdin, kadının başını belaya soktun, senin yaptığını yapacağım derken hayatından oldu." demişler.

Herkes toplanmış; ağlayanlar, yas tutanlar avluya dolmuş. Sarayda ölen biri için ne yapıyorsa onun için de aynı şeyler yapılmış ve ölü gömülmüş.

Bir yıl sonra prens başka bir kralın kızını almış. Yine düğün dernek yapılmış.

Üç gün geçtikten sonra, yeni gelin nedimelerine:

"Gidin prensin eski karısını görüp gelin!" demiş

Onlar da gidip prensin eski karısının kapısını çalmışlar. Nedimeler kapıyı açıp gelenleri içeri almışlar. İçeri girer girmez Kuadapş-pha'nın elinde altından bir kirmen olduğunu görmüşler, kirmenin başında da altından kocaman bir ağırşak duruyormuş, eğirdiği altınlar birer çivi olup kendiliğinden duvara çakılıyormuş. Kuadapş-pha da altın çivilerin üstüne bir minder atıp oturuyormuş.

Ziyaretçiler gelince aşağıya atlamış, onlara hoş geldiniz deyip hal hatır sorduktan sonra yine çivilerin üstüne çıkıp oturmuş ve yün eğirmeye başlamış. Gelenler hayretler içinde bakıyorlarmış. Nedimeler bir süre oturduktan sonra kalkıp kendi hanımlarına gitmişler. Gittikleri yerde yeni hanım; *"Ne gördünüz?"* diye sormuş, onlar da gördükleri ilginç şeyleri bir bir anlatmışlar.

"Budalalar, bunda ilginç olan ne? Çok kolay bir şey." demiş. Akşam kocası eve gelince:

"Bana altın bir ağırşak ile altın bir kirmen ve altın çiviler yaptırmalısın, çok gerekli." diye tutturmuş.

Ne de olsa prens, altın bulamayacak değil ya, hepsini yaptırmış ve yeni karısına vermiş. Kadın çivileri çakmış, üstüne de bir minder atmış.

Bu arada üç gün geçmiş ki prensin eski karısı:

"Gidin yeni gelini görün!" diye nedimelerini saraya göndermiş.

Onlar da gidip yeni gelinin odasının kapısını çalmışlar. Yeni gelinin nedimleri eski gelinin nedimelerini içeri almış. İçeri girer girmez, yeni gelinin altın ağırşaklı, altın bir kirmenle ayakta durduğunu görmüşler. Yeni gelin, gelenlere hoş geldiniz demiş. Hal hatır sorduktan sonra kirmenini alıp çivinin üstündeki mindere oturacağım diye atlamış, atlar atlamaz çivilere gömülüp ölmüş. Bir vaveyla kopmuş, feryat figan yükselmiş, insanlar toplanmış ve durum anlaşılmış, gelen nedimler de süklüm püklüm geri dönmüşler.

Ölüyü gömdükten sonra insanlar dağılmış, yas tutanlar yaslarını tutmuş, yas bitince prens yemin etmiş.

"Eski karımın soyunu sopunu öğrenmeden geri dönmeyeceğim." demiş ve yola çıkmış.

Üç yıl boyunca dolaşıp durmuş, sonunda kümes gibi bir kulübeye varmış. Kulübede yaşlı bir kadın oturuyormuş.

"Aman evlat, beni at tırnağına tepeletme, ben senin derdinin çaresini biliyorum ve sana söyleyeceğim!" demiş.

"Karının sülalesini öğrenmek çok zor, şimdi sen geri eve dön, biraz dinlendikten sonra babana ava çıkacağını söyleyip muhafızlarını yanına al ve ava git, yakaladığın avları alıp eve gel, avların kanını babanın suratına sür, sen de ölmüş gibi yapıp bir sedyeye uzan, kılıcını bileyip göğsüne koysunlar, seni alıp karının kapısının önüne bıraksınlar, insanlar dışarı çıkıp ne oldu diye sorunca, adını söyleyip "falanca öldü" getirdik desinler."

O sırada gökyüzü yarılıp gökyüzünden altın zincirlerle bağlı altın bir sepet inecek, karını alıp götürmek üzere önünüzde duracak, karın içine oturmak üzereyken sen hemen kılıcını çekip altın zincirleri kes, yoksa elinden kaçarsın, kesersen kız elinde kalır, kız kaldığı gibi onun kimlerin kızı olduğunu da öğrenmiş olursun, yalnız kılıcın çok iyi bilenmiş olsun." demiş yaşlı kadın, prens de:

"Çok iyi!" deyip geri dönmüş, yola düşüp üç yıl daha gezmiş, üç yıl sonra evine gelmiş ve biraz dinlenmiş. Sonra babasına:

"Ava gideceğim." demiş, saray muhafızlarını da yanına alıp ava gitmiş.

Hep birlikte avlanmışlar. Bir gece sonra yaşlı kadının dediği gibi avlardan birinin kanını annesinin ve babasının yüzüne

dökmüşler. Prensi ölmüş gibi bir sedyeye yatırıp üzerine yamçısını örtmüşler, iyice biledikleri kılıcını göğsünün üstüne koyup sedyeyi karısının kapısının önüne bırakmışlar, gidenlerin bir kısmı da bağurlarını döverek ağıt yakmaya başlamış. Prensin annesi ve babası da kan revan içinde, ağlaya sızlaya avluya girmişler. Cesedi, karısını kapısının önüne bırakınca hep beraber ağlamaya başlamışlar. Karısı dışarı fırlamış.

"Ne oldu?" diye, sormuş.

"Kocan öldü getirdik!" demişler.

O sırada Kuadaş-pha yüzünü gökyüzüne dönüp haykırmış.

"Yeter artık verdiğiniz cezalar, acıyın biraz bana!" demiş.

Meğer küçük yıldızlar Kuadaş-pha'nın nedimleri, büyük yıldızlar muhafızı, güneş ve ay da onun annesi ve babasıymış.

"Derken gök yarılmış ve gökyüzünden altın zincirlere bağlı altın bir sepet şakır şakır inmeye başlamış, sepet inip gelinin önünde durmuş, gelin de içine oturmak üzere atlarken prens fırlayıp keskin kılıcıyla zincirleri kesmiş, karısını kucaklayıp sımsıkı yakalamış, altın sepet de oracıkta kalmış.

"Günahım boynuna, anlaşılın benim yakamı bırakmayacaksınız." demiş güneş ve ayın kızı.

Prens yeniden düğün yapmış. Karısının güneşin ve ayın kızı olduğunu anladığı için çok sevinmiş. Ondan sonra huzur ve rahat içinde geçinip gitmişler. Çok mutlu bir karı koca olmuşlar.

* **Kuadaş** : Abhaz dilinde "kutsal ceza" denektir. Kuadaş-pha= Kutsal ceza kızı gibi bir anlam taşıyor.

Anlaşıldığına göre o dönemlerde böyle kutsal ceza alanlara kılık değiştirme hükmü veriliyordu. Bir süre için Arap, kurbağa gibi çeşitli kılıklarda yaşıyorlarmış.

** **Laku** : Abhazca masal demek

*** **Ambara** : Özel gelin odası, Genel olarak evin avlusuna yapılan küçük bir oda.

Kralın Hizmetçisi Aliksa'nın Masalı

Bir kral varmış, bu kralın Aliksa adında bir hizmetçisi varmış. Kutsal bir bayram günü Aliksa ava çıkmış, bir ormanın içinde eski bir ev görmüş, evde bir kız yaşıyormuş. Aliksa kızla konuşup evlenmek istediğini söylemiş. Kızı alıp eve gelince Aliksa'nın kralı.

"Bu kızı bana vermelisin." demiş.

Kralın sözleri Aliksa için ölüm gibi gelmiş.

"Vermem!" demiş, Aliksa. Kral bu işe çok bozulmuş. Aliksa'nın karısını güzellikle alamayacağını anlayan kral Aliksa'ya:

"Karının sana kalmasını istiyorsan babama git, altın yüzüğü ve altın kovayı nereye sakladığını öğren gel." demiş, oysa kralın babası çoktan ölmüş.

Aliksa, eli bağında karısının yanına gelmiş, derdini karısına anlatmış, sözlerini bitirince karısı gülümseyerek:

"Sen üzülme, bunu halletmek benim için çok kolay bir iş." demiş. Sonra çekmecesini açıp iki makara ip çıkarmış.

"Bu iplikleri ayağına bağlayacağım ve makaraları yuvarlayacağım, gittikleri yere kadar git, onlar seni istediğin yere götürecek." demiş.

Bundan sonra Aliksa ipliklerin peşi sıra yola düşmüş. Aliksa ipliklerin peşinden epey gitmiş. Derken bir deniz kıyısına gelmiş. Bu denizin üstünde bir tane geniş köprü varmış. Ayrıca, iki tane de ipten yapılmış köprü varmış. Geniş köprüden geçenler cennete gidiyor, ip köprüden geçenler ise cehenneme gidiyorlarmış. Kralın

babası da cehennemdeymiş.

Makaralar yuvarlanırken, gide gide ipten yapılmış köprünün üstüne düşmüşler. Aliksa bakınca, kralın babasının kocaman bir kova dolusu kum taşıdığını görmüş, kumu taşıyan cehennem zebanileriymiş, kumu taşıyamaz hale gelip kafasını kaldırıncaya Aliksa'yı görmüş.

"Neden geldin buraya, ne istiyorsun?" diye sormuş kralın babası, Aliksa'ya.

"Oğlun yüzüğü ve kovayı nereye sakladığını soruyor, onu öğrenmeye geldim." demiş Aliksa.

"Odamın duvarına asılı bir budak var, yüzüğüm onun içinde gizli, kova da evin altındaki mahzenin bir köşesinde duruyor." demiş kralın babası.

Sözlerini bitirir bitirmez makaralar, ipten yapılan köprünün üstünden yuvarlanıp geri karşı kıyıya geçmiş, Aliksa da onları izleyip geri dönmüş. Önce karısının yanına gitmiş, iplikleri eve bıraktıktan sonra kralın yanına gitmiş. Kral Aliksa'yı görünce gülümsemiş.

"Gittiğin yerde kimseyi görebildin mi bari?" demiş Aliksa'ya alaylı bir biçimde.

"Gel!" demiş Aliksa krala, götürüp yüzüğü ve kovayı göstermiş.

Kral bu işe çok bozulmuş.

"Bu kolay bir işti, bunu kabul etmiyorum, karının sana kalmasını istiyorsan bu dünyada kimsenin görmediği bir şey getir bana." demiş.

Bunu duyan Aliksa üzülerek yine karısına gitmiş. Karısı:

"Ne oldu?" diye sorunca Aliksa kralın söylediklerini anlatmış.

"Üzülme, o da kolay iş, hallederiz." demiş.

Bu kez kocasının ayağına makara bağlamış. Bağladığı makaralar yuvarlanıp gitmeye başlamış. Aliksa da arkalarından gidiyormuş, epey gittikten sonra makaralar Aliksa'yı alıp akşam üzeri bir avluya götürmüş, avluya girince eve yönelmiş, evdeki kadın ablasıymış. Aliksa ablasını görünce pek sevinmiş ama ablası:

"Nasıl geldin buraya? Kocam gelirse seni öldürür!" diye ağlamaya başlamış. Aliksa küçükken, ablasını devler kaçırmış. Aliksa ayaküstü

ablasına geliş nedenini anlatmış.

Ablası dev kocasından korkup Aliksa'yı bir sandığa saklamış. Çok geçmeden dev eve dönmüş ve geldiği gibi:

"Püf! Püf! Abhaz kokusu, birini saklıyorsun burada, çıkar onu ortaya!" diye, karısını dört döndürmüştü.

"Benim kokum olmalı, ben de Abhaz'ım ya!" demiş kadın; ama dev inanmamış.

Dev inanmayınca:

"O benim kardeşim, yalvarırım sana, namusun varsa kardeşimi yeme!" demiş Aliksa'nın ablası. Dev de.

"Kardeşini nasıl yerim!" diye güvendirince kadın Aliksa'yı sandıktan çıkarmış.

Dev Aliksa'ya:

"Şimdiye kadar niye gelmedin?" diye sormuş. Sonra ziyafet vermiş, memnuniyetini belirtmiş, aradığı şeyin ne olduğunu öğrenince.

"Ben o işten anlamam, kardeşlerim bilirler, onlara sorarız." diye konuşunu sakınleştirip yatırmış.

Sabah olunca, dev Aliksa'yı alıp kardeşine gitmiş. Bu devin karısı da Aliksa'nın ablalarından biriymiş. Aliksa onu görünce pek sevinmiş. Dev damat onu güzelce ağırlamış. Ama Aliksa'nın peşinde olduğu şeyi bu dev de öğrenememiş. Sonra halkını toplayıp sormuş.

"Bu dünyadaki en iyi şeyin ne olduğunu bilen var mı?" demiş. Ama kimse bilememiş. Sonunda içlerinden biri:

"Ben biliyorum, öğrenmek isteyen benimle gelsin." demiş.

Aliksa'yı alıp denizin ötesine geçirmiş, onu orada bırakıp kendisi geri dönmüş.

Aliksa başıboş dolaşırken bir saray görmüş insanlar iniyor ve çıkıyormuş. Aliksa da saraya girmiş. Saraya giren herkes "Mişka bize yemek yedir!" diye ellerini masaya değdiriyorlarmış. Adını söylediği yemekler gelip sofranın üstüne diziliyor; ama yemekleri getiren kişiyi kimse göremiyormuş. Aliksa da oturup.

"Mişka yemeğimi ver!" demiş ve yiyecekler önüne hazır gelmiş; ama kimin getirdiğini görememiş. Aliksa oturup güzelce yemek yemiş. Birkaç kadeh şarap da içtikten sonra:

"Mişka mümkünse sen de bir kadeh iç." demiş, Mişka bunu duyunca bir kadeh şarap alıp içmiş, sonra Aliksa'ya dönüp:

"Beni hatırladığın için çok teşekkür ederim, buraya bu güne kadar birçok insan geldi, onlara yedirip içirdim, hepsi de karınları doyunca çekip gittiler, senden başka kimse, bana bir kadeh de sen iç demedi." demiş Mişka.

Bundan sonra Aliksa ve Mişka arkadaş olmuşlar. İkisi beraber Aliksa'nın geldiği yoldan geri dönmüşler. Yolda gelirken bir çiftçinin boynuna bir balta atıp gelmekte olduğunu görmüşler. Mişka Aliksa'ya:

"Sen adamın önüne geçip git, ben de arkadan baltasının sapını güzelce alacağım." demiş. Mişka baltanın sapını sessizce çekip almış. Çiftçi baltasının sapının çıktığını görünce korkup evine kaçmış.

Derken deniz kıyısına gelmişler. Mişka baltasının sapını denize atmış.

"Aliksa korkmadan şuna binip git." demiş kendisi de Aliksa'nın arkasından gidiyormuş.

Böylece ikisi de denizi geçmiş. Denizi geçer geçmez sahilde askerlerin açlıktan bekleyip durduklarını görmüşler. Aliksa.

"Mişka bu askerlere yemek yedir!" demiş. O da hemen askerleri oturtup yemek yedirmiş, keyifleri yerine gelince komutanları Aliksa'ya ricada bulunmuş. Mişka'yı kendilerine vermelerini istemiş, onlar da buna karşılık bir kutu vereceklermiş. Kutu yiyecek dışında insana ne isterse onu veriyormuş. İsterse top bile olabiliyormuş. Aliksa bunu duyunca.

"Kral bunu kabul etmezse sarayı topa tutar, onu yok ederim." diye düşünmüş. Mişka'yı verip kutuyu almış.

Aliksa kutuyu alıp yola düşmüş. Yolda acıktıkça,

"Ah keşke Mişka olsaydı, şimdi beni doyururdu." diye düşünüyormuş.

"Acıktıysan seni doyurayım." diye birden bire Aliksa'nın karşısına çıkıvermiş Mişka. Sonra Aliksa'yı güzelce doyurmuş. Hep beraber Aliksa'nın evine gitmişler. Aliksa'nın evine gidince Aliksa'nın dilek kutusunu çıkarıp kralın sarayından daha güzel bir saray yapmışlar, ıslıl bir saray olmuş, çok görkemliymiş. Aliksa'nın gözleri kamaşmış.

Sabah kralın hizmetçilerinden biri kafasını kaldırıncı Aliksa'nın

avlusunda muhteşem bir saray görmüş, onun da gözleri kamaşmış, koşup hemen krala söylemiş. Kral bunu söyleyen hizmetçiye çok kızmış ve onu kovalamış.

Ondan sonra, başka gördüklerini anlatmaya başlamış, o da gördüklerini gidip krala anlatmış. Kral ona da çok kızmış. Sonunda kralın kendisi pencereden başını uzatıp bakınca kendi sarayından çok daha görkemli bir saray görmüş.

"Git, derhal o muhteşem sarayın içinde kim yaşıyor, öğren de gel!" demiş kral hizmetçisine.

O sırada Mişka elinde koca bir sopa ile sarayın merdivenlerinde bekliyormuş. Kralın hizmetçisi merdivenleri çıkar çıkmaz Mişka sopasını kaldırıp hizmetçinin kafasına indirmiş. Adam merdivenlerden yuvarlanarak aşağı düşmüş, kendini toparlayıp kralın yanına gitmiş olanları krala anlatmış.

"Kim vurdu bilmiyorum; ama o muhteşem sarayın merdivenlerini tırmanınca kafama kocaman bir sopa indi, neye uğradığımı anlamadan kendimi kapı dışında buldum." demiş.

"Ne diyor bu, delirdi galiba?" diye hizmetçisini öldürtmüştü.

Sonra başka birini göndermiş, o da aynı şeyleri söyleyince, onu da öldürtmüştü. Sonunda gönderecek adam bulamayınca, kral kendisi gitmiş.

Kral saraya gelince Mişka gizlendiği yerden çıkmış, bu kez sopayla kralın başına vurmuş. Kral yuvarlanıp apar topar sarayına gitmiş ve ordusunu toplamış, o görkemli sarayı ateşe vermek için talim yaptırmış. Kral Aliksa'nın sarayını ateşe tutmayı düşünürken Mişka, Aliksa'nın dilek kutusunu alıp Aliksa'nın sarayının önüne oturmuş.

"Haydi, top ol!" demiş, demesiyle birlikte önünde kimsenin hayatta görmediği bir top olmuş. Mişka keyifle kralın sarayını topa tutmuş. Kralın askerleri kendilerini topa tutan orduya saldırmak istemiş; ama kimseyi bulamamışlar.

"Tuhaf şey, galiba bizimle insanlar değil tanrısal güçler savaşıyor, biz en iyisi buradan gidelim." deyip orayı terk etmişler ve başka yere gidip yerleşmişler.

Kralın sarayı da Aliksa ve karısına kalmış. Aliksa bu sarayı kendisine kardeş yaptığı Mişka'ya vermiş.

Aça-yıpa Camhuh

İyi bir avcı varmış. Avlanmayı pek severmiş. Bir gün bu avcı arkadaşlarını toplayıp her zaman avlandığı yerden daha uzak bir yere gitmiş. Bu kez her zaman rastladığı yerde değil de daha uzak bir yerde bir geyik görmüş, geyik yavrularıyla birlikte sıcak güneşin altında yatıp duruyormuş. Arkadaşları geyiği görür görmez oklarını fırlatmak üzere yaylarını germişler. Ama avcı başı:

"Durun biraz! Henüz çok uzak, biraz daha yaklaşalım, öyle vurursunuz!" demiş. Arkadaşlarına ateş ettirmemiş. İyice yaklaşıncı geyik yavrularının arasında anadan doğma çırılçıplak küçük bir oğlan çocuğu görmüşler. Avcı başı arkadaşlarını durdurup çocuğu onlara göstermiş.

"Bu nedir?" diye hepsi hayretler içinde kalmış. Avcı başı da bu işe pek şaşırılmış.

"Çocuğa zarar vermeden yakalayın!" demiş. Avcılar çocuğu sapasağlam yakalamışlar.

Anlaşılan, çocuk yağmacılardan kalmış, belli ki tutsak edilen insanlar arasında hamile bir kadın varmış, kadın yolda doğurunca, yağmacılar bebeği bırakıp kadını götürmüşler. Yavrularıyla birlikte dolaşan bir geyik bebeği bulup emzirmiş ve yavrularıyla birlikte büyütmüş.

Avcı başı çocuğu alıp evine götürmüş, güzelce büyütmüş, eve getirdiğinde çocuk konuşmayı bilmiyormuş, konuşmayı öğretmiş, çocuk çok güzel bir delikanlı olmuş, soyadını *"Geyikoğlu"* anlamında

"Açayıpa", adını da "Camhuh" koymuş.

Açayıpa Camhuh köyde akranları arasında fark edilmeye başlamış, boylu poslu, akıllı ve yetenekli bir genç olmuş. Köyde en ufak bir sorun olsa Camhuh'u çağırıyorlarmış, o da her sorunun üstesinden geliyormuş.

Camhuh'u büyüten avcı mal mülk sahibi, biraz da ehlikeyf bir adammış, bir de öz oğlu varmış; ama oğlunda iş yokmuş, anlaşılan oğlan biraz ahmakmış.

Günlerden bir gün avcı hastalanıp yatağa düşmüş, öleceğini anlayınca ormanda bulduğu çocuğu yanına çağırmış.

"Camhuh oğlum, bugün benim evlat olarak güvendiğim tek kişi sensin, öz oğlumun halini görüyorsun, malımı mülkümü ona bırakırsam yok eder, onun için neyim var neyim yok sana göstereyim." diye bütün mal varlığını Camhuh'a göstermiş, anahtarlarını da ona teslim etmiş, sonra da.

"Artık ben ölüyorum, öz oğlum arkamdan, babamın gerçek oğlu sen misin, ben miyim? Babam her şeyi sana verdi, anahtarları da sana teslim etti, bana neden hiç bir şey bırakmadı, hiç bir yetki vermedi diyecek ve çok gücenecek, seni de gücendirecek; ama senden rica ediyorum, elinden geldiğince onun gönlünü yap, çok ısrar ederse odaların anahtarlarını ver, yalnız bir odayı asla gösterme, o odayı gösterirsen bayılır." demiş ve bir oda göstermiş, bu odada batıda yaşayan yedi erkek kardeşin biricik kız kardeşi, dünyalar güzeli bir kızın resmi varmış.

Avcı başı ölünce, söylediği her şey gerçekleşmiş, gerçek oğlu, gerçekten yemez içmez olmuş.

"Camhuh her şey senin elinde, benim hiç bir şeyden haberim yok." diye Camhuh'un başının etini yiyormuş.

Açayıpa Camhuh'un canına tak etmiş, bir gün avcının öz oğlunu alıp bütün odaları gezdirmiş. Sadece içinde resim olan odayı göstermemiş. Bütün altın ve gümüş eşyaların bulunduğu odaların hepsini göstermiş; ama avcının öz oğlu resim olan odayı da görmek için ısrar etmiş. Camhuh başa çıkamayınca o odayı da göstermiş. Yedi erkek kardeşin biricik kız kardeşini gören avcının öz oğlu bayılıp yere yığılmış.

Oğlan ayılıp akli başına gelince:

"Bu kızı almazsam ölüyorum!" diye tutturmuş, sahiden de kendini öldürmeye kalkmış. Bunun üzerine Açayıpa Camhuh kızı getirilmeden dönmek üzere yola çıkmış.

Camhuh yola çıkıp giderken sapan izlerini takip etmeye başlamış, derken durmadan toprak yiyen bir adam görmüş, adam bir yandan da:

"Acıktım, acıktım!.." diye bağıriyormuş. Camhuh adamı görünce şaşırılmış, bir süre öyle bakakalmış. Sonra adamın yanına gitmiş.

"Toprağı alt üst edip üstündeki her şeyi yiyorsun, ama yine de acıktım diye bağıriyorsun, sen nasıl bir adamsın?" demiş.

"Bana şaşıyorsun değil mi? Oysa sen Açayıpa Camhuh'u görseydin, nasıl şaşırmak nedir o zaman görürdün!" demiş toprak yiyen adam.

"Açayıpa Camhuh benim; ama değil senin yediğin toprağı yemek, tadına bile bakmak aklımdan geçmez." demiş

"Sen Açayıpa Camhuh'san nereye gidersen git sana arkadaş olacağım." demiş toprak yiyen adam, ikisi beraber yola çıkmışlar.

Birlikte giderken bir adamın, bir ırmağın başına yumulup su içtiğini görmüşler, adam bir taraftan su içiyor, diğer taraftan da:

"Susadım, susadım!" diye, haykırıyormuş.

"Ne yapıyorsun sen?" demişler hayretler içinde.

"Ne mi yapıyorum, görmüyor musunuz? Susadım, su içiyorum!" demiş adam. Adama hayretler içinde bakarak:

"İçtiğin su yetmiyor mu? Irmağı boşalttın!" demişler.

"Bana şaşıyorsunuz değil mi? Oysa Açayıpa Camhuh'u görseydiniz, yaşamak ne demekmiş anlardınız." demiş su içen adam.

"Açayıpa Camhuh benim, ama ben bir bardak su bile içemem." demiş Camhuh.

"Camhuh dedikleri sensen, nereye gidersen git ben de seninle gelirim!" demiş su içen adam ve onlara katılmış.

Hep birlikte yola çıkmışlar, giderlerken birinin ayak bileklerine değirmen taşlarını takıp tavşanların peşinde koşmakta olduğunu görmüşler. Tavşanları yakalamak için ayaklarındaki kocaman değirmen taşlarıyla tepelere sıçrayıp duruyormuş. Onu görünce ağızları açık kalmış.

"Ne yapıyorsun sen böyle?" demişler.

"Ah, değirmen taşlarını giymeseydim tavşanları daha hızlı yakalayacaktım." demiş adam, şaşkınlıktan ne diyeceklerini bilememişler, adam bunu fark edince:

"Bana şaşıyorsunuz değil mi? Oysa siz Açıyıp Camhuh'u görseydiniz beni çoktan unuturdunuz." demiş ayağına değirmen taşı geçiren adam.

"Camhuh benim; ama o değirmen taşlarını durduğu yerden bile kıpırdatamam." demiş Camhuh.

"Camhuh sensen, sen nereye gidersen git, seninle beraberim." demiş adam, o da arkadaş grubuna katılmış. Hep beraber yola çıkmışlar.

Giderken birinin ağzını havaya açıp dikilmekte olduğunu görmüşler.

"Ne yapıyorsun öyle, ağzını havaya açıp durmadan bakıyorsun?" demişler.

"Geçen sene buradan geçip giderken, havada uçan bir güvercin gördüm, şunu yakalayayım diye arkasından bir ağaç söküp fırlattım, ama ağaç hala düşmedi onu bekliyorum, sesi geliyor biraz sonra düşebilir." demiş ağzı açık adam.

"Geçen yıl havaya fırlattığın ağaç bugüne kadar nasıl düşmez?" demişler, şaşkınlık içerisinde.

"Bana bu kadar şaştığınıza göre Açıyıp Camhuh'u görerseniz kim bilir ne kadar şaşırırdınız!" demiş ağzı açık adam.

"Camhuh benim, ama senin gibi ağzımı açıp günlerce duramam." demiş Camhuh.

"Oh, sen Camhuh'san ben de seninle beraberim." demiş, o da gruba katılmış, hep beraber yola çıkmışlar.

Beşi birden giderken birini görmüşler, kulağını toprağa dayamış yeri dinliyormuş. Camhuh ve arkadaşları buna da pek şaşmışlar, adamın yanına gidip ne yaptığını sormuşlar.

"Ne dinliyorsun sen öyle?" demişler.

"İki karınca toprağın altında müthiş dövüşüyorlar, neden kavgaya ettiklerini ve birbirlerine neler söylediklerini merak ettim de onun için dinliyorum." demiş, yere kulağını yapıştıran adam.

"Karıncalar dövüşse bile neden dövüşüklerini söylerler mi? İki komşu dövüşse seslerini duymuyorsun, küçücük karıncaların ne dediğini nasıl duyacaksın?" diye şaşkınlıklarını belirtmişler.

"Bana şaştığınıza göre Açıyıp Camhuh'u görseydiniz, ağzınız açık kalırdı." demiş toprağı dinleyen adam.

"Camhuh benim, ama ben öyle senin gibi kulağımı bir yere dayayıp kimseyi dinlemem," demiş Camhuh.

"Camhuh sensen ben de seninle geliyorum, haydi birlikte gidelim." demiş yeri dinleyen adam.

Altısı birden giderken, bir adamın güvercinlerle birlikte bir ağaçta tünediğini görmüşler. Adam güvercinlere çaktırmadan birinin tüyünü çıkarıp diğerine takıyormuş. Camhuh ve arkadaşları yine şaşkınlık içinde gördüklerini birbirlerine anlatıyormuşlar.

"Ey bana şaşan şaşkınlık! Camhuh'u görseydiniz şaşkınlık nedir, anlardınız." demiş güvercinlerin tüylerini değiştiren adam.

Camhuh durduğu yerden:

"O benim; ama ben böyle bir şey beceremem!" demiş.

"Camhuh sensen ben de senin arkadaşınım!" demiş, tüy değiştiren adam. Yedisi birden toplanıp Camhuh'un peşine düşmüşler, hep beraber yola koyulmuşlar.

Giderken yolda bir adamın kocaman bir evi tepesine oturtup götürmekte olduğunu görmüşler. Evini başına oturtup götüren adamı görünce pek şaşırılmışlar. O da.

"Bana şaşanlar Açıyıp Camhuh'u görseler kimbilir ne kadar şaşırırlardı." demiş, evini başına oturtup götüren adam.

"Camhuh benim ama, değil bu koca evi, bir tane kapısını bile tepeme koyup taşıyamam." demiş.

"Camhuh sensen ben de seninle beraber geliyorum." demiş evini başında taşıyan adam. Sekizi birden yola çıkmışlar.

Gide gide Camhuh'un aradığı kızın ağabeylerinin evine gelmişler. Dev kardeşlere kız kardeşlerini istemeye geldiklerini, arkadaşlarının da bu maksatla burada bulunduğunu, kızı almadan asla gitmeyeceklerini söylemişler.

Devler bunu duyunca oturup konuşmuşlar:

"Bunlarla bir yarışma yapalım, nasıl olsa onlar kazanamazlar,

kazansaydınız kızı verirdik, biz kazandığımıza göre kızı vermiyoruz!" diye karar almışlar.

Devler kızı almaya gelen heyetin başında Camhuh olduğu için yarışma görevini Camhuh'a vermişler. Daha yarışma başlamadan:

"Camhuh kamasıyla avludaki koca taşı ortadan ikiye bölerse kız kardeşimizi veririz." demişler.

Devlerin kız kardeşi bunu duyunca içinden:

"Ah keşke saçından bir tel koparıp kılıcının ağzına sağlı sollu sürseydi kılıcı bilenir taşı ikiye bölerdi." demiş. Kızın içinden söylediği bu sözleri karıncaları dinleyen adam hemen duymuş. Sonra güvercinlerin tüylerini gizlice koparıp birininkini diğerine takan adama gitmiş.

"Kızın saçından gizlice bir tel koparıp al, sonra bunu Camhuh'a götürüp ver." demiş.

Adam da kızın saçından gizlice bir tel saç koparıp Camhuh'a vermiş.

Ertesi gün devlerin dediği an gelmiş. Camhuh kılıcını kınından çıkarıp kızın saç teliyle bilemiş. Taşın başına geçip pat! diye vurunca taş ortadan ikiye ayrılmış.

Kız bunu duyunca çok sevinmiş ama devler bununla yetinmemiş.

"Bu kadarlık marifetle biz kimseye kız veremeyiz." demişler. Camhuh'un başarısı bellerini bükmüş, fena yenilen devler bu kez.

"Kim bizden daha fazla et yerse kız kardeşimizi ona vereceğiz." demişler.

Bir sürü inek ve öküz kesmişler, dünyanın etini pişirip hazırlamışlar.

Yemek konusunda da Camhuh ve arkadaşları kimseden geri kalır durumda değillermiş. *"Acıktım, acıktım!"* diye topak yiyen adamı oturtup devlerin bütün etlerini yedirmişler.

Devler bu konuda da yenilince:

"Biz kızımızı bizden daha fazla şarap içen birine vereceğiz." demişler.

Camhuh ve arkadaşları bu konuda da rahatmış. *"Susadım, susadım!"* diye koca bir akarsuyu içip kurutan adamı şarabın başına

oturtmuşlar, adam şaraba doyamamış; *"susadım, susadım!"* derken bütün şarapları içip bitirmiş, devleri de iyice sarhoş etmiş.

"Bu da olmadı, arkadaşınız fena şarapçıymış, en iyisi sizden ve bizden birini seçelim, bunlardan hangisi daha önce deniz kıyısına gidip gelirse kız onlarda kalsın." demişler.

Camhuh buna da *"Peki!"* demiş ve arkadaşları arasında ayağına değirmen taşı geçirip tepelere sıçrayan adamı seçmiş, devler de bir kocakarı seçmiş.

İkisi de aynı anda yola çıkmışlar. Kocakarı yanına gizlice biraz darı ve bir tavuk almış, yol arkadaşına dönüp:

"Birileri yarışıyor diye biz kendimizi niye öldürelim, gel biz biraz dinlenelim, sonra yolumuza devam ederiz." demiş, oturup dinlenirken kocakarı gidip genç adamın başını bitlemeye başlamış.

Kocakarı genç adamın başını bitleyerek uyutmuş, sonra getirdiği darıyı saçlarının arasına serpmiş, tavuğu da başına bırakıp yoluna devam etmiş. Tavuk darıları yemek için genç adamın başını gagalayıp duruyormuş, genç adam da kafası bitleniyor sanıp mışıl mışıl uyuyormuş.

O uyurken kocakarı deniz kıyısına gidip dönmüş, devlerin evine yaklaşmak üzere iken, Camhuh ve arkadaşları.

"Bizim arkadaş ne zaman gelecek acaba?" diye heyecanla bekliyorlarmış, derken kocakarı devlerin avlusuna yaklaşmış.

Camhuh'un karıncaları dinleyen arkadaşı genç adamın uyurken çıkardığı horultuyu duymuş. Sonra bir yıl önce havaya ağaç fırlatıp da hala bekleyen adamı hatırlamış, devlerin avlusundan bir ağaç söktürüp havaya fırlatınca ağaçtan düşen bir dal uyuyan genç adamın üstüne düşmüş.

Genç adam.

"Amma da uyumuşum!" diye fırlamış, bir sıçrayışta kendini devlerin merdiveninde bulmuş. Tam o sırada kocakarı da devlerin dış kapısına gelmiş.

Bu yenilgi de devlerin belini bükmüş, kız kardeşlerini vermek zor gelmiş, sözlerini tutmamışlar. Bu kez Camhuh ve arkadaşlarını daha ağır bir sınavdan geçirmeye karar vermişler.

Devlerin avlusunda yüksek bir kule varmış. Şapkalı bir adam

bu kulenin tepesine baksa, kafasındaki şapka mutlaka düşermiş.

"İşte bu yüksek tepeye, kafasına kocaman bir sıcak su kabı koyup suyu dökmeden yukarı çıkıp inebilecek biri çıkarsa kızı ona vereceğiz." demiş devler.

Bu sınavı Camhuh'un arkadaşları kaybetse bile, Camhuh kazanırmış. Başına koca bir çanak dolusu sıcak su koyup kuleye tırmanmış, bir damla bile su dökmeden kulenin en üst tepesine çıkmış. Oradan aşağı bakınca ne görsün, kendisini büyüten geyiği kurtlar paramparça etmiş, leş kargaları gibi üzerine üşüşüp yemiyorlar mı !

Bunu gören Camhuh gözyaşlarını tutamamış. Gözyaşları sular seller gibi aşağıya akmaya başlamış. Devler bu işe pek sevinmiş:

"Tamam, bunu başaramadı, bak yukarıdan sular akmaya başladı!" demişler.

Devler biz kazandık diye şamata yapmışlar. Kuleden aşağı inen Camhuh başına gelenleri anlattıysa da ona inanmamışlar. İnanmadıklarını görünce Camhuh tekrar çanağı suyla doldurup başına koymuş ve kulenin tepesine çıkıp bir damla bile su dökmeden geri inmiş.

Artık devler de başka bir şey yapamayacaklarını anlamışlar.

"Anlaşıldı biz bunlarla başa çıkamayacağız, en iyisi bu adamları zehirleyelim, yoksa kız kardeşimizi almadan gitmeyecekler." demişler.

Güzel yiyecekler hazırlamışlar. Camhuh ve arkadaşlarının yemeklerine zehir katmışlar, herkes sofraya oturmuş bu arada kurulan tuzağı karıncaları dinleyen adam duymuş, öte yandan gizlice güvercinlerin tüylerini yolup birininkini öbürüne takan adama söylemiş, o da; *"tamam, bu iş kolay"* demiş ve arkadaşlarını sakınleştirmiş.

Sofraya oturur oturmaz güvercinlerin tüylerini gizlice değiştiren adam bütün yiyecekleri de gizlice değiştirmiş. Devlerin önündeki yemekleri alıp arkadaşlarının önüne, arkadaşlarının önündeki zehirli yemekleri de devlerin önüne koymuş. Devler zehirli yemekleri yer yemez ölmüş. Camhuh ve arkadaşları kızı almaya gidelim, demişler ama kız devlerin sarayının tepesinde kristal bir kadeh gibi duran sırça köşkte oturuyormuş. Bu köşk sarayın en yüksek kulesinin en üst katındaymış, oraya çıkmak hiç de kolay değilmiş.

Evini tepesinde taşıyan adam kalkıp.

"Sadece kızı mı götüreceğiz, kızla beraber sarayını da götürsek daha iyi olmaz mı?" demiş. Diğerleri de.

"Tabi, tabi çok daha iyi olur." demişler.

Adam kızla birlikte sarayı ve sırça köşkü de tepesine oturtup arkadaşlarının önüne geçmiş. Kızı götürüp oğlana vermişler. Güzel de bir düğün yapmışlar.

Camhuh'un marifetleri herkesi hem çok şaşırtmış, hem de çok sevindirmiş.

Kara Adam Kıvırcık Saç Hacaca'nın Yiğitliği

Bir ülkede bir kral varmış, o sadece bir vezdin* kralıymış. Bu kral iyilikte de kötülükte de kimseden geri kalmıyormuş, güçlü bir adammış.

Kral epey yaşlanmış, üç oğlu varmış. Bu üç kardeş boy pos, tip olarak yan yana dizilmiş üç ok gibi birbirinin aynıymış, huyları da birbirine benziyormuş. Büyük 25, ortanca 22, küçük 18 yaşındaymış.

Kralın büyük oğlu bir gün erkenden uyanmış, çok hüznü bir biçimde gidip sofraya oturmuş ve kara kara düşünmeye başlamış. Kral oğlunun bir derdi olduğunu anlamış, bu duruma çok üzülmüş; ama soramamış, sorsam da bana söylemez diye, düşünmüş. Sonra, kral saray muhafızlarından birini yanına çağırılmış.

"Git, oğluma ne olduğunu sor, neden böyle kederli olduğunu öğren." demiş. Oğlan önce söylemeye utanmış; ama söylemeden de edememiş, çünkü bunu babasının bilmesini istiyormuş, utana sıkıla anlatmaya başlamış.

"Akşam rüyamda hiç görmediğim bir ülke gördüm, burası eskilerin "Tataş'ı tahttan indirdikleri yer" diye bilinen bir ülkeymiş. Rüyamda oraya gitmişim, orada insan bedenleriyle örülmüş bir avlunun içinde yedi katlı bir saray gördüm, sarayın altıncı katı kristalden yapılmış bir sırça köşktü, bu sırça köşkte tanrıça denecek güzellikte bir kız oturuyordu, teni süt ve kan karışmışcasına pespembe idi, vücuduna parmağınla dokunsan parmağının izi kalırdı."* demiş ve devam etmiş.

"Doğrusu, bu kız babamın evine gelin olarak çok yakıştırdı, onun babamın gelini olmasını istiyorum, babam izin verirse peşine düşeceğim, ne olursa olsun onu alıp buraya getireceğim." demiş ve kralın muhafızından, babasının fikrini öğrenip kendisine bildirmesini istemiş.

Bu iş kralı çok düşündürmüştü; ama kabul etmiş, bir kişi eksik kalmaksızın tüm halkını toplamış, bunların içinden oğluna yoldaş olabilecek nitelikteki bir kaç kişiyi seçmiş ve büyük oğluna göndermiş.

Kralın büyük oğlu da gelen adamlara şöyle bir bakmış, atlarından Kamşükua-yıpa Hacaca adında birini seçmiş. Atları, atabları, kısaca gereken her şeyi hazırlatmış, yolluklarını alıp atlarına binmişler, oğlanın rüyasında gördüğü köyü aramak üzere yola çıkmışlar, çok hızlı gidiyorlarmış, iki günde ulaşacakları yere bir günde varıyorlarmış. Akşam olunca, buldukları yerde konaklamışlar. Kara adam kıvırcık saç Hacaca hemen ateş yakmış, atları salmış, kendileri de biraz dinlenmiş.

Kralın oğlu arkadaşına dönüp:

"Ben biraz dolaşacağım, dönünceye kadar buradan ayrılma, çabuk geleceğim!" demiş ve gitmiş.

Gidiş o gidiş, şafak vakti olmuş kralın büyük oğlu hala geri dönmemiş. Kara adam kıvırcık saç Hacaca orada oturmuş kralın oğlunun dönmesini bekliyormuş. Gün ağarmak üzereyken kralın oğlu gelmiş. Geline yol arkadaşını bıraktığı yerde güzelce beklerken bulmuş. Adam gürül gürül ateş yakmış, abistasını yapıp asmış. Kara adam kıvırcık saç Hacaca kralın büyük oğlunun yemeğini hemen götürüp önüne koymuş, sonra gidip atları hızla eyerlemiş, gelip biraz yemek yemiş, yemekten sonra atları getirmiş, kralın büyük oğlunu ata bindirmiş, kendisi de bir sıçrayışta atına binmiş. Tekrar yola çıkmışlar ve hızla ilerlemişler, beş gün beş gece gitmişler, durmadan gidiyorlarmış, epey zorlu yollardan geçtikten sonra beşinci akşam gitmeleri gereken yere ulaşmışlar ve bir şatonun avlu duvarına yaklaşmışlar, hava iyice kararmış.

Kralın büyük oğlu ve arkadaşı korkusuzca şatoya girmişler, girmişler ama hiç kimseyi görememişler, oysa burada her türlü yaşam belirtisi varmış, evin içinde birileri yaşıyormuş gibi her şey çok güzel ve yerli yerindeymiş. Kralın oğlu çok yorulmuş, boş eve

girince şöyle bir uzanmış, orada kendinden geçip derin bir uykuya dalmış. Kara Adam Kıvırcık Saç Hacaca da atları serbest bırakıp sıcak yemek hazırlamış. O sırada kralın oğlu büyük prens uyanmış. Su getirip prensin elini yüzünü yıkamış ve masaya oturtup hazırladığı yemekleri sunmuş. Prens karnını güzelce doymuş. Prens yemekten sonra tekrar yatmış. Kara Adam Kıvırcık Saç Hacaca da sofrayı toplayıp dışarı çıkmış, atları kontrol etmiş, sonra dış kapıya gitmiş, prensi beklemeye başlamış.

Beklerken gece ilerlemiş, gece yarısı Kara Adam Kıvırcık Saç bazı sesler duymuş, bu sesler eskiden dev dedikleri çirkin yüzlü, kötü huylu adamların seslerine benziyordu, iyice emin olmak için kapıya yaklaşmış, geleni görmezse diye korkuyordu, derken öyle bir kırbaç sesi duymuş ki, sesi yürekleri hoplatıyordu. Bu gelen gerçekten bir devmiş ve dev raş cinsi uçan bir ata binmiş, atın hızından esen rüzgâr ağaçları, bitkileri dümdüz ediyordu, ayak sesleri ise çok müthişmiş, yere bastığı zaman yer sarsılıyordu, etrafı yıka döke gelen dev, koca kapıya dayanınca bindiği at her nedense kapıdan içeri girmeye cesaret edememişti.

Dev seslenmiş:

"Hayt abaabsı raş atım! Neden ve kimden korkuyorsun, söyle bana!" demiş ve devam etmiş:

"Senin korkacağın bir tek adam var, o da kıvırcık saç kara adam Hacaca, ama o henüz doğmadı, doğduysa da büyümedi, büyüdüyse de burada ne işi var?" demiş. Dev'in söylediklerini Kara Adam Kıvırcık Saç, kapının arkasında gayet iyi duyuyordu.

"Hem doğdum, hem büyüdüm, hem de buraya geldim!" diyen Hacaca kapının önüne durmuş.

"Niye geldin, canına mı susadın?" demiş dev. Dev sözlerini bitirmeden Kara Adam Kıvırcık Saç hemen ateş etmiş. Dev'in tam da can alıcı noktasına isabet ettirmiş, dev oracıkta raş cinsi uçan atından düşüp ölmüş. Kara Adam Kıvırcık Saç hemen bıçağını çekmiş, dev'in bir kulağını kesip cebine koymuş, sonra onu kimsenin göremeyeceği bir yere sürükleyip saklamış, derken sabah olmuş.

Atlarını eyerleyip yeniden yola çıkmışlar. Yine pek zorlanmadan gitmek istedikleri köye gelmişler, yalnız bir yerde atlarından inip orada gördükleri insanlara sormuşlar.

"Burada insan bedenleriyle örülmüş surlarla çevrili bir yer

var mı? Bu yerde yedi katlı bir saray var mı?" demişler. Onlar da gerçekten böyle bir yer olduğunu söylemişler ve nerede olduğunu da tarif etmişler; ama oraya gitmenin mümkün olmadığını, olsa bile gidenlerin geri dönmediğini belirtmişler.

"Doksan dokuz kişi bu yedi katlı sarayda oturan prensesi görmeye gitmiş, ama babası çok zalim bir kral olduğundan gelenleri beğenmeyip kafalarını kestirmiş ve surların üstüne çaktırmış. Yüz tane kafatasının tamamlanması için bir tane eksik kalmış, demek o da senin kafa tasınmış." demişler.

Prens bu sözlerden hiç hoşlanmamış, hatta oraya gitmek istememişti; ama bu güne kadar hiçbir şeyden vazgeçmeyen Kara Adam Kıvırcık Saç bundan vazgeçmemiş, geri dönmeyi de asla kabul etmemiş.

Ayrıca bunlar kız istemeye "gizli" yani "mazala" denen geleneğe göre gitmiyorlarmış ki, tam tersine "argama" denen "açık" isteme usulüne göre gidiyorlarmış. Ülkenin tümünü elinde tutan krala ve kızına haber göndermişler, kızını görmeye geleceklerini, prensin kızını rüyasında gördüğünü, beğendiğini ve eş olarak almak istediğini söylemişler. Kral da hayır dememiş, memnun bile olmuş.

"Buyursunlar, gelsinler." demiş. O da damadı beğenmiş, düğün günü kararlaştırılmış, kral, kızını için güzel bir düğün yapmak istemiş, konu komşuyu toplayıp kızını rüyasında gören prene vermek istediğini söylemiş.

Saptanan gün prensin yaveri kara adam kıvırcık saç Hacaca ile birlikte kralın sarayına gitmişler. Kızını görmüşler. Prens kızını çok beğenmiş. Orada düğünler çok güzel olurmuş, öyle bir günde de bitmezmiş. Üçüncü günü kızını alıp yola çıkmışlar. Kızının babası gelinin yanına çok miktarda çeyiz vermiş. Bunlar öyle sözle anlatılacak şeyler değilmiş, gözle görülmesi gerekmiş. Yanına yüz kadar da insan eklemiş, gelini alıp prensin evine doğru yola çıkmışlar. Prens ve yaveri, Kara Adam Kıvırcık Saç Hacaca kızını şerefle alıp giderken, zengin ve şöhret kazanıp dönmekten dolayı da pek mutluymuşlar, halkımız bizi bir an önce görseydi diye heyecanlanıyorlarmış. Böyle gele gele, tekrar o ilk gördükleri şatoya gelmişler, tam o sırada hava kararmış. O gece orada konaklamak üzere atlarından inmişler, Kara Adam Kıvırcık Saç, hemen fırlayıp sıcak bir yemek hazırlamış, gelini götüren kafiye yemek yedirmiş, yüz kişi çalışıyormuş gibi

hizmet etmiş, yemekten sonra da gidip nöbete durmuş.

Kapıda bekleyen Kara Adam Kıvırcık Saç'ın gözlerine uyku girmiyormuş, o uykuyu çoktan unutmuş. Derken gün ağarmış horozlar ötmeye başlamış, beklediği kapının üstüne üç tane yazıcı oturmuş. Bunlar alın yazıcısıymışlar ve insanların ecelini tayin ediyorlarmış. Kıvırcık Saç bunları görüyor ve duyuyormuş; ama sessizce kapının arkasında duruyormuş ve dikkatle onları dinliyormuş.

"Şu gelin götüreren prensin eceli henüz tayin edilmedi, hemen şunu tayin edelim." demiş yazıcılardan biri, diğerleri de hep bir ağızdan:

"Olur!" demişler.

"Öyleyse, yarın gelini alıp giderlerken rüzgar essin ve karısının baş örtüsünü uçursun, götürüp büyük bir akar suya düşürsün, prens de onu sudan almak için başını eğince atından düşüp ölsün." demişler.

"Bundan kurtulursa ne olacak?" demiş, diğer yazıcı.

"O zaman, akarsuyu geçip düzlüğe gelince atımı dans ettireceğim diye ortaya çıksın, atını dans ettirirken atın ayağı bir yere takılıp düşsün ve orada ölsün." demişler.

"Onu da başarırsa," demişler.

"Onu da başarırsa, gelini alıp avludan içeri girmek üzereyken herkes sevinçten patır patır havaya ateş edecek, o sırada kendisi de havaya silah atmak isteyecek, silahını çekip havaya ateş etmek üzereyken şeytanlar silahı kendi beynine boşalttırsın, ayrıca bunu duyup söyleyen olursa o da taş kesilsin." demişler ve gitmişler.

Bunların söylediği her şeyi Kara Adam Kıvırcık Saç duyuyormuş. O sırada gün ağarmış, etraf ıslık ıslık aydınlanınca, "haydi!" deyip atlarına binmişler ve hep beraber gelini alıp yola çıkmışlar. Bir an önce evlerine gitmek istiyorlarmış. Kara Adam Kıvırcık Saç prensin yanına gidip durmuş, gide gide büyük bir akar suyun kıyısına varmışlar. Esen rüzgar gelinin başındaki örtüyü uçurup suyun içine düşürmüştü, Prens onu çıkarmak isteyince Kara Adam Kıvırcık Saç prense dönerek.

"Hay cuvişt, sen böyle basit işlerle uğraşacak adam mısın, ne oldu bugün sana, karının baş örtüsü düştü diye onu almak için eğilecek misin? Biri görse seni çok ayıp olur." demiş. Prens de söyleyecek bir söz bulamamış, yaverine hak vermiş, örtüyü almaktan vazgeçmiş,

böylece bir ecelinden oracıkta kurtulmuş.

Gide gide geniş bir düzlüğe ulaşmışlar, prens atıyla şöyle doyasıya bir dans etmek istemiş; ama orada da Kara Adam Kıvırcık Saç onu utandıracak bir şey bulup vazgeçirmiş, Kara Adam Kıvırcık Saç prensi ecelinden yine kurtarmış. Daha sonra hep beraber gelini alıp avludan içeri girmişler. Gelin geldi diye sevinçle herkes havaya ateş etmeye başlamış, prensin kendisi de bir el ateş etmek istemiş, Kara Adam Kıvırcık Saç hemen atılmış, prensin kulağına eğilip.

"Yazıklar olsun sana, galiba diri diri ölmeye karar verdin, tam babanın evine gelince, babanın karşısına dikilip bir kız aldım, geldim diye nasıl ateş edersin, çok ayıp!" diye fısıldamış. Prens Kara Adam Kıvırcık Saç'ın sözüne kulak vermiş. Böylece üçüncü ecel saatini de atlatmış.

Kral gelini görünce sevinçten güzel bir düğün yapmış. Herkes prensin rüyasında gördüğü kızı bulup getirmesi karşısında hayretler içinde kalmış. Halk toplanıp düğün dernek yaparken ziyafet sofrasında prensin ağzından Kara Adam Kıvırcık Saç hakkında kötü bir söz kaçmış, Kıvırcık Saç buna dayanamamış.

Halkı toplamış kendi de ortalarına dikilip olayları anlatmaya başlamış. Prense hissettirmeden yaptığı tüm iyilikleri anlatmış. Üstelik inanmazlarsa diye deliller de göstermiş. Önce prensi devden kurtardığına inanmaları için devin kestiği kulağını göstermiş, sonra dönüp gelirken alın yazıcıların prense üç ecel tayin ettiklerini kendisinin onu üç ecelden de kurtardığını ve bunları söylemesinin doğru olmadığını, bunları söylediği için kendisinin de taş kesileceğini söylemiş.

Kara Adam Kıvırcık Saç sözlerini bitirir bitirmez avlunun ortasında taş kesilip kalmış.

Halk buna da çok şaşırılmış, prens de kendini öldürmeye kalkmış, kalabalık dağılıp evlerine gitmiş. Prens ailesine dönüp:

"Bundan böyle buralarda yaşayamam, başımı alıp uzaklara gideceğim ve dönmeyeceğim izimi kaybettireceğim." demiş ve çekip gitmiş.

Gece gündüz ormanlardaymış, böylece yıllar geçmiş; ama prens geri evine dönmemiş, tam bir dağ adamı olmuş, ölmek istiyormuş; ama ölemiyormuş.

Bir gece ormanda uyurken başucuna biri gelip

“Senden sonra bir oğlun oldu, onu bir kazanda kaynatıp avludaki taşın üstüne dökersen Kara Adam Kıvırcık Saç yeniden dirilecek.” demiş.

Yıllarca ormanda yaşayan bu dağ adamı birden fırlamış. Hemen evine gitmiş. Evine gidince ailesi şaşırıp kalmış.

“Artık geri dönmem!..” diye giden adam geri gelmiş. Geldiğinde gerçekten de bir oğlu olduğunu görmüş.

O gece ailesine.

“Bu akşam yıkanmalıyım, bana bir kazan dolusu su kaynatın.” demiş. Suyu ateşe asmışlar, prens de küçük oğlunu kucağına alıp oynuyormuş, hemen çocuğu fokur fokur kaynayan kazanın içine atmış, kazanı biraz daha kaynattıktan sonra oğlu kazanın içindeyken alıp avlunun ortasındaki taşa gelmiş. Kazanı çocuk ile birlikte taşın üstüne ters çevirerek eve dönmüş ve yatmış; ama uyuyamıyormuş, sabaha kadar kendini yiyip bitirmiş, ertesi sabah uyanınca Kara Adam Kıvırcık Saç'ın avluda *aphersa** çaldığını görmüş, küçük oğlu da *aphersaya* eşlik edip şarkı söylüyor ve dans ediyormuş.

Kral bu durumu görünce tekrar halkı toplayıp ziyafet vermiş, olanları herkese göstermişler ve anlatmışlar. Halk da unutulmaz bir şölen yaşamış, yiyip içip eğlenildikten sonra evlerine dönmüşler. Kral, Kara Adam Kıvırcık Saç'ı kendine manevi evlat yapmış, malına da ortak etmiş.

Böylece, büyük prens ve Kara adam Kıvırcık saç kardeş olmuşlar, bir daha hiç ayrılmadan, birbirlerini hiç kırmadan yaşamışlar. Ben de şimdi o ziyafetten kalkıp geliyorum.

“Evlat, ben bütün dünyanın etrafına direk çakıp küçük iğnelerle bir çit örünceye kadar tanrı seni yaşatsın.” demiş.

**Vezd* : Çarlık yönetiminde kasabaya verilen ad.

Tataş : Teodos adlı Abhaz kralına Abhazların verdiği ad.

Aphertse : Kemeçeye benzeyen bir Abhaz ulusal çalgısı.

Argama : Aleni kız alma,

Mazala : Gizli kız alma.

S. M. Gabelya

Beğenmedikleri Ratmir

Üç erkek kardeş varmış, bir de babaları, en küçük kardeşin adı Ratmir imiş, büyükler onu biraz budala bulurmuş. Yakınlarında da bir kral yaşıyormuş ve kralın da üç kızı varmış.

Babaları ölürken:

“Evlatlarım, ben ölürsem üçünü de birer gece mezarımı bekleyin.” demiş.

Babaları ölmüş, o akşam babalarını beklemeleri gerekiyormuş; ama büyükler *"Biz gidemeyiz"* demişler, budala saydıkları Ratmir ise silahını alıp mezarın başına gitmiş.

O akşam, gece yarısı siyahlar giymiş bir adamın, yağız bir ata binip ok gibi geldiğini görmüş, silahını çekip adamı öldürmüş, soyup elbiselerini çıkarmış, atını ve elbiselerini mağaraya götürüp saklamış, adamı da ırmağa atmış. Gün doğunca eve gelmiş.

Gelince ağabeyleri gülmeye başlamışlar. Ertesi akşam içlerinden birinin gitmesini söylemiş; ama gitmemişler, daha da gülmeye başlamışlar. Ratmir yine babasının mezarını beklemeye gitmiş.

O gece kırmızılar giymiş, al ata binmiş bir adamın ok gibi geldiğini görmüş, Ratmir de pat diye ateş edip adamı vurmuş. Elbiselerini çıkarıp adamı ırmağa atmış. Atını ve elbiselerini mağaraya saklamış. Sabah eve gelince ağabeyleri yine budala diye gülmeye başlamışlar.

Ertesi akşam Ratmir, tekrar babasını beklemeye gitmiş, ağabeylerinin gitmeyeceğini biliyormuş. Bu kez, gece yarısı beyazlar giymiş, demir kır bir ata binmiş birinin ok gibi geldiğini görmüş, ona da pat diye ateş etmiş, ölüsünü götürüp ırmağa atmış, elbiselerini ve atını mağaraya gizlemiş, ağabeyleri onu gördükçe alay edip gülüyorlarmış.

Kendileri ise durmadan krala gidiyor; ama neye gittiklerini söylemiyorlarmış. Meğer kral büyük kızını evlendirmek için yüzüğünü ağacın tepesine asmış.

"Buna ateş edip düşüren ve düşmeden havada yakalayan kızımı alır." demiş.

Ratmir bir gün ağabeylerine sormuş.

"Her gün kralın sarayına niye gidiyorsunuz? Ayrıca, oradan pat pat! diye silah sesleri geliyor, ne oluyor orada?" demiş.

"Kral ağaca yüzük astı, yüzüğe ateş edip ağaçtan düşürene, düşürüp de havada yakalayana en büyük kızını verecek; ama bundan sana ne, gerçi sen bir budalasın, sende biraz budala şansı vardır, belki sen yüzüğü yakalayabilirsin." diye gülmeye başlamışlar.

Ertesi gün Ratmir mezarın başında vurduğu adamlardan birinin elbiselerini giymiş, tepeden tırnağa karalara bürünmüş

yağız atı ve kuzguni silahlarıyla, dosdoğru kralın sarayına gitmiş, avluya girip kalabalığa karışmış, silahını çekmiş, yüzüğe nişan alıp ateş etmiş. Yüzük *"patt"* diye ağaçtan kopup yere düşmeye başlamış, Ratmir yüzüğü havada kapıp cebine koymuş.

Halk şaşkınlık içinde dağılmış. Ratmir de mağaraya gidip giysilerini değiştirmiş, eski giysileriyle eve dönmüş.

Ağabeyleri pek üzgünmüşler; ama bir şey söylememişler.

Ertesi gün kral ortanca kızın yüzüğünü ağaca asmış, o gün de herkes toplanıp durmadan ateş etmiş, fakat kimse isabet ettirememiş.

Ratmir ağabeyleri gittikten sonra, kırmızı giysilerini giymiş ve al ata binmiş, kralın astığı yüzüğe ateş edip eliyle havada yakalamış, yüzüğü alıp avludan fırlamış. Halk yine dağılıp evlerine gitmiş. Ratmir de eski elbiselerini giyip eve gelmiş.

Ağabeyleri kismetimiz değilmiş diye yakınıyorlarmış.

Ertesi gün kral en küçük kızının yüzüğünü ağaca asmış, halk toplanmış patır patır ateş ediyormuş; ama kimse düşüremiyormuş. Ratmir'in ağabeyleri de ateş edip duruyorlarmış, fakat bir türlü isabet ettiremiyorlarmış.

Ratmir bu kez beyazlar giyip demir kır atına binmiş, kalabalığın arasına karışıp pat diye ateş etmiş. Üçüncü yüzüğü de havada yakalamış. Kimse onun kim olduğunu anlayamadan toz olup gitmiş. Ratmir eve gelince ağabeylerinin çok kederli bir biçimde ateşin başında oturduklarını görmüş, yüzükleri çıkarıp birer tane ağabeylerine vermiş, bir tanesini de kendisine bırakmış. Ağabeyleri yüzükleri alınca hayretle birbirlerine bakmışlar.

"Bu budala bizi rezil edecek, o hayattayken bizim ne adımız ne sanımız kalacak, en iyisi şunu bir sandığa kilitleyelim, ne ölsün ne de dirilsin." demişler, Ratmir'i sandığa kilitleyip kralın sarayına gitmişler.

Kral üç kızına da üç damat bulduğu için düğün hazırlıklarına çoktan başlamış. Damatların ikisi gelmiş; ama üçüncüsü ortada yokmuş, herkes onu bekliyormuş, beklenen adam Ratmir'miş, Ratmir ise bir sandığa kilitlenmiş.

Ratmir bin bir güçlkle sandıktan çıkıp bir eşeğe binmiş ve saraya gitmiş. Herkes onu gülünç bulup alay etmeye başlamış. Kral

onu görünce küçük kızını vermiş; ama onu küçük bir kulübeye oturtmuş.

Bir gün kral damatlarını ava göndermiş. Ratmir de eşeğine binip tin tin ağabeylerinin peşine düşmüş. Onu görenler.

"Aaa, kralın damadı eşekle ava gidiyor!" diye gülüyorlarmış.

Avlanmışlar, Ratmir çok miktarda av hayvanı vurmuş. Diğerleri bir tane bile vuramamış.

"Ne oldu bize böyle?" diye şaşırıp kalmışlar. Sonunda Ratmir'in ağabeyleri onun avladığı hayvanları elinden almaya karar vermişler.

"Ratmir avını bize ver, ne kadar altın istersen sana veririz." demişler.

"Ben altın istemiyorum, ama size bir önerim var, kabul ederseniz avımı size veririm." demiş Ratmir.

"Neymiş önerin?" demiş ağabeyleri.

"Önce sırtınıza birer damga vuracağım sonra avladığım hayvanları size vereceğim." demiş.

"Tamam kabul ediyoruz, sırtımızdaki damgayı kim görecek!" demişler. Ratmir ağabeylerinin sırtına damgayı vurmuş, avladığı hayvanları onlara vermiş, kendisi de eşeğine binip saraya dönmüş ve kulübesine girip oturmuş.

Zaman geçmiş, kuzeyde yaşayan bir kral kendi krallarına savaş açmış. Kral iki damadını alıp savaşa gitmiş; ama damatların elinden bir şey gelmemiş. Sonunda damatları bağlayıp geri göndermişler. Ratmir ise beyaz elbiselerini giyip demir kır atına binmiş ve hızla krala yetişmiş, düşmana saldırıp hepsini kılıçtan geçirmiş, kralı da kurtarmış; ama Ratmir'in eli savaşırken biraz yaralanmış. Kral Ratmir'in elini ipek mendiliyle bağlamış. Yolun yarısına gelince:

"Artık ben gideyim." demiş, Ratmir de uzaklaşmış.

Kral onu göndermek istememiş; ama kabul etmemiş. Ağabeyleri de Ratmir'i asla tanıyamamışlar. Zaferi biz kazandık diye sevinerek eve dönmüşler. Ratmir ise hemen üstünü değiştirmiş eski elbiselerini giyip kulübesine oturmuş.

Bir gün kralın ortanca kızı, Ratmir'in elinin babasının mendili ile bağlı olduğunu görmüş. Çok tuhafına gitmiş ve babasına

söylemiş. Babası Ratmir'i çağırmış:

"Bu mendili nereden buldun?" diye sormuş.

Ratmir de.

"Halkı topla, öyle söylerim." demiş krala.

Halk toplanmış, Ratmir taa başından beri olan biten her şeyi anlatmış. Babası ölürken yaptığı vasiyeti, babasının mezarının başında nöbet tutuşunu, yüzükleri nasıl kazandığını ve ağabeylerine verdiğini, yüzükleri alan ağabeylerinin kendisine neler yaptığını, ava gittiklerinde de onun vurduğu av hayvanlarını kendileri vurmuş gibi getirdiklerini, hatta avını altın karşılığında almak istediklerini bunun üzerine Ratmir ağabeylerinin sırtına damga vurduğunu, savaşta yaralananın da kendisi olduğunu bir bir anlatmış.

Ağabeylerinin sırtını açıp bakmışlar, bakmışlar ki ne görsünler kocaman birer damga vurulmuş. Kral bu kez, bu iki damadını saraydan çıkarıp kulübelere oturtmuş, Ratmir'i de saraya almış, tüm mal varlığının yarısını Ratmir'e vermiş, çok büyük ve güzel bir düğün yapmışlar.

Üç Kılın Masalı

Bir anne ve babadan doğan üç kardeş varmış. Bu üç kardeşin babalarından kala kala, üç tane at kılı kalmış. Bu kılardan biri beyaz, biri siyah, diğeri de boz renkteymiş.

Eline siyah at kılını alıp:

“*Şimdi sana ihtiyacım var.*” dediğinde, karşına kıpır kıpır oynayan yağız bir at çıkıyormuş. Atın üstünde eyeri, tabancası, kaması ve daha gereken ne tür eşyası varsa, hepsi kuzgun gibi kapkaraymış.

Diğer kılın da öyleymiş, kılını alıp konuştuğunda kılın rengine uygun bir at dikiliyormuş karşına, atın eyerinden kamçısına her şeyi de aynı renkte oluyormuş.

Yağız at savaş için, demir kır at dans etmek için, al at da yolculuk etmek içinmiş, bu atlar gece gündüz yorulmak nedir bilmezlermiş.

Üç kardeşin babadan kalan tek mirası buymuş. Ama bunlardan yararlanan sadece büyük ve ortanca kardeşlermiş. Onlar yaman delikanlılarmış, sürekli gezerlermiş. Köylere gider baskın yapar, ne bulurlarsa talan edip getirirlermiş. Küçük kardeşleri ise biraz tembelmiş ne zaman görsen ocak başında oturup kül karıştırırmış. Giyinmez, kuşanmaz, vermezsen yemez, içmez biriymiş. Ağabeyleri ona pek kıymet vermezlermiş.

“*Sefil çocuk!.. Babamızın senin gibi bir oğlu olduğu için utanç duyuyoruz.*” diye, onu itip kakar, hatta bir konuk geldiğinde

görmesin diye onu evden bile kovarlarmış.

Bir gün ağabeyleri uzun süre dönemeyecek uzaklıkta bir yere baskına gitmişler. Küçük kardeşleri de bunlar artık iyice uzaklaşmışlardır diye, ağabeylerinin evde kalan hanımlarına dayak atmaya başlamış. Ondan sonra ağabeyler evden çıktıkça aynı şeyi yapıyormuş. Gelinler vazgeçer sanıp bir nasihat etmişler, iki nasihat etmişler olmamış. Çare bulamaz hale gelmişler, oğlan her geçen gün biraz daha kötüleşiyormuş. Sonunda.

“*Ne kadar dayansak da bununla başa çıkamayız, kocalarımız gelince şikayet edelim.*” demiş gelinler. Kocaları gelir gelmez her şeyi anlatmışlar, bunları duyan ağabeyler çok bozulmuşlar. Onu sevmedikleri için iftira attıklarını düşünmüşler, kendi gözleriyle görünceye kadar gelinlerin doğru söylediğine inanmamışlar. Oğlanı biraz azarlayıp gelinlerin de gönüllerini almışlar.

“*Biz ava gidiyoruz,*” diye, tekrar evden uzaklaşmışlar. Fakat çok geçmeden gerçeği öğrenmek üzere geri evlerine dönmüşler. Eşlerinin süfli kardeşleri tarafından gerçekten dövülüp dövülmediklerini anlayacaklarmış.

Ağabeyleri evden çıkar çıkmaz süfli oğlan gelinlere yine dayak atmaya başlamış.

Ağabeyler gerçeği öğrenince, oturup karar vermişler.

“*Bunu bir daha geri dönemeyecek biçimde uzak bir yere götürüp atalım.*” demişler. Ortanca ağabey, küçük kardeşiyle bir yere gitmek zorundaymış gibi yapmış, yola çıkmışlar. Bir süre sonra ağabeyi hazırlarından bir kıl çıkarmış ve ona:

“*Şimdi sana ihtiyacım var.*” demiş.

Kıl, kıpır kıpır kıpırdayan bir at oluvermiş, başta at olmak üzere bütün at takımları, silahı, eyeri, kısacası her şey kılın rengindeymiş. Ağabeyi süfli kardeşini de terkine almış.

“*Haydi! deyince at uçup gitmiş. Dağ, taş, dere, tepe, ev avlu hiç bir yerde duramıyormuş, şahin gibi gökyüzünde süzülüp uçuyormuş. Uzun süre bir ormanın üzerinde uçmuşlar, bundan sonra geri dönemez dedikleri bir yere gelince, ağabey süfli kardeşini aşağı atmış ve hızla geri dönmüş.*”

Demir kır at denen at da, atmış hani; ama süfli oğlan attan önce gelip ahıra girmiş, at yemliğinin içine girip mısır saplarının arasına

saklanmış, sapların arasından ağabeyini gözetlemeye başlamış. Onu ormanda bırakıp gelen ağabeyi tavlaya girince *hazırlarının* içinden bir kıl çıkarıp üst üste duran kerestelerin arasındaki bir deliğe saklamış, ahırın kapısını kapatıp çıkmış. O çıkar çıkmaz süfli oğlan da at yemliğinden fırlamış, ağabeyinin sakladığı kılı almış, ağabeyinin iyice uzaklaştığını düşündüğü bir anda o da evden çıkıp biraz uzaklaşmış yeterince gittikten sonra kolları birbirine sürtmüş.

“*Şimdi sana ihtiyacım var.*” demiş. Bu sözleri söyler söylemez önünde bir demir kır at belirmiş, bu raş cinsi uçan demir kır atın üzerinde bembeyaz giysilerle, bembeyaz bir eyer, bir kamçı ve beyaz silahlar varmış.

Hemen ata binmiş, kamçısını gösterince at, dağ taş, dere tepe uçmaya başlamış. Epey ilerledikten sonra silah sesleri duyulmuş, çok kalabalık sesler ve uğultular geliyormuş, seslerin geldiği yöne doğru gitmiş. Haydi! deyip avluya atlamış, atına dans ettirerek avluda bir tur atmış, sonra avludan ok gibi fırlamış, uçup gitmiş, gidiş o gidiş.

Arı kovanı gibi avluyu dolduran insan kalabalığı gördüğü bu olay karşısında çok şaşırılmış. İlginç bir atlı avluya ok gibi girip ok gibi çıkmış, kim olduğunu anlayamamışlar, iyice uzaklaşıp gözden kaybolunca.

“*Artık saklan!*” demiş, beyaz kıla. Kendisi de eskisi gibi üstü başı yırtık, süfli bir kılıkta kalmış. Yavaşça kralın kaz çobanının yanına gitmiş. Kaz çobanı yaşlı bir kadıymış evine bir konuk gelmesine pek şaşırılmış.

“*Evlad, seni benim gibi yaşlı bir kaz çobanının yanına getiren sebep nedir?*” demiş.

“*Ben de senden farklı sayılmam, benim neyim var ki bak süfli oğlanın biriyim, beni yanına al, kazlarını güderim.*” demiş.

Kaz çobanı yaşlı kadın pek sevinmiş, hemen memesini çıkarıp öptürmüştü ve onu evlat edinmiş.

“*Anne, nedir bu kalabalık neden ateş ediyorlar.*” demiş süfli oğlan.

“*Kurban olayım evlat!.. Bu kalabalık kazlarını güttüğüm kralın kızlarını evlendirmek için toplandı. Kral kızlarının eline birer elma verip sarayın kulesine çıkardı. Halk aşağıda toplandı, kızlar yukardan*

beğendikleri delikanlıları seçip elmaları onlara atacaklar, elma isabet eden delikanlı ile evlenecekler. Bu gün kralın büyük kızı beğendiği bir delikanlıyı seçti, bir elma fırlattı seçtiği delikanlıya denk geldi, yarın ortanca, öbür gün de küçük kızı seçim yapacak.

Toplantıya sen de gel oğlum, bir bakmış olursun.” demiş, kaz çobanı yaşlı kadın. Yeni edindiği oğlanı alıp toplantıya götürmek istemiş.

“*Benim böyle büyük bir toplantıda ne işim var anneciğim, birinin atının altında ezilip kalacağıma sen git daha iyi, ben kazlara bakarım.*” demiş ve analığını göndermiş.

Akşamüstü, oğlan ıslık çalıp kazları güderken analığı da toplantıdan geri dönmüş.

“*Kralın ortanca kızı elmayı fırlattı mı anne?*” demiş, oğlan.

“*Evet evlat bir prense isabet ettirdi. Yarın sabah küçük kız elma fırlatacak. Sen de git evladım, kurban olayım sana!*” diye yalvarmış, oğlanı ikna etmeye çalışmış; ama o kabul etmemiş.

“*Benim öyle bir toplantıda ne işim var, birinin atının altında ezilirim, sen git ben kazlara bakarım.*” demiş ve ertesi gün yine analığını göndermiş, kendisi kazları güdüp dururken analığı geri gelmiş.

“*Kralın küçük kızı elmasını fırlattı mı anne?*” demiş.

“*Hayır evlat, kralın küçük kızı elmasını fırlatmadı, yarın toplantı yeniden tekrarlanacak sen de git oğlum, ben kazlara bakarım.*” demiş kadın; ama ne dediyse de oğlana kabul ettirememiş. O gün de kralın kızı elmasını fırlatmamış. Böyle bir hafta on gün kralın küçük kızı elmasını fırlatmamış. Halk durmadan toplanıp duruyormuş. Oğlan da analığının tüm ısrarlarına rağmen gitmiyormuş.

“*Evlad eğer bu gün bu toplantıya gitmezsen seninle aramızda ana oğul ilişkisi diye bir şey kalmayacak haberin olsun!*” demiş kadın ve oğluna yemin ettirmiş. Ertesi gün ana oğul kazlarını da önlerine katıp kralın avlusuna girmişler.

Öyle büyük bir kalabalık toplanmış ki herkes merakla oturup bekliyormuş. Kralın en güzel kızlarından biri olan küçük kızı da sarayın en tepesinde oturuyor, güneş ve ay gibi etrafa ışık saçıyormuş. Kaz çobanının evlâtlığı da hırpani bir kılıkta sallana sallana sarayın duvar dibine yanaşmış, pek de kimsenin göremeyeceği bir yere süfli

bir biçimde oturuvermiş.

Bir hafta, on günden beri bekleyen halk artık yorulup usanmış. Kızın özel birini beklediğini anlamışlar; ama artık kızın karşısına çıkacak kimse de kalmamış. Bütün gençler denenmiş, kimi beklediğini bir türlü anlayamamışlar. Akşamüstü: *"Anlaşıldı, yine elimiz boş döneceğiz."* diye söylenmişler, kız elmasını bir türlü fırlatmadığı için sinirlenmeye başlamışlar.

"Artık ortaya çıkmalıyım," diye düşünmüş süfli oğlan ve tam alana yaklaşmak üzereyken kafasının ortasına *"küt!"* diye bir elma çarpmış, elma yarılıp yere düşmüş. Ortalık karışmış, *"Bu bir kazaydı yanlışlık oldu, kralın kızı böyle süfli birine varır mı?"* demişler.

Kralın kızlarını evlendirmek için koyduğu kuralı bozmak istemişler. Kralı sevenler buna engel olmuş.

Ertesi gün kaz çobanı yaşlı kadın, oğlunu yine sıkıştırmış.

"Mutlaka gitmelisin oğlum." demiş, ama oğlan sözünü ettirmemiş, kadını evde barkta bile durdurmamış.

"Hazır canımı kurtarmışken, artık oraya gider miyim!" deyip kazlarla kalmış, toplantıya analığını göndermiş.

Akşam üstü kazları dolaştırıp arkalarından ıslık çalarken, analığı dönüp eve gelmiş.

"Anne bu gün küçük prenses elmayı kime attı?" diye sormuş.

"Evlad bu gün küçük prenses kimseye elma atmadı, yarın ve öbür gün de atmayacak, mutlaka gelmelisin." diye ısrar etmiş. Mırın kırın ettiyse de oğlan bu kez adamakıllı hazırlanmış. Kadın yine onu ite kaka sarayın avlusuna götürmüş, yine aralarından ezile büzüle geçip kendini bir duvar dibine atmış.

Akşama kadar eli böğründe saçak altında beklemiş, biri kendisiyle konuşur diye ödü patlıyormuş. Güneş batmış, avlu dolusu insan dağılmaya başlamış. Artık ben de gideyim diyen süfli oğlan yamçısına sarınıp ortaya çıkınca küçük prenses elmayı fırlattığı gibi süfli oğlanın alnına yapıştırmış.

Yapacak bir şey yokmuş, kralın küçük kızını götürüp kaz çobanına vermişler, kız öldü deyip arkasından ağlamışlar, gerçek bir cenaze gibi giysilerini serip ağıt yakmışlar. İkisi de kaz çobanı kadının evinde kalıyorlarmış. Bu süfli adam evlendikten sonra daha da sefil olmuş. Eskiden iyi kötü kazları güdüyormuş, şimdi onu da

yapmaz olmuş, ayaklarını ocağa dikip yatıyormuş. Prenses karısı ise kazları güdüyormuş. Bu bir yıl, iki yıl, üç yıl böyle devam edip gitmiş. Süfli oğlan bir türlü düzelmeyormuş, gün geçtikçe beter oluyormuş. Elbiseleri eskimiş, üstü başı hırpani, çıplak bir hal almış, hala en ufak bir iş yapmıyormuş.

Evlendiği günden beri karısı.

"Bir kerecik olsun gözüme gir!" deyip duruyormuş, karısı böyle söyledikçe o da karısına gülüp geçiyormuş.

"Senin bilmediğin bir özelliğim mi var sanıyorsun budala kadın! Ben her zaman böyleydim, gözüne nasıl gireceğim." diyormuş.

Karısı biliyormuş onun, saray avlusuna beyaz atıyla ok gibi girip bir tur attıktan sonra dans ettiğini ve sonra yine ok gibi fırlayıp çıktığını. O zaman kaz çobanın yanında kaldığını bilmiyormuş. Karısı da artık bu durumdan sıkılmaya başlamış.

"Seçimimde yanıldım mı acaba?" diye düşünüyormuş.

Bir gün kralın karısı hasta olmuş, göstermedikleri hekim kalmamış; ama bir türlü çare bulamıyorlarmış. Sonunda kraliçe çaresini kendi üretmiş.

"Benim kurtuluşum için bir tek çare var, ama onu kim yapacak? Bu ilacı içer içmez iyileşeceğim, onun için bir geyiği diri yakalayıp sütünü sağmak gerekiyor, bir bardak sıcak geyik sütü içersem hemen iyileşeceğim, ondan başka hiçbir çarem yoktur." demiş.

Kralın ahali toplandı. Kraliçeye kim geyik sütü getirebilir diye düşünmeye başlamışlar. Geyikler çoğunlukla dağ yamaçlarında bulunuyormuş. Oralara gidip canlı canlı bir geyik yakalayıp onun da sıcak sütünü sağıp getirmek kolay bir iş değilmiş.

"Bunu yapsa yapsa kralın iki damadı yapar, küçük damat zaten ölü sayılır." demişler. Toplanan halk bu görevi iki damada yüklemiş.

Damatlar dağlara çıkmış, bir ay, iki ay dolaşıp durmuşlar; ama bir türlü kraliçenin istediği geyik sütünü bulup getirememişler. İyice yorulmuşlar soğuktan titreyip perişan olmuşlar, gidip bir dağ ve yayla grubuna oturmuşlar. O gün hava çok kötüymüş, gök gürlemiş, şimşek çakmış yağmur kıyamet gibi yağmış, yer gök yıkılacak gibi olmuş. Damatlar bu kötü havadan çok korkmuşlar.

“*Ne yapsak acaba?*” diye konuşurlarken uzaktan birinin gelmekte olduğunu görmüşler.

Beyaz ata binmiş, beyaz bir adam geliyormuş, atının burnundan çıkan sıcak nefes onlara kadar ulaşıyormuş. Beyaz atlı tepeden tırnağa beyazlara bürünmüş, eyeri, silahları ve tüm at takımları bembeyazmış, dağları taşları uçarak aşırıyormuş.

“*Bu adam başa çıkılacak birine benzemiyor, sonumuz geldi galiba.*” diye yürekleri titremiş.

“*İyi günler!*” demiş atlı ve atından inmiş.

“*İyi günler, hoş geldin, buyur otur!*” demişler ve yamçıları patır patır yere serip oturmasını istemişler.

Atlı oturmaya yeltenmeden:

“*Derdiniz neydi ki, bu kötü havada buralara kadar geldiniz?*” demiş.

Damatlar kendilerine gelip adama neden buraya geldiklerini anlatmışlar.

“*İki aydır dağlardayız, bir geyik sütü bulamadık, bundan sonra bulacağımız da şüpheli, durumumuz çok kötü.*” demişler.

“*O kolay, ben geyiği yakalayıp sütü sıcakken sağır size getiririm, yalnız bir şartım var.*” demiş, gelen atlı.

“*Ne şartın var bilemeyiz; ama, sana canımızdan başka verecek bir şeyimiz yok.*” demişler.

“*O halde geyik sütünü getirdiğimde size vermeden önce kollarınıza birer damga vuracağım.*” demiş.

Damatlar kabul etmiş. O da hemen atına atlamış, dağ taş, dere tepe aşırıp geyiklerin çokça olduğu bir yere ulaşmış. Yayını germiş ve okunu geyiğin arka bacaklarından birine isabet ettirmiş o anda şişeyi geyiğin altına tutup sütü içine sağmış ve alıp geri dönmüş. Damatların yanına gelince ateş yakmış, damga demirini ateşe koymuş ve kıpkırmızı kızdırmış. Kollarını sıyırıp kızgın damgayı damatların pazılarına basmış.

Bir şişe dolusu sıcak sütü verip atına atladığı gibi kaybolup gitmiş. Damatlar kendilerine iyilik yapan bu adamın kim olduğunu neyin nesi olduğunu bilmeden kollarındaki koca damgalarla sütü alıp dönmüşler.

Damatları geyik sütü getirdiler, diye kral ziyafet vermiş, yenip içilmiş. Kraliçe de geyik sütünü içer içmez iyileşip ayağa kalkmış. Kralın küçük kızı kocasına çok güveniyormuş. Geyik sütü getirme konusunda da başarı göstereceğine inanıyormuş; ancak o bir türlü yerinden kıpırdamıyormuş. Ablalarının ziyafete davet edilmiş olması, eniştelерinin başarısı, küçük kızı çok üzmüş. Bu üzüntü onu perişan etmiş. Eskiden kocasına “*Gözüme gir, gözüme gir!*” derken şimdi onu da demez olmuş. Kocasından soğuyup hayata küsmüş, o da kocası gibi süflü bir insan olmuş. Küçük kızın saraydaki merhametli süt anneleri ve bakıcıları gizlice gidip sefil prensesi ziyaret ediyorlarmış. Kaz çobanının yanında yaşayan bu küçük prensese sarayın sofrasından arta kalanları götürüp yediriyorlar, kızı teselli etmeye çalışıyorlarmış.

Bir gün kral, geyik sütü getiren damatlarına güvenip babasını öldüren devlerin intikamını almak üzere yola çıkmış. Yanında 500 asker varmış.

Devler ise üç kardeşmiş. Onlar Kuban Irmağı'nın ötesinde yapıyorlarmış. Kral ordusunu alıp oraya gitmiş. Kuban Irmağı'nın berisinde durmuş. Bu devler çok cesur adamlarmış; ama kralın küçük damadından çok korkuyorlarmış.

Sabah olunca ırmağı yüzüp geçeriz diye beklerlerken, hava bozmuş ve fena bir rüzgâr çıkmış. Çatır çatır şimşek çakmış, gürül gürül gök gürlemiş, kral da korkmuş, bunun devlerden kaynaklandığını sanmış, atları ve askerleri darmadağın olmuş.

Tam o sırada siyahlar giymiş, siyah ata binmiş biri geliyormuş, eyeri dahil bütün takımları simsiyahmış, daha önce hiç görmedikleri biriymiş.

“*İyi günler!*” deyip yaklaşmış. Kralın ordusu da etrafını sarmış, atlı atından iner inmez kral yamçısını yere serip “*Otur.*” demiş, onu ağırlamak istemiş; ama gelen konuk oturmamış.

“*Ben değil, siz oturmalısınız kralım!*” demiş, gelen atlı. Kralı zorla oturtup kendisi de başında dikilmiş.

“*Nereye gidiyorsunuz bu kadar kalabalık bir orduyla?*” diye sormuş. Kral kendisiyle konuşan bu adamın dost mu düşman mı olduğunu anlayamamış; ama bize bir kötülük yapacaksa zaten yapacak, diye düşünüp nereye gittiğini açıkça anlatmış.

“*Derdiniz üç devi öldürmekse o çok kolay, ben onu tek başıma*”

hallederim.” demiş siyah atlı.

“Siz boş yere kıpırdamayın, olduğunuz yerde bekleyin, benden haber alıncaya kadar bir şey yapmayın. Hava daha da kötüleşecek, şimşek çakacak, gök gürleyecek, fırtınalar kopacak; ama hiç korkmayın, size bir şey olmayacak.” demiş.

Bu yabancı adam atına binmek üzere yeltenince koşup hemen üzengisini tutmak istemişler; fakat o buna fırsat vermeden atına atladığı gibi fırlamış.

Çok geçmeden atlının dediği gibi şimşek çakmış, gök gürlemiş, fırtına ve kıyamet kopmuş. Kral ve askerleri yerlerinde duramaz olmuşlar. Kralın intikamını alacağım diyen atlı da devlere saldırıp en büyüklerinin başını kılıçla kesmiş. Sonra ortanca ve küçük devle biraz mücadele etmek zorunda kalmış. Hele de devlerin en küçüğüne ok bile işlemedi. Küçük devle uğraşırken kralın intikamını alan adamın cephanesi de kalmamış, sadece kılıçla saldırmış, epey zorlanmış, hatta bir ara az kalsın kaybedecekti. Sonunda küçük devin kellesini uçurmayı başarmış.

Geri dönmüş, devlerin intikamını aldığını krala bildirmiş. Kral kendisine bu iyiliği yapanın kim olduğunu sorduysa da, o söylememiş.

“Senin bana yaptığın iyiliği ödemeye gücüm yetmez, ama elimden geleni esirgemem, lütfen benden istediğin bir şey varsa çekinmeden söyle!” demiş.

“Senden bir şey isteyecek kadar ne yaptım ki, hiçbir şey istemiyorum, iyi günler!” demiş, tam ayrılmak üzere iken, kral atlının elinden kanlar aktığını görmüş, hemen cebindeki arma işli mendilini çıkarıp atlının yaralı elini sarmış, adam atına atlayıp fırlamış, kuş gibi uçup gitmiş. Kral ve askerleri şan ve şöhret kazanmış olarak evlerine dönmüşler. Özellikle kralın iki damadı daha da ünlü olmuşlar. Daha önce geyik sütü getirmişler, şimdi de kralın intikamını almışlar, diye kralın değerli damatları olup el üstünde tutulmuşlar. Halk toplanmış kralın iki damadının şerefine ziyafet verilmiş, eğlence düzenlenmiş.

Bir sabah erkenden kralın küçük kızını büyüten sütannelerden ikisi, süt kızımız ne durumda diye kaz çobanının yanına gitmişler, saraydan yiyecek bir şeyler de götürmüşler. Gidince süfli damadın kerevetin üstünde sırt üstü yattığını görmüşler dönüp bakmamışlar

bile, süfli bir adam olduğu için zaten öfkeliymişler.

Süfli damadın elinin kralın arma işli mendiliyle sarılı olduğunu görmüşler, saraydan gelenlerden biri, gördüğü şeyi arkadaşına da göstermiş.

“Şu yerde sürünen süfli damada kralın mendilini kim verdi, acaba?” demişler, koşup durumu krala anlatmışlar.

“Kralım arma işli mendilinizi o süfli adamın elinde gördük.” demişler, kral buna çok şaşırılmış.

“Çekilin karşımdan, benim mendilimin o süfli adamın elinde ne işi olacak?” demiş kral; ama çok da merak etmiş, gerçekten bu doğruysa mendilimin bu süfli adamın elinde ne işi var diye düşünmüş, sonunda küçük prensesinin erkek sütkardeşlerinden birini küçük kızına göndermiş, durumu öğrenmek istemiş. Giden adam mendilin krala ait olduğunu görmüş ve gelip durumu krala iletmiş.

Kral olanları tahmin etmiş. Bir süre ne yapacağını bilemez durumdaymış. Sonunda süfli damadı yanına çağırmaya karar vermiş. Bir gün adam göndermiş, doğru dürüst giyinip gelsin diye, yeni giysiler de göndermiş. Ama süfli damat bunu görür görmez giysileri iade ettiği gibi gelen adamı da çok azarlamış.

“Ne demek ben kralın göndereceği elbiselere mi muhtacım!” demiş, adamı haşlayıp göndermiş. Kral buna daha çok bozulmuş; ama belli etmemiş yapacak bir şey yokmuş.

Süfli adamın karısı da olanlar hakkında tahminler yürütüyormuş. Hele de mendil olayını anlayınca tekrar çekinerek kocasına yalvarmış.

“Ne olur, bir kerecik olsun gözüme gir!” demiş. Süfli damat daha önce söylediklerini tekrarlamış, karısının dediklerini kabul etmiyormuş, fakat sonunda karısına acımış.

Hemen fırlayıp ayağa kalkmış.

“İşte seni hemen şimdi istiyorum!” demiş, hazırlarının içindeki at kullarından beyaz renkte olanı çıkararak. Önüne, beyaz renkte kıpır kıpır muhteşem bir at dikilmiş, üstünde atın rengine uygun eyer, yamçı, kamçı ve silahlar varmış. Kendisi de bembeyaz giyinmiş, güneş ve ay gibi parıldayan süfli damat hop diye sıçrayıp demir kır atına binmiş, atına biner binmez sarayın avlusuna atlamış ve atını

dans ettirmeye başlamış, at zarif ayak hareketleriyle sanki toprağın sırtını okşuyormuş.

Daha sonra süfli damat kuzguni siyah yağız atıyla al atını ortaya çıkarmış. Karısına kim olduğunu göstermek için yaptığı gizli yiğitlikleri de anlatmak zorunda kalmış. O da bunu bekliyormuş, kadıncağız sonunda "oh guşa!" yani "şükürler olsun" demiş ve yüreği ferahlamış.

Yağız ata binince, doğru kralın yanına gitmiş, avluya girmiş, atının burnundan fişkırان alevler insanları sağa sola fırlatıyor, ağaçlar devriliyormuş. Kral devleri öldüren adamın kim olduğunu anlamış, intikamını alan adamın bu olduğunu, parmağındaki mendili de kendisinin bağladığını hemen anımsamış.

"Hayatımı kurtaran adam, seni evimde göreceğimi hiç ummuyordum. Seni bana tanrı gönderdi." diyerek çok sevinmiş. Ama zoruna giden şeyler de olmuş. Çünkü intikamını alan adam eve gelince diğer damatlarının itibarı düşmüş. Fakat açıklamak zorundaymış, intikamını alan adam gelince sofralar kurulmuş, şerefine ziyafetler verilmiş.

O sırada şerefine yemek verilen konuk, şöyle konuşmuş.

"Senin intikamını alan benim, yani süfli damadın, yaşlı kas çobanının evlatlık edindiği oğlan." demiş ve elini çözüp kralın mendilini göstermiş.

"Doğruyu ve eğriyi anlamaları için, kıymetli damatlarını da buraya çağır lütfen." demiş konuk. Damatlar gelince onları belden yukarı soydurmuş.

"İşte geyik sütü getiren damatlarınız. Bakın, pazılarına vurduğum damgamı görün." demiş.

Böylece, kralın değerli damatlarının süfli damat sayesinde şan ve şöhret kazandıkları anlaşılmış. Kralın değerli damatları ölmekten beter olmuş, kralın da intikamını kendilerinin almadığı anlaşılmış, bunu başaran da kralın küçük kızının süfli kocasıymış, kralın maiyeti bunu anlayınca derhal istifa etmiş.

O gün, kral da krallıktan istifa edip krallığı küçük damadına devretmiş, kaz çobanı kadın da kazlarını bırakıp kral oğlunun yanına gidip oturmuş.

Hazır: Çerkeskanın göğsündeki fişekliklerin adı.

Raş atı: Adı Nart destanlarında da geçen uçan at, Pegasus.

Çobanın Prenses Himkuarasa ile Evlenmesi

Büyük bir kral varmış, kralın da bir kızı varmış, kızın adı Himkuarasa imiş. Kral kızını bir odada kilitli tutuyormuş, dışarı çıkarmıyormuş.

Kralın kızı büyümüş, kral kızını evlendirmek istemiş, bir tavad* ya da aamısta* talip olur diye düşünmüş. Avlunun tam ortasında bulunan ağacın tepesine iplikle bir çingirak asmış, tavad-aamısta sınıfından bütün Abhazları avlusuna toplamış.

"Bu nişana ateş edip ipi ikiye bölene kızımı vereceğim!" demiş.

Halk kralın avlusunda toplanmış, oturup ateş etmeye başlamışlar, aralıksız ateş ediyorlarmış.

Bir çoban sarayın yanında sürülerini otlatıyormuş. Çobanın bir oğlu varmış, oğlunun adı Gueylıhha imiş, saraydan gelen ateş seslerini duyuyormuş. Hayvanları bu tarafta otlatmazsam olmaz diye tutturuyormuş, sürüyü o tarafa sürmüş, saraya iyice yaklaşıncaya sürüsünü bırakıp o da nişan almak istemiş. Tam o sırada karşısına saraydan bir genç kız çıkmış ve sormuş.

"Gueylıhha nereye gidiyorsun?" demiş. O da kralın kızına talip olanlarla birlikte yarışmak istediğini söylemiş. Saraydan çıkan kız ise,

"Wanacalbeyt, senin gibi bir çoban parçasını oraya sokarlar mı? Üstelik tavad-aamıstanın at nalları altında ezilir kalırsın." demiş. Ayrıca, yarışma için konan ve "avaçarad" denen ödülün çok büyük olduğunu belirtip vazgeçirmek istemiş; ama çoban onu dinlememiş

kalabalığın arasına karışıp yarışmış ve ödülü almış.

“Wanacalbeyt, senin gibi sefil bir çoban yarışı kazandı diye prensesi sana verirler mi? Yarışa katılan herkesi yendin diye kızı alacağını sanıyorsan boşuna hevesleniyorsun, zahmetinle kalırsın.” demişler; ama o söylenenlere aldırılmamış.

“Prensesi başınıza çalın. Ben prensesin peşinde değil, şan ve şöhret peşindeyim.” diye tekrar ateş edince ipi ortadan ikiye bölüp çingırağı yere düşürmüştü.

“Oh, hahhah haa, tavad-amısta delikanlıları pek de yaman nişancıymışsınız!” demiş çoban, silahını oraya atıp koyunlarının başına dönmüştü. Kral bunu duyunca alevlenmiş, mahvoldum, bir çoban benim kızımı nasıl alabilir, diye söylenmiş; ama ne yapsın bir kez söz vermiş. Kral çobana adam göndermiş.

“Gelsin görüşelim.” demiş; ama çoban gitmemiş. Kral çobana tekrar adam göndermiş, çoban sonunda kralın yanına gitmiş. Kral çobana:

“Gidip bana bir bardak dağ keçisi sütü getirebilir misin Gueylıhha?” demiş, çoban da:

“Getirebilirim.” demiş.

Gueylıhha gidip bir bardak dolusu eşek sütü getirmiş. Kral sormuş:

“Bana getirdiğin bu bulanık süt ne sütüdür?” demiş.

“Bu dağ keçisi sütüdür, dağa gidip keçiyi yakaladım, sütünü sağıp getirdim, yalnız ben sütünü sağarken dağ keçisi sinirlendi. Beni şimdiye kadar hiçbir insan sağmamıştı, benimle süt kardeş olmak isteyen de kimmiş, diye tepinirken dağ keçisini sağıp istediğin sütü getirdim, yalnız tepinirken süt biraz kirlendi, onun için bulanık oldu.” demiş çoban.

Kral inanmış.

“Sütü kaldırın!” demiş, dağ keçisinin sütünü saklatmış.

Kral tekrar Gueylıhha'yı çağırmış.

“Bu dünyada en çok neden korkarsın? Yirmi kişi karşına çıkıp yolunu kesse onlardan nasıl kurtulursun?” demiş.

Gueylıhha da:

“Ben bu dünyada hiçbir şeyden korkmam, hele ölümden hiç

korkmam, benim korktuğum bir tek şey var, o da kötü sözdür.” demiş.

“Öyleyse sana bir yer söyleyeceğim oraya git, o yolu aş, dağları dolaş ve geri gel!” demiş kral.

Kral Gueylıhha'yı gönderdiği yere önceden yirmi adam gönderip yolu kestirmiş, adamlar silahlarını kuşanıp pusuya yatmışlar, yirmi kişi birden çobanı beklemeye başlamış.

Gueylıhha ise yola çıkmadan önce:

“Yalnız, sizden ipekten örülmüş 20 adet ip istiyorum, her biri birer karış uzunluğunda olsun.” demiş krala.

Kral 20 adet ipek ip ördürüp Gueylıhha'ya vermiş. Gueylıhha gitmiş. Gittiği yerde yol kesen adamları teker teker yakalayıp bağlamış, önüne katıp krala getirmiş.

Kral bunu görünce pek sevinmiş. Gueylıhha'nın koruyucu kişisi yani zırhı olmadığı ve silahlarının az olduğu halde böyle bir iş başarması onu memnun etmiş, yanındaki görevlilere emir vermiş.

“Şu andan itibaren onu kızımın odasına alın, güzelce giydirip kuşandırın!” demiş.

Fakat Gueylıhha bunu kabul etmemiş.

“Ben kralın kızını almam, ben bir çobanım, ona layık değilim!” demiş.

Çok ısrar edilince çoban iç güveysi olarak kalmış.

Kral çok büyük ve görkemli bir düğün yapmış. Halkı toplamış, damadını halka tanıtmış, yaptığı yiğitliği de anlatmış ve halka sormuş.

“Damadımı nasıl buldunuz, bana yakıştı mı?” demiş, halk cevap vermiş.

“Sana damat olarak Gueylıhha gibi bir çoban hiç de yakışmadı, sana yakışan bir tavad ya da amısta olmalıydı.” demişler.

Kral da:

“Madem halk böyle söylüyor, bana en güçlü on tavad ve amısta delikanlısını çağırın.” demiş ve Gueylıhha ile güreştirmiş. On kişiden sadece bir tanesi biraz ayakta kalabilmiş, diğerlerinin hepsi pestil gibi yere serilmiş.

Bu olaydan sonra tavad aamısta Gueylıhha'nın krala yakıştığını kabul etmişler, o da böylece kralın damadı olarak kalmış.

**Tavad-aamısta: Soylu sınıf, feodaller*

Tavad: Yönetici olan soylu sınıf

Aamısta: Soylu, şövalye

Avaçarad: Bir çeşit ödül. Dosta ziyafet anlamında

Çapırxua: Kırap, urgandan ince ve kısa ip.

Himkuarasa

Bir yaşlı kadınla bir de yaşlı adam varmış, çocukları yokmuş, tek başlarına yaşıyorlarmış. Gece gündüz Tanrı'dan bir evlat dileyip duruyorlarmış.

Bir gün ihtiyar adam yokken yaşlı kadının bir oğlu olmuş. Kocakarı sevinç içindeyken yaşlı adam avluya girivermiş. Kocakarı çocuğu yere salıverince koşa koşa gidip babasına sarılmış. İhtiyarın piçasına yapışıp "baba, baba!.." demeye başlamış. Yaşlı adam sinirlenip çocuğa ters ters bakmış.

"Bana, baba diyecek kimsem yoktu, bu nereden çıktı?" diye, çocuğu kucağına alıp doğru karısının yanına gitmiş.

"Bu çocuk kimin?" demiş.

"Sen yokken bir akşam birdenbire hastalandım ve bu çocuğa sahip oldum." demiş kocakarı.

Yaşlı adam sevinmiş, çocuğu bağına basıp kucaklamaya başlamış, avluda geziyorlarmış.

Yaşlı adamla yaşlı kadın çocuklarına Himkuarasa adını takmışlar, ellerinden geldiğince çocuğu büyütmüşler.

Çocuk epeyce büyümüş ki ihtiyar düşüp ölmüş. Yaşlı kadının bir komşusu gelip ölüyü tek başına gömmüş.

Çok geçmeden kadın da ölmüş. Himkuarasa yalnız kalmış, evde bir başına yaşamak istememiş, yiyecek içecek bir şey yokmuş, üstü başı, kimi kimsesi de zaten yokmuş.

Evi yıkılmak üzereymiş, bir gün Himkuarasa ağlayarak evde otururken bir tilkinin tin tin diye avluya girdiğini görmüş. Himkuarasa tilkiyi görünce korkmuş. Korkudan dışarı çıkamamış tavan arasına saklanmış.

Tilki eve girip Himkuarasa'ya seslenmiş.

"Korkma, ben seni beslemeye geldim, küçükken benim de annem ölmüştü, rahmetli annen beni tavuklarıyla besleyip büyüttü, her yıl kümesinde bir sürü tavuk olurdu, bana da her gün bir tane düşerdi. Şimdi gördüğüm kadarıyla senin bakıma ihtiyacın var, onun için geldim ve seni besleyeceğim." demiş.

Tilki önce ateş yakmış sonra üstüne su koymuş, sonra da dışarı çıkıp gitmiş.

Çok geçmeden harika bir toklu kuzu alıp gelmiş, derisinden güzel bir palto yapıp Himkuarasa'ya giydirmiş, etini de pişirip yedirmiş.

"Himkuarasa ben gelinceye kadar sen bu eti yiyedur, evin pek eski, sana güzel bir ev bulacağım!" demiş, tilki ev aramaya gitmiş.

Giderken yedi devin bir tarlada veryansın edip ot biçmekte olduğunu görmüş. Yavaşça ot biçtikleri yere gidip yanlarında durmuş, devler.

"Öf, öf leş gibi bir tilki kokusu!" diye burunlarını tutup sağa sola bakınmış.

O sırada:

"Susun, ses çıkarmayın sizi öldürmeye geliyorlar, yok edecekler sizi!" diye seslenmiş biri.

Devler:

"Ne oldu?" diye sorunca,

"Hemen bir yere saklanmalısınız, arkanızdan ordu geliyor, sizi yok edecekler!" demiş. Kendisi de bir yere saklanmış. Devler korkup, ne yapacaklarını bilemeden şaşırıp kalmışlar, nereye gitsek, nereye saklansak! diye dört dönmeye başlamışlar.

"Şu ot yığınlarının arasına girip saklanın, yoksa hepinizi yok edecekler!" demiş tilki. Onlar da inanmış, yedi dev birden gidip ot yığınlarının arasına saklanmış, tilki de ot yığınlarını tutuşturmuş, yedisini birden yakıp yok etmiş.

Hemen gidip Himkuarasa'yı almış ve devlerin evine getirmiş. Üstüne de devlerin hayvan postunu giydirmiş, devler de giysiden bul ne var, götürüp bir odaya oturtmuş.

Devlerin altını ve gümüşü de pek çokmuş, ama kullanmak için aceleye gerek yokmuş, zaten etrafta da kimse yokmuş.

Bir gün tilki başını alıp uzaklara gitmiş, giderken bir köyde uğramış, o köy bir kral arıyormuş, oradan biraz insan alıp Himkuarasa'ya getirmek istemişler, meğer bu köyde seksen kişi yaşıyormuş; ama bir kralları yokmuş.

Bunu öğrenen tilki gidip bu insanları bir araya toplamış ve onlarla konuşmuş:

"Prens Himkuarasa beni size gönderdi, buradan göçün, ben size istediğiniz kadar toprak vereceğim dedi." diye insanlara iletmiş. Bunu duyan köylüler pek sevinmişler, bir kral buldular ya, daha ne istiyorlar, Himkuarasa'yı baş tacı etmişler, sevip saymışlar.

Tilki Himkuarasa'ya büyük bir krallık kazandırmış, artık ona güzel bir kral kızı bulup evlendirmek gerekiyormuş. Hemen yola çıkıp uzak bir ülkeye gitmiş. Bir kralın avlusuna girmiş. Kral saraydan çıkınca küçük bir tilki görmüş, çamur içindeki tilkinin güpegündüz kendisine doğru gelmekte olduğunu fark etmiş. Kral sesini iyice yükselterek bekçi köpeklerine seslenmiş.

"Köpekler, yakalayın şunu, eve doğru garip bir şey geliyor!" demiş, tilki ise:

"İyi günler!" diyerek, soğukkanlı bir biçimde kralın huzuruna çıkmış. Kral bu tilkinin konuştuğunu görünce çok şaşırılmış.

"Hoş geldin, gel bu tarafa, buyur!" demiş ve kral tilkiyi içeri almış.

Kral bunun önemli biri olduğunu anlamış, çamur içinde yorgun argın gelen tilkiyi yıkatmış ve güzelce yatırmış. Tilki derin bir uykuya dalmış.

Tilki uyanıncaya kadar her şeyi hazırlatmış, tilki uyanınca götürüp sofraya oturtmuşlar, güzel bir ziyafet vermişler, sofrada oturanlar bu tilkinin konuşması karşısında hayretler içinde kalmış. Kral, buyurun deyince hepsi yemeğe başlamışlar.

Tilki ayağa kalkıp:

"Değerli kralım Wixatski!.. Benim geliş nedenimi söylemeden tuz

ekmeğinizi yiyemeyeceğim; çünkü beni gönderen kralım sizden haber bekliyor!” demiş.

“Yaa öyle mi, böyle bir görevin varsa, söyle lütfen.” diyerek hep birden ayağa kalkmışlar

“Beni küçükken büyüten kralın oğlu Prens Himkuarasa senin kızınla evlenmek istiyor. Onu çok beğenmiş. Bu maksatla sana göndereceği çok değerli adamlar vardı; ama önce beni gönderdi.” demiş.

Kral ayağa kalkıp konuşmuş; “Ben kendimden daha iyi bir kral olduğumu sanmıyordum; ama biri varmış, onun oğlu Prens Himkuarasa kızımı beğenip istediye hayır diyemeyeceğim, otur gönül rahatlığı ile yemeğini ye!” demiş kral.

Prens de odasında otururken kendisi hakkında konuşulanları duyuyormuş. Yemekten sonra tilkiye yatak serip istirahat ettirmişler. Bu arada tilkiyi kızla da konuşturmuşlar.

Tilki olan biten her şeyi kıza güzelce anlatmış.

“Beni gönderen kral bin kişinin kralı onun altın ve gümüşlerini koyacak yer bulamıyoruz. Raş cinsi uçan atlarını, davarını, sürüsünü otlatacak yer bulamıyoruz, senin ününü duyup beni gönderdi, beni de küçükken onlar büyüttü, sevgili prensim seninle evlenmek istiyor.” demiş tilki, prensese.

Prens de kabul etmiş. Beraberinde götürdüğü takılardan ufak tefek bazı şeyler hediye etmiş, karşılığını da almış, söz kesip gün kararlaştırarak geri dönmüş.

Eve dönünce düğün hazırlıklarına başlamışlar, tilki yüz kişilik bir atlı grubu hazırlamış, yirmi kişiyi de hizmet etmek üzere evde bırakmış. Himkuarasa’yı devlerin en muhteşem atına bindirmiş, gelin için bir at eyerleyip hazırlamış, kayın peder için de bir araba dolusu altın, bir araba dolusu da gümüş hazırlamış, devlerin malı deniz gibiymiş, kendisi de gelin alıcı alayının önüne geçmiş, gittikleri yerde kral hazırlıklıymış. Mükemmel bir düğün yapmış, kızının atını ve eyerini o da hazırlamış. Bir araba dolusu altın, bir araba dolusu gümüş ve yüz kişilik atlıyı da yanına *nabzıts* olarak vermiş.

Yüz kırk kişilik atlı grubundan oluşan gelin alıcı heyeti, gelin götürme şarkısını söyleyerek kralın avlusundan çıkmışlar. Geldikleri

yerde de Himkuarasa’nın ziyafet sofrası hazır bekliyormuş, oturup bir güzel yemek yemişler.

Himkuarasa evlenmiş, kayın pederiyle gidip gelmeler başlamış, hatırlı biri olarak sayılıp seviliyormuş.

Derken tilki kocamış, tilkinin yaşlanması Himkuarasa’nın hoşuna gitmemeye başlamış. Bunu tilki hemen anlamış. Bir akşam kral uyurken kapısının önüne gelip yatmış, ölü gibi uzanmış, dişleri pişmiş kelle gibi görünüyormuş. Kral Himkuarasa sabah erkenden kapıyı tıklatmış; ama tilki gelmemiş, kalkıp kapıyı açınca tilkinin kapının önünde ölü olarak yattığını görmüş. Bu ölmüş, diye kuyruğundan tutup bir kenara attırmış.

Bunu gören prenses çığlık çığlığa bağırılmış. Tilkiyi kucağına alıp yukarıya getirmiş, leğene koyup yıkamış, götürüp bir yatağa yatırmış, üstünü de yorganla örtmüş. Biraz et suyu ısıtıp içireyim kendine gelir diye uğraşırken Himkuarasa içeri girmiş.

“Ne yapıyorsun sen, o öldü artık, at bir tarafa gitsin!” demiş. Tilki bunu duyar duymaz fırlamış, daha önce Himkuarasa’yı sarılı bulduğu pöstekiye alıp gelmiş.

“Bunu görüyor musun Himkuarasa? Seni sarıp büyüttüğüm pösteki, seni getirip devlerin malının başına oturttum. Senin için devleri öldürdüm. Bir sürü insanı önüme katıp senin emrine getirdim, sana bir topluluk oluşturdum ve seni onlara kral yaptım, en ünlü kralın en iyi kızını sana gelin getirdim. Şimdi yaşlandım diye beni sokağa atıyorsun, değerimi hiç anlayamamışsın sen; ama bundan sonra çok iyi anlayacaksın. Haydi, sana iyi günler! Yüz günden başka ömrün olmasın, kraliçem sen ise uzun ömürlü ol !..” demiş ve başını alıp gitmiş. Yüz gün sonra Himkuarasa ölmüş. Tüm mal mülk güzel huylu kraliçeye kalmış.

Nabzıts: Bir çeşit drahoma, gelinin damada hediyesi

Kegua Zalaf*

Bir çiftçi varmış, bu çiftçinin üç kızı ile üç oğlu varmış. Babaları ölmeye başlayınca büyük oğlunu çağırmişlar.

"Ben öleceğim; ama siz doğru dürüst insanlar olun." demiş, sonra devam etmiş.

"Kızlar nişanlı oturuyorlar. Pazar akşamı büyük kızı gelin alacaklar, ertesi gün ortancayı, öbür pazar da küçük kızı. O akşam müthiş bir fırtına kopacak, sen kızları teker teker sundurmaya kadar çıkarıp ver, oradan öteye kendileri götürecekler." demiş baba ve bunları söyledikten sonra ölmüş.

Babalarının dediği gibi pazar akşamı gök gürlemiş, şimşek çakmış insan korkudan dışarı çıkamaz hale gelmiş. Babasının vasiyetini dinleyen büyük ağabey büyük kız kardeşini sundurmaya çıkarmış. Ne olduğunu, kim olduğunu anlayamadan bulut gibi bir şey gelip kızı kapmış gibi götürmüş. Ertesi pazar daha öncekinden daha büyük bir gök gürültüsü kopmuş ve şimşek çakmış. Oğlan ortanca kız kardeşini çıkarıp sundurmaya getirmiş onu da bulut gibi bir şey kapıp götürmüş. Küçük kız kardeşini de aynı şekilde sundurmaya çıkarmış, onu da bir bulut kapıp götürmüş. Diğer erkek kardeşleri ağabeylerinin yaptığı tuhaf bulup oturdukları yerden onu izliyormuş.

Epey zaman geçmiş kız kardeşlerinin kim tarafından alınıp götürüldüğü hakkında en ufak bir şey öğrenememişler. Onları veren ağabeyleri bile kız kardeşlerini aramıyormuş.

Bir gün en küçük kardeşleri ağabeylerine dönüp:

"Sen bizim kız kardeşlerimizi bir gök gürültüsü ve şimşek çakması esnasında verdin, kim aldı, nereye götürdü bilmiyoruz, sen gidip arkalarından bir kerecik olsun aramadın, bize de bir şey söylemiyorsun, nerede bizim kız kardeşlerimiz?" demiş.

O da bilmiyordu ki söylesin, kara kara düşünmeye başlamış.

"Gerçekten doğru söylüyorsunuz, kız kardeşlerimin nereye gittiğini bilmiyorum. Babam ölürken vasiyet ettiği için sadece vasiyetini yerine getirdim, başka bir şey bilmiyorum. Şimdi kız kardeşlerimin peşine düşeceğim. Siz burada eve ve hayvanlara göz kulak olun, ben kız kardeşlerimi arayacağım." dedikten sonra babadan kalma raş cinsi uşan bir ata binip yola çıkmış. Epey gittikten sonra uzak bir ülkeye varmış. Büyük bir ıhlamur ağacının altına oturup biraz dinlenmek istemiş. Atını bağlayıp oturmuş, dinlenmek için biraz uzanmak isterken bir ceylan görmüş, ceylanı avlayacak hiçbir silahı yokmuş. Ceylan gele gele iyice kendisine yaklaşmış, hiç korku belirtisi göstermemiş, hatta yerden bir taş alıp atmış; ama ceylan yine de kaçıp gitmemiş, otlamaya devam etmiş.

"Eh ben seni diri diri yakalamaz mıyım!" diye atına atlayıp ceylanın peşine düşmek istemiş, ceylan hiçbir yere gitmiyor, durduğu yerin etrafında fırıldak gibi dönüp duruyormuş, atına binen ağabey oradan saldırıyor olmuyor, buradan saldırıyor olmuyor, bir türlü ceylanı yakalayamıyormuş, raş cinsi uçan at helak olmuş, sonunda yorgunluktan düşüp ölmüş.

Ne yapacak, yayan yapıldık kalıvermiş. Nereye gideceğini de bilemiyormuş. ıhlamur ağacının altında ağlamalı bir biçimde otururken bir ara başını kaldırıp etrafına bakınmış, karşısında patika bir yol görmüş.

"En iyisi bu yola düşüp gideyim, bakalım beni nereye götürecek?" demiş.

Gide gide kocaman bir saraya varmış, sarayın etrafı surlarla çevriliymiş. Surların etrafını birkaç kez dolaşmış; ama ne surların üstünden atlayabilmiş ne de cümle kapısından içeri girebilmiş, dışarıda kala kalmış.

Çare bulamayınca sarayın cümle kapısına dayanıp ağlamaya başlamış. Meğer önüne oturduğu kapı büyük kız kardeşinin evinin kapısı imiş. Ev sahibi kadın, ağlama sesinden bunun ağabeyine ait

olduğunu hemen anlamış, koşup kapının önüne gitmiş, gittiyse ne görsün ağabeyi kapıda oturmuş ağlıyormuş. Hiç ummadıkları bir anda iki kardeş buluşunca pek sevinmişler.

"Gel buraya kardeşim!" diyerek ağabeyini içeri almış. Akşamüstü olunca bu kez kız kardeşi ağlamaya başlamış.

"Ne oldu bacım, gelişime sevinmedin mi yoksa niçin ağlıyorsun?" demiş, ağabeyi.

"Nasıl ağlamam, akşama kocam gelirse seni yer, seni nereye saklayacağımı bilemiyorum." demiş kız kardeşi.

"Beni yese de yemese de buradayım." demiş kızın ağabeyi, kız yanında onu bir sandığın içine oturtup saklamış. Akşamüstü dev, bir yığın av ve yükle avluya girmiş. Avluya girer girmez sormuş.

"Nedir bu, evde değişik bir koku var." demiş. Karısı da.

"Ne kokusu? Ben hiç bir koku duymuyorum!" demiş. Dev gördüğü avları evin sundurmasına bırakıp içeri girmiş. Eve girince kokuyu daha fazla hissetmeye başlamış. Kadın kocasına yapışmış.

"Ben sana kim olduğunu söyleyeceğim, ben sana kim olduğunu söyleyeceğim, yeter ki sen onu yemeyeceğine dair yemin et." demiş. Dev biraz düşününce ağabeyi olabilir diye tahmin yürütmüş.

"Aşua Mekepsis adına yemin ederim, onu yemeyeceğim." demiş.

Bunun üzerine devin karısı ağabeyini sandıktan çıkarmış. Dev kayın biraderini avucunun içine alıp elinin üstünde gezdirmeye başlamış. Sonra komşularını toplayıp kayın biraderine mükellef bir ziyafet çekmiş. Ziyafetten sonra, konuğa armağan olarak *arabutiyyaa* denen büyükbaş hayvan vermek ve uğurlamak için "*apsüfiahüara*" denen güzel sözler söylemek konusuna sıra gelmeden önce kız ağabeyini uyarmış.

"Dev sana büyük armağanlar vermek isteyecek; ama sen hiç birini kabul etme, ben bunlara layık değilim, illa bir şey vermek istiyorsan şu küçük kutuyu ver, hatıra olarak saklarım, başka da bir şey istemem de." demiş.

Gerçekten de kız kardeşinin söylediği gibi dev damat, kayın biraderine *arabutiyyaa* denen türden armağanlar vermek üzere güzel sözler söylemeye başlamış. Çok mal vermek istediğini, kendisine çok değer verdiğini belirtmiş.

"Ben bir şey istemiyorum, bu kadar armağana layık değilim, illa bir şey vermek istiyorsanız şu küçük kutuyu verin, anı olarak saklarım." demiş.

Bu sözler dev damadın hoşuna gitmemiş; ama yapacak bir şey yokmuş, kayın birader başka hiçbir armağan kabul etmiyormuş, istediğini vermek zorundaymış. Ayrıca, iyi bir raş cinsi uçan at da vermiş:

"Canım bu kutuda saklı, beni öldürme, kendine de zarar verme, eve gidinceye kadar bu kutunun kapağını açma, bunu taşımak senin için zor olacak, fakat sen ne yapıp et evine git ve gider gitmez bunu ailenе göster." demiş dev.

Kayın birader, dev damadın sözlerini dinlemiş, kutuyu eyerine bağlayıp yola çıkmış. Gide gide daha önce, altında oturduğu ıhlamur ağacının altına gelmiş.

Oraya gelince uçan atının uğruna öldüğü ceylanın hala otlamakta olduğunu görmüş. Kutuyu oraya bırakıp ceylanın peşine düşmüş. O tarafa koşmuş, bu tarafa koşmuş, ha şimdi ha biraz sonra yakalarım diye peşinde koşup dururken raş cinsi uçan at düşüp ölmüş, yine yaya kalmış. Ne yapsın eskisi gibi kara kara düşünmeye başlamış, geri eniştesine gitse gidemiyor, başına gelenlerden utanıyormuş.

Oturup düşünmeye başlamış. Başını kaldırıp bakınca bir patika yol daha görmüş, bu yol daha önce gittiği yolun hemen yanındaymış. Artık yapacak bir şeyim yok, şimdi de şu yola düşüp gideyim, demiş. Giderken büyük bir sarayın önüne gelmiş, şansına sarayın kapısı açılmış, hemen içeri dalmış. Bir de bakmış ki ortanca kız kardeşi sundurmada oturuyor. Kız kardeşi de başını kaldırınca ağabeyini görmüş.

"Aman ne güzel, ağabeyim geldi!" demiş, koşarak merdivenlerden inmiş, ağabeyine sarılıp sıkıca kucaklamış, onu alıp içeri getirmiş.

Fakat kız kardeşi kıvranmaya başlamış.

"Ne yapacağım ben şimdi, kocam gelirse seni yer!" demiş.

"Yese de yemese de bu akşam buradayım!" demiş ağabeyi. Kız kardeş ağabeyini bir dolaba gizlemiş. Dev eve gelince:

"Apsuva* kokusu!.. Apsuva kokusu!.." diye, etrafı araştırmaya başlamış.

"Apsuva'nın burada ne işi var?" diye, kadın inkâr etmiş; ama dev buna inanmamış, aramaya başlamış, karısı korkudan devin eteklerine yapışmış ve itiraf etmiş.

"Ağabeyim bizi görmek için geldi, korkudan onu sakladım, sana yalvarıyorum lütfen onu yeme!" demiş.

"Ne diyorsun sen kayın biraderimi nasıl yerim, getir onu buraya!" demiş dev, karısına; ama karısı ona güvenmemiş.

"Onu yemeyeceğine dair yemin et!" demiş, Dev de "Aşhua Mekepsis" adına yemin etmiş, karısı da ağabeyini ortaya çıkarmış.

Dev kayın biraderine sarılıp, onu sıkıca kucaklamış, avucunun içine oturtup oynatmış, sonra ziyafet vermiş. Kız kardeşi ağabeyine tembih etmiş.

"Senin bu dev damadın, sana bir sürü davar armağan edecek, ama sen kabul etme, beyaz bir raş cinsi uçan atı var, sadece onu iste, başka bir şey isteme." demiş.

Dediği gibi dev çok miktarda davar teklif etmiş; ama kayın biraderi kabul etmemiş.

"Mutlaka bir şey vermek istiyorsan, beyaz raş atını ver, yeter!" demiş. Bu devin hiç hoşuna gitmemiş; ama ne yapsın vermiş gitmiş. Bu at yüz saçan toprak kazıp içine giriyor ve oradan çıkardığı çeliği yiyormuş.

Dev gidip çukurun başına durmuş, yuları gösterince uçan at hop diye yukarı fırlamış. "Bunu vereceğim; ama seni öldürür diye korkuyorum, şimdi bana bak, sana nasıl binileceğini göstereyim." diyen dev ata binmiş. At dosdoğru fırlayıp gökyüzüne vurmuş, dev o zaman kendini atın karnına gizlemiş. Sonra uçan at devi yere vurmuş, bu kez dev atın sırtına atlamış. Sonra, atın üstünde kendini bir o yana, bir bu yana salarak fiyakalı bir gösteri yapıp kayın biraderinin önünde durmuş.

"İşte, ata böyle binmezsen seni öldürür diye korkuyorum!" demiş dev, kayın birader de.

"Getir buraya." deyip uçan atı devin elinden almış. Kayın birader ata biner binmez uçan at onu göğe vurmuş, oradan aşağı indirip yere çalmış, sağa savurmuş, sola savurmuş, bakmış adamlar başa çıkamayacak, güzelce yere indirmiş. Kayın birader ev sahiplerine dönmüş.

"Haydi hoşça kalın!.." demiş ve ayrılmış. Giderken yine aynı ağacın altına gelmiş ve yine aynı ceylanı görmüş.

"Artık elimden kurtulamazsın!" diye tekrar ceylanın peşine düşmüş, ha yakaladım, ha yakalayacağım derken bu uçan at da düşüp ölmüş.

"Şansım olsa bu at elimde kalmaz mıydı, bende bir şey var, bir uğursuzluk mudur nedir!" diyerek başını iki elinin arasına alıp düşünmeye başlamış. Başına gelen bunca durumdan sonra eniştelерinin yanına gitmeye utanıyormuş.

Otururken gözüne bir patika yol daha ilişmiş, bu önceki yollardan farklıymış, bir de şu tarafa gideyim, bir kısmetim varsa görürüm demiş. Giderken kocaman bir saray görmüş. Şu saraya bir gireyim bakalım belki küçük kız kardeşim buradadır diye düşünmüş; ama girmeye cesaret edememiş, çünkü avluda çok büyük tazılar bekliyormuş. Tam o sırada küçük kız kardeşi suya gitmiş dönüyormuş, ağabeyini avluda görünce şaşırmış; ama çok sevinişmiş. Ağabeyini kucaklamış, sımsıkı sarılmış, alıp yukarı çıkarmış. Neredeydin, nasıl geldin, diye durmadan sorular sormuş. O da her şeyi baştan anlatmış, diğer kız kardeşlerini nasıl bulduğunu söylemiş.

Küçük kız kardeşi ağabeyini eve oturtup dev kocasının yanına gitmiş, kendisini görmeye gelen ağabeyini yememesi için yalvarıp yakarmış, Aşhua Mekepsis üzerine yemin ettirmiş, birlikte eve dönmüşler. Eve gelince dev kayın biraderiyle el sıkışıp kucaklaşmış, ona ziyafet vermiş.

Kız kardeşi ağabeyini uyarmış:

"O sana çok miktarda hayvan sürüsü hediye etmek isteyecek; ama sen kabul etme, sen onun canından ayırmadığı kara yağız bir atı var. Kegua Zalaf adında onu iste, ondan başka hiçbir şey istemediğini söyle." demiş ve devam etmiş.

"Bu at ilk bakışta sana bir kedi kadar küçük ve kötü görünebilir, salya içindeki yularını tutmaktan tiksinebilirsin; ama sakın almamazlık etme, o sonra çok muhteşem bir at olacak." demiş.

Dediği gibi, dev damat çok miktarda sürü armağan etmek istemiş; ama kayın birader hiçbirini almamış ne istediğini sorunca.

"Kegua Zalaf" demiş, dev bunu isteyeceğini hiç düşünmemiş.

Ne yapacak, kayın biraderi ne istediye onu vermek zorunda kalmış. Kız kardeşinin söylediği gibi damat kedi büyüklüğünde, ağzında salyaları akan, yuları sümükler içinde bir at getirmiş, kayın birader atı alıp gitmiş.

Kedi kılıklı ata binip epey uzaklaşmış, sonunda yine o ıhlamur ağacının altına gelmiş, bakmış o ceylan hala orada otluyormuş. Kedi kılıklı atın yularını tutup ağacın altına oturmuş ve ağı yakıp ağlamaya başlamış, bir yandan da *"Şansım olsa birbirinden değerli atlarım ölür müydü, kız kardeşlerim beni sevse böyle olur muydu, bana böyle atlar hediye ederler miydi?"* diyormuş. Bunları söyleyip ağlarken kedi kılıklı at Kegua Zalaf da onun ne söylediğini anlıyormuş, çünkü o insan gibi konuşuyormuş.

"Üzülme sen, derdin at ise ben sana atlık ederim." demiş, kedi kılıklı at bir silkinmiş ortaya bakmaya doyulamayacak güzellikte bir at çıkmış. Kegua Zalaf sahibine dönüp:

"Gel sağ kulağımın içine elini sok, eyerim orada. Sol kulağımda keçeden bir at örtüsü ile deriden bir at yamçısı var onları al ve beni güzelce eyerle." demiş.

Elini sevinçle kulaklarının içine sokup eyeri ve takımları çıkarmış atı eyerlemiş. Bu kez at.

"Gel üstüme bin!" demiş ve devam etmiş.

"Şimdi ben, uğruna atlarını yitirdiğin o ceylanın peşine düşeceğim, yalnız ceylanı yakaladığımızda mutlaka boynuzundan tut, başka bir yerine elini değdirirsen ikimiz birden yanarız." demiş, Kegua Zalaf. Kötü bir derenin içine girmişler.

"Aman abaapsı burada telef olacağım, sen inip karşıya geç, ben buradan atlayacağım, oraya geçtiğimizde beni biraz itekle, tekrar hoplamamı sağla yoksa biteriz." demiş at.

Dediği gibi karşı kıyıya geçmek üzere yüzmeye başlamışlar, karşıya geçince kıyıda durmuşlar, durur durmaz atı ittirmiş, at fırlamış, sonunda sağ salim karşıya geçmişler.

"Bizim aradığımız ceylan şu tepede kalıyor, o ceylan değil, aslında güzel bir genç kız, ıhlamur ağacının altına gelince ben ona yanaşacağım, sen de hemen yakalarsın yoksa sonsuza dek onu kaybederiz." demiş Kegua Zalaf. Böyle konuştuktan sonra ilk tepeye tırmanmışlar. O sırada kız sundurmada oturuyormuş ve öyküleri

anlatıp duruyormuş, yüreği pat pat atıyormuş.

"Annemin bahçesine gidip kazayağı ve kişniş topluyordum, biri peşime düştü beni yakalamak istedi, ama yakalayamadı. Uğruna üç uçan raş at telef etti. Sonunda Kegua Zalaf adında bir ata binip peşime düştü, beni yakalamalarına kıl payı kalmıştı ki ellerinden kurtuldum." diye heyecanla anlatıyormuş.

Kız sözlerini bitirdikten sonra avluya çıkıp dolaşmaya başlamış. Biraz dinlenen Kegua Zalaf da avlu duvarından atlayıp kıza yanaşmış, delikanlı da kıızı kaptığı gibi atının terkisine atıp avludan uzaklaşmış. Derken daha önce konakladıkları ıhlamur ağacının altına gelmişler, delikanlı orada bıraktığı kutuyu alıp eyerine bağlamış ve yola düşmüş.

Yolda, bilerek kızın peşine düştüğünü ve uçan raş atlarını onun uğruna feda ettiğini söylemiş. Böylece kızla evlenmek istediğini dile getirmiş. Kız da ne yapacak, kabul etmiş. Hep beraber giderlerken epey yorulmuşlar, artık kutu da ağır gelmeye başlamış, gerçi dev damadın tembihini unutmamış eve gitmeden önce kutunun kapağını açmak istemiyormuş.

Karısı, kendisi ve kutusunu taşıyan Kegua Zalaf çok yorulmuş, artık gidemez olmuşlar.

"Bu kutuyu götürmeyelim, açıp içine bakalım, ne varsa görelim." demişler. Kutunun kapağını açar açmaz içinden bir ordu fırlamış, hemen hanlar, hamamlar, saraylar yapmışlar, içinde vızır vızır arabalar işleyen koca bir kent kurmuşlar. Ama ne yazık ki kent kendi ailesinin yaşadığı ülkede değil başka bir yerde kurulmuş. Delikanlı kral, karısı da kraliçe olmuş. Epey zaman böyle yaşamışlar.

Bir gün kral halkını toplayıp sormuş.

"Bir yere kadar gitmek istiyorum, izin verir misiniz?" demiş.

"Ne demek, kral sensin, nereye istersen gidebilirsin, biz sana bağlıyız sen ne derssen onu yaparız." demişler.

Kral tahtına karısını oturtmuş, kendisi de atı Kegua Zalaf'a atlayıp kutuyu armağan eden damadına gitmiş Avluya girer girmez damadı durumu anlamış, dışarı çıkmış.

"Ne yaptın, yoksa beni öldürdün mü?" demiş. Kayın birader başına gelenleri anlatmış.

"Küçük kız kardeşime gitmiştim, en önemli atları Kegua Zalaf'ı

bana verdiler, ben de şimdiye kadar iki raş atımı uğruna feda ettiğim bir ceylanın peşine düştüm, meğer bu ceylan bir genç kızmış. Kegua Zalaf'ın sayesinde kızı aldım ve onunla evlendim. En olmadık yerde Kegua Zalaf yorulmaya başladı, sırtı iyece yaralandı, artık üç yükü birden taşıyamayacak duruma gelince kutuyu açtım, şimdi ne yapacağım, ailem elimden gitti, yabancı bir yerde kaldım, baba ocağını ve kız kardeşlerimi yitirdim” demiş.

“Ben onları tekrar kutunun içine koyacağım, ama bir daha ihtiyacın olduğunda bu kadarını bulamazsın.” demiş dev damat.

Gerçekten de yeni kentin insanları bu devden başka hiç kimseden korkmuyorlarmış. İki birden yola çıkmışlar, yeni kurulan kentin bulunduğu yere gelmişler. Dev halkın içine dalıp yedi kişiyi öldürmüştü. Geri kalanların tümünü kutuya tıkmış, kayın biraderinin evine götürmek üzere yola çıkmış.

Kral, kraliçe ve kutuyu alıp kayın biraderinin evine getirmiş. Eve gelince kutuyu açmış, eskisi gibi evler, hanlar, hamamlar ve saraylar kurulmuş, koca bir kent ve krallık olmuş.

Böylece, kralın yeni sarayı kendi halkının ve akrabalarının yaşadığı yere kurulmuş.

**Kegua Zalaf* : Bir çeşit pegasus yani uçan at.

**Saçan* : Bir saçan üç arşın gelen bir uzunluk ölçüsü.

**Araxutiya* : Hediye edilen büyük baş hayvanlar “Araxu-tiyaa”

**Apsıfüahüara* : Hal hatır sorma, usulünce hoş geldin yada güle güle deme.

Hangimizin ?

Bir gün bir marangoz gezmeye gidiyormuş, bir terziye rastlamış.

“Nereye gidiyorsun?” demiş, o da.

“Gezmeye!” demiş.

“Öyleyse ben de geleyim, beraber gidelim.” demiş.

“Tamam, gel.” demiş marangoz.

Hep beraber giderken karşılarına bir kuyumcu çıkmış:

“Nereye gidiyorsunuz?” demiş.

“Nereye gideceğiz? Gezmeye gidiyoruz!” demiş marangoz ve terzi.

“Ben de yolcuyum sizinle geleyim, arkadaş oluruz.” demiş kuyumcu, peki demişler ve hep beraber yola çıkmışlar.

Hep birlikte giderken bir hocaya rastlamışlar.

“Nereye gidiyorsunuz?” diye sormuş hoca.

“Nereye gittiğimizi görmüyor musun? Gezmeye gidiyoruz!” demişler, hep bir ağızdan.

“Ben de yolcuyum, gelin hep birlikte gidelim, arkadaş oluruz.” demiş hoca.

Onu da alıp hep beraber konuşarak giderken akşam olmuş ve hava kararmış. Gidip bir ormanda konaklamışlar, yalnız konaklarken gece beklemeleri gerekiyormuş, geceyi kişi sayısına bölüp her birine dörder saat düşecek gibi nöbet koymuşlar.

Sonra nöbeti kim önce tutacak diye çubuk atıp kura çekmişler.

Çubuk önce marangoza çıkmış, ondan sonra terziye, sonra da kuyumcuya, en son da hocaya düşmüş.

Marangoz beklerken diğerleri uyumuş, marangozun canı sıkılmaya başlamış, ormana girip bir ağaç kesmiş ve nöbet tuttuğu yere getirmiş. Nöbet tutarken öyle bir kız heykeli yapmış ki canlı olmadığını anlamak mümkün değilmiş, dört saatin nasıl geçtiğini anlayamamış, terziyi uyandırıp nöbeti devretmiş, kendisi de yatıp uyumuş.

Terzi gözünü açıp bakınca biraz ötesinde çırılçıplak bir genç kızın durduğunu görmüş, gece yarısı bu da nereden çıktı demiş, gözüm yanıltmış olmasın diye kıza biraz daha yaklaşmış, yaklaşıncaya ne görsün, o bir genç kız değil ahşap bir heykeldir.

"Vay canına bunu yapan marangozdur, tanrı yaksın onu!" demiş içinden, çok utanmış.

Sonra oturup beklerken, bu adam ağacı yontup bir kız yaptığına göre, ben de onu giydireyim bari demiş.

Oturup güzel bir genç kız elbisesi dikmeye başlamış, dört saatin nasıl geçtiğini anlayamadan nöbet bitmiş, sıra kuyumcudaymış, dürtüp onu uyandırmış, kendisi de gidip uyumuş.

Kuyumcu nöbeti devralıp otururken ne görsün, biraz ötesinde rüya gibi bir genç kız dikiliyor, rüya mı görüyorum yoksa diye gözlerini ovuşturup ayağa kalkmış, gözlüklerini takıp dikkatle bakmış, bakmış ki ahşaptan mükemmel bir kız heykeli.

"Hay ben size ne diyeyim, gerçek sandım, amma da yanıltmışım." diye yeniden gidip yerine oturmuş, sonra.

"Marangoz bunu yonttu, terzi giydirdi, ben de ona takılar yapayım bari." diye bir genç kıza yakışacak ne kadar takı varsa hepsini yapmış, dört saati su gibi akıp geçmiş, sıra hocaya gelmiş. Gidip onu uyandırmış, sonra kendisi yatıp uyumuş.

Hoca gözünü açınca karşısında muhteşem bir genç kızın giyinmiş, kuşanmış, takıp takıştırmış olduğunu görmüş, gözlerinin çapağını silip, dikkatle bakmış.

"Hay Allah, şeytan mı oynuyor benimle. Yoksa bu nedir? Ey yüce tanrım, her şeye kadir olan sensin, bu bir şeytansa onu yak, değilse bana kısmet et." demiş ve secdeye durup namaz kılmış, ellerini açıp dua etmiş, sonra başının altındaki kitabı çıkarıp okumuş. Kitapta,

"O bir genç kızdır, tanrı sana layık görüp gönderdi," diye yazdığını görmüş.

Kitabı katlayıp kızın yanına gitmiş, kollarını kıza dolamış.

"Ne güzel bir alın yazım varmış, tanrı bana muhteşem bir kız nasip etti, böyle güzel bir kız görülüyor mü!" diye kızın dudaklarını öpmek üzere yumulan hocanın ihtiraslı dudakları buz gibi ahşaba değivermiş.

"Aman tanrım, acı bana, neler görüyorum ben!" diye gözlüklerini takıp dikkatle bakınca genç kız nerede, önünde giydirilmiş bir ağaç duruyormuş.

Arkadaşlarını bana oyun oynadılar. Marangoz ahşaptan heykel yaptı, terzi elbisesini dikip giydirdi, kuyumcu da takılarını yapıp taktı, şimdi ben ne yapayım, diye düşünürken üç saat geçmiş.

Dördüncü saatte hoca heykele ruh vermeye karar vermiş, tanrım bu kıza ruh ver diye dua etmeye başlamış, tanrıya dua ederken dördüncü saat de geçip gitmiş. Sonunda ahşap heykel canlanmış, eşi benzeri olmayan muhteşem bir genç kız olarak karşısına dikilivermiş. O anda diğerleri de biri dürtmüş gibi hep birden uyanıvermişler. Bu durum hocanın pek hoşuna gitmemiş, biraz daha uyusalar olmaz mıydı, diye düşünmüş. Kızı alıp gidecekmiş; ama şimdi durum değişmiş.

Sonra hepsi bir araya gelip kızın yanına toplanmışlar. Kız hangimizin olmalı diye tartışmaya başlamışlar. Marangoz kalkıp.

"Kız benim, sizin hiçbir hakkınız yok." demiş.

"Hayır, bizim!" demiş diğerleri de.

"Sen bir ağaç heykel yaptın, bırakıp gidecektin, sen de diktiğin elbiseleri torbana koyup götürecektin, kız benimdir." diye tutturmuş kuyumcu.

"Hayır, hiç birinizin değil, o ağaç heykeli yapan bırakıp gidecekti, terzi de elbiseleri alıp gidecekti, o tahtaya ben can verdim." demiş hoca ve o bana aittir diye tutturmuş, kıza da sınıksız kollarının arasına almış, diğerleri neredeyse hocayı öldüreceklermiş.

Sonunda ilk rast geldikleri yargıca gidip danışmaya karar vermişler. Yargıcın vereceği karara hepsi uymak üzere anlaşmışlar, derken bir yargıç bulup yanına varmışlar.

Yargıcın huzuruna çıkınca durumu anlatmışlar, vereceğiniz karara uyacağız demişler.

Yargıç kıza hocanın hak ettiğine karar vermiş, diğerleri de bu karara saygı göstermiş.

S. M. Gabelya

Gulşap ve Üç Kardeşin Masalı

Üç erkek kardeş varmış, biricik de kız kardeşleri varmış. Gereksiz insanlar görmesin diye kız kardeşlerini bir odada saklıyorlarmış. Onlar her gün ava gidiyormuş. Evleri her zaman av etiyle doluymuş. Kız kardeşlerine kemik iliğinden başka şey yedilmezlermiş.

Bir keresinde erkek kardeşleri ava gidince anneleri kemik iliğini alıp odaya girmiş. O girerken bir gulşap odaya dalıp kızı kaptığı gibi kaçıp gitmiş. Annesi ağlamış sızlamış; ama çaresiz elinden bir şey gelmemiş. Başını avuçlarının içine alıp üzülürken oğulları geri dönmüşler.

“Evlatlar! Sizin yiğitlikte eksiginiz yok, kimseden altta kalmaya da niyetiniz yok! İnsanın başına gelmeyen yoktur, diyelim ki başınıza kötü bir şey geldi, ne yaparsınız?” diye, sormuş anne oğullarına.

Kardeşlerin büyüğü kalkıp:

“Şu dünyada topuğu yere değen herhangi bir şey, isterse iğne olsun, ayağı yere değdikten sonra korkmayın, toprağın üstünde, denizin dibinde ya da kalenin içinde olsun, ayağı toprağa değen bir şeyi benim arayıp da bulamamam mümkün değil.” demiş.

“Bulduktan sonra da ister birinin elinde, ister kalenin içinde, ister sandıkta kilitli olsun mutlaka yakalarım, hatta istersem gebe koyunun karnındaki kuzuyu bile alıp getiririm de kimsenin ruhu duymaz.” diye eklemiş büyük kardeş.

Sonra onun küçüğü kalkmış.

“Yerde değil de havada, isterse ta gökyüzünde olsun, nişan alıp ateş ettikten sonra yere indirmeyeceğim hiç bir şey yoktur.” demiş.

En küçük ise,

“Ben de gökyüzünden inen her ne olursa olsun, yukarıdan düşen bir şeyi ağır hafif demeden havada tutup yakalarım, hiç zarar vermeden tutarım, benim hünerim de budur.” demiş.

“Peki, öyleyse şimdi size başımıza gelen felaketi söyleyeyim. Bu gün kemik iliğini alıp kız kardeşinizin odasına girmek için kapıyı açınca bir gulşap gelip içeri daldı, kız kardeşinizi kapıp götürdü.” demiş anneleri.

Oğulları çok üzülmüşler.

“Kız kardeşimizi bulup getirmeden dirimiz bu tarafa gelmesin!” diye yemin etmişler. Her biri bir tarafa yönelip gitmişler.

Büyük oğlan kız kardeşinin nerede olduğunu hemen anlamış.

Uzakta büyük bir ormanda bir gulşap oturuyormuş, dimdik oturup kasılıyormuş. Oğlan gulşapa hissettirmeden kız kardeşini kaptığı gibi geri getirmiş, diğer kardeşleri de yanındaymış.

Çok geçmeden gulşap olayı anlamış, kız kardeşlerini yeniden kapıp gibi gökyüzüne uçmuş, bir ok gibi güneşe ulaşmış.

Ortanca gulşapa ateş edip öldürmüştü, gulşapın elinden kurtulan kız kardeşleri yere doğru düşmeye başlamış, küçük kardeş de ellerini açıp kız kardeşini havada tutmuş.

Üç erkek kardeş de sevinçle kız kardeşlerini alıp eve gelmişler.

O sırada anneleri bir gömlek dikip sundurmaya asmış. Kızı gulşaptan kurtarana bunu armağan edecekmiş. Kardeşler eve gelince gömlek konusunu öğrenmişler, büyük ağabey.

“Bu gömlek bana düşer, ben olmasaydım siz onu bulamazdınız. Bulsanız da gulşaptan geri alamazdınız. Yeryüzünde gulşapla başa çıkabilecek tek kişi benim, benden başka kimse yoktur, gulşap yeryüzündeyken kız kardeşimiz sizin için bir su ve ölü gibiydi.” demiş.

Ortanca kalkıp:

“Doğru, yeryüzünde gulşap’a bir şey yapamadık; ama gulşap kız kardeşimizi tekrar kapıp gökyüzüne uçurunca bu kez bacımız sizin için bir su ve ölü gibi oldu. Ben gulşapı öldürmeseydim siz onu geri alamazdınız. O yüzden bu gömlek bana düşer.” demiş.

Sonunda küçük ağabey ayağa kalkmış.

“Gömleği ben hak ediyorum, kız kardeşim gökyüzünden düşüp inerken ben ellerimle yakalamasaydım param parça olurdu.” demiş.

Anne oğullarının üçünü de dinlemiş.

“Doğru, büyük ağabeyiniz olmasaydı kızımı bulamazdınız, bulsanız da gulşaptan kurtaramazdınız. Gulşap kızımı yeniden kapıp gökyüzüne uçtuğunda, ortanca olmasaydı kızım bir su ve ölü gibiydi, kızım gökyüzünden düşerken küçük oğlum olmasa, yüz canı olsa da yaşamaz, paramparça olurdu.” demiş, anne de gömleği kime vereceğini bilememiş, kime versen acaba diye düşünüp durmuş.

Sonunda köyde bilge adam diye tanınan kim varsa herkesi çağırmış.

“Bu gömleği çocuklarım içinde en çok kim hak ediyor?” diye sormuş.

Bilge adamlar oturup muhakeme etmeye başlamışlar; ama hala bir karara varamamışlar.

Bunu dinleyenlerin de anlayacağı gibi karar vermek zor bir işmiş. O yüzden bunu dinleyenlerden rica ediyorum, bu konuda bir karar vermişlerse bize de söylesinler.

Bagdaj'ın Çocuklarını Nasıl Kaçırdılar

Bir zamanlar Bagdaj adında bir çiftçi varmış, gezginmiş. Bu Bagdaj'ın üç de erkek kardeşi varmış. Kardeşleri gezi nedir bilmezmiş, onlar çiftçiymişler durmadan çift sürüp dururlarmış.

Bagdaj kardeşlerini ayırıp ayrı ayrı evlere oturtmuş. Kendisi de çiftçilikle uğraşmayıp gezmeye gitmiş. Bir gün Bagdaj uzun bir yola çıkmış, kendini kaptırıp giderken kötü bir vadide üç kızın *açamgur** eşliğinde ağıt yaktıklarını görmüş. Yavaşça kızların yanına yaklaşmış.

"İyi günler!" demiş.

"İyi günler, hoş geldiniz!" demiş kızlar.

Konuğu alıp bir yere oturtmuşlar.

"Kimsiniz, burada yalnız başınıza ne yapıyorsunuz?" demiş Bagdaj, kızların büyüğüne.

"Her şeyimiz yağmalandı, annemiz babamız ve kardeşlerimizle gidecek bir yerimiz kalmayınca gelip buraya yerleştik." demiş kızlar.

Kızlara acıyan Bagdaj onları alıp bir dostunun yanına bırakmış ve yoluna devam etmiş. On beş gün gezdikten sonra dönmüş, kızları bıraktığı yere gelmiş. Kızların büyüğünden küçüğüne.

"Size iyi baktılar mı?" diye, sormuş. Üçü birden:

"Çok iyi baktılar!" demişler, sonra tekrar yola çıkmış. Epeyce gezip dolaştıktan sonra kızları bıraktığı yere gelmiş. Bu kez kızların en büyüğüne:

"Sen kocaya gitmiş olsan kocana nasıl bakardın, onu nasıl geçindirirdin?" demiş.

Kız yanıtlamış.

"Benim elimden pek bir şey gelmez; ama elime bir yumak yün verirlerse on kişiyi giydiririm." demiş.

Bagdaj bu kez ortanca kıza sormuş. O da:

"Benim elimden de pek bir şey gelmez; ama yarım litre votka ve 'çababa' denen beyaz buğday ekmeğinden başka bir şeyi olmayan bir adama yüz konuk gelse, yetirdiğim gibi biraz da evdekilere artırırım." demiş.

Sonra en küçüklerini çağırmış. Bu kez ona sormuş.

"Benim elimden de pek bir şey gelmez, ama benimle evlenen biri, her doğumunda ikiz çocuk sahibi olur. Bunlardan biri altın diğeri de gümüş olur." demiş küçük kız.

Bagdaj büyük kızları istedikleri ile evlendirmiş, en küçüğünü de kendisi almış.

Bagdaj'ın karısı hamile iken kendisi askere gitmek zorunda kalmış, orduya katılmış, o zaman Bagdaj akrabalarını toplamış.

"Karım çocuk doğuracağı zaman kadın ebeyle değil erkek ebeyle doğursun, doğacak çocuğun nasıl bir şey olduğunu da bana bildirin." demiş.

Bagdaj orduyla birlikte gitmiş. Bagdaj'ın karısının ablaları bu işi dert edinmişler.

"Küçük kardeşimiz ikiz çocuk doğurursa biz kocalarımızın gözünden düşeriz, bizi boşarlar." demişler, korkularındanküçük kız kardeşlerinin doğuracağı çocukları kimseye göstermemeye karar vermişler. Yaşlı bir kadın bulup tembih etmişler, ne yapıp edip kız kardeşlerinin doğuracağı bebekleri çalıp suya atmasını rica etmişler. Sonra da kız kardeşleri köpek eniği doğurmuş gibi etrafa dedikodu yaymaya niyetlenmişler. Çok geçmeden Bagdaj'ın karısının doğum yapacağı haberini almışlar. Ablaları hasta ziyaretine gider gibi yaşlı kadını da yanlarına alıp kız kardeşlerine gitmişler. Gidince ne görsünler bütün ebeler erkek, bir tek kadın yok.

"Hay öleydiniz, ne görüyorum ben, ne zamandan beri erkekler kadınlara doğum yaptırıyor, sizi yok olasıcalar, sizi!" diyen yaşlı kadın odada bulunan kadın erkek herkesi dışarı kovalamış.

Küçük kız kardeşlerini alıp evlerine götürmüşler. Yaşlı kadın toğusa kadının başında dolanmaya başlamış, bu arada hazırladığı köpek enikleriyle çocukları değiştirecek ve çocukları suya atacak adamları da önceden ayarlayıp duvar dibine oturtmuş, adamlar suunda kadının doğurduğu altın ve gümüş çocukları alıp köpek yavruları ile değiştirmişler ve çocukları bir küpe koyup suya atmışlar. Yaşlı kadın da:

"İşte değerli gelininizin doğurduğu çocuklar." diye köpek eniklerini alıp dışarı çıkmış, bunları gören herkes şaşırmış İnsan nasıl enik doğurur demişler. Bagdaj'ın karısı enik doğurdu diye etrafa yaymışlar, bunu Bagdaj da duymuş, Bagdaj köyüne mektup yazmış.

"Beni aldattığı için karımı yedi yolun birleştiği bir kavşağa bağlayıp bırakın." demiş. Köylüler Bagdaj'ın isteğini yerine getirmişler, zaman böyle akıp geçmiş.

Suya atılan çocuklar akıntıya kapılıp giderken bir kütüğe takılmış. Bunların takıldığı yerde yaşlı bir adam ve karısı yaşıyormuş, evde onlardan başka kimse yokmuş.

Bu yaşlı karı kocanın sağılır bir keçisi varmış, keçi durumu anlayıp yavruları emziriyormuş. Bir gün ihtiyar, keçinin emildiğini fark etmiş, çok kızmış; ama keçiyi emenin ne olduğunu anlayamamış, keçinin güdüldüğü yere gidip saklanmış. Bir de bakmış ki ne görsün, iki çocuk keçiye yumulup emiyorlarmış, çocuklar onu görünce ormana dalıp kaybolmuşlar; ama sonunda yakalanmışlar. İhtiyar çocukları götürüp yaşlı karısına vermiş, yaşlı kadın onları güzelce büyütmüş. Bu çocuklar çok efendi, çok güzel iki genç olmuş. Bütün köylü onları sevmiş, herkes tarafından tanınan, bilinen birileri haline gelmişler.

Bu çocukların ününü onları suya atan yaşlı kadın da duymuş, bu durumdan çok rahatsız olmuş. Ayrıca, çocukları suya attıran teyzeleri de duymuş, huzurları kaçmış, gece gündüz gözlerine uyku girmez olmuş.

Bir gün yaşlı kadın sopasını alıp çocukların olduğu yere gitmiş. Bir de ne görsün dalyan gibi bir delikanlı, boylu boslu, güzel tenli, yakışıklı mı yakışıklı, kız desen kusursuz, bir kız da olması gereken her türlü özelliğe ve güzelliğe sahip. Yaşlı kadın eskiden suya attığı delikanlı için, böyle bir delikanlı mutlaka evlenmeli hem

de bir prensesle evlenmeli diye tutturmuş ve bir kraldan söz etmiş. Delikanlı da uçan atına atlayıp kamçısını şaklattığı gibi sözü edilen krala gitmiş.

Bu krala gelen delikanlılar, kralı görünce mutlaka taş kesilirlermiş, kralın böyle bir özelliği varmış; ama delikanlı krala görünmeden merdivenleri çıkmayı başarmış. Fakat kral onu yine de görmüş.

"Dur !" diye seslenmiş, delikanlıyı yakalayıp eline bir küp vermiş.

"*Sen bana geldiğine göre konuksun. Sana iki kez sesleneceğim. İkinci seslenişimde bu küpü gözyaşlarıyla doldurmalısın, dolduramazsan taş olursun.*" demiş kral ve iki kez seslenmiş. Delikanlı ikinci seslenişte küpü gözyaşları ile ağzına kadar doldurmuş. Bunun üzerine kral kızını delikanlıya vermiş. Delikanlı da kızı alıp gitmiş. Gittiği yerde düğün yapmış, ziyafet vermiş.

Bütün bunlar olurken Bagdaj da askerden dönmüş ve evine gelmiş. Yeniden büyük bir düzen kurmuş bir de yeni hanım almış. O sırada Bagdaj'ın kızı da kocaya gitmiş, çocukları olmuş. Ağabeyinin evlendiği prensesin bilmediği bir şey yokmuş, geçmiş de geleceği de biliyormuş.

Bir gün prenses kocasına:

"*Git, bana yedi yolun ağzında bağlı duran kadını çözüp getir.*" demiş. Oğlan uçan atına binip yedi yolun kesiştiği yere gelmiş. Bağlı duran kadını uçan atının boynuna bindirip getirmiş. Prensese bu kadının, kocasının annesi olduğunu söylemiş Çok geçmeden bu durumu Bagdaj'a bildirmişler, oğlun, gelinin, kızın ve damadın toplanıp şu tarihte sana ziyarete geleceğiz demişler. Bunun üzerine Bagdaj konu komşuyu toplayıp bir düğün yapmaya, ziyafet vermeye karar vermiş. Kurbanlar kesilmiş, abıstalar yapılmış, etler kazana konup haşlanmak üzere iken konuklar da avluya girivermişler. Konuklar avluya girer girmez ateş sönmüş, ne yaptılarsa da ateşi bir daha yakamamışlar. Bagdaj'ın oğlu kalkıp konuşmuş.

"*Bugün buraya konuk olarak gelen bizler ateşte pişen eti ve abıstayı yemeyeceğiz. Biz dil üstünde pişen et ve abısta yemek istiyoruz.*" demişler.

Toplanan kalabalık oturduğu yerden kalkıp et ve abıstanın

piştiği kazanlara doğru yönelmişler, aralarında dikilen Bagdaj'ın oğlu her şeyi karısından öğrenmiş olduğundan başlarından geçen bütün olayları tek tek anlatmış.

"*Ben küçükken, yani babamın evindeyken, komşuları yaşlı kadın, bir kardeşimi ve beni suya atmış. Ama birileri bizi bulup kurtarmış ve büyütmüş. İşte kız kardeşim yanımda, bu da bizi doğuran annemiz, yaşlı kadının sözüne uyup yedi yolun ağzına bağlattığın kadın da burada.*" demiş Bagdaj'ın oğlu.

Oğlan sözlerini bitirir bitirmez ateş yanmış, etler ve abısta oniden pişmeye başlamış. Her şey hazır olduktan sonra onları suya atan yaşlı kadın ve teyzeleri de çağrılmış. Bagdaj ve çocukları sarmaş dolmuşlar, ondan sonra hep birlikte yaşamaya başlamışlar.

*Aşamgur: Telli bir Abhaz sazı.

Taçkum'un Masalı

Taçkum adında bir ihtiyar varmış. Çok yaşlıymış, üstelik de çok korkakmış. Karısının elini tutmadan eşikten geçemezmiş, dışarı çıkamaz, su dökmeye bile gidemezmiş.

Bir kış günü, hava çok kötüymüş, kar diz boyu, etraf buz kaplıymış, kedi ölse dışarı atılamayacak zamanmış. Yaşlı kadın kocasının elini tutup tuvalete götürmek için dışarı çıkarmış. İhtiyar gökyüzüne bakınca yıldızların ışıl ışıl parıldadığını görmüş.

"Ah, bu akşam Aysırra Tepesi'nde yol tutan her kimse, kaç soyguncuyu kılıçtan geçirdiğini tanrı bilir!" demiş.

Kocakarı korkak kocasından böyle sözler duyunca onu eve sokup güzelce giydirmiş, sonra biraz peynir, biraz mısır unu ile bir azık hazırlayıp heybeye koymuş ve ihtiyarın boynuna asmış, eline bir su kabı da tutuşturup kapı dışarı etmiş, götürüp yolun ortasına bırakmış, zavallı ihtiyara avazı çıktığı kadar bağırmış:

"Şimdi nereye istiyorsan oraya git, ama sakın benim gözüme görünme, canıma yettin!.. Hele de palavraların!.." demiş ve kapıyı arkasından küt diye vurup kapatmış, gelip içeri oturmuş. İhtiyar korkmuş, tir tir titremiş, ama çare yokmuş, karısının içeri almayacağını biliyormuş, başını alıp yola koyulmuş.

Gide gide koca bir suyun yanına varmış. Bir de bakmış karşıda koca bir dev oturuyor, onu görünce ihtiyarın ödü patlamış; ama ne yapacak?

Dev de ihtiyarı görmüş ve hemen seslenmiş.

"Seni miskin ihtiyar, hemen buraya gel ve beni sırtına bindirip karşı kıyıya geçir." demiş.

"Ne diyorsun sen koca dev? Ben de o tarafa geçmek istiyorum, sen gel hemen beni karşıya geçir, başka ne işe yararsın ki, seni koca kafalı dev seni!" demiş ihtiyar, bir yandan da ne diye bulaşıyorum bu korkunç deve diye durduğu yerde korkudan titriyormuş.

Dev yerden kocaman bir taş almış, suyunu sıkar gibi yapıp avuçları arasındaki taşı un ufak etmiş.

"İşte seni böyle sıkar, suyunu çıkarırım, moruk!" diye, karşıdan ihtiyara meydan okumuş.

İhtiyar da elini yere vurup bir taş alıyormuş gibi yapmış ve dağarcığındaki taze peyniri çıkarmış, taze peyniri iyice sıkınca suyu çıkarmış.

"İşte, ben de seni böyle sıkar, suyunu çıkarırım, üstelik seni peynir gibi kuruturum zavallı dev, hemen şimdi gel ve beni karşı kıyıya geçir!" demiş, ihtiyar.

Dev çok öfkelenmiş, yine yerden kocaman bir taş almış, eliyle ufalayıp un ufak etmiş, kum haline getirip yere serpmiş.

"Kızdırma beni, seni de böyle ufalayıp kum gibi yere sererim miskin moruk, çabuk buraya gel, beni omuzlarına oturt ve ıslatmadan karşı kıyıya geçir, yoksa seni böyle toz ederim!" demiş dev.

İhtiyar hemen yere eğilip bir taş alıyormuş gibi yapmış heybesindeki unu almış, elinde sıkıp un ufak etmişcesine unları yere döküp meydan okumuş.

"Hey sen koca kafalı dev, çabuk gelip beni karşıya geçir yoksa seni mısır unu gibi öğütürüm ha!" demiş.

Dev korkmuş, ihtiyara doğru yüzmeye başlamış, ihtiyarı omuzlarına alıp karşı kıyıya geçirmiş.

Dev suyun ortasına gelince:

"Ne kadar da hafifmişsin sen miskin moruk." demiş, şaşırarak.

"Sen benim gökyüzüne tutunduğumu görmüyorsun galiba, elimi bırakırsam ne kadar ağır olduğumu görürsün." demiş ihtiyar.

"Biraz bırak şu gökyüzünü, görelim bakalım ne kadar ağırmışsın." demiş dev.

İhtiyar heybesindeki bizi çıkarıp hart diye devin ensesine

batırmış, dev acıyla kıvranarak.

“Çabuk gökyüzüne asıl, gökyüzüne asıl!” diye bağırmış.

Taçkum bizi devin ensesinden çıkarıp heybesine koymuş. Dev de rahatlamış, ihtiyarı karşı kıyıya geçirip oturtmuş.

“Ormana gir, av hayvanlarını kovalayıp bana doğru gönder, ben onları şuracıkta oturduğum yerden avlayıvereyim, sonra onları kesip bir kahvaltı yaparız.” demiş dev.

Zavallı ihtiyarın yapabileceği bir şey değilmiş bu, çok zor bir işmiş onun için, üstelik çok da korkuyormuş; ama yine de ormana girmiş, ormanda ihtiyardan ürken bazı av hayvanları deve doğru koşmuşlar. Dev onları hemen yakalamış ve derilerini yüzüp ihtiyara hazırlamış, sonra ağaca asıp ihtiyarı beklemiş. Bir süre sonra ihtiyar da gelmiş.

“Niye biraz daha göndermedin bu kadarlık av bize yeter mi?” demiş dev. İhtiyar ise onca avın hazırlanıp ağaca asıldığını görünce pek şaşırılmış, kuyruğunu dik tutmak için kükremiş.

“Ormanda başka hayvan kalmamıştı yoksa hepsini buraya sürecektim!” demiş.

Dev ayağa fırlamış:

“Şimdi sen burada kal ben ormana gidip geri kalan av hayvanlarını bu tarafa süreyim, sen de yakala.” demiş. Koca bir ağacı hart diye söküp eline almış ve ormanda ne kadar hayvan varsa ihtiyara doğru sürmeye başlamış. İhtiyar korkudan hemen bir ağaca tırmanmış, o sırada kocaman bir domuz ihtiyarı fark etmiş, onu yakalayacağım diye fırlayıp ağaca saldırınca sivri dişleri ağaca saplanıp kalmış, ağaçta sallanıp duruyormuş. İhtiyar ağaçta otururken küçük bir arı kuşunun ağaç kabukları arasında oturmakta olduğunu görmüş ve yakalayıp aşağı inmiş.

Dev ormandan dönünce sadece bir yaban domuzunun ağaca saplanmış olduğunu görmüş.

“Nerede benim ormandan kovaladığım onca hayvan?” demiş.

“İşte senin ormandan kovalayabildiğin hayvanların hepsi şu domuz ve kuştan ibaret, ben başka bir şey görmedim, gördüğün gibi yaban domuzu ağaçta, kuş ise elimde.” diye göstermiş ihtiyar. Dev küsmüş.

“Bu kuş senin gibi süfli bir adamın ne işine yarayacak.” diye

öylenmeye başlamış.

Taçkum kuşu salıp deve seslenmiş.

“Şu kuşu şimdi yakalayıp getiremezsen sen bir kuşsun!” demiş ihtiyar, kıs kıs gülererek.

Dev pek utanmış ve kuşun peşine düşmüş; ama yakalayabilir mi? Sonra etlerin tümünü alıp devin evine gitmişler.

Dev etleri parçalamaya başlamış ve pişirmek üzere hazırlamış, ihtiyarın eline de koca bir balta verip odun getirmesi için ormana göndermiş. İhtiyar baltayı taşıyamıyor, hem de çok korkuyormuş, ayrıca ağaçları kesmeyi hiç sevmiyormuş. Sonra ne kadar sarmaşık varsa toplamış, onları dizmiş; ama ihtiyar dönmeyince dev tekrar ormana gitmiş.

“Ne yapıyorsun burada Taçkum? Ne zamandan beri seni bekliyorum.” demiş dev. İhtiyar da.

“Ben bir sürü ağaç söküp bağladım, biraz sonra oraya getirecektim.” demiş, Taçkum.

“Sen onları söküp getirinceye kadar ben seni mi bekleyecektim!” diyen dev, kocaman bir ağacı söküp götürmüş ve gür bir ateş yakıp etleri ateşe vermiş.

Yemek yeme zamanı gelince dışarda yemek yiyelim diyen ihtiyar avludaki kuyunun kenarına oturmuş. Dev de koca bir geyik pişirip ihtiyarın önüne koymuş.

“Ye, doyasıya ye!” demiş dev. İhtiyar çok yiyormuş gibi yapmış. Hepsini yiyecek hali yoktu ya deve belli etmeden kalanını kuyuya atmış. Koca dev onu görecektir durumda değilmiş, şapır şupur et yemekle meşgulmüş.

Dev ihtiyara bakınca önünde et olmadığını görmüş, tekrar önüne kocaman bir but koymuş, ihtiyar onu da kuyunun içine gizlice atmış.

Yemekten sonra ikisi de bir gölgeye oturup dinlenmeye başlamışlar. Dev bu ihtiyarı bir türlü anlayamamış gerçekten güçlü kuvvetli biri miymiş, yoksa bir düzenbaz mı, bilememiş, onu öldürmek istemiş, ihtiyar uyuyunca üzerine kaynar su döküp yakacak olmuş. Dev'in homurdanmalarından niyetinin iyi olmadığını anlayan ihtiyar gece hiç uyumamış. O gece Taçkum uyanıp kendi yattığı yere kocaman bir kütük koymuş, üstüne

yamçısını sermiş, kendisi de bir ağacın arkasına gizlenmiş. Dev koca bir kazan dolusu kaynar suyu getirip ihtiyar yatıyor zannederek üstüne boşaltmış, ihtiyarı öldürdüğünü düşünüp evine gitmiş, yatıp uyumuş. Sabahleyin Taçkum devin yanına gitmiş.

“Gece çok sıcakmış, su gibi terledim, bazı kötü rüyalar gördüm, sanki kaynar sular tepemden dökülüyordu.” demiş.

Dev buna çok şaşırılmış; ama bir şey söylememiş. Ertesi akşam dev ihtiyarı kızgın demirle öldürmeyi düşünmüş. Gece yarısı olunca kızgın demiri alıp ihtiyarın yanına gitmiş, demir çubuğu ihtiyar sandığı üstü yamçıyla örtülü kütüğe saplamış, demir çubuk hart diye kütüğe girince.

“Hah şimdi öldürdüm!” diye sevinerek evine gitmiş, yatıp uyumuş.

Sabah olunca Taçkum devin yattığı yere gelmiş.

“Bu gece pireler saldırdı beni hiç uyutmadılar.” demiş, ihtiyar.

Dev korkmuş, bu ihtiyara kaynar su döktüm çok terledim dedi. Kızgın demir sapladım pire ısırıldı dedi. Bu ne biçim ihtiyardır diye derin bir nefes alıp onu nasıl öldüreceğini düşünmeye başlamış. Dev bu kadar derin nefes alınca nefesinden çıkan rüzgâr ihtiyarı uçurup tavana savurmuş. Tavandaki adamı gören dev çok şaşırılmış, bu adam tavanda ne arıyor diye düşünmüş.

“Ne işin var senin tavanda?” demiş dev. İhtiyar da.

“Çok acıktım, seni yemek için dişlerimi biliyorum.” demiş, dev çok korkmuş.

“Ne diyorsun sen delirdin mi, gel şimdi hemen yemek yeriz!” demiş.

Dev ihtiyarı ikna edip aşağıya indirmiş ve yemek yemeye başlamışlar. İhtiyar önündeki koca geyikten küçük bir parça koparıp zorla yemiş. Evin içinde oldukları için etin fazlasını atacak bir çukur yokmuş, hepsi olduğu gibi sofrada kalmış.

“Ne oldu niye yemiyorsun?” deyince Taçkum.

“Av etinden bıktım biraz da dev eti yesem iyi olacak.” demiş. Dev bunu duyar duymaz iyice korkmuş ve kaçıp ormana dalmış, gidiş o gidiş bir daha geri dönmemiş evi barkı her şeyi ihtiyara kalmış. Taçkum acele etmeden devin bütün malını atlara yüklemiş. Bunları duyan gören herkes şaşmış, efsane olmuş, Taçkum çok akıllı

ve kurnaz bir adam demişler. O zamanlar Taçkum'un köyünde Taçkum'dan başka anlatılan konu yokmuş.

İhtiyar adam ve kadın ondan sonra zengin olmuşlar, ölünceye kadar keyifle yaşamışlar.

Uzun Öküz*

Üç erkek kardeş varmış. Bir de öküzleri varmış. Bu öküz senede bir gün su içermiş. Zamanı gelince üçü birden öküzü alıp yola çıkmış. Büyüğü boynuna binmiş, ortanca sırtına, en küçük de kuyruk tarafına binmiş hep birlikte su içmek için yola düşmüşler.

Giderken bir atlıya rastlamışlar. Önde oturan şöyle demiş.

“Kurban olayım, en arkada oturan küçük kardeşimdir, giderken onu görürsün, söyle de öküzü biraz dürtün, gideceğimiz yere bu gece ulaşmak zorundayız.” demiş.

Atlı olur demiş ve öğlene doğru öküzün ortasında oturan ortanca kardeşe yetişmiş.

“Ağabeyin tembih etti, biraz öküzü dürtüklesin, gideceğimiz yere bu akşam ulaşmazsak olmaz.” demiş

“Kurban olayım, küçük kardeşim arkamda oturuyor ona söyle.” demiş.

Atlı akşamüstü öküzün en arkasında oturan küçük kardeşin yanına gelmiş.

“Ağabeylerin öküzü biraz dürtüklesin, çabuk gitmemiz gerekiyor diyorlar.” demiş.

Akşam olunca öküzü su içirmeye götürmüşler, öküz ertesi gün öğlene kadar su içmekle meşgulmüş. Öğleden sonra herkes öküzün üstüne daha önce oturduğu yerlere binmiş ve geri dönmüşler.

Gelirlerken bir kartalla karşılaşmışlar, kartal üstünde

oturanlarla birlikte öküzü kapıp gökyüzüne uçmuşlar. Gide gide bir çobanın keçilerini otlattığı yere gelmişler, öküzü üstündekilerle birlikte keçilerden birinin boynuzları arasına oturtmuşlar.

O anda hava kötüleşmiş, yağmur yağmaya başlamış, keçi çobanı yağmurdan korunmak için keçinin sakalının altına oturmuş. Hava düzeline yağmur kesilmiştir diye kafasını sakalın altından uzatıverince kartalın ağzındaki omuz kemiği keçi çobanın gözünün içine düşmüş. Keçi çobanı kemiği gözünden çıkarmaya çalışmış; ama olmamış. Eve gelince çobanın kız kardeşi kemiği çıkarıp öteye atmış. Attığı yerde kemiğin üstü toprakla kaplanmış ve orayı bin kişi mesken edinmiş.

Bin kişi bu toprağın üstünde yaşarken, bir gün bu toprak sallanmaya başlamış, halk ne olduğunu anlayamamış, tanrıya dua etmeye başlamış; ama bir işe yaramamış. Ne olduğunu merak edip dolaşırken küçük bir tilkinin bu kemiğin ucunu yakalayıp kemirmekte olduğunu görmüşler. Meğer tilki kemiği kemirdikçe yer sallanıyormuş.

O toprağın üstünde yaşayan insanlar bu tilkiyi vurup öldürmüşler. Tilkinin bir yanından çıkan deriyle orada yaşayan insanlar kendilerine ayakkabı yapmışlar; ama öbür yanını çevirememişler, öylece bırakmışlar.

Bir gün, bir kadın yün eğirip giderken tilkinin altta kalan derisini görmüş, kadın kirmenin ucuyla tilkiyi öbür tarafa çevirmiş ve kalan deriyi alıp oğluna bir ayakkabı yapmayı düşünmüş; ama ayakkabı yapacağı çocuk ayakkabıyı giyemedi ölmüş, yüz kişi birden mezar kazıp çocuğu gömmüş; ama çocuğun başı dışarıda kalmış.

Bir süre sonra bu yüz kişi birer arabayla kente tuz getirmeye gitmiş, tuzu alıp gelirlerken hava bozulmuş, tuz erimesin diye arabaları, başı dışarıda kalan çocuğun mezarına götürüp ensesinin altında bırakmışlar mandaları alıp evlerine dönmüşler.

Derken, bir adam bir gün bu yoldan geçerken ayağı arabaya takılıp düşmüş, ne oluyor diye bakınca yüz araba dolusu tuz görmüş, tuzu götürüp keçilerin önüne serperim diye düşünmüş, tuzu ceplerine doldurup yola devam etmiş. Eve gelince kız kardeşinin fasulye pişirdiğini, tuz yetmediği için komşulara ödünç tuz almaya gittiğini görmüş.

"Dur gitme! Cebimde biraz tuz olacak." demiş cebindeki tuzu çıkarıp kız kardeşine vermiş.

"Bu kadarlık tuzu ne yapacağım?" diyen kız, tekrar komşularına gitmiş.

"O gelinceye kadar, ben de burada ne işim var, diye dönüp eve geldim."

Bilin bakalım, hangisi güçlü?

Bir gün uzunluğundaki öküz mü?

Üstündekilerle birlikte öküzü kapalı kartal mı?

Bütün bunları boynuzları arasına taşıyan keçi mi?

Gözüne kemik kaçtığı halde gün boyu giden adam mı?

Yüz kişinin çeviremediği tilkiyi çeviren kadın mı? Yoksa

Yüz araba tuzu cebine koyan adam mı?

* Masalın orijinal adı "Açüaw".

Abhaz ve Şeytan

Kuabluh adında bir Abhaz ile şeytan bir yolun başında karşılaşmışlar. Şeytan sormuş.

"Sizin oralarda ne havadisler var, sefil Kuabluh?" demiş. Kuabluh yanıtlamış.

"Bu günlerde bizim oralarda en çok konuşulan haber, bir sineğin budunu sekiz köpeğin yiyip bitiremediği konusu."

Şeytan:

"Köpekler küçük olmalı, onun için bitirememişlerdir!" demiş.

Kuabluh:

"Köpekler nasıl küçük olur, kralın avlusuna giren kartalları yakalayıp yiyorlardı!" demiş.

Şeytan:

"Kartallar küçüktür de ondan!" demiş.

Kuabluh:

"Kartallar küçük olur mu, kanatları yere iniyordu." demiş.

Şeytan:

"Saray küçüktür de ondan." demiş.

Kuabluh:

"Saray küçük olur mu, bir odasına sekiz deve sığar." demiş.

Şeytan:

"Develer küçük olmalı." demiş.

Kuabluh:

"Develer küçük olur mu, boyları sarayın bahçesindeki çam ağaçlarının tepesine ulaşıyordu ki uzanıp tepesindeki dalları yiyorlardı." demiş.

Şeytan:

"Çamlar küçük olmalı." demiş.

Kuabluh:

"Çamlar küçük olur mu, kardeşim başını kaldırıp çamları bakınca kafasındaki şapka düştü." demiş.

Şeytan:

"Kardeşin küçüktür de ondan." demiş.

Kuabluh:

"Kardeşim küçük olur mu, elini uzatıp kuyudan taş çıkarıyor." demiş.

Şeytan:

"Kuyu pek derin değildir de ondan." demiş.

Kuabluh:

"Kuyu nasıl derin olmaz sabah attığı taş kuyunun dibine ancak akşama doğru düşüyor." demiş.

Şeytan:

"Gün kısaymış da ondan." demiş.

Kuabluh:

"Gün kısa olur mu, sabahleyin hamile kalan inek akşam altında buzağısı ile beraber dönüyordu." demiş.

Şeytan:

"Vay seni Apsuva ççiya, sonunda beni laf yarışında yendin." demiş.

*Ççiya: Abhazca, miskin, süfli demek.

Yalan

Benim büyük bir yilkım vardı, yilkımı otlatmak için deniz kıyısına götürür, bırakır, sonra geri gidip alırdım. Bir gün yilkımı geri getirmek üzere sahile indim, sağıma soluma bakındım, ama yilkımı göremedim. Sonra *alabaşa** denen asanı yere saplayıp, üstüne çıktım, etrafı kolaçan edince yilkımı gördüm. Gidip içlerinden bir tayı aldım bir de kısrağı alıp üstüne bindim. Tayı kısrağın boynuna oturttum, deh dedim; ama kısrağı beni kaldıramadı.

Bu kez taya binip kısrağı tayı boynuna bindirdim ve yola çıktım. Sahilde yilkıma su içiririm diye atları deniz kenarına oturdum, ama ne göreyim denizin üstü buz tutmuş. Taş attım, ama buz kıramadım, sonra kızıp başımı buza vurdum. Buz darmadağın oldu, kafam da buzun içinde kaldı. Yilkımı sulayıp yeniden taya bindim, kısrağı tayı boynuna oturttum, yilkımı da önüme katıp gelirken bir kızın, bir evin sundurmasına oturup çamgur* çaldığını gördüm. Çamgur çalarken şöyle diyordu:

"Şu gelen adamın bedeninde bir de kafası olsa ne hoş bir delikanlı olurdu."

Hemen elimi başıma sürdüm, bir de baktım ki kafam yerinde yok. Sağıma baktım, soluma baktım kafamı hiçbir yerde bulamadım, sonunda kafamın buzun içinde kaldığını hatırladım, gidip çıkarayım dedim, çok uğraştım; ama kafamı buzdan çıkaramadım. Bu kez mandaları ve atları koşup akıyar* çekirdim, gene de kafamı çıkaramadım.

Sinirlenip otururken iki eşek arısının sahile gelmekte olduğunu

gördüm, yakalayıp boyunduruğa koştum ve onlara *akyar* çektirdim. Buzu takır takır kırdılar, pat diye kafamı sudan çekip çıkardılar, tutup kıyıya attılar.

Kafamı boynuma takıp tayıma bindim, kısırağı da tayın boynuna bindirdim, yola çıkıp giderken olmayan bir fındık ağacının altında doğmamış bir tavşanın oturduğunu gördüm, tetiği olmayan bir tüfeğim vardı, bakmadan ateş ettim, tüfeğim patlamadan tavşan öldü.

Tavşanı alıp giderken karşıma biri çıktı.

"Sevineceğin bir şey söyleyeceğim; ama müjde olarak bana ne vereceksin?" dedi.

"Çok sevineceğim bir şey söylersen şu tavşanı veririm." dedim.

"Bugün baban doğdu, gözün aydın." dedi bana, sevinip tavşanımı ona verdim.

Bir de eve geldim ki babam beşikte sallanıp duruyor. Ben de sevincimden atımın boynundaki kısırağı ona verdim.

- ***Alabaşa** : Abhazlara özgü bir asa, özellikle yaşlılar arasında çok yaygın. Çok amaçlı kullanılan bir sopa.
- ***Çamgur** : Telli bir Abhaz sazı
- ***Akyar** : iki üç boyunduruğa mandaları koşup ağır bir şey çekmek için yapılan işleme denir.
- ***Raskukumdra** : Fındık ocağı. Birkaç kök fındığın bir arada olduğu küme.

Mata'nın Masalı

Mata adında bir çiftçi varmış.

Bu Mata çok fakir bir adammış. Karısı ve bir de kızı varmış.

Karısı ve kızı çok zengin bir adamın yanında karın tokluğuna eğiriyorlarmış. Kendisi de öyle, sadece karın tokluğuna birinin yanında çalışıyormuş.

Bunlar iyi kötü yiyecek bulabiliyorlarmış; ama üstlerine yiyecek hiçbir şeyleri yokmuş, çırılçıplak dolaşıyorlarmış. Sonunda Mata başka bir yerde iş aramaya karar vermiş. Kızına ve karısına:

"Ben bir yere çalışmaya gideceğim, zengin birinin yanına işçi olarak gireceğim ve para kazanıp geleceğim. O zamana kadar siz biraz idare edin." demiş.

Karısı ve kızı ne diyecek.

"İyi, git" o zaman demişler. Mata da çıkıp gitmiş.

Gide gide zengin bir adamın yanına varmış. Bu zengin adamın bir özelliği varmış, karşılaştığı bir adamın üç yıl sonra başına ne geleceğini biliyormuş. Mata bu zengin adamın yanına gidince.

"Yapılacak işin var mı?" diye sormuş.

"Olmaz olur mu, hem de çok işim var!" demiş, zengin adam.

"İş arıyorum, beni işçi olarak tutan birinin yanında bir yıl kadar çalışacağım. İstersen senin yanında çalışabilirim." demiş Mata.

"Peki, kal." demiş zengin adam.

Böylece bir yıllığına anlaşmışlar, bir yıl sonra mal sahibi

kendisine yüz lira verecekti. Anlaşma yaparlarken zengin adam

"Bir yıl sonra, süren dolduğunda yüz lira parayı sayıp önüne koyacağım, sonra sana iki seçenek sunacağım, ister yüz lirayı al gidersen, ister para yerine sana vereceğim öğüdü dinlersin. Eğer para yerine vereceğim öğüdü dinlersen para vermem bilesin, ona göre süren doluncaya kadar güzel güzel geçinelim." demiş.

Mata teklifi kabul etmiş ve işe başlamış, süresi doluncaya kadar zengin adamın yanında çalışmış, derken bir yıl geçmiş. Mata

"Artık evime gideyim, kazandığım paraları da götürüyüm." diye düşünmüş ve zengin adamın yanına gitmiş.

"Artık sürem doldu, paramı ver, evime gideceğim!" demiş.

"Peki!" demiş zengin adam ve yüz lirayı kağıt değil de çil çil altın olarak sayıp önüne koymuş. Mata da çok sevinmiş.

"Yüz liram oldu, ne mutlu bana." demiş içinden, Zengin adam ise.

"Mata evlat, seninle yaptığımız anlaşmayı anımsadın mı? Süren dolunca ya paranı alıp gidecektin ya da öğüdümü dinleyecektin." demiş.

Mata çok düşünmüş bir taraftan parayı almak istiyor, öbür taraftan da adamın vereceği öğüdü merak ediyormuş. Ne yapacağını bilemez halde kalmış, yüz sarı lira değerindeki nasihat de iyi bir nasihat olmalı, acaba hangisini alsam diye heyecandan yüreği küt küt atıyormuş, sonunda.

"Ben öğüdü alayım, para kalsın!" demiş Mata.

Zengin adam peki deyip parayı geri almış. Mata'nın caymaması için de kâğıt imzalatmış, sonra.

"Mata evlat, kim olursa olsun herhangi biri sana bir şey sorduğunda onun hoşuna gidecek yanıtı ver. Gerçeği bütün çıplaklığı ile biliyorsan da adamın hoşuna gitmeyecek olan şeyi söyleme, yalan da olsa soranın hoşuna gidecek yanıtı ver, sana verecek öğüdüm işte bundan ibaret." demiş zengin adam.

Mata ölmüş ölmüş dirilmiş. Boş yere yüz lira kaybettim, ölsem daha iyiydi, diye düşünmüş. Ne yapacak, elinde avucunda hiçbir şey yokmuş. Tekrar yüz lira için bir yıllığına işe girmiş.

Bir yıl çalıştıktan sonra.

"Sürem doldu." diye zengin adama gidince adam önüne yüz

lirayı koymuş.

"Mata evlat, istersen bu yüz lirayı al, istersen vereceğim nasihati dinle." demiş tekrar.

Mata düşünmüş, biraz daha düşünmüş; ama ne yapacağını bilememiş.

"Bu adam, akıllı bir adam belki iyi bir şey söyler." demiş içinden. Mata da.

"Daha önce de öyle zannetmiştim; ama boş çıktı ve param gitti, en iyisi paramı alayım." demiş, sonra yine vazgeçmiş.

"Parayı istemiyorum, nasihati dinleyeceğim." demiş Mata.

"Olur." demiş zengin adam, daha önce yaptığı gibi itiraz etmemesi için kâğıt imzalatmış ve paraları geri almış.

"Evlat Mata, sen hayatın boyunca başa çıkamayacağın bir adamla mal da bulacak olsan dövüşme ve bu sözlerimi de unutma." demiş zengin adam.

"Ah öleydim ben, gene ne yaptım, şimdi iki yüz liram olacaktı, yine öldüm." diyen Mata, vura vura göğsünü paralamış; ama iş biten geçmiş.

Derken bir yıl daha geçmiş.

"Artık sürem doldu." demiş Mata, zengin adam yine yüz lirayı sayıp vermiş.

"Al oğlum yüz liranı, ister paranı al, istersen para kadar değerli bir öğüt daha al!" demiş.

"Nasıl olsa başıma gelen geldi, ne olacaksa olsun bu öğüdü de alayım." demiş Mata.

"Evlat Mata gözünle görmediğin hiçbir şeye inanma, sana vereceğim öğüt bundan ibaret." demiş Zengin adam.

Mata üç yıl çalışmış, yüz yüz lira kazanmış; ama para yerine bolca öğüt almış.

Bu öğütler şunlarmış;

- 1- Biri sana bir şey sorarsa, yanıtını onun hoşuna gidecek şekilde ver.
- 2- Yenemeyeceğin adamla dövüşme.
- 3- Gözünle görmediğine inanma.

Mata kendine çok kızmış.

"Ne yaptım ben ölsem daha iyiydi." demiş; ama artık yapacak bir şey yokmuş.

"Artık sana verecek işim kalmadı." demiş zengin adam, Mata da oradan ayrılmış.

Mata kara kara düşünüyormuş, ölmek istiyormuş, geride karısını ve kızını bırakıp geldiğini anımsamış, onları anımsayınca ailesine verdiği zararlar onu daha da üzmüş. Bir hışımla yola çıkmış, giderken bir sarayın demir kapısına gelip dayanmış, sarayın etrafını saran surların her birinde bir insan başı varmış, saçları da oralara dökülmüş. Mata saraya iyice yaklaşıncaya askerler tarafından yakalanmış.

Mata'yı yakaladıkları gibi sarayın sahibi olan kralın yanına götürmüşler, bir salona almışlar, salonda gümüş bir masa, masanın üstünde de altın bir sahan duruyormuş, sahanın içinde kocaman bir yeşil kurbağa oturuyormuş, patlak gözleriyle sağa sola bakıyor, ikide birde altına kaçırıyor, tabağı ıslatıyormuş. Meğer altın tabakta oturan ve altına kaçırın bu kurbağa kralın karısıymış, huyu böyleymiş, geceleri güzel bir kız, gündüzleri de kurbağa oluyormuş, tanrı onu böyle yaratmış. Askerler, sarayın önünden geçen birini görürlerse hemen yakalayıp, altın tabak içinde oturan kurbağanın yanına götürürlermiş, kral gelen adamlara:

"Bu kurbağa bu altın tabağa yakışıyor mu?" diye sorarmış.

Kral böyle sorunca.

"Nasıl yakıştır, bu pis kurbağanın bu altın sahanın içinde ne iş var!" dermiş gelenler de, oysa kralın isteği yanıt.

"Nasıl yakışmaz, hem de çok yakışıyor." demekmiş.

Kim görse, böyle pis bir kurbağa'nın altına kaçırıp, koku salarak altın bir tabakta oturmasını yakıştıramazmış elbet; ama kral bu gerçeğe karşın sorduğu kimselerden *"yakıştır"* cevabını almak istermiş, çünkü o zaman bu kurbağa gece olduğu gibi gündüz de güzel bir kız olarak kalacaktı. Bu yüzden *"yakışıyor"* demeyenlerin kellerini uçurup kazıklara çaktırıyordu ve sarayın surlarına dizdiriyormuş.

Mata askerler tarafından yakalanınca kurbağanın yanına götürülmüş, kral da gelip sormuş.

"Evlat Mata sana bir şey soracağım." demiş kral.

Mata korku içinde ne soracak acaba diye düşünmüş, sonra.

"Nedir sayın kralım? Buyurun sorun!" demiş. Kral da.

"Evlat Mata gördüğün gibi ben bir kralım, benim gümüşten bir masam var, onun üstünde de altın bir tabağım var, bu altın tabağın içinde patlak gözlü bir kurbağa oturuyor. Bu kurbağa sence buraya yakıştı mı?" demiş.

Bunun buraya yakışmadığı belli; ama ben ne demeliyim diye düşünürken, zengin adamın yanında çalıştığı sırada üç yüz lira katılığı aldığı öğütleri anımsamış, bunlardan biri,

"Sana biri, bir şey sorarsa ona gerçeği değil, hoşuna gidecek cevabı ver." imiş.

Mata, tamam demiş içinden, kral bundan rahatsız olmasa insanlara bunu sorar mıydı, diye düşünmüş.

"Saygı değer kralım, ben senin bilmediğin bir şeyi bilecek bir insan değilim, ilk bakışta bu gümüş masanın üstünde duran altın tabaktaki kurbağa bu masaya yakışmıyormuş gibi gelebilir, başkaları ne düşünür bilmem; ama bence bu kurbağa bu altın tabağa çok yakıştı, fakat altın tabak bu gümüş masaya pek yakışmamış, keşke o da altın olsaydı." demiş.

Mata sözlerini bitirir bitirmez kurbağa müthiş güzel bir kız olmuş, neşe dolu kahkahalarla sahandan fırlayıp aşağı inmiş. Mata ne olduğunu anlayamamış. Bir kurbağanın topuklarına kadar inen saçlarıyla dünya güzeli bir kız oluvermesi onu çok şaşırtmış.

Bunun üzerine kral.

"Mata evlat, ben uzun zamandır bu kadınla beraberim. Tanrı onu böyle yarattı geceleri güzel bir kız, gündüzleri kurbağa oluyordu. Bir gece rüyamda ne yapmam gerektiğini gördüm."

"Rastladığın herkese sor, yakıştı diyen biri çıkarsa kurbağa gündüzleri de genç kız olur." dedi bir ses bana, ben de bunu yaptım, ama kimseden istediğim yanıtı alamadım. Herkes acı gerçeği yüzüme vuruyordu, ta ki sen gelinceye kadar, beni sen kurtardın, bu iyiliğini nasıl ödeyebilirim?" demiş kral.

"Sen bilirsin, yüce gönlün bilir, yoksa izin ver de evime gideyim." demiş Mata.

Kral Mata'ya köylerinden birinin beyliğini vermiş, bolca mal mülk, yeterince adam, yanı sıra sayısız para ve altın vermiş. Mata da neşeyle evine dönmek üzere hazırlanmış.

İşte yüz sarı lira değerindeki öğüdün kazandırdığı şeyler bunlarmış.

Mata davalarını, parasını pulunu ve adamlarını alıp evine gitmek üzere yola çıkmış, yolda bir gölge bulunca biraz oturup dinlenmek istemiş.

Otururken kendisinden daha çok malı olan bir tacirin kendisine doğru yaklaşmakta olduğunu görmüş. Adam iyice yaklaşıncaya aynı ağacın öbür tarafına geçip gölgeye oturmuş.

Tacir Mata'nın malını görünce onu elinden almak için bazı hinlikler düşünmüş.

Derken, ağacın tepesine bir güvercin gelip konmuş. Tacir ağaca konan güvercini yakalamak için Mata ile yarışa girmek istemiş.

"Mata gel seninle yarışalım, iki zengin adam bir araya gelmişken bir isim yapalım, şu dünyaya bir şan ve şöhret bırakalım." demiş.

"Nasıl?" demiş Mata.

"Şu ağaçta oturan güvercini yakalamak için yarışalım." demiş tüccar.

"Nasıl yarışacağız?" demiş Mata.

"Şöyle; sen ağaca çık, kuş seni görmeden onu yakala bütün malım senin olsun, yakalayamazsan senin bütün malın benim olsun." demiş tacir.

Mata önce, bunu yakalayamayacak ne var, yaprakların arasına girer gizlice yakalarım, diye düşünmüş; ama sonra zengin adamdan parayla aldığı öğütlerden biri gelmiş aklına; *"yennemeyeceğin adamla yarışma."* demişti adam.

Mata hemen bunu hatırlamış.

"Hayır, ben yakalayamam!" demiş.

"Peki, öyleyse ben yakalıyayım o zaman." demiş tacir.

"Tamam, ağaca çık kuşu yakalayıp getir, malımın tümünü sana vereyim, yakalayamazsan malının tamamını sen bana verirsin olur biter." demiş Mata.

Tacir razı olmuş, sonradan caymayacakları biçimde gereken güvenceleri hazırlamışlar.

Tacir ağaca çıkmış güvercine yaklaşmış tam yakalayacakmış; ama güvercin uçup daha yukarılara konmuş. Tacir korkmuş tekrar kuşa yaklaşmış yavaş yavaş elini uzatmış, kuş bu kez daha yükseğe uçmuş. Tacir de onun arkasından daha yükseklerle tırmanmış, tam kuyruğunu yakalamak üzereymiş ki bu kez kuş gökyüzüne uçmuş.

Tacir ölmekten beter olmuş, canının yongası malını Mata'ya vermiş, iki eli böğründe yola revan olmuş. Mata malına mal katıp evin yolunu tutmuş.

Mata tam eve yaklaşmak üzereyken komşularından birinin sırtına bir balta yüklenip hızlı hızlı gelmekte olduğunu görmüş.

"Eve bir an önce gidip ailemin durumunu bir anlasaydım, ailem var mı yok mu, ne haldeler?" diye düşünmüş gelen adamın adı İso'ymuş.

"Hey İso!" diye seslenmiş.

"Efendim!" demiş İso.

"İso buraya gelsene." demiş Mata, İso da Mata'nın yanına gitmiş.

"Beni tanıdın mı İso?" demiş Mata.

"Hayır, tanıyamadım." demiş

Aradan dört yıl geçmiş, tanınması mümkün değilmiş.

"Benim Mata," demiş sonra başından geçenleri anlatmış

"Ne haber, ailem nasıl, onları hiç gördün mü?" diye sormuş Mata.

İso düşünmüş.

"Bu köyümüze gelip yeniden yaşamaya başlarsa bunca davar, mal ve mülk ile gelir, beni de inek çobanı yapar, yoksa ne yapacak, en iyisi şöyle diyeyim de geri gitsin." demiş İso içinden ve devam etmiş.

"Nerede kaldı ailen, karın ve kızın öldü. Evin barkın gölet oldu, içinde kurbağalar yaşıyor. Evine gidip su birikintileri göreceğine görmesen daha iyi." demiş İso.

Mata da madem öyle evime ne diye gideyim, dönüp şuralarda

kendime bir mekân arayayım diye düşünmüş. Dönüp geri yola düşmüş, birden zengin adamın dedikleri aklına gelmiş.

“Gözünle görmediğine inanma.” demişti ya.

Bunu hatırlayınca.

“Bak, bu güne kadar zengin adamın nasihatleri ile bu duruma geldim, bu nasihatini de deneyeyim, gidip gözümle göreyim.” demiş ve dönüp evine gitmiş, avludan içeri girince eski evinin yerinde durduğunu görmüş, karısı ve kızı da perişan halde ocağın başında oturuyorlarmış.

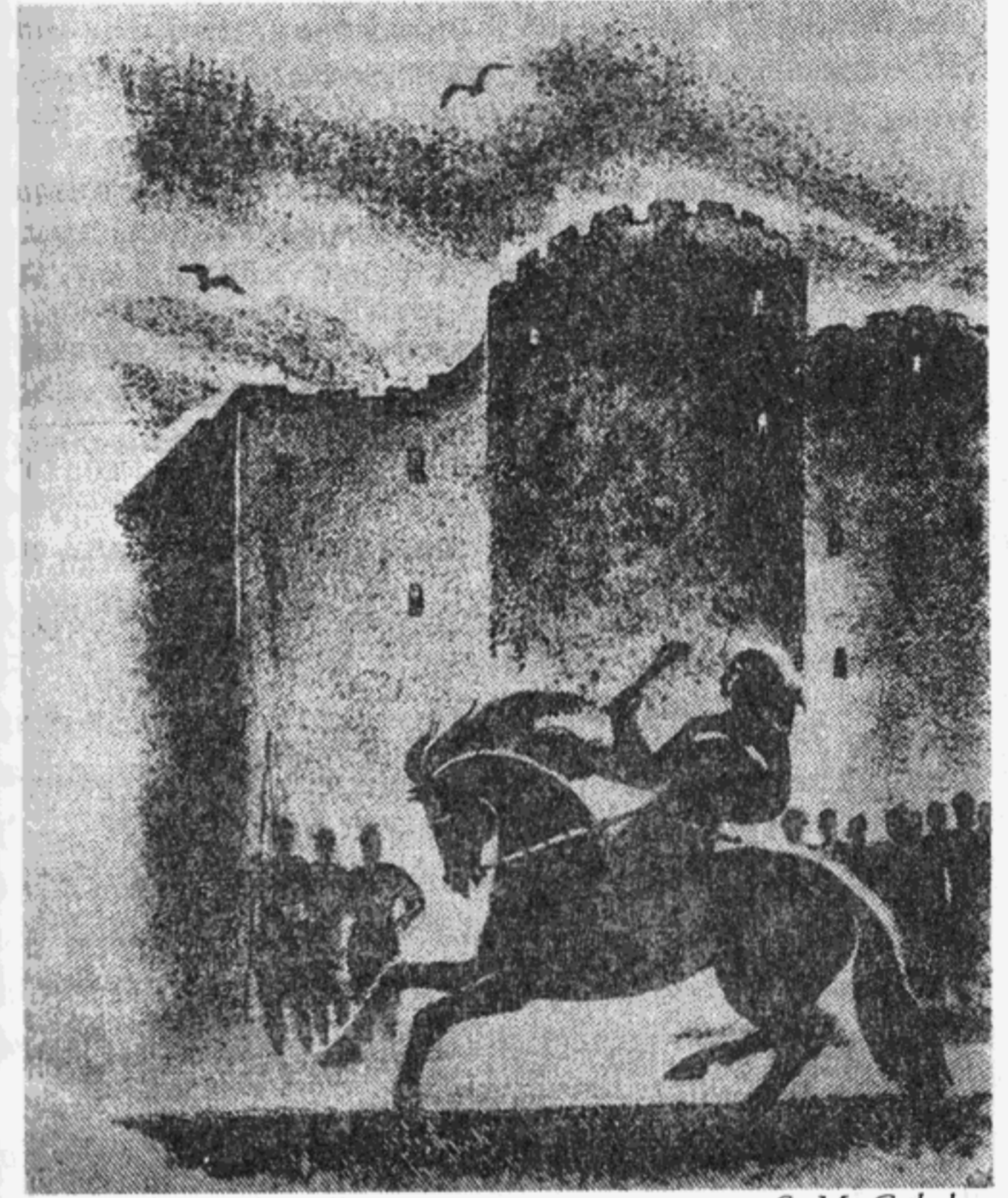
“Kim bu gelen kral, mezarlık gibi viran evimize neden geldi.” demişler içlerinden.

Mata'yı ilk gördüklerinde tanıyamamışlar. Dört yıldan beri onu görmemişler. Bunca zaman geri gelmeyince öldüğünü ya da kaybolduğunu sanmışlar.

“Benim Mata, korkmayın.” demiş Mata.

Ailesi çok sevinmiş. Hemen ailesine güzel bir ev yapmış, ekip biçmeye başlamış. Köyünün beyi olmuş, kendisini kandıran İso'yu da bir yıl süreyle inek çobanı yapmış.

Dün akşam ben de oradaydım. Hiç olmayan biri gibiydim, düğün vardı, görmemişler gibi yiyip içtik, hiç içmemiş gibi sarhoş olduk. Hiç oturmamış gibi sabah erken sofradan kalktım, hiç yürümemiş gibi yalpalayarak geldim. Şu yeni öyküyü de bir yalanmış gibi size anlattım, yalan mı gerçek mi siz karar verin, bu olay gerçekse bu masal da gerçek olsun.

S. M. Gabelya

Lagu Yıpa Hançkut

Lagu adında ünlü bir çiftçi varmış, hırsızlıkta ve haylazlıkta kimse onunla baş edemezmiş, huysuz bir adammış, onun kötülükleriyle baş etmek mümkün değilmiş. Heyt, derse önüne kimse geçemezmiş, adı her yere ulaşmış. Yetişmediği mahalle bile yokmuş.

Make, Maje ve Hançkut adında üç oğlu varmış. Make ve Maje fena sayılmazmış, gezgin adamlarmış; ama Hançkut inek çobanı olmaktan başka bir işe yaramazmış.

Böyle giderken babaları Lagu hastalanmış, iş yapamaz hale gelmiş. Ölmeye yüz tutunca çocuklarının üçünü de yanına çağırılmış.

“Evlatlarım, oğullarım ben ölüyorum, ama siz kendinizi gülünç duruma düşürmeyin, beni toprağa verdiğiniz akşam sırayla bekleyin. İlk akşam Make sen bekle, sen büyüksün, ertesi akşam ortanca oğlum Maja beklesin, en son akşam da en küçük oğlum Hançkut beklesin. Üçünüzün de kısmeti orada olacak.” demiş ve o anda can vermiş.

Mezarı kazmak üzere gün biçmişler, *şüachüayü* denen cenaze habercilerini göndermişler, eşi dostu ağlatıp ölüyü gömmüşler.

O akşam mezarı beklemeye gitmesi gereken Make imiş; ama gitmemiş, başka yere gitmiş, mezara gitmediğini görünce Hançkut gidip sormuş.

“Nereye gidiyorsun, babamın vasiyetini unuttun mu? Bu akşam babamı beklemeye gitmeyecek misin?” demiş.

“Sen Hançkut, inek çobanı olmaktan başka bir şey bilmezsin. Biri ölüm döşeğinde can çekişirken bir şey söyledi diye onu yapmak zorunda mıyız?” demiş Make.

“Peki, gitme.” demiş Hançkut geri eve dönmüş. Make de atına atlayıp başka bir yere gitmiş. Hançkut eve gelince bir horoz kesip pişirmiş, alıp mezarın başına gitmiş.

Mezarlığın başında duran büyük meşe ağacının altına gidip kalın bir urganla kement atmış. Kendisi de biraz kenara çekilip oturmuş.

O gece yarısı meşe ağacının altında siyah bir bulut kümesi belirmiş.

Buluttan raş cinsi uçan bir at fırlayıp mezarlığa doğru yönelmiş, mezarlığa yaklaşıncaya, kement atıp boynuna dolamış. At epey debelenmiş; ama kurtulamamış oraya yığılıp kalmış.

Hançkut atın başına gidince at konuşmuş.

“Bu gün beni rahat bırak, sonra ne zaman istersen senin için hazırım.” demiş.

Hançkut da raş cinsi uçan atın dediğini, iki etmeden yapmış

gidip onu çözmüş.

“Teşekkürler Hançkut, daha sonra ben sana yardımcı olacağım, bana ihtiyacın olduğu zaman şuradaki dut ağacının altına gel ‘rahvan raş at’ deyip kamçını üç kez ağaca vur, beni karşında bulursun.” demiş raş cinsi uçan at.

Sabah olunca Hançkut eve dönmüş ineklerini alıp otlatmaya götürmüştü, öğleye kadar inekleri güdüp öğleden sonra eve dönmüştü.

O akşam ortanca oğlan Maje'nin nöbet tutması gerekiyormuş; ama Maje de nöbete gitmemiş.

“Babam ölüm döşeğinde bir şeyler saçmaladı diye, nöbet mi tutacağım.” deyip başka bir yere gitmiş.

Hançkut o akşam da bir horoz kesip pişirmiş, horozu cevizli sosla terbiye etmiş, babasının mezarının başına bir sofraya kurmuş, meşe ağacının altına da bir kement atmış.

Gece yarısı ağacın üstüne ateş kırmızısı bir bulut çökmüş. Bu bulut yığınınından yine raş cinsi uçan bir at fırlamış, at tam mezarlığa doğru giderken kement boynuna takılmış, at kurtulmaya çalışmış; ama kement bırakmamış.

Hançkut atın yanına gitmiş at da:

“Eğer tanrının kuluysan şimdilik beni sal, görürsün bak ileride çok işine yararım, sıkıntıya düştüğün bir anda şurada duran dut ağacının altına gel, üç kere ‘rahvan al at’ de, beni hemen karşında bulursun.” demiş.

Hançkut raş cinsi uçan atın söylediklerine inanıp kementi çıkarmış, atı salıp evine dönmüş. Tekrar ineklerini alıp gütmeye gitmiş.

O akşam nöbet tutma sırası zaten kendisindeymiş. Hiç bir şey demeden bir horoz kesip pişirmiş, horozu cevizli sosla karıştırıp babasının mezarına gitmiş, mezarın başına güzel bir sofraya kurmuş, ağacın altına da kement atıp gizlenmiş.

Gece yarısı olmuş; ama bir şey görmemiş, tam şafak sökmek üzere iken ağacın üstüne beyaz bir bulut çökmüş. Beyaz bulutun arasından bir kır at çıkmış, at bulutun arasından çıkar çıkmaz mezarlığa doğru yönelmiş; ama o da kemende takılıp kalmış, kurtulmaya çalışmış, becerememiş. Hançkut atın yanına gitmiş.

At Hançkut'u görünce yalvarmış:

"Şu an beni serbest bırak, istediğin zaman senin yardımcım olurum. Başın dara düştüğünde şu dut ağacının altına gel. Üç kere kamçınla ağaca vur ve 'rahvan kır at' de ben hemen orada olacağım ve sana yardım edeceğim." demiş.

Raş at bunu der demez Hançkut kemendi çıkarıp atı salmış ve evine dönmüş.

Ağabeyleri ise, Hançkut'un budalanın teki olduğunu, çobanlıktan başka bir şey bilmediğini sanıyorlarmış, yaptığı işleri bilmiyorlarmış.

Derken, etrafa bir haber salınmış.

"Kral kızını sarayın kulesinde oturtmuş, atıyla kuleye sıçrayıp prensesin elindeki 'amatarbaga' denen nişan yüzüğünü alan prensesle evlenecek," demişler.

Bunu duyan ve kendine güvenen herkes saraya girmiş. Bir dul kadın oğlu bile evde kalmaksızın herkes kuleye atlamış, hoplamış, zıplamış, dans etmiş; ama kimse kızın elinden 'amatarbaga'yı almayı başaramamış. Bu toplantıya Make ve Maje de katılmış, fakat boşuna gidip gelmişler, hiçbir şey becerememişler. Bir yıl süreyle uğraşmışlar; ama kimse prensesin elinden 'amatarbaga'yı alamamış.

Hançkut olayı biliyormuş, insanlardan duymuş; ama kasıtlı olarak ağabeylerine sormuş.

"Neredesiniz, bir aydır bir yerlere gidip süklüm püklüm geri dönüyorsunuz, nedir bu iş?" demiş.

"Seni ilgilendirmez, sen ineklerini kurda kuşa yedirme yeter," demişler.

Hançkut başka bir şey söylememiş ağabeyleri atlarına binip gidince kendisi de kamçısını alıp dut ağacının altına gitmiş.

Dutun altına gidince kamçısıyla duta üç kez vurmuş.

"Haydi, seni şimdi istiyorum rahvan yağız at." demiş. Yağız at da.

"Buradayım, ne derdin var?" diye fırlayıp Hançkut'un önüne durmuş.

"Kral kızını sarayın tepesine oturtmuş, atıyla kuleye sıçrayıp prensesin elinden 'amatarbaga'yı kapana kızını verecek." demiş

Hançkut.

"Öyleyse sağ kulağımdan gir sol kulağımdan çık!" demiş yağız at. Hançkut rahvan yağız atın sağ kulağından girip sol kulağından çıkınca tepeden tırnağa öyle bir giyiniş kuşanarak çıkmış ki gören *'akrabam olsaydı'* dermiş. *Kumjüsü, kabası** ve her türlü aksesuarı ile pek görkemliymiş.

"Şimdi gel üstüme bin." demiş raş at, Hançkut da atlayıp yağız ata binmiş.

Haydaa!.. deyip uçarken iki ağabeyine de yetişmiş, onları geçip kralın avlusuna girmiş. Tam o sırada avluda bulunan, kalabalıktan çıkan gürültü ve uğultu birden bire kesilmiş, herkes dönüp hayranlıkla Hançkut'a bakmış. Atlı avluya girdiği gibi müthiş bir gösteri yapmış, atına dans ettirip göz kamaştırmış. Yağız at durup Hançkut'a sormuş.

"Başka bir isteğin var mı?" demiş.

"Şimdi kıza doğru sıçra, ve bir saçan kadar yaklaş, sonra kalabalığı şaşkırtacak şekilde avluya atlayarak dans et ve çıkıp git!.." demiş Hançkut.

Dediği gibi at dans ettikten sonra, kıza doğru uçmuş ve kıza bir saçan kadar yaklaşmış, sonra aşağıya atlamış, meydanda duran hacin önünde de adamakıllı dans etmiş ve avludan fırlayıp gitmiş. O gün ondan başka kimse atını dans ettirememiş kalabalık dağılmış. Hançkut dut ağacının altına gidip raş atının sağ kulağından girip sol kulağından çıkmış ve yine eskisi gibi inek sağdığı elbiselerini giyip oradan uzaklaşmış, doğruca eve gelmiş.

O akşam ağabeyleri de süklüm püklüm eve gelip oturmuşlar.

"Neredeydiniz, neden bu kadar kederli sininiz?" diye sormuş ağabeylerine.

"Sen çeneni kapamaz mısın, sana ne bundan?" demişler.

Ertesi gün, gün ağarınca Make ve Maje çekip gitmiş.

Hançkut da kamçısını alıp dut ağacına gitmiş.

Kamçısını duta değdirdikten sonra *"rahvan al at"* deyip üç kez dut ağacının gövdesine vurmuş.

"Heyy, ne derdin var?" demiş at ve yanına gelmiş. Hançkut da ona derdini anlatmış.

"Öyleyse sağ kulağımdan gir sol kulağımdan çık." demiş raş at.

O da, atın sağ kulağından girip sol kulağından çıkmış, çıkınca tepeden tırnağa atın renginde giyinip kuşanmış olduğunu görmüş kumjü, aba, yamçı, kamçı, eyer, kama, kemer her şey atın rengindeymiş

"Artık gel üstüme bin, gidelim." demiş at.

Hançkut ata binmiş, sonra ok gibi fırlamış, giderken ağabeylerine yetişmiş, onları geçip öğlen olmadan kralın avlusuna girmiş.

Sarayın avlusu insanla doluymuş, iğne atsan yere düşmezmiş, insanlar ne yapacağını nereye kaçacaklarını bilememişler.

Hançkut avluya girince atına dans ettirmiş, atın avluda bıraktığı ayak izleri akarsu yatağı gibi derinleşmiş, üç kez gidip geldikten sonra.

"Başka bir isteğin var mı?" diye sormuş at.

"Şimdi kuleye atla, kıza bir arşın yaklaştığında o da sana yaklaşacak, ben ona dokunmadan sen aşağı atla, sonra tekrar dans edip avluyu terk et." demiş Hançkut.

Bu sözü duyan at, ipek bir mendil gibi havaya uçmuş ve prensesin oturduğu yere ulaşmış, kız eğilmiş; ama Hançkut ona değmeden yeniden aşağı atlamış ve avluda bir tur atıp dans etmiş, sonra avludan fırlayıp gitmiş. Herkes ağzı açık onu seyretmiş.

O gün de başka bir şey olmamış, halk gördüklerini hayretler içinde birbirlerine anlatıp durmuş.

Hançkut dut ağacının altına gitmiş, tekrar çoban elbiselerini giyip eve dönmüş, ağabeyleri de eve gelip oturmuş, ne yapacaklarını bilemez durumdaymışlar.

Ertesi gün Hançkut sürüleri otlatıp getirmiş, güneş yükselmek üzere iken kamçısını alıp dut ağacının altına gitmiş.

"İşte seni şimdi istiyorum, rahvan kır at!" demiş, kamçısını üç kez ağaca vurmuş.

"Heyy, ne sıkıntın varsa ben hazırım." diye dikilmiş at Hançkut'un karşısına.

"Kralın kızı iki aydan beri sarayın kulesine oturmuş, kimseye 'amatarbaga' vermiyor, bugün oraya gitmeliyim." demiş Hançkut.

"Hiçbir şeyden korkma git, sağ kulağımdan gir sol kulağımdan çık." demiş at. Hançkut da dediğini yapmış, atın kulağına girip

çıkınca kendisinin tepeden tırnağa beyazlara bürünmüş olduğunu görmüş

"Haydi, şimdi bin gidelim." demiş at. Hançkut da şafak gibi bombeyaz giysileriyle gidip atın üstüne oturmuş. *"Hoop"* diye atını topuklayınca at ok gibi fırlamış, giderken ağabeylerine yetişmiş ve hemen aralarına dalıp onları geçmiş, dosdoğru kralın avlusuna girmiş, herkes şaşırmış, o an herkes avluda duran haçın altına durup tanrıya dua etmeye başlamışlar. Kral korkmuş ne yapacağını bilememiş.

"Tanrım beni koru, üç gündür avluma giren bu atlılar nereden geldi, tanrıdan gelmiş olmasınlar." demiş, istavroz çıkarıp yeri bilmemiş.

Hançkut yeniden avluya girmiş, bu kez kır atıyla dans etmiş. Daha önce yağız at ve al at ile yaptığı dans gibi değil de, daha çokkulu ve görkemli bir dans sergilemiş, at Hançkut'a sormuş.

"Başka bir isteğin var mı?" demiş.

"Artık, prensesin oturduğu kuleye sığra, beni ona yaklaştırabildiğin kadar yaklaştır." demiş Hançkut.

Bu konuşmadan sonra at bir sıçrayışta prensese ulaşmış. Hançkut elindeki nişan hediyelerini prensese vermiş, prensesin uzattığı *amatarbaga* yüzüğü elinden almış, tekrar avluya inip dans etmiş, sonra inci gibi alandan fırlayıp gitmiş. Avludaki kalabalık olanları görünce evlerine dağılmış.

Hançkut da dut ağacının altına gidip atını bırakmış çoban elbiselerini giyip geri gelmiş.

Kral damadını tanıma fırsatını bulamamış, kızına adam göndermiş.

"Seni nişanlayan delikanlı kimdir, ne söyledi, düğün için gün verdi mi?" diye sormuş.

"Bana bir şey söylemedi, yalnız kendisini görürsem tanırım, halkı toplu." demiş kız.

Kral halka haber salmış, halk toplanmış, prenses yanındaki nedimeleriyle halkın arasında dolaşmış; ama o delikanlıyı görememiş.

"Hiç kimse kalmasın, herkes gelsin." diye yeniden haber salınmış. Ertesi gün bütün ahali toplanmış. Hançkut da çoban giysilerinin

üstüne kıpkırmızı bir yamçı geçirip kalabalığın arasına karışmış.

Prences kalabalığın arasında dolaşırken Hançkut'u görmüş, yırtık pırtık elbiselerinin üzerine geçirdiği kıpkırmızı yamçıdan çıkan elinde müthiş bir parıltı varmış, kız yaklaşıncaya parmağında ışıldayan yüzüğün kendi yüzüğü olduğunu anlamış, Hançkut'u elinden yakalayıp öne çıkarmış.

"Beni nişanlayıp giden delikanlı buydu." diye, babasına göstermiş. Kral çok bozulmuş, halkın önünde mahcup olmuş, bir şeye benzemese de kızını vermek zorunda olduğunu biliyormuş. Kızını ve damadını götürüp bir kulübeye oturtmuş. Bir tomruğu sıyırıp sedir yaptırmış. Kral bu kızını ölü saymış, diğer kızlarının kocalarını damat kabul etmiş. Böyle giderken bir gün krala çok kötü bir baş ağrısı musallat olmuş, damatlarını çağırıp derdine çare bulmak üzere dört bir tarafa göndermiş. Damatlar gece gündüz dolaşmışlar; ama bir çare bulamamışlar.

Hançkut ise kendisi için yapılan sedirin üstünde bile yatmıyormuş, ocak başına oturmuş oradan ayrılmıyormuş, hatta uykusu gelince oracıkta yere uzanıp yatıyormuş.

"Krala ilaç aramak için ben de gitmek istiyorum, bana da bir at versinler." diye krala adam göndermiş Hançkut.

Krala iletmişler, kral bunu duyunca.

"Zaten onun yüzünden hastayım, verin ona kötü bir at da bir çukura düşüp gebersin." demiş.

Kralın en kötü atlarından birini Hançkut'a göndermişler. Hançkut da kötü ata binince iyice kötü görünmüş, hele de kırmızı yamçısıyla orada dikilen kalabalığı adeta tiksindirmiş, yuh çekip atını dürtükledikten sonra avludan kovalamışlar onu.

Hançkut ise, kötü atı yolda birisine bırakmış.

"Ben gelinceye kadar bunu iyice besle." demiş, kendisi de rahvan yağız atına binmiş, sonra atına dönüp:

"Kayın pederime bir baş ağrısı musallat oldu, ona çare bulmaya gitmek zorundayım!" demiş, at da:

"O kolay Hançkut, denizin ortasında sırtı görünen bir gulşap var, ilaç onun karnında, ben seni oraya götüreceğim. Yalnız, deniz kıyısına inince sen kamçınla sağ tarafıma iyice vur, öyle vur ki kamçımın dili kopsun. Sonra ben gulşapı vurup ikiye böleceğim sen de

derisini çek, suya düşen her türlü cansız şeyi topla." demiş raş at.

Bunu duyan Hançkut atını deniz kıyısına sürmüş ve hemen kamçısını çıkarıp şaklatmış, kamçının dili raş atın derisini çözülmüş.

Raş at doğruca gulşapın yanına gitmiş kafasıyla gulşapı ikiye bölmüş, gulşapın içinden bir geyik çıkmış. Hançkut kılıcıyla geyiği ikiye bölmüş, onun içinden de fırt diye bir tavşan fırlamış, tavşanı da ikiye bölmüş, tavşanın içinden küçük bir kutu çıkmış, kutu oraya düşmüş, kutuyu yakaladığı gibi yüzerek karşı kıyıya geçmiş.

Bu kutunun içinde bir köstebek varmış, bu köstebeğin kafatası kayın pederin ilacı olacaktı. Hançkut bu ilacı alıp hazırlarının üzerine koymuş ve eve dönmüş.

Gelirken büyük bir ormanın içinde oturulacak güzel bir yer görmüş, biraz dinlenmek için orada konaklamış, atını da bağlamış, orada dinlenmek üzereyken bacanaklarının gelmekte olduğunu görmüş. Onlar kendisini görürse tanımazlar, tanısalar da yanına gelmezlermiş. Onların uzaktan geçip gitmekte olduklarını görünce:

"Buraya gelsenize!" diye seslenmiş.

Onlar da:

"Bu adam bize ne söyleyecek acaba?" diye heyecanla kendilerini çağıran adamın yanına gitmişler.

"Nereden geliyorsunuz, burada ne arıyorsunuz?" diye sormuş Hançkut.

"Biz kralın damatlarıyız, kayın pederimizin ağır bir baş ağrısı var, neredeyse bir aydır ona ilaç arıyoruz, onu iyileştirecek ilacı hâlâ bulamadık." demişler.

"Aaa öyle mi, peki size bu ilacı bulursam bana ne verirsiniz?" demiş Hançkut.

"Aaa ne vermeyiz ki" diye parmaklarını kesip vermişler.

"Alın öyleyse!" diye hazır kalemlerinin içindeki köstebek kafatasını çıkarıp vermiş.

Bunlar ilacı alıp götürmüşler, kral başına sürer sürmez iyileşmiş.

Ertesi gün Hançkut, raş atını salıp çoban elbiselerini giymiş ve kötü atını bıraktığı yere gelmiş, at beslenip güçlenmiş.

Atına binip gelirken kralın avlusuna girmiş, birileri çığlık çığığa bağıryormuş.

"Hançkut atını beslemiş olarak geldi." demişler ve krala haber vermişler.

"Hay onun canı çıksaydı, gebermeden geldi mi gene?" demiş kral bozularak.

Hançkut atını salmış, gidip ocağın başına oturmuş. Derken kral yeniden hastalanmış, bu kez beline kötü bir ağrı saplanmış, belinin ağrısından yerinde duramaz olmuş.

Kralın damatları yeniden atlarına binip gitmişler ve bir süreyle kralın derdine derman arayıp durmuşlar.

Hançkut ocağın başında yayılırken durumu öğrenmiş ve hemen krala adam göndermiş.

"Mümkünse bana bir at göndersin, ben de ona ilaç arayacağım" demiş.

Kral bunu duyunca sinirlenmiş.

"Hay ocağı sönesice, zaten beni bu eşek hasta etti, hala ne konuşuyor, götürün onu kötü bir eşeğe bindirip gönderin gitsin, bir yerde düşer de geberir, ben de kurtulurum." demiş.

Kral böyle söyleyince gidip uyuz bir eşek bulup getirmişler ve Hançkut'u bindirip "Haydi yallah," diye göndermişler. Hançkut giderken kötü eşeği bir yere bırakıp kendisi rahvan al atını çağırılmış.

"İşte böyle, böyle bir sıkıntım var." demiş raş atına, at da.

"O kolay, korkma, yedi dağın ötesinde bir tepede yüz yaşında kocaman bir ayı oturuyor, onun belindeki kemik iliği kayın pederinin ilacıdır, ben seni oraya götüreceğim, vadiye inince kamçını çıkarıp kuvvetlice şaklat, öyle şaklat ki derim düşsün, sonra rahat ol, ben ayının belini ikiye ayırınca, belindeki kemik iliğini çıkar." demiş raş at.

Bunu duyduktan sonra hemen atına atlayıp fırlamış ve ateş gibi yola koyulmuş, ışıldayarak vadiye varmış, orada hiç duraksamadan şak diye kamçısını çıkarıp atına vurmuş, öyle vurmuş ki çıkan ses atın üstündeki deriyi sıyrıp çıkarmış, raş at hemen fırlayıp ayıyı tam ortasından ikiye bölmüş. Hançkut da rahatça ayının belindeki kemik iliğini çıkarıp almış. Dönerken tekrar bacanaklarıyla karşılaştığı

gelmiş. Atından inip oturmuş, oturunca bacanakları onu fark etmişler, çok korkmuşlar. Kendisi de bu durumu fark etmiş.

"Buraya gelin!" diye çağırılmış onları. Onlar da.

"Ne diyecek acaba?" diye korkarak yanına gitmişler.

"Nereye gidiyorsunuz, burada ne arıyor sununuz?" diye sormuş.

"Uzak bir yere gidiyoruz, biz kralın damatlarıyız, kayın pederimize bir bel ağrısı hasıl oldu, neredeyse bir aydır bunun peşindeyiz ve ona bir çare bulamadık." demişler.

"Siz kralın damatları, anlaşılan işiniz oldukça zor, o aradığınız şeyi bize verirsem bana ne verirsiniz?" diye sormuş Hançkut.

"Onu bize verirsen, senden hiçbir şey esirgemeyiz, istersen alarımızı bile veririz." demiş damatlar.

"Bende onun ilacı var, bunun için sizden para pul istemiyorum, bu parmaklarınızı kesip bana verin, başka bir şey istemem." demiş Hançkut.

"Alsenin olsun, onu mu esirgeyeceğiz," demişler başparmaklarını kesip Hançkut'a vermişler.

Hançkut da hazırlarının içinden ayı kemiğinin iliğini çıkarıp almış, hemen alıp gitmişler, gittikleri gibi kralın beline sürmüşler, derer sürmez kral iyileşmiş.

Hançkut ise atına binip dut ağacının altına gelmiş, eski elbiselerini giymiş, kötü eşeği de bıraktığı yerden almış, binip geri dönmüş.

Onu gören insanlar koşarak krala gitmişler.

"Hançkut gene kurtulmuş, sapasağlam geliyor." demişler.

"Hay gelmez olaydı, bir şey de olmuyor bu adama!" diye söylenmiş kral.

Hançkut gidip yine kulübesine oturmuş.

Hançkut'un karısı babasının bu damadından hoşlanmadığını biliyormuş, ama kocasında gizli bir cevher olduğunu da biliyormuş.

Derken kral yine hastalanmış, bu kez karnı ağrımaya başlamış, damatlar tekrar atlarına binip ilaç aramaya çıkmışlar; ama nerede, bir türlü bulamıyorlarmış, neredeyse aramaktan ölmek

üzereymişler.

Hançkut bunu duyunca çok üzülmüş, kendisi de ilaç aramak istemiş, krala adam göndermiş.

"Kral bir at göndersin, ben de ilaç aramaya gideceğim." demiş.

"O tanrının cezası hala mı konuşuyor, beni hasta eden zaten hiçbir şey vermeyin, nasıl giderse gitsin!" demiş kral.

Kayın pederinin dediğini duyunca Hançkut kıpkırmızı yamçısıyla yalın ayak başıkabak yola düşmüş. Ahali de,

"Hançkut gitti Hançkut gitti, yuh yuh!" diye sevinçlerinden teneke çalmışlar.

Hançkut ise bu kez rahvan kır atını çağırmış.

"Ne oldu, bir derdin mi var?" diye dikilmiş at karşısına. Hançkut derdini anlatmış.

"O kolay, yeter ki sen iyi ol, yirmi dağın ardında bir dağ keçisi var, onun sütünden başka krala yarayacak hiçbir şey yoktur, bunu bilesin. Git giyinip gel ve üstüme bin, yedi dağı aşınca sırtıma öyle bir kamçı şaklat ki kamçıdan çıkan ses derimi sıyrısın, yoksa elimizden hiçbir şey gelmez." demiş.

"Böyle yaparsan gider onu yakalarım, sen de hemen sütünü sağarsın." demiş raş at.

Hançkut atın sağ kulağından girip sol kulağından çıkmış, bu kez beyazlara bürünmüş, her zamanki süfli adam yerine şimdi elmas gibi parıldayan bir adam duruyormuş, Hançkut atına binip yola çıkmış.

Yedi dağı aşip kamçısını şaklatınca, atın derisi fırt diye sıyrılmış.

Raş at hızla koşarak giden dağ keçisini yakalayıp sırtüstü düşürmüştü.

Hançkut hemen hazırlarından bir kalem çıkarıp dağ keçisinin sütünü içine sağmış.

Dönüp gelirken eskiden oturup dinlendiği yere gelmiş. Atından inip oturunca bacanaklarını görmüş, onlar daha önceki ilacı burada bulduklarından, tekrar aynı yerde bulacaklarını sanıyorlarmış. Daha önce gördükleri adam diye Hançkut'a yaklaşmışlar; ama bu kez gördükleri adam aynı adam değilmiş, karşılarında elmas gibi parıldayan bir adam oturuyormuş, yanına yaklaşmaya bile cesaret

alememişler epey tereddüt etmişler.

O sırada Hançkut seslenmiş:

"Gelin buraya!" demiş

Onlar da çekine çekine yanına gitmişler.

"Ne arıyorsunuz buralarda?" demiş.

"Kurban, biz ikimiz de kralın damadıyız. Kayın pederimiz hasta oldu, karın ağrısından ölüyor, ilaç arıyoruz; ama bulamıyoruz." demiş damatlar.

"İlacı size veririm siz bana ne verirsiniz?" demiş Hançkut.

"Ne vermeyiz ki kurban!" demişler.

"Öyleyse pantolonlarınızı çıkarıp verin!" demiş, pantolonlarını çıkarttırmış.

"Gel rahvan kır at bunların kalçalarına nalınla birer damga vur." demiş, at da söylenenleri yapmış.

"Alın demiş!" ilacı vermiş.

"Götürdüğünüz gibi içirin, hemen iyileştiğini göreceksiniz." demiş.

İlacı alıp gitmişler ve krala içirmişler, kral ilacı içer içmez hastalığı geçmiş.

Hançkut yine raş atını yerine bırakıp daha önceki kılığıyla geri gelmiş, onu görenler.

"Hançkut geldi!" diye gidip krala yetiştirmişler.

"İyi olsa ölürdü, kötüler ölmez." demiş kral, kendi de artık tamamen iyileşmiş.

Bir gün damatlarının ikisini de çağırıp sormuş.

"Ben öleceğim diye canınızı mı verecektiniz?" demiş.

"Kralım biz canımızı sizden daha iyi kime verebiliriz, bakın ellerimize, parmaklarımızı bile feda ettik, canımızı sizden esirgemeyiz." demişler.

Kral kendisinin yüzünden damatlarının sakat kalmalarına çok üzülmüş.

Böylece zaman geçip gitmiş, Hançkut da kulübesinde yaşayıp gülmüştü. Kral bir gün başka bir ülkenin kralının kendisine savaş açtığını öğrenmiş, ordusunu hazırlayıp savaşa gitmiş. Kralın

ordusu iki ay durmadan savaşmış ve sonunda ordusu tükenmiş, geri dönmüş. Hançkut bunu anlamış ocağın başında otururken hemen fırlamış ve gidip rahvan yağız atını aramış, at gelir gelmez.

"Ne sıkıntın var?" demiş.

"Kayın pederim savaşta, neredeyse iki ay oldu, ona yardımcı gitmeliyim." demiş Hançkut.

"Olur, haydi giyinip hazırlan." demiş at, Hançkut da atın sağ kulağından girip sol kulağından çıkmış.

Giyinip kuşandıktan sonra atına binip savaş alanına gitmiş, kayın pederi ve bacanakları savaşırken o da aralarına girmiş. Düşmanın yarısından fazlasını öldürmüştü, dönüp kayın pederine şöyle demiş.

"Sen git evine dön, halkının başına geç, üç gün içinde ben bu işi halleder gelirim." demiş.

Kral gitmiş, üç gün sonra biraz daha asker toplayıp geri gelmiş. Gelince ne görsün, adam tek başına savaşıp duruyor.

Hançkut'un raş atı iyice yorulmuş, sonra kral kalmış, Hançkut geri dönmüş. Dut ağacının altına gelmiş ve yağız atını bırakıp kır atını çağırmış, atına atladığı gibi savaş alanına ok gibi ulaşmış, tam bir öğlen vaktiymiş ve kral tek başına düşmanla savaşmış.

Hançkut kralı karargâha gönderip kendisi üç gün üç gece savaşmış. Bu kez kır at da yorulmuş, yine kralı savaş alanında bırakıp dönmüş ve kır atının yerine bu kez al atını almış ve doğru savaş alanına gitmiş.

Bir de bakmış ki düşmanlar kralı önlerine katmış kovalıyorlar, damatları ise çoktan kaçmış, askerleri de telef olmuş.

Hançkut kılıcını çekip düşmanların tümünü yenmiş, onları sınırın ötesine kovalamış, bayrağı alıp geri dönmüş.

Kral çok uğraşmış; ama kendisine yardım eden bu adamın kim olduğunu öğrenememiş. Hançkut kılıcını kılıfına sokmak üzereyken eli kesilmiş.

"Hay ben ölseydim, sen elini nasıl kestin." demiş kral ve mendilini çıkarıp Hançkut'a vermiş, Hançkut yaralı elini bununla sarmış, kral da evine dönmüş.

Hançkut atını salmış, kralın mendiliyle sarılı elini arkasına gizleyip kulübesine girmiş, ocak başına gitmeden önce o zamana

kadar hiç yatmadığı sedire gidip uzanmış. Kralın mendili ile sarılı olan yaralı elini de karısından gizleyerek uyumuş.

Kral sarayına dönünce tüm ahalisini toplamış.

"Kimdi o tek başına gelip bana savaşta yardım eden?" diye sormuş.

"Bilmiyoruz sayın kralımız!" demiş herkes bir ağızdan.

"Kimse de aklınızda olsun o kılıcıyla savaşırken sağ eli kesildi, ben de onu ipek mendilimle bağladım." demiş kral.

Orada olanlar ellerini kaldırıp göstermiş. Son ana kadar delicesine savaşan Hançkut yorgun argın döndüğü için geldiğinden beri yatıp uyuyormuş; ama uyurken elinin sarılı olduğunu görenler olmuş.

Kralın kulübede oturan kızı da bu olayı duymuş.

"Hay Allah, şu kocamın eline bir bakayım, belki de odur." demiş, bakınca kocasının elinin sarılı olduğunu görmüş, hemen babasına haber göndermiş.

"Babam mendilini sevmediği damadının eline sarmış!" demiş.

Bunu duyan kral, sarayının bahçesindeki kulübede oturan küçük kızının kocası, kötü damadın kulübesine gelmiş, bakınca ne görsün, mendili kötü damadın elinde.

"Hay ölseydim ben, nasıl yaptım bu işi." diye ölmüşten beter olmuş.

"Hemen şimdi taşıyın!" diye emir vermiş sarayın en güzel odularından birini küçük damadına vermiş, damadı uykusundan uyandırmadan doğruca götürüp yeni odasına yatırmışlar, karısını da tepeden tırnağa bir kraliçe gibi giydirip yanına oturtmuşlar. Kral ve diğer damatlar elleri şakağında küçük damat ne zaman uyanacak diye başucunda bekliyormuş.

Derken Hançkut uyanmış kendisini kulübede uyuyor sanıyordu. Gözlerini açar açmaz kralın başucunda beklemekte olduğunu görmüş. Bir de bakmış ki çoban elbiseleri ile saray yatağında yatıyor, bir sandık dolusu güzel elbise de yanına getirilip konmuş, neye uğradığını şaşırılmış.

"Kralım kurban olayım, ben buraya nasıl geldim? Benim böyle bir yerde yatmaya ne hakkım var? Ne oldu bana?" diye sormuş krala, Hançkut.

"Evet, evlat ben seni bu gün tanıdım. Sen olmasaydın ben savaşta yenik düşecektim. Eline bağladığım mendilimden tanıdım seni." demiş Kral.

"Aaa onun için mi kralım, öyleyse Lagu oğlu Make ile Maje'yi de getirin buraya." demiş.

Kral hemen adam gönderip onları getirtmiş.

"Kralım, siz bu halkın yöneticisi, liderisiniz, ama mendilime olmasa beni tanıyamayacaktınız. Siz bundan daha fazla halkınızı tanıyamaz durumda mısınız? Kızınızı evleneceği delikanlıyı seçmek üzere kuleye oturttuğunuzda ben bir gün yağız atımla geldim, üstümde tepeden tırnağa siyah giysiler ve takımlar vardı, bunu hatırlıyor musunuz?"

"Çok iyi hatırlıyorum."

"Peki, savaşırken gördünüz mü onu hiç?"

"Kızınızı nişanlamaya geldiğim yağız atı ve sonra gelen al an o savaşta gördünüz mü?"

"Evet gördüm." demiş kral.

"Kızınızın oturduğu kuleye hangisi atladı?" diye sormuş Hançkut.

"Rahvan kır at." demiş kral.

"Bu at savaşta mıydı?"

"En son savaş o kazandı." demiş Kral.

"Demek hepsini görmüşsünüz, onları tekrar gördüğünüze göre neden tanıyamadınız?" demiş Hançkut.

"Yanıldım evlat!" demiş kral.

"Bir gün hasta olmuşsunuz, nereniz ağrıyordu o zaman?" demiş Hançkut.

"Evet, evlat, başım ağrıyordu." demiş kral.

"Peki, o halde, o hastalıktan nasıl kurtuldunuz?" diye sormuş Hançkut.

"Damatlarım bana ilaç getirdi." demiş kral.

"Nerede damatlarınız?" diye bakınmış, sonra damatlara sormuş.

"Siz ilacı nereden buldunuz?"

"Sen verdin bize, yağız bir ata biniyordun," demiş damatlar.

"İlacın karşılığında ne aldım sizden?" diye sormuş Hançkut.

"İşaret parmaklarımızı." demişler.

"Sayın kralım bir kez daha hastalandığınızı sanıyorum."

"Evet, evlat bir bel ağrısı musallat olmuştu." demiş kral.

"Nereden buldunuz onun ilacını?" demiş.

"Onu da sen verdin bize kır atına binmiştin." demiş damatlar.

"O zaman ne aldım ben sizden ilaç karşılığında?" diye sormuş.

"Bir şey almadın." demiş kralın damatları.

Hançkut yağız atına seslenmiş, at hop diye odanın içine girmiş.

"Bunu görmüş müydünüz?"

"Evet" demiş damatlar.

"Rahvan al at!" diye seslenmiş, o da hop diye sıçrayıp odaya girmiş.

"Ondan sonra gördüğünüz bu muydu?" demiş Hançkut.

"Evet" demişler.

"Rahvan kır at!" deyince kır at fırlayıp gelmiş.

"Onlardan sonra da bu atı mı gördünüz?" demiş Hançkut.

"Evet." diye yanıtladıklarında kral dönüp onlara sormuş.

"Şimdi bana gösterin kır atıma bindiğimde size ne yapmıştım."

demiş Hançkut.

Pantolonlarını indirince, kalçalarına vurdurduğu at nalı bacağındeki kocaman damga ortaya çıkıvermiş.

"Kır at git, bu nalları nasıl çaktıysan öyle geri çıkar!" deyince at gidip damgaları çıkarmış.

"Alın parmaklarınızı." diyerek parmaklarını cebinden çıkarıp göstermiş.

"Evet, evlat, küçük damadım olarak seni tanıyamamışım, sana bak etmediğin şekilde davrandım, senden özür dilerim, krallık bana başlı aslında sana layık." demiş kral.

"Ağabeylerimi de çağır." demiş. Hançkut.

Kral damatlarını yanına çağırtmış. Hançkut ağabeylerini

karşısında görünce.

“Gördünüz mü babamızın vasiyetini, ben onun vasiyetini yerine getirdiğim için beni aptal yerine koydunuz, bakın vasiyeti gerçekleştirince kismetime neler çıktı. Oysa bu rahvan yağız at Mabe senin kismetindi, rahvan al at Maje'nin kismetiydi, kır at da benimdi. Siz babamı dinlemediniz, vasiyetini yerine getirmediğiniz, ikincinin kismetini bana kaldı. Ben sizin küçüğünüz, çobanınız, aptal dediğim kişi idim, şimdi kralınız oldum, artık çobanlık sırası size geldi, siz benim hizmetimde olacaksınız. Büyüklerinizin dediklerine inanmayın ve yerine getirmelisiniz.” diyerek onları göndermiş.

Sonra kayın pederinin tahtına oturmuş, halkın sevdiği ve saydığı bir kral olup çıkmış.

***Şüachüayü** : Cenaze haberi vermekle görevli kimse. Usulüne uygun haber verir. Genç için ayrı, yaşlı için ayrı, soylu için, köylü için ayrı cenaze haber verme yöntemleri vardır.

***Amatarbaga** : Bir delikanlıya söz vermek anlamında kızın elinden alınan bir şey mendil, yüzük veya başka olabilir.

***Hazır** : Çerkeskaların önlerine dikilen genellikle sekizer ya da on ikişer adet olan fişeklikler, bunlar gümüşten ve kapaklı olur, hem barut hem de ilaç gibi şeyler taşımak içindir.

Balık ve Çiftçinin oğlu

İyi bir çiftçi varmış. Bir gün oğlunu alıp sahile inmiş, bir araba dolusu balık tutmuş.

En son bir balık tutmuş; ama bu öbür balıkların hiçbirine benzemiyormuş. Bu balığı oğlanın eline tutuşturup arabayı getirmeye gitmiş.

“Ben gelinceye kadar bu balığı öbürlerine karıştıрма.” demiş ve arabayı getirmek üzere gitmiş.

Oğlan laf olsun diye:

“Zavallı balık, bir işime yarasan seni salardım.” demiş, balık

“Ne zaman istersen işine yararım, şu pulu cebine koy, bana ihtiyacın olduğunda pulu eline alıp seslen, hemen karşımda olurum.” demiş, bunun üzerine oğlan pulu alıp balığı suya atmış.

Babası gelip balığı göremeyince çok kızmış, oğlunu pataklamış, oğlan küsüp ormana kaçmış, saklanmak istemiş.

Üç gün üç gece yoldaymış, dördüncü gün çalılık ve dikenlik bir yola dalıp giderken ağzına bir horoz alıp gelen bir tilkiye rastlamış, peşinden de köpekler ve insanlar geliyormuş, tilkiye yaklaşınca.

“Eğer bir gün işime yararsan seni kurtarırım.” demiş.

“Ne olur beni kurtar, istediğin zaman emrindeyim.” demiş tilki, yalvararak.

Tilkiyi yamçısının altına saklamış. Tilkinin peşinden gelen insanlar yaklaşınca.

"*Şu tarafa gitti.*" diye yanlış tarafa yönlendirmiş.

Yine bir gün, ormanda giderken birilerinin kocaman bir dağ öküzünü kovalamakta olduklarını görmüş. Dağ öküzünü kovalayan gelirken budanmış bir dişbudak ağacının altına gelmişler. Öküzün boynuzları yerdeki budanmış kuru dallara takılınca dağ öküzünü yakalamışlar. Oğlan öküzün yanına varmış.

"*Dağ öküzü, ilerde bir gün sana ihtiyacım olduğunda bana yardımcı olursan seni kurtarırım.*" demiş.

"*Şimdi beni kurtar, ölünceye kadar işine yararım.*" demiş dağ öküzü. Oğlan gidip kuru dalları kaldırmış ve dağ öküzünü kurtarmış, arkasından gelen insanları ve tazıları başka yere göndermiş.

Kendisi de aç susuz gidiyormuş, giderken yüksek bir tepeye bakmaya başlamış.

Şu tepeye çıkayım, diye düşünmüş, gidip tepenin eteğine durmuş ve tırmanmaya başlamış, yarı yola gelince hava kararmış, hava kararınca büyük bir ağacın altına oturmuş.

Ertesi sabah uyanınca kendisini çok değişmiş bulmuş, tepeden tırnağa alet edevat ve silahlarla donanmış, hemen tepeye tırmanmaya başlamış, öğlene doğru zirveye ulaşmış.

Tam zirvede tek dişli bir kocakarının beklemekte olduğunu görmüş, oğlan ona gidip:

"*Açım, beni doyur!*" demiş. Kocakarı da:

"*Doyururum; ama suyum yok.*" demiş.

"*Neden?*" diye sorunca.

"*Su bir devin elinde, etrafını çevirip oturmuş, yaklaşanı yiyor.*" demiş.

Kocakarı böyle söyleyince oğlan devi öldürmek üzere yola çıkmış, kocakarı da arkasından gelmek istemiş, oğlanı yer diye korkmuş; ama oğlan yanına kül ve köz alıp suya gitmiş, gittiği yerde devin suyu kuşatıp oturduğunu görmüş.

Kılıcını çekip devin kafasını uçurunca, devin boynuna kül ve köz bulamış, böylece devden kurtulmuş.

Kocakarı da sevinip su getirmiş ve oğlanın yemeğini yapmış.

Sonra oğlan:

"*Bu tepede ne var?*" diye sormuş, kocakarı yanıtlamış.

"*Bu tepenin tam üstünde üç katlı bir ev var. Bu evde güzel bir kız oturuyor, elinde de bir aynası var, giden herkesi o aynadan görüyor, nereye saklanırsa saklansınlar onları buluyor. Onun amacı saklandığında bulamayacağı bir delikanlı ile evlenmek, saklanıp da bulunan delikanlıların kellelerini avlunun etrafını çeviren demir çitlere asıyor, bu güne değin oraya gidip sağ dönen olmadı.*" demiş.

Oğlan tepeye tırmanmaya başlayınca, kocakarı çıkmasını istememiş; ama oğlan onu dinlememiş ve gitmiş üç günlük yolu öğlene kadar kat etmiş.

Tepeye ulaştınca kızın kahkahalarını duymuş.

"*Avlumun kenarındaki kazıkların tepesine bir baş eksikti, onun için geliyorsun herhalde.*" diye alay etmiş.

Üç kez saklanma izni vermiş, eğer saklandığında kendisini bulamazsa onunla evlenecekti.

Oğlan cebindeki balık pulunu çıkarıp konuşunca, balık bir dombay olmuş, oğlanı olduğu gibi yutmuş, denizin dibine götürüp saklamış; ama kız onu bulmuş.

Bu kez oğlan dağ öküzünü çağırmış. Dağ öküzü de oğlanı yutmuş, yedi dağdan aşırıp bulut kümelerinin arasına saklamış.

Ama kız oğlanı orada da bulmuş.

En sonunda tilkiyi çağırmış ondan başka çaresi kalmamış.

Tilki oğlanı sırtına alıp saraydan iki *vers** ötede toprağı kazıp saklamış.

Kız her yeri aramış; ama bu kez bulamamış.

"*Seni bulamadım, artık seninim, gel ortaya çık.*" demiş. Oğlan da ortaya çıkmış ve düğün yapmışlar.

Bir süre böyle mutlu yaşamışlar.

Onların geçim derdi yokmuş; ama oğlan ailesini merak etmeye başlamış ve bir an önce gidip onları görmek istiyormuş.

Karısı onu göndermek istememiş; ama oğlan kabul etmemiş.

Sonunda mandaları koşmuş, bir araba dolusu da altın doldurup yola çıkmışlar. Üç gün içinde kocakarının yanına gelmişler, ona yığınla altın ve gümüş verip yollarına devam etmişler.

Epey gittikten sonra oğlanın evinin avlusuna gelmişler.

Annesi ve babası boydan boya karalar giymiş, oğullarının derdinden perişan olmuş halde oturuyorlarmış.

Kız ne dilerse o oluyormuş, canı isterse bir kulübeyi bir saraya dönüştürebiliyormuş. Kız oraya hemen bir saray kurmuş, içeri girip oturmuşlar.

Sonra oğlan ailesinin yanına gitmiş; ama ailesi onu tanıyamamış.

"Ne oldu sana anne?" diye sormuş annesine.

"Bu zavallı" demiş annesi kocası için; *"oğlumuzu alıp gittiği yerde oğlanı küstürdü, oğlan da ormana kaçtı, o zamandan beri oğlum kayıp."* demiş.

"Görsen oğlunu tanır mısın?" demiş oğlan.

"Sırtındaki işaretten tanırım, yoksa artık onu nasıl tanıyabilirim." demiş annesi, oğlan da:

"Senin oğlun benim." diye gömleğini çıkarıp sırtındaki işareti göstermiş.

Annesi ve babası oğullarını görünce sevinçten bir uçmadıkları kalmış, ne yapacaklarını bilememişler, oğlan annesini ve babasını alıp karısının yanına götürmüştü, onları yıkayıp paklamışlar, güzelce bakmaya başlamışlar.

Çok geçmeden ailesi kendine gelmiş, gençliklerindeki gibi olmuşlar, sonra halkı toplayıp büyük bir ziyafet vermişler. Ben de bu ziyafetteydim, bugün buraya geldim.

* *Vers: Eski Rus uzunluk ölçüsü*

Kralın Üç Oğlunun Masalı

Bir kral varmış, onun da üç oğlu varmış.

Kral gezginmiş, dağa gider, denize inermiş, gitmediği, bilmediği yer yokmuş.

Kral bir gün oğullarını alıp onlara bir yol göstermiş.

"Aman oğullarım sakın ben hayattayken bu yola girmeyin, hatta ben öldükten sonra da bu yola girmeyin; çünkü bu yol bizim için hayırlı bir yol değildir." demiş.

Babaları hayattayken oğullarının hiçbiri bu yola girmeyi denememiş.

Derken, bir gün babaları ölüp gitmiş, oğulları babalarının ölümüne çok üzülmüşler, cenaze törenini gereken şekilde yapıp gömüştür, bir yıl sonra da seneyi devriyesini yapmışlar.

Bir gün bu kardeşlerin büyüğü atını eyerlemiş, giyininip kuşanmış, atına binmiş, bir yere gideceği belliymiş; ama kardeşleri ona nereye gittiğini sormamış.

"Çocuk değil ya kocaman adam, hem de büyüğümüz, nereye gideceğini kendi bilir." demişler.

Böylece, ağabey çekip gitmiş, epey uzaklaşmış, gide gide babasının gitme dediği yere gelmiş. Bu yolu görünce babasının sözlerini anımsamış, durup epey düşünmüş, sonunda.

"Babam bu yola sakın girmeyin demişti; ama ne olursa olsun girmek istiyorum, burada ne varmış çok merak ettim, bari gidip ne"

olduğunu göreyim.” demiş.

Ne göreceğim acaba diye, korka korka giderken, büyük bir meydana gelmiş, meydanın başına durup bakınca sonu görünmüyormuş.

Etraf çepeçevre ormanlıkmiş, ortası yemyeşil kişnişle kaplıymış, arasında bir tane bile gereksiz ot yokmuş.

Bu kişniş tarlasının tam ortasında kocaman bir ceviz ağacı varmış, gölgesine yüz kişi otursa sığarmış. Bu adam da ağacın gölgesine doğru gitmiş, gölgede küçük bir sofraya oturmuş, sofranın üstünde üç parça *abista** varmış, abistanın içine de mis gibi peynir konmuş.

Bunu görünce çok şaşırılmış, atından inmiş, eyeri gevşetip atı salmış, kendisi de sofranın başına gelmiş çok da acıkmış, dumanı tüten abista dayanılır gibi değilmiş.

“Ne olursa olsun karnımı doyurayım.” demiş. Oturup bir lokma almış, bir iki lokma almış ki gökyüzünden birinin bir şeye binip inmekte olduğunu görmüş.

“Bu nedir?” diye bakarken, inen şey ateş edip yemek yiyen adamı öldürmüştü.

Adamın kardeşleri ağabeyimiz bu gün gelir, yarın gelir diye beklemişler; ama nerede? Sonunda peşine düşmüşler, aşağı demişler, yukarı demişler, arayıp durmuşlar, fakat bir türlü bulamamışlar.

“Hiçbir yerde bulamadık, demek ki bir yerde ölmüş.” diyerek yas tutmuşlar, karalar giymişler, senesi dolunca sene-i devriyesini yapmışlar, ağabeylerinin nasıl öldüğünü, kimin öldürdüğünü bilmedikleri için çok üzülmüşler.

Hayatta kalan kardeşlerinden büyük olanı bir gün yola çıkmış.

“Ağabeyimin başına ne geldiğini, nasıl öldüğünü öğrenmek istiyorum.” demiş

Gide gide babasının girmeyin dediği yolun başına gelmiş.

“Şu yolda ne varmış bir bakayım, belki ağabeyim burada kaybolmuştur.” demiş.

Dar bir patikayı izleyip giderken geniş bir düzlüğe gelmiş, etraf yemyeşil ağaçlarla çevriliymiş, ortada halı gibi yemyeşil kişnişle kaplı

bir tarla varmış. Tarlanın tam ortasında da kocaman bir ceviz ağacı duruyormuş, bu ağacı görüp de gölgesinde oturmamak mümkün değilmiş, ağacın altına doğru gitmiş, gidince ne görsün ağabeyi daha dün ölmüş gibi yerde uzanıyormuş, üzerinde hiçbir darbe izi yokmuş. Üstelik atı da otlayıp duruyormuş, atın üstündeki eyer ise kırılmak üzereymiş; ama halâ atın üstünden düşmemiş, lime lime olmuyordu sarkıyormuş, at ise gayet besiliymiş, neredeyse patlayacakmış, ne yapacağını bilemediğinden durmadan yiyormuş.

Ortanca kardeş bakmış, ağacın altında bir sofraya oturmuş, sofranın üstünde de dumanı tüten sıcak bir abista, abistanın içinde yemek yemeye yüz tutmuş isli peynir varmış, sofradaki yiyeceklerden bir lokma yendiği anlaşılıyormuş.

Bunları görünce çok şaşırılmış, masal gibi gelmiş, kendisi de atından inip yularını üstüne atmış, atın kolanını gevşetip çayıra salmış, sonra gidip yerde uzanan ağabeyinin başına oturmuş, vücudu buz gibiymiş, ölmüş yatıyormuş, dürtükleyip uyandıracak değildi ya.

Kendisi de çok acıkmış, dayanamayıp sofradaki yiyeceklerden bir iki lokma almış, daha ilk lokmasını yutmadan havadan bir şey yemek başlamış, inen şey nedir bilinmez; ama ateş edip onu da öldürmüştü ve yere serip gitmiş. Geride kalan tek kardeş günlerce ağabeylerini bekleyip durmuş, bu gün gelirler, yarın gelirler derken kocaman akıp geçmiş. Sonunda o da ağabeylerini aramaya karar vermiş.

Aşağı gitmiş yukarı gitmiş yok, epey aramış, ağabeylerini bulamayacağını anlayınca ağıt yakıp ağlamaya başlamış, cenaze yemeklerini ve sene-i devriyelerini de yapmış, ağabeyleri için uzun süre yas tutmuş.

Artık iyice umutsuzmuş, bütün sevdiklerini kaybetmiş, başını nereye götüreceğini bilemez durumdaymış, ağabeylerinin nerede öldüğünü başlarına ne geldiğini bilmiyormuş.

“Benim burada yaşamamın hiçbir anlamı yok, en iyisi ben de onların arkasından gideyim, onların başına geleni öğrenmeden dönmeyeyim.” demiş.

Atını eyerleyip yola çıkmış, ağabeylerinin başına geleni anlamadan dönmeyecekmiş.

Gide gide, o da babasının *“Bu yola girmeyin,”* diye nasihat

ettiği patikaya gelmiş.

"Şu yola bir gireyim bakalım, belki ağabeylerim bu yolda kaybolmuştur," diye düşünüp atını o tarafa sürmüş, ne olursa olsun diyerek yönünü o patikaya çevirmiş.

Yolun sonuna gelince büyük bir meydan görmüş, burada yemyeşil uzanan bir tarlaymış, etrafı ağaçlarla çevriliymiş, otlar die boyu yükseliyormuş, tam ortada kocaman bir ceviz ağacı varmış, doğru ağacın altına gitmiş. Gidince ne görsün iki ağabeyi de ağacın altında ölü olarak uzanıyor, ikisinin atı da otlayıp duruyormuş ama eyerleri lime lime olmuş, üstlerinde çürümüş.

Ağabeyleri sanki bugün ölmüşler, hiç bozulmadan olduğu gibi yatıyorlarmış, yanlarında bir sofraya duruyor, sofranın üstünde de abısta bulunuyormuş, abısta üç parçaymış iki parçası yenmiş bir parçasına hiç dokunulmamış.

Bunları görünce şaşırmış, hem sevinmiş hem üzülmüş ne yapacağını bilememiş, abıstanın iki parçasını belli ki ağabeyleri yemiştir.

Ne olacaksa olsun deyip atından inmiş, atını ağaca bağlayıp ağabeylerinin yattığı yere gelmiş, onları yoklamış, sağa sola çekiştirmiş; ama hiçbirini kıpırdatamıyormuş, ikisi de ölmüş, birer buz yığını gibi uzanmışlar.

"Burada olağan dışı bir şeyler olduğu belli; ama ne olmuş?" diye düşünmeye başlamış.

"Anlaşılan burada bazı olağanüstü durumlar var, ne varsa da ben bunları öğrenmeden gitmeyeceğim, ağabeylerim gibi öleceksem de, burada onların yanında öleyim." diyerek sofranın başına gelmiş, dokunulmamış olan abıstanın biraz alıp yemiştir, daha ağzına lokmayı alır almaz, gökyüzünden bir şeyin indiğini görmüş, gelen şey yere inerken tam saldırmak üzereymiş ki o erken davranıp üstüne atlamış ve onu yakalamış.

Bu yakaladığı şeyin içinden çok güzel bir kız çıkmış, kızın teni sütle kan karışmış gibi pespembe bir renkmış.

"Öldürme beni, ben insanım!" demiş kız.

Kız, kız değil sanki bir nur parçasıymış, bir anda etrafı ışıltılı aydınlatmış.

Delikanlı kızı sımsıkı yakalamış.

"Hemen şimdi öldürdüğün ağabeylerimi dirilt, yoksa seni öldürürüm." demiş.

Kız çaresiz cebinden bir mendil çıkarmış, ikisinin de yüzüne sürüp, diriltmiş.

Birkaç yıldan beri ölü olarak yatan ağabeyleri hemen ayağa kalkmamışlar, biraz zorlanmışlar, yavaş yavaş doğrulup, biraz sonra yukarı yürüyünce iyice canlanmışlar.

Küçük kardeşlerini görünce pek sevinmişler.

"Sen buraya nasıl geldin?" diye sormuşlar.

"Nasıl geleceğim, yalnız başıma yola çıkıp geldim." demiş. Atalarını yakalamakta güçlük çekmişler, bir kaç yıldan beri üstüne dokunulmayan atlar iyice yabanileşmişler.

Atlarını getirip bağlamışlar, bir de bakmışlar ki karşılarında çok güzel bir kız duruyor ve meşale gibi etrafı aydınlatıyormuş. Kız onlara dönüp:

"Ben bir tanrıçayım, şu yakında oturuyorum, üçünüz de benim kismetimdir. Kurallara göre kismetlerimin arasında beni kiminle evlenmem gerekiyordu, en küçük kardeşiniz beni evlenmeyi başardı, onunla evlenmem gerek, sizler de benim kayın biraderlerimsiniz. Bu günden sonra en küçük kardeşiniz benim kismetidir, haydi buyurun evime gidelim." demiş kız.

Kabul etmişler, üç kardeş birlikte kızın evine gitmişler, kız onlara ziyafet verip düğün yapmış.

Sonra küçük kardeşlerini eş olarak alıkoyup kayın biraderlerini evlerine göndermiş, yanlarına taşıyabileceklerinden fazla altın vermişler.

Kocasını alıp bütün odaları gezdirmiş, ev eşyalarını göstermiş altın dolu sandığın anahtarını da ona vermiş, neyi var neyi yoksa göstermiş.

Yalnız başka bir küçük sandığı varmış, onun anahtarını vermemiş içine de baktırmamış, bu damada çok tuhaf gelmiş.

"Neden bana her şeyi gösterdi de bunu açıp göstermedi?" diye merak etmiş.

Böyle güzelce yaşayıp giderlerken, delikanlı bir akşam bu küçük sandığın anahtarını karısının saçının arasından bulup almış.

Sandığı açıp içine bakmış, sandığın kapağı açılır açılmaz sandığın içinden bir şey uçup gitmiş, sandık bomboş kalmış, bunun altında olağanüstü bir şey olduğunu anlayan delikanlı bu durumdan hiç hoşlanmamış; ama artık çare yokmuş, anahtarı götürüp tekrar karısının saçlarının arasına gizlemiş, sandığın ağzını da eskisi gibi kapatmış.

Her sabah sandığı kontrol eden kadın, kutunun içinde ilahi bir güç saklıyormuş, varlığı bu ilahi güce bağlıymış ve bununla yaşıyormuş, her şeyin üstesinden bununla geliyormuş. Sabah olup sandığı açınca içinde hiçbir şey olmadığını görmüş, ruhu uçup gitmiş, ilahi gücü de yok olmuş, kadını ateş basmış, kocasının bir şey yaptığını anlamış; ama yapacak bir şey yokmuş.

Akşam yatağa yatınca, kocasına dönüp:

“Neden böyle yaptın? Bizim bütün gücümüz, canımız, ruhumuz buna bağlıydı, bununla ayakta duruyorduk, artık bizi herkes alayağa edebilir.” demiş. Adam çok üzülmüş; ama artık elden bir şey gelmiyormuş, yapacağını yapmış.

Böyle giderken sabah erkenden biri kapıya dayanmış, bir kurbağaya binmiş, kendisi üç karış, sakalları altı karış uzunluktaymış.

Kadın bunu görünce, hemen oracıkta ölmüş.

“İşte sana söylemek istediğim şey buydu,” demiş kadın.

Kurbağaya binen adam kurbağadan inip kadını bir yere bağlamış, gidip kocasıyla dövüşmüş, şeytanla başa çıkılabilir mi kızın kocasını yatırıp hemen öldürmüş, kadını da kurbağasının boynuna bindirip götürmüş, kocası oracıkta ölmüş, kapılar sonuna kadar açılmış; ama kim gelecekmiş, buralarda insan yaşamıyormuş, av hayvanlarından başka kimse buraya uğramıyormuş.

Bir gün kadının biri iki çocuk sahibi olmuş, çocuklarını besleyemez hale gelince onlardan birini getirip buraya bırakmış, yavrusu ölen bir geyik bu çocuğu götürüp büyütmüş. Çocuk çok yakışıklı bir delikanlı olmuş; ama konuşmayı ve yemek yemeyi bilmiyormuş, eli ayağı insan gibiymiş; ama geyiklerin arasında yaşıyormuş.

Bu çocuğun annesi bir gün çocuğunu arayıp gezerken bir eve gelmiş, kapıyı yavaşça aralayıp girince bir insan görmüş, daha önce

bu şekilde bir insan görmediği için çok korkmuş, bu insan kişneyerek kapıyı çıkmış ve uzaklara kaçmış, sonra tekrar aynı eve gelmiş yine kapıyı aralayıp içeri girmiş. Yerde upuzun bir adam yatıyormuş; onun da kendisi gibi elleri ve ayakları varmış. Bunu görünce tekrar korkmuş, kişneyerek dışarı kaçmış.

Biraz sonra yine geri gelmiş, bakmış adam hala yatıyor ve kendisine çok benziyormuş, onu dikkatle incelemiş. Biraz daha yaklaşınca yine ürkmüş, zamanla gözü alışmış, sonra gidip ölü adamın üstündeki beyaz mendili alıp kaldırmış, ölü adam dirilip hemen ayağa fırlamış. Karısı kaçırılırken mendili kocasının üstüne atmış, biri onu kaldırırsa yeniden dirileceğini biliyormuş. Adamın öldüğünü gören geyiğin büyüttüğü çocuk yine korkudan dışarı kaçmış; ama yine içeri girmiş. Adam bunun yabancı bir insan olduğunu anlamış.

Yabancı çocuğu kandırıp yavaşça içeri kapatmış.

Sonra *aphersa* ve *açamgur* ile ona konuşma öğretmiş, insan gibi güzelce giydirmiş.

Yabancı genç, artık tam bir insan olmuş, insan gibi konuşmaya başlamış; ama kuvveti bir geyik gücündeymiş.

Derken, bir gün ona karısının kaçırıldığını anlatmış.

“Peki, o zaman gidip onu arayalım, kim kaçırdıysa bulup onu öldürelim, karını kurtaralım.” demiş yabancı oğlan. İkisi beraber kurbağanın peşine düşmüşler.

Bunlar *aphersa* ve *açamgurlarını* alıp gitmişler, gide gide büyük bir suyun başına gelmişler. Burada bir kocakarının insanları bir köpeğin kuyruğuna bindirip karşı kıyıya geçirdiğini görmüşler. Onlar da kadına para verip karşı kıyıya geçmişler. Kurbağanın izini takip edip giderken büyük bir evin yanına gelmişler. Kurbağanın evi burasıymış meğer, bizimkiler bir yere oturmuş *açamgur* ve *aphersalarını* çalarak ortalığı inletiyorlarmış.

Kız bunların sesini duyunca hemen tanımış, kapıyı açıp dışarı fırlamış. Bakınca eski kocasını görmüş, yanında da biri varmış, *aphersa* ve *açamgur* çalıp duruyorlarmış, onları görünce.

“Kapının önünde birileri oturuyor, galiba onlar birer aphantsa adamı, onları eve alalım.” demiş hizmetçilere.

“Olur.” demişler, kapının önündeki adamları içeri almışlar.

Şarkıcılara avluda, birer tabure verip oturtmuşlar. Aphertsa ve açamgur eşliğinde pek güzel şarkı söylüyorlar bir yandan da etrafı kolaçan ediyorlarmış.

Bunların sesini duyan herkes toplanmış, uzun bıyıklı Atsanlar'dan tutun da ne kadar müthiş adam varsa oraya toplanmış etraflarını sarmış, zevkle dinliyorlarmış.

Bu arada aphersa ve açamgurla şarkı söylerken, araya şu sözleri de katıyorlarmış.

"Eğer istiyorsan, haydi şimdi bizimle gel, seni götüreceğim, istemiyorsan seni burada bırakıp biz gideceğiz." diyorlarmış.

Sonra kız aphersa ve açamguru onların elinden almış.

"Beni kaçırın adam bir yere gitti, şimdi gelir, ama onu öldürmek zordur, onu öldürmenin tek yolu, ayaktaiken kafasını kesip kılıçlarınızı kınına koyuncaya kadar, kestiğiniz kafayı yere koymadan denize atıp gelmektir. Yoksa bu adamın kafasını yüz kere kesseniz de ölmez. Onu öldürseniz bile bir kardeşi daha var, o bize hemen yetişir ve beni sizden alır, sizi de perişan eder. Şu ilerdeki evde üç şişe var, şöminenin üstünde duruyorlar, onları getirmezseniz gidemeyiz, bizi yakalarlar." demiş şarkının arasında.

"Tamam, ben gidip hemen getiririm." diye koşmuş geyiğin büyüttüğü genç, o tazı gibi koşup bir dakikada üç şişeyi de alıp gelmiş.

Derken ev sahibi gelmiş, bunları görünce sevinmiş.

"Böyle güzel aphertsa çalanlar nereden geldi?" demiş

Ev sahibi karşılıklarına geçip onları izlerken kadının eski kocası kılıcını çekip adamın kafasını kesmiş, yere bırakmadan yanında duran ayağına tetik oğlana vermiş, o da alıp denize atmış.

Şeytan kılıklı adam oracıkta yığılmış, karısını alıp yola çıkmışlar, üç şişeyi de alıp giderken büyük bir ırmağın başına gelmişler.

Irmağın başındaki kocakarıya bir şeyler verip kurtulmuşlar ama karısı kocakarının omuzundaki kırmızı şalı görünce çılgın çılgına bağırması.

"Bu, benim sandığımdan kaçıp giden ilahi gücüm." demiş

"Nereden buldun bunu?" diye kocakarının yakasına yapışmış.

"Bu şal buradan uçup gidiyordu, ben de yakaladım." demiş kocakarı.

"Sen bunu nasıl yakaladın bilemiyorum; ama bu benim "ilahi gücüm", bunu bana ver, yoksa seni şimdi öldürürüm." demiş kadın, kocakarı şalı başından çıkarıp kıza vermiş.

Bunlar ilahi güçlerini de alıp giderken arkalarına dönüp bakınca ne görsünler, kadının kayın biraderi bir yaban domuzuna binmiş geliyor. Domuzun her bir dişi üçer metre geliyor, yetişeceklerini anlayınca kadın geri dönüp şişelerden birini fırlatmış.

Şişeyi fırlatır fırlatmaz adamın etrafını dikenler sarmış, dikenlerin ortasında kıpırdayamaz hale gelmiş.

Adam ne yapıp etmiş yaban domuzunun dişleri sayesinde dikenlerden kurtulmuş, yırtık pırtık bir vaziyette yeniden kaçanların peşine düşmüş; ama onlar epey uzaklaşmışlar.

Arkalarına bakınca adamın peşlerinden gelmekte olduğunu görmüşler.

İyice yaklaştığını anlayınca kız bir şişe daha fırlatmış, bu şişe adamın etrafını daha sert otlarla ve dikenlerle kaplamış, bu otlar ve dikenler öylesine birbirine karışmış ki adam adım atamıyormuş.

Yaban domuzu dişleriyle otları biçmeye ve dikenleri yalmaya başlamış, buradan da kurtulmuşlar, bu arada kadın ve yalancılar epey uzaklaşmış.

Tekrar arkalarına bakınca domuzun yine arkalarından gelmekte olduğunu görmüşler. Bu kez domuz yaklaşıncaya kadın elindeki son şişeyi fırlatmış, bu şişe etrafa ateş saçmış, gelen adam alevlerin tam ortasında kalmış, alevlerle boğuşan yaban domuzunun çabaları fayda etmemiş, domuz da alevlerin içine düşmüş, cayır cayır yanmış, bütün derisi soyularak alevlerin içinde kavrulup ölmüş, ondan kurtulduklarına sevinmişler.

Evlerine epey yaklaşmışlar, sonunda ulaşmışlar, eve gelince oğlanın ailesi büyük bir ziyafet verip düğün yapmış, bu yabani oğlanı da evlat edinmişler.

Onlar eskiden yaşadıkları gibi mutlu bir biçimde yaşamaya devam etmişler, ben de çıkıp bu tarafa geldim.

Santa Saaça, Safa Saaça

Büyük bir devletin büyük bir kralı varmış. Kralın çok büyük bir serveti varmış; ama bir tane bile evladı yokmuş, bu durumu çok dert ediniyormuş.

Artık yarı yaşını geçmiş, davarları bile doğurmuyormuş. Bütün bunları düşündüğü zaman kederlenmeye başlıyor, ne yiyor ne de içiyormuş. Çok dertliymiş, artık pek yaşamaz, denecek haldeymiş.

Bir gün yine hüznünlü bir biçimde sofada otururken atlı birinin geldiğini görmüş. Kral kalkıp onu karşılayıncaya kadar atlı atından inip sofaya gelmiş.

"İyi günler ev sahibi!" demiş.

Kral geleni buyur edip hal hatır sormuş, ikisi de oturmuşlar, ama bir süre sonra hiç konuşmamışlar. Sonunda konuk sessizliği bozmuş.

"Sevgili ev sahibim, gördüğüm kadarıyla ya benim gelişimi beğenmedin ya da çok önemli bir derdin var." demiş.

"Hayır hiç bir derdim yok, senin gelişine de çok sevindim, neden sevinmeyeyim." demiş kral.

Konuk, kralı rahat bırakmamış, derdin neyse bana söyle, diye tutturmuş.

"Madem rahat bırakmıyorsun söyleyeyim ama söylemenin ne yararı var ki?" demiş kral.

"Bir yararı olur mu olmaz mı bilmem; ama sen derdini bana söyle." demiş konuk.

"Peki" demiş kral ve anlatmaya başlamış.

"Bu ülkenin kralı benim, dünya kadar malım mülküm var, bu yüzden kimseye imrenmiyorum, benim derdim başka, başlamışken söyleyeyim, bir evlâdım bile yok, ben artık ölmüş sayılırım, ölünce malımı kime bırakacağım diye ağlıyorum. Üstelik davarlarım da doğurmuyor, üremiyor, bu yüzden çok dertliyim." demiş kral.

"Ben seni üç oğlan çocuk babası yapacağım ve davarlarını da doğuracak hale getireceğim, o zaman sen bana ne vereceksin." demiş gelen konuk.

"Ne vermem ki, malımın yarısına seni ortak ederim." demiş kral.

"Hayır, benim senin malına ihtiyacım yok. Yalnız, ben gidince senin üç oğlun olacak, onlar büyüyünce yanına çağır, bana gelmek isteyip istemeyeceklerini sor, gelmek isteyen bana yolla, senden sadece bunu istiyorum." demiş ve cebinden bir elma çıkarıp vermiş.

"Ben gittikten sonra şu elmayı soyup ortasından ayır, yarısını karın yesin yarısını sen, biraz da doğurmayan hayvanlarına yedir." demiş.

Kral konuk ağırlamayı şimdi mi görmüş, gerekenden fazlasını bile yapmış. Konuğunu iyice ağırladıktan sonra gideceği zaman:

"Peki, dediğin gibi çocuklarım olursa ve senin yanına gelmek isterlerse nasıl bulacaklar seni? Nerede yaşadığını bilemezler ki." demiş kral.

"Benim gittiğim yerde izim kalır, izimi takip etsinler yeter, yalnız ben denizin ötesinde kalıyorum, bunu da bilesin, hadi sana iyi günler!" demiş konuk ve gitmiş.

Konuğun dediği gibi kral elmayı soymuş, yarısını kendi yemiş diğer yarısını da karısına yedirmiş, kabuğunu da hayvanlarına vermiş.

Böylece çok geçmeden karısı da hayvanları da doğurmuş, bir yıl içinde bir oğlu olmuş.

Üç dört yıl sonra adamın dediği gibi üç oğlu olmuş. Kralın artık sevinmekten başka bir derdi yokmuş. Çocuklarıyla oynuyor, gözü başka bir şey görmüyormuş. Böyle epey zaman geçmiş oğulları

da büyümüş. Bir gün babaları üçünü de oturtup olanları anlatmış. Uzun yıllar çocuk sahibi olamadığını sonra nasıl olduğunu iyice anlatmış. Önce büyük oğlunu çağırıp kendisinin çocuk sahibi olmasına sebep olan kişi giderken; "Oğullarına sor, hangisi gelmek istiyorsa onu bana gönder." dediğini söylemiş. Büyük oğlu.

"Aman babacığım kim olduğunu bilmediğim bir adamın yanında ne işim var." diye lafını bile ettirmemiş.

Sonra ortancayı çağırmış ona da her şeyi tek tek anlatmış ama o da hiç önemsememiş.

Bu kez en küçüğü çağırıp anlatmış.

"Tamam, baba, ben giderim; ama bazı ihtiyaçlarım var onları yerine getir." demiş, küçük oğlu.

Kral onun istediklerini yerine getiremeyecek durumda değilmiş elbet. Hemen ihtiyaçlarını tamamlamış. Küçük oğlunun doğduğu akşam doğan bir at hazırlamış, şerefine ziyafet çekmiş, kadehler kaldırılıp dualar edilmiş, küçük oğlan yola çıkarılıp uğurlanmış. Oğlan yolda çok derin ayak izlerine rastlamış, takip ederek gidiyormuş, izler bir türlü bitmiyormuş, iyice yorulmuş ama yine de yürüyormuş, sonunda bir deniz kıyısına gelmiş ve ayak izleri orada bitmiş, önünde uçsuz bucaksız koca bir deniz varmış.

"Haydi!" diye atını topuklayıp denize dalmış oğlan; fakat suyun dibine batmaya başlamış, hemen geri karaya dönmüş ve atından inmiş, ne yapacağını bilemiyormuş, eve geri dönmek de istemiyormuş.

Zaman epey ilerlemiş, kıyıda bekleyip dururken birinin bir katıra binip geldiğini görmüş.

"İyi günler." demiş ve delikanlının yanıtını beklemeden denize dalmış, oğlan şaşırıp kalmış sonra kendine gelip seslenmiş.

"Hey sen, bir dakika beni dinler misin lütfen!" demiş.

"Efendim, ne istiyorsun!" demiş adam.

"Ben de denizin ötesine geçmek istiyorum, ama gidemiyorum, rica etsem beni de geçirir misin?" demiş oğlan.

"Peki, geçireyim, henüz gençsin seni kırmayayım." demiş adam, dönüp delikanlıyı terkisine almış, dalgalarla biraz boğuştuktan sonra denizi aşip karşıya geçmişler.

Oğlan teşekkür edip ayrılmış, her biri ayrı bir yola düşmüş. Oğlan kendi yolunda ilerlerken kötü bir *pasha**nın yanına gelmiş, çok acıkmış, pashaya girmiş, içeride yaşlı bir kadının tek başına oturduğunu görmüş.

"Evlat pırlanta gibi ışıldıyorsun, seni buraya kim getirdi?" demiş.

"Nine ben denizin ötesinden geldim, şöyle şöyle bir adamın yanına yemek zorundayım, onu görmek için geldim." demiş delikanlı.

"Aman evlat o tarafa sakın gitme, gittiğin adam kötü bir adam, seni sağ bırakmaz." demiş.

"Öleceğimi bilsem de gitmeye karar verdim, gitmem gerek, sana zahmet, çok acıktım; bana bir kahvaltı yaptırabilir misin?" demiş delikanlı.

"Tabii evladım." diyen yaşlı kadın *açaparanın** yanına gitmiş, orada duran eşeğin sırtına bir iki kere vurunca eşek şarıl şarıl işlemeye başlamış, çöveni eşeğin altına koyup eşek sidiği ile doldurmuş, sonra getirip ocağa koymuş.

"Nineciğim ne yapıyorsun öyle? Yanından kocaman bir akarsu akıp gidiyor, sen getiremiyorsan ben sana su getiririm." demiş delikanlı.

"Ah be evlat, henüz su getirebilecek durumdayım, ama suyun içinde gulşap var, su getirmeye gideni yiyor. Bir zamanlar çok kalabalık bir ailem vardı, bu gulşap hepsini yedi bitirdi, sadece benim ailemi değil burada yaşayan herkesi yedi." demiş yaşlı kadın.

"Peki, nineciğim, bana bir testi ver gidip sana su getireyim." demiş oğlan ve testiği alıp suya gitmiş.

Yaşlı kadın gitmemesi için yalvarmış; ama oğlan kabul etmemiş. Testiği ağzına kadar doldurup dönmek isteyince gulşap oğlanı yemek üzere saldırmış, oğlan tüfeğini çekip tak diye gulşapı vurmuş, gulşap suyun içine düşmüş.

"Kim bu bizi kurtaran adam." diyen halk toplanmış, oğlanın şerefine ziyafet vermiş.

İki gün iki gece düğün ve eğlence yapılmış.

Sonunda oğlan:

"Nineye bir şey söyleyeceğim, dağılın." deyince kalabalık

dağılmış. Oğlan yaşlı kadına dönüp:

“Benim nereye gideceğimi sen biliyorsun, çok tehlikeli olduğumu söyledin, ben tehlikeye razıyım, yeter ki sen benim hangi yoldan gitmem gerektiğini söyle.” demiş.

“Benim gibi bir kocakarı ne bilecek, ama bildiğim kadarını söyleyeyim. Yola koyulup giderken önüne bir pasha çıkacak, bu eski pashanın içinde omaga denen bir kocakarı olacak, o hep ocağın başında oturur, ona görünmeden, arkasındaki toprağı kaz ve yer altından geçip karşısına dur, bu günden sonra senin oğlunum, elindeyim, ne istersen yap, diye memesini öp. Sonra o seni iyi bir yola koyacaktır.” demiş yaşlı kadın.

“Sağ ol nineciğim.” deyip ayrılmış oğlan.

Bir hafta yürüdükten sonra daha önce gördüğü eski pashaya gelmiş. Yavaşça içeri girmiş yaşlı omaga kadın ürkütücü bir biçimde ocağın başında oturuyormuş. Önceki yaşlı kadının dediğine uyararak omaga kadının arkasından yeri kazmaya başlamış, sonunda omaga kadının önüne çıkmış. Hemen önüne fırlamış söylenmesi gereken sözleri söyleyip kadının memesini öpmüş, kadın kendine gelir gelmez.

“Günahım boynuna, bir yudum sütümü bırakmadın.” demiş yaşlı kadın ve oğlanı göğsünden uzaklaştırıp ocağın başına oturmuş, sonra oğlana dönmüş.

“Kimsin, nerelisin, nereden gelip nereye gidiyorsun?” demiş Oğlan da.

Babasının çocuğı olmadığını, daha sonra bir adam sayesinde çocuk sahibi olduğunu ve bu adamın yanına gitmesi gerektiğini anlatmış.

“Bu adamın yanına gitmesen daha iyiydi; ama yola çıktığına göre bu işin geri dönüşü yok. Ben şimdiye kadar evime gelen kimseyi buradan sağ göndermedim. Sen akıllı davrandın, beni sütanne yaptın, aferin, gözüme girdin, sana yardım edeceğim, nereye gideceğini söyleyeceğim. Gitmek istediğin adam bir dev, senin gibi gençleri yanına topluyor ve canı istediği zaman onları öldürüyor. Onun yedi kızı var ama hiç oğlu yok. Şimdi gittiğinde onların yanından geçen bir ırmak var oradaki ormana saklan. Sen oraya gider gitmez altı kız gelip derenin kenarına oturacaklar, onlar hayvan kılığında olacaklar, sonra kılıklerini çıkarıp suya dalacaklar ve yıkanıp yüzecekler, tekrar

kılıklerini giyip geri evlerine gidecekler.

Onların en büyüğü diğer kız kardeşleriyle gezmez, arkalarından gider. Oraya giderken yanına bir çengel almayı ihmal etme, kızların banyosunu biraz beklemelisin, sakın oturduğun yerde uyuma, o banyodan kılığında gelir, kılığını çıkarıp suya girdiği zaman kızın banyosunu gizlice alıp saklarsan sana hiçbir şey olmaz. Kız yıkanıp banyodan sonra giysilerim diye dört dönecek, elinden almak isteyecek; ona ten fırsat verme, onu biraz korkut. Ayrıca; yeryüzü ve gökyüzü şahidim olsun ki, ne dersin onu yapacağım, yeter ki giysilerimi ver, ben yemin ettirdikten sonra giysilerini ver, ondan önce ölsen bile benim kılığımı asla geri verme. Sonra o seni yönlendirecek, benim sana söyleyeceklerim bu kadar.” demiş yaşlı omaga kadın ve oğlanı okuyup banyodan sonra göndermiş. Oğlan da yoluna devam etmiş.

Yaşlı kadının dediği gibi büyük bir çengel alıp ormanın içine girmiş, zaman ilerlemiş, akşamüstü olmuş.

Orada oturup bakınırken altı güvercinin suyun üstünde uçuşunu görmüş. Güvercinler suyun kenarına gelip silkinince güvercin kanatlarının altından birbirinden güzel altı kız çıkmış, elini da suya dalıp yüzmeye başlamışlar. Oğlan hangisini seçeceğini bilmemiş, hepsi birbirinden güzelmış, bir süre suda kalıp yüzdükten sonra güzelce yıkanıp, güvercin kılıklerini giymişler, banyodan uzaklara uçmuşlar.

Oğlan, kızların en büyüğünü bekleyerek oturuyormuş, beklemekten usanmış uykusu gelmiş, tam biraz kestirmek üzere uyanmışken bir aşavardının kıyıya gelip konduğunu görmüş. Aşavardın kılığında gelen, bir genç kızmış ve aşavardın giysisinden boyunlu soyunmuş, doğruca suya girmiş. Oğlan ne yapıp etmiş çengelli bir sopayla kızın aşavardın giysisini gizlice çalmış.

Kız yıkanıp çıkınca aşavardın kılığını yerinde bulamamış, başta sola koşuşturmuş; ama hiçbir yerde yokmuş.

“Giysimi kim aldıysa geri versin.” diye kıvranmaya başlamış; ama oğlan verir mi, bir kez ele geçirmiş.

“Yeryüzü ve gökyüzü şahidimdir, giysimi alan her kimse geri verdiği takdirde o ne derse, ne isterse yapacağım, yemin ederim.” demiş kız yüksek sesle. Oğlan bunu duyunca kızın giysilerini geri vermiş, kız da hemen giyinmiş, oğlana dönüp:

“Ormanın içinde ne yapıyorsun, bu tarafa gel.” demiş.

Oğlan yaklaşıncaya;

"Nereye gidiyorsun?" diye sormuş. Oğlan, babasının önceden çocuk sahibi olmadığına varıncaya kadar her şeyi anlatmış ve gitmek istediği yeri de söylemiş.

"Anlaşılan sen o yaşlı kadının yanındaydın, böyle davranmanı sana o söylemiştir, yoksa beni nasıl bulacaktın, çünkü gitmek istediğin adam benim babam, biraz önce suda yüzen kızlar da benim kız kardeşlerim. Akşam olmadan önce bize gelme. Hava kararınca her bir mum yakacak, gece ilerleyince mumlar sönecek, önce kahyalanın mumları, sonra annemin ve babamın, daha sonra da kız kardeşlerimin mumları teker teker sönecek, en sonunda da benim mumum sönecek, oraya gel kapımı tıkladırırsan açarım, oturur konuşuruz. Yoksa babam çok kötü huyludur, seni görürse öldürebilir." demiş kız ve aşavardı kılıfına bürünüp uçmuş.

Kızın dediği gibi oğlan akşama kadar oraya gitmemiş, evlerini yakın bir yerde beklemeye başlamış, mumlar yanmış gece ilerleyince de sönmeye başlamış, oğlan mumları tek tek takip etmiş, en son mum da sönmeye gidip kızın kapısını çalmış kapı açılmış ve oğlan içeri girmiş, kız onun gelişine çok sevinmiş.

"Yarın bize sabahtan gel, sen gelince babam hizmetçilerini söyleyip en büyük öküzlerinden birini senin şerefine kestirecek, sofrayı donatıp sana izzet ikramda bulunacak, yemeklerin tamamını tek başına yemelisin." demiş.

"Ben bir öküz yiyemem, bir but bana yeter öbürlerini ne yapacağım, nasıl yiyeceğim." demiş.

"Bu zor bir şey değil, al şu mendili, eti doyusya ye, yedikçe de ağzını bu mendille sil, sonra neler olacağını görürsün. Yarın akşam yine aynı şekilde gel." demiş kız, sonra da:

"Bu gece şurada yatabilirsin." diye oğlanı götürüp bir odaya yatırmış. Oğlan kızın tembih ettiği şekilde gece epey ilerleyince kalkıp gitmiş.

Sabah olunca devin yanına varmış, devin evine ilk defa gelmiş gibi karşılanmış, ev sahibi hizmetçilerini çağırmış.

"Gelen konuk mutlaka acıkmıştır, acele bir kahvaltı hazırlayın." demiş.

Öküzlerin en büyüğünü yatırıp kesmişler. Öküz etine yakışacak

diğer yiyecekleri de hazırlayıp sofrayı donatmışlar, konuğun ellerini yıkattıktan sonra sofraya oturtmuşlar. Konuk, önüne konan etleri görünce tıka basa doyduğunu hissettiği anda kızın verdiği mendille ağzını siliyormuş, mendil dudağına değdikçe hiçbir şey yememiş gibi yeniden acıkıyormuş.

"Bu adam koca bir öküzü bu kadar çabuk yiyip bitirdiğine göre, ben kim bilir neler yapar." demiş hizmetçiler ve gidip durumu devine bildirmişler.

"Beyim senin ülkende bir ağaç yok, şu gelen misafire söyle sen de avlunun ortasına bir ağaç dikse, yaz geldiğinde gölgesinde oturursun." demişler.

Dev kabul etmiş, gelen konuğu çağırıp hizmetçilerin isteğini yerine getirmiş.

"Olur, yaparım." demiş konuk, başka ne diyebilir; ama kendisini de bir düşünce almış.

Akşam olmuş, hava kararınca mumlar teker teker yanmış, gece yarısına doğru da teker teker sönmeye başlamış, büyük kızın mumu söner sönmeyiz oğlan gidip kızın kapısına dayanmış, kız kapıyı açınca oğlanı kara karar düşünürken bulmuş.

"Ne oldu bir sıkıntın mı var?" demiş kız.

"Baban avlunun ortasına güzel bir ağaç dik, dedi." demiş kıza.

"Dert etme, kolay iş." demiş kız.

"Nasıl kolay, kolay olsa dert edinir miydin?" demiş.

"Al şu sopayı, yarın sabah kalkınca bu sopayı avluda görebilecekleri bir yere dik, dibine de üç testi su dök, sen su dökerken babam yanına gelecek; 'kolay gelsin' diyecek, ama sen üç testinin suyunu boşaltıncaya kadar ona cevap verme, sana küsecek; ama aldırma, işin bitince konuşsaydım ağaç tutmazdı, diye açıklama yap." demiş kız.

Kızın dediği gibi, sabah olunca konuk evin avlusuna herkesin görebileceği bir yere gidip kızın verdiği sopayı toprağa dikmiş, dibine de bir testi su dökmüş, tam o anda dev gelmiş.

"Kolay gelsin!.." demiş; ama oğlan yanıt vermemiş.

Dev küsüp söylenmeye başlamış; ama oğlan dert etmemiş, diğer testileri de boşaltmaya başlamış, sular bitince delikanlı deve dönüp.

“Sağ ol!” demiş.

“Sen de amma kibirliymişsin, neden iyi dileğime karşılık vermedin.” demiş.

“O sırada karşılık verseydim diktiğim ağaç tutmazdı.” diye elini sopaya uzatınca, sopa nerede, almış başını gidiyormuş, bir anda kocaman bir ağaç olmuş.

Ağacı gören dev başka bir şey söylememiş, devin ailesi ve hizmetçileri delikanlıyı çok ilginç bulmuşlar. Hele hizmetçiler ne yapacaklarını bilememişler, bir an önce ondan kurtulmak istiyorlarmış, bu kez hizmetçiler tekrar deve gitmişler.

“Senin ülkenin hiçbir yerinde kilise yok, şurada bir kilise, çan çalınacak bir kule, bir papaz ve bir dikran olsa ne iyi olurdu, doğrusu sana pek yakışırdı.” demişler.

“Peki, kim yapabilir bunu sizce.” demiş dev.

“Şu sıralar konuğun olan adam yapabilir, yoksa bizde onu becerecek kimse yok.” demiş hizmetçiler.

Dev konuğu çağırıp, hizmetçilerin dileğini iletmiş. Kilise yapmasını istediği yeri de göstermiş. Konuk ise.

“Yapmaya çalışacağım; ama çok da ümitlenmeyin.” demiş, fakat bu iş belini hepten bükmüş.

Akşam olunca büyük bir keder içinde mumları gözetlemeye başlamış, bütün mumlar sönünce devin büyük kızının yanına gitmiş, suratı yine asıkmış.

“Ne oldu, neden bu kadar kederlisin?” diye sormuş devin kızı.

“Nasıl kederlenmem? Bu kez baban, bir kilise, bir çan kulesi, bir papaz ve bir dikran istiyor.” demiş.

“O da dert mi! Al şu sopaları.” deyip üç tane sopa vermiş oğlanın eline.

“Bunları sana gösterilen arazinin ortasına dik ve üçer testi su ile sula. Sen onlarla uğraşırken babam gelip yine ‘kolay gelsin!’ diye başını dikilecek, ama sen işin bitinceye kadar sesini çıkarma, işini bitirdikten sonra ‘niye selamımı almadın’ derse; sana selam versem bana verdiğin görevi gerçekleştiremezdim, selamını onun için almadım, dersin. Şimdi yerine git, yarın akşam yine bana uğra.” demiş kız.

Ertesi sabah oğlan yine gün doğmadan belirtilen yere gidip

sopaları dikmiş, testilerle su getirip sulamaya başlamış.

İşin yarısını bitirmiş ki dev gelip başına durmuş.

“Kolay gelsin!” demiş, ama konuk cevap vermemiş, bütün büyüyle işini bitirmeye çalışmış, işi bitince.

“Sağ ol!” demiş oğlan.

“Sen iyice kibirli oldun, selamımızı da almıyorsun artık, geçen sefer de aynı şeyi yaptın.” demiş ev sahibi dev.

“Selamınızı alsaydım verdiğiniz görevi yerine getiremezdim.” demiş oğlan, ikisi birden kafalarını kaldırıncaya karşılarında muhteşem bir kilise ve onun bitişiğinde bir çan kulesi olduğunu görmüşler, içinde elinde kitabıyla bir papaz duruyor ve bir dikran da ilahiler söylüyormuş.

Dev bunları görünce hiçbir şey söyleyememiş, hayretler içinde kalmış, hizmetçiler de artık bir bahane bulamaz olmuşlar. Gece yarısı bütün mumlar sönünce oğlan kızın odasına gitmiş ve oturup kızla konuşmuş.

“Beni dinle sana bir şey söyleyeceğim; ama iyice düşünmeni istiyorum, biliyorsun benden ne istediysen hepsini yerine getirdim. Karşılaştığın her türlü sorunu seni üzmeden hallettim.” demiş kız.

“Haklısın sayende ayaktayım.” demiş oğlan.

“Ben seni sevdim, seninle evlenmek istiyorum.” demiş kız.

“Senin gibi biri beni kendine layık gördüyse ne mutlu bana, hayır diyecek değilim elbet, ama baban bunu duyarsa beni asıp öldürmez mi?” demiş delikanlı.

“Dert değil, sen aşağıya in, ahırdan benim raş atımı al, benim atımın yanında bir raş at daha var onu da eyerle, sonra çıkarız.” demiş.

“Olur.” demiş oğlan gidip atları eyerlemiş, sonra kıza haber vermiş, uçan raş atlarına binip delikanlının evine gitmek üzere yola çıkmışlar.

Yola çıkarken kız yanına iki çeşit darı ve kül almış.

Kızın annesi uyurken kötü rüyalar görmüş, kocasını uyandırmış.

“Bu gece çok karışık rüyalar gördüm, galiba başımıza kötü bir şey gelecek, git de büyük kıza bir bak bakalım.” demiş.

Dev kahyayı kızın yanına göndermiş, kahya kızın yaşadığı odanın kapısını tıklatmış; ama hiç ses çıkmamış, bunun üzerine devin yanına gitmiş.

"Kızınızın kapısını çaldım, çaldım; ama hiç ses çıkmadı" demiş.

"Hemen gidip kapıyı kırın ve içeri girin, bakın bakalım kız nerede mi?" diye söylenmiş devin karısı. Kâhyalar hep birden kızın odasına koşmuşlar kapıyı birkaç kez çalmışlar, ses çıkmayınca kapıyı kırmışlar, bakmışlar kız odada yok, hemen deve gelip haberi vermişler.

"Senin gibi adama ne diyeyim ben, sana söylemek istediğim buydu işte, hemen peşlerine düşüp kızımı geri getir." demiş devin karısı öfkeyle.

"Uçan raş atımı getirin!" demiş dev, raş atını eyerleyip getirmişler, dev de ata binip uçmaya başlamış, çok geçmeden kaçaklara yetişmiş. Epey uzaklaşmış olan kız ve delikanlı arkalarından devin yetiştiğini fark etmişler

"Babam yetişti." demiş kız, bakmış durum tehlikeli, hemen atından inmiş, kendi atını kilise, delikanlının atını da kilisenin etrafına kale duvarı yapıp çevirmiş. Kız papaz, delikanlı da dikran olmuş, ellerine birer kitap alıp kilisenin içine dikilmişler.

Babası kaleye yaklaşınca atından inmiş ve kiliseye girmiş, istavroz çıkarıp kilisede dua etmiş, ilahi okunup bitinceye kadar beklemiş, bitince.

"Buradan geçen bir kadın ve erkek gördünüz mü?" demiş.

"Görmez olur muyuz, biz kitap okurken onlar şuradan geçip gittiler, bir daha onları görmedik." demişler.

"Tüh kaçırdım, onlara yetişemeyeceğime göre geri döneyim" demiş dev.

Onlar gidince kız, delikanlı ve atlar eski haline dönmüş. Kız ve delikanlı uçan atlarına binip yola koyulmuşlar.

Dev de evine geri dönmüş.

"Ne yaptın gittiğin yerde?" diye sormuş devin karısı.

"Peşlerinden giderken bir kiliseye rastladım kilisenin içinde bir papaz ve bir dikran dikilip ilahiler okuyordu, bir şey görmüş olabilirdim"

İçeri girip sordum. Onlar da:

"Biz kitap okurken bir kadınla bir erkek gördük, buradan geçip gittiler, başka kimse görmedik, dediler. Ben de boşuna gitmeyeyim diye dışarı bulamam diye geri döndüm." demiş dev.

"Vay seni akılsız adam, anlamadın mı? Konuştuğun papazla kızın kızımınla onu kaçıran delikanlıydı." demiş karısı ve kâhyalara denmiş.

"Çabuk benim uçan atımı getirin, artık onların peşine ben yetişemem." demiş kadın ve gitmiş, atı öyle hızlıymış ki arkasından yetişemezmiş.

Epey zaman geçmiş, delikanlı ve kız iyice ilerlemişler; ama dev de kızın annesinin yetişmeye başladığını anlamışlar. Kız geri dönüp bakınca annesinin yaklaşmakta olduğunu görmüş. Hemen annesine aldığı axuz denen darıyı arkasına serpmiş, arkalarında devin aman bir dağ oluşmuş.

Annesi dağı aşıncaya kadar gençler epey ilerlemiş; ama annesi devin onlara yetişmeye başlamış. İyice yaklaşınca kız bu kez aşırz denen darıdan dökmüş, arkalarında eskisinden daha yüksek bir dağ oluşmuş.

Annesi dağı aşıncaya kadar onlar iyice ilerlemiş; ama annesi devin yetişmiş, iyice yaklaşınca kız yanına aldığı külü dökmüş, kül döktülen yer öncekinden daha yüksek bir dağ oluvermiş, kızın annesi dağı geçinceye kadar kızla oğlan epey ilerlemişler; ama kızın annesi yine yetişmiş. İyice yaklaşınca kız kendisinin ve oğlanın uçan atlarını birer akarsuya dönüştürmüş, sular gürül gürül akıyormuş, devinileri de suyun üstünde bir çift kuş olup uçuyorlarmış.

Annesi suyun kenarına gelince uçan atı raşa seslenmiş.

"Hemen şimdi, şu suyu kurut ve suyun üstünde uçan şu çift kuşları da yakalayıp bana getir!" demiş.

Raş at suyun tümünü içmiş, kuşları yakalayacağım diye yaklaşınca su yeniden kabarıp taşmış, atı da annesi de suya kapılıp ölmüş. Annesi ölümle pençeleşirken kızına beddua etmiş.

"Üç yıl boyunca kurbağa olup suda kalasın!" demiş, başka bir şey diyemeden ölmüş.

"Hay abaapsı, annem bana yetişti, ama bedduası da yetişti, eğer ben bir erkeksen beni üç yıl beklersin." demiş kız ve kurbağa olup

suya atlamış.

Delikanlı çok üzülmüş; ama yapacak bir şeyi yokmuş alıp başını evine gitmiş. Evi pek uzak sayılmazmış, gelince evdekiler pek sevinmiş. Onun için ziyafet verip şölen yapmışlar. Kralın tüm ahalisi toplanmış.

Öyle yaşayıp giderken zaman akıp geçmiş. Üç yılın dolmasına üç gün kala oğlan evlenmiş.

Üç yıl geçince kız kurbağa olmaktan kurtulmuş, güzeller güzeli bir genç kız olmuş, gerçeği de hemen öğrenmiş, çok üzülmüş. O delikanlı için annesinin ölümüne sebep olmuş, fakat delikanlı onu üç sene bekleyememiş. Çok zoruna gitmiş; ama ne yapsın. Sonunda krala yakın oturan bir yaşlı kadının yanına gitmiş. Giderken üstüne kurbağa kılığını geçirmeyi de ihmal etmemiş.

Kurbağa içeri girince yaşlı kadın.

"Bunun ne işi var burada?" diye, kurbağayı dışarı çıkarıp atmış, kurbağa yine içeri girmiş ve gidip ocağın başına oturmuş, oturduğu gibi kurbağanın ağzından bir altın düşmüş yere.

Yaşlı kadın sevinerek altını yerden almış, gerçek altın mı değil mi anlamak için koşup dükkâna gitmiş.

Dükkândan bolca alveriş etmiş, sevinerek eve gelmiş. Kralın artıklarıyla beslenen yaşlı kadın artık durumunu iyice düzeltmiş, komşuları onu kıskanır hale gelmişler.

Delikanlı üç yıl önce evlenmek üzere kaçırdığı kızın kurbağa kılığında kaldığını sonunda hatırlayabilmiş, birden delikanlıyı alev basmış, ne yapacağını bilemez hale gelmiş.

Yaşlı kadın evinde otururken kız bir ara kurbağa kılığında sıyrılmış, harika bir genç kız olup çıkmış, gidip yaşlı kadının yanına oturmuş, başından geçen her şeyi baştan sona anlatmış.

"Ben birlikte kaçtığım delikanlı için her şeyi göze almıştım, ama ben senin için üç gün bile sabredemedi, bak hemen evlendi, ben sana geldiğimden beri sen kendini biraz toparladın, bundan sonra daha da iyi olacaksın, şimdi krala gidip ziyafet vereceğim diye saraydaki herkesi eve davet et, yiyecek içecek konusunu merak etme, ben her şeyi hazırlarım." demiş kız.

Yaşlı kadın ona inanmış doğru kralın yanına gitmiş.

"Sizi yemeğe davet ediyorum, bir kahvaltı bile olsa ailece evime"

gelmeyenizi bir lokma ekmeğimi yemenizi rica ediyorum." demiş, yaşlı kadın.

"Sen birilerine kahvaltı ettirebilecek durumdaysan, biz kendimizi senden esirgemeyiz, merak etme hep birlikte geliriz." demiş kral, yemekten de tüm ailesini toplayıp yaşlı kadının davetine gelmiş.

Gidince öyle bir ziyafet sofrasıyla karşılaşmışlar ki kral sofrasında bile bu güne kadar böyle bir şey görülmemiş. Herkes oturmuş, yiyip içmiş; ama delikanlı payını alamamış. Yemekten sonra herkes evine dağılmış.

Kız yaşlı kadını gönderip iki tane karabatak kuşu bulup getirmiş. Sonra kuşları her istediğini yapacak biçimde terbiye etmiş.

Delikanlı mutsuz ve sıkıntılıymış her gün avlunun ortasında bulunan ağacın altına yatıp orada vakit geçiriyor, gönlünü oğlendirmeye çalışıyormuş.

Bir gün kız terbiye ettiği kuşları yanına çağırmış.

"Gidin kralın avlusundaki ağacın tepesine konun, kralın oğlu ağacın gölgesine gelip yattığında tam tepesindeki dala konup kavga olmeye başlayın. Kavganın sonunda yenilen."

'Santa Saça'yı perişan eden Safa Saaça'ya haber götüren kimse benim perişanlığımı da ilet sin' diye ötsün." demiş kız.

Delikanlı ağacın altına oturunca kuşlar tepesindeki dala konup dövüşmeye başlamışlar. Kıyasıya boğuşan kuşlardan biri yenilmiş. Yenen büyük bir gururla kabararak yenilene hava atmış, yenilen de oturduğu yerden konuşmuş.

"Santa Saça'yı perişan eden Safa Saça'ya kim haber iletiyorsa benim perişanlığımı da ilet sin, kederlerim onun olsun." demiş ve uçup gitmiş, ardından diğer kuş da uçmuş.

Santa Saça devin büyük kızının adıymış ve delikanlının evlenmek üzere kaçırdığı, sonradan kurbağa kılığında kalan kızmış. Safa Saça ise kralın küçük oğlu yani kızı kaçıran delikanlıymış.

Bu karabatak kuşlarının ne demek istediğini kralın küçük oğlu anlamış. Durumu anlayınca adeta canına kıymak istemiş ama bir şey yapamamış. Kralın küçük oğlunun karısı da durumu anlamış, kocasının asıl evlenmek istediği kız kurbağa kılığında yaşlı kadının yanında kalan kızmış; fakat elinden bir şey gelmiyor,

bu yüzden mutsuz oluyormuş.

Kralın küçük oğlunun karısı bir gün hastalanmış gibi yapmış.
Kocasını.

“Ne oldu sana?” diye sormuş.

“Şu yaşlı kadının evinde duran kurbağayı canlı canlı getirip ateşin üstünde pişirmezseniz, benim iyileşmem mümkün değil!” demiş.

Kral adamlarına emretmiş, hemen gidip kurbağayı getirmişler ateşin üstüne atıp yakmışlar.

Kurbağa yanarken kemiklerinden biri fırlayıp odanın ortasına düşmüş, evi süpürünce kemiği de çöple birlikte atmışlar, havalarda bozup yağmurlar yağınca kemik sele kapılıp denize akmış. Denize düşen kemik bir balık olmuş, kralın küçük oğlu bunu anlayınca bir gün deniz kıyısına gidip oturmaya ve balığı beklemeye başlamış.

Kralın küçük oğlunun karısı durumu yine anlamış, kocasını sevdiği kızın balık olup denizde yüzdüğünü hissetmiş, yeniden hastalanmış gibi yapıp yatağa yatmış.

Kral gelinine nasıl iyileşebileceğini sormuş.

“Şu balığı getirip kemiğine varıncaya pişirip yedirmezseniz ben iyileşemem.” demiş gelin.

Kral balıkçıları gönderip balığı yakalatmış, getirip pişirmişler, geline verip yedirmişler; ama gelin kemiklerin tümünü yiyememiş, bir kaç küçük kılçık elinden kayıp yere düşmüş evi süpürürlerken çöpün arasına karışmış, çöp avluya atılınca, kemik güzel bir ağaç olup yükselmiş, kralın gelini durumu yine anlamış, hastayım diye tekrar yatağa yatmış. Kral gelinine gidip:

“Ne oldu?” diye sorunca.

“Şu güzel ağacı kesip yakmazsanız öleceğim.” demiş.

Ağacı kesip yakmışlar; ama küçük bir çırpı uzağa fırlamış, yaşlı bir kadın yoldan geçerken bu güzel çırpıyı görünce alıp evine götürmüştü.

Bir süre sonra çırpı güzel bir genç kız olup evinde dolaşmaya başlamış. Yaşlı kadın çok sevinmiş; ama kralın gelini bunu yine hissetmiş ve hiç sevinmemiş, hemen hastalık numarası yapmış. Fakat kral bu kez gelinin hastalığına kulak asmamış.

Yalnız kral, oğlunun bu kadar mutsuz olmasına çok

üzülüyormuş, oğluna defalarca adam göndermiş; ama oğlu babasına hiç bir şey söylememiş.

Sonun da kral:

“Oğlumun ne derdi var mutlaka öğrenmeliyim.” demiş. Adamlarını ayarlayıp durumu öğrenmeye çalışmış; fakat en ufak bir şey öğrenememiş.

Kral bu kez oğluyla kendi konuşmak istemiş. Doğruca oğlunun yanına gitmiş. Oğlan önce konuşmak istememiş. Babası fazla sıkıştırınca anlatmak zorunda kalmış ve de her şeyi tüm ayrıntılarıyla anlatmış.

“Baba, hatırlar mısın sen beni bir adamın yanına göndermiştin, işte orada başıma gelenler bunlardı.” diye başından geçen her şeyi anlatmış.

Devin büyük kızını alıp gelirken devin peşlerine düştüğünü; ama bir şey yapamadığını, sonra kızın annesi tarafından takip edildiklerini, annesi yolda ölürken kızına; “Üç yıl boyunca bir kurbağa olarak kalasın,” diye beddua ettiğini, kız kurbağa olunca kendisini seviyorsa üç yıl beklemesi gerektiğini; ama üç yılın dolmasına tam üç gün kala babasının kendisini evlendirdiğini, kızın ise üç yıl boyunca kendilerine yakın bir yerde oturan yaşlı kadının evine gelip kurbağa olarak oturduğunu, karısı bunu anlayınca kurbağayı yaktırdığını, kurbağa kemiğinin denize düşüp balık olduğunu, balık kılçığının avluya düşüp ağaç olduğunu, ağacın kesilip yakıldığını, ağaçtan kalan bir çırpının yaşlı kadının evinde güzel bir kıza dönüştüğünü, sevdiği kızın işte o kız olduğunu anlatmış.

“Tamam, o zaman, şimdiye kadar söyleseydin ya oğlum.” demiş kral, hemen eski gelini boşayıp, yaşlı kadının yanında kalan güzel kıza gelin getirmiş, ahalisini toplayıp yeniden düğün yapmış.

Aşıawardın : Aşia (kan), wardın (araba) anlamına geliyor. Kartal biçiminde bir şey. Uçan araba da olabilir, efsanevi bir kuş

Açapara : At bağlanan çatallı bir ağaç, her evin önünde bulunuyor, ailenin kutsal saydığı bir sembol. Ahşap kazık.

Gulşap : Dragon, Ejderha.

Salusan, Balık Salusan, Kıluk Salusan, Kaytamır

Salusan, Balık Salusan, Kıluk Salusan ve Kaytamır adında dört kardeş varmış.

Bu adamlar yiğit adamlarmış, gezginmişler, avcıymışlar ve çoğunlukla birlikte dolaşırlarmış.

Nereye gitseler bir şeyler yüklenip gelirlermiş.

Bir gün Salusan tek başına seyahate çıkmış. Kardeşleri bu durumu pek onaylamamış; ama o çok isteyince engel olmamışlar.

Giderken evin kapısına bir ayna asıp kardeşlerine.

"Her sabah bu aynaya bakın, aynada süt aktığını görürseniz durum iyi, bir sorun yok demektir. Eğer aynada kan görürseniz başım belada, peşime düşün, demektir." demiş Salusan ve yola çıkmış.

Epey ilerledikten sonra ormandan çıkan bir yaban öküzünün deniz kıyısına gelip su içtiğini görmüş, tüfeğini eline alıp ateş etmiş ve boynuzlarını başından uçurmuş.

Boynuzlar fırlayınca denizin üstüne düşüp demir bir köprü olmuş, yaban öküzü de geri ormana dönmüş.

"Anlaşıldı, benim ecelim bu köprüden olacak." demiş Salusan, köprüye çıkıp yürümeye başlamış, gide gide epey yol gitmiş.

Yolluğu bitmiş, morali de bozulmuş; ama geri dönmeye utanıp yoluna devam etmiş.

Kardeşleri aynaya baktıkça, aynanın süte bulandığını görüyor ve her şey düzgün gidiyor diye gönül rahatlığı içinde

oturuyorlarmış.

Salusan köprünün üstünde giderken karşıda bir kale duvarı görmüş, içinde büyük bir şato varmış artık köprünün sonuna geldiğini anlamış. Köprüyü geçip kale duvarına yaklaşmış.

"Buraya girebilir miyim?" diye sormuş kapı bekçisine.

"Burası devlere ait, onlar da evde yok, ava gittiler, evde sadece kız kardeşleri var, ona sormadan kimseyi içeri alamayız." demiş bekçi.

"Ben gezginim, adım Salusan devin kız kardeşine haber verin, kendisiyle görüşmek istiyorum, izin verirse içeri gireceğim." demiş Salusan.

Bekçi gidip devlerin kız kardeşine durumu anlatmış, daha bekçi kıza ulaşmamıştır diye düşünen Salusan, bekçinin yanında bir sürü adamla geri döndüğünü görmüş.

"Devin kız kardeşi seni çağırıyor." demiş bekçiler ve Salusan'ı alıp içeri götürmüşler.

O akşam devin kız kardeşi Salusan'a mükemmel bir sofraya hazırlamış, yemekten sonra da güzelce yatağını yapıp yatırmış.

Devler ava gidince bir haftadan önce dönmezlermiş.

"Erkek kardeşlerim gelinceye kadar seni göndermeyeceğim." demiş kız.

Salusan kızın kendisinden hoşlandığını anlamış, kendisi de ondan hoşlanmış, birbirlerini sevmişler, Salusan onunla evlenmek istemiş.

Bir gün yaşlı bir kadının kötü bir sandalın içinde yalpa yaparak geldiğini görmüşler. Salusan ve kız sandalın yanına koşmuşlar, yaşlı kadını alıp yukarıya çıkarmışlar. Sonra, Salusan, ava gitmiş, avdan dönünce.

"Kim bu konuk?" diye sormuş yaşlı kadın devin kız kardeşine.

"Onun adı Salusan, iyi bir adam, bir gezgin, huyu suyu ağabeylerime benzediği için onu sevdim." demiş.

"Onu sevdiğini anladım evlat; ama o kalbinden geçenlerin tümünü sana anlattı mı acaba?" demiş yaşlı kadın.

"Nasıl anlatmaz, onun bana söylemediği hiçbir şey yok." demiş.

"Peki, öyleyse, ruhunun nerede olduğunu söyledi mi sana?" demiş.

"*Ruhu bedenin içindedir, başka nerede olabilir?*" demiş devlerin kız kardeşi.

Akşamüstü yaşlı kadın evine gitmiş, Salusan da avdan dönmüş.

Devlerin kız kardeşi darılmış, Salusan'ı artık gözü görmüyormuş. Salusan merak etmiş, gidip kıza ne olduğunu sormuş.

"*Ne olacak ben seni yürekten sevmiştim ama sen benden bazı şeyleri gizliyor ve bunları bana söylemiyorsun.*" demiş devlerin kız kardeşi.

"*Senden ne gizleyebilirim ki?*" demiş Salusan.

"*Gizliyorsun tabi, çünkü ruhunun nerede olduğunu bana söylemedin.*" demiş kız.

"*Ne diyorsun sen? Biri seni kandırmış, insanın ruhu nerede olabilir, tabii ki kendi içinde.*" demiş ve kızın ikna etmiş.

Ertesi gün Salusan avdayken yaşlı kadın gelip devlerin kız kardeşine yine sormuş.

"*Ruhunun nerede olduğunu öğrendin mi?*" demiş.

"*Ruhu kendi içindeymiş.*" demiş kız ve gülmüş.

"*Demek ki kızım, o seni senin onu sevdiğin kadar sevmiyormuş, çünkü ruhunun nerede gizli olduğunu sana söylemedi.*" demiş yaşlı kadın.

Salusan avdan dönünce devlerin kız kardeşinin kendisine iyice darıldığını anlamış.

"*Ne oldu sana?*" diye sormuş.

"*Ne olacak, sen beni, benim seni sevdiğim kadar sevmiyorsun.*" demiş kız.

Salusan sonunda gidip bir çanta getirmiş, çantanın içinde bir çanta varmış, onun içinde bir çanta daha varmış, o çantanın içinde de daha küçük bir çanta varmış.

"*İşte ruhum!*" diye çantanın içinden bir aşılı elma çıkarıp kıza vermiş, kız da.

"*Artık bunu ben saklayacağım.*" diye elmayı alıp koynuna sokmuş.

Ertesi gün Salusan ava gitmiş, yaşlı kadın yine gelmiş, geldiği

"*Ruhunun nerede olduğunu söyledi mi sana,*" demiş.

"*Söyledi tabi, üstelik elime bile verdi.*" diye koynundaki elmayı çıkarıp göstermiş.

"*Ver bakayım bir !..*" diyen yaşlı kadın kızın elinden elmayı almış, kaptığı gibi denizin ortasına fırlatmış.

"*Haydi yürü şimdi.*" diyerek kızın sandalına bindirip kaçırmış. Salusan da arkalarından bir sandala binip peşlerine düşmüş; ama Salusan'ın sandalı ters dönüp denize düşmüş. Yaşlı kadın devlerin kız kardeşini başka bir delikanlıya vermiş.

Bir sabah Salusan'ın kardeşleri yüzlerini yıkarken gidip avlu bahçesindeki aynaya bakmışlar, bakınca ne görsünler, aynayı kan bulmuş, bunu görür görmez hepsi birden yola çıkmışlar.

Epey gittikten sonra kardeşlerinin geçtiği köprüye gelmişler.

"*Anlaşılan kardeşimiz, bu köprüde öldü.*" demişler ve köprüye çıkıp yürümeye başlamışlar, gide gide köprünün sonuna gelmişler. Bakınca karşıda etrafı surlarla çevrili bir şato görmüşler.

Salusan'ın kardeşleri şatoya gitmişler, kardeşlerinin orada olup olmadığını sormuşlar. Onlar da kardeşlerinin orada olduğunu; ama gittiğini ve avdan bir daha geri dönmediğini, kendisinin devlerin kız kardeşiyle nişanlı olduğunu; fakat kızın da kaybolduğunu, söylemişler.

Bunun üzerine Salusan'ın kardeşleri Salusan'ı aramaya başlamışlar, önce kardeşlerinin denizde ölüp ölmediğinden emin olmak istemişler.

Biri bütün gökyüzünü arayıp taramış, diğeri yeryüzünü üst üste etmiş öbürü de denizi kurutmuş, sonuncusu da balıkların altına girip Salusan'ın ruhunun bulunduğu elmayı aramış ve elmayı bir balığın karnından çıkarmış. Elmayı götürüp Salusan'ın göğsüne koyunca Salusan.

"*Ölü gibi uyumuşum.*" diyerek uyanmış. Sonra devlerin kız kardeşinin peşine düşmüşler, onu kaçıran yaşlı kadının elinden kurtarmışlar o sırada devler de avdan dönmüş.

Devler damatlarının Salusan olduğunu anlayınca düğün yapmışlar. Kız kardeşlerinin çeyizini çimenini hazırlayıp gelin etmişler. Salusan'ın kardeşleri de gelini alıp eve götürmüşler.

S. M. Gabelya

Kamsa'nın Yiğitliği

Yaşlı bir adam, bir de karısı varmış, onların da bir kızı ve bir oğlu varmış.

Oğlanın adı Kamsa'ymış, kız ise bir şeytanmış, geceleri kaçıp baykuşlara, kurtlara ve yılanlara binip geziyormuş. Bir küpü varmış, bu küpe binip o hayvanların yanına gidiyormuş. Kızın böyle yaptığını kardeşi Kamsa hemen anlamış.

Bir akşam Kamsa gidip gizlice küpün içine oturmuş, kız da gelip kardeşinin içine oturduğu küpün üstüne binmiş ve "Haydi" deyince küp uçmaya başlamış. Kamsa küpün içindeymiş; ama bu farkında değilmiş, baykuşa doğru uçuyormuş.

Baykuşa gidince:

"Ben bu akşam seni sırtıma bindirip istediğin yere götüremem. Çünkü ben bir insan gözü yemeden güçlenemem, bana insan gözü getir, sonra seni istediğin yere götürürüm." demiş baykuş.

"Peki öyleyse, yarın erkek kardeşim bir kurban kesip derisini yüzecek, deriyi yüzerken elinde bıçak olacak, o sırada bir sinek gelip kardeşimin yanağına konacak, ben de sineği kovalayacağım diye elimi savurup kardeşimin elindeki bıçağı gözüne sokarım, kazara olmuş gibi yapıp gözünü çıkarırım, böylece kardeşimin gözünü alıp sana getiririm." demiş kız.

Küpün içinde oturan Kamsa bu konuşmaları gayet iyi duymuş.

Kız küpe binip bu kez eve uçmuş eve gelince Kamsa küpün içinden sessizce çıkmış, gidip yatağına yatmış.

Sabah olunca Kamsa kurbanın derisini yüzmeye başlamış ama bıçağını dikkatle kullanıyormuş, rastgele savurmuyormuş. Duydukları onu çok korkutmuş, kız kardeşi de karşısında oturuyormuş.

"Gözü çıksa da alsam." diye dört gözle bekliyormuş Kamsa ise kız kardeşinin neden kendisinin başında beklediğini çok iyi biliyormuş. Tam o sırada sinek gelip Kamsa'nın yanağına konmuş. Kamsa bıçağı yere atıp eliyle sineği kovalamış, kız kardeşi bu işi çok şaşırılmış.

"Gözüne bir şey düştü galiba." diye erkek kardeşinin gözünü çıkarmaya çalışmış; ama Kamsa kız kardeşinin niyetini bildiğinden yerdeki bıçağı kaptığı gibi kız kardeşinin üzerine yürümüş.

Çocuklarının bağıırıp çağırıldığını duyan anne ve baba dışarı fırlamışlar, onları ayıracağız diye uğraşırken yılan, baykuş ve kurt gelip anne ve babayı öldürmüşler, Kamsa'yı da öldürmek için saldırmışlar; ama başaramamışlar, Kamsa hayvanların hepsini öldürmüş.

Kamsa sonunda her şeyi bırakmış, kılıcını ve kamasını alıp

ablara gitmiş, epey uzaklaşmış ve büyük bir ormana girmiş, ormanda güzel bir kızı ağlarken görmüş, yanına gitmiş.

"Sen niye böyle oturup ağlıyorsun, kimsin, nerelisin?" demiş.

"Ben kralın kızıyım, iki ablam vardı, her yıl bir yılan uçup kralın kızlarını alıp birer birer götürürdü, şimdi sıra bana geldi, burada oturuyorum, biraz sonra yılan gelip beni de götürecektir." demiş kız.

Bunun üzerine Kamsa:

"Korkma ben seni yılanı yedirtmem." demiş; ama kızın yüreğini baykuş bürümüş, umutsuz bir biçimde.

"Başaramazsın, başaramazsın!" demiş kız.

"Başaracağım; ama şu an benim çok uykum var, başımı dizine koyup uyumak istiyorum. Sen yılanın senini duyduğun anda şu iğneyi yanağına batır ve beni uyandır." diye tembih etmiş delikanlı, başını kızın dizine koyup uyumuş.

Derken kız yılanın sesini duymuş; ama delikanlıyı uyandırmaya başaramamış, ağlamaya başlamış, kızın gözyaşları şıp şıp Kamsa'nın yanağına damlıyormuş. Kamsa uyanmış, hemen fırlayıp kılıcını çekmiş.

Yılan uçarak Kamsa'nın yanına gelmiş.

"Dövüşecek miyiz, yoksa güzellikle anlaşacak mıyız?" demiş Kamsa. Yılan ise;

"Dövüşeceğiz." demiş.

"Gel öyleyse." demiş Kamsa, parıldayan kılıcını savurarak yılanın üzerine yürümüş.

Yılan Kamsa'ya kuyruğuyla vurunca, Kamsa dizlerine kadar toprağa gömülmüş.

Kamsa hemen yılanın yedi başından ikisini kesmiş.

Böyle dövüşürlerken Kamsa yılanın yedi başını da kesip almış.

Tam yılanı öldürüp geri dönüyormuş ki yılanın on iki başlı abayı görünmüş, Kamsa onu da öldürmüş.

Onun arkasından on beş başlı yılan gelmiş, Kamsa onun hakkından da gelmiş.

Kız bu duruma çok şaşırılmış, çok da sevinmiş.

"*Sen hiç kimsenin başaramadığı bir şeyi başardın.*" demiş.

Kamsa pek istemese de kız onu alıp zorla evine götürmüş. Kızın kral babası da onları görünce pek şaşırılmış, delikanlıya kutlamış.

"*Kızımı, kızımın hayatını kurtaran delikanlıya veriyorum*" diye, kızını Kamsa'ya vermiş. Muhteşem bir düğün yapıp malının yarısını damadına verip bir de ayrı ev yapmış.

Dilsiz Sagasa

Bir karı koca varmış, epey yaşlanmışlar, kendilerini zor yaşatıyorlarmış. Çocukları yokmuş, çocuk sahibi olmak için çocukları da yokmuş.

Bu karı koca hiç ummadıkları bir anda çocuk sahibi olmuşlar. Hem de bir erkek çocuk sahibi, ama bu çocuğu büyütecek güçleri yokmuş.

Çocuk şaşılacak denli hızlı büyüyormuş. Bu kadar hızla büyüyen güzel bir çocuğa bakamayacaklarını anlayınca, çocuğu bir yere götürmeye karar vermişler.

"*Onu iyi büyütecek birini bulursak veririz.*" diye düşünmüşler.

Bunlar çocuğu alıp giderken pek uzaklaşmadan *Apha Zardake* dedikleri yaşı epey ilerlemiş bir kıza rastlamışlar. Kız şanı şöhreti, mali mülkü olmayan biriyle evlenmem diye direnenlerden biriymiş. Çocuğu bu kıza vermek istemişler, kız çocuğu sevinerek almış, yaşlı koca da elinden geldiğince ağırlayıp hediyeler vererek göndermiş.

Çocuk iyi bakılınca daha da hızlı büyümüş. Her gün biraz daha gelişiyor, adeta uçup gidiyormuş.

Çocuk on iki yaşına basınca dimdik, çakı gibi bir delikanlı olmuş. Yalnız zor konuşuyormuş, söylediklerini kimse anlamıyormuş.

Bu konuşamama özelliğinden dolayı ona *Dilsiz Sagasa* adını koymuşlar. Bu genç hiç üşenmiyormuş, yapılması gereken bir şeye

asla hayır, demiyormuş, ayrıca çok iyi bir nişancıymış, avı da gidiyormuş, bir şey avlamadan eli boş eve dönmüyormuş.

Böylelikle onu büyüten *Apha Zardake* delikanlının adam olacağını anlamış; ama delikanlının eş dost, arkadaş sahibi olamayışından ötürü çok üzülmüyormuş. Delikanlının bir tane bile arkadaşı yokmuş.

Bir gün *Apha Zardake*'ye üç atlı prens gelmiş.

Bunlar *Apha Zardake*'ye elbise diktirmek istiyorlarmış, baskını gidecekleri için elbiseler hemen yetişsin istiyorlarmış. Ayrıca *Apha Zardake*'nin niyetini bildikleri için ona şan ve şöhret gezisi çıkacaklarını da söylemişler.

"*Dikiş diktirmek için geldik.*" dediklerinde kız "*hayır dikmem*" diyecek değilmiş ya. Zaten o bu işlerin ustasıymış, eli de pek tezmiş.

"*Hay hay, dikerim efendim.*" deyip önce bir çırpıda yiyeceklerini hazırlamış. Onlar yemek yerken kendisi gidip atların birinin üstünde duran heybe dolusu kumaşı alıp içeri getirmiş. Adamlar tepeden tırnağa göz ucuyla bir süzmüş, böylece göz kararı ölçülerini almış, kumaşları hemen biçip dikmiş, aynı şekilde çizmelerini de dikmiş. Diktiği elbiseleri heybenin içine yerleştirip yerine asmış. Konukların yanına gelince yemeğe henüz başlamakta olduklarını görmüş.

Konuklar yemekten sonra biraz oturmuşlar, sonra gitmek için ayağa kalkmışlar, atlarının yanına varınca kumaş heybesinin olduğu gibi durduğunu görmüşler.

"*Apha Zardake sana getirdiğimiz kumaşları almayacak mısın?*" demişler.

"*Size layık olmadıysa da, elimden geldiğince kumaşlarınızı dikip torbanıza yerleştirdim efendim.*" demiş *Apha Zardake*.

"*Vay canına ne zaman dikti?*" diye pek şaşırılmış prensler.

Tam avlu kapısından çıkacakları sırada.

"*Aman Efendim! Söylemeye utanıyorum, benim bir yaradığım oğlum var, size yük olmayacaksa seyahate giderken onu da götürür müsünüz? Belki atınızın üzengisini tutar, bir işinize yarar efendim.*" demiş.

"*Neden yük olsun, tam tersine yükümüzü taşır, bize yardımcı*

olur bu gün gidiyoruz, hazır olsun." demişler.

Kız, o prenslere diktiği giysinin aynısından oğluna da güzel bir giysi dikmiş, silahını ve atını hazırlamış.

Belirlenen gün gelince *Apha Zardake* oğlana hazırladığı elbiseleri bir heybeye koyup atın üstüne bağlamış, oğlana eski elbiselerini giydirmiş, azık çıkını da hazırlayıp atına bağlamış ve prenslerin yanına göndermiş.

Apha Zardake Dilsiz Sagasa'nın şan ve şöhret kazanıp döneceğine inanıyormuş, yiğitliğinden kuşkusu yokmuş.

Oğlan gittiğinde prensler hazır bekliyorlarmış, Sagasa da gelince hareket edip yola çıkmışlar.

Bir gün boyu gittikten sonra bir yerde konaklamayı düşünürlerken aniden uzaktan bir dağ keçisi görünmüş, hep birden avı etmişler, ama avı vuramamışlar.

En arkadan gelen ve yükleri taşıyan Dilsiz Sagasa avı görür görünmez tüfeğine sarılıp ateş etmiş, hayvan yere yığılıp çırpınmaya başlamış. Kafilde bulunanlar kendilerinin vuramadığı bir avı arkadan nal toplayıp gelen birinin vurmasından rahatsız olmuşlar, avı vurduktan sonra bekleyecek değilmiş ya, vurduğu avı kaldırıp omuzuna yüklemiş ve yoluna devam etmiş. Güneş batmış, bir yerde konaklamak üzere oturmuşlar.

Eşyalarını bıraktıktan sonra çevrede biraz dolaşıp avlanmak istemişler, fakat hiç bir şey avlayamamışlar. Onlar dönünceye kadar Dilsiz Sagasa vurduğu avı ateşe koyup pişirmiş, yemeklerini hazırlayıp yanına bir de abısta yapmış, diğerleri gelince sofraya oturup güzelce yemek yemişler. Sonra başlarını koyup uyumuşlar. Dilsiz Sagasa uyumuyormuş, diğerleri iyice uykuya dalınca, kendisi yavaşça atını hazırlamış, torbadaki yeni giysilerini giyip sabahın ağacı karanlığında atına atlamış, kamçısını ata gösterdiği gibi hızla hayaya karışıp oradan uzaklaşmış.

Birkaç köy basmış, bir sürü hayvan ve insanı önüne katıp getirmiş. Bir o kadar da mal toplamış, daha önce hep beraber konakladıkları yere gelmiş. Hayvanların başına tutsak ettiği insanları oturtmuş. Kendisi de üstündeki elbiseleri değiştirip eski elbiselerini giymiş ve hiçbir şey olmamış gibi başının altına koyup oturmuş, gözünü kapatıp uyumuş.

Gün doğmasına az kalmış, çok geçmeden ortalık aydınlanmış.

Herkes uyanınca etrafta bir sürü hayvan, insan ve epey görmüşler, şaşırıp kalmışlar.

"Biz uyurken bunca ganimet nereden geldi acaba? Tanrı bize acımış olmalı." demişler.

O gün kahvaltı ettikten sonra, kendilerinden birkaç kişiyi ganimetin başında bırakıp yola çıkmışlar. Giderlerken karşılarına yine bir dağ keçisi çıkmış, prensler hemen ateş etmişler, tekrar tekrar ateş etmişler; ama bir türlü keçiyi vuramamışlar. Arkalarından gelen Dilsiz Sagasa bunların hiçbir şey avlayamadığını görünce tüfeğine sarıldığı gibi, parmağını tetiğe dayamış, tetiği çeker çekmez avı yere devirmiş. Gidip avı bağlamış ve atının terkine asmış.

Bunlar bu kez başka bir yerde konaklamışlar, eşyalarını ve atlarını bırakıp *"bir av bulabilir miyiz,"* diye epey dolaşmışlar, bulmuşlar bulmasına; ama avlayamamışlar. İlk konakladıkları yere dönünceye kadar Dilsiz Sagasa vurduğu dağ keçisini pişirip hazırlamış. Onlar gelince yemeklerini yemişler sonra yatıp dinlenmişler.

Gece yarısına doğru Dilsiz Sagasa yine üstünü değiştirip yeni elbiselerini giymiş, atına atlayıp gecenin karanlığında rüzgâr gibi havaya karışıp kaybolmuş.

Bu kez eskisinden de fazla at, öküz, koyun gibi bir sürü hayvan toplamış ve yine arkadaşlarının konakladığı yere getirmiş.

Sabah olunca ne görsünler; isteyip de bulamadıkları her şey oradaymış, hangisine bakacaklarını şaşırmışlar.

Prens kardeşlerin üçü de bir kenara çekilip kafa kafaya vermişler.

"Tamam, anladık, tanrı bize acıdı, kısmetimizi açtı; ama bu işte bir bit yeniği olmasın, gülünç duruma düşmeyelim, bunları hakkıyla yiğitçe edinmezsek millete rezil oluruz." diye durumdan rahatsız olmuşlar. Dilsiz Sagasa'dan da biraz şüphelenmişler.

"Bu çocuk hiç konuşmuyor, bunun başının altından bir pislik çıkmasın." Demişler; ama açıkça bir şey söyleyememişler. Sabah olunca kahvaltı edip yola çıkmışlar.

Yine giderken karşılarına bir dağ keçisi çıkmış, daha önce

yaptıkları gibi hemen ateş etmişler, tekrar tekrar ateş etmişler; ama vuramamışlar av yine eskisi gibi öbürlerinden kurtulup Dilsiz Sagasa'nın yanına koşmuş. Sagasa yine bir vuruşta avı yere devirmiş, vurduğu avı başkası alacak değildi ya, atından inmiş, hayvanın iškembesini çıkarıp atına bağlamış, yeniden atına binerek arkalarından yetişmiş diğerleri onu pek kıskanmış, ama bir şey söyleyememişler.

Öğleden sonra baskına gitmeyi kararlaştırdıkları yere 5-6 vers kala ulaşmışlar.

Prens kardeşler baskın yapmak üzere bir yere oturmuşlar, güven duymadıkları Dilsiz Sagasa'yı yanlarına çağırıp sormuşlar.

"Senin derdin nedir? Niye hiç konuşmuyorsun?" demişler.

Dilsiz Sagasa gülmüş.

"Ben henüz konuşabilecek kadar bir yiğitlik yapmadım ki, ne sanım ne de şöretim var, adım sanım bile yok, şimdi de konuşmak benim için ayıptır; ama beni zorla konuşturdunuz." demiş.

Prens kardeşler çok şaşırmışlar, bu durum karşısında ne diyeceklerini bilememişler. Ancak, kendileri uyurken bütün ganimeti toplayıp gelenin bu dilsiz olduğunu anlamışlar.

Sagasa'ya ne yapacaklarını bilemediler, öldürmek istemişler; ama öldürememişler, ağızlarını bıçak açmıyormuş, iyice keyifleri kaçmış.

Oturup dinlenmişler sonra yatıp uyumuşlar, onlar uyurken Sagasa yine yemeklerini hazırlamış. Uyanınca, sofranın hazır olduğunu görmüşler, oturup yemek yemişler.

Akşam olunca prens kardeşler kafa kafaya vermişler.

"Bu gece bir yere baskın yapacak durumda değiliz. En iyisi bu Dilsiz Sagasa ne yapıyor, nereye gidiyor, nasıl ganimet topluyor, izleyip görelim." demişler ve bir kaç görevli seçmişler.

Artık hava iyice kararmış, herkes uyumak için köşesine çekilmiş, görevliler de uzanıp uyur gibi yapmış. Dilsiz Sagasa'yı merakla izliyorlarmış.

Dilsiz Sagasa, artık herkes derin bir uykuya bir dalmıştır, diye düşünmüş ve yavaşça kalkıp atını eyerlemiş, başının altında yastık gibi duran torbayı açıp içinden yeni elbiselerini çıkarmış ve güzelce giyinmiş, eski elbiselerini de torbaya doldurmuş. Bir sıçrayışta atına

binmiş, kamçısını ata gösterip fırlamış, o anda göğe değercesine havalanıp uçmuş.

Nöbetçiler gördükleri karşısında afallayıp kalmışlar, onlar böyle aval aval bakarken gün ağarmış, bakmışlar ki Dilsiz Sagasa yine bir yığın ganimet toplayıp getirmiş, üstelik öncekinden daha fazla.

Getirdiği hayvanları ve malları bir yere toplamış, insanları da etrafına oturtmuş. Sonra, eskiden yaptığı gibi yeni elbiselerini çıkarıp eskilerini giymiş, eskileri torbaya koymuş, torbayı da eyerle üstüne dayayıp yastık yapmış, başını koyup mışıl mışıl uyumuş.

Sagasa'yı gözetleyenler o giderken ne kadar aptallaştıysalar bu kez onun iki katı aptallaşmışlar, ne yapacaklarını, ne söyleyeceklerini bilemez olmuşlar, hiçbir şey demeden sabahlamışlar.

Sabah olunca meydanın yine ganimetle dolduğunu anlamışlar, hangi birisine bakacaklarını şaşırılmışlar, daha önce gördükleri her şeyin birkaç kat fazlasını görmüşler.

"Aman tanrım, koru bizi." demişler.

Prens kardeşler pek utanmış, gözcüleri yanlarına çağırmışlar.

"Ne gördünüz?" diye sormuşlar, onlar da gördüklerini tek tek anlatmışlar.

Bunun üzerine prens kardeşler bir araya gelerek şöyle bir karara varmışlar.

"Biz öldük, ganimeti getiren dilsiz olduğuna göre önüne katıp götüreceğiz olan da o, biz şimdi elimiz kolumuz bomboş, köye nasıl gireceğiz, evimize nasıl döneceğiz, yükümüzü taşıyan dilsizin dönüşü muhteşem olurken, biz böyle sefil bir biçimde dönemeyiz, en iyisi dilsizi öldürelim; ama buna uygun bir kılıf hazırlayalım. Onu devlerin kızının elmas yüzüğünü ve altınlarını getirmek üzere gönderelim. Oraya giderse zaten geri dönemez, kız onu mutlaka öldürür, sonra kolay." demişler.

Dilsizi çağırıp durumu anlatmışlar, altınların ve yüzüğün kuzeydeki bir kalenin misafirhanesinde saklı olduğunu söylemişler.

Sagasa hayır diyecek değilmiş, sevinerek kabul etmiş.

"Biz seni burada bekleriz." demişler, dilsiz hazırlanıp yola çıkmış.

Onlar artık dilsizi ölmüş sayıyorlarmış, dilsiz oraya üç gün üç gecede ulaşmış. Söylenen kalenin misafirhanesine gelince devlerin korkusuz kız kardeşi ile karşılaşmış, kız onu atıyla tepelemek üzere saldırmış. Sagasa korkacak değil ya, sarp bir kaya gibi duran kale kapısına hızla saldırmış, kapı un ufak olup dağılmış, sonra kıza yönelmiş.

"Benim yanıma kadar gelme cesaretini gösteren domuz dölü Dilsiz Sagasa değilse başka kim olabilir!" diye atının üstünde meydan okumuş. Sagasa ise kıızı, atı hiç yokmuşçasına üzerinden kaptığı gibi kendi atının terkisine atmış. Oradan fırlayıp altınların bulunduğu misafirhaneye dalmış. Misafirhanenin de kapısı un ufak olup dağılmış. İçinde bulunan elmas yüzük dâhil tüm altınlar da etrafa saçılmış.

Sagasa atın üstünden inmeden eliyle tüm altınları toplamış, elmas yüzüğü de alıp yola koyulmuş.

Kimsenin yenemediği koca devlerin kız kardeşi böylesine perişan halde, elinden hiçbir şey gelmeksizin, oğlanın atının terkisine kısılmış vaziyette kalınca.

"Ben artık söylediğim sözlerin boş laflar olduğunu anlamış bulunuyorum, sen beni yendin, ben de zaten beni yenen biriyle evlenmeye yeminliydim, o yüzden senden rica ediyorum beni böyle götürme, bu günden itibaren kendimi senin eşin kabul ediyorum, bana davranışın ona göre olsun." demiş kız.

Dilsiz Sagasa kızın dediğini kabul etmiş. O gece kızın yanında kalmış, ertesi gün yola çıkmış.

Öte yandan.

"Seni şu zamana kadar şurada bekliyoruz." diyenler onun yola çıktığı andan itibaren kendisini ölü saymışlar.

"Artık değil kendisi, kemikleri bile geri dönemez." diyerek onun yağmaladığı tüm ganimeti önlerine katıp gitmişler.

Yalnız Sagasa giderken bıraktığı küçük ağaç döndüğünde kocaman bir ağaç olmuş, ağacın yanına gelince gövdesi tam ortasından yarılmış, ağacın içinden bir adam fırlamış.

"Bu işleri başaranı tanıyorum. Sen Dilsiz Sagasa'sın ve bütün bunları Apha Zardakia'yı almak için yapıyorsun; ama bilmiş olası ki bu kadın sana kısmet olmayacak, o benim olacak, sakın bu konuyu

benimle tartışma.” demiş ve kaybolmuş, ağacın gövdesindeki yarık da yeniden kapanmış.

Dilsiz Sagasa gördüğü ve duyduğu şeyden hiç hoşlanmamış, fakat aldırmadan yoluna devam etmiş.

Sonunda ganimetini kapam prens kardeşlere yetişmiş, onu gören kardeşler memnun olmuş gibi yapmışlar, aslında hiç memnun olmamışlar. Kötülükten başka bir şey düşünmeyen bu prensler onu öldürebilmek için yeni bir yöntem bulmuşlar:

“Senin sayende şu dünyada sahip olmak istediğimiz her şeyi sahibiz. Şimdi bir eksiğimiz var, o da elmas küpeler. Onun kimde olduğunu biliyoruz, senin bunu alabileceğini de biliyoruz, bir akarsuyun başına her öğlen devlerin kız kardeşi gelip yıkanıyor, elmas küpeler onun kulağında, onları da alırsan, artık başka hiçbir şeyi ihtiyacımız kalmayacak.” demişler.

Dilsiz Sagasa *“hayır”* dememiş, o zor işlerin adamıymış, hemen atına atlayıp gitmiş söylenen akarsuyun başına gitmiş. Oturup beklemeye başlamış, öğlene doğru suyun üstünde bir genç kızın yüzerek gelmekte olduğunu görmüş. Balık gibi kayıyormuş. Atından inmiş, atı bir yere bağlamış, kendisi de kollarını sıvadığı gibi suya dalmış, kız Sagasa’yı görür görmez suyun altında yüzmeye başlamış. Kız bir yere gizleniyor delikanlı onun arkasından gidiyormuş, böylece köşe kapmaca oynarcasına epeyce yüzmüşler. Kız su altında kimsenin bilmediği bir eve girmiş, evin iç içe yedi odası varmış.

“Oh guşa, ondan kurtuldum.” dediği anda Sagasa arkasından yetişip kızın kolunu tuttuğu gibi kısıklı yakalamış.

“Yalvarırım beni öldürme! Ben seni tanıyorum, sen Dilsiz Sagasa’sın, ahdettim beni yenenle evleneceğim, sen beni yendin bu günden sonra seninim.” demiş.

Sagasa o gece kızın yanında kalmış, ertesi gün küpelerini de alıp suyu yüzerek geçmiş, atının yanına gelmiş. Onu merakla bekleyen atı sevincinden kişnemiş, o da atına binip geldiği yere geri dönmüş.

Onun başardığı işler prens kardeşler sayesinde *Apha Zardake*’nin kulağına hemen ulaşmış; ama onlar her şeyi kendileri başarmış gibi anlatmışlar, kısa zamanda hak etmedikleri bir şan ve şöret sahibi olmuşlar.

Oysa, Dilsiz Sagasa’nın marifetleri de kendi gelmeden köyüne ulaşmış, herkes gerçeği çoktan anlamış. Sagasa döndükten sonra büyük küçük herkes toplanmış. Üç prens kardeşin havadan şan ve şöret kazandıkları asıl başarının Dilsiz Sagasa’ya ait olduğu kısa zamanda hemen her yerde duyulmuş.

Dilsiz Sagasa eve gelince onu *Apha Zardake*’ye çok benzeyen kız kardeşi karşılaşmış. Sagasa onu *Apha Zardake* sanıp almış, onunla evlenmiş.

Bir gün Dilsiz Sagasa merdivenden inmek üzere sofaya çıkınca asıl *Apha Zardake*’nin geldiğini ve yukarıya çıkmaya çalıştığını görmüş, tuhaf bir şey görmüş gibi.

“Oh, neredeydin sen Apha Zardake !” diyecekmiş ki, onu büyüten kız *Apha Zardake* de Sagasa’ya şöyle bir bakmış, başka hiçbir şey söyleyememiş, taş kesilmiş gibi kalakalmış, Sagasa da dili tutulmuşcasına kıza bakıyormuş.

Bir süre geçtikten sonra Sagasa konuşmuş.

“Neredeydin sen, benim evlendiğim kim, bana ne oldu, ben yandım galiba.” demiş; ama neye yarar bu kez kız konuşamıyormuş, hiçbir yanıt alamamış

Olanlardan ötürü çok üzülmüş. Gerçeği öğrenmeden geri dönmeyeceğim diye çekip gitmiş.

Epey yürüyen Sagasa bir bilge adamın yanına gelmiş, başına gelen her şeyi anlatmış. Bilge adam Sagasa’nın sorduğu soruları şöyle yanıtlamış.

“Sen devlerin kız kardeşine baskın yapıp dönerken bir ağacın altına uğramıştın ve ağacın gövdesi yarılıp içinden bir adam çıkmıştı ya, işte o adamın dediklerini yapmak zorundasın, Apha Zardake’nin de bir ahtı vardı, o da seninle evlenmekti, onun yeniden dirilmesini istiyorsan eşi benzeri olmayan bir fayton hazırla, faytonu ona yakışır bir biçimde döşe, yine ona layık bir gelin alıcı alayı hazırla ve kızın taş kesildiği yere götür, gelin alayı oraya ulaşınca.

‘Apha Zardake seni gelin olarak almaya geldik, bizimle gel seni götüreceğiz,’ deyin. Gelin alayı gelin getirme şarkısı mofayı söyleyerek havaya ateş etsin sonra tekrar.

‘Apha Zardake gel bizimle, seni gelin almaya geldik,’ desinler o zaman kız yavaş yavaş uyanır.” demiş.

Gerçekten gelin uyanmış, gelin alayı da gelin getirme şarkısı mofayı söyleyerek gelini o ağacın altına getirmişler, ağaç kocaman ve muhteşem bir ev olmuş.

Ev sahibi inip hoş geldiniz demiş, konuklara hal hatır sormuş, onlara ziyafet vermiş ve güzel bir düğün yapmış. Dönerlerken Dilsiz Sagasa'ya bir zırh, karısına da bir ipek kumaş hediye etmişler.

Bunlar geri dönünce Dilsiz Sagasa çok geçmeden devlerin kız kardeşine gitmiş, kız "*Seni bekliyorum*" demişti ya. Oraya gittiğinde küçük oğlunun emeklemekte olduğunu görmüş.

Onu alıp gelirken her öğlen akarsuda yüzmeye gelen kızla karşılaşmış, onu da yanına alıp gelmiş, eve geldiğinde de *Apha Zardake*'den olan oğlunun oynamakta olduğunu görmüş.

Dilsiz Sagasa üç karısı ve üç oğlu ile mutlu mesut yaşarken, ben de bu tarafa dönüp geldim.

- Açımta** : *Takım elbise*
Vers : *1.06 kilometre, Eski Rus uzunluk ölçüsü*
Aşiabısta : *Dağkeçisi*
Şühatski : *Size kurban olayım, sizin yerinize ben öleyim anlamında bir nezaket sözcüğü.*

Gençliği Zor Geçip de Yaşlılığı İyi Geçen

Zengin bir çiftçi varmış. Zengin çiftçinin biricik oğlu ile babasından başka kimsesi yokmuş. Oğlunu okula vermiş, oğlan bir şeyler öğrendikten sonra annesi ile babası:

"Oğlum, evladım öğreneceğini öğrendin, artık evine dön. Burada hiçbir şey yapmasan da ölünceye kadar sana yetecek malımız ve mülkümüz var." demişler.

"Peki, anneciğim ve babacığim artık dediğinizden dışarı çıkmayacağım." demiş oğlan da.

Çiftçinin oğlunun adı Talbey imiş.

Derken Talbey evlenmiş, evinde güzelce yaşıyormuş, iki de oğlu olmuş, annesi ve babası da sevinip duruyormuş.

Bir gün Talbey avlanmak üzere yola çıkmış ve bir ağacın üzerinde bir kuş görmüş. Nasıl olsa bir av bulamadım bari şu kuşu avlayayım demiş, tüfeğini kuşa doğrultunca kuş:

"Aman beni öldürme sana bir şey söyleyeceğim." demiş.

Talbey kuşu vurmaktan vazgeçmiş ve onu dinlemiş.

"Ne söyleyeceksin?" demiş Talbey.

"Sana söyleyeceğim şudur; bir daha karşılaştığımızda iyice düşünüp bana söyle, yaşlılığın mı iyi geçsin, gençliğin mi? Hangisini istersin." demiş.

Talbey kuşun söylediklerine hem şaşmış hem de eve dönerken yol boyu bunu düşünmüş. Eve gelince kuşun söylediklerini

karısına anlatmış.

"Dağda bir kuş gördüm tam vurmak üzere tüfeğimi doğrultunca beni öldürme, sana bir şey söyleyeceğim dedi." demiş.

"Ne söyleyeceksin?" diye sorunca.

"Gençliğin mi iyi geçsin yaşlılığın mı? Hangisini istersin düşün, bir daha karşılaştığımızda bana söyle." demiş.

"Sen ne diyorsun bu işe?" demiş oğlan karısına.

"En iyisi gençliğim nasıl geçtiyse yaşlılığım da öyle geçsin de" demiş karısı.

Talbey; *"peki"* demiş, tüfeğini alıp tekrar avlanmaya gitmiş. Aynı yere gelince kuşu yine görmüş. Talbey kuşu gördüğünü unutup vurmak üzere tüfeğini doğrultmuş, kuş tekrar konuşmuş.

"Sakın beni vurma, daha önce sana söylediğim konu hakkında karar verdin mi?" demiş.

"Evet, verdim, gençliğim nasıl geçecekse yaşlılığım da öyle geçsin." demiş Talbey.

Talbey böyle dedikten sonra, gençliği kötü geçmeye başlamış. Önce annesi babası ölmüş. Arkasından ne kadar davarı varsa sarmalılık diye bir hayvan hastalığına yakalanıp ölmüş. Evi, barkı, tüm eşyaları yanıp kül olmuş. Kendisi de bir iş bulup çocuklarına soğuk bir *abısta* yedirebilmek için yollara düşmüş. Karısını ve çocuklarını alıp oradan uzaklaşmış, epey gittikten sonra bir grup eşkıyaya rastlamış, eşkıyalar.

"Bu güzel kadın bu adama yakışmaz." diyerek karısını elinden almışlar.

Talbey karısı elden gidince o da çocuklarını alıp yola düşmüş, giderken büyük bir akarsuyun başına gelmiş. Akarsuyun üstünde köprü yokmuş, suyun dar olduğu bir yere gelmiş. Çocuklarından birini kıyıda bırakıp diğerini kolunun altına alarak karşı kıyıya yüzmüş. Geri dönüp öbür çocuğunu geçirmek üzere yüzmeye başlamış, tam suyun ortasına gelince karşı kıyıda duran çocuğunu bir kurt kapmış.

Daha çabuk yüzmek için hızlanınca diğer çocuk da elinden kayıp düşmüş ve sulara kapılıp gitmiş.

Talbey, bir kurda bir suya koşup dururken hiçbir şey

başaramadan kalmış. Çocukların birini kurt, diğerini su kapmış. Ne yapacak başını ellerinin arasına alıp suyun kenarına oturmuş. Yerden bir taş alıp küt küt başına vurmaya başlamış. Başını kırmak üzereyken güzel bir atlı adam kıyıda belirivermiş.

Atlı önce pek korkmuş; ama sonra.

"Bu adam iyiden iyiye kendini öldürecek." demiş ve atından inmiş.

"Kafandan ne istiyorsun!" deyip elindeki taşı almış. Sonra ellerini tutmuş.

"Ne oldu sana böyle, derdin ne?" demiş.

Talbey kafası kanlar içinde cevap vermiş.

"Ne olacak, ben gayet güzel bir aileye sahip olup şen şakrak yaşarım. Ben annem ve babam öldü, evim barkım yandı, ne kadar hayvanım varsa hastalıktan öldü, sürü sepet hiçbir şeyim kalmadı. Böylesine mutsuz olunca çoluğumu çocuğumu yanıma alıp yola düştüm. Giderken eşkıyalara rastladım. Eşkıyalar karımı görünce bu güzel kadın bu adama yakışmaz diyerek elimden aldılar. Ben de perişan halde çocuklarımı alıp yola devam ettim. Şu gördüğün akarsudan çocuklarımın birini karşı kıyıya geçirip bıraktım, dönüp diğerini almak üzere bu tarafa geçtim, çocuğumu alıp tam suyun orta yerine gelince karşı kıyıda duran çocuğumu bir kurt kaptı.

Winan! diye dönünce elimdeki diğer çocuğum da suya düştü, onu da su kaptı. Bir suya düşen, bir kurt kapan çocuğuma koşayım derken ikisini birden kaybettim. Gördüğün gibi dere kenarında tek başıma kalakaldım." demiş.

Bunun üzerine atlı:

"Hay abaapsı, ne oldu sana, bunun için mi bu kadar üzülüp kafanı kırmaya uğraşıyorsun? Erkek adamın başına her şey gelir. Senin başına da bunlar gelmiş, eh artık ne yapacaksın, kendini harap etmişsin edeceğin kadar, bundan sonra kendini topla bari." diye teselli edip gitmiş.

Talbey de kalkıp yola koyulmuş, gide gide bir kente ulaşmış. Kente girince büyük bir dükkân görmüş. Dükkâna girince oradaki sorumlu Talbey'i dükkânı temizletmek üzere işe almış. Talbey çok efendi ve iyi huylu bir adammış, tahsilli olduğunu dükkândaki görevliye söylememiş.

Bir gün dükkânın asıl sahibi olan tüccar gelmiş. Talbey dükkân görevlisinin yolsuzluk yaptığını görmüş ve gidip bunu tüccara söylemiş. Tüccar durumu anlamak için gerekeni yapmış, görevli bu durum karşısında çok telaşlanmış. Tüccar yapılan yolsuzlukları yoluna koyduktan sonra onu alıp yerine Talbey'i görevlendirmiş.

Bir süre sonra tüccar gelirini giderini incelemeye başlamış. Talbey'in kendisini son derece kârlı hale getirdiğini görmüş. Tüccar Talbey'in iyi bir esnaf olacağını anlayınca onu alıp daha büyük bir iş yerinde görevlendirmiş. Talbey burayı da kârlı hale getirmiş. Tüccar bunun üzerine onu daha da büyük bir yerde görevlendirmiş, orayı da ihya edince Tüccar Talbey'in iyi eğitim gördüğünü anlamış.

Böylece, Talbey tüccarın bütün dükkânlarını kazançlı hale getirmiş, sıra sonuncusuna gelmiş.

Talbey böyle iyi huylu, dürüst ve çalışkan olduğu için tüccar onu pek sevmiş, tüccarın çocukları olmadığından karısı ve kendisi onu evlat edinmeye karar vermişler ne kadar malları ve mülkleri varsa onun üstüne geçirmişler, fakat Talbey onca acıdan sonra bunlarla mutlu olamıyormuş, zenginmiş; ama yüreği fakirmiş, kimsesiz kalmış.

Derken o ülkenin kralı ölmüş, ölürken ahalisini yanına toplamış ve vasiyette bulunmuş.

"Ben ölüyorum, benden sonra ülkeyi yönetecek kişiyi seçmek üzere üç güvercin yetiştirdim. Ben ölünce halkı toplayıp güvercinleri halkın üzerine salın. Güvercinler halkın tepesinde uçmaya başlayacaklar, güvercinlerden biri yöneticiliğe lâyık olan kimsenin kafasına konacak, diğerleri de omuzlarına, işte o adam ülkenin kralı olacak, onu seçin." demiş.

Kral ölünce ahaliyi toplamışlar, durumu halka anlatmışlar yeni kralın halkın arasından seçileceğini söylemişler.

Karar verilen günde halkın tümü toplanmış. Talbey ise benim orada ne işim var diyerek gitmemiş. Kralın adamları kralın vasiyeti üzerine güvercinleri halkın üzerine salmışlar. Güvercinler halkın tepesinde epey uçuşmuş, ama krallığa layık birini göremedikleri için kimsenin tepesine konmamış. Seçecek kimseyi bulamayınca gidip kafeslerine girmişler.

Halk dağılıp evlerine dönmüş. İkinci kez gün tayin etmişler,

toplanan yere gelmeyen kimse kalmasın diye tembih etmişler.

Halk söylenen günde tekrar toplanmış; ama Talbey yine gitmemiş. Bu kez kralın terbiye edilmiş güvercinlerini halkın üzerine salmışlar; ama yine seçecek birini bulamayan güvercinler gidip kafeslerine girmişler.

Bunun üzerine kralın adamları toplanan kalabalığa dönüp:

"Ey ahali, bir köpek kovalayabilecek durumda olan herkes gelin, toplantıya katılmayan kimse kalmasın!" demişler ve gün tayin etmişler, halk da evlerine dağılıp gitmiş.

Tüccar bu kez evlat edindiği Talbey'i götürmeden gitmemeye karar vermiş. Talbey'e gitmiş:

"Evlat Talbey, bu gün toplantıya sen de gel. Bu güne kadar kral olarak birini bulamadılar. Kral seçmek için üç güvercin salıyorlar, bu güvercinlerden biri kral olacak kişinin başına, diğerleri omuzlarına konacak, bugüne kadar bu talih kuşları kimsenin başına konmadı, belki sen de gel, belki senin başına konarlar." demiş tüccar.

"Ben yeterince talihliyim, siz bana en büyük krallığı verdiniz, toplantıya gidip ne yapacağım?" demiş Talbey; ama tüccar çok ısrar edince onu kıramamış ve birlikte gitmişler.

Kalabalık toplanınca güvercinleri salmışlar, güvercinler halkın tepesinde uçmaya başlamış, güvercinlerden biri gelip Talbey'in tepesine konmuş, diğerleri de omuzlarına oturmuş. Bunu gören halk *"Hurra!"* diye Talbey'i kaptıkları gibi havaya kaldırmışlar. Bundan sonra Talbey'i kral yapıp dualar etmişler, onu kutsayıp bulamışlar, şerefine büyük bir ziyafet vermişler, düğün dernek yapmışlar.

Bu köyde bir kadın varmış, bu kadın her gün ağıt yakıp ağlıyormuş, pek kederliymiş, ailesi kadının durumunu krala bildirmiş. Kral da:

"Kadını buraya getirin!" demiş.

Görevliler kadının yanına gitmişler.

"Kral seni yanına çağırmış, haydi şimdi bizimle gel." demişler; ama kadın kabul etmemiş onlar da geri dönmüş.

Görevliler, kadının gelmek istemediğini krala söylemişler kral öfkelenerek tekrar adam göndermiş.

"Kabul etmezse zorla getirin, hatta tutsak edip getirin." demiş kral, adamlara.

Adamlar gidip kadını zorla getirmeye kalkınca oradaki kadınların hepsi kederli kadının etrafını sarmışlar, kadını vermek istememişler.

"Bu kadın zaten yeterince dertli, başından geçen olayları ağula döküp her gün ağlıyor, şimdi de siz kadını tutsak edip götürürseniz kadıncağız üzüntüsünden ölür." demişler.

Gelen askerlerden biri:

"Öyleyse lütfen, biri bana bu kadının başından geçenleri anlatsın." demiş. Kadınlar, kederli kadının başından geçen her şeyi anlatmış. Askerler bunu duyunca çığlık çığlığa haykırmışlar ve gidip kadını kucaklamışlar.

Bu kadını iki asker kucaklayınca, ev sahibi olan adam krala gidip yakınmış.

"Gönderdiğin adamlar karımı kucakladılar." demiş kral, kızıp tekrar adam göndermiş.

"Şu kadını zorla da olsa buraya getirin!.." demiş, askerler gidip kadını zorla krala götürmüşler.

Kral kadını tahtının yanına oturtmuş.

"Ne oldu, başına neler geldi, her gün ağladığını duydum, anlat bakalım!" demiş.

"Ben çok acılar çeken bir kadınıym." demiş kadın sadece.

"İyi ama o seni kucaklayan gençlerin derdi neydi?" demiş kral.

"Onlar benim oğullarım." demiş kadın.

"Nasıl oluyor da onlar senin oğulların oluyor?" demiş kral.

Bunun üzerine kadın, eskiden zengin ve tahsilli bir adamla evli olduğunu, eşinin avlanmak için ormana gittiğini, ormanda bu kuşu vurmak üzereyken kuşun konuştuğunu, aman beni vurma, ben vurulacak bir kuş değilim dediğini ve eşine gençliğin ne yaşlılığın mı iyi geçsin, hangisini istersin?' diye sorduğunu, onun gençliğim nasıl geçtiyse yaşlılığım da öyle geçsin dediğini, sonra kuşun uçup gittiğini, kendisinin de eve geri döndüğünü anlatmış. Sonra,

"Eşimle böyle çok mutlu bir biçimde yaşarken bu olaydan sonra

Benim annesi babası öldü, ardından bütün hayvanlarımız hastalıktan öldü. Evimiz yanıp kül oldu. Biz de yapacak bir şey bulamayınca biri bir yere gidip bir iş bulalım, çocuklarımıza bir lokma abısta buldururuz, diye yola koyulduk, yolda giderken birileri beni kaçırdı, çocuklarım bir yandan feryat ediyor, kocam çırpınıp duruyordu.

Bu olaydan sonra bir daha onları görmek kısmet olmadı. Meğer iki yıl önce senin gönderdiğin askerlerin arasındaymış, işte beni kucaklayan gençler onlardı, acılarımı anlatınca beni tanıdılar." demiş kadın.

"Peki," demiş kral, gençlerden birini çağırıp onu da konuşturmuş.

"Ben ve küçük kardeşim, annem ve babamla giderken birileri beni kaçırdı, annemi alıp götürdüler, biz ağlayıp giderken büyük bir çobanla karşılaştık, çoban suya geldi, babam beni kucağına aldı yüzerek karşıya geçirdi, dönüp küçük kardeşimi getirmek üzereyken bir kurt gelip beni kaptı. Babam benim bir kurt tarafından kaçırıldığımı görünce kardeşimi suya düşürdü, kurt beni kapıp giderken bir çoban burada ateş etti, kurt canını kurtarmak için beni bırakıp kaçtı, çoban beni alıp büyüttü, buraya asker olarak geldim, bu kadın olayları anlatınca onun annem olduğunu anladım, sevinip onu kucakladım, bu da benim küçük kardeşim." demiş.

Öbür delikanlı da çıkıp konuşmuş.

"Benim söyleyeceklerim de ağabeyimin söylediklerinin aynısıdır, babam beni suya düşürünce, sular beni bir değirmene götürdü. Ben değirmenin çarkına çarpınca değirmenci beni fark edip kurtardı ve büyüttü. Büyüyünce askerlik görevimi yapmak üzere buraya geldim, burada annemi ve ağabeyimi bulmuş oldum. Anlatılanları duyunca ve kendilerini görünce onları tanıdım." demiş.

Kral gözyaşları içinde onları dinlemiş. Sonra toplanan kalabalığa dönmüş.

"Sevgili halkım. Bu kadının ve delikanlıların söylediklerini duydunuz, tekrar anlatmaya gerek yok. Çocuklarımdan birini kurt, diğerini de su kapınca suyun kenarına oturup kafamı taşla dövmeye başladım. Tam o sırada bir atlı geldi.

'Ne oldu sana, erkek adamın başına her şey gelir. Bu dünyada olmaz olmaz,' diye beni teselli etti, sonra atına atlayıp gitti. Ben de ayağa kalkıp yola düştüm.

Gide gide bu kentteki bir tüccarın dükkânına geldim. Dükkândaki görevli beni buraya önce temizlikçi olarak aldı. Derken tüccar beni dükkânının başına geçirdi. Tüccar beni sevdi ve evlat edindi, şimdi bulunduğum yeri gördünüz. Şu delikanlılar benim çocuklarım, bu kadın da çocuklarımın annesi. İşte evlatlar ava gittiğim zaman kuşun bana söylediklerinin hepsi gerçekleşti, Gençliğim kâin geçti; ama yaşlılığım güzel oldu, evlatlar.” demiş.

Oğullarını ve karısını yanına almış. Sonra ziyafet verip düğün yapmış. Büyük bir şölen olmuş. Ailesiyle birlikte yeniden şen şakrak yaşamaya başlamış.

Ayının Büyüttüğü Kobluh

Bir karı koca varmış. Onların da biricik oğulları varmış. Onlar bir ormanın içinde yaşıyorlarmış, yakınlarında konu komşu diye bir şey yokmuş. Onların yaşadığı ormanda yabani hayvanlar çokmuş. Bunların tarlaları varmış. Tarlalarına buğday ekmişler. Buğdaylar olunca başak biçmeye gitmişler. Oğulları 11-12 yaşına gelince onu da ekin biçmeye götürmüşler. Buğday tarlasına gider gitmez buğday biçmeye başlamışlar ve hiç durmadan çalışınca öğleye doğru bitirmişler, biçtikleri buğdayı toplamaları gerekiyormuş; fakat tırmığı unutup gelmişler.

“Tırmığı getirmezsен buğdayı toplayamayız.” demiş baba. Oğlan da:

“Ben gidip getiririm baba.” demiş.

Oğlanın annesi ve babası; “hayır olmaz,” diye direttiyse de çocuk dinlemeden gitmiş. Giderken karşısına kocaman bir ayı çıkmış. Ayı, yavrularına biraz yiyecek bulmak için gezinirken bu oğlanı görmüş ve kaptığı gibi inine götürmüş, yavrularının arasına bırakmış.

“Bu çocuğa dokunmayın, sizin arkadaşınız olacak, onunla oynayın.” demiş ayı yavrularının annesi.

Öte yandan çocuğun annesi ve babası tırmık getirecek diye bekliyorlarmış. Beklemişler, beklemişler ama nerede? Sonra aramaya başlamışlar, oraya bakmışlar, buraya bakmışlar, aramadık yer bırakmamışlar, fakat hiçbir yerde bulamamışlar, bir gün, iki

gün, üç gün dolanıp durmuşlar, nereden bulacaklar, ayı onu kaçırıp inine saklamış. Artık bulamayacaklarını anlayınca,

"Anlaşılan bu çocuk kayboldu, ya öldü, ya bir canavar yedi." diye oturup ağlamışlar, ağıt yakmışlar.

Küçük oğlan ayı ininde kapalıyken acıktıkça ayının yavrularına getirilen yiyeceklerden yiyormuş. O da ayı yavruları gibi eti çiğ çiğ yemeye başlamış. Başka bir yiyeceği kim verecek ona. Erkek ayı ininde oturduğu zaman köşesine çekilip oturuyor; ama dışarı çıkacağı zaman mağaranın kapısına kocaman bir taş getirip kapatıyormuş. Böylece ayı yavrularının ve kaçırdığı çocuğun dışarı çıkmasını engelliyormuş. Bu durum, bu gün yarın derken devam edip gitmiş.

İki ay on beş gün çocuk o mağaranın içinde kalmış. Çocuk yavaş yavaş insan özelliklerini kaybetmeye başlamış. Ayıların özelliklerini taşımaya başlamış. Beri yandan insan çehresi taşıyormuş. Öte yandan konuşmayı unutmuş. İki ay on beş gün sonra ayı çocuğu dışarı çıkarmış, artık ağaçların nasıl sökülmesi gerektiğini öğretiyormuş. Böylece ayı çocuğu sınıyor, güçlü olmasını istiyormuş. Zaman geçtikçe sık sık onu mağaradan çıkarıyor ve onun daha güçlü olmasını sağlıyormuş, bazen ağaçları söktürüyor, bazen taşları yuvarlatıyormuş, yine de biraz insan akli kalmış ki oğlanda gücünün tamamını hemen göstermiyormuş.

Ayı yine bir gün, oğlanı ininden çıkarmış, onu kendisi gibi yedirip doyurmuş, ağaçları söktürmüş, oğlan ise en büyük ağaçları sökebildiği halde pek başaramıyormuş gibi yapmış. Ayı oğlanı inine sokup kapısını taşla kapatıyor sonra çekip gidiyormuş, ayı gidince oğlan ayağının ucuyla taşı itip kapıyı açıyor ve dışarı çıkıyormuş. Böyle bir gün, oğlan dışarı çıkıp etrafta ne kadar kocaman ağaç varsa hepsini söküp atmış, epey yorulmuş, kan ter içinde geri mağaraya girmiş, taşı da yerine koymuş, bir köşeye uzanıp dinlenmeye başlamış.

Ayı geri dönünce mağaranın etrafındaki kocaman ağaçların sökülüp etrafa atıldığını görmüş. Bunları oğlanın yapabileceğini anlayamamış. Korkunç bir canavarın gelip ayı yavrularını ve oğlanı yediğini, etraftaki ağaçları da söküp attığını zannetmiş. Korkuyla gidip mağaranın içine bakmış, bakınca oğlanın sakın bir biçimde uzanıp yattığını görmüş.

"Dışardaki ağaçları kim söktü, ne oldu?" diye sormuş oğlana.

"Ben yaptım, biraz canım sıkılmıştı canımın sıkıntısını giderdim." demiş oğlan.

"İyi, demek seni yetiştirmem gerektiği gibi yetiştirmişim, yeterince güçlendin, artık özgürsün rahatça ailenin yanına dönebilirsin." demiş.

Ama çocuk nereye gideceğini bilmiyormuş, üstelik insan bilgisiyle çıkmış, üstü başı yokmuş. Ayı kapıyı açmış, çocuğa hayır dualar edip uğurlamış.

Oğlan başını almış gidiyormuş, nereye gideceğini bilmiyormuş, ailesi ise onu çoktan unutmuş, onun hayatta olduğunu bilen kimse yokmuş.

Yolda giderken karşılaştığı insanlardan bazıları ondan korkup ağaçlara tırmanıyormuş, bazıları da dört nala koşup kaçıyorlarmış, bazı cesur insanlar ise yanına gelip.

"Kimsin, nerelisin, nereden geliyorsun?" diye soruyorlarmış. O da hatırlayabildiği kadarıyla ve kendine özgü diliyle.

"Bir kaç yıl önce küçük oğlunu kaybeden bir aile biliyor musunuz?" diye soruyormuş.

Böyle sora soruştura giderken sonunda biri.

"Bizim biraz ötemizde bir karı koca yaşıyor, onlar küçük oğullarını buğday tarlasına alıp götürmüşler, öğlene doğru tırmık gerekmiş, çocuk evden tırmık almaya gitmiş, bir daha dönmemiş, nereye gitti, başına neler geldi bilmiyorlar. Bu güne kadar hiç bir haber alamadılar." demiş.

"Onların çocuğu benim, evlerini biliyorsan bana yardımcı ol." demiş oğlan. Adam yolu göstermiş, oğlan da hızla yola koyulmuş ve akşam üzeri ailesinin yanına gitmiş.

Ailesi, üstü başı çıplak, insan mı hayvan mı belli olmayan bir yaratığı avluda görünce çok korkmuşlar.

"Bundan bir kaç yıl önce küçük bir oğlan çocuğu kaybettiniz mi?" diye sormuş oğlan.

Birden bire böyle bir soru ile karşılaşınca şaşırılmışlar, annesi kendini ve yüreğini toplayıp yanıtlamış.

"Evet, kaybettik, ocağımız söndü, biricik oğlumuz kayboldu."

Akarsuya mı kapıldı, kurtlar mı yedi, bilmiyoruz.” demiş.

“Kaybettiğiniz çocuk benim.” demiş oğlan.

Önce pek tuhaflarına gitmiş, ona inanmamışlar. Nasıl inansınlar oğlan insandan çok ayıya benziyormuş; ama oğlan hiç acele etmeden buğday tarlasına ekin biçmeye gittiklerinde, tırmık almak için eve giderken, bir ayı tarafından nasıl kaçırıldığını anlatmış. Böylece kendisinin, oğulları olduğuna inanmaya başlamışlar.

Çok sevinmişler, oğullarını doyasıya sarıp kucaklamışlar.

“Güzelce yıkan, giyin, kuşan.” demişler; ama oğlanın böyle bir alışkanlığı yokmuş, yıkanmak nedir bilmiyormuş, ayının yanında ayı gibi yaşamış. Ona giydirecek giysi de bulamamışlar. Oğlan büyümüş, bu zavallıların da büyük bir insana giydirecek bir giysileri yokmuş. Oğulları kaybolunca, öldü sandıklarından onun için yaptıkları cenaze yemeğinde kestikleri öküzün derisi astıkları yerde kurumuş, öylece duruyormuş, oğlan onu görünce üstüne geçirivermiş.

“Çok acıktım, beni doyurun.” demiş.

Annesi ekmek pişirmiş, oğlanın önüne koymuş. Oğlan koca somunu bir yudumda çiğnemedi yutmuş, koca somun ona yetmemiş, nereye gittiğini bile anlamamış. Annesinin ve babasının yiyecek başka bir şeyi yokmuş, nesi olacak ki fukaraların, avluda dolaşan eğri bir keçileri varmış, keçiye de kıyamamış. O geceyi öyle aç karnına geçirmiş oğlan, ufak tefek ne bulduysa yemiş, doymadıysa da o gece sabredip yatmış.

Zavallı baba her gün, gün ağarmadan yakınlarında yaşayan krala gidip mısır ufalıyormuş, kralın verdiği küçük bir gelide geçinmeye çalışıyormuş. Oğlanın geldiği günün ertesi sabahı, seher vaktinde kalkıp bağlı olduğu krala gitmiş, oğluna yiyecek bir şeyler bulabilir miyim diye çırpınıyormuş.

Oğlanın annesi de şafak vaktinde uyanmış; ama bu oğlanın yemek yemesi hiç hoşuna gitmemiş bir çöven dolusu abısta yapmış, neyi var neyi yok toparlayıp oğlana yedirmiş.

Yaşlı baba gittiği yerde akşama kadar kan ter içinde çalışmış. Biraz mısır kazanmış, alıp gelirken bir değirmene uğrayıp öğütmüş, sonra sırtlanıp eve gelmiş, adamcağız biraz un edinip geldiğinde

oğlan hala fosur fosur uyuyormuş.

“Aa, abaapsı, oğlumuzu aç bırakma!” diye seslenmiş karısına yaşlı adam.

O gece sabaha kadar zavallı kocakarı ocağın başında ekmek pişirip durmuş.

Ertesi gün erkenden baba tekrar krala hizmet etmeye gitmiş.

“Nereye gidiyorsun baba? Daha gün ağarmadı.” demiş oğlan.

“Ah evlat, krala gidiyorum, mısır ufalıyorum, onunla geçimimizi sağlıyorum.” demiş babası.

“Sen nereye gidiyorsan, ben de oraya geleceğim, sana yardımcı olurum.” demiş oğlan.

Önce; *“hayır olmaz”* demiş baba; ama oğlan kabul etmemiş, beraber mısır ufalamak üzere krala gitmişler, oğlan mısırın ne kadar olduğuna bakmış.

“Baba sen krala git ve mısır kulübesinin anahtarını getir, ne kadar ücret vereceğini de konuş, iyice anlaş.” demiş oğlan babasına.

Zavallı baba oğlunun söylediklerine çok şaşmış, dediğini yapmak için krala gitmiş.

“Kralım kurban olayım, bu gün mısır ufalamaya bir arkadaş getirdim, ne kadar ücret vereceksin bize?” demiş.

“Ne kadar mı vereceğim, akşam giderken ne kadar çalıştıysanız o kadar vereceğim.” demiş kral, mısır kulübesinin anahtarını da verip ihtiyarı göndermiş.

Tokmak ve *apçatla** da mısır ambarında duruyormuş.

“Baba, kral sana ne dedi, bu gün akşama kadar iyi çalışırsak, kendimize acımazsak bize ne verecek?” diye sormuş oğlan.

“Dad evlat, ne kadar iş yaparsanız o kadar vereceğim dedi.” diye kralın sözlerini oğluna aktarmış.

“Mısır ambarının önündeki balkonu açacağım.” demiş babası; ama oğlu kabul etmemiş, öyle çalışamazmış.

“Dur biraz baba.” demiş oğlan, baltayı alıp ormana gitmiş kendisine yaraşır büyük bir tokmak yapmak istemiş. Ormana girince gücünün yeteceği büyüklükte bir meşe kesmiş, bir tokmak yapıp getirmiş.

Mısır kulübesinin önünde büyük bir elma ağacı varmış, oğlan elma ağacının altına, gölgeye sepeti ters çevirip koymuş.

"Baba gel buraya, sen şurada oturup dinlen, ben çalışayım işi seyret, nasıl iş yaptığımı gör, benim yaptığım iş ikimize de yetecek" demiş.

Babasını elma ağacının altına koyduğu sepetin üstüne oturtmuş, orada dinlenmesini istemiş. Kendisi de paldır küllü, merdivensiz olarak mısır kulübesine çıkmış.

Mısır kulübesi iki kapılı kocaman bir kulübeymiş, bir oda ağzına kadar mısır doluymuş, öbür oda ise bomboşmuş, orada mısırların ufalanıp koyulması gereken yermiş ve bu oda mısır taneleri dökülmeyecek bir biçimde çalı çırpıyla örülmüş.

Kral, iki kişi de çalışsa bir aydan önce bu mısırları bitiremezler diye düşünmüş. İhtiyarın oğlu işe girişmiş, kulübeye girip mısırları ufalamaya başlamış, koçanlarını aşağı atıyor, mısırları boş odaya dolduruyormuş. Öğlene kadar bütün mısırları ufalayıp bitirmiş. Kan ter içinde aşağı inmiş. Kralın hizmetçilerinden bir kadın bunların yemeğini yanlarına götürmüştü, iyice yaklaşıncaya oğlanı görmüş ve ürkmüştü.

"Korkma evlat, korkma!" demiş babası, kadını yanlarına çağırarak. Kadıncağız iki normal insan çalışıyor sanıp onlara yetecek kadar abısta ve ona uygun katık hazırlamış, ayrıca bir testi dolusu şarap ve maşrapa da getirmiş, o zaman bardak ne gezer.

Baba oğul yemek yemeye başlamışlar, fakat oğlan kadının getirdiği yemeklerle doymuyormuş, babasından utanıp babasının hakkını önünden alıp yiyememiş, abıstanın tamamını bir kerede yutmuş, ihtiyar şarap içmiyormuş, oğlan maşrapayı bırakıp testiye kafasına diktiği gibi şarabı bir yudumda bitirmiş.

Baba yemekleri getiren kadına:

"Evlat; gidince krala söyle, kulübenin içindeki mısırları ufalayıp bitirdik, gelip baksın, artık hakkımızı da verir herhalde, biz de erkenden evimize gitmiş oluruz." demiş

"Yok canım, kral çok aksidir, ben cesaret edip bir yılda bitecek mısırları öğleye kadar ufalayıp bitirdiler, diyemem." demiş kadın korkudan.

"Ne konuştuğunuzu, nasıl anlaştığınızı kendin daha iyi bilirsin."

"Ben iyisi gidip kendin konuş." demiş

Bunun üzerine çaresiz kalan ihtiyar, kadınla beraber krala gitmiş.

"Saygıdeğer kralım, arkadaşım bütün mısırları ufalayıp bitirdi. Kral gelip kontrol etsin, hakkımızı verirse biz de erkenden evimize gideriz, diye beni gönderdi." demiş ihtiyar.

İhtiyar böyle söyleyince kral önce pek şaşırılmış, ihtiyarı haplamış.

"Ne yapıyorsun, çulsuz ihtiyar 25 yıldan beri kralım, senin gibi utanmaz biri karşıma çıkıp beni kandırmaya çalışmadı, seni gidi sefil ihtiyar, şimdi beni kandırmaya mı çalışıyorsun?" demiş.

"Aman, kralım, kurban olayım, sana nasıl yalan söylerim, benim söylediğime inanmıyorsan, gel beraber gidelim, gözünle gör." demiş ihtiyar. Sonra kral ve ihtiyar birlikte kulübeye gitmişler.

Bu arada oğlan, babası krala gidince, kendisi de terini biraz kurutup ormana gitmiş akasya ve dut ağacından ağlar yapmış, ince oğaç filizlerini büküp yumuşatarak birbirine sarmış, bunlardan bir şembe yapmış, kulübenin etrafını çevirip kaldırmak için hazır hale getirmiş. Sonra kulübeyi görebilecek gibi bir yere gizlenmiş. Böyle gizlenip otururken babası ve kral gelmiş. Kral bakmış, mısırlar ufalanmış kulübeye doldurulmuş, koçanlar da bir tarafa yığılmış, bunu görünce çok şaşırılmış.

"Kim ufaladı bunları?" diye sormuş.

"İşte şu ufaladı." diye ihtiyar, oğlunu işaret etmiş.

Kral bu genci görünce yanına bile gitmek istememiş, uzaktan durup sadece oğlanın babası ile konuşmuş.

Oğlan krala seslenmiş.

"Hey kral yaşlı adamı zora koşma, bu benim hakkım, babamın hakkını da vermelisin, vermezsen kötü olur." demiş. Mısır dolu kulübeyi olduğu gibi kaldırıp sırtına yüklemiş.

"Şu sırtımdaki kulübeyi yere koymadan babamın hakkını da ver, sabahleyin öyle anlaşmadık mı?" demiş.

Genç böyle söyleyince, kral ne yapacağını bilememiş, korkmuş.

"Benim elimdeki bu, başka bir şeyim yok." demiş, belindeki

nakışlı altın kemeri çıkarıp üstündeki kamasıyla birlikte oğlanın babasına vermiş, kral geri dönüp evine gitmiş.

"Bu yıl zıkkımın pekini yiyeceksin." demiş kraliçeye.

"Neden yiyecekmişim, ne kabahatim var, ne yaptım ki ben!" demiş kraliçe, hak etmediği bu sözler karşısında.

"Ne olacak alçak Kula, (oğlanın ihtiyar babasının adı Kula imiş) bir dev alıp gelmiş, kulübemizdeki mısırı öğlene kadar ufalayıp bitirmiş, kulübeyi içindeki mısıрыyla birlikte sırtına yükleyip götürdü." demiş kral.

"O da yetmezmiş gibi babam rahmetlinin bana bıraktığı altın kemerimi ve nakışlı kamamı da aldı, daha doğrusu vermek zorunda kaldım." demiş.

Kral böyle söyleyince, kraliçe çığlık çığlığa bağırmış; ama bağırmanın bir yararı yokmuş.

Oğlan babası ile birlikte evine dönmüş, sırtındaki yükü tüy gibi taşımış, yolda herhangi bir yerde dinlenme ihtiyacı bile duymamış, mısır kulübesini getirdiği gibi kendi süfli kulübesinin yanına yerleştirmiş, onların evi de mısır kulübesi gibi küçük bir kulübeymiş, annesi onları karşılamış, oğlanın yaptıkları annesini de şaşırtmış; ama ne diyebilir. Oğlan annesine dönüp.

*"Diy*artık istediğin kadar abısta yapabilirsin."* demiş.

Bu oğlan evde oturacak biri değilmiş, ormana gidip avlanıp yiyecek getiriyormuş, ihtiyar babası her gün değirmene gidip mısır öğütüyormuş; ama yetmiyormuş.

"Baba, sen niye kendini yoruyorsun, ben gidip öğüteyim, yalnız değirmen nerededir bilmiyorum, yolu göster." demiş oğlan birkaç gün sonra.

"Olur, evlat, harika olur!" demiş ihtiyar ve oğlanı değirmene götürmeye karar vermiş; ama mısırı değirmene götürecek bir kap yokmuş. Babasının mısır götürdüğü dağarcık ise pek küçükmüş. Bu kez oğlan büyük ağaçların içini oyarak ahşap fıçılar yapmış, bu fıçıların içini mısırla doldurmuş, babasını önüne geçirip değirmene gitmiş.

Değirmene gitmişler; ama o zaman bu günkü değirmenler ne gezer, bu değirmenler küçük ve özel değirmenlermiş, fıçıyı değirmenin önüne koymuş zaten değirmenin içine sığmıyormuş,

bapıdan bile geçmiyormuş.

Sonra oğlan özellikle saklanmış, babası değirmene girip değirmenciye çağırmış.

"Evlat, şurada, oğlumla birlikte biraz mısır getirdik, öğütürecektik, çıkıp bir baksan iyi olur." demiş.

Değirmenci çıkıp bakmış, bakmış bakmasına; ama ne görmüş, karşısında dağ gibi mısır yığılmış.

"Şüanacalbeyt, bu kadar mısırı krallar düğün yaparken bile getiriyorlar, bunu getiren nasıl bir adamdır?" diye pek şaşmış değirmenci.

"Kobluh, hey Kobluh! Neredesin, evlat? Bu tarafa gel!.." diye oğlanı çağırmış ihtiyar, meğer oğlanın adı Kobluh'muş.

Kobluh ortaya çıkınca, zavallı değirmenci Kobluh'un şekline şemiline bakmış ve çok korkmuş, hiç hoşuna gitmemiş; ama ne desin.

Kobluh değirmenciye dönüp:

"Hey, değirmenci! Bugün benim getirdiğim mısır sadece iki öğünlük, ben öyle azla yetinmem, mırın kırın etmeden bu mısırı bemen öğüt, bu değirmen artık bize çalışsın, arada bir kendine bir şeyler öğütebilirsin, onun dışında kimsenin mısıрыyla uğraşma, bundan sonra sadece babamla ikimizin mısırını öğüteceksin, tamam mı?" demiş.

Değirmenci bu durumdan hiç hoşlanmamış, fakat yapacak bir şeyi yokmuş itiraz etse nereye gidecek.

Kula ve oğlu unlarını alıp dönmek üzere iken, birileri değirmene arabayla mısır getirmişler. Arabaya kocaman öküzler koşulmuş, arabanın içi sepetlerle mısır doluymuş. Değirmene yaklaşınca, onlar da bu oğlanı görmüşler, şeklinden şemalinden korkup arabayı durdurmuşlar. Mısırı getirenlerden biri arabanın yanında kalmış, diğeri değirmene gitmiş ne olup bittiğini anlamak istemiş, değirmenciye sormuş.

"Öğütülecek çok şeyin var mı?" demiş. *"Olmaz olur mu, şunları görmüyor musun, acayip bir adam gelmiş, şurada duruyor, onun mısırı dışında kimseninkini öğütmeme izin vermiyor."* demiş değirmenci.

Arabayla gelen adam Kula'yı tanıyormuş, şöyle bir bakmış.

"Kula wanacalbeyt, şu yanında duran kim, gerçek insana pek benzemiyor, ondan korkmuyor musun?" demiş, arabayla mısır öğütmeye gelen adam.

Kula onun yanıtını elini ağzına götürüp vermiş.

"Sus, konuşma, bir şey söyleme." diye işaret etmiş.

Değirmenci arabayla gelenleri geri çevirmiş, ayrıca rastladığı herkese mısır öğütmek için bu tarafa gelmemelerini tembih etmiş, çünkü Kula'nın oğlu değirmeni kendisi için kapatmış.

Bundan bir kaç gün sonra Kula'nın tabi olduğu kral, adamları göndermiş. Kobluh da evdeymiş. Ormana gidip, geri gelmiş, sepet yapmak için hazırladığı fındık dallarını ince ince yarararak malzemesini hazırlamış ve sepet örmeye başlamış, o sırada kralın gönderdiği adamları görmüş, niye geldiklerini kim olduklarını hemen bilemezmiş ya...

Kula'nın konukları eve girmişler.

"Aman oğlum sizi görmesin, yoksa fena olur." demiş Kula.

Kralın gönderdiği adamlar dört kişiymiş.

"Kula wıxxi zgeyt, niye geldiğimizi söylemeliyiz, bizi kral gönderdi, şu mısırını ufaladığın kral, oğlunu rica ediyor, onu uşaklarının başı yapacakmış, senin de onaylamayı rica ediyor. Sizin, yani Kobluh'un annesinin ve babasının geçimini de kral üstlenecek" demiş, kralın gönderdiği adamların büyüğü.

"Aa, abaapsı, sesinizi yükseltmeyin, oğluma böyle bir şey duyurmayın, yoksa sizi yok ettiği gibi, beni de öldürür." demiş. Kula korkup kabul etmemiş.

Ama Kobluh'un kulakları çok keskinmiş, söylenenleri hemen duymuş, hele onların söylediklerini duymaması mümkün değilmiş, işini bırakmış, eğilip içeri girmiş, çünkü ayaktayken kapıdan sığmıyormuş ve hizmet etmeye başlamış.

"Hoş geldiniz, konuklar! Niye geldiğinizi ve babama neley söylediğinizi duydum, kendi adıma çok da sevindim. Anne, baba size merak etmeyin, ben kralın gönderdiği adamlarla gideceğim, iş nasıl yapılırmış krala göstereceğim." demiş.

Zavallı annesi ve babası onun sözlerine karşı bir şey söyleyecek durumda değillermiş. Kendisi istediği için kralın gönderdiği adamlara katılıp gitmiş.

"İyi günler!" diye kralın avlusuna giren Kobluh'u, kral çok memnun olmuş gibi karşılamış.

"Hoş geldin!" demiş.

Kral hemen görev vermiş, terzileri çağırmış Kobluh'a güzel bir kıyafet diktirmiş. Nerede yatıp kalkacağını, nerede oturacağını göstermiş. Kralın malını korumak ve hizmetçileri denetlemek görevini ona vermiş. Kobluh kralın dediklerini kabul etmiş. Kralın hizmetçilerini dört döndürmüş, girip çıkıp kralın malını kontrol etmeye başlamış.

Ağustos ayında işe başlamış tam da otların biçilme zamanıymış. Kobluh hizmetçileri çalıştırmanın yanı sıra kendisi de kolları sıvayıp çalışıyormuş, on beş kişinin yapamadığı işi o tek başına ve bir günde yapıyormuş, koyunu kuzuyu ayırıyor, onlara çok iyi bakıyormuş. Kral Kobluh'un çalışma şeklini çok beğenmiş, yalnız bir sorun varmış, işi mükemmelmiş; ama onu doyurmak bir dertmiş.

Üç gün sonra kral asık bir suratla Kobluh'un hizmetçileri denetlediği yere gelmiş.

Kral Kobluh'un yanına gelince.

"İyi günler Kobluh!" demiş, diğerlerinin adını bile söylememiş.

"Hoş geldiniz kralım; ama neden öyle üzgün görünüyorsunuz?" demiş.

"Nasıl üzgün olmayayım, Kuablub sen gelinceye kadar benim yanımda çalışan hizmetçilerin hepsi hastaymış, bir işe yaramıyorlarmış, işte ot biçme zamanı gelip geçiyor, kışın hayvanlara yetecek otum yok, hayvanlarım ölür diye korkuyorum." demiş kral.

"Oh, bunun için mi üzülüyorsunuz kralım, sizin yerinize ben olayım kralım, yüzünüz onun içim mi asık, biçilecek otunuz varsa, ben onu iki günde biçerim, benim biçtiğim otu bütün kış yeseler yine de artar, bunu neden bu kadar dert ediniyorsunuz?" demiş Kobluh.

"Hay Kobluh evlat, gerçekten de neden korkuyorum ki ben, artık senin gibi yardımcım varken, bana böyle bir iyilik yaparsan çok sevinirim, haydi gel demirhaneye kadar gidelim, demircilere söyleyeyim sana uyacak bir çayır tırpanı yapsınlar." demiş kral gülümseyerek.

Kobluh kabul etmiş, ikisi birden demirhaneye gitmişler, bildiğimiz Abhaz çayır tırpanını göstermişler; ama o Kobluh'un

işine yaramamış. Kobluh demircileri demirhaneden dışarı çıkarıp, kendi girip öğleye kadar çalışmış, sonunda kendisine uygun bir çayır tırpanı yapmış, onu keskin bir kılıç gibi bilemiş, ağzına bir kıl çarpsa ikiye bölecek şekilde yapmış. Sonra ormana gidip, bir yaraşır kocaman bir ağaç kesmiş, getirip çayır tırpanının sapına takmış. Akşamüstü kral demirhaneye Kobluh'un yanına gelmiş.

"Kobluh yarın ot biçmeye gideceksen sana yolluk olarak ne pişirelim?" demiş, kral.

"Sizin yerinize ben öleyim kralım! Yolluğumu siz merak etmeyin, koca bir sürümüz var burada, yolluğumu ben kendim hazırlarım" demiş Kobluh.

Kralın keçileri kulenin içindeymiş, aralarından yedi keçi doğurmuş besili kurbanlık bir keçiyi seçip kesmiş, derisini yüzerip keçiyi haşlamış, bununla yolluğunu hazırlamış.

Ertesi gün erkenden hizmetçiler atı getirip kralı bindirmişler. Kobluh da bilenmiş çayır tırpanını ve yolluğunu yüklenip kralın peşine düşmüş.

Gide gide epey ilerlemişler, bu kralın topraklarını bırakıp, başka bir kralın otla dolu meyve bahçesine gelmişler. Kral Kobluh'u götürüp göstermiş.

"Bu toprak benim (15 destin kadar varmış), bu otu biçip akşamüstü alıp eve getir aman ha." demiş kral.

Kralın benim dediği bahçe aslında onun değilmiş. Kobluh da bunu biliyormuş; ama bir şey söylememiş. Bir şey söylememesinin nedeni de kendi gücüne güveniyor olmasıymış.

Otlağın sahibi aslında çok aksi bir kralmış, bu yüzden Kobluh'un kralı korkudan onun yanına asla gidemezmiş, o otlağı Kobluh'a uzaktan gösterip hemen geri dönmüş.

Kobluh yolluğunu götürüp bir ağacın dalına asmış, bileği taşıyla çayır tırpanını tekrar bilemiş, otları, ağaçları bahçede bulduğu her şeyi biçmeye başlamış. Çok geçmeden otlağın sahibi olan kralın bekçileri gelmişler, bakmışlar adamın biri otlağı yarından fazlasını biçmiş geri kalan yarısını bitirmek üzere. Bekçiler iki kişiymiş, ot biçen adamın tipini ve ot biçme biçimini görünce şaşırılmışlar.

"Nedir bu, rüya mı yoksa gerçek mi?" diye gözlerini ovuşturmaya

başlamışlar, üstlerinde tüfekler varmış, o zaman başka bir silah yokmuş ki, tüfeklerini alıp çukura oturmuşlar.

"Ateş edelim bakalım, adam nasıl bir tepki verecek." demiş biri.

Ateş etmeye başlamışlar, onlar arka arkaya ateş edince.

"Hay Allah, gök gürlmeye başladı, galiba hava bozacak, acele etmem gerek." demiş Kobluh gökyüzüne bakarak, hayatında hiç böyle bir şey olmadığını görmeyi için gök gürlüyor sanmış.

Bekçiler adamın bundan etkilenmediğini görünce fena olmuşlar.

"Bu adam başa çıkılacak biri değil, gidip krala söylemeliyiz, yalnız krala gidince önce sen konuş." demiş bekçilerden biri. Sen konuş, ben konuş diye tartışırken Kobluh otlağın tamamını biçip bitirmiş. Bekçiler tartışsalar da gidip krala söylemek zorundaymışlar, kralın yanına gidince.

"Sayın Kralımız, biz bugün otlağı gözetlemeye gittiğimizde çok kötü bir şey gördük, yüzyıldan beri uğraşıp didindiğimiz, yetiştirmeye çalıştığımız meyve bahçemize biri girip altındaki ot dâhil her şeyi biçip bahçemizi dümdüz etti." demiş bekçilerden biri.

"Adam acayip bir şeydi elindeki tırpanın sapı bile bahçenin kenarını çeviren çam ağaçlarından daha uzun, tırpanı savururken çıkardığı ses dağlara ulaşıyordu, bir ağacın dalına astığı azık torbası boş değiyordu, içinde ne vardı, sen bil." demiş öbürü, arkadaşının sözünü bitirmesine fırsat vermeden.

"Siz deli mi oldunuz, yolda giderken bir yerde uyuyup mu öldünüz, yoksa uyumadan rüya mı gördünüz?" demiş kral, bekçilerin sözünü görünce anlattıklarını sanmış.

"Hayır, kralım, şarap içmedik ki rüya göreceğ kadar uyuyalım, ne gördüysek size apaçık anlattık." demişler.

Bekçilerin sözlerini kraliçe de duymuş.

"Sen şaşırırdın mı, yüzyıl boyunca zahmet çekip yetiştirdiğimiz bahçeyi beklemeye gidenler uyuyorlar mıydı yani, git o zaman en iyisi kendi gözlerinle gör, gerçek neymiş anlarız." demiş.

Kral ne söylese boşmuş, gidip kendi gözleriyle görmesi gerektiğini anlamış.

Kral çaresiz, bekçileri yanına alıp meyve bahçesine gitmiş.

Onlar bahçeye gidinceye kadar Kobluh otunu biçmiş, bağlayıp sırtına yüklemiş, evin yolunu çoktan tutmuş.

Diğer kral, Kobluh'dan kurtuldum, bahçesini biçtiğini kral onu sağ bırakmaz, diye bekliyormuş. Derken kralın gözetleyicilerinden biri apherisa çalıp gözetleme kulesinde otururken bir ot yığının bir bulut yığını gibi dalga halinde kabararak geldiğini görmüş, getireni görmek mümkün değilmiş gelen heyula gibi tuhaf bir şeymiş. Krala seslenmiş.

"Hey, kralım kurban olayım, bak geleni görüyor musun?" demiş.

Kral kalkıp bakınca ne görsün tam bir felaket, kral hemen karısına seslenmiş.

"Bak, bak, Kula'nın doğurduğu lanetten kurtuldum sanıyordum şu hergelenin gelişine bak, ot yumağı sanki baksana, yok olasıca yini geliyor!" demiş.

Derken, Kobluh otu yüklenmiş olarak amçandır denen başı gölgeliğe yaklaşmış ve krala seslenmiş.

"Sizin yerinize ben öleyim kralım, dediğinizi yaptım, nereye uygunsu söyle, otu oraya bırakayım." demiş.

Kral çok şaşırılmış; ama belli etmemiş, inip uygun bir yer göstermiş, Kobluh da yükünü pat diye oraya indirmiş

Sonra yirmi hizmetçi çağırıp otun başına geçirmiş "al ver, mi koy" diye otu üst üste koydurtmuş. İki gün iki gece sonra otu düzgünce yerleştirmişler.

Kobluh'un meyve bahçesini biçtiği kral, bahçesine gelip bakınca, ağzı açık kalmış, yalnız da gelmemiş, buna cesaret edemezmiş zaten, yanında sanki bir ordu varmış. Gördüklerine inanmamış, bunu yapan insan soyundan biri olamaz diye düşünmüş. Hep birlikte peşine düşseler bir şey çıkmayacağını anlamışlar.

"Olan oldu buna benzemez neler gördük, neler yitirdik." diye işin peşini bırakmışlar. Bunu yapanı aramaya kalkışmamışlar. Kral ise.

"Benim başıma bir hal gelmesin de, ne olursa olsun." diye ordusunu alıp geri evine dönmüş.

Kobluh getirdiği otları yetinmemiş, otu yerleştirdikten iki gün

sonra, hizmetçileri de alıp açguara denen atlara özgü özel bir at ağılı yapmak üzere avluyu fındık dallarıyla çevirirken kral gelmiş. Kobluh krala dönüp bakınca kralın yüzünün yine asık olduğunu görmüş.

"Kralım sizin yerinize ben öleyim, sizi yine kederli gördüm. Şimdiye kadar kışlık otumuz yetmez diyordunuz hallettik, şimdi niye kederlisiniz?" diye sormuş Kobluh.

"Sürülerin kışlık otunu sayende hallettik; ama sadece ot neye yarar, baksana davarları sokacak bir ağılımız bile yok. Kış kötü giderse burası onlara yetmez." demiş kral.

Diğer hizmetçileri suçlayarak zamanında iş yapmadıklarından kralı yakınmış. Bu kez davarlar için bir ağıl diye tutturmuş. Sonra bir kaç hizmetçiyi de azarlamış.

"Kabahat bunların, zamanında yapılması gereken işleri yapmadılar." diye kırbacını savurup hizmetçileri kovalamış. Tam o sırada Kobluh kralın elindeki kırbacı kapmış.

"Sayın kralım niye sinirleniyorsunuz? Onlar yapmadıysa ben yaparım, koca kış bir sürüyü soğuktan öldürecek değilim ya, yalnız bana iyi bir orman gösterin, nasıl bir şey istediğinizi de söyleyin, size hemen istediğiniz gibi bir ağıl yaparım." demiş Kobluh.

"Aferin Kobluh, sen benim için büyük bir şans oldun, senden başka çarem yok, yarın gün doğar doğmaz seni iyi bir ormana götüreceğim, bir çaresini bul ve bana sağlam, kocaman bir ağıl yap." demiş kral.

"Olur, hay hay." demiş Kobluh.

"Yardımcı olarak kaç kişi istersin?" diye sormuş kral.

"Sayın kralım, ot biçerken kimseyi istedim mi? Şimdi de istemiyorum." demiş.

Kobluh o gece hemen işe başlamış, çivi, balta gibi ne kadar gerekli alet varsa hepsini hazırlamış.

Kral, dört kardeşten oluşan bir dev ailenin sahip olduğu sık bir orman biliyormuş. Bu devlerin yanına herhangi bir insanın gidebilmesi mümkün değilmiş, gitse de geri dönemezmiş.

Kral ne yapıp edip Kobluh'dan kurtulmak istiyormuş; ama bir türlü kurtulamıyormuş, artık eminmiş, Kobluh'u ağıl yapmak için devlerin yaşadığı o kesif ormana götürüp bırakırsa ondan kurtulacağına inanıyormuş. Bu arada, kral Kobluh'u yanına alınca

annesini ve babasını da yanına getirtmiş. Kobluh'un annesinin adı Maskuda, babasının adı da Kula imiş, ikisine de iyi bakıyorlarmış. Ertesi gün sabah olunca Kobluh bütün elbiselerini almış, yolluğuna da yüklenmiş, kralla birlikte yola koyulmuş, kral önde o arkadan gidiyorlarmış. Sonunda devlere ait olan ve adına *abnatowra* denen sık ormana yaklaşmışlar, kral daha fazla gitmeden devlere en yakın olabileceğini tahmin ettiği bir yeri parmağı ile göstermiş.

"İşte burası!" demiş, Kobluh bu ormanın devlere ait olduğunu bilmiyormuş. Kral ise gerçeği bildiğinden canından korkuyormuş, Kobluh'a ormanı uzaktan gösterip geri evine dönmüş.

Kobluh kollarını sıvamış, kolay çalışabileceği, ağaçların olduğu bir yere dalmış, yolluğunu bir ağacın dalına asmış, hemen işe koyulmuş.

O sırada mağarada yaşayan devler Kobluh'un balta sesini duymuş, toplanıp konuşmuşlar ve küçük kardeşlerine.

"Git bakalım, bizim ormanımıza girme cesaretini gösteren kimmiş öğren, her kimse onu yaka paça buraya getir." demişler.

Devlerin küçük kardeşi söylenenleri tekrarlatmadan balta sesinin geldiği yöne doğru yola çıkmış.

O sırada Kobluh yorulmuş biraz dinlenmek için bir ağacın altına uzanmış. Bir de bakınca ne görsün, yeri göğü titreten, gür gürüldetip şimşek çaktıran, dünyayı kucaklayıp alnına koymuş gibi ağaçları devire devire gelen birini görmüş.

Dev gele gele Kobluh'un yanına gelmiş, onu tepeden tırnağa bir süzmüş, pek de güçsüz, boş bir adam olmadığını anlamış. Yerden büyük bir mısır koçanı alıp Kobluh'a fırlatmış. Kobluh kendisine fırlatılan somağı havada yakalamış. Gerisin geri deve fırlatmış dev de Kobluh'un yaptığını yapacağım diye elini havaya kaldırıp somağı yakalamış, fakat somak çok hızlı geldiğinden, pek hoşuna gitmemiş, devi yere devirememiş; ama durduğu yerde epey sarsmış.

Devler kardeşlerinin arkasından gidecek değillermiş ya. Hem niye gitsinler ki kardeşlerinin dünyada yenemeyeceği bir insan olmadığını biliyorlarmış. Bunun tersini rüyada görsele inanmazlarmış.

Dev tekrar gücünü toplayıp bir mısır koçanı daha fırlatmış

Kobluh'a, Kobluh gelen somağı yine havada kapmış bir toptan daha hafif bir şeymiş gibi yakalayivermiş. Sonra tüm gücüyle somağı yeniden deve fırlatmış. Kobluh'un fırlattığı somağı dev yakalamış yakalamasına; ama koca dev kendini toparlayamadan devrilmiş. O sırada Kobluh avazı çıktığı kadar naralar atmaya başlamış baltasını da eline alıp devin yanına gitmiş. Sağ ayağını devin boynuna bastırıp devi yere yapıştırmış. Elini kaldırıp baltasıyla iyi bir dal kesmiş sol ayağı ile ince dalın başını yere yatırıp dalın kabuğunu çıkarmış ve devi onunla bağlamış. Biraz dinlenen Kobluh, tekrar işe başlamış.

Epey zamandan sonra kardeşimiz gittiği yerden dönmedi, ne yaptı acaba, diye arkasından diğer kardeşlerini göndermişler. O da yeri göğü titretip geliyormuş, gök gibi gürlüyor, şimşek gibi çakıyormuş. Kobluh devi görmüş, dev de Kobluh'u, birbirlerine yaklaşınca birbirlerine mısır koçanı fırlatarak dövüşmeye başlamışlar. Kobluh onu da diğer dev gibi ağaç kabuğu ile bağlayıp yere yatırmış.

Onun arkasından başka bir dev daha gelmiş. Kobluh onu da diğerleri gibi teslim almış ve kardeşlerinin yanına uzatıp yatırmış. Geri eve dönüp ahırını yapmaya başlamış, güneş epey yükselmiş, ahır da bitmek üzereymiş. Sonunda devlerin en büyüğü görünmüş; ama ne görünme, dağ gibi heybetliymiş, yere bastıkça bastığı yerden toprak fıskırıyor, geçtiği yerden esen rüzgar ağaçları deviriyormuş, gök gibi gürlüyor, şimşek gibi çakıyormuş, gören hayamet koptu sanırmış. O da Kobluh'a yaklaşınca birbirlerine mısır koçanı fırlatarak dövüşmeye başlamışlar, uzun bir süre birbirlerinin gücünü sınımışlar, sonunda Kobluh çok öfkelenmiş, devin boynunu kıvırmış yuvarlayıp yere yıkmış, kardeşlerine yaptığı gibi onu da sımsıkı bağlayıp yere yatırmış, sonra işe koyulup ağılı bitirmiş.

Devlerin dördü de sımsıkı bağlanmış, kıpırdayamaz halde yerde yatıyorlarmış, Kobluh ağılı yapıp bitirince devlere seslenmiş.

"Şimdi ellerinizi çözeceğim; ama dediğimi yapmazsanız kakünüzü kurutacağım!" demiş devler perişan durumda, yattıkları yere seslenmiş.

"Aa, abaapsı, yeter ki bizi öldürme, Aşhuamekepsis adına yemin ederiz ki sen ne dersen biz onu yapacağız." demişler.

Kobluh, kralın mısır kulübesini, içindeki mısırlarla birlikte taşımış; ama koca bir hayvan sürünün sığacağı bir ağılı tek başına taşıması mümkün değilmiş.

Devlerin ellerini çözmüş, "kalkın artık!" demiş, sesini yükselterek devleri ayağa kaldırmış. Yeni yaptığı ağılın içine ne kadar alet edevat, torba, çıkın gibi yük varsa hepsini bu ağılın içine doldurmuş, kendisi de içine girip oturmuş.

"Tamam, şimdi iki kişi öne geçip ağılı kaldırsın, iki kişi de arkaya, dediğim yere doğru yürüyün!" demiş.

"Haydi, yürüyün, hızlı!" diye devleri azarlayarak yola devam etmiş.

"Haydi, yürüyün eşekler! Götürdüğüm yerde size değer versinler, yedirip içirsinler istiyorum." diye eklemiş, biraz da gönüllerini almaya çalışmış.

Kral artık Kobluh'un devlerden kurtulup gelemeyeceğinden eminmiş; ama olmaz olmaz derler, sen yine yolu gözle diye birini gözetleme kulesine oturtmuş, o da kulede *apxiartsa* çalıp bekliyormuş, gözetleyici bakarken.

"Geliyorlar işte, geliyorlar! Kralım!.." diyebilmiş sadece, korkudan boyun üstü yere düşüp ölmüş.

Geliyorlardı; ama ne geliş, dört kişi koca bir ağılı sırtlarına yüklenmiş, Kobluh da ağılın içine oturmuş, keyifle türkü söylüyor, sesi göğe yükseliyormuş.

Gözetleyicinin çığlığını duyan kral balkona çıkmış, çıkınca devlerin kocaman bir ağılı yüklenip gelmekte olduklarını görmüş. Bir de bakmış Kobluh da içine oturmuş türkü söylüyor, kral korkup haykırmış.

"Fayton, sersemle fayton!" demiş kral, Kobluh'un geldiğini görünce herkes çil yavrusu gibi dağılmış. Kral da ailesini ve hizmetçilerini alıp uzakta yaşayan kayın pederine kaçmış.

Kayın pederine gidince "Ne oldu sana böyle?" demişler.

"Ne olacak, Kula denen ateşi sönesice adamın acayip bir oğlu olmuş, ben de onu hizmetçilerimin başı yaptım, oğlanı ağıl yapmaya devlerin ormanına gönderdim, o da ağıl yapmış; ama devleri de ağılla beraber getirmiş, akşam üstü hep birlikte eve geldiler, onlar bizi yaşatmaz, işin kötüsü takip edip arkamızdan da gelirler, gelirlerse beni

de izi de öldürürler." demiş. Bütün gece ha şimdi ha biraz sonra Kobluh gelip bizi öldürecek diye beklerken sabahı sabah etmişler.

Kobluh'un derdi onlar değilmiş, ağılı devlerin üstüne yükleyip kralın evine gelince seslenmiş.

"Ah wihatskı, kralım kurbanın olayım, işte ağılı yapıp getirdim, en uygun yer neresiyse söyle yerleştireyim!" demiş

Kobluh böyle seslenmiş; ama yanıt veren yokmuş hepsi kaçıp gitmiş. Gördüğün gibi kral Kobluh'u devler öldürür sanmış; ama o ağılı yaptığı gibi üstelik devlere taşıtıp eve getirmiş.

Kobluh seslenmiş, bir daha seslenmiş; ama kral nerede, homurtusu bile yokmuş. Sarayda miyav çiyav diyecek bir canlı bile kalmamış. Kobluh kimseyi göremeyince ağılı uygun bulduğu yere indirmeleri için devlere emir vermiş. Kendisi de ahırın içinden inip sürünün yanına gitmiş, içlerinden iyi çift sürecek, iki boyunduruk taşıyacak güçte ve sayıda öküz seçmiş, onları sürüden ayırıp kesmiş, her birini bir deve yedirmiş, kendisi de onlarla beraber biraz yemiş. Devleri yedirip içirip gönüllerini aldıktan sonra evlerine uğurlamış, devler geldikleri yolu biliyorlarmış yol boyu "Vay canına neler geldi başımıza!" diye, başlarına gelenleri birbirlerine anlatarak gidiyorlarmış, ağılı taşırken boyunları yara bere olmuş, evlerine varınca çok yorulduklarını anlamışlar, öylesine halsiz düşmüşlerdi ki eve ulaşır ulaşmaz kafalarını vurup üç gün üç gece hiç uyanmadan horul horul uyumuşlar, sinekler de tepelerinde dolaşıp duruyormuş, ahır ve Kobluh'u taşıyacağız diye helak olmuşlar, kimse onları bu derin uykularından uyandıramamış.

Kobluh kralın yokluğunu dert etmemiş, ver yansın edip çalışmaya başlamış. Hayvanları toplamış, ağılın çatısını otlarla kaplamış. Kendi malıymış gibi saraya sahip çıkmış. Devlerle birlikte ahır getirirken kendilerini gören ve korkudan düşüp ölen gözcü vardı ya öldüğü yerde kalmıştı hani, onu bile gömecek adam yokmuş. Kobluh gidip onu bulmuş, zavallı hizmetçiye çok acımış, tanrıdan rahmetler dileyip ona ağıt yakmış ve onun için ağlamış, bir insan olarak onun cesedine değer verip gömmüş.

Bundan böyle Kobluh sarayda ev sahibi gibi yaşamaya başlamış, bugün, yarın, öbür gün derken günler geçip gidiyormuş.

Bir süre sonra kaçıp giden kralın kayın biraderleri.

"Wara wanacalbeyt, güzelim sarayını, hazineni bırakıp geldin,

sarayına git cesaretini göster.” demişler.

Kral da kayın biraderlerinin sözleri karşısında biraz düşünmüş, en akıllı ve cesur kabul ettiği altı hizmetçisini yanına çağırması.

“Saraya gidin, neler olduğunu öğrenip gelin.” demiş. Adamlar saraya yaklaşıncaya uzaktan şöyle bir bakmışlar. Bakmışlar ki Kobluk durmadan çalışıyor. Anlaşılan tek başına kalıyor, diye gizlice gözetleye, dinleye Kobluk’un yanına varmışlar. Onlar avluya girmez, köpekler fark edip havlamaya başlamış, Kobluk köpek havlamaları üzerine çıkıp bakınca gelenleri görmüş.

“O wara, gelin bu tarafa, nereye gittiniz, hiçbiriniz yoksunuz, kralım kurban olduğum nerede?” demiş Kobluk. Onlar da merakla,

“Size ne oldu, nereye gittiniz, o getirdiğin devler nerede? Onları göremiyoruz.” demişler.

“O wara korkmayın, şünacalbeyt, size kimse zarar veremez, kral da korkmasın, ağır yapıp getir dedi, yapıp getirdim. O koca ağırlı tek başıma yüklenip getiremezdim ya, devlerden yararlandım, onlara yükleyip getirdim. Kralım kurban olayım neden bu kadar korktu ki nerede olduğunu siz bilirsiniz gidip söyleyin, gelsin buraya, ben onun malını mülkünü istemiyorum, ben onun hizmetçisiyim, kral sarayından eksik olmasın!” demiş Kobluk.

Hizmetçiler sevinç içinde geri dönmüşler, yarışarcasına koşarak kralın yanına varmışlar, Kobluk’un sözlerini ve gördüklerini krala anlatmışlar.

Kral bunun üzerine toparlanmış kayın pederine “Hoşça kal” deyip ailesi ve hizmetçileri ile birlikte sarayına dönmüş. Evine gelince Kobluk onu karşılamış, hal hatır sorup birbirlerine güzel sözler söylemişler.

“Hay Kula, sana kurban olayım, anan seni benim için doğurmuş, senin yaptığını, senin başardığını başarabilecek kimse bu dünyaya gelmemiştir, bir insanın bir devine yenebileceğini ancak masallarda duyardım, gerçeği görmek bana kısmet oldu.” diyerek Kobluk’u övmüş de övmüş.

Bu kez Kobluk başından geçenleri anlatmaya başlamış, gözetleme kulesinde bekleyen gözcünün cesedini kaldırıp gömdüğünü, ona ağıt yakıp ağlamak suretiyle insani görevlerini yerine getirdiğini anlatmış, ayrıca rahmetli gözcünün annesi,

babası, iki kız, iki erkek kardeşi olduğunu söyleyip onları da himayesine alıp geçimlerini krala yüklemiş.

Zaman geçmiş kış bitmiş, yaylaya çıkma zamanı gelmiş, yaylaya çıkmadan bir gün önce kral yine suratını asmış, Kobluk onu böyle görünce.

“Ah wanacalbeyt, bu gün iyice kararttın, yüzünde bir damla gülümseme yok, biraz neşelensen, ne oldu sana böyle? Yaylaya çıkmak neye gerektirir, bu zamanda surat asmak iyi değildir, okuyup üfleme, dua etmen gerek, bizi yola selametle çıkar.” demiş Kobluk.

Kral lafı geveleyip derdini söylemek istemiyormuş gibi yapmış; ama Kobluk da kralın derdini dinlemezse derdinden ölecekmış gibi yapmış.

“Kralım kurban olayım çok dertli görünüyorsun, sebebi nedir anlamalıyım, tam da yaylaya çıkarken içimize dert koyup gönderme bizi, evin büyüğü hüznüyle bizim neşeyle dağa çıkmamız mümkün değil?” demiş Kobluk.

Bunun üzerine kral, yarım ağızla, sözlerini oturma kaldıra derdini anlatmaya başlamış.

“Kobluk wıhatskı, kederli olmam aslında sevinçli bir haberle ilgili; ama ben bunun için çok yaşlandım, gördüğün gibi artık gücüm istediklerimi yapmaya yetmiyor.” demiş kral.

“Kralım sen henüz yaşlı sayılmazsın, ne demek istediğini bana daba açık söylemelisin, eğer söyleyeceklerin mutlu bir şeyse ben de sevinirim.” demiş Kobluk.

“Evet, sen iyilikler göresice Kobluk!” diye başlamış söze kral.

“Söylemek istemiyordum; ama madem ısrar ettin söyleyeyim. Eskiden, yani babam hayattayken uzak bir yerde çok iyi bir arkadaşı varmış, ondan hep söz ederdi, o da babam gibi güçlü bir adammış, çok yakında oğlu evleniyor, cumartesi akşamı büyük bir düğün yapacaklar, beni düğününe davet etti; ama ben gidemem, kimi göndereceğim? Bir oğlum da yok ki göndereyim.” demiş kral hüznüyle bir ifade ile.

“Sevgili kralım, nasıl böyle söylersiniz? Neden oğlum yok diyorsunuz? Ben de sizin bir oğlunuz sayılırım, hem yaylaya çıkmasam da olur, nasıl olsa iyi çobanlarımız var, onları göndeririz, ben de sizin yerinize düğüne giderim, düğünden dönünce de yaylaya çıkarım.” demiş Kobluk.

Kral da bunu istiyormuş, önce biraz istemezmiş gibi yapmış, sonra kabul etmiş.

Sürüleri toplayıp çobanlara teslim etmişler, epey uzağa kadar geçirmişler, Kobluh geri dönmüş, krala yakışır bir biçimde pırıl pırıl giyinmiş. Kobluh düğüne gitmeden bir gün önce kralın demirhanesine girmiş, demiri ateşe koymuş, ateşi körükleyip iyice kızdırmış. Kendisine muhteşem bir kılıç yapmış, aynı gece kılıcına bir eşek yükü ağırlığında bir kın yapmış. Kralın yıkısı içinde Gudu adında bir at varmış, hizmetçiler Gudu'yu alıp Kobluh'un atının bulunduğu yere bağlamışlar.

"Tamam, artık benim atımı da hazırlayın, Kobluh'a eşlik edeceğim, yolu gösterdikten sonra uğurlayıp geri döneceğim." demiş kral.

Hizmetçiler koşup gitmiş kralın atını da hazırlayıp getirmişler.

Kralı atabindirmişler, Kobluh'un atabindirilmesi gerekmezmiş, o zaten hop diye fırlayıp kendi başına atına biniyormuş. Hop diye atlarına binip dış kapıdan çıkmışlar, dört nala gitmişler. Kral önde, Kobluh arkadaymış, yirmi vers gittikten sonra, kral atının gemini sıkıp durmuş, Kobluh da ona yetişmiş.

"Kobluh oğlum, benim seni göndereceğim yer kolay gidilecek bir yer olsaydı seni göndermez, kendim giderdim, hele de düğünleri hiç kaçırmazdım, ama artık gücüm yetmiyor, sana güvenip seni gönderiyorum, bu yoldan hiç ayrılma iki dağ aştıktan sonra üçüncü dağa tırmandığında karşına bir ışık çıkacak, o ışığı mutlaka göreceksin, aşağıda akarsuyun sesini duyduğun yer o ışığı göreceğin yer olacak ve düğün sahiplerinin evi de tam orada olacak. Sana söylediklerim babamdan duyduğum şeyler, üçüncü dağa tırmanıp öteye geçtiğin zaman iki kez ateş et, silah sesini duyar duymaz ev sahipleri seni karşılamaya gelecekler, hadi şimdi sana güle güle, yolun açık olsun!" demiş kral ve acele evine dönmüş, Kobluh da atını kırbaçlayıp dediği yola girmiş.

Kobluh yolda giderken düşünüyormuş.

"Kral benim düğüne gittiğime inanacak, öyle sansın, o kadar aptal mıyım ben." demiş içinden, sonra atına seslenmiş.

"Gudu sen ne düşünüyorsun, gittiğimiz yerden sağ dönebilir miyiz?" demiş.

Gudu insan dilinden anlayan bir atmış, kafasını sallayıp, sağ salım döneceklerini belirtmiş.

"Gudu sen bir hayvansın; ama sende insan kanı var, sorumu yanıtladığın için teşekkür ederim!" demiş Kobluh, hızla yoluna devam etmiş.

İki dağa yetişmesi iki gün iki gece almış. Perşembe günü yola çıkmış, cuma yoldaymış, cumartesi akşamı düğün olacak demiş kral. Yolculuğunun ikinci gecesi çok yorulmuş, atından inmiş. Gudu'yu otlasın diye salmış, kendisi de yamçısını yayıp, kılıcını yanına uzatmış. Önce biraz oturmuş, sonra güzelce karnını doyurmuş, daha sonra da biraz kestirmek üzere uzanmış; ama gözüne uyku girmemiş, altına yattığı ağaca bakıp dururken ağacın dalına bir bülbül konmuş ve ötmeye başlamış, yattığı yerde kuşu dinlemiş ve ne demek istediğini gayet iyi anlamış.

"Yarın akşam yedi kafalı bir devle karşılaşacaksınız, sizin ona gücünüz yetmez; ama ateşle yaklaşırsanız ondan kurtulursunuz, kazanan siz olursunuz." diyormuş kuş, dediği kimseler de Kobluh ve atıymış.

"Hey Gudu, duydun mu küçük bülbül neler söylüyor? Onun söyledikleri bizim tedbirli olmamız gerektiği anlamına geliyor, aman güçlü ol, Gudum benim!" demiş Kobluh.

Sonra atına atlayıp yola koyulmuş, gece ilerliyormuş, ertesi akşam düğünde olacakmış, o akşam kralın dediği gibi kendisini üçüncü dağda bulmuş, orada ateş göreceksin demiş; ama ortada ateş mateş yokmuş. Yalnız bülbül ateşten yararlanması gerektiğini söylemiş ya onu unutmamış, iyice kafasına koymuş, atını dinlendirmiş, cebinden çakmağı ve kavı çıkarmış, biraz çalı çırpı toplamış ve ateş yakmış, ateşi ve dumanı görürlerse bir işaret verirler diye düşünmüş; ama o taraftan hiç bir işaret gelmemiş. Ateşi daha da güçlendirmiş neredeyse bütün ormanı aydınlatmış, kocaman kütükleri getirip ateşe atmış.

O anda dev uykudaymış, büyük ırmağın yanındaki mağarada yatıyormuş, ormandaki ateş onu uyandırmış, kafasını mağaradan çıkarıp sağa sola bakınmış, bakınca ormandan alevler yükseldiğini görmüş, koca dev ateşi görünce çok şaşırılmış ve karısını da uyandırmış.

"Hey ev sahibi kadın, kalk bak, orman alev almış, pek genç"

sayılmam, yüz yaşımı aştım; ama değil ben, babam bile orman kendi kendine tutuşup, alevler içinde yanıyor dese inanmam, gidip bir bakayım ne olmuş." demiş dev karısına ve ormana doğru gitmiş.

Dev fırtına gibi geliyormuş, bir yandan da yükselen alevlere hayretle bakıyormuş.

O akşam gece çok güzelmiş, gökyüzü mehtaplı, pırıl pırıl aydınlıkmış, gökyüzünde en ufak bir bulut parçası bile yokmuş, yıldızlar ışıl ışıl ışıldıyormuş, ay apaydınlıkmış. Kobluk çok yorgun olduğundan, başını koyup uykuya dalmak üzereymiş ki devden esen fırtına yüzüne değmiş. Gudu silkinip Kobluk'u uyandırmış.

"Ne oldu Gudu? Gece mehtaplı, pırıl pırıl aydınlıkken, bu fırtına da nereden çıktı? Bizi öldürecek olan dev geliyor herhalde; ama bizi ona kim olduğumuzu gösteririz, değil mi?" demiş ve hemen fırlayıp, bir topak toprağı eline alıp bir şeyler yapmaya niyetlenmiş, yeniden ağaç atıp ateşi güçlendirmiş.

Devveryansın edip geliyormuş, yel yepelek, yelken kürek gelerek ateşe yaklaşmış, sesi eskisinden de beter olmuş, haşmetinden esen rüzgâr koruyu kırıp döküyor, bütün ormanı yerle bir ediyormuş. Devlin haşmetinden çıkan rüzgârı hisseden Kobluk onunla başa çıkamayacağını anlamış, Gudu'nun yularını bağlı olduğu ağaçtan çözüp eyerine bağlamış.

"Haydi, Gudu başı sen çek, sen bir hayvansın; ama sende insan kanı var, ben ölürsem, sen geri dön, cenazemi haber ver benim füachüayüm ol, herkese anlat beni!"* demiş Kobluk.

Gudu Kobluk'un sözünü tekrarlatmadan sessizce yola koyulmuş, dev ise ateşe iyice yaklaşmış, Kobluk ağıl yaparken dört dev görmüş, hatta ağılı o devlere taşıtmıştı ya bu dev o devlere hiç benzemiyormuş, yedi başlı acayip bir yaratıkmış.

Dev gelir gelmez Kobluk'u dört döndürmeye başlamış. Dört döndürmüş; ama nasıl, Kobluk ateşin etrafında pervane gibi dönüyormuş, dev de onu yakalamak için peşinden koşuyormuş, yakalayamasa da iyice yormak ve sonra canına okumak istiyormuş, ateş sönünceye kadar onu koşturmuş, adamakıllı yormaya çalışmış, fakat dev koşuda Kobluk'a yetişebilir mi. Ateş biraz hafifleyince, Kobluk havaya sıçrayıp, ateşin tam orta yerine atlamış, dev Kobluk'un peşinde koşarken çok yorulmuş, yakalayacağım diye o da ateşin tam ortasına atlamış; ama ateşin ötesine geçememiş,

alevlerin ortasında yanıp kül olmuş.

Kobluk *"Oh guşa!"* diye şükür ettikten sonra biraz dinlenmiş, devlini kurutmuş, devle mücadele ederken gece de epey ilerlemiş; ama Kobluk uyumamış öylece ateşin başında oturup beklemiş.

Alevlerin içinde yanıp kül olan devlin karısı endişelenmiş bu kez.

"Hay cibişt, kocam gittiği yerden dönmedi, bu ne demek oluyor, gidip bir bakayım." diye ateşin olduğu tarafa yönelmiş, kadının bir gözü körmüş, öbür gözü ile de yolu pek göremiyormuş, yine de tepeye çıkmayı başarmış ve ateşe yaklaşmış.

Kobluk köprüye gitmeden önce buraya gelen biri olur mu, diye bekleyip duruyormuş. Bakmış yine fırtına çıkmış. Bu kez devlin karısı gelmiş o da Kobluk'un peşinden koşmuş, onu da ateşin etrafında dört döndürmeye başlamış, kadın yorulmuş. Sonunda Kobluk yine ateşin ortasına atlamış ve karşıya geçmiş, kadın da aynı şeyi yapmak istemiş; ama o da kocası gibi ateşin ortasında kalmış, yanıp kül olmuş.

Kobluk tek başına kalmış, yorgunluktan perişan olup uyanırken sabah olmuş. Güneş ufuktan dosdoğru çıkmak üzereyken Kobluk toparlanmış, dağları geçip vadiye inmiş, gürül gürül akan ırmığın kenarına gelmiş. Salına salına dolaşıyormuş; ama düğün sahibi dost kralın, ortalıkta ne evi, ne barkı, ne avlusu ne de sarayı varmış, bakınırken bir kule görmüş, kulenin etrafı çevrili güzel bir yermiş.

"Burada ne var acaba?" diye yaklaşınca zincire bağlanmış muhteşem bir genç kız görmüş. Genç kız gerçekten çok güzelmiş, süz beyazı dedikleri türden bir prenses ya da bir tanrıçaymış, saçları bukleler halinde yerlere kadar iniyormuş. Oysa içinde kule bulunan etrafı çevrili yere genellikle hayvan sürüleri konurmuş; ama şimdi burada güzeller güzeli bir kız duruyormuş, boyu posu, endamı, yüzü gözü anlatılır gibi değilmiş, güzel olduğu kadar akıllı olduğu da anlaşılıyormuş.

"Aay, wanacalbeyt, senin gibi temiz ruhlu bir insan buralara nasıl düştü, yoksa sen de benim başa çıkamadığım devle mi karşılaştın, hemen buradan git ve kendini kurtar, yoksa senin yerin de burası olur." demiş kız Kobluk'a.

"Korkma tanrıçam! Sana da bana da ölümlerden ölüm

beğendirecek olan koca devin işini dün akşam bitirdim. Onu da karısını da cehenneme gönderdim, çakmak taşı ve kav tüpünü tutuşturduğum ateşin içinde ikisini de yaktım.” demiş Kobluk.

Sonra gidip kızın zincirlerini kesmiş, kızı serbest bırakmış. Meğer kız gerçekten bir tanrıçaymış; ama devle bir türlü baş edemezmiş.

“Hay wanacalbeyt, artık senin kim olduğunu anladım, seni bu ayı büyüttüğüne göre, bundan böyle avcılara ayıların avlanmasını men ediyorum, iyice yaşlanıp eceliyle ölmesinin dışında ayıların hiç kimse tarafından öldürmesine izin vermeyeceğim, seni bu ölümecek yola sokan krala da kötü bir ölüm şekli vereceğim; ama seni bu tarafa gönderip benim kurtulmama neden olduğu için de onu öbür dünyada cennete göndereceğim.” demiş.

Kobluk sorunların üstesinden gelip rahatlayınca, atı Gudu’yu yanında görmek istemiş; ama Gudu iki dağı aşmış öteye ulaşmış.

Kobluk’un atını merak ettiğini tanrıça hemen anlamış, ilahi gücünü kullanarak Kobluk’un önüne raş cinsi uçan bir at çıkarmış. Bu Gudu’dan kötü değilmiş; ama o kendi atını tercih ediyor, onu özlüyormuş. “Gudu! Gudu!” diye adını sık sık tekrarlayıp duruyormuş.

“Ne oluyor Kobluk, yeter artık o kadar da dert etme.” demiş kız.

“Gudu benim uçan atımdı, beni buralara kadar o getirdi, o bir hayvandı; ama insan kanı taşıyordu.” demiş Kobluk.

“Atına bin Kobluk, hadi git artık serbestsin krala git, giderken Gudu’ya da rastlayacaksın, o hiç dinlenmeden seni bekleyip duruyor, biliyorsun at yuvarlanmadan dinlenemez,” Gudu yuvarlanamıyormuş. Çünkü, üstünde eyer varmış, yuvarlansa eyerin kemeri koparmış, kemer koparsa eyer hasarlanırmış. Gudu Kobluk üzülür diye korktuğu için yuvarlanmıyormuş, ne olursa olsun iyi bir at üstünde eyer varken yuvarlanmaz, ovaya indiğinde atına yetişeceksin, eyerini indirip dinlendir, yoksa günah olur, yaz boyu orada kalsın, orada iyi otlaklar var, başına bir şey gelir diye korkma, şimdilik benim sana verdiğim uçan at ile git. Kralın yanına gittiğinde sarhoşmuşsun gibi yap, ben ilahi gücümle krala can çekiştireceğim, gittiğin yerde ne yaptın ne ettin diye sorduğunda sen ona.

Ah kralım, kurban olayım, wanacalbeyt, beni gönderdiğin

yerdeki insanlar ne kadar iyi insanlarmış, onların yaptığı düğün, ziyafet anlatılır gibi değil, şarap içirdikleri boynuz kadeh bir testi dolusu şarap alıyordu. Sofraya oturan tüm konukları ve ev sahibini paraba boğdum, iyice sarhoş ettim, sonra hepsini sofradan kovaladım, geline gidip, takımı taktım, onu kutlayıp indim, ben ininceye kadar avluda tekrar bir masa hazırlanmıştı, bu kez beni oraya oturtular, bu da şimdi damat olan prens dediler, Kurban olduğum kralım, bana da babanın adını söyleyip, rahmetlinin gönderdiği adamı ben mu göndereceğiz diye şu uçan raş atı hediye ettiler, iltifat edip gönlümü aldılar, sonra yolun başına kadar geçirip uğurladılar, Gudu da arkadan geliyor.

Ayrıca, krala gittiğim yerde gördüğün gibi, bütün işlerim rast gitti, ama gönlümün yarısı orada kaldı, gittiğim düğünde çok güzel bir kız gördüm, birbirimizden hoşlandık, onunla nişanlandım, gelecek cumartesi gidip getirmeliyim, yanıma gelin alıcı heyeti almam gerek, de.” demiş tanrıça Kuabluk’a.

“Peki, sen ne dersen ben onu yapacağım.” demiş Kuabluk.

Tanrıçanın verdiği raş cinsi uçan ata binmiş, gece gündüz demeden Gudu’ya yetişmiş. Gudu’nun eyerini indirip iyi bir otlığa salmış, bindiği uçan atla krala gelmiş, çok şarap içip sarhoş olmuş gibi yalpalayarak içeri girmiş.

İçeri girince kralın ölüm döşeginde can çekişip yattığını görmüş; ama henüz bilinci yerindeymiş, konuşabiliyormuş. Kobluk’un böyle sapasağlam geri dönmesi onu daha da hasta etmiş, fakat belli etmemiş çok sevinmiş gibi yapmış.

Kobluk tanrıçanın tembih ettiği her şeyi tek tek anlatmış.

“Senin yerine ben öleyim kralım. Beni gönderdiğin yerdeki insanlar ne kadar iyi insanlarmış, hiç kimsenin görmediği bir düğün yaptılar, sana verdikleri değerden ötürü beni götürüp masanın başına oturtular, bana da çok değer verdiler, ben de elimden geldiğince onların gönlünü aldım, hal hatır sorup saygı gösterdim. Ev sahiplerini, konukları, sofrada oturan herkesi şarap içme konusunda yendim. Geline karşı da görevimi yaptım, takı takip onu kutladım, sonra beni avluya kurulan sofraya oturtular, tekrar iltifatlar edip şu uçan atı hediye ettiler. Buradan giderken bindiğim at Gudu da arkamdan geliyor, her şey güzel; ama gönlümün yarısı arkamda kaldı, düğünde çok güzel bir kız gördüm ondan çok hoşlandım, kızı nişanlayıp geldim.

Gelecek cumartesi için gün kestik, bir gelin alıcı alayı hazırlayıp beni geri göndermelisin.” demiş Kobluh.

“Çok güzel harika bir şey.” demiş kral çok sevinmiş ve onaylamış gibi yapmış, onaylamasa ne yapacak.

Kral Kobluh’un yanına gelin alıcı olarak altı yiğit delikanlı vermiş, Kobluh ile yedi kişi oluyorlarmış, kral bunları hazırlayıp yola çıkarmış. Giderken, Kobluh’un atı Gudu’yu bıraktığı otlığa gelmişler. Kobluh durup atıyla konuşmuş.

“Dinlen Gudu, sen burada kal, sakın bir şeyden korkma, kılıb yiyeceğin de var yiyebildiğin kadarını ye, yerin pırıl pırıl gider gitme içine gireceğin şekilde hazır duruyor.” demiş.

Kobluh ve arkadaşları buradan sonra dağları sıra sıra geçmeye başlamışlar. Üçüncü dağı da aşır aşağı inerken, Kobluh’un dev ateşe attığı yere gelmişler. Kobluh ve arkadaşları hep birlikte küllerin başına gelip durunca, Kobluh’un başına neler geldiğini tahmin etmişler, hayretler içinde kalmışlar.

“Hay wanacalbeyt Kobluh, anlaşılan pek de hayırlı bir yolda değiliz, ormanın ortasında sönmeyen ateş, Gudu’nun otlaktaki ağacın altındaki toprağı dize kadar kazıması gibi şeyler pek hayra alamet değil, var bir sıkıntısı ama nedir?” diye arkadaşları Kobluh’u soru yağmuruna tutmuşlar.

“Ee, ben de bunları size boşuna göstermedim, gerçekleri göresiniz istedim, yoksa sizin artık korkacağınız hiçbir şey kalmadı burada. Kralın beni gönderdiği evin sahibi olan dev ve karısını cehenneme gönderdim, onları şu gördüğünüz sönmeyen ateşin içinde yakıp kül ettim.” demiş Kobluh.

Sonra arkadaşlarının önüne geçmiş, atlarını aşağıya akarın sesinin geldiği yöne sürmüşler, patır patır inmişler, oraya inmek hiç de kolay değilmiş. Kobluh’un arkadaşları çok zorlanmış, fakat Kobluh’un yardımıyla kolayca aşağı inmişler. İnince devin vira olmuş evine gelmişler, o sırada devin bağladığı; ama Kobluh’un çözdüğü tanrıça kızı görmüşler. Saçları bukleleler halinde parıldayarak yere kadar iniyor, etrafa ışık saçıyor.

“Geldin mi Kobluh, kederlerin benim olsun, kralın gönderdiği gelin alıcılar da yanında mı, ölümü zor olasıca kralın yanına kattığı adamlar geldi mi? Ben senin o kötü kralını yine de cennete göndereceğim; çünkü o seni buraya göndermekle benim kurtuluşuma

den oldu, hayatımı kurtaran kişinin sen olduğunu yanındaki arkadaşların da bilsin.” demiş kız.

Tanrıça bu, kralın verdiği ata biner miymiş, dua etmiş, gökten kendisine yaraşır uçan bir at inmiş ve kız ata binmiş, gelenlerle birlikte yola çıkmış.

Kobluh’un kralı, Kobluh’un ne yapıp ettiği konusunu dert bile düşünmüyormuş, o şimdi kendi canıyla cebelleşiyormuş; ama yine de gelin gelmiş diye inek, öküz ve koyun kestirmiş, halkı toplamış.

Tanrıça dua etmiş, üç gün üç gece süren yolu bir gün bir geceye indirmiş, böylece Kobluh ve arkadaşları Gudu’nun bulunduğu otlığa kısa sürede ulaşmışlar.

İşin kötüsü Kobluh çok kuvvetliymiş; ama çok yemek yiyormuş. Yiyeceği eksik olursa işi zorlaşıyormuş. Tanrıça bunun için de dua etmiş.

“Kobluh’un gücüne bir o kadar daha güç katılsın; ama az yemekle doymaya başlamış; ama gücü kuvveti kimsenin başa çıkamayacağı kadar büyümüş.”

“Haydi, Gudu wıhatski, götür artık bizi eve.” demiş.

Böylece Gudu’yu da alıp, kralın sarayına yaklaşmışlar. Tanrıça, Kobluh ve arkadaşlarını durdurmuş.

“Biz şimdi kralın sarayında ne yapacağız, kral ölmüş yatıyor, devleri görünce korkudan boyun üstü düşüp ölen genç hizmetçi vardı ve onun küçüğü Kazaut adındaki genci saraya kral yapmışlar, biz size oraya gidiyoruz ki şimdi, Kobluh seni büyüten insanlar fakir olabilirler; ama sonuçta onlar senin annen ve baban, seni onlar eğurdu. Annenin ve babanın yaşadığı evin önünde güzel ve geniş bir çayırılık var, oraya gidelim, hepimiz atlarımızdan inip orada duralım, hep birlikte güzel bir Abhaz şarkısı söyleyelim, Kobluh biz seninle dans edelim, siz de bize el çırpın.” demiş tanrıça.

“Peki,” demişler, Kobluh’un annesinin ve babasının yaşadığı evin önüne gelince durup Abhazca bir şarkı söylemişler, Kobluh ile tanrıça dans etmişler diğerleri de el çırpmış. Tanrıça hemen bir dua edip çayırın ortasına güzel bir ev dikmiş.

Kobluh’un annesi ve babası gelenlerin seslerini bile duymamışlar; evlerinde mışıl mışıl uyuyorlarmış zavallılar. Gece

ilerlemiş, Kobluh altı arkadaşını yeni yapılan evde bırakmış, yarısı tanrıça ile birlikte annesinin ve babasının yanına gitmiş.

"Hey ev sahipleri!" diye seslenmiş Kobluh ailesine.

İhtiyar fırlamış, bir çıra alıp yakmış ve dışarı çıkmış.

"Kimsin sen böyle gece yarısı gelen?" demiş ödü patlayarak.

"İyi akşamlar Kula, sana konuk geldik, bizi ağırlayabiliyor musun?" demiş Kobluh. Bu oğluymuş; ama daha önce gördüğü oğluna hiç benzemiyormuş, görmeyeli uzun zaman geçmiş görünce de şu an tanınacak gibi değilmiş.

"Hoş geldiniz evlatlar, kimsiniz? Böyle altın elbiseler giymiş parıldıyorsunuz." demiş Kula. Sonra karısına dönmüş.

"Nih cibişt, yok canım, kocakarı kalk çabuk, dün akşam gördüğüm bir rüya anlatmıştım ya sana, galiba gerçek oldu, ben tam olarak inanamıyorum, rüya mı gerçek mi bilemiyorum, afallayıp bakıyorum." demiş.

"Şaşırdın mı sen çulsuz ihtiyar?" demiş kocakarı, kalkıp elbiselerini giymeye başlamış; ama ışık yokmuş, o kadar ışığı da nereden bulacak, hemen dışarı çıkamamış.

"Dün akşam gördüğün rüyanın gerçek olması gibi bir talih bizi bulur mu hiç?" diye söylenerek dışarı çıkmış, elbiseleri yırtıp pırtıkmış. Başını kaldırıp gelen konuklara bakmış, bakmış ki ne görsün, karşısında muhteşem birileri var, bindikleri uçan atların ağızlarındaki gemler bile altından, gemlerden yayılan altın huzmeler geceyi adeta gündüz gibi aydınlatıyormuş.

"Nih cuvişt, yok canım, bu görkemli genç kız ve delikanlı neden bize konuk olsunlar, bu uçan atlar nasıl bir at." demiş zavallı kadın, oysa delikanlı kendi oğlu Kobluh'muş. (Bu raş denen uçan atlar eski hikâyeye anlatan herkesten duydum, fakat kimse gözüyle böyle bir at görmemiş, sen yine de buna inan, - anlatıcının notu -)

"Uçan atlara binen bu kız ve delikanlı bir kadından doğan insanlar değiller." demiş.

Kobluh annesini ve babasını korkutmak istemiyormuş.

"İnsanız, uzak bir yoldan geliyoruz, bu gece bizi konuk ederseniz atlarımızdan ineceğiz, tek isteğimiz biraz dinlenmek, sizi başka bir zahmete sokmak istemiyoruz." demiş Kobluh.

"Hay dadheyt, nasıl böyle söylersin, sizin gibi değerli insanlar edip bize gelmişler, elimizden geldiği kadarıyla sizi ağırlamayıp yapacağız, buyurun içeri!" demiş ihtiyar.

Kobluh ve tanrıça attan inmişler ev sahibi önde konuklar odada pasha denen kulübeye girmişler. Kobluh eskiden beri başını eğmeden içeri giremiyormuş.

"Hala tanıyamadın mı beni baba, oğlun değil miyim ben?" demiş Kobluh babasına dönüp.

Zavallı Kula çok sevinmiş, sevinçten bayılıp yanındaki sedire düşmüştü. Kobluh'un annesi ise düşmemek için önünde oturduğu yerde asılı duran soğuk arhişnaya* tutunmuş.

Tanrıça dua etmiş, Kobluh'un babasını kırk yaşında, annesini de yirmi yaşındaymış gibi gençleştirmiş, onları kutsamış. Sonra hep birlikte kulübeyi bırakıp tanrıçanın diktiği yeni eve gitmişler. Arkadaşları zaten orada bekliyorlarmış. Bir güzel ziyafet çekip eğlenmişler, sevinmişler, gülüp dans etmişler.

Düğünden sonra tanrıça:

"Hoşça kalın!" deyip gitmiş. Çünkü o tanrıça olduğu için evlenmesi yasakmış. Kobluh ile evlenmek için gelmemiş, ona evlendim edip yaşamını düzene koymak istemiş. Ondan sonra Kobluh, annesi ve babası eceliyle ölünceye kadar onlarla birlikte böyle yaşamış.

Vartal : 4000 metre karelik düz bir arazi.

Arxişna : Pasta yapılan çöveni ocağa asmak için kullanılan bir demir. Aile bunu kutsal sayar. Değer verir. Büyük öldüğü zaman dağılan yakın kardeşler için "arxişnayı bölenler" tabiri en yakın, aynı ocaktan kardeşler anlamında kullanılır.

Pasta : Kaçamak, mamaliga, mısır lapası.

Avcı ve İlginç Karısı

Bir avcı varmış, üç de erkek kardeşi varmış, annesi ve babası da varmış, ekiyor biçiyor, yaşayıp gidiyormuş; ama karısı yokmuş.

Bir gün ava gitmiş. Epey uzakta üç tane dağ keçisi görmüş. Tüfeğini doğrultmuş, tam ateş etmek üzereyken,

"Hey avcı, ateş etme!" demiş birisi ve arkasından elini yakalayıp tutmuş. Dönüp bakınca nereden geldiğini anlayamadığı birini görmüş.

"Niye tuttun elimi?" diye sormuş avcı.

"Onlar dağ keçisi değil, benim kızlarım, sadece dağ keçisi kılığında dolaşıyorlar, hangisinin kılığını alıp bana getirirsen ona sana eş olarak vereceğim." demiş adam.

Avcı, dağ keçisi kılıklarının bulunduğu yere gidip kızlardan birininkini gizlice alıp adama getirmiş. Avcı gelince, babası kızlarını yanına çağırılmış. Kızlar dağ keçisi kılıklarını almak üzere koşturunca, en küçük kızın kılığının olmadığını görmüşler. Kızların ikisi giyinip babalarının yanına gitmiş, babaları küçük kızın dağ keçisi kılığını gönderip kızı yanına çağırılmış.

"Evlad bu senin kısmetin, seni bu avcıya vereceğim, hadi git" demiş.

Sonra avcıya dönmüş.

"Evlad bu kızımı sana veriyorum, o senin kısmetin, ama seni uyarıyorum, sakın ona bir kere bile olsa, köpek dölü deme!" demiş kızın babası.

"Peki!" demiş avcı, genç karı koca orada kalmışlar, küçük karısının ilahi gücüyle hazırladığı altın köşkte yaşamaya başlamışlar.

Zaman geçmiş avcının küçük karısı bir oğlan doğurmuş. Bu oğlunu büyütsün diye bir gulşapa vermiş ikinci oğlunu aslana, üçüncüsünü de Zızlana vermiş.

Yine zaman geçmiş, çocuklar büyümüş ve dönüp eve gelmişler. Bir gün avcı karısına:

"Banacalbeyt, annemi, babamı ve kardeşlerimi çok özledim, gelip onları görmek, nasıl yaşadıklarını bilmek istiyorum." demiş

"Aileni görmek istiyorsan git gör, ben sana engel mi oluyorum?" demiş karısı.

Avcı ailesini görmek üzere yola çıkmış, giderken beş kapılı bir köşke gelmiş, içinde muhteşem bir köşk varmış, ailesi bu köşkte hazır içinde oturuyorlarmış.

Avcı evine gidince sevinçten üç gün üç gece düğün dernek yapmışlar, çok mutlu olmuşlar. Avcı bir süre ailesinde kalmış. Düğünler bitince karısının ve çocuklarının yanına dönmüş. Bir gün avcının bir yakını düğün yapıyormuş, düğün sahibi avcının da düğüne iştirak etmesi için *açvaki** denen bir lagof göndermiş. Avcı gitmek istememiş; ama karısı gitmezsen olmaz diyip, diye zorla göndermiş.

Avcı düğünde iyice eğlenmiş, sonra keyifle evine dönmüş. Gece karısı evine gelmiş ve karısına üç kez "Kapıyı aç" diye seslenmiş; ama kadın kapıyı açmamış. Kapıyı açmayınca avcı öfkelenmiş.

"Seni köpek dölü kadın, kapıyı niçin açmıyorsun!" diye bağırmış.

Kadın kapıyı açıp kocasını içeri almış. Kocasını gidip yatağına yatmış ve uyumuş, kocası uyuyunca kadın çocuklarını uyandırmış.

"Babanız uyanınca, anneniz nerede, diye sorarsa, ne diyeceğinizi biliyorsunuz." demiş.

Sabah gün doğar doğmaz avcı uyanmış. Uyanmış uyanmasına; ama ne karısı, ne de köşkü kalmış. Kendisini patsha denen bir kulübenin içinde bulmuş.

Çocuklar da annelerinin sözlerini babalarına iletince, nereye

gittiklerini anlamadan kaybolup gitmişler.

Avcı artık nereye gidecek, perişan haldeymiş, sonunda avı çıkmış ve kayın pederiyle ilk karşılaştığı yere gelmiş. Bakmış kayın pederi orada duruyor.

“Sana söylemiştim evlat, sonunda korktuğum başıma geldi. Kızlarımın hepsi çekip gitti, nereye gittiklerini de bilmiyorum, artık onları arayıp bulmak çok güç.” demiş kayın peder.

Kayın peder kuşdili biliyormuş, kuşları çağırıp sormuş.

“Kızlarımın nereye gittiğini biliyor musunuz?” demiş, onlar da bilmediklerini söylemişler. Sonunda bir akbaba gelmiş.

“Kızların olduğu yeri ben biliyorum.” demiş

“Neredeler? Söyle öyleyse.” demiş.

Akbaba kızların nerede olduğunu söylemiş.

Büyük bir sepeti av etiyle doldurmuş, kendisi de akbabaya binmiş. *“Kırr”* dedikçe bir parça et veriyormuş. Böylece bir yamaca kadar gitmişler, kızlar yamacın en üstündeki bir tepede oturuyorlarmış. Onların oturduğu yamaç ile bunların bulunduğu yamaç arasında derin bir uçurum varmış. İkisinin arasında da parmak kalınlığında altın bir köprü varmış. Bu altın köprüyü geçmeden kızlara ulaşmak mümkün değilmiş. Beş gün boyunca avcı bu köprüye çıkmaya çalışmış; ama cesaret edememiş, altıncı gün cesaretini toplayıp altın köprüye çıkmış.

Avcının karısı kocasını görmek istemiyormuş; ama sonunda baldızları barıştırmış.

Onlar bu tepede uzun bir süre kalmışlar. Sonra dönüp eve gelmişler. Hepsi güzelce yaşayıp gitmişler. Avcı da ondan sonra karısına asla *“köpoğlu!”* dememiş.

**Açvaki “Lagof”:* Zayıf atın yanına koşulan, ya da atının yedekte götürdüğü at.

Güneşi Yakalayan Kız

Bir prens, güneşin doğuşu ile batışı arasında geçen süre içerisinde kendisine bir elbise dikemeyen bir kızla asla evlenmeyeceğine dair ant içmiş.

Prens yanında yaverleri ile birlikte geziyormuş, yalnız gezecek değil ya! Epey gezip dolaşmış, böyle bir kız bulabilir miyim diye kulak kesilmiş; ama güneşin doğuşundan batışına kadar geçen süre içerisinde kendisine giysi dikebilecek bir kıza rastlamamış.

Sonunda dönüp gelirken ormanda yaşlı bir adamın odun toplamakta olduğunu görmüş.

“Kolay gelsin!” demiş prens ve yaverleri.

“Sağ olun!” demiş ihtiyar da.

Selamlaştıktan sonra, ihtiyar konukları eve buyur etmiş, o gece elinden geldiğince konuklarını ağırlamış. Sohbet ederken laf lafı açmış, ihtiyar konukların nereden gelip nereye gittiklerini, neyin peşinde olduklarını iyice sorup sormuştur. Konuklar da soruların tümünü açık yüreklilikle yanıtlamışlar.

Bu ihtiyarın bir kızı varmış, bütün gece konukların hizmetini yapıp duruyormuş, prens kızı pek beğenmiş. Kız, babası ile prens ve yaverleri arasında geçen konuşmaları duymuş ve prensin amacının ne olduğunu anlamış.

Ertesi gün kız, güneş doğar doğmaz annesinin ve babasının yanına gitmiş.

“Anneciğim ve babacığım bu gün konuklar size emanet, benim

bir işim var gideceğim, onlarla lütfen siz ilgilenin!” demiş. Prense dönüp şöyle bir bakmış, gözleriyle ölçüsünü almış, güneş doğarken prense elbise dikmeye başlamış, hiç durmadan çalışmış, tam güneş batmak üzereyken elbiseyi bitirmiş, prens kızın diktiği elbiseyi giymiş, üzerine hokka gibi oturmuş, çok da yakışmış.

Kızın annesi babası çok sevinmiş, kızımız bir prensle evlenecek ne mutlu bize demişler.

Prens de kız peşinde dolaşmaktan yorgun düşmüş, istediği kızı bulunca o da çok memnun olmuş. Kızın annesi ve babası ellerinden geldiğince güzel bir düğün yapmışlar, kızlarını prensle vermişler, prens ve arkadaşlarını geçirip geri dönmüşler.

Gittikleri yerde, prens istediği gibi bir gelin getirdiği için orada da güzel bir düğün yapmışlar. Düğünden sonra, prens eşiyile birlikte amharaya çekilmiş, tam o sırada biri seslenmiş.

“Hey ev sahibi, evde misin?” demiş, prens hemen giyilip dışarı çıkmış, çıkmış ama bir daha geri dönmemiş. Karısı prensle ne sesini duymuş ne nefesini, kocası bir anda yok olup gitmiş. Beklemiş beklemiş kocası gelmemiş. Sonunda olayı annesine babasına bildirmek için açamgur ile şöyle bir şarkı söylemiş.

“Waa diy diy saraylılar!

Biricik oğlunuz gittiği yerden dönmedi,

Waa diy diy saraylılar

Biricik oğlunuz gittiği yerden gelmedi.”

demiş.

Saraylılar gelinin böyle bir şarkı söylemesi üzerine meraklanmışlar.

“Acaba prense ne oldu?” demişler. Oraya, buraya koşmuşlar ama hiçbir yerde bulamamışlar hiç bir haber alamamışlar. Yapacak bir şeyleri kalmayınca *“Herhalde öldü.”* diyerek cenaze töreni yapmışlar, ağlamışlar, sızlamışlar, yas tutup unutmaya çalışmışlar.

Zaman geçmiş, bir akşamüstü bir dana ormanda kalmış, onu aramaya giden adam kaybolan prensi görmüş.

“Aaa wanacalbeyt, neredeydin? Annen, baban ve karın, öldün diye

baralar bağlamış, perişan halde oturuyorlar, gel eve gidelim.” demiş; ama prens yine yedi kat yerin dibine girmişcesine kaybolmuş.

Dana peşinde koşan adam kral ve kraliçeye gitmiş.

“Oğlunuzu gördüm, ama buraya getiremeden kaybolup gitti” demiş.

Kral hemen dana arayan adamın dediği yere gitmiş. Sağa sola bakınca oğlunu görmüş.

“Aman oğlum neredesin?” deyip oğlunu kaptığı gibi eve getirmek istemiş; ama etrafını alevler sarıp yanmaya başlamış, dayanamayıp oğlunu bırakmış.

Kral perişan halde eve dönmüş.

“Komşunun dediği yere gittim ve bekledim oğlumuzu gördüm, onu görünce koşup kısıkrak yakaladım. Ama üzerime alevler sıçradı, yanmaya başladım.” demiş kral.

“Ne diyorsun sen, böyle şey olur mu? Hazır biricik oğlumuzu bulup yakalamışken niye getirmedi, alevlere katlansaydın ya.” demiş zavallı anne.

Ertesi akşam oğlunun olduğu yere annesi gitmiş, beklerken oğlu görünürmüş.

“Ah evladım ah, annen sana kurban olsun.” diye oğlunu yakalamaya çalışmış; ama onu da alevler sarmış, kadın uzun süre alevlerle mücadele etmiş; ancak oğlunu kurtaramamış. Kendisi de yanıklar içinde eve dönmüş.

Ertesi akşam.

“Yanınızda böyle konuştuğum için beni bağışlayın; ama bu akşam ben de gidip oğlunuzu kurtarmaya çalışacağım.” demiş gelin.

Ertesi akşam gelin kocasını bulmak üzere söylenen yere gitmiş. Biraz bakınca kocasını görmüş.

“Annen baban perişan oldu, sen neredesin?” diye saldırıp kocasını yaka paça yakalamış.

“O, bara mıjda bırak bırak beni.” diye haykırmış prens.

“Ölürsün, yanarsın başına her türlü kötü şey gelir!” demiş kocası. Ama gelin kendini saran alevlerin acısına aldırmaksızın alevlere dayanmış, kocasını katiyen bırakmamış.

Gelin üç kez yanmış kül olmuş, üç kez yeniden dirilmiş, dördüncü kez tekrar saldırınca alevler de sönmüş.

Kocasını alıp eve gelirken geniş bir ovaya gelmişler. Burada çok güzel bir yermiş, şöyle bir bakınca ovanın ucunda bir hanımefendinin elindeki kirmeni fır fır döndürüp yün eğirdiğini görmüşler. Bu yün eğiren hanımefendi, gelinin kocasının elini tutup giderken görünce söylenmeye başlamış.

“Bara xaas, bıxı basaayt, hey sen kafasına vurasıca, utanmadan kocanın elini tutup nasıl gidiyorsun, ben tam amacıma ulaşmak üzereydim ki sen tanrıya dua edip bana engel oldun.” demiş.

O yün eğiren hanımefendi meğer güneşmiş. *“Götür artık başına çal kocanı, nasıl olsa peşini bırakmıyorsun.”* demiş Güneş Hanım.

Gelin de ne diyecek, kocasını alıp eve gelmiş, sevinçten yeniden bir düğün yapmışlar.

Ambara : Yeni gelin için avluda yapılan yeni küçük ev.

Abkuajü : Hanımefendi, soylu kadın, kraliçe.

Diy : Büyük anne demek “Diyane” sözcüğünün kaynağı.

Mza-lıpa Ahmat, Mra-lıpa Ahmat, Apsa Guaşa-lıpa Ahmat, Apsuva Ahmat*

Apsuva Ahmat adında biri varmış. Durmadan gezmeye gidermiş, yiğit bir adam, yaman bir gezginmiş.

Bir gün yine gezmeye gitmek üzere yola çıkmış, giderken Mra-lıpa Ahmat’a rastlamış, selamlaşmışlar, birbirlerine hal, hatır sormuşlar.

“Nereye gidiyorsun?”

“Gezmeye gidiyorum, ya sen?”

“Ben de gezmeye gidiyorum.”

“İyi öyleyse, beni de yanına al, beraber gezelim, sana arkadaş olmak istiyorum.” demiş Mra-lıpa Ahmat.

“Olur, gezelim.” demiş Apsuva Ahmat.

“Ben de bir arkadaş istiyordum zaten, neden olmasın.” demiş.

Apsuva Ahmat ile Mra-lıpa Ahmat beraber yola çıkmışlar.

Çok gitmeden, Mza-lıpa Ahmat’a rastlamışlar. Onunla da selamlaşıp hal hatır sormuşlar.

“Nereye gidiyorsunuz?” demiş.

“Gezmeye gidiyoruz.” demişler. Apsuva Ahmat ile Mra-lıpa Ahmat.

“Size arkadaşlık etmek isterdim, mümkünse beni de yanınıza alın, sizinle geleyim.” demiş Mza-lıpa Ahmat.

“Neden olmasın, bizim de arkadaşla ihtiyacımız var, gelebilirsin.”

demişler Apsuva Ahmat ile Mra-lıpa Ahmat.

Onu da alıp üçü birden giderken Abhaz kraliçesinin oğlu Ahmat'a yani Apsuwa Ahmat'a rastlamışlar.

"Nereye gidiyorsunuz?" demiş Apsuwa Ahmat.

"Nereye gideceğiz, gezmeye gidiyoruz, biz gezginiz." demişler üçü birden.

"Beni de alın yanınıza." demiş Apsuwa Ahmat.

"Peki." demişler, onu da alıp, hep birlikte yola çıkmışlar. Apsuwa Ahmat, Mra-lıpa Ahmat, Mza-lıpa Ahmat ve Apsuwa Ahmat.

Bunlar hep birlikte giderken bir kralın avlusuna gelmişler, halk kralın avlusuna toplanmış dikiliyormuş.

"Ne var burada, neden toplandınız?" demiş gezginler.

"Kral, kızının yüzüğünü ağaca astı, nişan alıp yüzüğe isabet ettiren, hele de yüzük havada düşerken düşürmeden kapan olursa, kızını ona verecek, kalabalık buraya onun için toplandı, benim diyen delikanlılar durmadan ateş ediyor, ama hala hiçbiri yüzüğe isabet ettiremedi." demişler.

"O zaman izin verin ben de ateş etmek istiyorum." demiş Apsuwa Ahmat.

İzin vermişler, bir ateş etmiş yüzüğü asılı olduğu ipten şak diye koparmış, üstelik yere düşmeden havada yakalamış.

"Hey Mra-lıpa Ahmat!.. Mra-lıpa Ahmat!.. İyi adlar, iyi şanslar senin olsun, bütün iyilikleri tanrı sana versin, bak bir eşin oldu!" diye, yüzüğü Mra-lıpa Ahmat'a vermiş.

Sonra krala "damadın oldu." demişler ve düğün yapmışlar, kral konuklarını gerektiği biçimde ağırlamış. Gezginler gelini alıp dördü beraber yola çıkmışlar.

Oradan ayrılıp giderlerken başka bir yerde bir toplantı daha olduğunu görmüşler.

"Burada ne var?" diye sormuş Apsuwa Ahmat, arkadaşlarının önüne geçip.

"Kralımız kızını evlendirmek istiyor, o yüzden halka haber saldı, ağaca yüzük asacağım, nişan alıp yüzüğe isabet ettiren ve yüzüğü yere düşürmeden havada yakalayana kızımı vereceğim." demiş.

"Seçkin delikanlılar toplanmış şanslarını deniyorlar; ama henüz hiç biri yüzüğe isabet ettiremedi." demiş Apsuwa Ahmat'ın soru olduğu kişi.

"O zaman izin verin, ben de ateş edeceğim." demiş Apsuwa Ahmat.

İzin vermişler, Apsuwa Ahmat ateş edip yüzüğü havada yakalamış, getirip Mza-lıpa Ahmat'a vermiş.

"Adın, sanın eksik olmasın, şansın yaver gitsin, kısmetin bol olsun, bu prenses de senin olsun Mza-lıpa Ahmat!" demiş, Apsuwa Ahmat, bu kralın kızını da Mza-lıpa Ahmat'a vermiş.

O kral da "Damadım oldu!" diye sevinerek düğün yapmış, düğünden sonra gelinleri alıp hep beraber yola çıkmışlar, giderken yine başka bir yerde insanların toplanmış olduğunu görmüşler.

"Burada ne var, niye toplandınız?" diye sormuşlar.

"Kral, kızının yüzüğünü ağaca asmış, nişan alıp düşüren yüzüğü havada kaparsa kızını ona verecek." demiş toplananlar.

"Çok iyi, kral bana da izin versin nişan alayım." demiş Apsuwa Ahmat.

"Sen bir şey becerebilecek olduktan sonra neden izin vermesin." demiş toplananlar.

Kral izin vermiş, Apsuwa Ahmat nişan alıp yüzüğe isabet ettirmiş, yüzük yere düşmeden, koşup havada kapmış.

"İyi şanslar, bol kısmetler senin olsun Apsuwa Ahmat bir eşin oldu, tanrı sizi birbirinizden ayırmasın!" demiş Apsuwa Ahmat, o prensesi de Apsuwa Ahmat'ın oğluna vermiş.

Kral da sevinip düğün yapmış, yemişler, içmişler, dans edip eğlenmişler, prensesi alıp hep beraber yola çıkmışlar, epey uzaklaştıktan sonra.

"Beni dinleyin!" demiş Apsuwa Ahmat.

"Dinliyoruz!" demiş arkadaşları.

"Siz artık birer aile sahibisiniz, eşleriniz var. Amyüa alıpha denen yolun hayrını gördünüz, artık evlerinize dönün, mutlu ve huzurlu yaşayın. Ben geri dönmeyeceğim, denizin ortasında devlerin biricik kızı var, orada tek başına yaşıyor, herkes onun peşinde, pek çok insan uğraştı; ama onun yanına ulaşamadı. Şimdi ben oraya gidiyorum,

başına her şey gelebilir, sizden ricam her sabah uyandığınızda eliniz yüzünüzü yıkarken size verdiğim yüzüklere bir bakın. Eğer yüzüklerden kan aktığını görürseniz, bilin ki o gün ben yokum, elinizden bir şey geliyorsa, o gün peşime düşün.” demiş Apsuva Ahmat arkadaşlarına

“Tamam.” demiş arkadaşları, hayırlı yolculuklar dileyip Apsuva Ahmat’ı uğurlamışlar.

Birbirlerinden ayrılmışlar, diğerleri eşlerini alıp evlerine dönmüş. Apsuva Ahmat yola çıkmış, doğru deniz kıyısındaki eve gelmiş, evin etrafını hızla dönmüş, bindiği at güçlü bir atmış, denize atlamış ve kızın evine gitmiş, o sırada kız evde yokmuş, bu yere gezmeye gitmiş. Sonunda yorgun argın eve dönmüş yatağına uzanıp mışıl mışıl uyumaya başlamış, o arada Apsuva Ahmat arını evden uzak bir yere bağlamış. Yavaşça eve girip yukarı çıkmış, kızı karyolaya uzanmış yatıyormuş, kızın uyuduğunu görünce saçlarının örgülerini karyolaya bağlamış, sonra kılıcını çekip seslenmiş.

“Uyan, bak ben geldim!” demiş Apsuva Ahmat elinde kılıcıyla kızın başına dikilmiş.

Kız sesi duyar duymaz hemen fırlayıp uyanmış; ama kıpırdayamamış çünkü Apsuva Ahmat kızın saçlarını sımsıkı bağlamış.

“Beni çöz!” diye rica etmiş.

“Benimle evlenirsen çözerim, yoksa çözmem.” demiş Apsuva Ahmat.

“Tamam, bu günden itibaren seninim, sana eşlik edeceğim, yeter ki saçlarımı çöz, artık birlikte kalabiliriz.” demiş.

“Peki!” demiş Apsuva Ahmat ve kızın saçlarını çözmüş, ikisi de anlaşmışlar, birlikte yaşamaya başlamışlar. Apsuva Ahmat durmadan bir yerlere gidiyor, geziyor, avlanıyormuş. Avladığı hayvanları doğrayıp eve getiriyormuş. Kadının başka çaresi yokmuş.

Öte yandan, peşinde koşan yedi dev kardeş varmış, bir de anneleri. Bunlar kapı baca gözetlerken Apsuva Ahmat’ın kızı aldığını öğrenmişler. Onu öldürmek istemişler ve peşine düşmüşler. O avlanmaya gidince dev kardeşler annelerini bu kadına göndermeye başlamışlar. Yaşlı kadın bir kez gelmiş, iki kez gelmiş sonunda Apsuva Ahmat’ın karısını ikna etmiş. Bir gün devlerin

sesi geldiğinde.

“Nan, evlât sen bu Apsuva Ahmat ile evlendin; ama ona ne kadar güveniyorsun?” diye sormuş yaşlı kadın.

“Güvenmez olur muyum, tabi güveniyorum, karı koca birbirine güvenmezse olur mu? Kendime güvendiğim kadar kocama da güveniyorum!” demiş.

“Peki, öyleyse kocanın can damarının nerede olduğunu biliyor musun? Sor bakalım, sana söyleyecek mi? Söylerse güvenirsin, o zaman seni gerçekten sevdiğini anlarsın, söylemezse seni sevmiyor, onunla boynuna oturuyorsun demektir.” demiş yaşlı kadın.

Yaşlı kadın evine gitmiş. Akşamüstü Apsuva Ahmat avını süratle gelmiş, gelince karısının kederli bir biçimde oturduğunu görmüş.

“Ne oldu sana, neden üzgünsün?” demiş karısına.

“Ne olacak, sen beni istemiyorsun, sevmiyorsun, ben seninle boynuna evliyim.” demiş.

“Kim söyledi sana, seni sevmediğimi, seni nasıl sevmem?” demiş.

“Beni seviyorsan, can damarının olduğu yeri söyle.” demiş kadın.

Aptal değil ya Apsuva Ahmat, akli başında adammış.

“Niye söylemeyeyim, can damarım serçe parmağımın ucunda.” demiş.

Ava çıkmış, o gider gitmez yaşlı kadın yine gelmiş.

“Ne dedi kocan, can damarını söyledi mi sana?” demiş.

“Aa, evet söyledi, serçe parmağının ucundaymış.” demiş kadın.

“O seni kandırdı, doğruyu söylemedi, bu akşam gelince, iyice ukiştir, yakasına yapış, sana söylediği doğru değil, gerçek can damarı nerede imiş öğren.” demiş, kötü niyetli kadın.

“Tamam!” demiş Apsuva Ahmat’ın karısı.

Kötü niyetli kadın evine gitmiş.

Akşam kocası eve gelince kadın yine suratını asmış, Ahmat da gelir gelmez.

“Ne oldu sana? Suratın yine asık, üstelik bu akşam eskisinden de

beter görünüyorsun.” demiş.

“Nasıl asık olmaz suratım, sen beni sevmiyorsun, ben seni boşuna evliyorum.” demiş.

“Seni neden sevmeyeyim, neden istemeyeyim, istemesem peşine düşer gelir miydin?” demiş Apsuva Ahmat.

“İstemiyorsun, çünkü can damarının gerçekten nerede olduğunu söylemiyorsun.” demiş.

“Senin kökün kurusun, böyle şey görülüş mü, ne yapacaksın sen benim can damarımı, can damarımın nerede olduğunu söyledim ya sana.” demiş.

“Hayır, o söylediklerin doğru değildi, beni sevseydin gerçeği söyledin.” demiş karısı.

“Peki, söyleyeyim o zaman, can damarım ayak parmağımın ucunda.” demiş.

Bir süre sonra kocası ava gitmiş, yaşlı kadın yine gelmiş.

“Öğrendin mi kocanın gerçek can damarı neredeymiş?” demiş.

“Evet öğrendim.”

“Neredeymiş?”

“Ayak parmağının ucundaymış.” demiş kadın.

“Vay soyu tükenesice, bu doğru değil, seni yine kandırmış, gerçeği bir türlü söylemiyor, onunla boşuna evlisin sen.” demiş yaşlı kadın, tekrar dönüp evine gitmiş.

Akşam olup kocası gelince, karısını yine asık suratlı görmüş, bu kez suratını iyice karartmış.

“Ne oldu sana?”

“Ne olacak, beni kendine layık görmüyorsun, beni kandırıyorsun, gerçek can damarının nerede olduğunu bir türlü bana söylemiyorsun.” demiş.

“Sana gerçeği söyledim, can damarım ayak parmağımın ucunda dedim, niçin bana inanmıyorsun?” demiş kocası.

“Hayır, doğru değil, gerçeği söylemiyorsun!” demiş kadın.

Bu konu karı koca arasında tartışma yaratmış. Kadın işin peşini bırakmak niyetinde değilmiş.

“Anlaşıldı gerçeği öğrenmeden rahat edemeyeceksin, söyleyeyim

benim can damarım kılıcımın içinde, kılıcım denize düşerse ben ölüyorum demektir, benim canım, ruhum, her şeyim kılıcımdır.” demiş.

“Peki, anladım.” demiş kadın.

Ertesi gün kocası ava çıkınca yaşlı kadın yine gelmiş.

“Kocan ne söyledi, can damarının yerini söyledi mi?” demiş.

“Evet söyledi”

“Neredeymiş?” demiş yaşlı kadın merakla.

“Benim canım da ruhum da kılıcımdır, kılıcım denize düşerse ben ölüyorum demektir, dedi.” demiş.

“Tamam, şimdi sana gerçeği söyledi, artık seni seviyor, birbirinizin hayrını görün.” demiş yaşlı kadın ve hemen evine dönmüş. Gittiği gibi oğullarına durumu anlatmış.

“Ahmat’ın can damarı kılıcındaymış, kılıcı denize düşerse işi bitiyor.” demiş.

“Gerçeği şimdi öğrendin sağol anne.” demiş oğulları.

O gece Apsuva Ahmat avdan dönmüş, karı koca yatmış mışıl mışıl uyuyorlarmış. Kör olası dev kardeşler gelip onları basmış, Apsuva Ahmad’ın kılıcını asılı olduğu yerden yavaşça indirmişler, kılıcından çıkarıp denizin içine, uzak bir yere fırlatmışlar. Kılıcı denize düşen Apsuva Ahmat ruhunu oracıkta teslim etmiş. Devler Ahmat’ın karısını kaçırmışlar, varını yoğunu yağmalamışlar, karısının ve kendisinin atını da çalıp götürmüşler. Apsuva Ahmad’ın cesedi yatakta uyur gibi kalmış.

Hepsini teker teker evlendirdiği arkadaşları vardı ya, hani yüzlerini yıkarken yüzüklerine bakmalarını tembih ettiği, onlar her gün yüzlerini yıkarken yüzüklerinin içine bakıyorlarmış, o gün yüzüklerinden kan fışkırdığını görmüşler. Bunu görür görmez hep birden atlarına binmişler, Mra-lıpa Ahmat, Mza-lıpa Ahmat, Apsha Guaşa-lıpa Ahmat hep birlikte dört nala gidiyorlarmış.

“Hay wara, ne oldu sence Mra-lıpa Ahmat’a?”

“Apsuva Ahmat ölmüş, yüzüğüm böyle söylüyor.” demiş Mza-lıpa Ahmat.

“Bence de öyle, benim yüzüğüm de kan revan içindeydi bu sabah.” demiş Apsha Guaşa-lıpa Ahmat.

“Benim yüzüğüm de aynı şeyi söyledi, bütün gücümle yola çıkıp

geldim, şimdi birbirimize yardım edip onu aramalıyız.” demiş Mra-lıpa Ahmat.

Hemen denize dalmışlar ve Apsuva Ahmat'ın kaldığı evi bulmuşlar. Bunlar da öyle basit adamlar değilmiş, yiğitlikte Apsuva Ahmat'dan geri kalmıyorlarmış. Kendisinden daha güçlü oldukları konular da varmış, öyle olmasaydılar birbirlerini bulmazlarmış. denizin ortasındaki eve girip, yukarı çıkınca Apsuva Ahmat'ın yatağında ölü olarak bulmuşlar.

“Anlaşılan burada öldü.” demişler ve kılıcını aramışlar; ama etrafta bulamamışlar.

“Kılıcını onu öldüren düşmanlar her kimse, denize atmışlardı” demiş Mra-lıpa Ahmat.

Oturup sen ne yapabilirsin, ben ne yapabilirim? diye düşünmüşler, baş başa verip konuşmuşlar.

“Anlaşılan Apsuva Ahmad'ın kılıcını denize atmışlar, can ve ruhu kılıcındaymış, kılıcı denize düşünce ruhunu teslim etti” demişler.

“Ben bir yıl süreyle denizi ılık tutabilirim, denize gireni üşütmem.” demiş Mra-lıpa Ahmat yani Güneş-oğlu Ahmet

“Sen bunu yaptıktan sonra, ben de bütün denizin içini iğne atarak bulanacak gibi aydınlatırım.” demiş Mza-lıpa Ahmat yani Ay-oğlu Ahmet..

“Eh siz bunları yaparsanız, ben de denizin içinde ne kadar canlı varsa hepsini yakalayıp öldürürüm, benim görevim de bu olsun, eğer Apsuva Ahmat'ın kılıcı denizin dibinde her hangi bir canlıya karnında değilse nerede olabilir?” demiş Apsuva Ahmat yani Abhaz Kraliçesinin oğlu Ahmet.

Böylece her biri iş bölümü yapıp denizin dibine dalmış. Mra-lıpa Ahmat denizi ısıtmış, Mza-lıpa Ahmat denizi aydınlatmış. Apsuva Ahmat da kılıcını çekip denize dalmış. Ne kadar balık, böcek gibi canlı varsa hepsinin karnını yarıp içine bakmış. Bütün canlıları kesip biçerken acayip bir canlıya rastlamış, kılıcını vurup karnını yarmış içinden bir balık çıkmış ve hemen denizin üstüne fırlamış, balığın peşine düşüp kuyruğundan yakalamış. kılıcını çekip balığın karnını yarıncaya Apsuva Ahmat'ın yanına Abhaz Ahmet'in kılıcını bulmuş, kılıcı balığın karnından çekip

çıkarmış.

“Kılıcı buldum, çıkın artık buradan!” diye Mra-lıpa Ahmat ve Mza-lıpa Ahmat'a seslenmiş Apsuva Ahmat. Kılıcı alıp hep birlikte denizden çıkmışlar ve Apsuva Ahmat'ın yattığı odaya gitmişler, kılıcı götürüp Apsuva Ahmat'ın yanına uzatmışlar.

“Vay canına, amma da uyumuşum!” demiş Apsuva Ahmat, hemen yatağından fırlamış.

Bu kez,

“Apsuva Ahmat'ın karısını arayalım.” demiş arkadaşları, hep birlikte yola çıkmışlar, devlerin peşine düşmüşler, onları arayıp bulmuşlar, anaları dahil bütün devlerin başlarını kesmişler, Apsuva Ahmat'ın karısını alıp, devlerin mallarını yağmalamışlar. Apsuva Ahmat ve karısını evlerine götürüp oturtmuşlar. Kendileri de evlerine dönmüşler, ondan sonra, Mra-lıpa Ahmat, Mza-lıpa Ahmat, Apsuva Ahmat ve Apsuva Ahmat çok iyi birer arkadaş olarak kalmışlar.

* Apsuva Ahmat

: Abhaz Ahmet

* Mra-lıpa Ahmat

: Bayan Güneş'in oğlu Ahmet

* Mza-lıpa Ahmat

: Bayan Ay'ın oğlu Ahmet

* Apsuva Ahmat

: Abhaz Kraliçesi'nin oğlu Ahmet, anlamına geliyor.

Bir Prensesin Delikanlı Olması.

Bir kral varmış, kralın on kızı varmış; ama bir tane bile oğlu yokmuş. Karısı hamile kalmış.

"Her zaman söylüyorum, her seferinde de sabrediyorum, bu kere de oğlun olmaz da kızın olursa, kızını da seni de öldüreceğim." demiş kral karısına.

Kadıncağız da bir oğlu olsun istiyormuş; ama tanı vermiyormuş ne yapsın, kocası böyle söyleyince kadın ağlamaya başlamış, güvendiği yaşlı ve bilge kadınları yanına çağırmış.

"Bana bir çare bulun yoksa kocam beni öldürecek, ben ne yapacağım?" diye ağlıyormuş.

"Korkma banacalbeyt, daha tanrının izniyle bir oğlun olacaktır da bilmiyorsun, eğer oğlun olmaz da bir kızın olursa bir çaresine bakarız." demiş bilge kadınlar. Derken kraliçenin doğum zamanı gelmiş ve bir çocuğu olmuş; ama on birinci çocuğu da bir kız olmuş. Bu durum karşısında kraliçenin önceden ayarladığı yaşlı ve bilge kadınlar hemen etrafa, kralın bir oğlu oldu diye haber yaymışlar, başta kral olmak üzere herkes bu habere inanmış, kadın da ölümden kurtulmuş.

Yeni doğan kız çocuğunu erkek gibi büyütmüşler, kız on iki yaşına gelmiş ve üstünde erkek kıyafeti varmış.

"Bu artık büyüdü, sünnet ettirmemiz gerek." demiş babası, çünkü kral onu oğlan sanıyormuş.

Kızcağız babası böyle söyleyince ahırın dibine gidip ağlamaya

başlamış. Ahırda bir at bağlıymış, at hüngür hüngür ağlayan çocuğu görünce.

"O wara, orada duran oğlan çocuk, niye ağlıyorsun?" demiş.

"Nasıl ağlamam, babam beni erkek çocuk sanıyor, seni sünnet ettireceğim, dedi. Oysa ben bir kızım, benim erkek olmadığımı anlarsa, annemi de beni de öldürecek." demiş.

"Ahahay, sen hiç merak etme, hiçbir şeyden de korkma, baban seni sünnet ettireceği zaman, ben biraz atıma dans ettirmek istiyorum da, atını dans ettirmene mutlaka izin verecektir, izin verdiği gibi gel benim üstüme bin, ben sana hem at dansı yaptırırım, hem de seni kurtaracak bir yol bulurum." demiş at.

Küçük kız atın söylediklerine inanmış, sevinçle annesine koşmuş ve atın söylediklerini ona anlatmış, bunları duyan annesi pek sevinmiş.

Kral ziyafet sofraları hazırlatmış, düğün dernek kurmuş, yenilip içilmiş.

"Artık seni yatıracağım, bu kadar eğlence yeter." demiş babası, kral bunu oğlu sandığı küçük kızına söylüyormuş.

"Peki, babacığım, söylediğini kabul ediyorum; ama bir küçük ricam var, izin verirsen atıma dans ettirmek istiyorum." demiş oğlan; ama oğlan nerede, oğlan sandığı çocuk aslında bir kızmış, fakat babası bunu bilmiyormuş.

"Peki, anlaşılan atını dans ettirmek istiyorsun, ettir öyleyse." demiş babası, zaten erkek giysileri ile dolaşıyormuş gidip ata binmiş, at bir aşağı bir yukarı koşmuş sonra kalabalığın ortasında durup ayaklarıyla müziğe uygun çok güzel dans figürleri yapmış, at oğlan sanılan küçük kıızı kaptığı gibi hızla uzaklaşmış, tamamen gözden kaybolmuş.

"Artık burada in ve tüylerimden iki tel koparıp yanına al, bana ihtiyacın olduğu zaman iki tüyü birbirine değdir, ben hemen orada olurum." demiş at.

"Delikanlı" attan inmiş, atın üstünden iki tüy koparıp cebine koymuş, sonra hızla fırlamış, yanında durduğu büyük evin içine girmiş, eve girince bir sürü insanın daire oluşturup oturduğunu görmüş.

"Ne var burada, bunca insan niye toplanıp oturuyorsunuz?" diye

sormuş.

Bir devin gelip krallarını yiyeceğini, soruna bir çözüm aramak için toplandıklarını; ama henüz hiçbir çözüm bulamadıklarını söylemiş toplanan kalabalık.

"*Delikanlı*" bunları duyunca, evden çıkmış, cebindeki tüyleri çıkarıp birbirine değdirmiş, anında at gelip önüne durmuş.

"*Gittiğin yerde ne oldu, ne gördün?*" diye sormuş.

"*Halk toplanmış, dev gelip krallarını yiyecekmiş, ne yapacaklarını bilemiyorlar, büyük bir sıkıntı içinde oturuyorlar.*" demiş delikanlı.

"*Öyleyse yapman gereken şu, al sana bir kılıç, bu kılıcı alıp yavaşça kralın yattığı odaya gir, bir köşeye gizlen, dev gelirken gök gürletip, şimşek çaktırarak gelir, sen sakın bir şeyden korkma, sıkı dur, sana bir şey olmaz. Dev gelince, kılıcı çekip kafasına vur, bir kez kılıç vurdun diye dev hemen ölmez. Sen o kadar yiğitsen kılıcını bir kez daha vur diyecek dev, ama sen sakın vurma, niye vurayım ki deve bir daha asla kılıç vurma.*" demiş (çünkü deve ikinci kez kılıç vurulduğunda dev dirilirmiş).

"*Olur.*" demiş delikanlı, kılıcı alıp kralın odasına girmiş. Kralın odasına gidinceye kadar beş tane odadan geçmiş, her odada kralın bir kızı oturuyormuş. Kralın kızlarından ikisi karalar giymiş, ağlamaktan gözyaşlarına boğulmuşlar, üçüncü kız beyazlara bürünmüş, odasında neşeye oturuyormuş, "*delikanlı*" gördüklerine bir anlam verememiş, yavaşça gidip kralın odasını bulmuş, bir köşeye oturup gizlenmiş. O kadar kalabalığın arasında kim fark edecek onu. Öyle otururken gece yarısına doğru gümbür gümbür bir ses duymuş, gök gürleyip şimşek çakmaya başlamış, yer yüzü yıkılıyormuş sanki. Delikanlı, devin geldiğini anlamış, cesaretini toplayıp oturmuş.

Pat diye kapı açılmış ve dev içeri girmiş, delikanlı olanca gücüyle kılıcını çekip devin kafasına vurmuş.

"*Kim bu kafama vurma cesareti gösteren kişi, doğrusu yiğit adammış; ama beni öldürmesi için bir kez daha vurması gerek.*" demiş dev, *delikanlı* sesini çıkarmamış, deve bir daha vurmamış.

Dev oracıkta ölmüş ve büyük bir gürültü ile yere yığılmış, delikanlı devin başına gidip kulağını kesmiş ve cebine koyup gitmiş.

"*Vah vah, dev kralımızı yemiş olmalı, artık biz ne yapacağız.*" demiş halk.

Kral uyanınca, devin ölü olarak yerde yattığını görmüş.

"*Oh, canımı kim kurtardı, kim bu amansız düşmanımı öldüren?*" diye sormuş kral.

Kahramanlığı kapmak isteyen birileri "*Ben yaptım, ben yaptım!*" diye ortaya çıkmış, ama gerçek kahraman çoktan çekip gitmiş.

Devi kimin öldürdüğünü bir türlü anlayamamışlar.

Devi öldüren "*delikanlı*" saraydan dışarı çıkınca at tüylerini birbirine değdirmiş, atı gelince sormuş.

"*Bundan sonra ne yapmalıyım?*" demiş, at ne yapacağını söylemiş. Sonra o ölü devin başında toplanan kalabalığın arasına karışmış, yavaşça gidip yanlarında durmuş.

"*Bu devi kim öldürdüyse devin kulaklarından birini cebinde taşıyordur mutlaka.*" demiş delikanlı.

Dev ölüsünün başına toplanan kalabalık dikkatle bakınca gerçekten de devin bir kulağının olmadığını görmüşler.

"*Devi ben öldürdüm!*" diyenlerin hiçbiri kulağı cebinden çıkaramamış. Ama delikanlı zannedilen kız devin kulağını cebinden çıkarıp kalabalığın önüne koymuş.

"*İşte devi öldürdüğüm kılıç!*" diye kanlar içindeki kılıcını da kınından çıkarıp kulağın yanına koymuş.

"*Aa, wanacalbeyt benim hayatımı kurtardın, bundan sonra ölüncüye kadar senin için yaşayacağım, ne kadar mal mülk istiyorsan vereceğim.*" demiş kral.

"*Ben mal mülk istemiyorum, mutlaka bir şey vereceksen şu beyazlar giyen kızını bana ver.*" demiş delikanlı.

"*Wa wara, wanacalbeyt, ben onu senden esirgemem; ama o sana yaramaz, ondan daha iyi kızlarım var, bak içlerinde hangisini beğenirsen onlardan birini vereyim daha iyi.*" demiş kral.

"*Hayır, ben onu istiyorum, diğerlerinin hiçbirini istemiyorum.*" demiş delikanlı.

"*Delikanlı*" kabul etmeyince, kral beyazlar giyen kızının yanına gitmiş

"Hay, dad, abaapsı, benim hayatımı kurtaran şu delikanlı, ne kadar mal mülk istersen vereyim dedim kabul etmedi, sadece seni istedi, rica ediyorum ona hayır deme." demiş kral.

"Olur baba, sen kime var dersen ben ona varırım; ama mümkünse bu gece bana izin ver, biraz düşüneyim." demiş kız.

"Bu kız işte böyle, biraz huysuz, seninle evlenmesini istedim, bu gece düşünüyüm, cevabını yarın veririm, dedi." demiş kral.

"Zararı yok, ben böylesini daha çok severim." demiş delikanlı.

O gece delikanlı uyumamış, ne yapıyor acaba diye kızı anahtar deliğinden gizlice gözetlemiş.

Anahtar deliğinden gözetlerken kızın gece yarısına doğru odanın ortasına altın bir leğen koyduğunu görmüş. Leğene su doldurmuş, odanın penceresini açınca bir güvercin kanat çırparak içeri girmiş, güvercin leğenin içindeki suya girip kanatlarını ıslatmış, kanatlarını çırpınca, ortaya çok yakışıklı bir delikanlı çıkmış, doğrusu yaman bir delikanlıya benziyormuş, kız delikanlıyı görünce ağlamaya başlamış.

"Ne oldu niçin ağlıyorsun?" demiş güvercinin delikanlı olan kişi.

"Küçük bir delikanlı geldi, babamı yiyecek olan devi öldürdü, delikanlı da ödül olarak beni istedi, ben şimdi ne yapacağım?" demiş kız.

"Oh! demiş güvercin iken delikanlı olan kişi, ben gızmalların hükümdarının oğluyum, o küçük oğlan seni benden nasıl alır, onu öldürmeliyim!" demiş.

"Peki o zaman ben ne yapmalıyım? Yarın sabah cevap vermek zorundayım!" demiş kız.

"Yarın babana, büyük bir tepenin adını söyle, şöyle bir yerde yüksek bir tepe var, o tepenin üstünde bir taş var, o taşı sana getirdiği takdirde onunla evleneceğini söyle." demiş.

Delikanlı konuşulanların hepsini duymuş, güvercin olarak içeri giren delikanlı yeniden güvercin olup pencereden uçmuş.

Sabah olunca kız babasının yanına gitmiş.

"Baba, akşam bana iletmiş evlenme teklifini bir şartla kabul ediyorum, beni vereceğin delikanlı şu tepenin üstündeki güzel taşı

getirirse evlenirim, yoksa evlenmeyeceğim." demiş kız.

Kral kızından bu haberi alınca devi öldüren delikanlıyı yanına çağırmış.

"Hay, dadheyt, bu kızla uğraşılmaz, ondan vazgeç dememin nedeni buydu, görüyorsun işi zora sokuyor, seninle evlenmeyi ret etmiyor; ama şart koşuyor, şu tepede duran taşı getirirse onunla evlenirim, yoksa evlenmem diyor." demiş kral delikanlıya.

"Kralım izin verirsiniz onun istediği taşı getireceğim." demiş delikanlı.

"Ben izin veririm; ama onu getirmek çok zor." demiş kral.

Delikanlı dışarı çıkmış, atını yanına çağırmış ve kraldan duyduğu sözleri atına iletmiş.

"O taşı getirmek gerçekten çok zor, çünkü onu devler bekliyor; ama biz bir deneyelim, getirip getiremeyeceğimizi görelim, yalnız oraya gittiğimizde devlerin gözü açıksa onlar uykuda demektir, o zaman sen taşı kaptığın gibi fırla. Devler seni görürlerse bağırıp çağıracaklar, ne kadar bağırırlarsa bağırırlar sen arkana dönüp onlara bakma, devlerin gözleri kapalıysa uyanıklar demektir, seni hemen görürler o zaman yanlarına gitme." demiş at.

Delikanlı atına binip kralın söylediği tepeye gitmiş, devlerin beklediği güzel taşın yanına gelmiş atından inmiş uzaktan devlere bakınca gözlerinin açık olduğunu görmüş, atlayıp taşı kaptığı gibi hızla uzaklaşmış, devler hemen fark etmiş bağırıp çağırmaya başlamışlar; ama at delikanlıyı kaptığı gibi vadiye dalmış, taşı götürüp krala vermiş.

"İşte kızınızın istediği taşı getirdim, artık onu alıp götürmek istiyorum." demiş.

Kral delikanlının getirdiği taşı götürüp kızının önüne koymuş.

"Bak istediğin taşı getirmiş, artık onunla evlenmelisin, evlat!" demiş.

"Peki, evlenirim; ama evimde bir gececik daha kalayım." demiş, boyu devrilesi kız.

"Peki kızım!" demiş babası da.

O gün akşam olunca, kızı almak isteyen delikanlı tekrar

kızı anahtar deliğinden gözetlemiş. Kızın yine ne işler çevirdiğini anlamak istemiş, kız gecenin ilerleyen saatlerinde altın leğeni yine ortaya çıkarmış, odanın ortasına koyup içine su doldurmuş sonra pencereyi açmış, yine aynı güvercin kanatlarını çırparak içeri girmiş, kanatlarını leğenin içindeki suya daldırıp silkinince ortaya yakışıklı bir delikanlı çıkmış.

Kralın kızı hüngür hüngür ağlamaya başlamış.

“Ne oldu, niçin ağlıyorsun?” demiş güvercinden dönme delikanlı.

“Babamın vereceği delikanlı kendisine koştüğüm şartı yerine getirmiş, devlerin taşını alıp geldi.” demiş.

Güvercinden dönme delikanlı bu kez.

“Şu ülkede bazı devler yaşıyor, bu devlerin bir aynası var, o aynaya sahip olan çok güçlü olur, kimse onunla başa çıkamaz, bu aynayı bana getirirse onunla evlenirim de.” demiş güvercinden dönme delikanlı, sonra yine güvercin olup uçmuş.

Devi öldüren “delikanlı” konuşulanların hepsini duymuş.

Sabah olunca, kız babasının yanına gitmiş

“Şu ülkede devler yaşıyor, bu devlerin bir aynası var, o aynayı alıp getirirse, beni vermek istediğin delikanlı ile evleneceğim.” demiş kız babasına.

Kral ne yapsın delikanlıyı yine yanına çağırmış.

“Boyu devrilesi kız, bu kez şöyle bir ülkede yaşayan devlerin bir aynası var, o aynayı alıp getirirse onunla evlenirim yoksa evlenmem, diyor.” demiş kral.

“Tamam.” demiş, delikanlı.

Delikanlı dışarı çıkıp atını çağırmış, yeni duyduğu sözleri atına aktarmış.

“Taşı aldığımız devler çok güçlüymüş; ama bu ayna sahibi devler onlardan da güçlü, oraya gidince daha önce yaptığın gibi devlerin gözü açıksa aynayı kap ve kaç. Onlar seni hemen görecekler ve bağırıp çağırmaya başlayacaklar, fakat ne söylerlerse söylesinler dayan, geri dönüp asla onlara bakma, sakın bir söz söylemeye de kalkma, yalnız sana beddua ederlerse ne dediklerini iyice dinle ve belleğine kazı, sakın unutma.” demiş at.

At böyle söyleyince delikanlı hop diye atına atlamış, ayna sahibi devlerin yanına gitmiş, devlerin gözlerinin açık olduğunu görünce, gidip aynayı kapmış ve koşmuş, koşunca devler fark edip bağırırmaya başlamışlar, bir yandan beddua ediyorlarmış.

“Buraya gelip bizim aynamızı alan delikanlı erkeğe kadın olsun, kadınsa erkek olsun.” diye ileniyorlarmış. (Pek de güzel beddua etmişler baksanıza! .. anlatıcının ilavesi). Delikanlı aynayı alıp atın yanına gidince at sormuş.

“Nasıl beddua ettiler sana?” demiş.

“Gelip bizim aynamızı alan kişi erkeğe kadın, kadınsa erkek olsun, dediler.” demiş delikanlı.

Delikanlının istediği de oymuş, çünkü o aslında bir kızmış ve erkek olmak istiyormuş, erkek giysileri içinde dolaşıyormuş, devlerin beddua ettiği şey onun, “olsun” diye dua ettiği şeymiş.

Devlerin bedduası, kızın da duası kabul olmuş, kız sonunda gerçekten erkek olmuş, aynayı devlerden kapıp yola çıkmış, götürüp krala vermiş, kral kızını yeniden çağırmış.

“İşte kızım, delikanlı istediğin aynayı getirdi, artık evleneceksen evlen.” demiş kral.

“Lütfen bir gece daha izin ver baba.” demiş kız.

“Peki, veriyorum deli kız.” demiş babası da.

O gece de her zaman olduğu gibi güvercin yine gelmiş delikanlı olmuş, kız yine güvercine dert yanmış.

“Babamın vermek istediği delikanlı devlerin aynasını da getirdi, şimdi ben ne yapacağım?” demiş kız.

“Hayret, şimdiye kadar oraya gidip de sağ dönen olmamıştı.” demiş güvercinden dönme delikanlı.

“Nasıl başardı bilmiyorum; ama başardı.” demiş kız.

Öyleyse yarın babana:

“Bir kralın bahçesinde bir ayva ve bir nar fidanı var, ayvaya dokunursan gülüyor, nara dokunursan ağlıyor, o ayva ile nari söküp bana getirsin, de.” demiş güvercinden dönme delikanlı.

Sabah olunca, kız babasının yanına gitmiş

“Şu kralın bahçesindeki ayva ve nar fidanını getirsin, o delikanlı

ile kesinlikle evleneceğim.” demiş.

Erkek giysileri ile gezen kız, aynayı almaya gittiğinde devlerin bedduası yüzünden artık erkek olmuş, tekrar dışarı çıkıp atını çağırmış. Kızın yeni isteklerini ata anlatmış.

“Bu hepsinden zor bir iş, çünkü o ayva ile nar gızmalların yani şeytanların bahçesinde bulunuyor; ama biz yine de gidelim, getirebilecek miyiz görelim.” demiş at.

Delikanlı atına binip giderken üç kardeşin babalarından kalan bir kama, bir kalpak ve bir yamçıyı paylaşamadıklarını ve bu yüzünden birbirlerinin gözünü oymaya çalıştıklarını görmüş.

“Ne yapıyorsunuz öyle?” demiş delikanlı.

“Şunları paylaşamıyoruz.” diye kamçıyı, yamçıyı ve kalpağı göstermişler.

“Beni dinleyin, boşuna birbirinizin gözünü oyuyorsunuz, benim dediğim gibi davranırsanız kolayca paylaşabilirsiniz.” demiş delikanlı.

“Nasıl paylaşacağız!” demişler.

“Şöyle paylaşacaksınız, ben bir ok fırlatacağım, o oku ilk önce kapıp getiren kamçı, yamçı ve kalpağın sahibi olacak.” demiş.

“Peki sen ne dersen onu yapacağız.” demişler.

Delikanlı oku fırlatınca, üç kardeş de oku kapacağız diye fırlamışlar, delikanlı onları bekleyecek değildi ya kamçıyı, yamçıyı ve kalpağı kaptığı gibi gitmiş.

“Yamçıyı yere serip kamçıyla vurursan seni istediğin yere götürür, kalpağı da kafana geçir ki kimse seni tanımasın.” demiş, delikanlının atı.

Giderken içinde ayva ve nar bulunan şeytanların bahçesine yaklaşmışlar, bahçeye bakınca ne görsün, evlenmek için uğruna çabaladığı kralın kızı da şeytanların arasında, şeytanların reisinin kızı ile beraber bahçede duruyor, ayva ve nar ağaçlarının dibine ise askerle dolu, ağaçları çepeçevre sarmış bekliyorlar. Delikanlı kalpağını giymiş, kalpağı giyince kimse onu tanıyamamış, yavaşça gidip gülen ayva ile ağlayan nar ağacını kapmış, biri güler, diğeri ağlarken yoluna devam etmiş, yamçıyı açmış, atıyla birlikte yamçıya binmiş, kamçıyı yamçıya vurunca hemen kızını alacağı kralın yanına gitmiş.

“Kralım, dediğin her şeyi yaptım, gülen ayva ile ağlayan narı da getirdim.” demiş delikanlı.

Kral kızı çağırmış.

“Al sana gülen ayva ve ağlayan nar.” demiş kral.

“Tamam, artık hiç bir bahanem kalmadı, seninle evleneceğim.” demiş kralın kızı.

Düğün yapmışlar, yiyip içtikten sonra kralın kızını delikanlıya vermişler. Delikanlı ayağa kalkmış düğünde toplanan insanlara başından geçen her şeyi anlatmış, kayın pederi delikanlının babasına mektup göndermiş.

“Oğlun evlendi, şanla şerefle geliyor.” demiş, delikanlı karısını alıp babasına gidince bir düğün de orada yapmışlar.

Siz de onlar gibi mutlu olasınız!..

Dadxeyt : Evlat sende, gibi bir anlama gelen deyim.

Gızmal : Kurnaz şeytan.

S. M. Gabelya

Kral ve Kahyasının Kızı

Bir kral varmış, üç kızı varmış, kralın kâhyasının da bir kızı varmış. Kralın da, kâhyanın da oğlu yokmuş. Oğlu olmayan yaşlanmaya başlayınca daha hassas olur derler ya işte bu yüzden kâhya, işten ya da başka bir yerden dönünce, sık sık "Off guşa!" diye nefes alıyormuş.

Bir gün yine böyle derinden nefes alınca kızı sormuş.

"Ne oluyor baba, her akşam eve geldiğinde of guşa!..diye derin nefes alıyorsun?" demiş.

"Ne olacak kızım, oğlu olan oğluna güvenir, sen kocaya gidersen ben kime güveneceğim, yalnız başıma kalacağım." demiş kâhya.

"O zaman ne yapacağını söyleyeyim babacığım, bana bir kralın Abhaz erkek elbisesi bul." demiş kız.

Babası kızının sözünü iki etmeden onu Abhaz erkek giysileri ile giydirmiş. Kâhyanın raş cinsi uçan atı varmış, kızını uçan atının yanına götürmüş.

"Şuraya gideceğim dersin, bu at seni istediğin yere götürür." demiş. Kız ata binmiş, sabah olunca kralın yanına gitmiş, kralın kızları onu görünce delikanlı sanmışlar, ondan pek hoşlanmışlar.

"Sen kimin oğlusun evlat?" diye sormuş kral delikanlıya. (Aslında delikanlı değil, kâhyanın kızıymış; ama erkek giysileri içinde olduğu için kral onu erkek sanmış.)

"Ah wihatski, ben senin kâhyanın oğluyum." demiş kız.

"Tanrıya şükürler olsun. Benim oğlum yoktu, babanın da oğlu olmadığını sanıyordum, bir oğlu olduğuna çok sevindim." demiş kral.

Kral konuğu olan delikanlıya kurban kesmiş, büyük değer vermiş, saygıyla ağırlamış.

Kralın kızları bu delikanlıyı odalarına davet edip, sohbet etmek istemişler; ama delikanlı istememiş, çünkü onların yanına giderse, daha yakından görecekları için erkek olmadığını anlamları diye korkmuş. Sonra bahane olarak kralın kızlarını beğenmemiş gibi yapmış.

"Kâhyanın oğlu bile bizi beğenmeyip gittiğine göre, biz ne işe yararız?" diye alınmış kızlar, üstelik onu öldürtmeye kalkmışlar, oraya buraya danışmışlar; ama bir çözüm bulamamışlar, yedi dağın ardında devler yaşıyormuş, sürüleri, altınları ve pek çok malları, biricik de kız kardeşleri varmış.

Kralın kızları babalarının yanına gitmiş.

"Şu devlerin malı senin olmalıydı, bugüne kadar nasıl sahip olamadın baba." demişler.

"Tabi benim olmalıydı, ben de istiyorum; ama nasıl alacağımı

bilmiyorum, devlerle baş etmek çok zor, benim gücüm onlara yetmez." demiş kral.

"Onu senin yapamayacağını biz de biliyoruz, ama kâhyanın oğlunu gönder, onun gibi yaman bir delikanlı devlerle baş edemez olur mu?" demiş kralın kızları.

Ertesi sabah kral kâhyanın oğlunu çağirtmiş ve konuşmuş.

"Yedi dağın ardında yaşayan on devin çok sürüsü ve altını var. Gidip o altınları ve sürüleri getirmezsen kafanı kesmek zorunda kalacağım." demiş kral.

Kâhyanın sonradan erkek olan kızı böyle bir görev yüklenince hüüngür hüüngür ağlayarak evine dönmüş.

"Ne oldu evlat niçin ağlıyorsun?" diye sormuş babası.

Kız babasına, kralın kendisine verdiği görevi anlatmış.

Babası ne yapacak, kendi kendini yemeye başlamış, yoksa altından bir şey gelmemiş.

Ertesi sabah kâhyanın sonradan erkek olan oğlu atının bağlı olduğu yere gidip tekrar ağlamaya başlamış.

Bu raş cinsi uçan bir atmış.

"Ne oldu?" diye sormuş kıza, kız da olanları tek tek anlatmış.

"Hiç korkma ve ağlama ben seni istediğin yere götüreceğim, sana yardım edeceğim." demiş, raş cinsi uçan at.

Kız babasının yanına gidip tekrar erkek giysileri ile giyinmiş, gidip raş atına binmiş, uçup yedi dağı aşmış ve devlerin yanına ulaşmış.

"Şimdi aşağı in!" demiş uçan at, kız attan inince uçan at devlerin atlarına dalıp onları perişan etmiş. Sonra devlere saldırıp hepsini öldürmüş, yalnız bir tanesi yara bere içinde perişan bir halde kurtulup ormana kaçmış. Devlerin kız kardeşi tek başına kalmış, hiçbir direniş göstermeden devlerin altının nerede saklı olduğunu söylemiş. Bütün altınları devlerin atlarına yüklemişler, sürülerini onlara katmışlar, biricik kız kardeşlerini de alıp krala gelmişler.

Kral ve kızları pek sevinmişler, kâhyanın oğluna saygı göstermişler.

Bir müddet geçtikten sonra, kralın kızları bir bahane bulup yine babalarının yanına gitmişler.

"Senin krallığının biraz ötesinde bir krallık daha varmış, orada bazı önemli olaylar olmuş diye duyduk, bu haberler etrafa yayılmış olduğuna göre sana da ulaşmış olmalı. Bu olaylar neymiş kâhyanın oğlu gidip öğrensin, senin bu olaylardan haberin olmazsa krallığın işe yarar." demişler.

Ertesi gün kral kâhyanın oğlunu yine yanına çağırarak kızlarının sözünü ettiği ülkedeki olayları öğrenip gelmesini istemiş yoksa kellesini uçuracağını söylemiş.

Kâhyanın kızı yine ağlayarak eve dönmüş.

Raş cinsi uçan atın yanına gitmiş.

"Ne oldu?" diye sorunca at, kralın verdiği yeni görevi anlatmış.

"Tamam, sen hiç merak etme, eyeri bağla üstüme bin, seni istediğin yere götüreceğim, elimden geldiğince de sana yardım edeceğim." demiş at.

Kız hemen Abhaz erkek giysilerini giyinip kuşanmış, raş cinsi uçan ata eyerini koymuş ve atına binmiş.

Raş yerden alevler saçarak kapıdan fırlamış, ayaklarından kıvılcımlar sıçırıyormuş. Kız ata binmiş; ama nereye gideceği hakkında hiçbir fikri yokmuş, at nereye gidiyorsa o da o tarafa gidiyormuş.

İşte böyle kâhyanın erkek elbiselerine bürünmüş kızı raş cinsi uçan ata binmiş gidiyormuş, gide gide kendi ülkesini değil başka bir ülkeye gitmiş. O ülkeye gelince bütün insanların kendi resimlerini ellerinde tutup bu tarafa dönüp dikildiklerini görmüş, bütün doğa, insanlar, hayvanlar kısaca her şey taş kesilmiş heykel gibi duruyormuş. Yaşayan hiçbir canlı yokmuş. Uçan at raş hiç duraklamadan kocaman bir sarayın ortasına inmiş.

"Şimdi in, şu saraya gir, sakın korkma, kötü bir şey olursa ben sana yardım edeceğim." demiş uçan at.

"Tamam" demiş kız, saraya girmiş, girer girmez büyük bir kalabalık görmüş. İnsanlar yemek yemek için toplanmış, önlerinde yiyecek ve içecekleri hazır bekliyormuş; ama hepsi taştan birer heykel kesilmişler. Kız heykellere bakarak aralarında dolaşmaya başlamış, her birine tek tek bakıyormuş, derken bu heykellerden birinin sadece beline kadar taş kesildiğini görmüş, üst tarafı canlı kalmış ve konuşabilir durumdaymış.

"Wa wanacalbeyt! Bizim tarafa insan uğramıyordu, sen nereden geldin?" demiş yarısı taş kesilmiş olan adam.

"Nedir bu, ne oldu size, bu durum ne anlama geliyor?" diye sorunmuş kâhyanın erkek giysileri ile kuşanan kızı.

"Başımıza gelenleri ne yapacaksınız, bizi bu hale getiren biraz durma gelmek üzere, o gelinceye kadar saklan." demiş yarısı taş olan adam. Kâhyanın kızı hemen orada bir yere saklanmış, gizlice etrafı gözlemeye başlamış, derken kısa boylu bir kadın odaya dalmış.

"Al zikkımın pekini ye!.." diye yarı beline kadar taş kesilen adamın önüne bir lokma ekmek atmış, sonra çıkıp gitmiş, kadın gittikten sonra beline kadar taş kesilmiş olan adam konuşmuş.

"Gel artık gel, korkulacak şey bir kalmadı, demin gelen Kumleykumrüç kadındı, o gelip gitti, artık bugün gelmez." demiş.

Kâhyanın erkek elbiseli kızı yarı heykel adamın yanına gitmiş. Adamla konuşmaya başlamış.

"Demin gelip önüme bir lokma ekmek fırlatan kadın benim barım, yedi dağın ardında raş cinsi uçan bir at tarafından yok edilen devler onu zamanında pek severler, ona gelirlerdi. Bu devler on bir kişiydi, uçan raş at onların canına okudu, hepsi öldü; ama biri sağ kurtuldu, şimdi bu kadının yanında yaşıyor. Bana gelince, bu gördüğün yarı taş adam bir zamanlar bu ülkenin hükümdarı idi, bütün ülke benimdi, istediğim gibi yaşıyordum, şimdi burada taş kesilip heykel olan insanlarla bu konuyu konuşmak üzere toplanmıştık. Bu devlerin karımın yanına gelmelerini istemiyordum, onlardan hoşlanmıyordum, buraya bir daha gelmemelerini sağlayacak bir çözüm bulmak için toplanmıştık. Karım dileği gerçekleşen biri olduğundan, o ikimizin de yakınlarını topladı, bu toplantıda konu herkesin ortasında görüşülmeye başlayınca karım kalktı.

'Benim akrabalarım, senin akrabaların taş kesilsin, sen yarı beline kadar taş kesil!' diye beddua edince bu hale geldik, o şimdi her gün bu vakitler geliyor, artık yarın bu vakitlere kadar gelmez, sen geldiğin yere git amarc!" demiş yarı taş kesilen adam.

Kâhyanın kızı yarı taş kesilen adamın söylediklerini can kulağı ile dinlemiş, durumu anlamış; ama elinden ne gelir zavallının, yavaşça aşağı inmiş raş atının yanına varmış.

Böyle böyle oldu, bunları gördüm, şunları duydum, diye ne görüp duyduysa hepsini raş atına anlatmış. Raş atı konuşmuş.

"Yarın kadının geliş zamanına kadar bir yere gitmeyeceğiz,

burada kalacağız, yarın o baş belası kadın gelince gidip onunla dövüşüp onu kendi başına yenersen iyi, yenemezsen ben buradayım, korkma!” demiş.

Kâhyanın kızı fırlayıp yarı taş adamın yanına gitmiş.

“Ben artık hiç bir yere gitmeyeceğim, şu senin karını bekleyip burada oturacağım, yarın mutlaka gelir mi?” diye sormuş.

“Nasıl gelmez o Azrail’in cellâdı, ama onunla baş edebilme cesaretin varsa kal.” demiş zavallı adam, kendi kendine bir yarar olmadığı için belki o çare olur diye düşünmüş.

Kâhyanın kızı geceyi orada oturarak geçirmiş. Ertesi gün hava aydınlanınca, tekrar o yarı taş adamın yanına çıkmış, bir yer gizlenip oturmuş, karısının gelme zamanı da yaklaşmış.

“Şimdi gelir, elinden geleni ardına koma!” demiş yarı taş kesilen perişan adam.

Kısa boylu kadın içeri girmiş.

“Al, yemek kısmet olmayınca, zıkkımın pekini ye!” demiş kadın, daha önce yaptığı gibi, bir lokma ekmek kırıntısını adamın önüne fırlatmış; ama adam ekmek kırıntısının bulunduğu yere uzanamıyormuş

“Banacalbeyt, bari hiç göstermeseydin, attığın yere kadar uzanamıyorum, biraz yakına atsan ne olurdu.” demiş adam.

“Tanrı sana onu da yemeği nasip etmesin.” diye geri dönmek üzere olan kadına, kâhyanın kızı ortaya çıkıp olanca gücüyle saldırmış, dövüşmeye başlayınca kâhyanın kızı kısa boylu kadını sırtüstü yere yatırmış, boynuna ayağını bastırıp tutmuş.

Kısa boylu kadın yattığı yerden homurdanarak beddua etmiş.

“Tanrı seni kız yapsın emi!” demiş.

Kadına saldıran zaten kızmış, “Bedduan işe yaramadı ben zaten kızım.” diye boynunu sımsıkı kavrayınca kadın bu kez.

“O zaman, tanrıya dua ediyorum, seni erkek yapsın!” diye bağırmış.

Kadının dileği oluyormuş ya, kâhyanın kızı anında erkek olmuş. Erkek olunca elleri daha da güçlenmiş, kadının gırtlığını iyice sıkmış, neredeyse boynunu koparacaktı.

“Şu taş yaptığın insanların hepsini eski haline çevirmezsen şimdi

seni boğup öldüreceğim!” demiş.

Kısa boylu kadın canın kurtarmak için.

“Bu hükümdarlıkta yaşayan herkes eski haline dönsün!” demiş.

Artık erkek olan kâhyanın kızı dönüp bakınca, bütün heykellerin canlanıp etrafını sardığını görmüş.

Kısa boylu kadın daha kötü beddua etmeden işini bitirelim demişler, boynunu anında koparıp öteye atmışlar.

“Şükürler olsun, hepimizin canını kurtaran genç sana minnettarız, sana bakmak bizim görevimiz olsun.” demiş yeniden canlanan insanların hepsi.

“Sizden hiçbir şey istemiyorum. Ben burada neler olup bittiğini öğrenmeye geldim, çok acelem var, geri dönmem gerek.” demiş delikanlı. Orada kalamayacağını anlayınca delikanlıya altın vermişler, kendisine layık olan her şeyi yapmışlar, bir sürü değerli hediyeler vermişler, gideceği yola kadar geçirip göndermişler.

Delikanlı krala dönünce,

“Ne haberler getirdin?” diye sormuş kral, eskiden kâhyanının kızı iken şimdi erkek olan delikanlı da.

“Halkı topla öyle anlatırım, yoksa anlatmam.” demiş.

Kral kabul edip halkı toplamış.

“Ne oldu, neden toplandık?” diye soran halkın önüne çıkan kâhyanın oğlu başından geçen her şeyi ta başından anlatmış. Gördüğü, duyduğu olayları dinleyince çok şaşırılmışlar, masal gibi dinlemişler, kral da bu kadarını başaracağını tahmin etmemiş.

“Bundan sonra krallığımı sana vereceğim, baban benim kâhyamdı, layık görürsen ben de senin kâhyan olmak istiyorum, kızlarımın en iyisini de gık demeden sana vereceğim, seni kutluyorum evlat!” demiş kral sonunda.

Düğün yapmışlar, yemişler, içmişler, böylece kâhyanın oğlu kral olmuş. Ben de oradaydım, dönüp bu tarafa geldim.

Of guşa: “Of yaralı yüreğim” gibi anlamı olan bir deyim; ama aslında rahatlama ifade eden bir sözcük olarak kullanılır.

Ançakunça

Bir köylü varmış, uzun zaman çocukları olmamış, tam da yaşlanmak üzereyken bir oğulları olmuş, oğlana Ançakunça adını takmışlar, Ançakunça gece gündüz büyüyormuş, ne görür ne duyarsa aklında tutuyormuş.

Bir gece Ançakunça uykusunda bir rüya görmüş. Gördüğü rüya için "Phız bziya wıbayt" yani "Hayırlı rüyalar göresin, demeyene rüyasını anlatmayacağına dair yemin etmiş, yeminini de rüyasında etmiş olarak görmüş.

Sabah olunca.

"Anne dün gece bir rüya gördüm." demiş. Annesi.

"Hayırlı rüyalar göresin evlat." demeden.

"Ne gördün?" diye sormuş. Bunun üzerine oğlan gördüğü rüyayı annesine anlatmamış, anlatmayınca.

"Nasıl anlatmazsın?" diye annesinden dayak yemiş.

Ançakunça ağlarken babası evde yokmuş, o da gelmiş.

"Ne oldu bu çocuğa?" diye sormuş karısına.

"Gece bir rüya görmüş; ama bana anlatmıyor." demiş karısı.

"Ne gördün evlat?" demiş, Ançakunça'nın babası.

"Hayırlı rüyalar göresin." demediği için, oğlan gördüğü rüyayı babasına da anlatmamış, babası da kızıp oğlanı eşek sudan gelinceye kadar dövmüş.

Zavallı Ançakunça zırıl zırıl ağlamaya başlamış, öyle ağlıyormuş ki sesini yakınlarında yaşayan bir kral duymuş, kral uşaklarına.

"Şurada ağlayan bir çocuk var, onu bana getirin!" diye görev vermiş, çocuğu getirmişler, getirince kral çocuğa sormuş.

"Ne oldu evlat, neden ağlıyorsun?" demiş.

"Gece yatınca bir rüya gördüm, sabah uyanınca anneme ve babama bir rüya gördüğümü söyledim; ama ne gördün diye sorduklarında rüyamı onlara anlatmadım, o yüzden de dayak yedim, bunun için ağlıyorum." demiş Ançakunça.

"Hayırlı rüyalar göresin evlat, ne gördün anlat bakayım?" demiş kral Ançakunça'ya.

"Rüyamı, 'hayırlı rüyalar göresin', demeyene anlatmayacağıma dair yemin etmiştim, ilk defa sen bana 'hayırlı rüyalar göresin' dediğin için rüyamı sana anlatacağım kralım." demiş Ançakunça ve devam etmiş.

"Gece rüyamda çok büyük bir kalabalık gördüm, kalabalık saradan, apışaramdan geçip gidiyorlardı, ben de bu ülkenin kralıymışım ve herkes benim dediğimi yapıyormuş." demiş Ançakunça.

Bu küçük çocuğun anlattıkları kralı pek düşündürmüştü.

"Oh şünacalbeyt, bu çocuk büyürse, bizim başımıza bela olur, hakümüzü kurutur, benim krallığımı da elimden alır, şimdiden işini bitirmemiz gerek." demiş kral ve uşaklarını çağırmış.

"Şunu uzak bir yere götürüp öldürün." demiş.

Kralın bir tanecik kızı varmış, şatonun tepesinde oturuyormuş, oğlanları görmüş, kralın görev verdiği uşakları ve rüya anlatan çocuğu yanına çağırmış.

"Çocuğu bana bırakın onu ben büyüteceğim, başınıza dert etmeyeceğim, siz babama çocuğu öldürdük deyin." demiş.

Böylece zavallı köylü çocuğunu kralın kızı yanına almış, kimseye göstermeden gizlice büyütmüş çocuk mükemmel bir delikanlı olmuş, artık delikanlının evlenme zamanı da gelmiş.

Annesi ve babası oğullarını kralın götürüp öldürdüğünü sanıyorlarmış, fakat ellerinden bir şey gelmiyormuş, kral ne derse kanun oymuş, oysa kralın kızı Ançakunça'yı kimseye göstermeden

büyütmüş, büyütmüş büyütmesine; ama oğlan dışarı çıkamıyormuş kral görürse onu öldürtürmüş.

Derken, başka bir ülkenin daha güçlü bir kralı, bu krala savaş ilan etmiş.

Güçlü kral haber göndermiş.

“Siyah desem siyah olmayan, kır desem kır olmayan, al desem al ak desem ak olmayan bir at gönder bana, yoksa seninle savaşacağımı seni, ülkeni ve halkını yok edeceğim.” demiş.

Ançakunça'nın kralı böyle bir atı nereden bulsun. Bu büyük bir sorun olmuş, çok konuşulup tartışılmış, oraya başvurmuşlar buraya başvurmuşlar; ama bir çözüm yolu bulamamışlar. Kötü kralın verdiği sürenin dolmasına bir gün kalmış, halk her gün toplanıp bu işi konuşuyormuş.

Ançakunça'yı büyüten kralın kızı da olayı öğrenmiş, konuyu görüşmek üzere toplanan halkın yanına gidiyormuş. Bir gün Ançakunça kızı sormuş.

“Her gün buradan çıkıp gidiyorsunuz, bir sorun mu var, nedir, neden toplanıyorsunuz?” demiş.

“Babamdan daha güçlü bir kral var, o kral bizimle savaşmak istiyor ve bizden ne kara, ne beyaz, ne al, ne de kır olan acayip bir at istiyor, yoksa bize savaş açacağını söylüyor, çok aradık; ama bu güne kadar böyle bir at bulamadık, dört dönüyoruz, tartışıp konuşuyoruz, ne yapacağımızı bilemiyoruz.” demiş kralın kızı.

“Hay şüara mıydakua! Vah zavallılar! Neden bu kadar canınızı sıkıyorsunuz, bu çok kolay bir iş, siz boşuna yorulmayın.” demiş Ançakunça.

“Neymiş o kalay olan iş?” diye sormuş kralın kızı.

“Benim söylediğimi baban bilmesin, bu söyleyeceğimi gidip sen kendin düşünmüşsün gibi söyle. Böyle böyle bir at gönderin diye haber gönderen krala atın hazır, yalnız pazartesi değil, salı değil, çarşamba değil, perşembe değil, cuma değil, cumartesi değil, pazar da değil, bunların dışında bir gün gel, atını al deyin.” demiş oğlan.

Kralın kızı çok sevinmiş, Ançakunça'nın sözlerinin işe yarayacağını anlamış. Ertesi gün erkenden halkın toplandığı yere gitmiş, bu yanıtı kendi düşünmüş gibi halka anlatmış, halk bu fikri beğenmiş, kızın söylediklerini düşman krala iletmişler, söyleyecek

öz bulamayan düşman kral orada durmuş.

Çok geçmeden kötü kral bir bahane daha bulmuş, bu kez bir sopa bulup göndermiş, sopanın başı da sonu da birbirinin aynıymış.

“Bu sopanın başı neresi, sonu neresi? Derhal bana bildir, yoksa seninle savaşacağım, seni yok edeceğim.” diye haber göndermiş.

Halk tekrar toplanmış, konuyu tartışıp konuşmuş; ama yine bir sonuca varamamış.

Ançakunça kendisini büyüten kıza sormuş.

“Ne oldu, yine toplanmaya başladınız, gene neler oluyor?” demiş.

Kız her gün toplantıya gittiğinden olanları anlatmış.

“Vah zavallılar, ondan kolay ne var, bu sorunu çözemediniz mi?” demiş Ançakunça.

“Nasıl çözeceğiz?” demiş kız.

“Size gönderdiği sopayı ölçüp tam ortasını bulun, her iki tarafta eşit mesafe kalacak şekilde sopayı ortadan bir iple bağlayın, sonra her iki ucunu ayrı ayrı tartın, ağır gelen taraf baş, hafif gelen taraf sondur. Yalnız yarın bunları anlatırken sakın benden duyduğunuzu söylemeyin, kendi fikrinizmiş gibi anlatın.” demiş Ançakunça.

Kralın kızı sevinerek toplantının olduğu yere gitmiş, yapılması gerekeni söylemiş, onlarda söyleneni aynen uygulamışlar, savaş isteyen kralı bir kez daha durdurmuşlar.

Kısa bir süre sonra tekrar toplanmaya başlamışlar, Ançakunça kendisini büyüten kıza yine sormuş.

“Ne oldu, yine niye toplanıyorsunuz?” demiş.

“Düşman kral haber gönderdi, bu kez yeryüzü ile gökyüzünün tam ortasını bulup kendisine göstermezsek bize savaş açacakmış.” demiş kız.

“Eyvah, bu diğerlerinden zor bir soru, baban beni öldürür yoksa ben bu sorunun yanıtını hemen verirdim, bunun için benim ortaya çıkmam gerek, aksi takdirde bu soru yanıtlanamaz, ortaya çıkarsam da baban beni yaşatmaz.” demiş Ançakunça.

“Babam artık seni öldürmez, sen ona yardımcı oldun, onun hayatını kurtardın, şimdi de yardım edeceksin, ben sizi barıştıracam,”

tam bir kâfir değilse seni öldürmez.” demiş kralın kızı, Ançakunça da kabul etmiş.

Kız koşup babasının yanına gitmiş. Bu delikanlıya en ufak bir kötülük yapmamasını rica etmiş, kral onu öldürecek durumda değilmiş zaten, kendisi ölümle mücadele ediyormuş.

”Aman abaapsı, bir işe yarayacaksa tamam, hemen gelsin.” demiş Ançakunça’yı yanına çağırtmış.

”Aa wanacalbeyt, bana bir yararın olacaksa seni öldürmeyeceğim, ne dersene yapacağım.” demiş kral.

”Öyleyse, koca bıyıklı kurbanlık bir teke ile bir manda bulup getirin bana, ben de senden daha güçlü olduğumu iddia eden kralın kökünü kurutayım, bir daha konuşamaz, kimseye kötülük yapamaz hale getireyim onu.” demiş Ançakunça.

Hemen kurbanlık bir teke ile manda bulup getirmişler. Ançakunça ikisini de alıp kötü huylu krala gitmiş, oraya varınca bu hayvanları kralın görebileceği bir yere bağlamış, kendisi de yavaşça saraya girmiş.

”Kimsin sen?” demiş kral Ançakunça’ya, O da.

”İyi günler, iyilikler üstüne olsun!..” demiş krala, hal hatır sorduktan sonra.

”Ah wıhatski, beni gökyüzü ile yeryüzünün ortası neresidir diye sorduğun kral gönderdi.”* demiş Ançakunça.

”Senin kral anlaşılın adam fukarası olmuş, senden başka gönderecek birini bulamamış mı?” demiş.

”Ne yani beni beğenmiyor musun?” demiş Ançakunça.

”Eh, sen de fena sayılmazsın, ama pek gençsin.” demiş kral.

”Yaşlı mı istiyorsun? Al sana yaşlı! Buyur, bak yaşlı bir manda ile koca bıyıklı, oldukça yaşlı kurbanlık bir keçi! Ama insan istiyorsan, adam istiyorsan işte ben buradayım.” demiş Ançakunça.

”Peki, öyleyse, madem o kadar biliyorsun, göster bakalım gökyüzü ile yeryüzünün ortası neresi?” demiş kötü kral.

”Bana üç arşın uzunluğunda bir çita getirin.” demiş Ançakunça.

Uşaklar fırlamış, üç arşın uzunluğunda bir bambu bulup getirmişler.

Ançakunça bu bambuyu eline alıp kralın avlusuna dalmış, bir o başa, bir bu başa yürümüş, avluyu baştan sona ölçmüş, sonunda bir yere gidip durmuş, kralı da yanına çağırmış.

”İster inan ister inanma; ama dünyanın merkezi işte tam burası, inanmıyorsan git kendin ölç.” demiş.

”Hah, hah!” diyerek gülmüş kral, bu gencin söylediği karşısında başkına dönmüş.

Konu komşuyu toplayıp ziyafet vermiş.

”Biricik kızım var, onu sana vereceğim, damadım olursan sevineceğim” demiş; ama Ançakunça kabul etmemiş.

Bu iki kral arasında daha önce yapılan bir anlaşmaya göre söz düellosunda yenilen krallıktan çekilmek zorunda kalacaktı. Ançakunça geri dönmüş, kendisini gönderen krala kötü huylu düşman kralın krallıktan çekildiğini söylemiş. Ançakunça’nın kralı pek sevinmiş.

”Bundan böyle benim krallığım da sana layık, senin olsun evlat.” demiş.

Böylece, Ançakunça iki kralın da tahtına oturmuş. Ançakunça’nın kendisini büyüten kral kızı ile evlenmesi olmazmış, onu bir kız kardeş gibi görüyor ve seviyormuş, o yüzden diğer huysuz kralın kızını almaya karar vermiş, saptanan gün kralın kızını alıp getirmiş, yedi gün yedi gece düğün yapılmış, yenilip, içilmiş, herkes pek mutlu olmuş, düğünün başköşesine de oğlu öldü, kayboldu zanneden Ançakunça’nın annesi ve babası oturtulmuş.

Ondan sonra herkes keyifli günler yaşamış, ekilip biçilmiş, yenip içilmiş, böylece rüyalar gerçek olmuş.

Ölüye İyilik Eden Adam

Çok iyi bir adam varmış, gerçekten iyi adam dedikleri türden biriymiş, iyi çiftçiymiş, üstelik de zenginmiş, çok malı varmış. Adamın üç oğlu varmış; ama hangisi en iyi bilemiyormuş. Kendisi yaşlanmış, malının başına hangi oğlunu geçireceğini bilemiyormuş, içlerinde hangisinin daha akıllı, daha iyi olduğunu henüz anlayamamış, onu anladığı zaman hazinesini ona verecekti. Bir gün üç oğlunu da yanına çağırması.

"Gidip aynı türden atlara binin, aynı biçimde giyinip kuşanın ve yanıma gelin." demiş.

Oğulları gidip babalarının dediği gibi yapmışlar, sonra dönüp babalarının yanına gelmişler. Baba önce oğullarından en büyüğünü yanına çağırması.

"Al sana beş yüz lira." deyip oğlunun cebine koymuş.

"Git gez, insanları gör, tanı, eş dost edin, ye, iç, karşılaştığın insanlara değer ver, muhtaç görürsen yardım et, kısacası şimdi git ve adam olup geri dön, döndüğünde sana verdiğim paraları da ziyan etmeden getir!" demiş büyük oğluna.

"Peki baba, ne demek istediğini anladım." demiş büyük oğlan, atına binip gitmiş.

Ortancayı da aynı şekilde yanına çağırması.

"Sen" demiş

"Efendim." demiş oğlan.

"Al sana beş yüz lira para, cebine koy, giyin kuşan, atın ve eyerin burada, atına binip git, gez toz, eş dost edin, arkadaş bul, rastladığın kişilere yedir, içir, kıymet ver, dönerken, sana verdiğim paraları da ziyan etmeden geri bana getir." demiş.

"Peki baba, anladım." demiş, o da atına binip gitmiş

Küçük oğlu yaşça epey küçükmüş, onu da çağırması.

"Evlat sen de atına bin, hazırsan, al sana da beş yüz lira, git gez, insanları gör, insanlara alış, eş dost edin, yemek yenecek yerde ye, yemek yedirilecek yerde yedir, kendine değer ver öyle gez, dönüp geldiğinde, paralarını da ziyan etmeden bana geri getir." demiş.

Üçüne de aynı şeyleri söyleyip göndermiş. Gittikten sonra bunlardan büyük olan gezip tozmuş, insanları görmüş, onları dinlemiş; ama paraları ziyan etme konusunda biraz tereddüt etmiş. Paraları geri getiremezse diye korkmuş. O yüzden hiç para harcamamış, ne yemiştir içmiş, ne de yedirip içirmiş, dost da kazanmamış, (eh birine bir şey yedirmeden, içirmeden kendine bağlayamazsın-anlatanın açıklaması) Hiçbir şey yapmadan geri dönmüş.

"Ne yaptın evlat, gezip tozdun, bir şeyler kazanıp geldin mi?" diye sormuş babası.

"Evet, geldim." demiş büyük oğlu.

"Ne yaptın?"

"Ne yapacağım, gezdim, insanları gördüm, onları dinledim." demiş.

"Peki, verdiğim paraları ne yaptın?"

"Verdiğin paraları hiç harcamadım, olduğu gibi geri getirdim, al paralarını baba." demiş paraları çıkarıp babasına vermiş.

"Güzel, senin işin hayırlı olsun, sen olduğun yerde kal evlat." demiş babası, paralarını alıp cebine koymuş.

Ondan sonra ortanca oğlu gelmiş.

"Neredeydin evlat, ne gördün, ne duydun, ne yaptın?" demiş babası.

"Ne yapacağım, insanları gördüm, insanları dinledim, insanlarla birlikte gezdim, birlikte oturdum üstelik bana verdiğin paralardan bir kapik bile harcamadan geri geldim." demiş o da.

Paraları cebinden çıkarmış, götürüp babasına vermiş.

“Anlaşıldı evlat, senin için de hayırlı olsun, sen de olduğun yerden kal.” demiş ve paralarını cebine koymuş.

Bunlar dönmüş; ama küçük oğlu bir türlü dönmemiş, epey zaman geçmiş, sonunda yorgun argın gelmiş, çok da zayıflamış.

“Geldin mi evlat?” demiş babası.

“Geldim baba.” demiş oğlu da.

“Tanrıya şükürler olsun evlat sağ salim döndün, gittiğin yerde ne yaptın, ne gördün, ne duydun, eşin dostun, arkadaşın oldu mu?” demiş babası.

“İnsan gördün mü diyorsun baba, senin verdiği birkaç kuruş beni nereye kadar götürdü sanıyorsun, bir yer bile gezmeden paralarım bitti, sonra nereye gidecektim, parası olmayanı kimse istemiyordu yorulunca dönüp eve geldim.” demiş oğlu.

“İyi ama paralarını nasıl harcadın, evlat?” demiş.

“Nasıl harcayacağım, epey uzaklara gitmiştim, gezip dolaşırken birinin öldüğünü ve toprağa verildiğini gördüm. Halk toplanmış mezarın başında duruyormuş, ben de oraya gittim, ölen adamın başına toplanan adamlardan bazıları, bu adamı köpekler ve domuzlar ansın, sağlığında bize borçluydu, bizden aldığı paraları ödemedi, toprağa verirsiniz olmaz, diye tutturdular, wara şüanacalbeyti kokacak adam, ne yapacaksınız ölen adamı, ölen öldü, borçları da öldü, bırakın toprağa gömelim, çok günah dediler toplanan insanların bazıları, ama o alacaklı olan adamlar bir türlü kabul etmiyorlardı, tartışırken ben de yanlarındaydım, ne oldu, niye tartışıyorsunuz, birbirinizden ne alıp veremediğiniz var? dedim, ölüye acıdım. Ne kadar borcu vardı size?” dedim.

“Dördümüze toplam 400 lira borcu vardı.” dediler.

“Adam yaşarken de alamazdık, fakara adamdı, alacağımızı almadan onu toprağa gömdürmeyiz.” diye ısrar etmişler. Alacaklılara teker teker sordum, senin ki ne kadar? Bu kadar. Seninki ne kadar? Şu kadar, al sana, al sana diyerek hepsinin borçlarını ödedim. Hepsinin borçlarını ödedikten sonra 100 liram kaldı. Onu da alın şu fukaranın cenazesini adam gibi kaldırın, bu da size kefen ve tabut parası olsun, adamı doğru dürüst gömün, dedim. 100 liramı da oraya verdikten sonra ben ne yapacaktım, orada kalacak halim yoktu

ayrılıp buraya geldim.” demiş küçük oğlu.

“Harika, bundan böyle benim malım mülküm, hazinem sana emanet, ağabeylerin ve ben senin emrindeyiz, ne dersene yapacağız, ben ve ağabeylerin bundan böyle senin sözüne itaat edeceğiz, ağabeylerin büyüklüğü beceremediler, artık aile reisi sensin nasıl istiyorsan bizi öyle yönet.” demiş babası.

Küçük oğlu dinlendikten sonra, tekrar hazırlanmış, artık hazinenin sahibi oymuş, para ve mal da onunmuş, kalkıp gitmiş.

Gide gide, üç yol ağzına varmış, üç yolun ağzında kazık gibi bir adam duruyormuş, küçük oğlu kazık gibi duran adamın yanına gitmiş.

“İyi günler!” demiş.

“İyi günler!” demiş adam da.

Birbirlerine hal hatır sormuşlar, sonra.

“Nereye gidiyorsun?” demiş, üç yol ağzında duran adam.

“Nereye gideceğimi ben de bilmiyorum, epey uzaktan geldim ve daha uzaklara gitmek istiyorum; ama şu üç yol ağzına gelince kaldım. Sen burada dikildiğine göre bir şeyler bilmemen mümkün değil, batıya mı gitsem, doğuya mı, yoksa dosdoğru mu gitsem, sence hangisi daha iyi?” demiş.

“Dediğimi dinler misin?”

“Evet!”

“Doğuya giden yoldan kimse geri dönmedi, şu dağlara giden yoldan da kimse dönmedi, bence sen şu aşağıya giden yola gir, o tarafa gidenlere bir şey olmadan geri döndüler, çok da kârlı çıktılar, o tarafa git!” demiş yolun ağzında duran adam.

“Peki, bu yolların en iyisini söyledin, senin bildiğin kadarıyla en kötüsü hangisi?” demiş bu kez, küçük oğlu.

“Şu dağ yolu hiç kimsenin geri dönmediği bir yol, şu dağa tırmanan, yokuşa koyulan kimse geri dönmedi, yalnız dağın doğu tarafına gidip gelenler oluyor, kimsenin dönmediği yolu ne yapacaksın, sen en iyisi batıya giden yolu izle, bu daha iyi.” demiş.

“En kötü dediğin yolu denemeden dönmeyeceğim, oraya gideceğim.” diyen küçük oğlu dağlara doğru tırmanmış.

Yukarı çıkınca, yolun ağzında duran adam seslenmiş

"Beni duyuyor musun?" demiş.

"Evet!"

"Sen yiğit bir delikanlısın gezmeye gidiyorsun, arkadaşına ihtiyacın yok mu, ben sana arkadaşlık yaparım, mümkünse beraber gidelim, beni de yanına al." demiş.

"Arkadaşlık edeceksen neden hayır diyeyim, benim de bir arkadaşına ihtiyacım var, gel o zaman birlikte gidelim." demiş.

İkisi de anlaşmışlar, en kötü denemeye yola koyulmuşlar.

Yola çıkarken yol ağzında kazık gibi duran adam şöyle demiş.

"Arkadaş olduk, birlikte yola çıkıyoruz, ama başımıza bir şey gelmesin, birbirimize bir kötülük yaparsak iyi olmaz."

"Yok, bir şey olmaz birbirimize ne yapacağız ki?"

"İki insan arkadaş olunca birbirine açık olmalı, birbirlerine güvenmeli, tanrının izniyle ölmeden geri dönersek, kazandığımızı eşit paylaşabilecek miyiz?" demiş.

"Elbette, nasıl böyle söylersin, arkadaşlığıma güvenmiyor musun? Ne kazanırsak ortak, tabii ki bölüşeceğiz." demiş küçük oğlan.

"Bilmiş olası, tanrı kısmet ederse, bir tavuk da bulsak eşit bölmeliyiz, bir kapık bulsak da eşit bölmeliyiz. Bu şekilde beni kandırmadan arkadaş edinirsen seninle birlikte geleceğim." demiş.

"Gel, kandırmayacağım." demiş öbürü de.

Sonrayolakoyulmuşlar, dağlara doğru tırmanmaya başlamışlar, epey uzaklaşmışlar, epey de yorulmuşlar, bir yerde durup dinlenmek istemişler, çok geçmeden muhteşem bir yere gelmişler, burası sanki bir hükümdarın yaşadığı bir şatonun avlusuymuş, avluya girince çok şaşırılmışlar, avludaki herkes yas tutuyormuş, karalara bürünmüşler, oraya vardıklarında akşamüstüymüş.

"Hey ev sahibi?" deyip avluya girmişler. Ev sahibi kral ve kraliçe dışarı çıkmışlar, ölü çıkmış ev gibi yas içindeymişler, onları da karalar bağlamış.

"Hoş geldiniz!" demiş ev sahipleri.

"Hoş bulduk, iyi akşamlar!" demişler, hal hatır sorup, atlarını bağlamışlar.

"Bu tarafa gelin evlatlar!" demiş ev sahibi, içeri girip

görmüşler.

Küçük oğlan sağa sola bakınmış, arkadaşı da kendisi de dönüp duruyormuş.

"Hay şühatski, bir şey soracağım." demiş küçük oğlan.

"Nedir?" demiş ev sahibi.

"Ne oldu, başınıza ne geldi, böyle güzel bir evde, büyük bir avluda oturuyorsunuz, tanrının verebileceği her türlü nimete sahipsiniz, peygamberin şefaati üzerinize olsun, siz de birer peygamber gibisiniz, ama neden bu kadar kederlisiniz, niçin yas tutuyorsunuz, cenazeniz mi var?" diye sormuş küçük oğlan.

"Hah, hah ha!" demiş ev sahibi.

"Cenazemiz olsaydı, ölüm ölümdür, herkesin başına gelir, ölen olur kalan sağlar bizimdir, derdik. Cenazemiz olsaydı daha ne isterdik. Bizim için ölümden beter olan, tanrının cezası bir kızımız var. Bu dünyayı gezen onun gibi güzel, boylu boslu, tatlı dilli birini göremezsin, sizin gibi böyle kıymetli delikanlılar geliyor, onu görünce bayran oluyolar; ama biz onu kime versek damat o gece ölüyor, onun ölen kocalarını gömmekten bıktık, cenaze törenleri malımın yarısını götürdü, ölenlere de yazık oldu, durum bu, bunun için yas tutuyoruz, evlat!" demiş ev sahibi.

"Şimdi beni iyi dinleyin," demiş küçük oğlan.

"Peki!" demiş ev sahibi.

"Böyle bir kız için öleceksem de öleyim, getirin buraya onu ben gömlüceğim." demiş küçük oğlan.

"Hay, dad ne söylüyorsun, biz zaten bugüne kadar ölenlerin cenazelerine katlanamıyoruz, bir de sen çıkma, bırak abaapsı yalvarıyorum, sen ve arkadaşın gezginsiniz, burada dinlenin, geri dönüp evinize gidin," demiş ev sahibi.

"Olmaz kızınızı almadan gitmem." demiş küçük oğlan.

İyice diretince, kızı getirip göstermişler.

Ev sahibi halka haber salmış.

"Yarın birini daha gömmek zorunda kalacaksınız, yine bir damadım oldu, yarın akşam sizleri beklerim!" demiş, konu komşu, eş dost, herkesi çağırmış. Bir kurban kesip ziyafet vermiş, kızına düğün yapmış.

O akşam kızıyla konuk delikanlıyı evlendirip şatonun en üst katında bulunan kızın odasına oturmuş. Delikanlının arkadaşları aşağıdaymış, yukarı arkadaşına seslenmiş.

"Hey beni duyuyor musun?" demiş.

"Evet"

"Karınla beraber gidip yatacaksınız; ama kapıyı iyice kapama seninle beraber geldim, arkadaşın değil miyim, birbirimize güvenmiyoruz muyuz? Buraya gelmeden önce konuştuklarımızı hatırla. Kapıyı kapama, kapıyı ittiğimde açılacak gibi bırak, sen gidip yat, rahatsız uyu, hiçbir şeyden korkma, sana bir şey olmayacak, ikimize de bir şey olmayacak, karını da alacaksın, yalnız kapıyı açık bırakmasan ölürsün, bunu iyi bilesin." demiş.

Bu arkadaşlar birbirlerine güveniyorlarmış, arkadaşının sözünü dinlememezlik edemezmiş. Karısıyla beraber ambara girip yatacakları zaman, kapının kilidini çekmiş, biri kapıyı ittiğinde açılacak durumda bırakmış, karısı ile beraber yatıp uyumuşlar.

Bunların tam uykuya daldığı saatte arkadaşısı yukarı çıkıp kapıyı itmiş, kapı açılmış delikanlının karısıyla birlikte yattığı yatağın başına gelip dikilmiş, kızın yattığı tarafa geçip kılıcını çekmiş. Kız uyurken boynundan hırıl hırıl sesler gelmeye başlamış derken fırt diye kızın ağzından bir kızıl yılan fırlamış, delikanlının arkadaşısı kılıcını çekip kızın başında hazır dikiliyormuş, hemen kılıcını uzatıp yılanın başını kesmiş, yılanın başı düşünce bir kâğıda sarıp cebine koymuş.

Kızın başında beklerken kızın boğazından yine hırıltılar gelmeye başlamış, kızın ağzından bir kızıl yılan daha kayarak çıkmış, onun da kafasını kesip bir kâğıda sarmış ve cebine koymuş derken bir yılan daha çıkmış, ona da aynı şeyi yapmış.

Delikanlının arkadaşısı yılanların üçünün de başlarını kesince odadan çıkmış gidip kendi yerine oturmuş. Onlar orada yatıyormuş, kızın da oğlanın da hiçbir şeyden haberi yokmuş. Meğer bu güne kadar ölen damatları kızın ağzından çıkan yılanlar öldürüyor, sonra yine kızın ağzına giriyorlarmış da bundan kimsenin haberi yokmuş.

O akşam da yılanlar kızın kocasını yiyeceklermiş; ama damadın arkadaşısı yılanların başını kesmiş

Sabah olunca damat sapasağlam uyanmış.

"Oh acayip bir şey oldu, kızımızın talihi döndü, artık bize ne oldu?" demiş kızın annesi, babası ve kardeşleri, beraber yaşadığı bütün insanlar sevinmiş, düğünü yenilemişler eskisinden daha büyük bir düğün yapmışlar, bir hafta gece gündüz yiyip içmişler, coşmuş ve neşe içinde eğlenmişler, sonra.

"Benim de annem babam var, gelini alıp evime gideceğim." demiş delikanlı.

"Tamam, yolunuz açık olsun evlat." demiş kızın babası ve kızıyla damadına para vermiş, kalabalık bir grup eşliğinde gereken yere kadar geçirmişler, damat ve arkadaşısı refakatçilere teşekkür etmişler artık geri evinize dönün demişler, refakatçiler de geri dönmüşler. Ertesi gün gittikten sonra damadın arkadaşısı:

"Ben buradan öte gitmeyeceğim, yolun açık olsun, artık bir karım var, tanrı hayırlı, uğurlu ve iyi geçimler versin, seninle burada tanışmıştık, burada ayrılalım, birbirimize iyi arkadaş olduk." demiş

"İyi ama seninle yola çıkmadan önce bir şey konuşmuştuk, şimdi bana karımı verip yola çıkarıyorsun, peki bu durumda konuştuklarımız ne olacak?" demiş delikanlı.

"Evet biliyorum, ama bunu bana neden söyletiyorsun, senin söylemen gerekmez miydi?" demiş yol ağzında karşılaştığı adam ve devam etmiş.

"Hani beraber gezdiğimiz sürece ne bulursak eşit olarak paylaşacaktık, öyleyse tanrının bize layık görüp verdiği kızı da eşit bir biçimde paylaşmamız gerek." demiş. (Amacı, arkadaşının ne kadar yiğit olduğunu görmekmiş, onunla vedalaştığında çekip gidebilirmiş; ama o arkadaşısını sınamak istemiş -anlatıcının notu.)

"Olur!" demiş öbürü de.

Gelini getirmişler:

"Kolunu sıkı tut!" demiş, yolda rastladığı kazık gibi duran adam. Gelinin bir kolunu kocası diğer kolunu kocasının arkadaşısı sıkı sıkı yakalamış kocası; "Önce ben böyleyim." demiş arkadaşısı kabul etmemiş.

"Olmaz belki sen kendine iltimas geçersin." demiş arkadaşısı. Gelinin kocası ve kocasının arkadaşısı "Önce ben böyleyim, sonra sen,"

diye bir süre tartışıp durmuşlar.

İkisi birden kılıçlarını çekip gelini çekiştirmişler, damadın arkadaşı kılıcını kızın kafasının tam ortasına gelecek şekilde tutmuş, gelin korkup "ıhh" diye doğrulurince yılanının kuyruğu gelinin ağzından fırlayıvermiş. (Kafasını daha önce kesmişti ya).

"Hay beni köpekler yesin, kılıcımı doğru dürüst ayarlayamadım benden koca olmaz!" demiş kılıcını geline doğru çevirince, kız yeniden korkmuş ve "ıhh!" diye doğrulmuş, bu kez başka bir yılanın kuyruğu kızın ağzından fırlamış.

"Tüh bu kez de isabet ettiremedim, yoksa ben erkek değil miyim" diye kılıcını çekince kız yine korkup "ıhhh!" diye doğrulmuş böylece üçüncü yılanın kuyruğu ile birlikte gelinin ağzından kan fışkırmış.

"Tanrıya şükürler olsun, şimdi anladın mı? Sen, dağlara çıkıp gitmek istiyordum dediğinde ben senin bu kızla karşılaşacağını biliyordum, orada öleceğini de biliyordum, özellikle sana arkadaşlık ettim, yardım etmek istedim, gelin senindir hayrını gör, yılanlar seni yiyecekti, artık onları temizledim, gelini bölelim demekten kastım işimi yarım bırakmamaktı, yılanların başını kesmiştim; ama kuyrukları kalmıştı, tekrar zehir biriktirip seni öldüreceklerdi, artık korkma karını al ve git, tanrı iyi geçimler versin, mutlu ol." diye ikisini de kucaklayıp göndermiş.

İki arkadaş ayrılmışlar, yol ağzında duran adam.

"Ben buradan öteye geçmeyeceğim." diyerek orada kalmış, diğeri de karısını alıp gitmiş

"Sen" demiş, bu delikanlı.

"Efendim!" demiş, öbür adam da.

"Wara wanacalbeyt, bana bu kadar iyilik yaptın, ben sana ne yapabilirim?" diye sormuş gelini alan delikanlı.

"Hah hah ha!" diye gülmüş.

"Ben senin bana yaptığın iyiliği dünyada ve ahirette ödeyemem, hatırlıyor musun?" demiş oğlanın arkadaşı ve devam etmiş.

"Bir zamanlar yola düşmüş gidiyordun, derken bir mezarın başına geldin, ölüyü borçları yüzünden bir türlü gömmüyorlardı, alacaklılar başına üşüşmüştü, borcunu ödemezse gömdürmeyiz diye tutturmuşlardı, cenazeyi kaldıranlar da, borçlu öldü, alacaklıları

da öldü, bırakın yazıktır, kokmadan gömmemiz gerek, diyorlardı hatırladın mı?"

"Aa evet hatırladım, nasıl hatırlamam." demiş delikanlı.

"O ölünün borcunu sen ödemedin mi?"

"Evet." demiş delikanlı.

"Hatta ölüyü gömmeleri için tabut ve kefen parası verdin." demiş arkadaşı.

"Evet" demiş delikanlı.

"İşte o ölü bendim, bundan sonra seninle hiç görüşmeyeceğim, o zaman senin yaptığın iyiliği benim ruhum hissetti ve ruhum buraya geldi, burada kazık gibi dikilen adam benim gölgemdi, sana yardım eden de benim gölgemdi, artık bütün iyilikler senin olsun, bundan sonra hep mutlu ol, artık beni görmeyeceksin." demiş ve oracıkta kaybolmuş.

Delikanlı karısı ile birlikte malını mülkünü alıp evine gitmiş. Bu masal da burada bitmiş.

Prens ve Balık

Büyük bir hükümdar varmış, hükümdarın biricik oğlu varmış. Bu hükümdara yakın bir deniz varmış. Burada pek çok balıkçı yaşarmış ve çok balık tutarlarmış. Hükümdarın biricik oğlu da bu balıkçıların reisiymiş.

Bir gün balıkçılar altın bir balık tutmuşlar, hükümdarın oğlu balıkçıların reisi olan prens altın balığı görünce.

“*Şu küçük balığı canından etmeyelim, ölmesin!*” diye geri denize fırlatmış, babamın şu küçücük balığa ihtiyacı yoktur, sahip olduğu şeyler ona yeter de artar, diye düşünmüş. Balıkçılar ise prensin balığı denize attığını hükümdara söylemişler.

Hükümdar bunu duyunca küplere binmiş.

“*Vay canına, biricik oğlum diye güvendiğim kişi, ağzımdaki lokmayı kapıp denize attı, senin gibi bir oğlum olacağına olmasa daha iyi, artık seni istemiyorum, cehenneme kadar yolun var.*” diye oğlunu azarlayıp krallığından kovmuş.

Prens epey gittikten sonra, deniz kıyısında büyük bir ceviz ağacının altına varmış, orada kendisine boy pos, tip olarak tıpa tıp benzeyen sanki ikizi gibi bir delikanlı ile karşılaşmış, tanışıp birbirlerine hal hatır sorduktan sonra, prens başına gelen her şeyi o delikanlıya anlatmış.

“*O zaman bundan böyle seninle arkadaş olalım.*” demiş karşısına çıkan delikanlı, ikisi de anlaşıp arkadaş olmuşlar, yol boyu kazandıkları her şeyi tam ortasından bölüp paylaşmak üzere

anlaşmışlar, bu konuda ant içip birbirlerine söz vermişler.

İkisi de epey ilerledikten sonra, gidecekleri ülkenin kralının bir tanecik kızı olduğunu öğrenmişler, bu kralın kızı üç yüz kez evlenmiş, ama düğün akşamı damatlar hep ölmüş, o güne kadar kızla evlendiği için üç yüz genç teker teker tükenmiş.

Babasının kovaladığı delikanlı da bu kızla evlenmezsem olmaz diye tutturmuş.

“*Wanacalbeyt, onun yüzünden üç yüz kişi ölmüş, ne yapacaksın böyle bir kızı, sen de mi ölmek istiyorsun?*” demiş delikanlıya tıpatıp benzeyen arkadaşı.

“*Olmaz.*” demiş prens.

Prens iyice tutturunca, arkadaşı kalkıp krala gitmiş.

“*Böyle böyle, biri daha senin kızını almak istiyor.*” demiş.

Kızımın yüzünden birbirinden kıymetli üç yüz genç öldü, bu da üç yüz birinci olmak istiyor anlaşılabilir diye düşünmüş ve hayır dememiş, gerçi düğün yapmaktan usanmış; ama şimdi fazla abartmadan bir düğün yapmaya karar vermiş.

Neyse, prens ve kız evlenmişler, karı koca olarak girdikleri odaya prensin benzeri olan arkadaşı da gizlice girip yatağın altına saklanmış. Onlar uyuduktan sonra keskin kılıcını çekip karı kocanın başına dikilmiş.

Gece yarısından sonra gelinin ağzından bir kızıl yılan çıkmış ve tam damada doğru gitmek üzereyken arkadaşı hemen kılıcını çekip yılanın başını uçurmuş, yılanın başını mendiline sarıp cebine koymak üzereyken gelinin ağzından bir yılan daha çıkmış, onun başını da kılıcıyla uçurmuş, derken gelinin ağzından bir yılan daha çıkmış onun başını da kılıcıyla uçurmuş. Böylece, kestiği üç yılanın başını mendiline sarıp cebine koymuş, o anda uyuyan damat hemen uyanmış.

“*Vay canına seni iyi bir arkadaş sanıyordum, oysa sen kılıcını çekmiş öldürmek için başımda bekliyorsun.*” demiş.

“*Hay wanacalbeyt, seni öldürmeyecektim, kusura bakma, şöyle oldu, böyle oldu.*” demiş; ama arkadaşı ikna olmamış, çok kızmış.

“*Hiç değilse şuradan gidinceye kadar sabretseydin, sonra bana ne yapacaksan yapabiliirdin.*” demiş.

Ertesi gün kral damadını sapasağlam görünce pek sevinmiş, yeniden büyük bir düğün yapmış, kimsenin görmediği çeyizi ve malı kızına verip göndermiş.

Damadın hayatını arkadaşı kurtarmış; ama damadın bundan haberi yokmuş.

Düğün bir hafta sürmüştü, sonra karı koca kendilerine kral tarafından verilen çeyizi ve malı alıp yola çıkmışlar, refakatçileri gelinle damadı gereken yere kadar geçirmişler, doğrusu epey uzaktan uğurlamışlar ki kısa zamanda damadın arkadaşıyla karşılaştığı ceviz ağacının altına gelmişler. İki arkadaş ilk karşılaştıkları büyük ceviz ağacının altına gelince, damat olan prens çok benzeyen arkadaşı

“Seninle arkadaş olmuştuk, ne kazanırsak ortadan ikiyözlüce bölecektik, birbirimize söz vermiştik, sözümüzden dönmemeliyiz.” demiş.

Damat prens de boş adam değilmiş kabul etmiş. Getirdikleri malı, sürüleri ve çeyizi eşit bir biçimde paylaşmışlar; ama getirdikleri geline ne yapacaklarını bilememişler.

“Karını da eşit bir biçimde bölmeliyiz, başka çare yok.” demiş, prensin arkadaşı.

“Bu nasıl olacak?” demiş damat prens. Bunun üzerine arkadaşı.

“Çıkar kılıcını!” demiş.

Damat prens kılıcını çeker çekmez gelinin ağzından kafası kopuk bir yılan fırlamış, çok tuhafına gitmiş, bir an için duraklamış, sonra fikir değiştirmiş, kılıcını savurdukça gelinin ağzından kesik başlı iki yılan daha çıkmış, o sırada prensin arkadaşı prensin elini yakalamış.

“Yeter, dur artık, sana bir şey söyleyeceğim, hatırlıyor musun elimde kılıcımın başında dikiliyordum, sen de beni görünce, seni öldüreceğimi sanıp beni azarlamıştın, işte seni yemek isteyen yılanların başları, üç yüz kişinin ölümüne sebep olan bu yılanlardı. O gece ben yılanların başını kesip senin hayatını kurtardım, çünkü sen de bir zamanlar benim hayatımı kurtarmıştın. Al, malının da karının da hayrını gör, her şey senindir, ben senden bir delik para bile istemiyorum.” demiş prensin arkadaşı.

“Ne diyorsun sen, ben ne zaman senin hayatını kurtardım, sana

ne zaman iyilik yaptım?” demiş prens.

“Ben senin bir zamanlar suya atıp hayatını kurtardığın altın balığı.” demiş arkadaşı ve yeniden balık olup denize atlamış.

Prens büyük bir mal, görkemli bir çeyiz ve çok güzel bir gelinle babasının evine gelmiş. Kral oğlunun böyle güzel bir gelin, sevinçli bir çeyizle geldiğini görünce pek sevinmiş, büyük bir düğün yapmış.

Ben de çıkıp bu tarafa geldim.

Bu masalı duyup da sevmeyenlerin yaşayan insanları, bir soğan başı kadar büyüsün, ölümlerine sekiz manda yetmesin, tavuğun tırnağına muhtaç olsun, ben kimseye ölsün diyemiyorum; ama *“apşits apşits”* diye yalvararak Abjiwaalar'ın arasında gezsin.

Apşits: *Kızıl yılan, ya da yeşilbaş.*

Abjiwaa: *Abhazya'da bir bölge halkı*

Başından Olağanüstü Olaylar Geçen Kız ve Delikanlı

Eskiden bir kral çok büyük bir ülkeyi yönetiyormuş. Bu kral yılda bir ahaza* denen bir vergi topluyormuş. Kral o yıl da ahaza toplamak üzere yaverlerini yanına alıp ülkeyi dolaşmış, epey dolaştıktan sonra bir pınarın başına gelmiş. Yaverlerine seslenmiş, yaverler koşup maşrapayı suya daldırmışlar; ama su alamamışlar, üstelik maşrapayı da suya kaptırmışlar, krala gidip maşrapayı suya kaptırdık demişler, kral kızmış, atından inip suyun başına gelmiş, maşrapayı çekmiş çekmiş; ama o da çıkaramamış.

Sonunda kral diz çöküp suya eğilmiş, kaynaktan su içmeye başlamış, doyasıya su içtikten sonra, kafasını kaldırıp doğrulmak isteyince kafasını kaldıramamış, bir şey onu salmamış, kafası sanki suya kapılmış, derken suyun derinliklerinden bir ses duyulmuş.

"Bilmediğini vermelisin yoksa seni bırakmam, bilmediğini vermelisin yoksa seni bırakmam!.." diyormuş ses.

Kral düşünmüş, tekrar düşünmüş; ama bilmediği şeyin ne olduğunu bir türlü çıkaramamış, kafasını kapan bu gaipten gelen sese karşılık vermiş.

"Bırak beni amarca, bırak beni!.." demiş kral, böyle söyleyince gaipten gelen ses onu bırakmış, bırakınca vergiyi toplayıp yaverleriyle beraber geri evine dönmüş.

Meğer kralın bilmediği şey, kendisi vergi toplamaya gittiğinde, karısının bir oğlan çocuk doğurduğu imiş, gaipten gelen ses onun

için *"bilmediğin şey"* diyormuş ve oğlunu istiyormuş.

Kralın yeni doğan oğlu her gün, her gece biraz daha büyümüş, on beş yaşına gelince iyi bir avcı olmuş. Oğlan bir gün avlanmak üzere uzak bir ülkeye gitmiş, giderken yolda birisi ile karşılaşmış, karşılaştığı kişiye selam vermiş, tanışıp hal hatır sormuş sonra arkadaş olmuşlar, arkadaşı.

"Ülkenizde kral var mı?" demiş.

"Nasıl olmaz, var tabii." demiş kralın oğlu, arkadaşı bu kez.

"O zaman, sana zahmet, geri döndüğünde kralına borcunu ödeme zamanın geldiğini söyle." demiş.

Delikanlı avdan vazgeçip hemen evine dönmüş, babasının karşısına dikilip ava giderken biriyle karşılaştığını, karşılaştığı kişinin. *"Kralına söyle borcunu ödeme zamanı geldi."* dediğini iletmiş.

Kral hemen hatırlamış, bir zamanlar su içerken gaipten gelen bir ses kendisini yakalamış, bırakması için ona söz vermiş, artık ödemesi gereken borcun *"oğlunu vermek"* olduğunu da biliyormuş, ne yapacak, çaresizmiş.

Ağlamışlar, sızlamışlar oğlu ölmüş gibi ağıtlar yakmışlar, onu akıllarından ve gönüllerinden çıkarmaya çalışmışlar. Annesi kararlar giymiş, artık oğlan yola çıkmalıymış, onunla birlikte gitmesi gereken oğlanın sütkardeşine de raş cinsi uçan bir at hazırlanmış, kendisi de aynı cinsten bir ata binmiş; ama delikanlı uçan atı kabul etmemiş, yularını tutup yilkının bulunduğu yere gitmiş ve seslenmiş, yilkının içinden küçük bir tay kendiliğinden çıkıp oğlana doğru gelmiş, gelen tay çelimsiz bir şeymiş, kralın oğlu tayı eyerleyip binmiş, sütkardeşi de raş cinsi uçan bir ata binmiş, haydi deyip yola koyulmuşlar.

Gide gide, epey gitmişler, sütkardeşinin bindiği uçan at yolda çatlayıp ölmüş, prensin bindiği küçük tay ise yorulmak nedir bilmiyormuş, gittikçe açılıyormuş, bakmış olacak gibi değil sütkardeşine uçan bir raş at daha alıp gelmiş. Tekrar yola çıkmışlar, epey ilerledikten sonra, bu raş at da ölmüş, bunun üzerine kralın oğlu sütkardeşine:

"Sen şurada bir yerde otur, ben dönünceye kadar oradan ayrılma, başıma ne kadar sıkıntı ve felaket gelirse gelsin mutlaka döneceğim,

dönünce seni eve götüreceğim, sakın korkma!" demiş.

Sütkardeşi de itiraz etmemiş, söylediği yerde kalıp prensi beklemiş.

Kralın oğlu tayına binip giderken bir derenin kenarında on kadar genç kızın soyunup yıkandıklarını görmüş, kızlar elbiselerini sıra sıra dere kıyısına bırakmışlar, delikanlı gidip kızlardan birinin elbisesini alıp saklamış, kendisi de bir yere gizlenip oturmuş.

Kızlar yıkanıp sudan çıkınca içlerinden biri elbisesinin olmadığını fark etmiş, diğer kızların hepsi giyinip kazlar gibi uçmuşlar. Elbisesini kaybeden kız ne yapacağını düşünürken, prens kızı yanına çağırmış. Kız prensin yanına gitmiş, gidince ne görsün dünyalar güzeli bir kız, *awpaşül xişüaşüa* dedikleri türden bir soyluymuş, iki genç birbirini görünce pek hoşlanmışlar.

Prens güzel kızla oturup konuşmuş, nereden gelip nereye gittiğini tek tek anlatmış.

"Senin gitmek istediğin yer benim babamın evi, sakın bir şeyden korkma, ben sana yardım edeceğim." demiş kız.

Konuşup, anlaşmışlar, kız elbisesini giyince o da diğerleri gibi uçup gitmiş, prens de yola koyulmuş.

Delikanlı giderken büyük bir demir kapıya gelmiş, demir kapı kendiliğinden açılmış, o sırada kendiliğinden bir zil çalmış, zil sesini duyan görevliler gelip delikanlıyı içeri almışlar.

Ev sahibi, hal hatır sorduktan sonra; *"Geldin mi?"* demiş, prens de.

"Evet geldim!" demiş.

Ev sahibi konuğa üç gün üç gece dinlenmesini söylemiş, prens dinlenirken yolda gördüğü kız da prensin odasına gizlice girip çıkıyormuş.

Üç gün üç gece sonra ev sahibi, prene bir görev vermiş, oturduğu evi altınla kaplamasını istemiş, yapamazsa kellesini uçuracağını söylemiş.

O gece genç kız delikanlının odasına gizlice girmiş.

"Sen hiçbir şeyden korkma, şafak vakti babam uyanmadan bir çekiç ve çivi al babamın yattığı odaya gir, babamın yatağının başındaki duvara çivi çakmaya başla." demiş.

Ertesi sabah delikanlı kızın dediği gibi gün doğmadan kralın odasına girmiş ve başucundaki duvara çivi çakmaya başlamış. Ev sahibi uyanınca içinde yaşadığı evin altınla kaplandığını görmüş, çok şaşırılmış, masal gibi gelmiş.

"Başardın!" demiş, başka bir şey söylememiş.

Ertesi gün ev sahibi kral prensi yine yanına çağırmış.

"Şimdi sana başka bir görev veriyorum, bunu yaparsan, kızlarımın arasından beğendiğin, istediğin biri varsa işaret et yeter, onu sana vereceğim." demiş.

"Nasıl bir görev?" demiş prens.

"Evimin etrafını altın çitle çevir üstünü de altından asma dallarıyla kapla ve bunu bir günde bitir." demiş.

Delikanlı odasına çekilince sevdiği kız elinde bir makasla prensin odasına gelmiş.

"Hiç korkma, babamın sana verdiği görevi biliyorum, sabah gün ağarmadan uyan, avluya gir, asma dallarını buduyormuşsun gibi makası şaklatmaya başla, sen makasla asma yaprağı budar gibi yaparken, ben diğer işlerin hepsini bir çırpıda bitiririm." demiş.

Ertesi sabah delikanlı kızın dediği gibi makası şakırdatmaya ve asma dallarını buduyormuş gibi yapmaya başlamış. Ev sahibi makas sesinden uyanmış, avluya çıkıp bakınca evinin etrafını kuşatan altın çitleri görmüş.

Ev sahibi artık verdiği sözü yerine getirmek zorundaymış.

"Sana verdiğim görevi yerine getirdin, dile benden ne dilersin?" diye sorunca konuk prens kızlarından biri ile evlenmek istediğini söylemiş.

"Olur, yarın kızlarımı görmeni sağlayacağım, hangisini beğenirsen al götür." demiş ev sahibi.

O gece sevdiği kız prensin odasına yine gelmiş.

"Babamla ne konuştuğunuzu biliyorum. Yarın hepimizi araya dizecek, yalnız bizi birbirimizden ayırt etmek pek zordur, çünkü hepimiz birbirimize çok benzeriz. O yüzden ben sıraya dikilince ayağımın birini biraz havaya kaldıracam, beni bununla tanıyamazsan başka türlü tanıyamazsın, beni tanısan bile sana vermeyebilirler, işin biraz zor olacak." demiş kız.

Sabah olunca kızın dediği gibi kral kızlarını sırayla dizmiş. Prens de her birini tek tek gözden geçirmiş, sevdiği kızın dediği gibi kızlardan biri tek ayağını biraz havaya kaldırmış, delikanlı böylece sevdiği kızı tanımış.

"Bunu istiyorum." demiş, fakat kral konuk prensin seçtiği kızı beğenmemiş.

"Bugünkü seçme olmadı." diye seçimi ertesi güne ertelemiş.

Gece olunca kız yine delikanlının odasına gelmiş.

"Yarın babam bizi kaz kılığına sokup uçuracak, ilk bakışta beni onlardan ayırt edemezsin, önde giden kazların ortasındaki kaz beni olacağım." diyerek gitmiş sevdiği kız.

Ertesi gün, kızın babası aynen öyle yapmış. Prens yanılmaksızın sevdiği kızı seçmiş, ev sahibi.

"Bu kez de olmadı." demiş ve seçimi ertesi güne ertelemiş.

O gece kız, yine delikanlının odasına gelmiş.

"Yarın seninle kaçmalıyız, yoksa bu yaşlılığı fena olasıca babam, beni sana kolay kolay vermeyecek." demiş.

Delikanlı ve kız anlaşmışlar ertesi gün seher vakti kaçıp gitmişler. Yola koyulup giderlerken kız durup şöyle söylemiş.

"Babam peşimize düşmüş, çabucak yetişir, bir çare bulmalıyız, yoksa canımıza okur." demiş.

Gerçekten delikanlı dönüp bakınca kızın babasının yaklaşmakta olduğunu görmüş. Kız hemen prensi değiştirip eline bir çayır tırpanı vermiş ve ot biçirmeye başlamış. Kızın babası ot biçen adama yaklaşınca.

"Buradan bir kızla delikanlı geçti mi?" diye sormuş, ot biçen de.

"Ben görmedim, buradan böyle birileri geçmedi." demiş.

Kızın babası.

"Artık bunları aramakla bulmak mümkün değil." diye geri evine dönmüş.

Eve gelince karısı sormuş.

"Gittiğin yerde ne gördün?" demiş.

"Elinde çayır tırpanı ile ot biçen bir adamdan başka bir şey

görmedim." demiş kızın babası.

"Hay, seni budala anlamadın mı? O tırpanla ot biçen, kızını alıp giden delikanlı idi, adamın elindeki tırpan da senin kızındı." demiş kadın ve kocasını azarlamış.

Kadın böyle söyleyince, adam yeniden hazırlanıp yola çıkmış ve peşlerine düşmüş.

Kızın babası yola çıktığında onlar epey ilerlemişler. Kız yine babasının peşlerine düştüğünü anlamış, delikanlıyı hiçbir şeyden korkmaması için yüreklendirmiş.

Artık babası yaklaşmak üzereymiş ki kız, bu kez delikanlıyı kilise, kendisini de çan yapmış, içeriye de bir papaz oturtmuş. Babası gelince, papaza sormuş.

"Buradan geçen bir kız ve delikanlı gördün mü?" demiş.

"Hayır buradan geçen kimseyi görmedim." demiş papaz.

Kızın babası kimseyi görmediğine inanınca tekrar dönüp evine gitmiş.

Eve gelince karısı sormuş.

"Ne gördün, ne duydun?" demiş.

"Ne göreceğim giderken bir kiliseye rastladım orada durdum. İçeri girip papaza sordum buradan geçen bir delikanlı ve kız gördün mü, dedim, görmedim deyince dönüp geri geldim." demiş.

"Hay Allah'ın akıl fukarası! Nasıl anlamadın? Bunlar onlardı." diye fırlamış, bu kez kocasını daha fena azarlamış.

"Hemen şimdi raş cinsi uçan atımı getirin, onların peşine kendim düşeceğim." demiş.

Babası geri dönünce kız ve delikanlı hemen yola çıkmışlar, epey ilerledikten sonra kız delikanlıya dönmüş.

"Annem uçan atına binmiş geliyor, o çok tehlikeli biri, ona yakalanırsak, ikimiz de ölürüz. Başka hiçbir şey yapamayız." demiş. Ana kız ikisi de sihirbazmış, kız on sihir biliyorsa annesi on üç sihir biliyormuş.

Anneleri yetişmeye başlayınca kız ardına darı dökmüş, her taraf anında dağ olmuş; ama annesi dağları da aşarak peşlerine düşmüş. Kız annesinin yetiştiğini görünce bu kez aşırz denen başka bir darı türü dökmüş. Arkalarında büyük bir bataklık oluşmuş,

annesini orayı da aşmış.

Böyle bin bir güçlkle giderlerken bir deniz kıyısına gelmişler. Delikanlı ile kız denize dalmışlar, kız annesinin geldiğini görünce hemen deniz suyunu kurutmuş. Annesi uçan atıyla denize atlamış ama hiç bir yere gidememiş, öylece kalmış, nereye gideceğini bilemeyince geri evine dönmüş.

Delikanlı ve kız, delikanlının evine gitmek üzere hızlanmışlar derken delikanlının sütkardeşini bıraktığı yere yaklaşmışlar.

"Ben gidip sütkardeşimi getireceğim." demiş delikanlı.

"Gidersen beni unutursun." demiş kız.

"Nasıl unuturum seni, unutmam." demiş delikanlı ve sütkardeşinin yanına gitmiş, gidince ne görsün sütkardeşinin sakalları beline kadar inmiş, saçları başı birbirine karışmış, biraz da bitlenmiş, aç susuz perişan bir halde oturuyormuş. Bunu böyle görünce, kız tamamen unutmuş, sütkardeşini alıp eve gitmiş. Eve gidince babası pek sevinmiş, halkı toplayıp büyük düğün yapmış.

Kız tek başına kalınca nereye gidecek, bulunduğu yerde kocaman bir meşe ağacı varmış, geceleri bu ağacın kovuğuna girip yatıyormuş. Gündüzleri de o ağaca yakın fakir bir domuz çobanına ait bir kulübe varmış, çoban domuzlarını gütmeye gidince, kız da gidip domuz çobanının kulübesini düzenliyor, silip süpürüyor, çamaşırlarını yıkıyormuş. Bu böyle uzun bir süre devam etmiş. Domuz çobanı bu işe pek şaşmış; ama ne olup bittiğini bir türlü anlayamamış.

Sonunda bir kâhine gidip sormuş, o da:

"Orada senin yaşadığın yerde kocaman bir meşe ağacı var, o ağacı kesmeye başla, sen ağacı keserken ağacın kovuğundan "baba, baba" diyen bir kız çıkacak, kız ne derse onu yap pişman olmazsın." demiş.

Kâhinin dediği gibi evine yakın olan ağacı bulup kesmeye başlamış, keserken ağacın kovuğundan bir kız çıkmış *"baba, baba"* diye yanına gelmiş, çoban da:

"Aaa dad, kızım, evladım!" diye, kızını öz evladı gibi benimsemiş, kızını evlat edinip evine götürmüştü.

Kızın elinden gelmeyen bir şey yokmuş, çoban domuzları güdüp gelinceye kadar, kız büyük bir saray dikmiş, çok geçmeden

domuz çobanını köyün beyi yapmış, herkes ona saygı göstermeye, onu sevmeye başlamış.

Bir akşam bey, yani eski domuz çobanı evine gelince, evlatlık edindiği kıza:

"Yarın akşam bir düğün var, ben de davetliyim, gitmem gerekiyor." demiş, kız bunu duyunca,

"Ben de seninle gelmek istiyorum." demiş, çoban da kabul etmiş.

"Ben düğüne kılık değiştirip gideceğim, yırtık pırtık giyineceğim, yanı yana gidersek seni utandırabilirim, onun için senden sonra gelmem daha iyi olur, seni takip ederim." demiş kız. Çoban da kabul etmiş, ertesi gün, evlat edindiği kızını arkasına alıp düğüne gitmiş.

Düğünü olan genç, kızın sevdiği delikanlı imiş, bunu kızdan başka kimse bilmiyormuş.

Kız düğünde yemek pişiren kadınların yanına gitmiş.

"İzin verin ben de size yardım edeyim." demiş.

Yemek yapan kadınlar kızını tepeden tırnağa süzmüş, yırtık pırtık görünce:

"Senin gibi birinin yaptığı yemekten ne olur?" diye kızını yanlarına bile sokmamışlar. Kız ısrar edince düğünü olan prens gidip sormuşlar.

"Yanımıza yemek pişirmeye yardım etmek isteyen bir kız gelmiş, ne yapacağız?" demişler.

"İzin verin o da sizinle yemek pişirsin, beceremezse de zararı yok, bizi öldürmez ya!" demiş prens.

Kız izin alınca altından bir çörek yapmış, çöreğin güzel olduğunu gören kadınlar çöreği kendileri yapmış gibi prensi ikram etmişler, götürüp prensin ve karısının önüne koymuşlar. Prens çöreği yemek üzere ikiye bölünce içinden üç güvercin uçmuş, gidip kralın eline konmuşlar.

"Beni unutursun, unutmam!" diye ötmeye başlamışlar.

Prens bunu duyar duymaz, sevdiği kızını yolda bırakıp geldiğini anımsamış, bayılıp düşmüş, ayılır ayılmaz:

"Bu çöreği yapan kızını bulup getirin!" diye emir vermiş.

Çöreği yapan kızını prensin yanına götürmüşler, prensin yanına giden kız bir anda sanki bir tanrıçaya dönüşmüş, görenler hayran olmuş.

"Kimdir bu, nereden geldi?" demişler, prens ayağa kalkmış ve kızın kim olduğunu, başlarından geçen olayları birer birer anlatmış. Prens diğerinden vazgeçip bu kızla evlenmiş, diğer kız da kendisine kardeş yapmış. Düğünü hemen yenilemişler, öyle büyük ve görkemli bir düğün başlatmışlar ki düğün bu gün hala devam ediyor.

***Abaza** : Topraksız çiftçilerin toprak sahibi soylulara ödediği vergi.

***Awpaşül xişüaşüa** : Soğuk prens gibi bir anlamı olmakla beraber yakışıklı, güzel anlamında kullanılan bir deyimdir.

Habjin'in Masalı

Bir adam varmış, Abhazmış, çok güçlü kuvvetliymiş, kendisine tabii olan insanlar arasında onun kadar iyi, onun kadar saygın biri yokmuş. Ona bağlı toprakların ötesinde devler yaşıyormuş. Baskın yapmaya da bayılıyorlarmış; ama kendisinin güçlü biri olduğunu bildiklerinden, pek cesaret edemiyorlarmış baskına teşebbüs etseler de fena halde püskürtülüyorlarmış. Derken bir gün adamın eceli gelmiş, ölüm döşegine düşmüş. Adamın üç kızı ve bir oğlu varmış, oğlunun adı Habjin imiş, Habjin'i yanına çağırması.

"Oğlum Habjin, ben artık ölüyorum; ama bu kız kardeşlerin nereye gittiklerini bilemeden gidecekler, ziyan olacaklar, aklında olsun, onlar kaybolurlarsa arayacağım diye uğraşma." demiş.

Habjin ne diyecek, babasının sözlerini iyice kafasına yerleştirmiş.

Adam ölmüş, gereken her şey yapıp gömülmüş, zaman geçmiş, derken bir bulut çöküp kız kardeşlerini kapıp götürmüş, götürmüş; ama nereye götürmüş, kimse bilememiş.

Habjin babasının evinde tek başına kalmış, kız kardeşlerinin nereye gittiğini bilmiyormuş, bir gün, iki gün derken zaman akıp geçmiş, epey sabretmiş; ama kız kardeşlerinin yokluğuna dayanamamış, hasret acısı yüreğine iyice işlemiş.

Kendisi iyi bir gençmiş, babasından da güçlüymüş, dayanamayınca babasının söylediklerini unutup kız kardeşlerini aramaya çıkmış.

Kız kardeşlerinin nereye gittiği hakkında hiç bir fikri yokmuş sora soruştura yollara düşmüş. Gide gide helak olmuş. Bu gün, yarın öbür gün derken devamlı yollardaymış; ama kız kardeşlerinin izini bile rastlayamamış, yolda karşılaştığı herkese soruyormuş; ancak onlarla ilgili hiçbir bilgi edinemiyormuş, epey yol gittikten sonra atı da kendisi de iyice yorulmuş. Derken güzel bir yere gelmiş.

Bu güzel yerde erken olan bir armut ağacı varmış, üstü meyve doluymuş, hepsi de iyice olgunlaşmış, biraz silkelesen patır patır dökülüyormuş. Bu armut ağacının etrafı kızılağaça doluymuş tam bir kızılağaç korusu gibiymiş. Habjın dinlenmek için gidip bu armut ağacının altına oturmuş, sağa sola bakınırken bir demir kırat görmüş, tayının başını okşayıp duruyormuş.

Habjın'ın atı iyice kesilmiş, çok yorulmuş, kendisi de yorgunmuş.

"Atımı burada bırakayım, şu tayının başını okşayan ata binip gideyim, bu at güçlü bir ata benziyor." diye düşünmüş. Kendi atını salmış, eyeri de oraya bırakmış, bir kaç tane armut koparmış, bir taraftan armut yiyor, diğer taraftan tayının kafasını okşayan demir kırata bakıyormuş. Öylece otururken demir kırat da dönüp ona bakmış, bir yandan da tayının başını okşayıp duruyormuş.

Habjın biraz dinlendikten sonra, kendi atının yularını almış, demir kır atı yakalamak için bir kement atmış, kemendi döndürüp döndürüp fırlatmış; ama atı yakalayamamış, at pek uzaklaşmadığı halde onu bir türlü yakalayamıyormuş.

"Kendi atıma binip etrafında dönsem yakalayabilir miyim acaba?" diye atını yeniden eyerlemiş ve demir kıratın etrafında dönmeye başlamış, aşağı koşturmuş, yukarı koşturmuş, sağa, sola epey koşmuş; ama yok, ne yaptıysa da atı yakalayamamış, demir kır at iyice sinirlenmiş *"Hirrr!"* demiş. *"Hirrr!"* deyince atın ağzından çıkan nefes Habjın'ı bir anda yerin dibine sokmuş, Habjın nerede olduğunu anlayamadan kaybolmuş. Toprak delinmiş, derin bir kuyuya düşmüş gibiymiş, sonunda paldır küldür yerin dibindeki bir düzlüğe çıkmış. Bindiği at ise paramparça olmuş, tek başına kalmış.

Sağa sola bakınırken, kendisini ayrı bir dünyanın tam ortasında bulmuş. Her tarafta evler varmış, fakat tek bir canlı yokmuş. Nereye geldiğini, ne yapacağını bilemiyormuş, aval aval

bakınıp duruyormuş. Biraz dolaşmaya karar vermiş, bir aşağı bir yukarı yürüyüp durmuş, derken büyük bir akarsu sesi duymuş.

"Gidip şu suya bir bakayım, bununla belki yönümü doğrulturum, en azından sağımı solumu bilirim." demiş.

Su sesinin geldiği tarafa doğru gitmeye başlamış, derken suyun yanına gelmiş. Dikkatle bakınca suyun ötesinde küçük bir patsha görmüş. Patshadan duman tütüyormuş.

"Şuraya gidip bir bakayım, burada insanlar yaşıyor olmalı duman tütüyor." diye düşünmüş. Baktıkça başka kulübeler de görmüş; ama hiç insan görünmüyormuş, her taraf bomboşmuş, evler viran olmuş.

Habjın suya atlayıp karşıya yüzmüş, doğruca duman tüten eve gitmiş, girince dev bir kadının gürül gürül yanan bir ateşin başında oturduğunu görmüş. Kadın yaşlı ve çok çirkinmiş, ondan korkmuş; ama geri dönecek değilmiş, zaten nereye dönecek, gidecek bir yer mi varmış, en iyisi kadının yanına gitmekmiş, o da öyle yapmış. Yaşlı kadının yanına gidip oturmuş.

"San banacalbeyt, anacığım başıma gelenler bunlar." diye anlatmayı düşünmüş; ama kadın onu görür görmez.

"Seni Apsuva ççiya, seni sefil Abaza, iyi şeyler görmeyesin emi, neden geldin buraya?" demiş yaşlı kadın söylenerek.

"Geldim abaapsı, banacalbeyt, yetimim ben, beni yeme!.." demiş.

"Seni gidi aççiya, miskin şey, seni ölümler almayasica, seni bir lokmada yutardım; ama..." demiş.

"İstediğini yap, nasıl olsa elindeyim." demiş Habjın.

"Seni yiyeceğim; ama şimdi değil, çünkü ben konuğumu yemem, ona zarar vermem. Peki, talihsiz çocuk, sen nereden geldin?" diye sormuş yaşlı kadın.

"Ben şuradan geldim, bir babam, üç kız kardeşim vardı. Babam ölürken kız kardeşlerimin kaybolacağını, onları aramamam gerektiğini, onları asla bulamayacağımı söyledi, babam öldü, onu gömdük, bir süre kız kardeşlerimle yaşadık. Bir gün gökyüzünden bir bulut inip kız kardeşlerimi kapıp götürdü, fakat nereye götürdü bilmiyorum, uzun süre babamın sözünü dinledim, epey sabrettim; ama artık dayanamıyorum, kız kardeşlerimi çok özledim, o yüzden

kalkıp buralara geldim.” demiş Habjın, başına gelen her şeyi anlatmış, sözlerini bitirince yaşlı kadın oturduğu yerden.

“Hab!.. demiş, kız kardeşlerin burada, onları devler kaçırdı. Devlerin büyüğü en büyük kız kardeşinle, ortancası ortanca kız kardeşinle, küçüğü de küçük kız kardeşinle evli.” demiş, meğer yaşlı kadın onların kaldığı yeri de biliyormuş.

“Şu suyu takip edip gidersen, önce küçük kız kardeşinin evine karşılaştıracaksın, biraz ileride ortancanın evi, onun ötesinde de büyüğün evi var, bütün damatların bu suyun kıyısında yaşıyorlar. Önceleri gördüğün yerlerde bir sürü insan yaşıyormuş; ama bu devler onları yok etmiş. Şimdi orada sadece devler yaşıyor, beni öldürmediler. Kız kardeşlerinin üçü de o devlerle evli, işte bu kadar.” demiş, yaşlı kadın.

“Peki şimdi ne yapacağım, damat dediğin devler beni görünce öldürürlerse.” demiş Habjın.

“Çok tedbirli gitmelisin, onlara yaklaşmak çok zordur, onları tuhaf yaratıklar, insanın başa çıkacağı birileri değiller, kendi kendini korumalısın, yoksa seni mahvederler, sen benim konuğumsun, sana bir evladım gibi tembih ediyorum, kendini iyi koru.” demiş yaşlı kadın.

“Peki anacığım.” demiş Habjın, atına binip yola çıkmış, önce küçük kız kardeşinin evine gitmiş.

Kız kardeşi ağabeyini biliyormuş ya, avluya girer girmez onu tanımış, sevinç çığlıkları içinde koşup ağabeyini karşılamış, ağabeyi geldiğinde kocası evde yokmuş.

“Neredeydin wanacalbeyt, nasıl geldin, nasıl bildin, nasılsın!” diye elini ağabeyinin başının üzerine çevirerek kucaklamış.

“Sizi çok özledim, onun için geldim.” demiş.

“Gelişine çok sevindim; ama kocam gelirse, seni yer diye korkuyorum.” demiş kız kardeşi.

“Gerçekten yer mi?” demiş Habjın.

“Seni yemesinden korkuyorum, ne bileyim, nereden güveneyim o deve” demiş, Habjın’ın küçük kız kardeşi.

Habjın çok uzak bir yoldan gelmiş, çok yorgun ve açmış, kız kardeşi ağabeyini yedirip içirmiş, banyo yaptırıp çamaşırlarını yıkamış, sonra götürüp kocaman bir sandığın içine yatırmış.

Akşam olunca kocası gelmiş, kim bilir neredeymiş.

“Bir Apsuva çiçiyaya kokusu duyuyorum, nedir bu?” demiş, karısına gelir gelmez.

“Ne Apsuvası, Apsuva buraya nereden gelsin, senin duyduğun Apsuva kokusu benim kokum olmalı.” demiş karısı.

“Ben anlamam burnuma bir Apsuva kokusu geliyor.” demiş tekrar dev.

“Duyduğun koku benim kokum olmalı.” demiş kız kardeşi de tekrar.

“Hayır, duyduğum koku senin kokun değil, kim olduğunu söylemezsen olmaz.” demiş dev öfkeyle, karısı da korkudan ağabeyinin geldiğini söylemek zorunda kalmış.

“Bir tanecik ağabeyim vardı, beni özlemiş, arayıp bulmuş, beni görmeye gelmiş, onu yersin diye korktuğum için şu sandığın içine kilitledim, yalvarırım onu yeme.” demiş kadın.

“Hay ateşin sönsün, ben de kimsem yok diye üzülüp duruyordum, bir tane kayın biraderim varmış da neden söylemiyorsun, neden yiyeyim onu, sandığa sokman da çok ayıp, hemen çıkar onu oradan.” demiş dev.

Habjın’ı sandıktan çıkarmışlar, o gece onu bir konuk olarak mükemmel bir biçimde ağırlamışlar.

Habjın ertesi sabah erkenden ayrılıp ortanca kız kardeşine gitmiş o da sevinçle ağabeyini karşılamış; ama dev kocasından çekinerek, “Kocam seni yer, diye korkuyorum.” demiş ağabeyine; ama ağabeyinin geldiğini kocasına söyleyince, dev bundan memnun olmuş, o da diğer damat gibi.

“Kayın biraderim varsa ne mutlu bana, biricik kayın biraderimi niye yiyeyim?” demiş, kayın biraderine ziyafet çekip adamakıllı ağırlamış.

Ertesi gün büyük kız kardeşinin evine gitmiş, Orada da diğerlerinde olduğu gibi karşılanmış, dev damat onu ağırlamış, güzel sözlerle gönlünü almış, burada bir gün bir gece kalmış.

Böylece Habjın kız kardeşlerinin hepsini dolaşıp hasret gidermiş. Büyük kız kardeşinde konukken bir şey dikkatini çekmiş. Bu kız kardeşler ve erkek kardeşler yani damatlar ve gelinler birbirleriyle görüşmüyorlarmış, birbirlerine gidip gelmiyorlarmış,

herbiri ayrı bir evde kendi başına yaşıyormuş. Habjın geldiği ülkenin nasıl bir yer olduğunu bilmiyormuş, yer yarılmış kendisi de yerin dibine düşmüş, düşünüp duruyormuş, bir süredir büyük damadın yanındaymış ve kız kardeşlerinin bir araya geldiğini hiç görmemiş, damadına da epey alışmış, konuk severliklerinden memnun kalmış. Bir gün damadına sormuş.

"Siz erkek kardeşler birbirinizle görüşmüyorsunuz bunu anladım ama karılarınızı neden birbirleriyle görüştürmüyorsunuz?" demiş.

"Karılarımız birbirleriyle görüşmeye başlarsa aramıza nifak sokarlar, onun için görüştürmüyoruz." demiş dev.

"Anladım." demiş Habjın, damadında epeyce kalmış, artık gideceğim dese, damatları bırakacakmış, tutacak halleri yokmuş ama nasıl gideceğini bilmiyormuş.

Bir gün canı iyice sıkılmış ve büyük kız kardeşine, artık gitmek istediğini söylemiş. Kız kardeşi:

"Ağabey, sen artık damatlarına, 'Gitmek istiyorum, sizleri doyasya gördüm.' dersen, damatlarının hepsi birden sana armağanlar vermek isteyecekler, koyun, keçi, yulku, davar, sürü sepet ne istersen esirgemeyecekler, ne istediğini soracaklar. Sana sürü verirlerse gidemez burada kalırsın, sana teklif edecekleri hiçbir şeyi kabul etme, çok ısrar ederlerse Şaheslam adında bir atları var, sadece onu iste, başka bir şey isteme. Onu da kolay kolay vermezler; ama sen kayın biraderleri olduğun için seni kıramazlar. Şaheslam denen atı yulku'nun içinde hemen fark edersin, o bütün atların hepsinden farklı, sana verirlerse bindiğin anda atın başka bir şekle büründüğünü göreceksin, bu at müthiş dedikleri cinsten olduğu için, at ne derse o oluyor." demiş Habjın'ın büyük kız kardeşi.

"Olur ne demek istediğini anladım." demiş Habjın. O gece damadı gelince:

"Artık kız kardeşlerimi ve damatlarımı doyasya gördüm, yarın gideceğim." demiş Habjın.

"Oh, bizi ziyarete gelen biricik kayınbiraderimize bir hediye vermeden nasıl göndeririz?" demiş damatlar, her biri harekete geçmiş, biri yüz adet koyun getirmiş, öbürü iki yüz davar, diğeri üç yüz sürü, ayrıca ne istersen veririz." demişler.

Ama Habjın damatlarının getirdiği sürünün ve paranın hiç

birini kabul etmemiş.

"Bunları ne yapacağım, nereye götüreceğim, ben daha nerede olduğumu ve nereye gideceğimi bile bilemiyorum. Bu kadar sürüyü nasıl götürebilirim, zaten ben bunun için gelmedim." demiş Habjın.

"Olur mu öyle şey, biricik kayın biraderimiz bizi ziyarete gelmiş elini boş mu göndereceğiz? Bir şey vermezsek olmaz, kendimize kıyarız." demiş devler.

"Eh o zaman bir at verirsiniz yeter!" demiş Habjın.

"Aa! Tabi veririz, nasıl vermeyiz." demişler.

"O zaman şu Şaheslam adındaki atınızı verin, başka bir şey istemem." demiş Habjın.

Habjın böyle söyleyince damatlar birbirlerine bakmış. Kayın biraderlerinin söylediği pek hoşlarına gitmemiş; ama ne yapacaklar, vermek zorundaymışlar.

"Ne yapacağını biliyor musun?" demişler.

"Bilmiyorum." demiş Habjın.

"Biz bunu sana vermesine vereceğiz, biricik kayınbiraderimiz olarak konuk geldiğine göre onu senden esirgemeyeceğiz, seni bir ata değişecek değiliz; ama bu at seni perişan eder diye korkuyoruz, başına bir hal gelirse bizi suçlama, bize kusur bulma." demiş damatlar.

"Niye bana zarar versin ki bu at?" demiş Habjın, damatlarının uyarısına şaşırarak.

"Şaheslam'ın şöyle bir özelliği var, bir ayıp işlerse ya seni öldürür ya da kendini, ne olursa olsun bu at mahcup olmamalı." demiş damatlar.

"Onu nasıl mahcup edebilirim ki?" demiş Habjın.

"Şöyle; kendisinden daha güçlü bir şeyle karşılaşır ve onu yenemezse çok utanır, utancından ya seni öldürür ya da senin onu öldürmeni ister." demişler.

"Başıma ne gelirse gelsin verirsiniz onu götüreceğim, yoksa sizden başka hiçbir şey almayacağım." demiş Habjın.

Israr edince devler gidip Şaheslam'ı getirmişler, üzerine eyer vurup kayın biraderlerine vermişler. Şaheslam uçan bir atmış, raş dedikleri cinstenmiş. Adını söyleyip kamçıyı gösterdiğinde *"Beni şuraya götür!"* dediğin yere götürüyormuş.

Habjin *Şaheslam*'a binmiş, damatlarına "*Hoşcakalın!*" deyip ayrılmış, sonra atıyla konuşmuş.

"*Şaheslam! Abaapsı, damatlarımın dediği doğruysa, beni toprağın dibine sokan demir kır atın yanına götür beni!*" deyip kamçısını göstermiş.

Kamçısını havada şaklatınca *Şaheslam* uçmuş. Nasıl olduğunu anlamadan daha önce konakladığı armut ağacının altına gelmiş. Delikten çıkınca daha önce gördüğü demir kır atın kızılbaş ormanından çıkıp, biraz ötedeki küçük; ama çok güzel bir bahçede otladığını görmüş.

"*Şimdi senin ocağını söndürürüm ben, artık tamam!*" diye demir kır atı yakalamaya çalışmış. Demir kır at ise kinlenmiş ve Habjin'i unutmamış. Gidip demir kır ata iyice yaklaşmış, döndürmüştü, döndürmüştü, ama yine yakalayamamış, canavar yiyesice, "*kırr, kırr!..*" diye soluyormuş, bir türlü yakalayamıyormuş; ama peşini de bırakmıyormuş sonunda, rahat vermeyince demir kır at uçmuş, *Şaheslam* da peşinden uçmuş, demir kır at uçarken bir şatoya girip kaybolmuş.

Demir kır atın şatoda kaybolduğunu görünce.

"*Dur !..*" demiş Habjin, *Şaheslam*'ı durdurmuş. *Şaheslam*'dan inen Habjin şatoyu yaya olarak dolaşmaya başlamış, şatonun avlusu insanla doluymuş, avluya sığmıyorlarmış.

Meğer burada Gunda-Pışdza adında güzel bir kız yaşıyormuş ve şatodan girip çıkarken demir kır at kılığına giriyormuş. Habjin şatonun içindeki kristal köşke girince muhteşem güzellikte bir genç kızın oturduğunu görmüş. Habjin'in demir kır at diye peşine düştüğü at aslında güzel bir kızmış, öyle güzel, şeffaf beyaz tenli, muhteşem yüzlü bir kız dünyada yokmuş, varsa da, daha kimse görmemiş. Devler kızın peşine düşmüş; ama onu yakalayamamışlar. Şimdi avluya toplananlar onu görmek, onunla evlenmek isteyenlermiş. Ona ulaşmak kolay bir iş değilmiş. Habjin büyük bir cesaretle.

"*İyi günler !*" deyip kalabalığın arasına girmiş. Onlar da.

"*İyi günler!*" demişler.

Şaheslam buraya gelince kendini kötü bir at kılığına sokmuş. Habjin üstüne binince at şekil değiştiriyor, bambaşka bir at olup

ıkıyormuş. Başka zaman *çabaa* dedikleri uyuz bir at oluyormuş. Habjin'i gören kalabalık.

"*Nereli, nereli?*" diye birbirlerine sormaya başlamışlar; ama kim olduğunu bir türlü anlayamamışlar.

"*Bu kadar insan ne amaçla buraya toplandı?*" demiş Habjin.

"*Gunda Pışdza adında bir kraliçe var burada, onu görmek isteyenler altın veriyorlar; ama bu güne kadar onu gören kimse olmadı, biz de onu görmeye geldik, wihatski hatseyt, onu bir türlü göremedik, utanıp yanına gidemeyenler de çok, onu görmek cesaret istiyor.*" demişler.

"*Öyle mi?*" demiş Habjin.

"*Evet öyle.*" demişler.

"*Öyleyse, Gunda Pışdza diye hepinizin bayıldığı kızı şu balkona çıkarırsam, utanıp göremeyenler de görür, utanmadan yanına gitmek isteyenler de görür, yani ben de görürüm, şu balkona çıksa olur mu?*" demiş Habjin.

"*Soralım, olup olmayacağını görürüz,*" demiş bunu duyanlar.

Onun sarayda nedimleri varmış, onlara haber göndermişler.

"*Böyle böyle Gunda Pışdza'yı görmeye gelenler onun yanına gitmeye cesaret edemiyorlar, şu balkona çıksa da herkes görse.*" demişler.

"*Peki, isteğinizi ona iletiriz.*" demiş saray nedimleri ve durumu Gunda Pışdza'ya bildirmişler, o da kabul etmiş ve sütkardeşlerini yanına alıp balkona çıkmış.

Balkona gelip durmuş; ama ne duruş, muhteşem bir görüntüymüş, ay gibi aydınlık, güneş gibi parlakmış. Balkona çıkar çıkmaz şatonun avlusuna bakmış ve *Şaheslam*'ın bağlı olduğu yeri görmüş. Hemen anlamış, bu at kendisinin peşinde olan delikanlının atıymış.

"*O bağlı, ben ise saray balkonunda oturuyorum.*" demiş.

O anda Habjin sessizce kalabalığın arasından sıyrılmış, gidip gizlice *Şaheslam*'a binmiş.

"*Aa, abaapsı, Şaheslam, wan lıxı dast,* işte seni tam da bu gün için istiyorum.*" demiş, kırbacını olanca gücüyle havada savurmuş, korkuluk morkuluk hiçbir şey bırakmadan yıkıp dökerek Gunda

Pışdza'nın yanına çıkmış.

Gunda'yı yakaladığı gibi kolunun altına kıştırıp koşmuş, "es wıtsalar gi wıtsa" yani "git gidebildiğin kadar" dedikleri gibi uçup gitmiş. Kapı mapı hiç bir engel tanımamış, kaybolup gitmiş. O yandan avluda toplanan kalabalık ağzı açık öylece kalmış. Habjin Gunda Pışdza'yı kucaklayıp kaçırmış. Deniz kıyısını takip ederek gidiyorlarmış, sonunda atı da kendisi de yorulmuş, biraz dinlenmek, biraz da açlık ve susuzluklarını gidermek istemişler. Habjin attan inmiş, Gunda Pışdza atın önündeymiş onu da kucaklayıp indirip sahile oturtmuş, Şaheslam'ı bağlamış, kendisi de bir su dökmek için uzaklaşmış.

Devin "Kaahir" adında üç ayaklı başka bir atı varmış, arada bir deniz kıyısına inermiş, dev de Kaahir'e binip deniz kıyısında gezinirmiş. Bir gün denizin üstünde uçup dolaşırlarken kıyıda duran Gunda Pışdza'yı görmüşler, tek başına dikiliyormuş, güzelliği denizin ortasına kadar yansıyor, çevreyi pırıl pırıl aydınlatıyormuş.

Dev eskiden beri Gunda Pışdza'nın peşinde olanlardan biriymiş, şimdi onu böyle yapayalnız görünce, "Fırsat bu fırsat" demiş. Daha önce de bir fırsatını yakalayıp Gunda'yı götürmek istemiş; ama becerememiş, atı Kaahir'e vurup denizin üstünden süzölmüş, denizi aşır Gunda Pışdza'nın olduğu yere gelmiş onu kaptığı gibi uçmuş, "es wıtsaalar gi wıtsa" "git gidebildiğin kadar" diye denizin üstünde süzölüp kaybolmuş.

Şaheslam durduğu yerde avazı çıktığı kadar bağırmış, yularını koparmış, devin peşinden koşmuş, devin atı denizin üstünde uçup gidiyormuş Şaheslam da yüzerek onun peşinden gidiyormuş.

Habjin geri dönünce, Gunda Pışdza'nın yerinde yeller estiğini görmüş, bul bulabilirsen. Şaheslam denizin ortasına ulaşmış, yorulmuş ve geri dönmüş, kıyıya doğru yüzmüş, Şaheslam yenik düşmüş, çok mahcupmuş, kaçırıp getirdiği dünyalar güzeli kızı dev elinden kapmış, çok üzölmüş, çok utanmış.

"Şimdi, ben mi seni öldüreyim, yoksa sen mi beni öldürürsün?" diye sormuş, Habjin'a.

Habjin ne yapacağını bilememiş sağa sola koşturmuş çırpınıp durmuş, atı kendisini öldürse yaşamı sona erecekmiş, kendisi atı öldürse öteye nasıl gidecekmiş, onca yolu nasıl aşacakmış, bütün

vücudunu ateş basmış.

"Hay wanacalbeyt, Şaheslam, abaapsı beni öldürme, beni neden öldürüyorsun, Gunda Pışdza'yı dev kaçırdıysa bunun ayıbı bana ait, sen niçin üzölüyorsun?" demiş Habjin.

"Hayır bana ait, ben böyle bir ayıpla yaşayamam, ya sen beni öldür ya da ben seni!" demiş Şaheslam.

"Ey bizi yaratan ulu tanrı, her şeyin üstesinden gelen güç, ben kalbimdeki ve kafamdaki amacıma ulaşınca kadar atıma bir şey olmasın, çürümesin, onu öldürdüğüm günkü gibi diri kalsın!" demiş.

Habjin atı Şaheslam'ı deniz kıyısına indirip, vurup öldürmüş. Sonra sahildeki kumu eşeyerek atının sığacağı derinlikte bir çukur kazıp içine gömmüş, üstünü kumla kapatmış, kendisi de kıyı boyunca yürümeye başlamış.

O an Habjin, düşman başına alev almış gibiymiş, Gunda Pışdza'yı kaptırmış, atını da öldürüp sahilde kumların içine gömmüş.

Kendinden nefret ederek deniz kıyısını takip edip gidiyormuş, gide gide viran bir yere varmış, viranede küçük bir kulübe varmış, çok yorgunmuş, kulübeye girmiş, girince yaşlı bir kadın görmüş, kadın yaşlı bir tanrıçaymış.

"Hay nanxeyt, kimsin sen evlat, neden geldin buraya?" demiş yaşlı tanrıça.

Habjin başına gelenleri yaşlı kadına anlatmış.

"Ayy wanacalbeyt nanxeyt, pek büyük felakete uğramışsın, başına gelmedik felaket kalmamış, yaşlılığın kötü geçecek desene." demiş yaşlı tanrıça.

"Artık ne yapmalıyım, hiçbir çarem yok mu?" demiş Habjin.

"Çaren var, senin Gunda Pışdza'nı kaçırıp adamın üçayaklı bir atı var. Şu an Gunda Pışdza'nın bir dev tarafından kaçırıldığını bütün Abhazyaya duymuş, dev ise halâ uyuyor, bu at üçayaklı bir kısrağın dört ayaklı olsaydı daha güçlü olurdu, devin kendisi bile kısrağın başını tutamaz, bu atın en önemli özelliği her cumartesi deniz kıyısına yüzerek geliyor olmasıdır, oraya gelip doğurur, yalnız doğurduğu tayları bir şey kapıp götürüyor. Önümüzdeki cumartesi tekrar buraya gelip doğuracak, doğurduğunda sen yavrusunu yakala o

seni devin olduğu yere götürür.” demiş yaşlı tanrıça.

“Peki, onun durduğu yeri nasıl bileceğim?” demiş Habjin.

“Hemen şurada kıyıya çıkıyor, karaya ayak bastığı anda kişnemeye başlıyor, kişnemeye başlayınca git, korkunç köpekler onun peşindeler, kısarak doğurur doğuramaz yavrusunu bu korkunç köpekler yedirmeden sen kap, yakalarsan seni alıp hemen devin olduğu yere götürür.” demiş yaşlı tanrıça.

“Çok güzel, harika!..”

Habjin yaşlı tanrıçanın yanından ayrılıp söylediği kıyıya varmış, kılıcını çekip beklemeye başlamış.

Beklerken cumartesi sabahı *Kaahir* adındaki o üç ayaklı kısarak kişneyerek deniz kıyısına gelmiş, sudan çıkıp kumsala ayak basmış. Kumların içine oturup doğurmuş, tam o sırada korkunç köpekler tepesine üşüşmüş, etrafını sarmış. Habjin onlara dalıp hepsini kovalamış, kısarak ve tayın yanına o korkunç köpekleri yanaştırmamış, hemen atlayıp tayı yakalamış, tayın boynuna elini dolayıp sımsıkı tutmuş.

“Aa, abaapsı, öğlene kadar annemin sütünü emmeme izin ver, öğleden sonra gelir senin olurum, söz veriyorum çünkü benim hayatımı sen kurtardın, nasıl olsa elindeyim öğleye kadar süt emersem iyice güçlenirim.” demiş tay.

Tay böyle söyleyince Habjin onu salmış, tay anasının yanına gitmiş, öğlene kadar emmiş öğleden sonra insan binecek kadar büyümüş. Habjin tayı dört ayaklı bırakmış, üstüne binip devin olduğu yere gitmiş.

Gidince, hemen devin evine girmemiş, evdekilerin su aldığı bir pınarın başına oturmuş, dev uyuyormuş, fakat devin evinde yardımcılar varmış, küçük bir kız su getirmek üzere suyun başına gelmiş. Habjin kızı yakalayıp tutmuş.

“Ne istiyorsun?” demiş kız.

“Bu suyu kime götürüyorsun?” demiş Habjin.

“Dev, Gunda Pışdza’yı gelin getirmiş, Gunda Pışdza öğlenleri su içiyor, ona su götürüyorum.” demiş küçük kız.

Habjin’in bir yüzüğü varmış, ona Gunda Pışdza vermiş, o da yüzüğü küçük kıza vermiş.

“Bunu alıp götür ve Gunda’ya su verirken bu yüzüğü bardağın içine at; ama benim verdiğimi sakın söyleme, benim verdiğimi söylersen seni öldürürüm.” demiş Habjin.

Gunda Pışdza yüzüğü görürse buraya gelmemelik etmez diye, düşünmüş Habjin.

“Olur!” demiş, küçük kız. Yüzüğü alıp gitmiş, gidince Gunda Pışdza’ya su verirken yüzüğü bardağın içine atmış. Gunda yüzüğü görünce çok şaşırılmış.

“Suya gittiğinde kimi gördün?” diye sormuş Gunda Pışdza, küçük kıza.

“Kimseyi görmedim!” demiş kız.

“Kimseyi görmemiş olamazsın, kimi gördüysen hemen bana söylemelisin?” demiş.

“Hayır kimseyi görmedim!” demiş küçük kız.

“Öyleyse neler olup bittiğini kendi gözlerimle göreceğim,” demiş Gunda Pışdza, suyun başına gitmiş. Gidince Habjin’i orada beklerken görmüş.

“Wanacalbeyt, ne oldu sana, neredeydin?” diye sormuş.

“Nerede miydim? Nerede olduğumu bir bilsen, başıma gelecekler varmış, böyle böyle oldu, beni buraya üçayaklı bir kısrağın tayı getirdi.” demiş Habjin.

“Peki o zaman şimdi ne yapacağız?” demiş Gunda.

“Ne yapacağımızı bilmiyorum, nerede o dev?”

“Uyuyor.”

“Gözü ve ruhu nerede?”

“Gözü ve ruhu nerededir nereden bileyim?” demiş Gunda.

“Gidip öğren!” demiş Habjin.

Gunda Pışdza geri eve dönmüş.

“Beni getiren devin gözü ve ruhu nerede?” diye sormuş çevresindekilere.

Onu getiren devin tek gözü varmış.

“Devin gözü ve ruhu şu sütunun içinde.” demiş bazı şakacılar.

Gunda Pışdza bunu duyunca, Habjin’in yanına gitmiş.

"Devin ruhu ve gözü neredeymiş, öğrendin mi?" demiş Habjın.

"Sütunun içindeymiş." demiş Gunda da.

"O yalan, boş laf!" demiş Habjın.

Habjın böyle söyleyince, Gunda Pışdza geri dönmüş. Devlin gözü ve ruhu içindedir, dedikleri sütunun yanına yatağını iyice yaklaştırıp oturmuş, kollarını sütuna dolayıp onu okşamaya başlamış, onu seviyormuş gibi yapmış. Onun böyle yaptığını gören hizmetçiler deviyandırmış.

"Hay wara wanacalbeyt, getirdiğin gelin Gunda Pışdza seni ne kadar seviyor biliyor musun?" demişler.

"Nasıl yani?" demiş dev.

"Nasıl olacak, beni getiren devin gözü ve ruhu nerede diye sormuş biz de şu sütunun içinde dedik, öyle söyleyince Gunda yatağını sütuna yaklaştırdı ve kollarını sütuna dolayıp onu okşamaya başladı, orada oturuyor git de bak!" demişler.

Onlar öyle söyleyince dev homurdanarak Gunda Pışdza'nın yanına gitmiş.

"Alık alık şeyler yapıyorsun, bu soytarılardan söylediğini doğru mu sandın? Yoksa sen bir ahmak mısın, ben gözümü ve ruhumu ulu ortada herkesin göreceği bir yerde bırakır mıyım?" demiş dev.

"Öyleyse nerede?" demiş Gunda Pışdza.

"Ak bir denizin altında bir gulşap var, o gulşapın içinde bir dağ keçisi var, o dağ keçisinin içinde bir tavşan var, tavşanın içinde de küçük bir testi var, benim gözüm ve ruhum o küçük testinin içinde." demiş dev.

Gunda Pışdza bunları duyunca gizlice Habjın'ın oturduğu yere gitmiş.

"Ne oldu ne öğrendin?" demiş Habjın.

"Öğrendim, Ak denizin altında bir gulşap varmış, gulşapın içinde dağ keçisi, dağ keçisinin içinde tavşan, tavşanın içinde küçük bir testi varmış, devin gözü ve ruhu bu testinin içindeymiş." demiş.

Dört ayaklı tay Habjın'ın imiş ya, artık Habjın ne derse onu yapıyormuş, devin gözünün ve ruhunun nerede olduğunu da biliyormuş.

"Hey dört ayak wanacalbeyt, başıma gelenleri biliyorsun, seninle

Akdeniz'in altına gidebilir miyiz?" demiş Habjın atına.

"Oh! Nasıl gidemeyiz, hemen şimdi gideriz." demiş dört ayak.

At böyle söyleyince Habjın hop diye atına binmiş, basıp gitmişler, Akdeniz nerededir bilmem, orada tanrılar oturuyormuş, Habjın'ın bindiği at burayı biliyormuş ki Habjını uçurup oraya götürmüş.

Bu Akdeniz'in kıyısında bir hükümdar varmış, devin gözünü ve ruhunu içinde taşıyan gulşap her sabah denizden çıkıp hükümdarın adamlarını birer birer alıp götürüyormuş, halkın yanına tak etmiş; ama bir çare bulamamışlar, gulşap geldikçe top tüfek ne bulduysalar saldırmışlar, fakat onu öldürememişler. Her gelişinde aralarından birini alıp gidiyormuş. Bir türlü başa çıkamıyorlarmış, o kadar büyük, o kadar kötü bir gulşapmış.

Habjın sonunda atıyla bu hükümdarın yaşadığı yere gitmiş, gittiği günün ertesi Cumartesi imiş. Halk yine hazırlanıyormuş, deniz kıyısına doğru toplanmaya başlamışlar, önceden gelip bekleyenler de varmış, Habjın onların yanına gitmiş aralarına girip dikilmiş.

"Ne oldu size, niye toplandınız?" diye sormuş Habjın kalabalığa.

"Ne olacak, her sabah bir gulşap denizden çıkıp buraya geliyor, her gelişinde bir kişiyi alıp götürüyor, ateş ediyoruz, ateş ediyoruz; ama bir türlü öldüremiyoruz. Yine de alacağını alıp gidiyor, bıktık usandık artık." demişler.

"Onu ben öldürürüm, yalnız siz bu tarafa gelmeyin, sadece nasıl ve nereden çıktığını söyleyin, denizden çıkar çıkmaz, ben onu öldüreceğim." demiş Habjın.

"Sakın ha, ocağın söner, ne söylüyorsun sen, delirdin mi, sen onu öldürebilecek durumda mısın ki? Kızdırırsan hepimizi birden yok eder!" demişler.

"Her zaman bir kişi alıp gitmiyor mu?" demiş.

"Evet, her gelişinde bir kişi alıyor." demişler.

"O halde ben onu tek başıma öldürebilirim öldürürüm, öldüremezsem beni alıp gider, şimdilik sizin sıranızı ben alayım, nasıl olsa bugün için kaybedeceğiniz bir şey yok, ayrıca elimden ne gelir onu da görmüş olursunuz." demiş Habjın.

"Olmaz böyle şey." demişler; ama sonunda razı olmuşlar.

Habjin'in kılıcına kıl düşse ikiye bölünürmüş, o kadar keskinmiş, kılıcını alıp gulşapın çıkacağı yere gitmiş. Kılıcın kınından çıkarıp hazır vaziyette tutup beklerken denizden gümbür gümbür gürültüler gelmeye başlamış, ha şimdi, ha biraz sonra derken gulşap hart diye denizden çıkıp kendini kıyıya atmış. Habjin onu görür görmez kılıcını olanca gücüyle çekip gulşapın kafasına vurmuş; ama kafasını uçuramamış, sadece biraz bükmüş, gulşap yeniden denize atlayıp geri gitmiş.

"Bu gün böyle oldu ama yarın sabah beyaz karaman kuzunun küçük yağlı kuyruğunu yiyip geleceğim, bak gör sana neler edeceğim." demiş Habjin'a gulşap, meydan okuyup geri denize girmiş.

Habjin gulşap'ı yaralayıp geri gönderince, halkı Habjin'i üstünde tutmuş, öldürememiş; ama en azından bir kişiyi kurtarmış. Buna sevinen halk onu alıp hükümdarlarına götürmüşler. Hükümdar da memnun olup onu iyi karşılamış. Hükümdarın üç kızı varmış.

"Kızlarımdan hangisini beğenirsen işaret et; sana vereceğim." demiş hükümdar.

"Hayır, wanacalbeyt kızlarının hayrını göresin, ben kimseyi istemiyorum." demiş Habjin. Başkasını istemiyormuş, onun tek istediği Gunda Pışdza imiş.

Hükümdarın kızlarından birini o gece Habjin'in yanında yatırmışlar; ama Habjin ona dokunmamış hatta o tarafa dönmemiş bile.

O gece sabaha kadar oradaymış, sabah gün doğmadan hazırlanmış, deniz kıyısına gidip durmuş, derken gulşap denizi yararcasına ortaya çıkmış, beyaz karaman kuzunun küçük yağlı kuyruğunu yemişti ya, kendine gelmiş gulşap, tam sudan çıkarken Habjin kılıcını olanca gücüyle savurup gulşapın kafasını uçurmuş. Sonra kestiği yere hemen kum dökmüş. Gulşap'ın uçan kafası denize düşüp kaybolmuş, kuyruğu ve gövdesi kıyıda kalmış. Gulşapın karnını yarınca bir dağ keçisi fırlamış, dağ keçisini yakalayıp karnını yarınca içinden bir tavşan fırlamış, tavşanı yakalayıp karnını yarınca küçük bir testi çıkmış, küçük testiyle kaptığı gibi cebine koymuş.

Toplanan kalabalık pek sevinmiş, kendilerini kurtaran Habjin'a

parçaları vermişler; "Dile bizden ne dilersin." demişler; ama o hiç bir şey istememiş hemen geri dönmüş.

"Hay wanacalbeyt nereye gidiyorsun?" demişler

"Nereye gideceğim, geldiğim yere gidiyorum!" demiş

"Wınan wanacalbeyt bizi yiyen gulşapı öldürdün gidiyorsun, biz de sana bir şeyler yapmak isteriz, senin için hiçbir şey esirgemeyiz." demişler

"Ben sizden hiçbir şey istemiyorum, şu gulşapı öldürmek istiyordum öldürdüm." demiş Habjin.

O artık istediğine sahip olmuş, alacağını almış cebine koymuş. Kalabalık ise bundan habersizmiş, nereden bilecekler.

Habjin'in dört ayaklı atı en iyi dostuymuş, ona binip "Hoşça kalın!" demiş, oradakilerle vedalaşıp denizin üstünden süzülerek uzaklaşmış. Gunda Pışdza'nın olduğu yere ulaştınca, gidip daha önce görüştükleri suyun başına gelmiş, Gunda da oraya gelmiş.

"Wanacalbeyt, gittiğin yerde ne yaptın?" demiş Gunda.

"Ne yaptığımı sonra anlatırım, şimdi acele et, gidip üçayaklı atı getir!" demiş Habjin.

Gunda Habjin'in sözlerini ikiletmemiş, hemen gidip üçayaklıyı getirmiş. Habjin dört ayaklıya, Gunda da üçayaklıya binmiş, ikisi de denizin üstünde yan yana süzülerek gidiyorlarmış.

"Wa, wara wanacalbeyt, şimdi beraber gidiyoruz; ama şu benim peşimden geldiğin zaman bindiğin at nerede?" demiş Gunda Pışdza.

O at Gunda'yı pek korkutmuştu ya, onu hiç unutamiyormuş.

"Ah zavallı onu öldürdüm." demiş Habjin.

"Nasıl öldürdün?"

"Dev seni benden kaçırınca atım deve yetişemedi, çok utandı, onu öldürmek zorunda kaldım ve öldürdüm. Tanrı onun günahını bana yüklemesin!" demiş Habjin.

"Atını öldürdüğün yere bizi götürmelisin, atın ölüsünü görmem gerek" demiş Gunda Pışdza.

Şaheslam bir deniz kıyısında gömülüymüş; ama nerede gömülüymüş hatırlayamıyormuş, ondan sonra kaç yere gitmiş, hatırlanacak gibi değilmiş. Yalnız bindiği at cesedin nerede

olduğunu biliyormuş, alıp onu oraya götürmüş.

"Hemen şimdi çıkar atın cesedini!" demiş Gunda Pışdza.

Habjin inip Şaheslam'ı gömülü olduğu yerden çıkarmış boynundan kanlar fışkırıyormuş. Doğduğu gündeki kadar diri ve canlıymış, hemen ayağa fırlayacak gibiymiş.

"Şaheslam wanacalbeyt, dünyaya geldiğinden beri ayıp almamıştın, tanrı seni eskisi gibi canlı ve başarılı kılsın!" demiş Gunda Pışdza gidip atın alnından öpmüş.

Gunda Pışdza'nın dileği olmuş, Şaheslam yattığı yerden kıpırdamaya başlamış. Gunda Pışdza tekrar dua edip toprağı öpünce Şaheslam kişneyerek ayağa kalkmış. Kalktığı gibi üçayağa bir tekme atıp onu un ufak etmiş.

Habjin'in karısı Gunda Pışdza'yı Şaheslam'a bindirmiş, kendisi de dört ayağa binip hep beraber eve gelmişler, düğün yapmışlar, yiyip içmişler, ben de oradaydım, bugün çıkıp bu tarafa geldim.

Demir Kurt

Aynarji diye biri varmış, çok iyi bir demirciymiş. Onun elinden gelmeyen bir şey yokmuş. Bir gün bu Aynarji yapacak iş bulamamış. Hava da kötüymüş, yağmur yağıyormuş. Canı sıkılarak demirhanede otururken, aklına kim soktu sen bil, demirden bir kurt yapmak istemiş, demiri kurt biçiminde şekillendirmiş ve bahçeye çıkarmış, tanrılar inip Aynarji'in yaptığı demir kurda can vermişler, o da fırlayıp insanlara dalmış, hepsinden önce de kendisini yapan Aynarji'yi yemiş. Böylece önüne geleni yemeye başlamış, kimse başa çıkamıyormuş. Kılıç kesmiyor, ok delmiyormuş. İnsanların başına bela olup çıkmış.

Derken bütün köyü yok etmiş. Sadece bir karı koca kalmış. Bu karı koca kurt gelirse bizi de yer, bari çocuklarımızı ona yedirmeyelim demişler. Bir oğulları bir de kızları varmış. Evlerinin bahçesine kuyu kazmışlar. Çocuklarının yiyecek ve içeceğini hazırlamışlar, çocukları oraya saklamışlar, üstüne toprak örtüp kapatmışlar.

Derken, kurt gelip çocukların annesini ve babasını yemiş. Kurt doyasıya yiyip içince eve uzanıp yatmış, yattığı yerde o çocukların kokusunu almış. Gidip onları saklı olduğu kuyudan çıkarmış, o zaman yeterince tok olduğundan çocukları hemen yememiş, onlarla oynamaya başlamış. Çocuklar da ne yapsın etraflarında hiç insan kalmadığından kurtla oynamaya başlamışlar, böyle oynarlarken yanlarından geçen büyük bir ırmağa gelmişler, demir kurt suya giremiyormuş, girse de yüzemiyormuş, demir olduğu

için dibe çöküyormuş. Çocuklar gidip ırmak kıyısında oynamaya başlamışlar. Kurt da yanlarında boylu boyunca uzanıyormuş. Derken karşıda üç avcı kardeş belirmiş, kendilerine doğru bakmaya başlamışlar. Bunlar büyük avcıymış, onlar gibi keskin nişancı yokmuş, karşıdan bakınca kocaman bir kurdun su kenarına uzanıp yattığını görmüşler, yanında küçük bir kız ve erkek çocuğu varmış ve kendi kendilerine oynuyorlarmış.

"Meh, abaakua, şu çok bahsedilen, öte yakadaki insanları yiyip bitiren kurt orada yatıyor, bu tarafa yüzüp geçemez. Ama uyanırsanız çocukları yer, bir çare bulup bu çocukları ondan kurtaralım, kapıp bu tarafa getirelim." demiş kardeşlerden biri.

"Tamam, ben giderim, bakalım başarabilecek miyim?" demiş büyükleri.

"Hayır, sen gitme, başına bir hal gelebilir, en iyisi ben gideyim." demiş ortancaları.

"İkiniz de burada beni bekleyin, ben gideyim, bakalım ben başaracak mıyım?" demiş küçükleri.

Bunlar böyle sen ben diye epey tartışmışlar. Sonunda büyük ağırlığını koyup gitmeye karar vermiş. Hemen suya atlayıp karşı kıyıya yüzmüş, çocukların ikisini de kollarının arasına alıp suya atlamak üzere iken, kurt bunu fark etmiş ve adama saldırıp ikiye bölmüş, sonra oturup adamı kütür kütür yemiş.

"Aa, abaapsı, ağabeyimiz öldü. Kör olası kurt ağabeyimizi yedi, onun öldüğü yerde ben de öleceğim." diye ortanca da yüzüp karşıya geçmiş, çocukları koltuğunun altına sıkıştırıp tam suya atlayacakken, kurt onu da kaptığı gibi ikiye bölüp yemiş.

"Vay namussuz kurt ağabeylerimi yedi, artık tek başıma burada ne yapacağım, ben de gidip kendimi yedireyim, belli olmaz belki kendimi ve çocukları kurtarırım." diye küçük avcı da suya atlayıp karşıya geçmiş. Kurt ağabeylerini yediğinden tıka basa tokmuş, uzanmış yatıyormuş. O uyurken sessizce çocukları alıp koltuğunun arasına sıkıştırmış, suya atlamış tam suyu geçmek üzereyken kurt fark etmiş; ama suya giremediği için homurdanarak karşı kıyıda kalmış.

Avcı çocukları sağ salim kurtarmış, onları yanında görünce ağabeylerim ölmedi demiş, sevinip hemen ava gitmiş ne kadar av hayvanı varsa yakalayıp getirmiş, çocukları kemik iliği ile beslemiş.

Kız çok güzel bir genç kız olmuş, oğlan da değme delikanlı olup yetişmiş. Kendisi zaten hep avlanıp duruyormuş, ormanın içindeymiş, delikanlıyı kendisi gibi iyi bir avcı yapmış. İkisi birden ormana gidip bolca hayvan avlayıp eve getiriyorlarmış, kız ise evde kalıyormuş.

Epey zaman sonra, bu kâfir kız nereden aklına geldi sen bil, küçükken ağabeyi ile birlikte bir kurt tarafından kaçırıldığını, kendilerini şimdi evinde oturdukları avcının kurtardığını anımsamış. Kurttan kurtarıldıkları yolu bulup doğru akarsuyun başına gitmiş. Karşıya bakınca kurdu görmüş, kurt da kızı fark etmiş.

"Geldin mi?" demiş kurt.

"Evet, geldim!" demiş kız.

"Aa, abaapsı beni yüzdürürsen sen yüzdürürsün, yoksa ben tek başıma yüzemem." demiş kurt.

"Nasıl yüzdürebilirim seni, çaresi nedir?" demiş yok olası kız.

"Çaresi şu, benim boyumda bir ayna getirip suyun üstüne atarsan ben de üstüne binip karşıya geçerim. Seni büyüten adamın yanına git; 'siz ağabeyimle beraber her gün ava gidiyorsunuz, bana bir boy aynası bulup getirin, siz avdan dönünceye kadar, ben aynaya bakar can sıkıntımı gideririm,' de. Aynayı kendin istiyormuşsun gibi söyle, kabul etmezse ısrar et, o dayanamayıp aynayı sana getirir, aynayı elde edince, alıp buraya gel, suyun üstüne bırak, aynanın üstüne binersem beni o tarafa geçirir." demiş kurt.

Boynu kopasica kız kurdun söylediğini kafasına koyup *"Peki!"* demiş, dönüp eve gelmiş. Akşam olunca kendisini büyüten avcıyla ağabeyi de avdan dönmüşler, gelince kızın suratını asık bulmuşlar.

"Hey evlat halini beğenmiyorum, ne oldu sana?" demiş onu büyüten adam.

"Ne olacak siz her gün ava gidiyorsunuz, ben akşama kadar evde tek başıma oturuyorum, canım sıkılıyor. Bir gün değil, iki gün değil, her gün böyle, bunun sonu yok, bıktım usandım artık." demiş kız.

"Peki, ne istiyorsun, ne yapalım sana?" diye sormuş avcı.

"Bari bakacağım bir ayna olsa onunla oyalanırdım, ağabeyimle beraber bana bir boy aynası getirmiş olsaydınız, siz ava gidince ben ona bakıp can sıkıntımı giderirdim" demiş kız.

“Aa, o kolay, gidip getirelim evlat” demiş onu büyüten avcı. Ne demek istediğini hemen anlamış; ama ona bir şey söylememiş, kızın ağabeyini alıp dışarı çıkmış.

“Evlat, sen artık çocuk değilsin, erkeksin, korkma bu kız kardeşini bizi öldürmeyi kafasına koydu. Bana ayna getirmelisiniz dediğini duydun, getirmezsek olmaz. Sana bir görev vereceğim bunu üşenmeden yap ve hiç korkma. Bu söylediğimi yaparsan sen kurtulursun. Ben gidip onun istediği gibi bir ayna getireceğim, sen söylediklerimi tam söylediğim gibi uygula, sonra aynayı kıza ver, yalnız dediklerimi yapmadan önce yalvarsa bile aynayı ona asla verme.” demiş avcı

“Peki, ne yapmam gerek?” demiş delikanlı.

“Yapman gereken şu, kalkıp beni öldüreceksin.” demiş kendisini ve kız kardeşini büyüten adam ve devam etmiş.

“Beni öldürdükten sonra etlerimi ziyan etmeden parçala, sonra kazana koyup haşla, toprağı kaz akşam üstü götürüp etlerimi toprağı göm, üstüne yamçıyı örtüp geri gel. Sabah oraya gittiğinde üç tane canlı göreceksin, üçünü de getirip besle. Senin avlayacağın avları onlar yakalayacak duruma gelince bu aynayı kız kardeşine ver, o zamana kadar verme.” demiş onları büyüten adam, sonra gidip kızın istediği aynayı getirmiş ve oğlana vermiş. Oğlan aynayı saklamış, kız kardeşine hemen vermemiş. Üstelik delikanlı, kız kardeşini ve kendisini büyüten adamı öldürmek istememiş.

“Seni nasıl öldürürüm, seni öldürecek kadar delirdim mi? Sen öldükten sonra ben ne işe yararım?” diye kendisini büyüten adamı öldürmemek için direnmiş, ama adam kabul etmiyormuş

“Senin de benim de artık başka çaremiz yok, ben yok olmayacağım, nereye gidersem gideyim sadece bu günkü anlamda öleceğim, ama senden uzak olmayacağım, sen korkma ve bana acıma, ne diyorsam onu yap” demiş avcı, fakat yine de delikanlı kendisini büyüten adamı kendi eliyle öldürmek istememiş.

“Sen beni öldürmeye kıyamadın, en iyisi ben kendimi öldüreyim, sen de bu deritten kurtul ve bundan sonra sadece söylediklerimi yap.” demiş avcı kafasına vurup kendini öldürmüştü.

Zavallı delikanlı ne yapacak, hüngür hüngür ağlamaya başlamış, bir taraftan da onun söylediklerini yapıyormuş. Önce onu parçalara ayırmış, sonra kazana koyup kaynatmış, daha sonra götürüp dediği şekilde gömmüş, yamçısını da üstüne örtmüştü, perişan bir halde eve dönmüş, gidip bir köşeye oturmuş. Ertesi sabah

aynınca kendisini büyüten adamı gömdüğü yere gitmiş, yamçıyı kaldırıncaya üç tane yavru tazı görmüş, pamuk gibi yumuşacıklarmış yamçıyı açıp tazı yavrularını içine sarmış ve onları alıp eve getirmiş güzelce beslemiş, onlar da büyüdükçe inanılmaz güzellikte birer tazı olmuşlar, her gün, her gece büyük bir hızla büyüyorlarmış. Bir iki ay içinde adamakıllı büyümüşler, delikanlı ava giderken onları da yanında götürüyormuş.

Onun söylediği doğru, ne olursa olsun beni büyüteni dinleyeceğim diye düşünmüş.

“Al artık ayna senin olsun.” demiş, aynayı götürüp ağlayarak oturan kız kardeşine vermiş. Ertesi gün delikanlı ava gidince kız aynayı alıp akarsu kıyısına girmiş, kurt da karşıda belirmiş, kız aynayı suyun üstüne bırakmış, kurt aynanın üstüne binip suyu geçmiş, kız kurdu alıp eve getirmiş. Eve gelince kurt:

“Ne yapacağını biliyor musun?” demiş kıza.

“Hayır, bilmiyorum.” demiş kız.

“Ağabeyinin köpekleri çok fena beni yerler, onun için şu eşiğin altını kaz ve beni oraya sakla, akşamüstü ağabeyin köpekleriyle birlikte eve dönünce eşikten geçerken ben onu yiyeceğim, sonra köpekler beni yerse yesin.” demiş kurt.

Kız kalkıp kurdun dediği gibi eşikte yer kazmış ve onu saklamış.

Akşamüstü ağabeyi gelince yanındaki tazılar hemen kurdun kokusunu almışlar ve havlamaya başlamışlar. Eve girip koklaya koklaya kurdun gizlendiği eşiğin üstüne oturmuşlar, delikanlı rahatça eşiği geçip içeri girmiş. Kız da:

“Şu köpekler hava karardığından beri gelip buraya oturmuş, bütün gecede buradaydılar.” diye beddualar okumuş köpekleri azarlamış, kovalamaya çalışmış.

“Vay kâfir imansız, sen köpekleri ne yapacaksın, sana bir zararları var mı?” diye ağabeyi de kızını azarlamış, tazıların oturduğu yere yiyecek götürüp bırakmış, tazılar sabaha kadar orada oturmuşlar.

Ertesi sabah delikanlı her zamanki gibi hazırlanmış, tazılarını da alıp ava gitmiş.

Kız kurtla baş başa kalınca kurt gizlendiği yerden çıkmış.

“Gördüğün gibi ağabeyinin köpekleri beni rahat bırakmıyor,

beni sakladığın yeri hemen buldular. Artık beni tam evin ortasında ocağın yanında bir yere gizlemelisin, ikimizin de başka çaresi yok demiş kurt.

Kurdun sözlerini ikiletmeyen kız, hemen kalkıp ocağın başında bir yer kazmış, kurdu götürüp oraya saklamış.

Akşamüstü ağabeyi tazılarını da alıp eve dönünce tazılar koklaya koklaya gelip evin içine dalmışlar ve gidip ocağın başına oturmuşlar, kurdu rahat bırakırlar mı hiç!..

Ertesi gün kız kurdu başka yere saklamış, ama nereye saklarsa saklasın tazılar kurdu hemen buluyorlarmış, kurdun bulunduğu yere oturup kurda nefes aldırıyorlarmış.

Bir gün kızın ağabeyi tazılarını alıp gidince kurtla kız baş başa oturup tazılardan kurtulmanın çaresini aramışlar.

"Ne yapacağını söyleyeyim!" demiş kurt.

"Efendim!" demiş kız,

"Şöyle şöyle bir dağda iki çarpışan kaya var, bu kayalar durmadan çarpışıyor; ama bazen birbirinden ayrılıyorlar, kayalar birbirinden ayrıldığında ağabeyin bunların arasından geçip gitsin, karşısında asılı bir kadeh göreceksin, evde tek başına otururken canım sıkılıyor, bana o kadehi getirirsen can sıkıntım geçer, de. Kendisi çarpışan kayaların arasından geçse bile tazıları takılıp kalır, sonra seninle beraber istediğimiz gibi yaşarız." demiş kurt.

O gün ağabeyi avdaymış, akşamüstü eve gelince kız kardeşi hüngür hüngür ağlamaya başlamış.

"Ne oldu niçin ağlıyorsun?" diye sormuş.

"Ne olacak, sen her gün tazılarını alıp ava gidiyorsun, ben burada tek başıma sıkıntıdan ölüyorum." demiş kız.

"Ne istiyorsun peki, ne yapayım sana?" demiş delikanlı.

"Şöyle şöyle bir ülkede çarpışan kayalar var, o çarpışan kayalar bazen birbirinden ayrılıyorlar, bunların arasından geçip gidersen yolun sonunda asılı duran bir kadeh göreceksin, işte o kadehi bana getirirsen can sıkıntım geçer." demiş kız.

"Olur, getireyim." demiş delikanlı.

Delikanlı yiğit biriymiş, hemen iki güçlü at bulmuş, atlardan birine binip tüfeğini omuzuna asmış, tazılarını da yanına alıp gitmiş, çarpışan kayaların yanına varmış. Bakmış kayalar durmadan

çarpışıyor, yol bir açılıyor bir kapanıyor, kendini toparlayıp kayaların ayrılma zamanını kollamış, kayalar ayrılır ayrılmaz "haydi!.." diye bağırarak, kırbacını şaklatıp atını topuklamış, tazılarıyla beraber çarpışan kayaların arasından geçip içeri dalmış, kız kardeşinin istediği kadehi arayıp bulmuş, çarpışan kayaların ayrılma zamanını kollayıp geri çıkmış; ama tazılar kurtulamamış ötede kalmış. Tazılarını almadan gitmek istemiyormuş, fakat çaresi de yokmuş. Evde kız kardeşinin yanında duran lanet kurt tazıların yakalandığını hemen hissetmiş, delikanlı da kadehi alıp ağlaya ağlaya evin yolunu tutmuş. Delikanlı eve gelince kurt onu azarlayarak karşılamış.

"Seni gidi domuz dölü gızmal, seni bana tanrı verdi, bundan böyle ben sana gösteririm." demiş onu yemeye kalkmış, eh artık kurdun korkacağı bir şey kalmamış.

"Beni sana tanrı vermiş olabilir, ama ben Müslümanım, ölmeden önce abdest alıp namaz kılmam gerekiyor, sonra beni yersin, kaçacak balım yok ya." demiş delikanlı sonra kız kardeşine dönmüş.

"Al sen de kadehini." diye kadehi uzatmış.

"Peki, o zaman kıl namazını." demiş kurt.

Delikanlı gidip abdest almış ve namaz kılmaya başlamış.

Delikanlı namaz kılariken küçük bir kuş gelip ağaca konmuş ve ötmeye başlamış.

"Aa, abaapsı, sakın namaz kılmayı bırakma, tekbir getir, durmadan tekbir getir, tazıların çarpışan kayaları biçiyorlar az kaldı, biçince oradan çıkacaklar." diye durmadan cik cik ötüyormuş kuş. Kendisi "Allahüekber!" derken tazıları çarpışan kayaların arasından çıkıp gelmişler. Delikanlının kız kardeşi kurtla beraber oynuyormuş, kurda saldırıp paramparça etmişler, zerresini bile bırakmamışlar. (Yiyemeyecekler mi sandın, kurt demirdendi; ama tazıların dişleri de çelikti ve bilenmişlerdi)

Kıza dokunmamışlar, delikanlı fırlamış, tüfeğini kaptığı gibi kızı öldürmüş, sonra kemiklerini götürüp toprağa gömmüş. Tazılarıyla beraber kalmışlar.

Aynarji ve yaptığı demir kurdun başına bunlar gelmiş. Bu masal da burada sona ermiş.

*Gızmal: Şeytan gibi, kurnaz.

Erkek Kardeşiyle Evlenmeyen Kız kardeş

Karı koca bir evde yaşıyorlarmış. Bunların üç kızı üç de oğlu varmış. Bu çocuklar büyümüş, gelişmiş. Kızlar kocaya gidecek erkekler de gelin alacak yaşa gelmişler. Artık hepsinin evlenmesi gerekiyormuş.

Bir gün karı koca oturup:

"Oğullarımız yabancı birilerini gelin getireceğine, kızlarımız da yabancı birilerine kocaya gideceğine birbirleriyle evlensinler daha iyi." demişler kızların büyüğünü oğlanların büyüğüne vermişler; ama kızların en küçüğü bunu kabul etmemiş.

"Ne demek ben kardeşimin karısı olmam!" demiş

Bu kız bunu kabul etmeyince annesi ve babası çok kızmış ama ne yapsalar da bunu ona kabul ettirememişler. Annesi kalkıp kızını evire çevire dövmüş, kız yine de kabul etmemiş ve erkek kardeşi ile evlenmemiş.

Kış günüymüş her taraf buz gibiymiş. Kız annesinin hışmına uğrayıp su getirmeye gitmiş, sonra da çamaşırları buz gibi suda yıkamış. Küçük kız buzlara basa basa gidiyormuş, bütün zorluklara karşın buz gibi bir akarsuya gidip çamaşırları yıkamış, dönüp eve gelmiş; ama gelince eve sokmamışlar.

Sonra kızın annesi ve babası küçük oğullarına dönüp.

"Bak her yer kar içinde, şimdi ona gücün yetmeyecek de ne zaman yetecek, git onu yakala, tutsak edip götür." demişler. Kız da erkek kardeşine:

"Sana bir şey söyleyeceğim, dediğimi yaparsan, seninle evlenmeyi kabul edeceğim, ben senin "ahaçgua" denen fişekliğinin kapağındaki ipin ucunu tutup koşacağım, sen de arkamdan koş beni yakalarsan benimle evleneceğim." demiş.

Böyle demiş ve ipek lifi eline dolayıp yumak yapmış, bunu karın içine fırlatıp hızla koşmaya başlamış, erkek kardeşi de onu yakalamak için arkasından koşmuş. Koşa koşa giderken ikisi de çok yorulmuş takatsiz kalmış. Oğlan kız kardeşine yetişmek üzereyken önlerine bir kale çıkmış, ikisi de kaleyi görmüşler kalenin kapısı kendiliğinden açılmış, kaleye yaklaşınca kız içeri girmiş, arkasından kapı hemen kapanmış, oğlan dışarıda kalmış. Kız içeri girince bir tabut görmüş, tabutun içinde bir ölü varmış. Kız bunu görünce önce ölmek istemiş, sonra dirilip geri dönmek istemiş; ama kapı açılmamış, geri çıkamamış.

İçeride bir masa varmış, masanın üstü yiyeceklerle doluymuş, kız çok açmış, bütün yiyecekleri görüyormuş; ama hiç bir şeye dokunamıyormuş, korkudan ödü patlamışcasına oturuyormuş.

Oysa tabutun içinde yatan ölü, kralın oğluymuş, gündüz ölüp gece diriliyormuş, zavallı kız aç susuz orada oturuyormuş, prens gece diriliyormuş; ama kızın bundan haberi yokmuş, üstelik bunları görececek hali de yokmuş.

Akşam olunca kalenin içindeki mumlar yanmış, tabuttaki ölü de dirilip ayağa kalkmış geziniyormuş. Adam kıza yaklaşır:

"Ben böyle gündüz ölüp gece diriliyorum. Bu bana "quada" denen bir tür ceza olarak verildi, başka bir kötülüğüm yok, sen buraya kadar gelebildiğine göre cesur kızsın, benden korkma." demiş kralın oğlu.

Kız da biraz rahatlamış, artık korkmamaya başlamış.

"Sen evli misin, yoksa bekâr mısın?" demiş prens.

"Evli değilim, bekârım." demiş kız.

"Seninle konuşabilir miyim? Sana iki sözüüm var istersen ağabey kardeş kalalım, istersen karı koca olalım, ben sana bakarım, ben bir süre böyle kalmak zorundayım, cezam bitince eskisi gibi olacağım, yani diğer insanlar gibi olacağım, ben seni pek beğendim, sen de beni beğendiysen seninle evlenmek istiyorum." demiş prens.

Kız prensin teklifini kabul etmiş. Bunun üzerine prens.

"Benim evim pek uzak sayılmaz, her akşam oraya gidip

davarlarımıza bakıyorum, annem yana yakıla peşimde, benim bir süre gündüzleri evde görünmemem gerek, o yüzden gündüzleri aileme görünmüyorum." demiş.

Böylece bu iki genç anlaşmış. Karı koca olmuş. Sonunda kız hamile kalmış. Prens gece diriliyormuş, kaleden çıkıp evine gidiyorsa da sabah erkenden geri dönüp geliyormuş, burada yiyecek içecek her şey varmış, rahatmışlar.

Derken kadının doğum zamanı yaklaşmaya başlamış. Kadın eğer gece doğursa kocası yardım edebilirmiş; ama gündüz doğursa kim yardım edecek. Prens oturup bir ağacı rendeleyip talaş yapmış, sonra karısına dönüp.

"Şunu iyi bilesin, gece doğum yaparsan sana ben yardım ederim, ama gündüz doğum yapacak olursan talaşı döktüğüm yolu takip edip git, karşılaşacağın ilk eve gir ve orada dur." demiş.

Prens rende talaşını döke döke annesinin ve babasının avlusuna kadar ulaşmış, ortalık buzla kaplıymış, evin sofasına gelince direğe iken yattığı odaya, hatta yattığı yatağın önüne kadar gitmiş.

Talaşı döküp geri gelince karısına yaptıklarını anlatmış, yatağının önüne kadar talaş döküp iz bıraktığını söylemiş.

"Oraya gittiğinde benim hatırım için annem seni çok iyi karşılayacaktır, görürsün." demiş prens.

Derken kadının doğum zamanı gelmiş. Kocasının söylediği gibi talaş dökülen yolu izleyip eve varmış, avluya girince kapılar kendiliğinden şakır şakır açılmış. Kadın da hiç şaşırmadan doğru yatağın üstüne oturmuş, derken kayınvalidesini görmüş.

"Aa nan nan, nan xaas, ben yaşıyorsam senin için yaşıyorum, sen bu karyolayı bilip nasıl geldin." demiş kayınvalidesi.

Bu prens kralın tek oğluymuş, burası da onun sarayıymış, hizmetçiler dört dönüyormuş, gelini de yere göğe sığdıramıyorlarmış. Kadını el üstünde tutmuşlar, vakti gelince bir oğlan çocuk doğurmuş, güzelce yaşayıp gidiyorlarmış. Gündüzleri kocası yokmuş; ama gece geliyormuş. Böyle giderken bir gün kadın geceleri gelinin yanına bir erkeğin geldiğini fark etmiş. Prens oraya gelen erkeğin onların oğlu olduğunu söylememesini tembih etmiş karısına, çünkü "quada" denen cezası bitinceye kadar ailesine görünmemesi gerekiyormuş. Prensın annesi gelen erkeğin oğlu

olduğunu nereden bilecekmiş.

Kayın valide çok şaşırılmış.

"Bu gelen oğlum olabilir onun sesine benziyor." demiş. Bir kerecik bile olsa oğlunu aydınlıkta görmek istemiş

İç i içini yemeye başlamış, yatağın önünde beşik varmış, prensin annesi loğusa gelini yalnız bırakmak istemiyormuş. O yüzden geceleri gelinin yanında yatıyormuş. Beşik önünde gelin arkasında oğlunun yatağında yatıyorlarmış. Böyle yatarlarken avlu kapısı açılmış, köpekler de havlamaya başlamış. Derken odaya bir erkek girmiş, giren adam geliniyle konuşmaya başlamış. *"Annem babam nasıllar diye sormuş. Sana bakıyorlar mı, elinden tutuyorlar mı, yoksa seni üzüyorlar mı?"* demiş. Gelin de:

"Annen baban iyiler, kendilerine verdikleri değeri bana da veriyorlar, bana çok iyi bakıyorlar." demiş.

Sonunda annesi dayanamamış, orada olduğu için konuşulanları duyuyormuş.

"Oğlum gelirse bana göster, sonra ben fırlayıp onu sımsıkı yakalayacağım ve göndermeyeceğim sen korkma, ben onu nasıl yakalayacağımı iyi biliyorum." demiş prensin annesi.

O an dayanamamış fırlayıp oğlunu yakalamış. Oğlunu yakalayınca gönderir mi? Ama prens:

"Tüh size, tam da cezaman bitmesine çok az bir süre kalmışken, dayanamadınız." demiş tekrar geri gidecek hali yokmuş. Böylece hepsi birden orada kalmışlar.

Küçük erkek kardeş de kız kardeşinden bir haber alamayınca geri evine dönüp başka bir kızla evlenmiş.

Ahaçgua: 1. (mendil cebinde taşınan) süs fişeğinin kapağı.

2. Av fişeğinin tapası

Quada : Ceza ya da kanun,

Taştan Doğan Çocuk

Bir kral varmış, bir de kâhyası varmış. Kâhyasına her akşam bir kız getirmesini emretmiş. Kâhyanın getirdiği kızlara kral istediğini yapıyor, sonra öldürüyormuş. Sonunda bu ülkede hiçbir kız kalmamacasına hepsi yok olmuş.

“Bitti!” demiş, kâhya.

Yalnız kâhyanın üç kızı varmış.

“Öbür kızlar bittiyse kendi kızlarını getir!” demiş kral.

Kâhya ne yapacak eve gidince başını eğip oturmuş, kara kara düşünüyor.

“Ne oldu?” diye sormuş küçük kız.

“Ne olacak, el âlemin kızları bitince, kral, kendi kızlarını getir dedi bana.” demiş kâhya.

“Buysa derdin üzülme baba, kral kızlarını getir dediyse önce ben gideceğim, sonra ne yapacağımı görürsün.” demiş kâhyanın küçük kızı.

O gece kâhyanın küçük kızı krala gitmiş.

“Geldin mi?” demiş kral.

“Geldim; ama önce sana bir masal anlatacağım, bunu bitirinceye kadar beni öldürme.” demiş.

“Peki!” demiş kral.

Kız masal anlatmaya başlamış, her akşam bir masal

anlatıyormuş, her masal anlatışında kral uykuya dalıp gidiyormuş. Böylece 365 gün 365 masal anlatmış, kızın da hayatı kurtulmuş. 365 gün geçmeden bu kızın kraldan bir çocuğu olmuş, kral da ona bakılıp öldürmekten vazgeçmiş.

Kızın 365 gün boyunca söylediği 365 masalı hatırlamıyorum: ama hatırladığım bir tanesini size anlatayım.

İyi bir adam varmış. Bu iyi adamın bir kızı ve bir oğlu varmış. Kendisi ölünce oğlu kumar oynamaya başlamış. Oğlan kumar oynarken babasının tüm malını yiyip bitirmiş. Kız kardeşi ile birlikte elleri avuçları bomboş kalmış, yiyecekleri, içecekleri bitirmiş, kız kardeş ve erkek kardeş beraberlermiş, başlarını alıp bir yola düşmüşler. Nereye gideceklerini bilmeden, giderlerken bir akşam bir yerde konaklamak zorunda kalmışlar, bomboş bir odalarda oturuyorlarmış, otururlarken çok üşümüşler, üşüyünce ateş yakmaya karar vermişler. Elllerine geçen çalı çırpıyı toplayıp ateş yakmışlar. Ateş yakınca ateşin içinden acayip bir ses geldiğini duymuşlar, duydukları ses şöyle diyormuş.

“Şimdi beni yakıyorsunuz; ama ilerde başınıza geleceklere bilmiyorsunuz!”

Bunlar böyle bir ses duyunca, ateşi söndürüp kıvrıldıkları yerde uyumuşlar. Çok yorgun oldukları için üşümüşlerse de uyku ağır basmış, ertesi gün sabah olunca, dün akşam bu ateşin içinde konuşan şey neydi acaba diye külü eşelemeye başlamışlar, derken küllerin arasında çok güzel bir taş bulmuşlar. Bu taşı yanlarına alıp gitmişler. Delikanlı ikide bir taşı eline alıp bakıyormuş. Böyle giderlerken karşılıklarına biri çıkmış. Birbirleriyle selamlaşıp hal hatır sormuşlar, karşılaştıkları adam nereye gittiklerini sormuş.

“Nereye gittiğimizi biz de bilmiyoruz, geçimimizi sağlayacak bir iş arıyoruz, bir iş bulursak bulduğumuz yerde kalacağız.” demişler.

“Elinizden ne gelir?” diye sormuş adam.

“Bizim belli bir mesleğimiz yok, ne olursa yaparız, çift süreriz, papa yaparız, üşenmeyiz.” demiş iki kardeş.

“Öyleyse bana gelin, benim çift çubuk işlerim var, hep beraber geçinip gideriz.” demiş adam. Adam böyle söyleyince iki kardeş de kabul etmişler. Kız evde çamaşır yıkayıp, ev süpürüyor, yemek yapıyormuş.

Öğleyin erkek kardeşinin yemeğini yapıp kaldığı yere götürüyor, güzelce karnını doyurmuş.

Erkek kardeşi çift sürdüğü için üstündeki elbiseler çok kirlenmiş, kir pas içindeki elbiselerini çıkarıp kız kardeşine vermiş.

"Aman kardeşim gördüğün gibi ter içindeyim, kokuyorum, sana zahmet olmazsa, şunları suya götürüp yıkayiver." demiş oğlan.

Yakınlarında bir ırmak akıyormuş, kız erkek kardeşinin elbiselerini alıp suya gitmiş, suya batırıp yıkarken cebindeki küçük güzel taşı görmüş.

Vah zavallı kardeşim, çift sürerken canı sıkılmasın diye taşı bu herhalde, aman kaybetmeyeyim diye küçük taşı dudaklarının arasına sıkıştırmış.

Çamaşırları yıkarken biraz yorulmuş, *"of!"* deyince, taşı yutuvermiş, kardeşinin elbiselerini yıkayıp bitirmiş, bir süre sonra kız hamile kalmış. Kız hamile kalınca erkek kardeşi çok üzülmüş.

"Nasıl olur, benim kız kardeşim nasıl böyle bir şey yapar?" diye erkek kardeşi kendini öldürmek istemiş; ama bir şey yapamamış, zamanı gelince kız kardeşinin bir bebeği olmuş. Çocuk doğduğunda erkek kardeşi isteymiş, çift sürüyormuş. Doğurduğu çocuğu beşiğe yatırmış, derken öğlen olmuş.

"Vah zavallı kardeşim sabahtan beri aç susuz çalışıyor, açlıktan öldü. Sağlıklı olsaydım yemeğini götürürdüm!" demiş kız.

Henüz doğalı bir saat olan çocuk ise yattığı yerden:

"Korkma anne, kardeşinin yemeğini hazırla ben götürürüm!" demiş.

"Hay annen sana kurban olsun, bunu yapabilir misin?" diye kız kalkıp hemen erkek kardeşinin yemeğini hazırlamış. Yemeği hazırlayıp küçük çocuğa vermiş, çocuk giderken otların arasından zor fark ediliyormuş. Daha boyu otlara bile ulaşmamış; ama doğru dayısının çalıştığı yere gitmeyi başarmış.

"Hay anacalbeyt, şeytan mıdır nedir bu gelen, beni götüreceksin mi?" diye düşünmüş bu ufak oğlanı gören erkek kardeşi. Oğlan dayısına yaklaşıp:

"Hayırlı işler, dayıcığım!" demiş. Dayısı da,

"Hoş geldin!" deyip çift sürmeyi bırakmış, doğrusu dayı ne diyeceğini bilememiş, şeytan mıdır nedir, bu? diye korkmuş.

"Annem yemeğini yaptı, ben de getirdim, otur ye, dinlen, sen yemek yerken ben de biraz çift sürerim." demiş çocuk.

Çocuk, *"Ahahayra !.."* diye çift sürmeye başlamış, öküzler dayısından çok, bu çocuktan korkup hızla çift sürmeye başlamışlar. Çocuk gayet güzel çift sürüyormuş.

Çocuk dayısı yemek yedikten sonra tepsiyi alıp annesine götürmek üzere yola çıkmış. Yolda gelirken bakmış dört atlı geliyor, hemen atlıları durdurmuş, kendisi otların arasında kaybolduğundan atlılar onu göremiyormuş.

"Hoş geldiniz!" demiş atlılar yaklaşınca. Atlıların pek tuhafına gitmiş.

"İyi günler evlat, boyun otları geçmiyor, ama sözlerin boyundan büyük 'hoş geldiniz' falan demeyi de biliyorsun, nasıl birisin sen?" demişler.

"Ben sadece hoş geldiniz demeyi değil, sizin peşinde olduğunuz şeyi de biliyorum." demiş çocuk.

"Neymiş bizim peşinde olduğumuz şey, söyle bakalım, biz de bilelim!" demiş atlılar.

"Sizin peşinde olduğunuz şeyi biliyorum; ama şu yakında dayım var. Annem de az ilerde bir evde çalışıyor. Annem ve dayım fakir insanlar, onlara acıyorum, yardım etmek istiyorum, ağırlığımca altın verirseniz söylerim, vermezseniz söylemem." demiş çocuk.

Çocuk böyle söyleyince atlılar iyice şaşırılmış.

"Vay canına, pek de akıllı!" demişler.

"Bizi kral gönderdi, kralın bizi neden gönderdiğini bu çocuk bilirse, ona bir çuval dolusu altın verir, onu krala götürürüz." demiş atlılar.

"Tamam, ağırlığın kadar altın vereceğiz sana, söyle bakalım biz neyin peşindeymişiz." demişler.

"Kralınız bir rüya gördü, gördüğü rüyanın yorumunu bilmiyor. Bunu yorumlayacak birini buluncaya kadar geri dönmemenizi tembih etti; ama ben kralınızın gördüğü rüyanın ne anlama geldiğini biliyorum." demiş çocuk.

"Bu kadarını bilen diğerlerini de biliyordur. Bu küçük çocuğun ağırlığından ne olacak, bu kadar altını nasıl olsa buluruz." demiş atlılar.

Kabul etmişler, çocuğu kaldırıp tarmışlar, çocuk sekiz yıl gelmiş, sonra anlaşıp çocuğun dayısının olduğu yere gitmişler.

"Bu çocuk senin yeğeninmiş, mümkünse bize ödünç ver. Krallık kadar götüreceğiz ve ağırlığı kadar sana altın vereceğiz, kabul et." demiş atlılar.

Dayısı dünden razıymış, nereye giderse gitsin benden uzak olsun, şeytan mıdır, nedir? diye düşünüyormuş, birinin onu alıp götürmesine pek sevinmiş.

"Götürün, size hayır diyen mi var?" demiş.

Atlılardan biri çocuğu atına almış, hep beraber kralın yanına gitmişler, tam kapıya geldiklerinde çocuk onların elinden kaçmış, atlılar korkudan kralın yanına gidememişler, çocuk onlardan önce kralın yanına gitmiş, hop diye kralın önüne çıkmış.

"İyi günler kral!" demiş.

"İyi günler, kimsin sen, nereden geldin, niye geldin?" demiş kral.

"Senin bir rüya gördüğünü duydum, gördüğün rüyayı yorumlamaya geldim, gerçekten ne olduğunu öğrenmek istiyor musun?" demiş, küçük çocuk.

"Gördüğüm rüyayı yorumlarsan ne istersen veririm." demiş kral da.

"Benim dediğime inanacak mısın?"

"Evet inanacağım!"

"Madem inanıyorsun söyleyeyim, rüyanda pencereden güneş girip evin tam ortasını aydınlattı bu doğru mu?" demiş çocuk.

"Vay canına, evet doğru, aynen böyle gördüm." demiş kral.

"Bunun dışında Akdeniz ile Karadeniz'in birbirine karıştığını gördün, değil mi?"

"Evet, bu da doğru, aynen öyle gördüm." demiş kral.

"Bunları bildiğime göre bunların ne anlama geldiğini de biliyorum demektir." demiş çocuk.

"Ne anlama geldiğini biliyorsan, söyle o zaman!" demiş kral.

"Söylemem için ne yapacağınızı biliyor musun?" demiş çocuk.

"Hayır!" demiş kral.

"Şimdi bana güneşin içeri süzülüp aydınlattığı odayı göster, tam aydınlattığı yerde altın olacak." (meğer daha önceki kral bu kralın babası olduğundan, altınları oraya gömüp saklamış, kral bunu kıyasında görmüş; ama anlayamamış).

Çocuk böyle söyleyince, kral çocuğu da yanına alıp güneş ışıklarının aydınlattığı odaya gitmiş. Kral aydınlanan yeri gösterip adamlarına kazdırmış, böylece altınlar ortaya çıkmış.

"Şimdi söylediklerimin doğru olduğuna inandın mı?" demiş küçük çocuk.

"Nasıl inanmam, inandım tabii!" demiş kral.

"Şimdi Akdeniz'le Karadeniz'in birbirine karışıp akması ile ilgili yorumumu öğrenmek istiyorsan sarayındaki bütün hizmetçileri topla." demiş, bilmiş çocuk.

"Ne yapacaksın onları?" demiş kral.

"Ne yapacağımı sonra görürsün?" demiş çocuk.

Kral, sarayındaki hizmetçilerin hepsini toplansınlar diye emir vermiş, hizmetçilerin biri hariç hepsi toplanmış.

"Olmaz biri eksik, hepsini toplamalısın." demiş çocuk.

Kral, o eksik olanı da bulup getirin, diye tekrar emir vermiş.

Bu kralın hizmetçileri arasında siyah bir adam varmış, kadın giysileri ile giyinip erkek olduğunu gizliyormuş, önceki toplantıya gelmeyen de oymuş.

"Bu kara adamı bırak diğerlerinin hepsini gönder." demiş çocuk.

"Neden?" demiş kral.

"Çünkü gördüğün rüyayı yorumlamam için bu kara adamı ve karını soyacağız." demiş çocuk.

Çocuğun dediğini iki etmeden kara adamı ve kralın karısını içeri almışlar, kara adamı soymaya kalkınca, çok direnmiş, soyunmak istememiş; ama sonunda ikisini de soymuşlar.

"İşte kral, rüyanda gördüğün Akdeniz karın, Karadeniz de şu

kara adamdı.” demiş küçük çocuk.

O zaman, kara adamın kadın olmayıp erkek olduğunu anlamışlar, meğer kara adam kralın karısı ile yaşıyormuş, kralın rüyasının anlamı da buymuş.

Bu küçük çocuğun sayesinde kral her şeyi öğrenmiş, karısına ve kara adama gereken cezayı vermiş. Çocuğa da ağırlığınca altın vermiş. Çocuk kendisine verilen altınları yüklenip dayısının ve annesinin yanına gitmiş. Annesi ve dayısı bu kadar altını bulunca ne desinler!

O güne kadar yanında çalıştıkları adama.

“Bu güne kadar bizi kabul ettiğin için teşekkür ederiz.” deyip çalıştıkları adamın yanından ayrılmışlar. Güzel bir yer bulup orada yaşamaya başlamışlar.

Öküzün Büyüttüğü Çocuk

Bir çiftçi varmış. Bu çiftçinin bir karısı bir de oğlu varmış. Böyle yaşarlarken çiftçinin karısı ölmüş. Karısı öldükten sonra bir müddet yas tutmuş, üzülmüş; ama sonunda başka bir kadınla evlenmek zorunda kalmış. Evlendiği kadın bu çocuğu görmeye bile tahammül edemiyormuş.

“Bana bak, şu çocuğu öldürelim, bir yere gitsek, bir iş yapmaya kalksak bu çocuk bize engel oluyor.” diye sık sık kocasına söylenmeye başlamış.

Bunu bir söylemiş, iki söylemiş, üç söylemiş; ama zavallı çiftçi evladına kıyamıyormuş. Bir yandan da karısı ayrılıp giderse diye korkuyormuş. Sonunda canına tak etmiş.

“Biricik oğlumdan bana ne, öldüreyim gitsin, karım hiç değilse hizmetimi yapıyor.” demiş. Zavallı çiftçi oğlunu öldüreceği bıçağı bilemeye başlamış. Bir gölgeye oturup bıçağını biliyormuş, bıçağını bileyi taşı ile bileyip duruyormuş. Bu çiftçinin bir öküzü varmış, çocuk bunu güdüyormuş, yedirip içiriyormuş. O gün öküzü yemleyip gelince:

“Baba, bu bıçağı ne yapacaksın?” demiş babasına.

“Öküzü keseceğim, biraz et yeriz, onun için bıçağımı biliyorum.” diye çocuğu kandırmış babası.

Babası öküzü öldürelim deyince çocuk hüngür hüngür ağlamaya başlamış.

“Niye ağlıyorsun? Ağlamayı bırak da gidip bana ince ağaç

kabuklarından bir çember yapıp getir.” demiş babası.

Çocuk hüngür hüngür ağlayarak çember yapmaya giderken öküz çocuğu görmüş.

“Ne oldu, neden ağlıyorsun?” diye sormuş öküz.

“Nasıl ağlamam, babam bıçağını bileyi taşının üstüne koymuş bileyip duruyor, bana da çember yapıp getir, öküzü keselim diyor” demiş çocuk.

“Yanıyorsun baban beni değil seni kesecek, kandırmış seni üvey annen babana rahat vermiyor. Senin yüzünden durmadan tartışıyorlar, uzun zamandır; oğlunu öldür, oğlunu öldür, diye sıkıştırıp duruyordu. Şu oğlanı öldürelim gitsin, bize ne faydası var, şu ölürse biz de istediğimiz gibi yaşarız, diye babanın kafasının etini yedi, sonunda babanın da canına tak etti, seni öldürmeye karar verdi” demiş öküz.

“Ee, ne yapacağım o zaman? Bunun bir çaresi yok mu?” diye çocuk yeniden ağlamaya başlamış.

“Yapacağın şu, beni bağladığın yerde bir taş var, onun yanında da bir tarak, bir şişe ve bir kaval var, onları alıp buraya getir. Baban ve üvey annen seni öldürmeden ben seni kurtaracağım, sakın korkma” demiş öküz.

Çocuk gidip taşı, tarağı, şişeyi ve kavalı alıp tekrar öküzün yanına gitmiş, gidince öküz.

“Sırtıma bin.” demiş. Çocuk öküze binmiş. Çocuk biner binmez öküz fırlayıp koşmuş. Çocuğun üvey annesi bunu görünce olmayacak şeyler söylemiş ve bağırarak, babası da bir domuzla biner peşlerine düşmüş. Domuzla binen çocuğun babası onlara yetişmek üzereymiş.

“Vah zavallı üvey annen sonunda domuz olmuş, baban da ona binmiş arkamızdan geliyorlar, neredeyse yetişmek üzereler, şişenin içindeki suyu dök.” demiş öküz çocuğa.

Öküz böyle söyleyince çocuk suyu dökmüş, su birden bire kocaman bir deniz olmuş. Ama deniz domuzu durduramamış, domuz yüzmeye başlamış, denizi yarıp öküze yetişmiş.

“Baksana, domuz yetişmek üzere şimdi tarağı at arkaya!” demiş öküz. Öküz böyle söyleyince çocuk tarağı çıkarıp arkasına fırlatmış, tarağı fırlatınca arkasında sık bir orman oluşmuş; ama orman da

domuzu engelleyememiş. Domuz ormana dalıp koşmaya başlamış, neredeyse öküze yetişmek üzereymiş.

“Domuz ananla, baban bize yetişmek üzereler, arkana dön de bak, şimdi taşı at.” demiş öküz.

Öküz böyle söyleyince çocuk taşı fırlatıp arkaya atmış. Taşı atınca, arkasında taştan yüksek duvarlar oluşmuş. Domuz sıçramış, sıçramış; ama taş duvarları aşamamış, çocuğun babası da oracıkta kalmış.

Öküz çocuğu alıp gitmiş, gide gide yorulmuş, yorulunca derin bir vadide durmuş.

“Artık gece olmuş, burada in, ben biraz karnımı doyurayım, sen de burada otur, nereye gidersem gideyim buraya geri döneceğim, seni öldürtmem, aç bırakmam, sakın bir şeyden korkma.” demiş öküz çocuğa.

“Burada oturursam bir yabancı hayvan gelip beni yer.” demiş çocuk.

“Öyleyse şu ağaca çıkıp otur. Acıktığın zaman elindeki kavalı çal. Sen kavalı çalmaya başladığın zaman ben nerede olursam olayım seni duyar, gelirim, karnını da doyururum, yalnız ben gelmeden sakın ağaçtan inme.” demiş öküz.

Öküz otlamaya gitmiş. Çocuk acıkmış ve kavalını çalmaya başlamış. Kavalın sesi öküz nerede olursa olsun ona ulaşıyormuş. Çocuğun acıktığını anlayıp hemen yiyecek getiriyor, çocuğa yedirişirmiş. Böylece bir ay, iki ay geçmiş.

Çocuk kaval çalmaya başlayınca, vadideki kuşlar, av hayvanları, kısaca kaval sesi duyan bütün canlılar toplanıyormuş. Kavalın sesini duyan hayvanlar bundan pek hoşlandıkları için, çocuğun kaval çaldığı ağacın etrafında keyifle dolaşip dönüyorlarmış.

Buraya yakın bir kral yaşıyormuş, bu kralın adamlarından biri avlanıp vadiye inmiş o da kaval sesini duymuş. Kavalın sesini duyan avcı:

“Bu sesin geldiği tarafa gideyim, neymiş bir göreyim.” diye çocuğun kaval çaldığı yere yaklaşmış; ama çocuğu görememiş. Ne olduğunu anlayamamış, hayvanlar avcıyı çocuğa yaklaştırmamış.

Avcı sesin nereden geldiğini anlayamayınca geri dönüp gitmiş. Gittiği yerde.

"İlginç bir şey gördüm, çok gezdim; ama böylesini görmemiştin tam ormanın ortasında bir kaval sesi duydum, neymiş gidip göreyim diye sesin geldiği tarafa yöneldim; ama sesin geldiği ağacın etrafı yabani hayvanlarla çevriliydi, beni ağacın yanına sokmadılar. Dikkatle bakınca av tanrısı Ayrig sandım, derken bir öküz geldi, hayvanların hepsini kovaladı. Sonra uzaktan biraz gözetledim, baktım tam bir insan görünümünde küçük bir çocuk ağaçtan indi, öküz ona yemek yedirdi. Ya da ben öyle sandım, daha yakına gitmek istedim; ama yanaşamadım." demiş.

"Peki, öyleyse bunu bir araştıralım?" demişler; ama onu araştırmanın yolu budur diyebilecek kimse çıkmamış. Yakınlarında yaşlı bir kadın varmış, sonunda ona sormaya karar vermişler.

"Ormandaki sesin ne olduğu hakkında bir bilgin var mı?" diye sormuşlar.

"O bir insan olmalı; ama ister insan ister şeytan, onu yakalayıp size getireceğim, bunun için bana ne vereceksiniz?" demiş yaşlı kadın.

"Aa banacalbeyt, sen bunu başar ne istersen veririz." demiş avcı.

"Şimdilik bir koyunun boynuna ip bağlayıp getirin, bir de bıçak getirin, ben hemen gidip ormanda gördüğünüz şeyin ne olduğunu öğrenir, onu size getiririm." demiş yaşlı kadın.

Avcı bir bıçak bulamayacak durumda mı, koyunun boynuna ipi bağlamış, bıçakla beraber götürüp kadına vermiş.

Kadın hemen fırlamış koyunu ve bıçağı alıp ormana gitmiş, ağacın üstüne oturup kaval çalan çocuğun yanına varmış. Çocuğun oturduğu ağacın altına gelince koyunu yere yatırıp bıçakla kesmeye başlamış, bir koyun başından kesilir, oysa kadın koyunu ayaklarından kesmeye başlamış, koyunun ayaklarını teker teker kesip öldürmek istemiş.

Çocuk ağacın tepesinde oturduğu yerden yaşlı kadının yaptıklarını görüyormuş.

"Hey Di*, hey Di!.. Ne yapıyorsun sen, koyun öyle kesilir mi? Koyun dediğin başından kesilir ayaklarından kesilmez, sen böyle bir şey gördün mü hiç? Keseceksen başını kes ayaklarını niye kesiyorsun, yazık!.. Hem bu adetten değildir." demiş çocuk ağacın tepesinden.

"Ah evlat koyun nasıl kesilir ben de biliyorum; ama buna gücüm yetmiyor, o kadar biliyorsan, aşağı in de bana yardım et!" demiş yaşlı kadın kendine acındırarak.

Çocuk yaşlı kadının niyetini nereden bilecek, hemen ağaçtan atlamış, koyunu kesip vermiş, votka mıydı, ispirto muydu tanrı bilir, kadının bir içkisi varmış.

"Evlat al bunu iç, hayvanı keserken yorulup susamışsındır." demiş yaşlı kadın, çocuk da içkiyi tepesine dikip içmiş. İçkiyi içen çocuk saniyede sarhoş olmuş, sallanmaya başlamış. Kocakarı onu yakaladığı gibi sıkıca tutmuş, koyunu getirdiği ipe bağlayıp, krala götürmüştü. Kral yedi odanın anahtarını teker teker açıp çocuğu odalardan teker teker geçirmiş, sonunda çocuğu kendisine en yakın bir odaya kilitlemiş. Çocuk ne yapsın orada kalmış, öküzü ise ötede kahrından ölüyormuş, bu çocuğa ne oldu, nereye gitti, kim götürdü? diye telaş içindeymiş. Bir aşağı bir yukarı, bir oraya bir buraya gitmediği yer kalmamış, memleketin altını üstüne getirmiş, dolaşmadık yer bırakmamış; ama çocuğun nerede olduğunu öğrenememiş, bir türlü izini bulamıyormuş. Çocuğu kralın yedinci odasına kilitlemişler, yedirip içirmişler, aç bırakmamışlar; ama çocuk durmadan öküzünü merak ediyor, ona haber ulaştırmak istiyormuş. Fakat bunu nasıl yapacağını bilemiyormuş. Öylece düşünüp otururken bir kuzgun gelip pencereye konmuş, çocuğu ağlarken görünce.

"Ne oldu sana neden ağlıyorsun?" demiş.

"Nasıl ağlamam şu başıma gelenlere baksana." diye başından geçen olayların tümünü anlatmış.

"Bari kavalım yanımda olsaydı kederimi unuttururdu. O da ormanda kaldı, büyük bir kestane ağacının üstünde duruyor, buradan bakınca dışarıda insanlar görüyorum; ama insanlarla konuşmam yasak, kral beni dışarı salmıyor, buraya hapsedildim." demiş çocuk.

"Üzülme, ben sana kavalını getiririm." demiş kuş, uçup gitmiş. Kavalını gagasına alıp getirmiş, pencereden çocuğun odasına fırlatmış.

Çocuk kavalına kavuşur kavuşmaz pencerenin kenarına oturup çalmaya başlamış. Artık tek istediği öküzünü bulmakmış.

Kavalın sesini duyan bütün hayvanlar bu kez pencerenin altına toplanmış, ne kadar yabani hayvan ve kuş varsa hepsi oradaymış,

bir anda kralın avlusu hayvanla dolmuş. Kavalın sesini öküz duymuş, duyar duymaz fırlayıp koşmaya başlamış, doğru kralın avlusuna dalmış, başıyla kapılara vurup kırmış, hemen dört kapıyı geçmiş, üç kapı daha kalmış; ama bu arada öküzün bir boynuzu daha kopmuş, kalan kapıları da ite ite açmış, çocuğun oturduğu odaya girmiş, çocuğu kaptığı gibi kaçmış.

Fakat öküz başını kapılara vurduğu için kafatası sarsılmış. Çocuğu aldığı gibi vadiye inmiş. Çocuğu tekrar ağaca çıkarmış.

“Sana inme demedim mi, neden indin? Güzelce yerinde otur ben gelmeden inme.” demiş öküz.

Birkaç kez gidip gelmiş çocuğa yiyecek getirmiş; ama beyni sarsıldığı için öküz bir daha geri dönmemiş bir dereden geçerken başı dönüp, suya kapılmış ve ölüp gitmiş.

Çocuk ağacın üstünde otururken acıkmış, beklemiş beklemiş ama öküz gelmemiş. Çocuk ne yapacağını bilememiş. Tekrar kavalını çalmaya başlamış; ama öküz yokmuş.

Leş kargası oturduğu yerden.

“Seni büyüten öküz derede öldü, öldüğü yer şurası.” demiş.

Çocuk ne yapacak tek dostu öküzmüş. Onun dışında yukarıda gök, aşağıda yer başka güvencesi yokmuş. Leş kargası öküzün öldüğü yeri söyleyince çocuk ağaçtan inmiş, öküzünü arayıp bulmuş, üzüntüsünden öküzünün karnını yarıp içine girmiş, kendi de oracıkta ölmüş.

İşte kötü üvey annenin, üvey oğluna ettikleri böylece son bulmuş.

**Di:* Büyük anne.

S. M. Gabelya

Hırsızlar da Bir Değil

İki erkek kardeş varmış, biri hırsız diğeri de çiftçiymiş.

Hırsız gidip bir şey çalıp geliyormuş; ama çaldığı yanına kalmıyormuş; başka biri gelip iki şey çalıp gidiyormuş. Zaten hırsızın emek vererek sahip olduğu hiç bir şey yokmuş.

Çiftçinin canına yetmiş, epey sabır etmiş. Sonunda dayanamaz hale gelmiş, sabrı tükenip hırsız kardeşine.

"Wara wanacalbeyt, ne yapıyorsun öyle, sen gidip bir şey çalıp geliyorsun, sahipleri gelip iki şey alıp gidiyorlar. Çalmadan duramıyorsan bari benimkileri çal!.." demiş.

"Oh kardeşim kusura bakma, sana zarar verdiğimi bilmiyordum, demiş hırsız ve atına binip gitmiş.

Gide gide bir ovada tek başına duran bir ağaç görmüş, ağacın altında bir kız oturuyormuş, atını bir kenara bırakıp kızın ne yaptığını görmeye gitmiş, bakmış kızın önünde güzel bir kadeh var, kıza belli etmeden kadehi almış. (Çalmadan duramıyormuş ya, ne de olsa usta bir hırsızmış.)

Kız akşama kadar orada oturup dikiş dikmiş. Akşamüstü gökyüzünden bir bulut inmiş, kıızı alıp götürmek istemiş, kız da kadehini yanına almak istemiş, aramış taramış; ama bir türlü bulamamış.

"Hey, kadehimi alan delikanlı, sen iyi bir delikanlıya benziyorsun, kadehimi suyla doldurursan gümüş, şarapla doldurursan altın olur" demiş kız.

Delikanlı kızın ne demek istediğini anlamak için atına binip köye gitmiş.

Susadım, dese kadehine su döküyorlar, su anında gümüş oluyormuş. Şarap istese hemen şarap getiriyorlarmış, kadehe dökülen şarap anında altın oluyormuş.

Delikanlı dönerken bir avlu kapısına yaklaşmış, avluya girince.

"Su, su!" demiş, onlar da şarap getirmişler, şarabı kadehe döker dökmez şarap altın olmuş, delikanlı,

"Teşekkürler." deyip tekrar yola çıkmış. Giderken ev sahipleri kadehi bize ver diye tutturmuşlar.

Delikanlı binbir neden bulup kadehi vermek istememiş; ama adamlar peşini bırakmamışlar, sonunda bu kadeh tartışma konusu olmuş. Sorunu çözmek için krala haber vermişler.

Kral onları dinleyince sorunu anlamış; fakat tavrını ev sahibinden yana koymuş.

"Kadehi ev sahibine vermelisin, bir misafirin elinde kadehle dolaştığı hiç görülmemiş müdür?" demiş kral yüksek sesle. Sonunda delikanlının kadehini elinden alıp ev sahibine vermişler, delikanlı

iyice uzaklaştıktan sonra kral.

"Delikanlıya söyleyin bu kadehin aynısından bana da getirsin, getirdiği takdirde krallığının bir bölümünü tebaamla birlikte ona vereceğim." demiş.

Delikanlı başına gelenlerden hoşnutsuz bir biçimde ilerlerken hava kararmış, kendisi de iyice yorgun düşmüş, derken bir malikâne görmüş ve o tarafa yönelmiş. Bakmış malikânenin çok güzel bir avlusu, içinde de muhteşem bir şatosu var; ama şatoda yaşayan herkes karalar giymiş, meğer şatonun sahibi olan kralın oğlu ölmüş onlar da yas tutuyorlarmış.

"İyi akşamlar!" demiş delikanlı.

"Hoş geldin!" diye karşılamış ev sahibi de; ama çok kederliymiş.

"Ne oldu size, çok kederli görünüyorsunuz?" demiş konuk.

"Nasıl kederli olmayız, oğlumuz öldü." demiş ev sahibi.

"Ya, çok üzüldüm, çok acı bir şey, başınız sağ olsun." demiş konuk.

"Oğlumun ölümü beni çok yaktı; ama halkım da onun mezarı yüzünden helak oldu." demiş ev sahibi.

"Ne oldu, oğlunun ölmesi büyük bir acı; ama halkının başına ne geldi?" diye sormuş konuk.

"Her akşam oğlumun mezarını üç kişi bekliyor, sabah olunca beklemeye gidenleri ölü buluyoruz, buna bir çare bulamadık." demiş kral.

"Nasıl olur? Hiç böyle şey duymadım, bu akşam kimseyi gönderme, oğlunun mezarını ben bekleyeceğim." demiş delikanlı.

"Hey evlat, ne diyorsun sen? Ne diye başını belaya sokuyorsun, göz göre göre ölüme gidiyorsun. Sen konuksun, gezginsin, oraya gidersen sen de onlar gibi ölürsün, en iyisi bu akşam burada yat, yarın sabah olunca yoluna devam edersin." demiş ev sahibi; ama konuk kabul etmemiş ve ısrarla mezarı beklemek istediğini söylemiş. Sonunda o gece mezarlığa gitmiş.

Mezarın başına gidip beklerken, gece yarısı bir kız gelmiş elinde kısa bir kamçı varmış. Kamçıyla mezarın ortasına çıkmış, ölüyü çırılçıplak çıkarıp, aşağı savurmuş, yukarı savurmuş, onunla

oynamaya başlamış, kız ölüyle böyle oynarken delikanlı kızı kamçısını çalmış.

Kız ölüyle doyasıya oynadıktan sonra ölüyü çıkardığı tabuta yeniden koymuş, geri dönüp kamçısını almak isteyince, kamçısını bulamamış.

“Kamçımı alan delikanlı, sen iyi bir delikanlı olmalısın kamçımın gücünü, neler yaptığını bil, ona göre kullan, ondan çok yararlanırsın.” demiş kız ve kaybolup gitmiş.

Delikanlı ölünün yattığı yere gidip kamçıyı tabuta sürünce mezar eski haline dönmüş. Delikanlı da sabırla sabaha kadar beklemiş. Sabah olunca sağ salim kralın yanına gitmiş.

“Aa, wanacalbeyt, kazasız belasız döndün demek, orada nöbet tutan herkes ölüyormuş, geri kalan halkımı da kurtardın, artık sana bir şey vermek istiyorum, dile benden ne dilersen.” demiş kral; ama o hiçbir şey istememiş, yemek yemiş, dinlendikten sonra kamçısını alıp gitmiş.

Epey gittikten sonra, deniz kıyısına varmış, bakmış karşıdan bir gemi geliyor. Kıyıda da büyük bir kalabalık varmış, ağlayıp duruyorlarmış.

“Ne oldu size, neden ağlıyorsunuz?” diye sormuş.

“Nasıl ağlamayız şu gördüğün geminin içinde insanlarımız var, oradan sandal ile karaya çıkmaları gerek. İnsanlar sandallara binip gelirlerken alttan bir şey vurup sandalları deviriyor, insanlarımız yok ediyor, buna bir çare bulamadık.” demiş toplanan kalabalık.

“Peki, o zaman beni bir sandala bindirip o tarafa gönderin.” demiş delikanlı. Sandala bindirip göndermişler. Giderken sandalın altına bir şey vurmuş, sandal devrilmiş, kendisi de denize düşmüş. Delikanlı hiç korkmamış, elini uzatınca eline bir nacak geçmiş, eliyle kapıp yakalamış ve çekip çıkarmış. Meğer sandalları deviren bu nacak imiş. Delikanlı bu nacağı almış. Gemidekiler de sandala binip başlarına bir hal gelmeden kıyıya selametle çıkmışlar. Bunlar dostlarıyla birlikte sağ salim görüşünce kendilerine yardım eden delikanlıyı sütkardeş yapmışlar, ziyafet verip düğün kurmuşlar.

“Bizim hayatımızı kurtardın, dile bizden ne dilersin, ne istersen vereceğiz.” Demişler; ama kendisi hiçbir şey istemeden onlardan ayrılmış.

Deniz kıyısında yürüyüp gidiyormuş, aşağı bakıyor bir şey yok, yukarı bakıyor bir şey yok, sonunda sipsivri bir kulübe görmüş, tek başına duruyormuş. Şimdiki ahşap bekçi kulübelerine benziyormuş. Kulübeye yaklaşıncı kapıda kilit asılı olduğunu görmüş. Bu kamçıyı kilide değdirince, kulübenin kapısı yavaşça açılmış. İçeri girince burada üç tane karyola görmüş, yataklar düzeltilmiş bir biçimdeymiş, kulübenin içi gayet temiz ve tertipliymiş, ortada bir masa varmış. Masanın üstünde daha önce ağacın gölgesinde gördüğü kızdaki çaldığı kadehe benzer bir sepet dolusu kadeh duruyormuş.

Delikanlı kenardan kenardan nacağı tutup kulübenin içine almış, kamçısını kilide değdirince daha önceki haline dönmüş, kapı iyice kapanmış.

“Burada neler olduğunu anlamadan tanrı beni öldürmesin diye.” yavaşça bir yere gizlenmiş.

Akşam olmuş, hava kararmış. Kendisi de hazır duran yataklardan birinin altına gizlenmiş. Öğlene doğru pat diye kapı açılmış ve içeri üç genç kız girmiş, alelacele bir şeyler hazırlayarak sofraya koymuşlar ve üçü birden sofraya oturmuşlar, yiyip içmeye başlamışlar.

Meğer delikanlının çaldığı kadeh bu kızların büyüğüne aitmiş, üç genç kız da kardeşmiş, kız kardeşlerin büyüğü ayağa kalkmış.

“Bir gölgede oturup dikiş dikerken, kadehimi biri aldı, iyi bir delikanlıya benziyordu, onu sevdim hadi onun şerefine kadeh kaldıralım, o delikanlı her nerede olursa olsun şansı yaver gitsin.” demiş ve bir kadeh dolusu şarabı içmiş, arkadan diğer kızlar da ayağa kalkıp kadehi alan delikanlının şerefine içmişler.

Bu kez ortanca kalkmış.

“Bir yerde bir ölü gömülüymüş, o ölüyle oynarken kamçımı biri çaldı, yaman bir delikanlıya benziyordu, onu sevdim, tanrı onu korusun.” demiş.

“Onun şerefine de hep beraber bir kadeh kaldıralım.” demiş.

En küçüğü de.

“Bir yerde insanlar sandallarla karaya çıkıyorlardı, ben de baltamla bu sandalları ters yüz ediyordum. Ben onlarla oynarken,

can sıkıntımı gideriyordum, insanlar denize dökülüp çırpındıkça çok mutlu olup gülüyordum. Biri benim baltamı çaldı. O da yaman bir delikanlıydı, tanrı onu da korusun, onun şerefine de bir kadeh kaldıralım.” demişler ve hep beraber şarap içmişler.

Genç kızlar bu şekilde kadeh kaldırıp içtikten sonra, delikanlı da yavaşça ortaya çıkmış.

“İyi akşamlar!” demiş kızların yanına giderek, kızlar hayretle içinde birbirlerine bakmışlar.

“Wınan cım, nereden geldin, kimsin sen?” demişler.

Delikanlı kızlara tek tek dönmüş.

“Senin kadehini, senin kamçını, senin de baltanı çalan benim” demiş.

“Way canına biz senin şerefine kadeh kaldırırken demek sen burada imişsin.” diyerek onu da sofraya davet etmişler, izzet ikramında bulunmak için adeta yarışmışlar, bolca yedirip içirmişler.

Delikanlıyı yatırdıktan sonra, kızlar bir araya gelip şöyle bir karara varmışlar.

“Buna söyleyelim, en iyisi kendisi aramızdan birini eş olarak seçsin.” demişler. Sabah uyanınca güzel bir kahvaltı yaptırmışlar, akşam aldıkları kararı da açıklamışlar.

“Eğer bizi kendine layık görüyorsan, içimizden birini seç hepimize dikkatle bak.” demişler.

“Onu sonra konuşalım, şimdi bir yere gitmek zorundayım; ama kadehlerinizden bir tane verirsiniz çok memnun olurum.” demiş delikanlı.

“Nasıl vermeyiz, istediğin kadeh olsun.” demişler, delikanlı kadehi alıp hızla yola koyulmuş, kadehi isteyen krala gitmiş. Kadehi verince kral da kendisine yirmi hane ahali vermiş. Delikanlı kendisine verilen ahaliyi kraldan alıp evine gelmiş. Kardeşinin yanına gitmiş.

“Sana verdiğim zararı karşılamak için bunları getirdim” demiş.

Oradan ayrıldıktan sonra, döneceğim diye söz verdiği genç kızların yanına gitmiş.

“Üçümüze de dikkatle bak, hangimizi daha çok beğeniyorsan

onu seç.” demişler ya kızlar, o da.

“Büyüğü, küçüğü ayırt etmek namuslu bir davranıştır, büyük dururken küçüğü seçmek olmaz, benim hakkım büyüktür. Büyüğü seçiyorum.” demiş.

Düğün yaptık, üç gün üç gecedir düğündeyim, gözüm yamuk, ağızım yamuk iyice sarhoş oldum, yorgun argın buraya geldim.

Kral ve Tembel Damadı

Dört erkek kardeş bir arada yaşıyorlarmış ve dört erkek kardeşin de davarı varmış. Onları gütmek, otlatmak gerekiyormuş. Üç kardeş sürüleri ile uğraşıyormuş; ama birini oturduğu yerden kıpırdatmasa bile mümkün değilmiş. Yayla zamanı dağlara çıkınca onu bir türlü götürüyorlarmış. Yaylaya her çıkışlarında onu ya bir eşeğe ya da bir katıra bindirip götürüyorlarmış. Dağa çıkınca konakladıkları yere yakın bir kütük varmış, kütüğün ucu yanıyormuş, bu tembel ne olduysa, yanan kütüğün başına oturup kalmış.

Derken kardeşleri gelmiş.

"Bu tembel buraya oturduysa, oradan kalkmaz, başına bir şey gelmesin." diye koşmuşlar, yanına gidince tembel.

"Şu kütüğün üstünde otururken kendiliğinden sürüklenip bir yerlere gitseydim!" demiş içinden, derken kütük, tembel üstünde otururken sürüklenip gitmiş bir yandan da dumanlar tütüyormuş, kütük kendi kendine kayıp gidiyormuş, gide gide bir kralın avlusundan geçmiş. Kralın kızı sırça köşkün balkonunda oturuyormuş.

"Şu kralın kızı benim yüzümden hamile kalsaydı!" demiş içinden, sonra yoluna devam edip evine gitmiş. Gitmiş gitmesini ama üzerine bindiği kütükten asla inemiyormuş. Tembelmiş ya üstelik çalışmasına da gerek yokmuş, çünkü kalbinden geçen, ağzından çıkan her şey gerçekleşiyormuş, o ise tembellikten bunların farkında bile değilmiş.

Kardeşleri onu yakalayıp zorla eve getirmişler.

Bugün yarın derken zaman geçmiş, kralın kızı nişanlı oturuyormuş, gelin alıcı heyeti gelmiş; ama durum vahimmiş, kızın burnu burnundaymış. Etrafa belli etmek istememişler, hasta masta demişler, nasıl söyleyecekler, söylenecek bir şey mi bu? Sonunda bir oğlan doğurmuş. Doğurduğu çocuk bugün büyümüş, kralın büyümüş, ertesi gün büyümüş, konuşmaya, duyduğu gördüğü şeyleri anlatmaya başlamış. Artık onu saklamanın imkânı kalmamış. Kızın babası da duymuş.

"Kızım ne oldu sana, ne zaman altına küll suyu kaçtı?" demiş kral, kızını hiç çıkmadığı sırça köşkten çıkarmış.

"Başıma gelenler hakkında hiçbir bilgim yok." demiş kız.

"Nasıl bilgin olmaz?" demiş kral, şudur budur demiş; ama nafile *"hiçbir şey bilmiyorum."* deyip çıkmış işin içinden.

O akşam kıza bir şey dememişler, uzatmadan kral ahalisini toplayıp güzel bir düğün yapmış.

Kral küçük torununu *"Gel bakayım evlat!"* deyip yanına çağırması, bir parça et koparıp çocuğun eline vermiş.

"Evlat bu eti götürüp babana ver!" demiş.

Çocuk dedesinin verdiği eti alıp kalabalığın arasına girmiş, dolaşmış dolaşmış; ama verecek kimse bulamadan geri dönüp dedesine gelmiş.

"Babam burada yok." demiş. (Kralın kızının düğününe herkes gelmiş; ama çocuğun babası yokmuş, tembelmiş ya gelememiş.)

Sonunda o tembeli de getirmişler, üstünde eski bir elbise varmış, onca kalabalığın arasında dolaşıp babasını arayan çocuk elindeki eti götürüp *"Al baba!"* diye bu hırpani kılıklı tembele vermiş. Kral bunu görünce deliye dönmüş. Hemen kızını, çocuğu ve çocuğun babasını yanına çağırması, hepsini birden içine su girmeyen, sandala benzer bir sandık yaptırıp içine oturtmuş, üstüne de kapak taktırmış, yiyecek içeceklerini de vermiş. Sandığın kapağını çaktırıp denizin ortasına attırmış.

Denizin üstünde giderken kız, çocuğunun bu tembelden olduğunu anlamış, ona bir şeker vermiş.

"Çok üşeniyorum yoksa şimdi evimize giderdik, çok kolaydı." demiş tembel, içinden.

"İçinden en iyisi denizin ötesine gidip oturalım." diye geçiren tembel, başlarına hiçbir şey gelmeden denizin ötesine geçmişler. Geçmişler geçmesine; ama üstü kapalı olan sandığın içeriği kalmışlar. Adam tembellikten kapağı açamıyormuş.

"Wara wanacalbeyt, burada boğulup öleceğiz, şu kapağı açsan biz de dışarı çıkıp bir nefes alsak, damgalanmış gibi kaldık." demiş kız ve kocasını sıkıştırmış. (artık kocasıydı tabii)

"Kapak açılın." demiş tembel içinden, kapak hemen açılmış ve dışarı çıkmışlar, çıkmışlar; ama ortalıkta kalmışlar, kafalarını sokacak bir kulübeleri bile yokmuş.

Bakmışlar biraz ötede bir kral yaşıyor, kralın sarayına yakın güzel de bir arazi var, üstünde pürüz olacak bir çubuk tub yokmuş.

"Wara nasıl olsa dileğin oluyor, sabah kalktığımızda şu arazinin üstünde pırıl pırıl bir sarayımız olsun, saray görevlileri etrafımızda fi dönsün, hizmetimizi yapsınlar de." diye sıkıştırmış tembel kocasını.

"Dilemeye üşeniyorum." demiş; ama karısı onun böyle bir dilekte bulunmasını sağlamak için gönlünü yapmış.

Sabah uyandıklarında arazinin ortasında muhteşem bir saray duruyor, saray görevlileri de fır dönüp çalışıyorlarmış, her taraf yiyecek doluymuş, hangi birisini yiyeceklerine karar verememişler. Komşu kral kalkıp bakınca şaşırıp kalmış, hatta deliye dönmüş, ne olduğunu anlayamamış.

"Nedir bu? Dün akşamüstü buradan geçtim hiçbir şey yoktu, ne bir araba, ne bir öküz, ne bir katır geçti, peki bu sarayı buraya ışıl ışıl kim dikti?" demiş kral ve saraya adam gönderip soruşturmuş. Gidenler hiçbir şey anlayamamışlar, krala da bir yanıt vermemişler.

Bu yeni sarayın sahibi tembel adam:

"Kral benim kim olduğumu anlamak istiyorsa arkadaşları ile birlikte buyursun gelsin!" demiş. Kralın yabancı ülkelerden gelmiş pek çok konuğu varmış, onları da alıp hep beraber yeni saraya gitmişler. Yeni sarayın sahipleri gelen konukları oturtmuşlar, bir konuğa yapılması gereken her türlü hizmeti yapmışlar. Konukların her birinin önüne altın tabak, altın kaşık koymuşlar, altın tabak ve altın kaşıkla her birine yoğurt ikram etmişler, gelen konukların arasında bu tembel adamın kayın pederi de varmış. Tembel adam

kayın pederinin burada olduğunu biliyormuş; ama kayın peder, damadının evinde olduğunu bilmiyormuş. Onları çocuklarıyla beraber denize attığından, denizin dibini boyladıklarını tanımıyormuş.

Konuklar yiyip içtikten sonra tembel damat, kayın pederin olindeki altın kaşık için; "Kaşık kralın koynuna girsin." diye dilekte bulunmuş. Kaşık farkına varmadan kayın pederinin koynuna düşmüş. Konukların önündeki altın tabaklar ve kaşıklar toplanıp sayılınca bir altın kaşığın eksik olduğu görülmüş. Kaşığı kimin aldığını bulmak için konukların üstü aranmış, tabii kaşık tembel damadın kayın pederinin koynundan çıkmış.

"Kaşığı koynuna saklamaya utanmıyor musun?" demiş kız, kral bunu söyleyenin kendi kızı olduğunu bilmiyormuş.

"Tabii utanıyorum, hem de çok utanıyorum, benim gibi biri böyle bir şey yapar mı? Ama yemin ederim bunun koynuma nasıl girdiğini bilmiyorum, asla fark edemedim, kim yaptı, nasıl yaptı anlayamadım." demiş kral.

"Ben de öyle, senin gibi masumdum baba!" demiş kız ve devam etmiş.

"Beni tanıyamadın galiba, ben senin denize attığın kızınım. Beni yargılamadan, gerçeği anlamadan, denize attın. Bu damadın olacak adamı ömrümden ne gördüm ne de duydum, senin koynuna düşen kaşıktan ne kadar haberin varsa benim de başıma gelen işten o kadar haberim var." demiş kız.

Kız böyle söyleyince, kral baygınlık geçirmiş, ölmek istemiş, kaybolan kaşık herkesin ortasında koynundan çıkınca çok utanmış, ölmekten beter olmuş.

Çünkü damat, gönlünden ne geçse gerçekleşen biriymiş, kızın hiçbir kusuru yokmuş, kral bunu öğrenince hatasını anlamış, kızından ve damadından özür dilemiş, birbirlerini iyi birer akraba olarak benimsemişler, damat konuğu olan kayın pederine bir yılki armağan etmiş, yanı sıra pek çok değerli armağanlar verip arkadaşlarıyla birlikte uğurlamış.

Tembel damat karısıyla birlikte orada kaldı, ben de dönüp bu tarafa geldim.

Yaşama İlişkin Masallar

Dileği Olan Sefil oğlan

Bir köyde sefil bir oğlan yaşıyormuş, bu sefil oğlanın her dileği oluyormuş; ama kendi bunu bilmiyormuş, kendi bilmediği gibi köylüleri de bilmiyormuş. Sefil oğlanın köyünde bir de kral varmış, kralın da güzel bir kızı varmış, Şu dünyada ne kadar *"benim!"* diyen delikanlı varsa hepsi bu kralın kızına talipmiş; ama kız hiçbirini beğenmiyormuş.

Derken, sefil oğlan bir gün yırtık pırtık, sersefil bir vaziyette kralın kapısının önünden geçmiş, o sırada kralın güzel kızı sarayın balkonunda saçlarını yıkıyormuş, sefil oğlan kızı böyle yıkanırken görüvermiş, pek beğenmiş olmalı ki, içinden.

"Ah Şu kralın güzel kızı benim yüzümden hamile kalsa ne iyi olurdu!.." demiş.

O kadcılık söyleyip gitmiş. Bir süre sonra kralın kızı hamile kalmış, bir ay geçmiş, iki ay geçmiş, artık bu durumun saklanacak hali kalmamış, sonunda bunu kral da duymuş.

"Vay canına, kızımın yanına gitme cesaretini gösteren kimmiş acaba?" demiş ve kral bu durumdan çok utanmış, halkını toplayıp, kendisini bu denli utandıran kişiyi bulmak istemiş, oraya gitmişler, buraya gitmişler, onu bunu sorguya çekmişler; ama bu işle ilgili hiç kimse bulamamışlar.

"Wara Şünacalbeyt, söyleyin kızımın yanına gitme cesaretini gösteren kimse ortaya çıksın, öldürecek değilim, her kimse onu artık damadım sayıyorum, olan oldu, bundan sonra dost ve akraba olalım."

demiş; ama kimse ortaya çıkmamış.

Derken doğum yaklaşmış, kız bir oğlan doğurmuş, çocuk gece gündüz büyüyormuş, beş altı yaşına gelmiş; ama kral hali damadının kim olduğunu öğrenememiş, bu durum onun canını pek sıkılmış, sonunda şöyle bir karar almış:

"Halkımı toplayayım, elimin ulaştığı her yere haber salayım, küçük torunumun eliyle damadım kimmiş bir öğreneyim." demiş.

Kral verdiği kararı uygulamış.

"Düğünüm var, küçük torunum beş yaşına girdi, ülkemde yaşayan herkes davetlidir, kim olursa olsun mutlaka bu düğüne gelsin!" diye halka haber salmış.

Bu sefil oğlan da düğüne gitmiş, gidip bir saçak dibine oturmuş, herkesin oturduğu yere girecek hali yokmuş ki yiyecek bol olduğundan onun yemeğini götürüp saçak dibinde vermişler, o da yemeğini oturduğu yerde yemiş.

"Buraya gel evlat!" demiş kral torununu yanına çağırarak cebinden kırmızı bir elma çıkarıp torununa vermiş.

"Bak çocuğum, şu kalabalığın içine gir, baban hangisi ise bul ve bu elmayı ona ver!" demiş.

Çocuk emekleyerek dedesinin verdiği kırmızı elmayı alıp davete gelen kalabalığın arasına karışmış, bunu duyan herkes; *"Gel, babana gel, baban benim!"* demeye başlamış, bunların arasında oldukça seçkin delikanlılar da varmış.

"Hayır evlat, baban benim bana gel!" diyen diyeneymiş ama çocuk hiç birinin yanına gitmemiş, kalabalığı bir kaç kez dolaştıktan sonra doğruca sefil oğlanın oturduğu yere gitmiş.

"Baba al, bak bu kırmızı elmayı sana dedem gönderdi." deyip elmayı sefil oğlana vermiş.

Çocuk elmayı sefil oğlana verince halk deliye dönmüş, kral da ölmekten beter olmuş.

"Hay dadraa! Hey evlatlar çocuk yanıldı, çocuğun seçimi doğru değil." diye torununu yanına çağırarak, bir kırmızı elma daha vermiş.

"Bunu götürüp babana ver!" diye çocuğu tekrar kalabalığın arasına salmış.

Çocuk yanıldı demişler, oysa çocuk ne yaptığını gayet iyi biliyormuş, tekrar bütün kalabalığı dolaşmış; ama elmayı verecek kimse görememiş, sonunda yine sefil oğlanın yanına gidip elmayı tekrar ona vermiş.

"Al baba bunu sana dedem gönderdi!" demiş.

Fakat bu kez de kabul etmemişler, çocuk yanıldı deyip çocuğu yanından dolaştırmışlar, çocuk kalabalığın arasında üç kez dolaşmış ve her seferinde elmayı götürüp aynı sefil oğlana vermiş, bunun üzerine kral.

"Tamam, damadımın bu sefil oğlan olduğu anlaşıldı artık, ne yapalım." diye pek umursamaz gibi görünmüş. Düğün bitip kalabalık dağıldıktan sonra, kral kocaman bir fiçı yaptırmış, kızını ve süfli damadı bu fiçının içine kapatıp denize atmış, kız durumunu önceden anladığı için fiçının içine biraz yiyecek koymuş, yiyeceklerin arasına üç de kırmızı elma koymuş.

Bunlar fiçının içinde denizin dalgalarına kapılıp gidiyorlarmış. Böylece bir gün, iki gün, üç gün gitmişler ölmemişler; ama ölmekten beter olmuşlar, fiçının içinde nereye gittiklerini bilmeden gidiyorlarmış.

"Wara wanacalbeyt, ben seninle hiçbir yerde karşılaşmadım, nasıl oldu da senden hamile kaldım?" demiş, kralın kızı bu sefil oğlana.

"Ne bileyim." demiş sefil oğlan da, gece gündüz horul horul uyuyormuş, konuşmaya bile üşenen tembelin biriymiş.

Üç gün geçmiş, dört gün geçmiş bunlar fiçının içinde gidiyorlarmış, durumları iyice kötüleşmiş, neredeyse öleceklermiş. Sonunda kralın kızı kafasını çalıştırmış. *"Bunda bir tuhaflık var, galiba bu süfli ne derse o oluyor, şunu iyice anlayayım; ama nasıl?"* diye düşünmüş.

"Wara wanacalbeyt, hepten taş yürekli misin nesin, görmüyor musun denizde boğulacağız, bari benimle nerede ve nasıl karşılaştığını söyle." diye tutturmuş kralın kızı.

"Bir elma verirsen söylerim." demiş sefil oğlan, kralın kızı ısrar edince.

"Tamam, ocağı sönesice şimdiye kadar da söyleseydin verirdim." demiş kız, çıkınından bir elma çıkarıp vermiş.

"Şöyle oldu... " diyerek anlatmaya başlamış bir yandan da "hart, hart" diye ısrarak elma yiyormuş.

"Sen balkonda saçını yıkıyordun, ben de sizin evin önünden geçip gidiyordum, kafamı kaldırıncaya seni gördüm, seni görünce beğendim ve içimden şu güzel kız benim yüzümden hamile kalsaydı dedim, o kadar, başka hiç bir şey hatırlamıyorum." demiş.

"Hay ocağı sönesice, demek sen ne dilerse o oluyor, dile de bu an önce karaya çıkalım, burada boğulup gideceğiz, çabuk karaya çıkmamızı sağla, yoksa boğulacağız baksana!" demiş kız.

"Bırak yakamı, dileyemem!" demiş sefil oğlan.

"Neden dilemiyorsun abaapsı." demiş kız.

"Bırak beni, canım istemiyor, üşeniyorum!" demiş sefil oğlan.

"Wanacalbeyt bu ne biçim üşenmek iki kelime de mi söyleyemiyorsun, baksana boğulacağız." demiş karısı.

"Çok ısrar ediyorsan bir elma daha ver dileyeyim, yoksa dilemem" demiş sefil oğlan.

Böyle söyleyince karısı bir elma daha çıkarıp vermiş, dilekte bulunması için yalvarmış, sonunda.

"Karaya çıkalım!" demiş içinden sefil oğlan, karısının verdiği elmayı hart hart diye ısrarak yiyormuş.

Sefil oğlan böyle söyleyince rüzgâr yönünü değiştirmiş, deniz kabarıp onları karaya atmış, içinde buldukları fıçı deniz kıyısındaki bir kayalığın içine düşmüş, sıra fıçıdan nasıl çıkacaklarına gelmiş; ama fıçıdan çıkmak pek o kadar mümkün değilmiş; çünkü ağzı çivilerle çakılıp kapatılmış, kıramıyor, kapağı açamıyor, içinden bir türlü çıkamıyorlarmış.

"Wara karaya vurduk galiba, hadi orada denizin üstündeydik, burada da bu fıçının içinde kaldık, şu fıçıdan çıkıp sağ salim karaya ayak basmamız için dilekte bulun." diye sıkıştırmış karısı sefil oğlanı.

"Bırak beni söyleyemem, çok üşeniyorum." demiş sefil oğlan.

Sefil oğlan horul horul uykuya dalmış, karısının söyledikleri umurunda bile değilmiş. Bunlar fıçının içinde bir gece, iki gece, üç gece oturup kalmışlar, sefil oğlan kafasını karısının dizine koymuş durmadan uyuyormuş.

"Wara wanacalbeyt, ne kadar mangal yüreklisin, fıçının içinde kalacağız, fıçıdan çıkmak için bir dilekte bulun!.." diye yalvarmış kocasına, dürte dürte sefil oğlanı uyandırmış.

"Çok istiyorsan bir elma daha ver, yoksa üşenir söylemem." demiş sefil oğlan.

"Al sana elma!.." diye bir elma daha tutuşturmuş eline.

"Şu fıçının içinden sağ salim çıkalım!" demiş sefil oğlan bir yandan da elmayı yiyormuş, o böyle söyler söylemez fıçı kındılığından ikiye ayrılmış ikisi de sağ salim dışarı çıkmışlar.

Kralın kızı karaya ayak basınca çok sevinmiş, artık ne yapacağını biliyormuş, kocasına.

"Ne yapacağını biliyor musun?" demiş.

"Hayır!" demiş sefil oğlan.

"Gel buraya!" diye kocasını alıp güzel bir alana götürmüş. (Meğer burası babasına yakın bir arazi imiş,) bu güzel arazinin ortasına gelince geceyi orada geçirmişler.

"Ne yapacağını biliyor musun?" demiş karısı sabah olunca.

"Hayır!" demiş sefil oğlan.

"Wara wanacalbeyt, sen ne dilerse gerçekleşen birisin, hiçbir zahmet çekmen gerekmiyor, sadece benim sana söyleyeceklerimi tekrar et yeter." demiş karısı.

"Bırak beni söyleyemem, çok üşeniyorum." demiş sefil oğlan.

Sefil oğlan "Olmaz, üşeniyorum," diye direniyor; ama kadının onun yakasını bırakmıyormuş, gönlünü yapıyor, şöyle böyle diye kandırıp işlerini yaptırıyormuş.

"Wanacalbeyt, abaapsı adam olmana az kaldı." diye günlerce kocasını dileğini söyletmek için razı etmeye çalışmış, her halde bir hafta geçmiş ki sefil oğlan kabul etmiş.

"Sırçadan bir köşk olsun, kralın şatosundan daha görkemli olsun, herkesin hayran olacağı bir saray olsun." demiş.

Karısının gayreti ile sefil oğlan bunları söyleyince, oturdukları arazinin tam ortasına, anında muhteşem bir saray konmuş, kralın şatosundan daha görkemliymiş; ama sadece saraya sahip olmak yetmiyormuş, yaşamak için çalışmak gerekiyormuş. Kadının kocası artık kendini iyice salmış, kadın yalvarıyor yakarıyor; ama sefil

oğlana hiç bir şey söyletemiyormuş, "Bırak beni ben üşeniyorum diyor başka bir şey demiyormuş.

"Wara wanacalbeyt sadece söyleyeceksin, ne söylesen olursun konuşmak da mı zor senin için, malımız mülkümüz, yiyeceğimizi içeceğimiz olsun, babamınkinden daha iyi olsun." diyormuş kızı ailesi sözünü dinletemiyormuş.

Saray yapıldıktan sonra kral kafasını kaldırıp şöyle bir bakınca hemen fark etmiş. Fark edilmeyecek gibi değilmiş, kralınkinden daha büyük ve görkemli, muhteşem bir saraymış, hele de yanındaki sırça köşk pek göz kamaştırıyormuş.

"Gidin, şu sarayda kim kalıyor, kime ait öğrenip gelin." diye adam göndermiş kral.

Kralın kızı bu durumu hissetmiş babasının, sarayı fark ettiğini anlamış, insanlar göndereceğini de bilmiş, kralın adamları gelince onları karşılayacak bir ev sahibi gerekiymiş. İçeri buyurun demeyen onları davet etmesi gerekiyormuş; ama burada "Buyurun" diyecek adam nerede? Onları karşılayacak ev sahibi tembellikten ölüyor kocası olacak miskin herif yerinden bile kıpırdamıyormuş.

"Wara wanacalbeyt, artık olan oldu ben senin karınım, artık ikimiz de insan içine çıkacak duruma geldik, halkın hepsinden daha iyi, daha akıllı, ne yapıp ne söyleyeceğini bilen, üşenmeyen biri olayım diye dilekte bulun." diye sıkıştırmış kocasını.

Sonunda sefil adamın kafası biraz çalışıp karısını sözlerini kulak asmaya başlamış.

"Çok güçlü, kuvvetli, akıllı ve bilgili herkesten üstün, üşenmeyen çalışkan biri olayım!" diye dilekte bulununca müthiş bir adam olup çıkıvermiş sefil oğlan.

O sırada kayın pederinin gönderdiği adamlar avluya girmiş kendisi de aşağı inip onları karşılamış.

"Hoş geldiniz, buyurun içeri!" diye konukları gerektiği gibi karşılayıp yukarı çıkarmış.

"Kimsin, nerelisin, kimlerdensin?" diye ev sahibi hakkında bilgi edinmek istemiş gelenler.

Konukları büyük salonlardan birine, çepeçevre oturtmuşlar.

"Buraya gel!" demiş sefil oğlanın karısı, onu başka bir odaya çağırmışlar.

"Ne yapacağını biliyor musun?" demiş.

"Hayır!"

"Salona girince masaya otur ve içinden her türlü yiyecek ve içecek dilekte bulun." demiş karısı.

"Peki!" demiş kocası, gidip konuklarının yanına oturmuş.

"Kimsenin görmediği yiyecek ve içecekler gelip şu masaya konsun." diye yemek elini masaya sürmüştü.

Bunu söyler söylemez masanın üstü yiyecek ve içeceklerle dolmuş.

"Buyurun, yemek yiyin!" demiş süfli oğlan, kralın gönderdiği adamları doyurmuş, yedirip içirmiş onlar da her şeyi öğrenmişler, kralının sarayına geri dönmüşler, gidince,

"Kimmiş onlar biliyor musunuz?" demişler.

"Hayır!" demiş kral.

"Yeni sarayda yaşayanlar kızınız ve damadınız imiş, ilahi bir güçle yaşıyorlarmış, sarayın içi muhteşem biçimde döşenmiş, yiyecek ve içecekler anlatılır gibi değil, harika şeyler gördük." demiş giden adamlar.

"Mümkün değil, yanıltılmış olmalısınız, söylediklerinize inanmıyorum." demiş kral. Bunun üzerine.

"Kralım bize inanmıyorsanız buyurun siz de bizimle gelin, olup biteni kendi gözlerinizle görün." demişler ve kralı alıp yeniden damadın yanına gitmişler.

"Hoş geldiniz!" diyen damat onları gayet şık ve mükemmel bir biçimde karşılamış, karşılamış ama ne karşılama, kralın o güne kadar gördüğü sefil oğlan gitmiş yerine, yakışıklı, şık, kibar bir delikanlı gelmiş.

"Hoş bulduk!" demiş kral, demiş; ama durum pek hoşuna gitmemiş, kızını ve damadını denize atmıştı ya şimdi onları böyle görünce rahatsız olmuş.

"Çekinmeden yukarı çık, artık seninle başka türlü konuşmalıyız." demiş damadı.

Kral ve arkadaşları şatonun en üst katına çıkmışlar, damat kayın pederine ve yanındakilere sarayı gezdirmiş, sonra oturup yemek yemişler. Kral da kralmış hani, damadıyla sakin bir biçimde

konusmuş.

"Peki, evlat sen öyle sefil bir oğlan iken nasıl oldu da kimsenin yanına yaklaştın, kimsin, kimlerdensin, soyunu sopunu bir anlık iyice tanışalım." demiş kayın pederi.

"Bütün bunlar şöyle oldu." demiş damadı. "Ben bir üşengeçim meğer benim dileğim gerçekleşiyormuş da haberim yokmuş, bunu ben, ne de başkaları biliyormuş. Bir gün senin sarayının önünde geçiyordum, kızını saçlarını yıkarken gördüm, onu beğendim, ben an boş bulunup 'Benim yüzümden hamile kalsaydı ne iyi olurdu deyivermişim içimden, dediğim gibi de oldu." demiş sefil oğlan.

Kral bunu anlayınca, mahcup olmuş, onlara yaptıklarını hatırlamış; ama artık yapacak bir şey yokmuş.

"Sen sarayına dön, kralısın sen, ben senin damadınım, ben burada kalıyorum, yalnız bana bir gün ver, o gün sana geleceğim ahalini topla, halkı topladığın zaman orada daha iyi konuşurum" demiş sefil oğlan.

Kral ülkesine geri dönmüş, kararlaştırılan gün halk toplanmış kralın damadı ve kızı da gelmişler; ama içeri girmemişler gide avlunun ortasına dikilmişler.

"Ey ahali bizi dinleyin, her ikimizin de aileleri, sülaleleri burada ben geçmişte çok tembel biriydim, üşeniyordum, başıma şöyle işler olaylar geldi, kral iyi bir kral olsaydı beni anlardı; ama beni anlamadı anlamak gereğini de duymadı, sorup sormadan kızını da ben de denize attı; ancak kızı akıllı biri çıktı, beni kurtaran o oldu. Ben de krala bu yaptığı haksızlıklardan ötürü bir ceza vereceğim, bir gün bir gece baş aşağı asılı dursun, bu ona yeter. Cezasını çektikten sonra o da ben de dost ve akrabamız, o kayınpeder ben damadım, ben kayınpeder ve damat nasıl olursa biz de öyle olacağız." demiş.

Süfli oğlanın dedikleri oluyormuş ya zaten, kralın ayağına ip bağlayıp baş aşağı asmışlar, bir gün bir gece asılı kalmış. Kralın canına tak etmiş, epey perişan olmuş, sonunda çözmüşler, serbest kalmış. Damat güzel bir davet verip düğün yapmış.

Ben de oradan geliyorum, çok yorgunum uyumamıyorum, kusuruma bakmayın bununla bitiriyorum. Bunlar birbirlerini bu şekilde davranmışlar, sonuçta birbirlerini öldürmek yerine birbirleriyle dost olmuşlar.

Söz Uyumu

İyi bir çiftçi varmış. Yaşı epey ilerlemiş. Üç oğlu, gelinleri, sorunları varmış, her şey istedikleri gibiymiş. En küçük oğlu yeni evlenmiş. Küçük gelin henüz kayınpederi ve kayınvalidesinin yanında konuşmuyormuş. Evde kimsenin bir eksiği, bir şikâyeti yokmuş. Kimse kimseye kaşının üstünde gözün var demiyormuş. Herkes birbirini seviyor, sayıyormuş. Halleri vakitleri de derindeymiş, sürüleri çokmuş, hiçbir sorunları yokmuş.

Bir yıl, tam yeni yıla girdikleri sırada çok büyük bir kar yağmış, kar diz boyunu geçmiş. Her zaman olduğu gibi evin büyüğü sabah erkenden uyanmış, hayvanları kontrol etmek için dışarı çıkmış, avluya çıkınca hayatında hiç görmediği tuhaf bir şey görmüş, avlu kapısından itibaren çıkış kapısına kadar küçük bir bebeğin çıplak ayak izleri ile doluymuş.

Evin büyüğü alabaşa denen Abhaz esasını alıp bu ayak izlerinin ne olduğunu anlamadan geri dönmeyeceğim, diye kimseye hiçbir şey söylemeden, ayak izlerini takip ederek yola düşmüş.

Gide gide epey uzaklara gitmiş. Uçsuz bucaksız bir düzlüğe gelmiş, biraz uzakta duman tütüğünü görmüş, ayak izleri de duman tüten yere doğru gidiyormuş, yürüyüşünü hızlandırıp duman tüten yere gitmiş.

Gittiği yerde bir kulübe görmüş, kulübenin etrafında dolaşıp durmuş; ama kulübenin kapısının nerede olduğunu görememiş, kulübenin içinden sesler geliyormuş, bacadan tüten duman da uzayıp gidiyormuş. Bir süre sonra kulübe kapısının duvarla birlikte

örülmüş olduğunu görmüş, duvar kendiliğinden açılmış, korkmadan içeri girmiş. İçeri girince üç adamın gürül gürül yanan ateşin başında oturduğunu görmüş, oturanlardan biri,

"Bu sabah evine gittiğimiz adam, peşimize düşüp gelmiş demiş."

İçeri girince adamların üçü birden ayağa kalkmış, ocağın başına davet etmişler. Meğer bunlar birer tanrıymış, onlar için peygamber diyenler de varmış, onlar ne derse o olurmuş, on büyükleri gelen adama.

"Sen evlat, uzun süre çoluğun çocuğun, malın mülkün, bir ekşiğin olmaksızın mutlu mesut yaşadın, keyfin yerindeydi ama zamanın geldi, senin de bir zarara uğraman gerek, mallarından birazını alacağız, insanlarına da biraz dokunacağız, başka türlü olmaz." demişler.

"Yalnız, sen bizi takip edip buraya kadar geldiğine göre, sana ne isteğini soracağız, istediğini yapman için de izin vereceğiz, hayatta çok istediğin şey neyse bize söyle." demişler.

"Diğerlerini senin elinden almak zorundayız." diye de eklemişler.

Bu çiftçi oturup epeyce düşünmüş, fakat ne isteyeceğini bilememiş, sonra peygamberlere rica etmiş, eve gidip düşünmek için bir gün izin vermelerini istemiş. Onlar da adamı kırmayıp bu isteğini kabul etmişler.

"Git, yarın sabaha kadar vaktin var, düşün taşın gel, yoksa biz ne istersek onu senden alırız, sana da hayvan mayvan biraz bir şeyler bırakırız." demişler.

Ne yapacak adamcağız dönüp eve gelmiş, ailesini toplayıp gördüklerini, duyduklarını anlatmış, sonra onlara; *"Peygamberlerden ne isteyelim?"* diye sormuş. Bunun üzerine bütün aile düşünmeye başlamış, fakat karar vermek çok zor olmuş.

Çiftçi oğullarına, karısına ve gelinlerine teker teker sormuş ama birinin dediği diğerine uymuyormuş. Büyük oğlu kalkıp;

"Yılkı kalsın, onlar bize her zaman gerekli, biz atsız yaşayamayız." demiş.

Ondan sonraki kalkıp:

"Yılkı da önemlidir; ama büyük ve küçükbaş hayvanlarımızı"

"sana süt, yoğurt, et gibi ihtiyaçlarımızı nasıl karşılırsınız?" demiş.

Ondan sonraki ise:

"Dediklerinizi anlıyorum, ama en önemlisi evimiz barkımız, hayvanlarımızı sokacak bir yerimiz olmazsa ne yaparız, ya açıkta kalırsak? Bu evi evimiz kalsın diye yalvaralım peygamberlere." demiş.

Böylece herkes düşüncelerini söylemiş, birbirlerinin kararını kıracak kadar tartışmışlar; ama yine de ortak bir karara varamamışlar.

Sonunda en küçük gelin kayın pederinin yanına gitmiş.

"Özür dilerim, benim sizin yanınızda hakkım yok henüz, ama bugün ailemiz ölüm kalım kararı vermek zorunda, gördüğüm kadarıyla bu çabucak karar verilecek, kolay bir iş değil, yarın peygamberler sorduğunda malım mülküm, sürülerim, evim barkım, arslum, neyim varsa hepsi sizin olsun, sizden tek isteğim ailemle birlikte eskiden olduğu gibi uyum içerisinde yaşamaktır deyin." demiş küçük gelin.

Ailenin büyüğü, küçük gelinin sözleri karşısında çok düşünmüş. Diğerlerinin düşüncelerinden daha çok, bu küçük gelinin önerisinden etkilenmiş. Ertesi gün sabah olmadan uyanıp, hemen o peygamberlerin yanına gitmiş.

Kulübenin kapısı yine kendiliğinden açılmış. Peygamberler daha önce oturdukları gibi oturuyorlarmış. Tekrar ayağa kalkmışlar.

"Geldin mi?" demişler.

"Evet, geldim." demiş

"Peki, öyleyse bizden ne istiyorsun? Son sözünü bekliyoruz." demişler.

"Ben malımı mülkümü, davarımı, evimi barkımı dert edinmiyorum, hiçbiri umurumda değil, onlara ne yaparsanız yapın; ama bir tek şey için ricada bulunuyorum, ailemle eskiden olduğu gibi görüş birliği içinde, birbirine saygılı, huzurlu ve uyum içinde yaşamak istiyorum." demiş.

Peygamberler gülmüş, pek de şaşmış, sonra büyükleri şöyle demiş:

"Sizi eskisi gibi uyum içerisinde bırakırsak, malınızı nasıl"

alacağız elinizden? Söz birliği ve görüş birliği içinde olursanız malınız da sizde kalır. Bizim amacımız sizin uyumunuzu bozmaktır, malınız da kendiliğinden dağılacaktı. Ama sana bir kez söz verdiğimiz oldu onu tutacağız, böyle akıllı bir istekte bulunduğun için, sana dokunmayacağız, git ailenle birlikte huzur içinde yaşa.” demişler.

Çiftçi sevinç içinde teşekkür edip evine dönmüş. Ailesine malına ve mülküne hiçbir zarar gelmemiş. Gayet güzel bir uyum içerisinde yaşayıp gitmişler.

Doğrucu ile Yalancı

Biri varmış, yalan söylemekten başka bir şey bilmezmiş. Diğeri de onun komşusuymuş, o da kafasını kessen doğrudan görmüş.

Yalancının tek geçim kaynağı yalan söylemekmiş. Gezmeye gider, gittiği yerde rastladığı insanları kandırır, çalıp çırparmış, böylece mal mülk sahibi olurmuş. Komşusu ise doğrucunun tokluymuş, bu yüzden sade bir yaşam sürüp gidiyormuş, pek mal mülk sahibi değilmiş, kıyısında köşesinde de bir şey yokmuş.

“Wara, sen yalandan başka bir şey bilmez misin? Artık insanlar sana hiç inanmayacaklar. Buna karşın bunca malı nasıl ediniyorsun?” demiş doğrucu bir gün yalancıya.

“Hahh, hah haaa!” diye gülmüş, yalancı.

“Niye gülüyorsun?” demiş doğrucu.

“Wara, senin peşinde olduğun doğrular, bir işe yarıyor mu biliyorsun, insanı geçindiren yalandır, gerçekler karın doyurmaz.” demiş yalancı, doğrucuyla dalga geçmiş.

“Yaa! Senin söylediğin gerçek olamaz.” demiş doğrucu.

“Sen beni gerçekçi bulmuyorsun; ama benim söylediklerim doğruların ta kendisi.” demiş yalancı.

“Yalan adamı er geç öldürür, gerçekler ise insanı yaşatır.” demiş doğrucu.

“Yalan söylememeye çalışıyorsun; ama bu sana bir yarar

sağlamıyor, dünya yalan dolanla ayakta duruyor, yalan doğrudan değil iyidir; ama sen bunu bir türlü kavrayamıyorsun.” demiş yalancı.

Bunlar böyle bir süre tartışmışlar, konuşmuşlar, yarışmışlar boşuna zaman geçirmişler.

Doğrucu sonunda yalancıya:

“Gel öyleyse deneyip görelim, hangimiz haklı çıkacak anlayalım. Gel beraber yola çıkalım, sen nasıl olsa yalanların peşinde, yalan söylüyorsun, söyle söyleyebildiğin kadar. Ben de gerçekleri doğrularımı söyleyeyim. Bakalım nereye varacağız, hep beraber görelim.” demiş yalancıya.

Bunlar anlaşıp birlikte yola çıkmışlar. Bir gün, iki gün, üç gün epey beraber gitmişler; ama birlikte gidemeyeceklerini anlamışlar, anlaşamamışlar. Biri durmadan yalan söylüyormuş, diğeri doğru, ikisi bir türlü uyum içerisinde olamamışlar.

“Yok, benim seninle işim olamaz, sen yalandan başka bir şey bilmiyorsun, bense doğrudan yanayım, bu bizi öldürür birbirimizden ayrılalım.” demiş doğrucu.

“Aman, sen de doğrudan başka ne bilirsin, bir yalan bile söyleyemiyorsun, git istediğin yere, istediğin kadar doğru söyleyip otur ben doğru söyleyip geçinemem.” demiş yalancı.

Bunlar ayrılmaktan başka çare bulamamışlar, sonunda yollarını ayırmışlar.

Zavallı doğrucu yola çıkıp giderken hiçbir insana rastlayamadan hava kararmış, akşam olmuş. Karanlıkta yitmiş bir değirmenin suyun içine yan yattığını görmüş, başka nereye gidecek, gidip geceyi orada geçirmiş. Değirmende otururken perdenin yarısına doğru bir takım sesler duymuş.

“Hayabaapsı birileri gelip beni görürse öldürebilirler, en iyisi benim gizleneyim.” diye bir mısır sepetinin içine oturmuş. Sepete oturmuş oturmaz o gürültü çıkaran adamlar da değirmene girmiş. Sepetin içinde otururken çubukların arasından bakınca ne görsünler, tam bir felaket, meğer gelenler acı dediğimiz cinler değil miymiş. Bu de reisleri varmış ki evlere şenlik. Bu reis diğer üçüne teker teker soru sormaya başlamış.

“Sen, gönderdiğim yerde ne yaptın? Ne gördün, ne duydun, ne anladın, ne getirdin?” demiş.

Acıların biri ayağa kalkmış:

“Ben, gittiğim ülkenin hükümdarını kör ettim, gözleri görmüyor, gözlerini iyileştirecek ilaç evinin önünde duran ağacın üstünde, ağacın yaprakları onun ilacı, ama bunu kimse bilmiyor, bu yüzden kral bu dünyada aydınlık yüzü göremeden yaşayacak, hep sıkıntı çekecek.” demiş.

“Aferin, öyle olması gerek!” demiş cinlerin reisi.

Bu kez diğer cinlerden biri ayağa kalkmış:

“Benim gittiğim yerde de bir kral yaşıyordu. Bu kralın şahane bir kızı vardı. Kralın bu şahane kızının memesinde bir çıban çıkmasını sakladım. Onun ilacı da saçak dibinde, ama ben onu sakladım, kimsenin bulamayacağı bir yere koydum. Dünya durduğu sürece kimse bu ilacı bulamaz, kralın kızı da bu yaradan ölüp gider.” demiş.

“Bu da çok güzel, çok iyi!” demiş cinlerin reisi.

Üçüncü cin de kalkıp:

“Ben de son zamanlarda, uzak bir yerde geniş bir ova buldum, bu geniş ovada oldukça yaşlı, ulu bir meşe ağacı vardı. Bu ağacın yanına gidince inleme sesleri duyuluyordu. Ağaç sanki büyük bir yükün altındaymış gibi inim inim inliyordu. Evet, bu ağacın aslında bir yükü vardı; ama bu yük onun sırtında değil ayaklarının altındaydı. Çünkü ağacın kökünde koca bir küp dolusu altın vardı, altın ağacın köklerini kurutmuş, ağacın inlemesi de bu yüzden. İnlerken şöyle söylüyordu:

‘Yabahuats şu kökümdeki altını kısmeti olan biri alsın da ben de kurtulsam, şuraya biri gelip beni bir ittirse devrilip düşeceğim, o da altını alıp götürecekt!’ diye inliyordu. Ağaç böyle söyleyip duruyordu; ama ben hemen işe el attım, ağacın söylediklerini insanların anlamayacağı hale getirdim, böylece kökündeki altını da kimsenin bulamayacağı şekilde sakladım.” demiş.

“Bu da çok güzel, bundan böyle hep bu tür işler yapın, haydi göreyim sizi!” demiş cinlerin reisi.

Doğrucunun gözleri fal taşı olmuş, sepetin içinden olan biteni biliyor, söylenenlerin hepsini aklında tutuyormuş.

Cinlerin konuşması orada bitmiş, o gece yaptıkları toplantı sona erince çekip gitmişler.

O gün sabah olur olmaz doğrucu hemen fırlamış, koşup

yola koyulmuş. Önce bu cinlerin söylediği gözleri kör olan kralın yanına gitmiş. Hükümdarın avlusu ağzına kadar insan doluymuş. Kral ölmek üzereymiş, ahali ise onu nasıl tedavi edeceğini bilemiyormuş. Gökyüzünden yıldız koparsalar bile ona bir fayda yokmuş.

Bu doğrucu, dosdoğru gidip kalabalığın arasına girmiş.

"Ne oldu, neden toplandınız, niçin ayakta dikiliyorsunuz?" demiş.

"Neden toplanıp dikileceğiz, başımıza bir felaket geldi. Kralımızın gözleri gitti. Can çekişiyor, ona bir çare bulamadık" demişler, sorduğu kimseler.

"Eh, yabahua! Ben bazı ilaçlar biliyorum, belki bir yararı olur" demiş doğrucu.

"Oh wanacalbeyt, kralın gözlerinin ağrısını geçirebilsen, bütün malını sana verir." demiş adamlar.

Hemen krala bilgi vermişler, böyle böyle biri geldi bir şeyler biliyormuş demişler.

Doğrucu hemen, o değirmende cinin ilacı sakladım dediği yere gitmiş, ağacın üstündeki otları koparıp doğramış, iyice ezip öğütmüş, sonra kralın gözlerine koyup bağlamış, o gece kralı öyle yatırmış. Ertesi sabah kralın gözleri hiçbir şey olmamış gibi fildir fildir açılmış.

"Hay abaapsı, ne kadar malım mülküm, ne kadar şanım şöhetim varsa hepsi senin olsun, gözlerimi dünyaya açtın, dile benden ne dilersin?" demiş hükümdar. Bu doğrucuya dünyanın malını verip yanına adamlar katıp yola çıkarmış.

Doğrucu elindeki malı ve adamları alıp giderken göğsünde çıban çıkan kızın olduğu yere varmış. Bu kızcağız insanın içini burkacak kadar bağıriyor, müthiş acı çekiyormuş. İnsanlar etrafına toplanmış dikiliyormuş. Sancısı büyük acı veriyormuş.

Doğrucu:

"Burada ne oldu?" diye yanlarına gitmiş.

"Aaah, zavallı kızcağız ne zamandan beri böyle inim inim inliyor, ağrısı, sızısı bir türlü dinmiyor, yarasına bir türlü çare bulunamadı." demişler.

"Yabahua, ben bazı ilaçlar biliyorum." deyince.

"Ona yarayacak bir şeyler yapabilsen, babası sana neler yapmazdı." demişler, kızın etrafında dikilenler.

Bunun üzerine, o değirmende oturup sabahladığı gece otulardan birinin söylediği yere gitmiş ilacı çıkarıp getirmiş, kralın kralının göğsündeki çıbanın üstüne koymuş. Onu da hastalığından kurtarmış. Kral çok sevinmiş, kızını kötü hastalıktan kurtaran adama ziyafet vermiş, düğün yapmış. Çokça mal verip yanına adamlar katarak, bin bir teşekkürle uğurlamış. Doğrucu kendisine hediye edilen hayvan sürüsünü ve adamları alıp cinlerin bahsettiği büyük meşe ağacının bulunduğu yere gitmiş. Gidince ağacın inim inim inlemekte olduğunu görmüş. Ağacı ittirip devirmiş, ağacın kökünden kocaman bir küp dolusu altın çıkmış. Altınları alıp onların sırtına yüklemiş, sürülerini önüne katıp yola koyulmuş. Dünya yaşadıkça kendisine yetip artacak mal ve insan edinmiş. Bütün bunları alıp evine gelmiş. Anlatılamayacak kadar mükemmel yaşayıp gitmiş.

Öte yandan yalancı da çalıp çırpılmış, alavere dalavere deyip geziyormuş; ama ne kadar yalan söylediye, ne kadar adam dolandırdıysa da doğrucu kadar mal ve mülk edinmemiş. Doğrucunun böyle kısa zamanda büyük servet sahibi olduğunu görünce çok şaşırılmış, bir gün doğrucuya gidip sormuş.

"Wara wanacalbeyt, kendini bildin bileli hiç yalan söylemedin, sadece doğruları söyledin, sadece doğru söyleyerek bu kadar servet edinilmez, bu malları nasıl edindin?" demiş.

"Yalan insana yarar sağlamaz, yalan nereye gitse yalandır, yalan insanı öldürür, yararlı olan doğrudur, dedim sana; ama bir türlü inandıramadım." demiş doğrucu.

"O halde sen bu kadar doğrucu olduğuna göre, söyle bakalım bu kadar malı nasıl edindin?" demiş yalancı.

"Ben dünyaya geldim geleli yalan söylemedim, şimdi niye yalan söyleyeyim, elbette doğruyu söyleyeceğim." demiş doğrucu.

"Rica ediyorum söyle, seni dinliyorum." demiş yalancı.

"Dinliyorsan, söyleyeyim, olup biten bundan ibaret." diye başına gelenleri anlatmaya başlamış doğrucu.

"Senden ayrıldıktan sonra, yoluma devam edip gittim, giderken"

hava birden karardı, hava kararınca konaklayacak bir konak bulamadım. Baktım, eski bir değirmen, suyun içine yan yatmış duruyordu. Başka gidecek yer bulamadığım için oraya girdim ve geceyi orada geçirdim.

Gece yarısı değirmende otururken, dışarıdan gelen bazı sesler duydum, korkup mısır sepetine girip saklandım. O sesler mısır cinlerinden geliyormuş. Bu cinler dört kişiydiler biri reisleriydi. Ben cinlere ne yaptıklarını sordu. Bunun üzerine cinlerden biri kalkıp

'Ben kaldığım yerin kralını kör ettim, gözlerini iyileştirecek olan ilacı da kimsenin bulamayacağı bir yere sakladım.' dedi.

Öbür cin de

'Ben kaldığım ülkedeki kralın kızının göğsünde bir çıban çıkarttım. Ben de onun ilacını kimsenin arayıp bulamayacağı bir yere sakladım.' dedi.

Diğer cin ise

'Ben gezerken geniş bir ovaya vardım, ovanın tam ortasında bir meşe ağacı gördüm. Bu meşe ağacının yanına gidince ağacın inimi inlemekte olduğunu duydum, ağaç inerken; yabahuats, şu kökümde yatan altın kimin kısmeti ise gelip alsaydı da ben de rahat etseydim diyordu. İşte ben de ağacın söylediklerini kimsenin anlamayacağı haberi getirdim.' dedi.

O gece cinler böyle konuşup gittiler. Ben de sabah olunca değirmenden çıkıp cinlerin söylediği yerlere gittim. Gözü kör olan kralın gözünü iyileştirdim, göğsünde çıban çıkan kralın kızını da tedavi ettim. Onlar da bana gördüğün gibi dünyanın malını mülkünü verdiler. Bu malları önüme katıp gelirken cinlerin bahsettiği ağacın bulunduğu yere geldim. Dedikleri gibi ağacı bir ittim, küt diye devrildi kökünden altınlar fişkırdı, altınları alıp eve geldim. İşte gördüğün bu serveti aynen böyle kazandım." demiş doğrucu.

"Nas wanacalbeyt, ben de senin izlediğin bu yolu takip edip gidersem senin gibi kazanabilir miyim?" demiş yalancı.

"Ben her gece değirmende oturup beklemiyordum, sadece bir gece kaldım. Ama cinler her akşam oraya geliyor olabilirler. Sen git belki sana da bir şeyler söylerler." demiş doğrucu, doğrudan başka bir şey bilmediği için bütün gerçekleri hiç bir sapma olmaksızın dosdoğru anlatmış.

Yalancı dört nala yola çıkmış. Gide gide doğrucunun söylediği değirmene gelmiş. O da doğrucunun yaptığı gibi sepetin içine oturup beklemeye başlamış. Derken gece yarısı cinler de gelip durmuşlar. Yalancı sepetin içinde oturduğu yerden acaba işime yarayan bir şeyler söylerler mi diye kulak kesilmiş dinliyormuş.

Cinler çepeçevre oturup birbirlerine neler yaptıklarını anlatmaya başlamışlar. Daha önce kralın gözünü kör eden ayağa kalkmış.

"Her şey boş hiçbir şey yapamadık, gözünü kör ettiğim kralın kızı olan ilacı çok iyi sakladığımı sanıyordum; ama insanlar arayıp bulmuş, kralı da tedavi etmiş, benim kötü emellerim ve emeklerim boşa gitti tüh." demiş.

"Benim emeklerim de boşa gitti, göğsünde çıban çıkarttığım kralın kızı iyileşmiş, sakladığım ilacı nasıl buldular anlayamadım." demiş diğer cin.

Ağacın altında altın olduğunu söyleyen cin de üzülerek,

"Benim sözünü ettiğim altınları da insanlar bulup götürmüş, hiçbir şey yapamadım, mahvoldum." demiş.

Şeytanların reisi bu konuşmalar karşısında çok kızmış, bağırıp çağırmış, sonunda ayağa kalkıp:

"Bir akşam biz burada oturup konuşurken biri bizi dinliyor olmalı, söylediklerimizin hepsini duydu, durumu öğrenip elinizin altındaki serveti sizden kaptı, belki yine sizden yararlanmak için gelip burada bir yerde gizlenmiş olabilir, etrafa iyice bakın mutlaka bulacaksınız." demiş.

Cinler reislerinin sözünü iki etmeden etrafa dalmışlar, daha ilk sepetin içinde birinin fıldır fıldır etrafına bakarak oturduğunu görmüşler. Bu oturan adam yalancıymış; ama aynı zamanda pek korkakmış, korkudan ödü patlamış, gözleri yuvalarından fırlamış, cinler yalancıyı sepetten çıkarıp canına okumuşlar, öldürüp bir kenara atmışlar,

Bu yalancı kaybolmuş, bir gün geçmiş iki gün geçmiş yok. Ailesi de günlerce beklemiş; ama bir haber yok. Sonunda sorabilecekleri tek kişinin, arkadaşı "doğrucu" olduğunu hatırlamışlar.

"O senin arkadaşındı, nereye gittiği hakkında bir bilgin var mı?" demişler. O da:

"Şöyle bir yerde kötü bir değirmen var, öldüyse orada ölünce. Bana gelip bu kadar malı nasıl edindiğimi sordu, ben de ona doğru söyledim. Kendisi yalandan başka bir şey bilmez, ben de doğru başka bir şey bilmem. O değirmende bir gece kalmıştım, oraya giden cinlerin söyledikleri ile bu malı kazandığımı söyledim. Ben de gidip o değirmene otursam olmaz mı deyince. Ben orada her gün oturmadık sadece bir gece oturdum dedim. Bir şey olduysa, başına bir şey gelirse o değirmen de gelmiştir." demiş doğrucu.

İşte doğrucu böyle zengin olup yaşamış, yalancı da yalan dolan peşinde koşarken ölüp gitmiş.

Miskin Abhaz ile Şeytan

"Apsuva ççiya" yani "Miskin Abhaz" yola çıkmış gidiyormuş, yolda geçmeden şeytanla karşılaşmış.

"Nereye gidiyorsun? Bu taraflarda ne işin var?" demiş şeytan miskin Abhaz'a.

"Şöyle biraz gezmeye gidiyorum." demiş miskin Abhaz da şeytana.

"Eee, beraber gidelim öyleyse!" demiş şeytan.

"Çok iyi olur." demiş miskin Abhaz.

Beraber güzel güzel giderlerken şeytan:

"Hey, miskin Abhaz böyle seninle yayan yapıldık gezeceğimize, ben senin sırtına binip bir şarkı söyleyeyim, şarkım bitince ben ineyim, sen benim sırtıma bin ve şarkı söylemeye başla, şarkın biterse sen inersin, ben binerim, böylece birbirimizi dinlendire dinlendire gideriz." demiş şeytan.

"Çok iyi, harika bir şey." demiş miskin Abhaz.

Sabah şeytan avazı çıktığı kadar bağıra bağıra şarkı söyleyip Abhaz'ın sırtına binmiş, öğlen olunca.

"Artık şarkım bitti, gel sen benim sırtıma bin." demiş şeytan.

Sonra miskin Abhaz şeytanın sırtına binip şarkı söylemeye başlamış. Öğleyin şeytanın sırtına binen Abhaz akşam olup hava kararınca kadar şeytanın sırtından inmemiş.

"Ooo, rayda rayda, O rayda!.." deyip duruyormuş. Şeytanın

canı sıkılmış, iyice de yorulmuş.

"Canım sen de, bu ne bitmez bir 'Ooo raydaymış!' böyle şarkının biteceği yok, bu gidişle senin de benim sırtımdan ince yok." demiş şeytan bozularak.

"Amma da yaptın, biter mi !.. Daha yeni başladım, bu şarkı sadece nakaratıydı, asıl bölümü şimdi başlayacak yani 'Si wasarayda' kısmı, daha 'wasarayda' bölümü de var." demiş miskin Abhaz.

"Aman aman, benim seninle işim olmaz, hadi ben gideyim, hayal kal." diyen şeytan kaçıp kurtulmuş, yoksa miskin Abhazı omuz boyu taşıyacaktı..

Çiftçi ile Şeytan

Çiftçi ile şeytan bir öğleden sonra bir yamaçta karşılaşmışlar. Çiftçi bir yere gitmiş geri evine dönüyormuş, evine ulaşmasına az zaman kalmış, yamaca gelince atından inmiş, yuları eyerin altına bağlayıp biraz dinlenmek üzere bir gölgeye oturmuş.

Bu çiftçi, oldukça zengin biriymiş, malı mülkü yerinde, akli başında bir adammış. Şeytan her zaman bu adamın peşindeymiş.

"Şeytan çiftçiye zarar verir." derler ya, bu şeytan da çiftçinin eylemlerine zarar vermek, ondan bir şeyler kapmak için uğraşıyormuş; ama bir türlü fırsat bulamıyormuş. Çiftçi tedbirliymiş, çünkü şeytanın onun peşinde şeytanca fikirlerle dolaştığını iyi biliyormuş.

Çiftçi yamaçta otururken evine dönmek üzere harekete geçince şeytanın kendisine doğru geldiğini görmüş. Şeytan kendisine yaklaşınca:

"Nereye gidiyorsun sefil şeytan?" diye sormuş çiftçi.

"Şu yakınlarda bir çiftçi yaşıyor, ona gidiyorum, nerede kaldığını bilmiyorum, onunla bir iş konuşacaktım." demiş şeytan.

"Öyle mi, nasıl bir işmiş bu, ne istiyorsun o çiftçiden?" diye sormuş, çiftçi.

"Davarı, yilkısı, malı mülkü çokmuş, ben de zor durumdayım, ondan biraz geçinmek istiyorum, onu bulmak zorundayım, başka çarem yok." demiş şeytan.

"Öyle mi şeytan, ben de aynen senin gibi aç gözlü biriyim, belki"

de aradığın adam benim; ama o senin bahsettiğin adam kadar değilim. O zaman gel beraber yola çıkalım. Ben sana aradığın zengin çiftçiden daha zenginini bulurum. Bana güveniyorsan benim gel şeytan.” demiş çiftçi.

“Tamam, o zaman, benim derdim geçinmek, seninle gelirim elbet, başka ne isterim ki?” demiş şeytan.

“Gel öyleyse.” diyen çiftçi şeytanı da yanına alıp evine götürdü. Şeytan bu, kendisi getirmese de o zaten gelecekmiş. O gece beraber yemişler, içmişler, yatıp uyumuşlar, çiftçi de şeytan da rahat dinlenmişler.

“Beraber gezelim diye, beni buraya getirdin, şimdi ne yapacağız birlikte bir şeyler paylaşabilecek miyiz?” demiş şeytan.

“Şimdi ekim zamanı, sen şeytansın, iyi bilirsin, en güzelinden dört destin* toprağım var, gel onu birlikte ekip biçelim, hasat zamanı ne çıkarsa bölüşelim.” demiş çiftçi.

“Tamam, çok güzel!” demiş şeytan.

Şeytan hemen çevreyi kolaçan etmiş. En bereketli toprakların kime ait olduğunu anlamış, canı istedikten sonra şeytanın yapamayacağı ne var, toprağın sınırlarını belirlemiş, çiftçi ile şeytan birlikte işe başlamışlar, tarlaları sürmüşler, bir daha sürmüşler ve sürülen toprağa soğan ekmişler. Bereketli toprağa ekilen soğan çok güzel yetişmiş, adeta ürün fışkırıyormuş!.. Soğan yaprakları diz boyu uzamış, başları ise tam bir değirmen taşı büyüklüğünde olmuş. Her bir soğanın dibinde kocaman birer yumru oluşmuştu derken hasat zamanı gelmiş.

Artık çiftçi ile şeytanın soğanları toplaması gerekiyordu. Ağustos sıcaklığında soğanlar sabah güneş doğmadan toplanmalıydı. Şeytan şeytanmış; ama çiftçi de akıllı bir adammış, üstelik kurnazmış da, şeytanı nasıl alt edeceğini düşünüyormuştu. Şeytanı çağırıp oturtmuş. Soğanların yumruları olgunlaşmıştı, olgunlaşmış; ama henüz sapı yemyeşil duruyormuş.

“Şeytan sen çok yoruldu, bu yıl ki hasadımız gördüğümüz gibi çok güzel oldu, seçimi sana bırakıyorum. İstersen toprağın üstündekiler senin olsun altındakiler benim. İstersen de altındakiler senin üstündekiler benim olsun.” demiş çiftçi. Şeytan düşünmüştü taşınmış, soğanın yaprakları bir metre boyunda yemyeşil, dipdip göz kamaştırıyormuş, buna bayılmış.

“Toprağın üstündekiler benim olsun.” demiş

“Peki, olsun, al götür.” demiş çiftçi.

“Tamam, o zaman niye bekliyorum hemen şimdi biçip götürüyüm.” demiş şeytan.

“Tabii hemen bu günden itibaren al götür!” demiş çiftçi.

Şeytan da aynı gün eline bir çayır tırpanı alıp bütün soğanların yapraklarını biçmiş. Tirmıkla toplayıp bağlamış, arabaya yükleyip götürmüştü. Ama Ağustos ayı olduğu için soğan sapları sıcaktan pazarda götürünceye kadar kupkuru olmuş. Zaten soğan sapı tohumdan beri kimse tarafından satın alınan bir şey değilmiş, böyle bir şeyi satacağım diye pazara götürünce, pazar esnafı böyle bir şeyi nasıl getirirsin diyerek, şeytana veryansın edip sopa atmışlar, pazarından kovalayıp yaka paça dışarı atmışlar.

“Soğanın kuru yapraklarını kim ne yapsın, götürüp denize at!..” demişler. Şeytan perişan olmuş.

Şeytan soğan yapraklarını biçer biçmez çiftçi de soğan yumrularını toplamaya başlamış. Eline bir çapa alıp bütün soğan köklerini sökmüş. Dünyanın soğanını çıkarıp arabalara yüklemiş, pazara götürüp pazarda satmış. Alıcılar adeta kapışmış, çok da iyi fiyatla satmış, anında malı tükenmiş. Çok iyi bir kazançla evine dönmüş.

O yıl şeytandan bu şekilde kurtulmuş.

Bahar gelmiş; ama şeytanı bir yere göndermek mümkün olmamış, halâ bu çiftçinin yanında kalıyormuş odununu, suyunu getiriyor, ev işlerine bakıyormuş.

“Geçen yıl ortak çalışalım dedik çalıştık; ama ben hiçbir şey kazanmadım, şimdi ben ne yapacağım, seni geçindiririm demiştin bana.” diye yakınmış şeytan çiftçiye.

“Geçen yıl bir şey kazanmadıysan bunda benim suçum yok. Seçim hakkını sana verdim. Tanrı şahit, senin seçtiğine ben itiraz etmedim, istediğini sana verdim.” demiş çiftçi.

“Peki, şimdi ne yapacağım?” demiş şeytan.

“Şimdi yapacağın şu, bu yıl da ortak çalışalım, çapa zamanı gelince yine seçim yapalım, sen istediğini al, kalan benim olsun, önceliği yine sana veriyorum, istediğini seç.” demiş çiftçi.

"Peki!.." demiş şeytan.

İkisi beraber kolları sıvamışlar, geçen yıl soğan ektikleri yıl mısır ekmişler, her şeyi gerektiği gibi yapmışlar.

Mısırlar olmuş; ama nasıl, mısırların sapları neredeyse değiyormuş. Her bir kökte dörder beşer koçan olmuş.

Şimdi çiftçi düşünüyormuş. Yine şeytana öncelik istediğini seçme hakkı verecekmış, çünkü daha önce bulunmuş.

"Seçimde öncelik hakkı benim olsun, çok emek sarf etmişim demiş. Geçen yıl zarar ettiği için bu yıl kâr etmek istiyordum. Derken mısırların hasat zamanı gelmiş, mısır yaprakları kurumuş başlayınca.

"Artık hasat zamanı geldi biçelim, bir yağmur yerse mahvolur, sonra havalar soğuyacak." demiş çiftçi.

"Tamam, hasadı toplayalım." demiş şeytan da.

Çiftçi ve şeytan tarlanın başına gidip dikilmişler.

"Geçen yıl zarara uğradın şeytan, biliyorum emeğin çok. Yine sana öncelik veriyorum, istersen toprağın altındakini götür üstü bana kalsın, istersen üstündekini al altı bana kalsın, hangisini istersen seç öncelik senindir." demiş çiftçi.

Geçen yıl şeytan toprağın üstündekini seçtiği için zarar etmişti bu kez iyice düşünüp toprağın altındakini seçmenin kendisi için daha yararlı olacağını düşünmüştü.

"Toprağın altındaki benim olsun." demiş şeytan.

Çiftçi bu sapları tek başına biçemeyeceğini anlamış. Kökleri gidip eşi dostu, akrabayı imeceye çağırmış. Mısırlarını toplayıp saplarını da güzelce bağlayıp kaldırmış. Dört destin bereketli tarlada yetişen mısıra bir de iyi hava denk gelmişse, o mısırları en iyi fiyata satmamak mümkün değilmiş.

Zavallı şeytan tarlada kalan kökleri sökmek için işe başlamış. Kökleri toplamak için epey zorlanmış. Bu kadar zor bir iş olsa bir şeytan başarabilirmiş. Şeytan ne yapıp etmiş, kökleri söküp temizlemiş, ekim zamanı için tarlayı hazır hale getirmiş. Sonra söktüğü köklerin hepsini arabalara yüklemiş, satmak üzere kente götürmüştü. Şeytan kökleri satacağım diye pazara çıkınca,

"Sen bizimle dalga mı geçiyorsun?" diyen pazarcılar şeytana yakalayıp eşek sudan gelinceye kadar dövmüşler, iyice mültmüşler.

"Kentimizi kirletiyorsun, alıp bunları kentin dışına götür." diye bağlamışlar, o da kökleri götürüp denize atmış. Kafasını pamuklu bellerle sarmış, acılar içinde kıvranan şeytan, perişan bir halde pamüstü eve gelmiş.

Çiftçi ise mısır saplarını güzelce yerine yerleştirmiş, kök davarlarının doyusuya yiyeceği otu olmuş, kalan kısmını almış, komşuları da çiftçinin malına mal eklediğini gayet iyi görüyorlarmış.

"Wanacalbeyt çiftçi, iyiden iyiye yandım, o kadar uğraşıyorum, ekip biçiyorum: ama hiç kâr edemiyorum, hep zarar ediyorum. Ben ne yapacağım şimdi?" demiş şeytan.

"Elimi başıma koyamıyorum, kök satacağım diye kente gidince başıma gelmedik hal kalmadı, kafamı parçaladılar, pamuk bağladım, pazarcılar canıma okudular." diye yakınmış şeytan, çiftçinin yanına gelince.

Çiftçi kendi hissesini almış, düşünüp taşınmış.

"Ne var biliyor musun şeytan? Doğrusu sana çok zahmet ettirdim. Sıkıntıdan başka bir kazancın olmadı; ama boş ver, olan oldu bir kez. Artık hayvan beslemeye başlayalım. Beş yıl boyunca benim davarlarımı sen güt, ben sana beş yıl boyunca bakarım, bütün yiyecek ve giyecek ihtiyacını karşılarım." demiş çiftçi. Şeytana biraz daha katlanmaya karar vermiş. Şeytan da bu teklifi kabul etmiş.

"Her seferinde bana kazık attı, ama artık kazık atma sırası bana geldi, artık ben ona kazık atacağım ve kazanan ben olacağım." diye düşünmüş şeytan.

Şeytan gidip çiftçinin davarlarını gütmeye başlamış. Derken, şeytan çiftçinin davarlarını güderken beş yıl geçivermiş. Şeytan davarları gayet güzel gütmüş, çiftçinin sürüsü birkaç kat artmış. Oyle ki, hayvan sürüleri artık çiftçinin avlusuna sığmıyormuş.

Çiftçi düşünmüş, bir daha düşünmüş, beş yıl boyunca düşünmüş, hatta gece gündüz düşünmüş. Beş yıl boyunca şeytana katlanmış, şimdi şeytana hiçbir şey vermeden göndermek pek kolay olmayacaktı; ama bir yandan da sürünün yarısını şeytana

verip göndermek de çiftçinin işine gelmiyormuş. Şimdi sürüleri de şeytana kaptırmamak için bir yol bulmalıymış.

Şeytanla ilk karşılaştıkları yamaca gelmiş. Bu yamaca karşısında bir yamaç daha varmış, iki yamaç arasından bir deniz akıp gidiyormuş.

"Şu şeytana, iki yamaç arasını kapatacak bir sürgü yapalım. fena olmaz, şeytanın elinden gelir, sürüyü bu sürgü ile beri alır şeytan da yeniden seçme hakkı veririm. İster sürgünün berisindeki göçer hayvanları seçer, ister sürgünün ötesine yansıyan hayvanların boynuzlu gölgelerini seçer." diye düşünmüş çiftçi.

Şeytanı çağırmış.

"Ne var biliyor musun şeytan?" demiş çiftçi, şeytan da,

"Hayır! Bilmiyorum." demiş.

"İşte beş yıldır bu hayvanları güdüyorsun, gördüm ki çok zahmet çektin, gel artık sürüleri bölüselim. Ama önce nasıl bölüşeceğimizi konuşalım. Sürüleri açıkta bölüşmeye kalkarsak seninkilerle benimkiler birbirine karışır. Önce seninle ilk karşılaştığımız yamaca gidelim, iki yamaç arasına büyük bir çit yapalım, paylaştığımız hayvanları birbirine karışmayacak biçimde çit ile ayıralım, yoksa paylaştığımız bu hayvanları kolay kolay zapt edemeyiz. En iyisi sen benim söylediğim gibi ilk karşılaştığımız yere git ve iki yamaç arasına kocaman bir çit yap, sonra hayvanları nasıl paylaşacağımızı ben sana göstereceğim." demiş çiftçi.

Bunu yapmak şeytan için zor değilmiş, biraz zahmet çekmiş ama iki ay bile sürmeden çiftçinin dediği çiti tam söylediği yere yapmış. Çiftçi çitin yamaca bakan yanlarını da güzelce çevirtmiş. Çitin yapıldığı yerin karşı yamacına güneş ışınları vuruyormuş. Çiftçi ve şeytan sürüleri toplayıp vadiye doğru sürmüşler ve gece orada beklemişler. Ertesi gün güneş yükselmeden önce çiftçi şeytana:

"Sürülerimiz çok aç, hayvanlar açken oraya buraya kovalayıp bölüşeceğiz dersek, günaha girmiş oluruz. Onun için önce karınlarını doyuralım, karınlarını doyurduktan sonra, biraz da dinlenin hayvancıklar, öğleden sonra bölüşürüz." demiş.

"Olur, sen nasıl istersen öyle yapalım." demiş şeytan, çiftçinin söylediklerini kabul etmiş, öğleye kadar sürülerin peşindeymiş.

Hayvanları iyi otların bulunduğu yerlere sürüp iyice olatmış. Öğleden sonra güneş yükselince sürüyü o çitin bulunduğu yere sürmüşler. Sürüler çitin içine girince güneş de iyice yükselmiş. Hayvanların gölgesi karşı yamaca vuruyor, küçük küçük bir dana bile kocaman bir öküz gibi görünüyormuş.

"Şeytan seni çok yordum ve üzdüm, ilk yıl zarar ettin, ertesi yıl zarar ettin, şimdi de zarar etmeni istemiyorum, o yüzden seçim hakkı hakkındaki önceliği yine sana veriyorum. İstersen şu karşıdaki iri hayvanları seç, diye karşı yamaca vuran kocaman hayvan gölgelerini göstermiş. İstersen de beri taraftaki küçük hayvanları seç, hangisini istersen onu al." demiş çiftçi.

Şeytan bir karşı taraftaki iri hayvan gölgelerine bakmış, bir beri yakadaki ufak tefek hayvanlara bakmış. Bir kaç kez göz gözdirdikten sonra karşı yamaçtaki iri hayvan gölgelerini seçmeye karar vermiş.

"Şu karşıdaki iri hayvan sürüleri benim olsun." demiş şeytan.

Şeytan, seçtiği sürüleri almak üzere karşı yamaca tırmanmak için dereye inip tekrar yukarı tırmanıncaya kadar güneş batmış, hayvan gölgeleri de yok olup gitmiş. Şeytan yamaca gelince hayvan gölgesi görmediği gibi gölgesini bile görememiş, boş yamaca bakmış.

Çiftçi sürülerini önüne katıp evine dönmüş, sürüleri "sürüsüne bereket" dedikleri gibi kat kat artmış.

Şeytan ise seçtiği o iri sürüleri bulacağım diye dik yamaca tırmanıp durmuş, sonunda yorgunluktan bir kayanın dibine çökmüş, sırtını taşa verip orada sabahlamış. Gün ağarınca, "rrreyt" "rrreyt" diye hayvanlara seslenmiş; ama "rrreyt" nerede?

Şimdi şeytan çiftçiye çok ama çok gücenmiş, gidip şeytanların reisi Arupap'a şikâyet etmeye karar vermiş. İlk yıl çiftçiyle birlikte toplanan yetiştirmişler zarar eden şeytan olmuş, ertesi yıl mısır ürettirmişler yine zarar eden şeytan olmuş, üstelik pazarda sopa da yemiş. Hele beş yıl boyunca canla başla çalışıp çabalayıp onca davarın sürüsüne bereket kattıktan sonra, sürünün sadece gölgesini görebilmiş, onu da bir rüya gibi görmüş yeterince hatırlamıyormuş. Hile, bu durum aklına gelince şeytan deliye dönüyormuş. Öfkeden ve utançtan yerin yedi kat dibine girmek istiyormuş, elde avuçta gölgeden başka hiçbir şey yokmuş, o da kaybolmuş. Şeytanların

reisi Arupap'a gitmiş.

"Ben yedi yıl boyunca bu çiftçi ile birlikte çalıştım, ortak çalışmada elde ettiğimiz ürünü eşit bir biçimde bölüşecektik, ama çiftçi beni her şeyi sahip oldu ben ise hiçbir şeye. Bu nasıl iştir?" diye başından geçen her şeyi anlatmış şeytan:

"Ne var biliyor musun şeytan?" demiş Arupap.

"Hayır!" demiş şeytan.

"Çiftçi senden akıllı çıktı. Ama şimdi sana bir görev vereceğim. Onu yapabilirsen çiftçi yenilir. Git yeniden çiftçi ile anlaşma yap demiş Arupap.

Arupap'ın üç buçuk ton gelen çekici varmış. Bununla kendisini daha güçlü olduğunu sınamak istemiş. Arupap şeytana:

"Çiftçi şimdiye kadar kafasını kullanıp seni yendi, şimdi gücünü kullanıp seni yenebilecek mi görelim. Ona git, yedi yıllık yeni anlaşma yap, bu anlaşmanın şartı Arupap'ın çok büyük çekiciyi havaya fırlatmak olsun, en yüksek fırlatan yedi yıl boyunca kazanan her şeye sahip olsun, fırlatamayan kaybetsin. Hatta çiftçi çekiciyi yükseğe fırlatır da çekiç yere düştüğünde toprağa gömülürse bir yıl daha ona hizmet edeceğini de söyle, bakalım teklifini kabul eder mi? Git, öğren de gel." demiş.

Arupap'ın dediğini iki etmemiş şeytan, hemen geri dönmüştü (Aslında, şeytanların reisi Arupap'a giden, bir haftadan önce geri dönememiş.) Şeytan çiftçiye gitmiş, çiftçi ile beraber çalıştıkları tarlaların etrafı kocaman ağaçlarla çevriliymiş, şeytan oraya gidip çiftçiye seslenmiş.

"Gel, seninle konuşacaklarım var." demiş.

"Hay yok olasıca, bu gene mi geldi, bir türlü kurtulamadım bundan." demiş çiftçi içinden; ama o seslenince ne yapacak yanını gitmiş. Çiftçiye gören şeytan:

"Ben daha önce zarara uğradım, sonra yine zarara uğradım, şimdi iyice yerin dibine girdim. Bunun üzerine Arupap'a gittim, o bana üç buçuk ton ağırlığında bir çekici olduğunu bana vereceğini söyledi. Seninle yarışmamız gerek, bu çekici dosdoğru gökyüzüne fırlatalım, ben senden daha yükseğe fırlatırsam bundan sonraki yedi yıl içinde kazanacağın ürün benim olsun, sen çekici benden daha yükseğe fırlatırsan ben senin yanında yedi yıl daha hizmet edeyim.

"Bunu kabul ediyor musun, yoksa etmiyor musun? Anlamaya geldim, diyorsun?" demiş.

"Hani elinde hiçbir şey yok ki !.. Git, o Arupap'a söyle sözünü tuttuğu çekici versin, getir, fırlatalım bakalım hangimiz kazanacak." demiş çiftçi.

Şeytan tekrar sevinçle dönüp Arupap'a gitmiş.

"Söylediklerini çiftçiye ilettim, kabul etti, zavallı çiftçi güçsüzün değil, senin çekicini hayatta kaldıramaz, aman abaapsı bu işi hemen bitirelim, yoksa bu meret çiftçi beni yiyip bitirecek." demiş şeytan.

"İşte çekiç orada duruyor, al götür." demiş Arupap, şeytana çekicinin bulunduğu yeri göstermiş.

Çekiç ağırmış; ama şeytan da güçlüymüş, çekici yüklenip götürmüş, epey yorulduğu için kan ter içinde kalmış, ama öğleden sonra çekici çiftçinin avlusunun tam ortasına getirip bırakmış, çekici toprağın üstüne atınca çekiç toprağa gömülürmüş.

"Tamam, şeytan, çekici Arupap'dan sen getirdiğine göre çekici kaldırıp önce sen at." demiş çiftçi şeytana.

Şeytan çekici topraktan kaldırıp gökyüzüne fırlatmış Öğleden sonra gökyüzüne fırlatılan çekiç, güneşin bir nokta haline gelip batışına kadar yere inmemiş, akşamüstü yere düşen çekiç toprağa batmazla saplanmış, derinliklere gömülüp kaybolmuş.

"Git de çekici çıkar sefil şeytan!" demiş çiftçi.

Şeytan çekici çekip çıkarmış, getirip meydana atmış. Çiftçi çekicinin başına gelip durmuş sağına soluna bakınmış, hava da iyice kararmış, zavallı çiftçinin çekici kıpırdatacak hali yokmuş.

Çiftçinin yedi sekiz kardeşi varmış, çiftçi önceden kararlaştırıp kardeşlerini bu ağaçların en üst dallarına oturtmuş. Ağaçların en tepelerine oturan kardeşlerine gecenin karanlığında "Kardeşlerim!" diye seslenecek, onlar da hep bir ağızdan, "Buradayız!.." diyeceklermiş ve şeytana gökyüzünde yaşıyormuş izlenimi vereceklermiş. Kardeşleri "Buradayız!" deyince çiftçi onlara:

"Şu fırlatacağım çekiç Arupap'ındır, bana şeytan getirdi, ben de size gönderiyorum. Bir müddet bu çekici orada tutun, seneye bana tarım aletleri yapıp gönderin, bu çekiçten bir çiftçiye ne kadar alet devlat gerekiyorsa yapıp bana gönderin. Siz zaten dünyanın en iyi demircilerisiniz, tanrı sizi benden eksik etmesin." diyecekmiş.

O gece çiftçi ve kardeşleri konuşup anlaşmışlar, ertesi gün sabah olunca şeytan çiftçiye gelmiş.

"Aa çiftçi geldim, gördüğün gibi dün çekici ben fırlattım, ne kadar yükseldiğini gördün, geri düştükten sonra da ne kadar düştüğünü gördün. Artık senin fırlatman gerek, bakalım nereye kadar fırlatacaksın?" demiş şeytan.

Çiftçi kardeşleriyle konuşmuş ya, hepsi yerlerini almış, çiftçi gidip çekicin başına durmuş, çekicin sapını sımsıkı tutup yüzünü gökyüzüne dönmüş avazı çıktığı kadar bağırmış.

"Gökyüzünde oturan sevgili kardeşlerim! Beni duyuyor musunuz?"

Çiftçi böyle söyleyince ağaçların tepesinde oturan kardeşler seslerini yükseltmiş.

"Eveet! Seni duyuyoruz sevgili kardeşimiz!" demişler.

"Şu çekiş Arupap'ındır, şeytanla ikimiz yarışa girdik, çekici Arupap'dan alıp getirmiş, şimdi o tarafa, size gönderiyorum. Çekici orada tutun, bundan seneye bana gerekecek olan tüm tarım aletlerini yapıp gönderin. Şeytana bir şey olmaz, o artık benim kazancımdır. Hay amarca, siz iyice çalışıp güzel aletler yapın." demiş çiftçi.

"Tamam, çok güzel, yolla bu tarafa, şimdiye kadar da sana alet edevat yapacaktık; ama demirimiz yoktu, Arupap'ın kocaman çekiciyi gönderiyorsan daha ne isteriz. Sana değil komşulara bile yetecek alet yapar göndeririz." demiş kardeşleri hep bir ağızdan.

Bunlar böyle söyleyince şeytan korkudan tir tir titremeye başlamış.

"Aman çiftçi sana yalvarıyorum, Arupap beni öldürür, yalvarıyorum sana, sakın çekici fırlatma, ürünlerin de senin olsun, bundan sonra yine hizmetini yapacağım, yeter ki çekici fırlatma, bırak bu tarafa bana ver. Arupap beni öldürür, onun malı bu, çabuk ver, kendisine geri götüreceğim." diye kıvranmaya başlamış şeytan.

Çiftçi de onu istiyormuş, bir an için *"hayır, mayır"* der gili yapmış.

"Olmaz, ben sözümünden dönmem !" diye tutturmuş çiftçi, sonra şeytan kabul ederse diye de korktuğundan çekici hemen geri vermiş.

"Anlaşıldı, kabul etmeyeceksin, al götür o zaman. Tanrı sana"

hizmetten başka bir kâr vermesin bundan böyle." demiş çiftçi, şeytana beddua etmiş, şeytan da çekici yüklenip Arupap'a gitmiş.

Şeytan kan ter içinde çekici alıp Arupap'a götürmüş.

"Ne oldu ne havadis getirdin?" demiş Arupap şeytana.

"Ne olacak, meğer çiftçinin bütün kardeşleri gökyüzünde, tanrıya yakın oturuyorlarmış. Ben şeytanım; ama tanrı da oldukça güçlü. Çiftçi çekici kardeşlerine göndermek istedi, onlar da senin çekicinden çiftçiye ve komşularına yetecek kadar alet edevat yapıp göndereceklerdi. Baktım olan senin çekice olacak, senin çekicin kaybolursa beni öldürürsün diye korktum alıp bu tarafa getirdim. Görüyorum ki, ben bu çiftçiyle baş edemeyeceğim, o benden güçlü çıktı." diyen şeytan Arupap'a yakınmış.

"Anlaşılan senin hiçbir kazancın olmayacak, en iyisi bu uzun ince sopayı alıp götür ve çiftçiye döve döve öldür. Derisini yüz de gel!" demiş Arupap zavallı çaresiz şeytana.

Şeytan ormana girip en sağlam ağaçlardan birini seçip, şöyle ince vargiya uzunluğundan az olmamak koşuluyla ince uzun bir sopa yapmış, bununla çiftçiye dövecekmiş. Şeytan ince uzun sopayı ortlanmış çiftçiye doğru tırıs tırıs gidiyormuş.

Çiftçi bakınca şeytanın gelmekte olduğunu görmüş, avlunun kenarına yaklaşmak üzereymiş. Zıplaya zıplıya geliyormuş. Şeytanın elinde ince ve çok uzun bir sopa varmış. Çiftçi arabanın altındaki asapıç* çıkarıp eline almış, malak ahırına oturmuş. Şeytan gelince çiftçinin malak ahırında oturduğunu görmüş, kendisi de gidip malak ahırına girmiş; ama elindeki ince ve çok uzun sopa malak ahırına sığmamış, bu daracık ahırda o uzun sopayı nasıl savuracak.. Çiftçi ise elindeki kısa asapıç ile şeytanı yakaladığı gibi çevire çevire dövmüş, şeytanın bir gözünü de kör etmiş, derisini delik delik etmiş, derisiyle su getirmek istesen getirilemez hale getirmiş. Ama şeytan ne yapıp etmiş canını kurtarmış, ince uzun sopasını da orada bırakmış, perişan bir halde üç gün içinde Arupap'a ulaşmış.

"Ne oldu, neler geldi başına, zavallı şeytan, tepeden tırnağa morarmışsın?" demiş Arupap şeytana.

"Hay abaapsı Arupap, ince ve çok uzun bir sopa alıp git dedin, gittim bak ne hale geldim, halbuki elimde yarım metre uzunluğunda bir sopa olsa daha iyiydi, çiftçi beni beter etti." demiş şeytan, ikide bir hıçkırarak.

“İstediğin kısa sopa olsun, ben sana kısa bir sopa veririm sen sen ki bir şey becer.” demiş Arupap, şöyle yarım metre boyunda saplı bir sopa vermiş. Ucunda biraz da dalları varmış.

“Al sana bir şimşir sopa bununla çiftçiyi döversen bir daha kendine gelemes, yedi yıllık emeğin de boşa gitmemiş olur. Git çiftçi öldür!” demiş Arupap ve şeytanı göndermiş.

Çiftçi bakınca ne görsün şeytan gene geliyor, elinde pırl pırl bir şimşir sopa var; ama bu seferki kısa. Çiftçi onu görür görünce şeytanın daha önce bıraktığı uzun sopayı hatırlamış. Malak ahırının içindeymiş, hemen gidip onu eline almış, gidip avlunun ortasına durmuş. Çiftçi elinde şeytanın ince ve uzun sopasıyla bekliyormuş, şeytan elindeki küçük sopa ile görünmüş. Çiftçi onu görür görünce uzun sopayı savurmaya başlamış. Şeytan avlunun ortasında dönmüş. Çiftçi ise ince ve çok uzun sopayı avlunun ortasında vızır vızır savururken şeytan kaçacak yer bulamıyormuş. Şeytan sopa yemekten iki büklüm olmuş, perişan haldeymiş, uzun sopayla şeytanı evire çevire un ufak etmiş. Şeytan bu kez kısa sopasını da bırakıp kaçmış. Canını dişine takıp eciş bücüş bir halde Arupap'a gitmiş. Gidip Arupap'ın yanına oturmuş.

“Çiftçi beni iyice öldürdü.” demiş.

Arupap şeytana bakmış, bir daha bakmış ama bu şeytandan hiçbir şey çıkmayacağını anlamış. Arupap da iyice sinirlenmiş, şeytanı evire çevire bir temiz dayak da o atmış. Sonunda gözünü görünme diye tamamen kovalamış.

Çiftçinin topladığı mal kendisine de komşularına da yetmiş, daha da zenginleşmiş. Şeytandan kurtuldukları için komşuları da kendisi de güzel bir düğün yapmışlar. Ben de o düğündeydim, çabıyordum. Yola çikalı üç gün üç gece oluyor, daha şimdi geldim.

Burada unuttuğum bir şey var. Eskiden cin var, şeytan var, çiftçiye zarar verir, çiftçiyi iflah etmez derlerdi. Ama bu söylediğim olaylar olduktan sonra ne şeytan ne de cin kaldı, kalanlar da çiftçiye zarar veremez oldu. Çiftçi kendi kendine üretiyor. Şeytan dediği gibi kendine güvenmemek, üşenmek, çalışmamak, böyle olunca kabahat şeytanın, cinin oluyor. Ama kendi kendine yetersen, çalışırsan, gayet de güzel geçinip gidersin.

Ahışra'nın Söylediği

Bu Laşkintar denen dağ eskiden bir kralınmış. Laşkintar Dağı'nın sahibi olan kralın şöyle bir huyu varmış. Sakalını ve saçını tıraş eden adamı tıraştan hemen sonra öldürüyormuş.

“Saçımı ve bıyığımı keserken bir şey görür ya da duyarsanız sakın kimseye bir şey söylemeyin.” diye tembih ediyormuş; ama berberler ağızlarını tutamıyor, gördüklerini söylüyorlarmış. Kral da bu yüzden acımasızca her tıraştan sonra kendisini tıraş edenini öldürüyormuş.

Sonunda, kralın saçını sakalını tıraş etmekten herkes korkar olmuş, kimse kralın yanına bile sokulamıyormuş. Öte yandan kralın saç sakalı iyice birbirine karışmış, tıraş olmak zorunda kalmış. Yine de birini yakalamış.

“Saçımı sakalımı tıraş et, yalnız saçımı sakalımı tıraş ederken gördüğünü ve duyduğunu kimseye söyleme, söylemezsen sana hiçbir yarar vermem.” demiş kral.

Berber kralın sözlerini onaylamış. Tam kralın saçını kesmek üzereyken başındaki *aharpa** denen başlığı çıkarınca, kralın tepesinde bir boynuz olduğunu görmüş.

“Gördüğünü söyleme.” demişti ya kral, berber gıkını çıkarmadan kralı tıraş etmiş.

Kralın saçını sakalını tıraş eden adam bu olaydan sonra adeta çılgın olmuş, gördüklerini birine anlatamazsa çatlayıverecekti. Öte yandan gördüklerini anlatırsa kralın kendisini öldüreceğini de

gayet iyi biliyormuş. Sonunda giyininip kuşanmış, kalkıp bir dağa çıkmış. Biraz hava alırsam belki şişim iner diye düşünmüş.

Köyü terk edip dağa çıkmış, çıkmış çıkmasına; ama deşşen bir şey olmamış adamın şişisi bir türlü inmemiş, hatta daha da şişmiş. Gördüğünü birine söylemese çatlayacaktı, mutlaka söylemek istiyormuş.

Dağda *ahışra* denen bir bitki varmış, bu bitki sadece yetişmezmiş. Bir metre uzunluğundaki bu bitkinin ucunda kocaman beyaz bir çiçek olurmuş. Şemsiye büyüklüğündeki bu çiçeğin içi çukur olup içinde bölmeler varmış. Bu çiçek her ayın ayında şemsiye gibi yusuvarlak ve bembeyaz açarmış. Adam iyice bunalınca *ahışra* denen bu çiçeği kesip çukur yerini ağacına dayamış.

"Kralın kafasında boynuz var!.. Kralın kafasında boynuz var!.. Kralın kafasında boynuz var!.." diye üç kez bağırarak. Bunu söylemez söylemez büyük bir rahatlık duymuş, şişisi de hemen inivermiş. Sanki sırtından büyük bir yük kalkmış gibi hafiflemiş.

Adam rahatlayınca, içine bağırdığı *ahışra* çiçeğini bir kenara fırlatıp atmış, kendisi de köyüne dönmüş. Adamın attığı bu çiçek küçük bir çocuk bulmuş, oynamak için yanına almış. Çocuk evine gidince çiçeğin içine üfürerek oynamak istemiş. Tam çiçeğin içine üflelemeye başlayınca.

"Kralın tepesinde boynuzu var, kralın tepesinde boynuzu var!" diye çiçek ötmeye başlamış. Çocuk üfledikçe çiçek bu sözleri tekrarlayıp duruyormuş.

Bu olay kralın kulağına gitmiş. Kral büyük bir öfkeyle kendisini en son tıraş eden kişiyi yanına çağırarak.

"Wara wanacalbeyt. Kalabalığın arasına girip söylemesen olmaz mıydı? Söyleme dememiş miydim sana. Yok yere ne diye kendini bana öldürtüyorsun." demiş kral.

"Aa wanacalbeyt kralım, şişip patlayacak hale geldim, sonunda dağa çıktım. Dağa çıkınca şişim iner sandım; ama olmadı, gördüğümü söylemesem çatlayacaktım. Kimse duymasın diye *ahışra* çiçeğinin içine bağırdım. Ben söylemedim demiyorum, söylemesine söyledim ama sadece *ahışra* çiçeğinin içine söyledim, sonra onu attım. Attığım yerde bir çocuk bulmuş, alıp buraya getirmiş, içine üflelemeye başlamış. Çiçeğin içinden böyle sesler çıkmaya başlamış hepsi bu, ister öldür, ister

"kral." demiş kralı son kez tıraş eden adam.

"İşte senden önceki berberleri bunun için öldürüyordum, onları öldürmesem onlar beni bu şekilde öldürüyorlardı." demiş kral.

Kral bu adamı öldürmemiş, yaşamını bağışlamış, çünkü kralın boynuzlu olduğunu söyleyen adam değil *ahışra* çiçeğiymiş. Alaşkıntır Dağı'nın kralını tıraş eden adam kurtulmuş; ama bu adamın kralı öldürmüş. Derler ki, Alaşkıntır Dağı'nın kralı işte bu yüzden öldü.

***Alaşkıntır Dağı :** Kutsal Alaşkıntır Mabedinin bulunduğu dağ. Bu masalı "Midasın kulakları" na benzetenler var. Bu mabedin üstünde karşılıklı iki köpek figürü var. Alaşkıntır sözcüğünde "köpek" sözcüğünü içeriyor.

Kral Ahmat, Oğluna Nasıl Gelin Getirdi?

Bir kral varmış, adı Ahmat imiş. Ahmat oldukça büyük bir adammış. Oğlu Salbi 22 yaşındaymış ve kendisi kadar akıllı değilmiş. Kral Ahmat oğlu Salbi'ye bir gelin getirmiş. Bir kralın düğün yaparsa o da oğluna öyle bir düğün yapmış.

Düğün bittikten bir hafta sonra kral oğlunu çağırmış.

"Evlad Salbi, yarın sabah gezmeye gideceğiz. Epey uzun bir yolculuğumuz olacak, atlarımızı sabah erkenden eyerleyip gelin demiş.

Salbi de "peki!" deyip gitmiş. Salbi karısının yanına gidince

"Yarın babamla beraber gezmeye gideceğiz, yolluğumuzu erkenden bir biçimde hazırla." demiş.

Gelin o gece hiç oturmadan güzelce yolluklarını hazırlamış. Salbi de sabah hava aydınlanmadan babasının söylediği gibi, atları eyerleyip, yolluğu bağlayıp babasının yanına gitmiş.

Kral Ahmat da hazır oturuyormuş. Ahmat ve Salbi oturup güzelce kahvaltı etmişler. Sonra Salbi gidip babasının atını getirmiş, atın eyer takımını sıkılayıp babasını atına bindirince Salbi de kendi atına binmiş.

Ahmat Salbi'ye dönüp, atına bağladığı yolluğu bırakmasını söylemiş. Salbi de yolluğu söküp orada bırakmış.

Salbi nereye gidecekleri hakkında en ufak bir şey bilmiyormuş. Sadece babasına eşlik ediyormuş. Sabah yola çıkan atlılar akşam oluncaya kadar yola devam etmişler. Nefes almadan gidiyorlarmış.

Salbi dinlenmemişler. Salbi babasını bekliyormuş, acaba bize yemek getirmek için bir yere mi götür, diye düşünüyormuş; ama Ahmat öyle ufak bir şey söylemiyormuş, dört nala gidiyorlarmış. Sonunda Ahmat oğluna dönmüş.

"Salbi evlat, çok yoruldum çok da acıktım. Yolumu kısalt, benim de doyur." demiş.

Salbi şaşırılmış.

"Yolumu nasıl kısaltacağım, seni nereye götürüp ne yedireceğim, bunu görmediğin, duymadığın bir yer var mı ki seni götüreyim." demiş. Salbi böyle söyleyince,

"Vay eşek!" demiş Ahmat, oğlunu pataklayarak geri eve göndermiş.

Ahmat atından inmiş, gidip odasına oturmuş. Salbi de ne yapacağını, atların eyerlerini indirmiş, gidip amharasına* oturmuş.

Ahmat oğlunun amharaya girdiğini görünce, Salbi'nin karısıyla ne konuştuklarını dinlemek için kulak kabartmış.

Salbi'yi kederli gören karısı sormuş.

"Ne oldu sana üzgün görünüyorsun?" demiş.

"Ne yapacaksın? üzüntümü söylesem anlayacak mısın?" demiş Salbi.

"Peki, öyle olsun, derdini söyleyen belki sana yardımcı olurum." demiş karısı.

Sonunda Salbi dayanamayıp başına gelenleri karısına anlatmış.

"Wınan, diyda! Dad, Kral babamız aklını mı oynatmış, neden sana böyle bir şey yaptı, suçun ne?" demiş Salbi'nin karısı.

"Sabah giderken hazırladığım yolluğu sana aldirtmadı, peki sen onun karnını nasıl doyuracaktın?" demiş.

Ahmat saçak dibinden geçerken gelinin söylediği her şeyi duymuş. Sabahleyin Ahmat uyanınca düğün sırasında gelini almaya giden komşularını çağırmış, lısa* denen başlık parasını verip gelini geri ailesine göndermiş.

"Sana artık gelinim diyemeyeceğim." demiş.

Ahmat bir hafta geçmeden oğlunu yeniden evlendirmiş. İlk

geline yaptığı düğünün aynısını ona da yapmış.

Düğünden bir hafta sonra babası Salbi'ye daha önce söylediği gibi atları hazırlamasını tembih etmiş, gün ağarmadan atları binmişler ve yine yolluk almadan yola çıkmışlar.

Derken baba oğul daha önce durakladıkları yere gelmişler Salbi'nin dayak yediğı yermiş burası. Ahmat oğluna dönmüş, dediği gibi önce söylediğı gibi.

"Yolumu kısalt, karnım acıktı, karnımı da doyuracak bir şey götür." demiş.

Salbi ne yapacak, yine ne söyleyeceğini bilememiş. Ne söyleyeceğini bilemediğı için tekrar dayak yemiş, oğlanı döve döve eve getirmiş. Salbi atların eyerlerini indirmiş. Ahmat da gidiş odasına oturmuş. Salbi atlarını bağladıktan sonra gayet üzümünce bir biçimde amharasına girmiş. Suratını asıp bir köşeye oturmuş. Ahmat tekrar gidip amharanın dibine gizlenmiş onları dinlemeye başlamış.

Gelin kocasının suratının asık olduğunu görünce sormuş.

"Ne oldu sana, neden suratın asık?" demiş.

Salbi başına gelenleri anlatmış. Gelinin çok tuhafına gittiğini

"Ne oldu kralıma, deli mi oldu, yolluk götürmeden nasıl yemeye yiyecektiniz?" diye söylenmeye başlamış.

Ahmat bu sözleri duyunca amharadan sessizce ayrılmış. Sabah olunca tekrar gelini getiren komşularını çağırarak onun da başlığını verip gelini ailesine göndermiş.

"Artık seni gelin olarak istemiyorum." demiş.

Ahmat biraz dinlendikten sonra.

"Git atımı eyerleyip getir." demiş oğluna. Salbi atı hazırlayıp gelince atına binip tekrar oğluna gelin almaya gitmiş.

Gide, gide, gide, üç gün gitmiş. Bir akşamüstü, hava da biraz bozukmuş feci yağmur yağıyormuş, çok da acıkmış, bir yere uğruş fena olmayacakmış. Durup bakarken epey uzakta, bir tepede insanların toplandığını görmüş. Şuraya gideyim diye o tarafa yönelip giderken, karşısına bir çocuk çıkmış. Çocuk yedi sekiz yaşlarında gibiymiş.

"Nereye gidiyorsun evlat?" diye sormuş çocuğa.

"Eve gidiyorum." demiş çocuk.

"Evlat şu tepede insanlar toplanmış, ne var orada?" diye sormuş Ahmat.

"Orada bir adam ölmüş gömüyorlar." demiş çocuk.

"Peki evlat, o adam gerçekten öldü mü, yoksa ölmedi mi?" diye sormuş bu kez Ahmat.

Çocuk önce ne diyeceğini bilememiş; ama sonra, öldü demiş.

"Evlat bu gece bir yerde konuk olmak istiyorum, nerede kalabilirim bana yardımcı olur musun?" demiş.

"Burada en yakın ev bizim evimiz, buyur bize gidelim." demiş çocuk.

Ahmat çocuğun evine gitmeyi kabul etmiş. Meğer çocuğun babası da kralmış, çok da iyi yaşıyormuş, çocuk eve gidince "Hoş geldin!" diye Ahmat'ı attan indirip atını açxarpartaya* bağlamış, kendisini de eve buyur etmiş. Eve girince ev sahibi güzelce karşılayıp hal hatır sormuş, evin kızı da gelip konuğun kamçısını almış ve götürüp asmış, yamçısını da alıp asmış. Sonra ateşin başına ocak başına buyur edip oturtmuşlar konuğu. Yemeğini çok güzel yapmışlar. Oturup yemek yemişler ev sahibi ve konuk epey zaman oturmuşlar. Daha sonra kız gelip konuğun yatağını hazırlamış, giysilerini alıp konuğu yatırmış. Ahmat uzaktan gelen bir konukmuş, çorapları, çizmeleri ve giysileri kirlenmiş, kız onları götürüp temizlemiş. Mutfak ve yatak odası bir evin içindeymiş, duvarlarla bölünmüş. O yüzden mutfakta konuşulanlar yatak odasından duyuluyormuş.

Kız Ahmat'ın ayakkabalarını yıkarken, çocuk da oradaymış. Kızla çocuğun konuştuklarını Ahmat duyabiliyormuş. Ahmat henüz uyumamış. Kız çocuğa:

"Konuğumuz nereli, onunla nerede karşılaştınız?" demiş.

"Tarladan dönerken şurada biraz ötemizdeki tepede karşılaştım, evlat dur, deyince durdum. Sonra bana evlat, şu tepede ne var, insanlar toplanmışlar diye sordu, ben de orası Cetker'in mezara gömüldüğü yer olduğu için, biri öldü onu gömüyorlar, dedim. Ben öyle söyleyince, peki evlat, öldü mü yoksa ölmedi mi? diye sordu, ben de ne söyleyeceğimi bilemedim, öldü tabi, ölmese toprağa verirler miydi, dedim." diye konukla aralarında geçen konuşmaları anlatmış.

Ahmat konuşulanların hepsini duyuyormuş.

"Hay budala kardeşim benim, adam onun öldüğünü anlamadığı için sormadı, arkasından birini bırakıp bırakmadığını anlamak sordu." demiş kız.

"Ben onu nereden bileyim." demiş çocuk.

Ahmat kızın söylediklerini duyunca, kızın ne kadar abarttığını bildiğini anlamış. Kızı oğluna nişanlamaya karar vermiş. Yeterince araştırırım diye düşünerek uykuya dalmış Ahmat.

Sabah olmuş, sabah olunca herkes uyanmış, kız konuk olmak üzere herkesin elini yüzünü yıkatmış, kahvaltılarını hazırlayıp sofraya oturtmuş, yedirip içirmiş. Sonra Ahmat çocuğun yanına çağırılmış.

"Al bu keten yaprağını." diye çocuğun eline bir yaprağı tutuşturmuş. Sonra,

"Götür bunu ablana ver." demiş kral Ahmat.

"Bunu kral Ahmat gönderdi, bu yaprağı didikleyip tavanı eğirip dokusun ve öğlene kadar bana bir gömlek ve pantolon dikip göndersin." demiş.

Bu sözler çocuğun çok tuhafına gitmiş, kıkır kıkır gülmeye başlamış.

"Bu saydıklarının hepsini bu gün öğlene kadar nasıl yetiştireceksin?" demiş.

"Sen götür ver, o ne yapacağını bilir." demiş Ahmat.

Çocuk Ahmat'ın söylediklerini aktarıp yaprağı ablasına vermiş. Kız yaprağı almış.

"Tamam, hemen yaparım." demiş.

Çocuk yine şaşırılmış.

"Bir günde bütün bunları nasıl yapacaksın?" demiş.

"Onu sen anlamazsın. Kral benim akıllı mı aptal mı olduğumu sınamaya çalışıyor." demiş.

"Al bunu krala götür!" diye çocuğun eline bir bambu vermiş.

"Krala söyle, akşama kadar bu bambudan dokuma aletleri yapıp bana göndersin, ben de onun pantolonunu ve gömleğini hemen dikerim." demiş.

Çocuk, peki demiş, ablasının söylediklerini de iletip bambuyu kral Ahmat'a vermiş.

Ahmat bambuyu alınca,

"Dad, evlat! Git bana nereden bulursan bul bir yumurta getir."

demiş.

Çocuk kümese gidip tavukların yumurtladığı yerden bir yumurta alıp getirmiş ve konuğa vermiş. Konuk yumurtayı geri almış.

"Götür bunu ablana ver, bu yumurtayı tavuğun altına koyup, bir piliç yetiştirsin, pilici besleyip büyütüp kessin ve bana çerkes tavuğu yapıp göndersin, şu dokuma aletlerini yaparken yerim." demiş.

Çocuk yumurtayı alıp ablasına vermiş, kral Ahmat'ın sözlerini de iletmiş. Kız da kardeşini tekrar krala göndermiş.

"Tamam şimdi civciv çıkaracağım; ama tavuğa yedirecek bir darı yok, şu darı tanesini götürüp krala ver, ekip biçsin çıkan darı tanesini bana göndersin, yoksa çıkaracağım pilicin yiyecek yemi yok, açlıktan ölür." demiş.

Çocuk kralın yanına gidip ablasının verdiği darı tanesini almış, ablasının sözlerini de iletmiş.

Kral Ahmat, ev sahibi kız akıllı ise oğluna nişanlayacakmış, kızın akıllı olduğunu anlamış, konuk olduğu ev sahibi krala:

"Eve göndereceğim birini bul." demiş konuk kral, ev sahibi kral da mahiyetindeki gençlerden birini çağırılmış.

"Bütün halkını topla seninle bir işim var." demiş konuk kral ev sahibi krala.

"Peki!" demiş ev sahibi kral ve bütün ahalisini toplamak üzere adam görevlendirmiş.

Kral Ahmat da kendi evine adam göndermiş.

"Amatarbaga denen geline verilecek hediyeleri en mükemmelinden seçip alın, gelin alıcı heyetini de güzelce toplayıp getirin, oğlumu nişanlayacağım." diye haber iletmiş.

Ahmad'ın tarafı amatarbagalarını mükemmel bir biçimde hazırlayıp gelmişler. Ev sahibinin ahalisi içinde ne kadar seçkin adam varsa onlar da toplanmış. Herkes bir araya toplanınca Ahmat'ın ev sahibi şöyle demiş.

"Ahmat senin ve benim ahalim burada toplandı, toplantının amacını bilen sensin, buyur konuklara sen açıkla." demiş.

Ahmat ayağa kalkmış, her iki tarafın temsilcilerinin önünde konuşmaya başlamış.

"Ahalim ve ben bugün burada, size konuk olduk, bütün iyilikler üzerinize olsun, kralınız ve ahalisi çok iyi, adı sana ve uzaklarda duyulan biri. Kralınız iyi ise siz de iyisiniz demektir. Ben de kralım, bir halkın başındayım. Şimdi burada toplanmamızın amacı Salumbek'in kızı içindir. Kral Salumbek'in kızını oğluma nişanlamak için sizleri burada toplamış bulunuyorum. Salumbek beni ve halkımı kendisine layık görürse ki bizi kendisine layık görmeyeceğini ummuyorum. Salumbek burada, onunla konuşan kızına da konuşmasını uygun gördüğünüz delikanlıları gönderin konuşsunlar, neticeyi bize bildirsinler." deyip kenara çekilmiş.

Kalabalık hep bir ağızdan Salumbek'e dönmüş.

"Bu işin ucu sana dayanıyor Salumbek, sen kalk konuş demişler.

Salumbek bulunduğu yerden kalkıp biraz daha öne gelmiş halkın önüne geçmiş.

"Değerli ahalim, iyilikler üzerinize olsun! Bu gün kral Ahmat'ın ortaya çıkıp söylediği konu hakkında ben bir şey söylemeyeceğim. Konuyu sizlere bırakıyorum, siz ne dersiniz ben ona uyarım." demiş.

Sonra halk kızı da razı edip gereken şekilde hazırlıklara başlamış. Ev sahibi Salumbek büyük düğün yapmış, amatarbagayı kabul etmiş. Kızına da epey çeyiz verip göndermiş. Kral Ahmat ve gelin alıcı heyeti ev sahiplerine gereken saygı ve sevgi dolu sözlerle veda edip gelinlerini almışlar ve evlerine gitmişler.

Gittikleri yerde Kral Ahmat ahalisini toplayıp güzel bir düğün yapmış.

Düğün bittikten bir hafta sonra kral Ahmat oğlunu yanına çağırılmış.

"Sabah erkenden atları hazırla gezmeye gideceğiz." demiş.

Salbi de ne yapacak, peki deyip amharasına gitmiş.

Sabah erkenden Salbi atları eyerleyip babasının yanına gelmiş, atlarına binip gezmeye çıkmışlar. Gide gide epey gittikten sonra Kral Ahmat oğluna eskisi gibi şöyle demiş.

"Acıktım, yemek yedir. Yoruldum, yolumu kısalt, hiç duymadığım, bilmediğim, görmediğim bir şeyler göreceğim bir yere götür beni." demiş. Salbi ne diyecek.

"Sana yedireceğim nerede, ben senin görmediğin, bilmediğin, duymadığın bir yer bilmiyorum." demiş.

Ahmat "Vay eşek, sen hiçbir şeyden anlamaz mısın?" diye, oğluna yine zılgıtı çekmiş, geri eve getirmiş.

Avluya girince Ahmat atından inip eve girmiş. Salbi de atların teri kuruyunca eyerleri indirmiş, atları götürüp ahıra bağlamış, yiyeceklerini vermiş. Kendisi de hüzünlü bir biçimde amharaya gitmiş. Suratını asıp ocağın başına oturmuş.

Ahmat, Salbi'nin amharasına gidip oturduğunu görünce, onları gizlice dinlemiş.

Gelin Selimhan, kocasını kederli görünce.

"Ne oldu?" diye sormuş. Salbi başına gelenleri anlatınca, Selimhan gülümsemiş.

"Wınan, vah zavallı, onun için mi üzülüyorsun, bunu mu anlayamadın?" demiş.

"Sen anladın mı peki, ne anlama geliyormuş babamın söyledikleri?" diye sormuş Salbi karısına.

"Bunun anlayamazsam insanım diye dolaşmanın ne anlamı var." demiş karısı.

"Öyleyse bana da söyle." demiş Salbi.

"Dağda, babam yoruldum, yolumu kısalt dediğinde, bana bir şeyler anlat demek istedi." demiş Selimhan.

"Sen ona bir hikâye anlatsaydın o hikâyeyi dinlerken yolun ne kadar uzun olduğunu düşünmeyecekti." demiş.

"Acıktım, beni doyur dediğinde, belindeki keseden tütünü çıkarıp piposuna tütün koyacaktın ve iç diye verecektin o onunla oyalanırken acıktığımı unutacaktı." diye eklemiş.

"Görmediğim, duymadığım, bilmediğim şeyleri öğreneceğim, akıl alacağım bir yere götür dediğinde de onu alıp bir yere misafir götürecektin, yeni bir havadis duyacaktı, yeni bir şeyler görecekti. Bunun anlamı da buydu." demiş yeni gelin.

Ahmat gelinin bütün söylediklerini duyunca.

"Tamam, şimdi iyi bir gelin aldım, bir yere uzaklara gitme de gözüüm arkamda kalmayacak." demiş, gönül rahatlığı ile yatağına yatmış ve uyumuş.

Ahmat düğünlerden dolayı çektiği sıkıntıları unuttuğu gün sonra, sabah erkenden kalkıp giyinmiş, gelinini yanına çağırarak elini yüzünü yıkatmış. Sonra yemeğini getirtip yemiştir. Daha sonra gelini Selimhan'a,

"Evlad ben gezmeye gidiyorum, çok çabuk dönmeyebilirim. Senin gelen konukları gerektiği gibi ağırla, ayrıca çok kalacak olursam, beni göndereceğim adamların sözleri üzerinde iyice düşünüp öyle karar ver, sonra kararını uygula. İnsanın başına ne geleceği belli olmaz, şimdilik bu kadar başka söyleyecek bir şeyim yok. Salbi atımı eyerleyip getirsin." demiş Kral Ahmat.

Selimhan kayın pederi Kral Ahmat'ın sözlerini iyice düşünmüş kayın pederine saygı gösterip geri geri çekilerek amharasına gitmiştir. Gittiği yerde Salbi'ye kayın pederinin sözlerini aktarmış. Sabah de sabah erken babasının atını eyerleyip götürmüştü, babasını atına bindirip göndermişti.

Ahmat çok yaman adammış, iyi gezginmiş, gide gide bir iki ay gitmiş, bir yerde oturup dinlenmek üzere iken Cetker adında bir krala rastlamış, arkadaşları ile birlikte gelirlerken karşılaşmışlar. Ahmat daha gücünü kullanma fırsatı vermeden Ahmat'ı yaka paça yakalayıp tutsak etmişler ve alıp götürmüşler. Götürdükleri yerde kral diye ayrıcalık yapacak değiller ya, götürüp kalenin domuz ahırına bağlamışlar. Her sabah ve akşam bir lokma soğuk abura getirip köpeğin önüne atar gibi Ahmat'ın önüne atmışlar.

Böylece uzun süre adamın canına okumuşlar. Sonra Ahmat ne yapıp edip domuz çobanlarıyla kendisini tutsak eden kral Cetker'e haber iletmiş.

"Mümkünse kralın yanına gitmek istiyorum." demiş.

Cetker saray görevlilerini gönderip Ahmat'ı getirtmiş.

"Ne istiyorsun?" diye sormuş.

"Mümkünse bir ricada bulunacağım, beni kırma." demiş Ahmat.

"Tamam, ne istiyorsan söyleyebilirsin." demiş kral Cetker.

"Kurban olayım, beni burada hapsetmek senin ne işine yarayacak,

beni serbest bırakırsan karşılığında sana kefalet öderdim." demiş.

"Senin gibi sefil bir adam ne ödeyebilir ki, başını kurtaracak para var?" diye sormuş.

"Beni serbest bırakırsan söylerim." demiş Ahmat ve anlatmaya başlamış.

"Boynuzu kıvrımlı beş yüz koçum, boynuzu düz beş yüz koyunum, beş yüz boynuzlu öküzüm, beş yüz tane de boynuzsuz öküzüm var." demiş Ahmet.

"Peki, bu kadar hayvanın olduğunu nereden bileceğiz, sana nasıl güveneceğiz?" demiş kral Cetker.

"Bana güvenmiyorsanız beni burada bırakın, güvendiğiniz beş kişiyi seçip bana yollayın, ben onlara yolu tarif ederim, gidip bakarlar." demiş Ahmat.

Kral Cetker razı olmuş.

"Tamam, ben beş kişi hazırlayacağım, sonra seni çağıracağım, gelir onları yola koyarsın." demiş

Ahmat bunları söyledikten sonra tekrar domuz ahırına götürülmüştü.

Kral Cetker beş güvenilir adam seçmiş, gidip tutsakla konuşmalarını ve yolu öğrenmelerini söylemiş, hepsi kabul etmiş.

"Peki, gidip getirelim." demişler Onlar teklifi kabul edince.

"Tutsak Ahmat'ın yanına gidin, yolu öğrenin, hayvanları nasıl götürmeniz gerektiğini o size anlatır." demiş kral Cetker. Adamlar

"Peki" deyip tutsak Ahmad'ın hapsedildiği yere gitmişler. Ahmad'ı çıkarıp:

"Gidecek olan biziz, nereye gideceğimizi, kime gideceğimizi, hayvanları nasıl alacağımızı söyle." demişler.

Ahmat hepsini tepeden tırnağa süzdükten sonra, hangi yoldan gideceklerini söylemiş.

"Eve gittiğinizde amharanın önünde bir balta var, baltayı alın orada bir de bileyi duruyor onunla baltanın ağzını iyice bileyin sonra amharanın önündeki sütunları tam ortadan kesip atın. Daha sonra da neden gittiğinizi söyleyin. O sütunları kesinceye kadar sesinizi çıkarmayın, kimseye de bir şey söylemeyin, bütün bunları yaptıktan sonra, neden gittiğinizi, kimin gönderdiğini söyleyin." demiş Ahmat.

Olur, demişler ve söylediği yere gitmişler, sundurman durduğunu söylediği baltayla bileyiciyi bulmuşlar. Deddiği gibi baltayla sundurmanın sütunlarını ortadan ikiye bölmüşler, pat diye atmışlar. Onlar sütunları keserken kral Ahmad'ın gelini Selimhan onları görüyormuş; ama sesini çıkarmıyormuş.

"Buyurun girin, hoş geldiniz!" demiş gelenleri karşılayıp büyük evin misafir odasına götürmüş. Onları oturtuktan sonra yemek yapmak için amharasına gitmiş, yemeklerini hazırlayıp yedirmiş, ellerini yıkatmış.

Yemek yedikten sonra, gelenler ev sahibine yani Selimhanın kocasına bir şeyler söylemişler; ama ev sahibi Salbi onların söylediklerinin ne anlama geldiğini anlayamamış.

"Vay canına babam tutsak olmuş halkı toplayayım, istenilen hayvanların peşine adam göndereyim." deyip halkının hepsini toplamış. Hemen o gece konukların yataklarını yapıp yatırmışlar. Topladığı ahaliye bu beş kişinin neden geldiklerini söylemiş. Ahali bu kadar hayvanı nereden bulacağız diye telaşa düşmüş. Kıvrık boynuzlu koyunlarla, düz boynuzlu öküzleri bulalım; ama boynuz olmayan öküzleri ve düz boynuzlu koyunları nereden bulalım diye bir hafta konuşup durmuşlar. Fakat şu şudur diyebilecekleri bir karara varamamışlar.

Kıvrık boynuzlu koyunlardan 500 tane bulmuşlar, düz boynuzlu öküzlerden de 500 tane bulmuşlar. Diğerlerini nereden bulacaklar, dünyada böyle bir şey yok zaten.

Bir gün kalabalığın toplandığı yere kral Ahmad'ın gelini Selimhan da gitmiş. Gelen konukların söylediği sözlerin ne anlama geldiğini anlamadıklarını görünce:

"Konukları içeri alın, bir kısmınız onlarla oturun, ey ahali kurban olayım size, bir şey söylemek istiyorum, konukları ne diye dışarıda tutuyorsunuz, onları götürüp oturtun ben biraz ucuş konuşacağım, o zamana kadar neden onları dışarıda tutup yoralım." demiş gelin.

Birileri konukları alıp içeri götürmüş. Sonra kral Ahmad'ın gelini Selimhan kalkıp:

"Ey ahali, size kurban olayım, ben buraya geleli pek fazla olmadım, henüz yeni gelinim, bana konuşmak düşmez; ama çok kolay bir iş için bu denli zahmet çektiğinizi görünce karışmadan edemedim, beni

bağulayın." diye biraz beriye gelip halkın arasına dikilmiş. Halk bundan bezmiş, helak olmuş.

"Hay güzel evlat ne söylemek istiyorsan söyle!" demişler ve dinlemeye başlamışlar.

"Gelenlerin söyledikleri ne anlama geliyor size söylemeliyim. Konukların söyledikleri sözlerin asıl anlamı şudur; kral babamız kendisini tutsak edenlere saldırıp savaşmamızı ve onu kurtarmanızı istiyor. Bunu başarmak pek kolay bir iş değil. Bu yüzden kendisini tutsak eden kralın adamları anlamasın diye şifreli konuşuyor. Gidip savaşmamızı ve sonra kendisinin tutsak bulunduğu kralı kurtarmamızı istiyor. Bunun için bir ordu kurmanız gerekiyor, beş yüz kişi tüfek tutmalı, beş yüz kişi de kılıç kullanmalı, kıvrık boynuzlu ve düz boynuzlu koyun derken bunu demek istiyor. Bu savaşçıların yanı sıra onların sahip olduğu davarı getirmek için eli sopalı beş yüz adam gerek. Beş yüz kişi de öylesine gelmeli ki sürüleri önlerine katıp beri sürsünler. Onun için düz boynuzlu 500 öküz, boynuzsuz 500 öküz diyor. Ayrıca buraya gelen beş kişiden biri içlerinde en kötü olanı, onu öldürün diğerlerini tutsak edin, bu tutsaklar sizi alıp buraya getirirler, demek istiyor. Aralarındaki en kötü adamı anlamak için beş kişi bir aradayken en çok dikleşen adama dikkat edin kötü adam odur, demek istiyor." demiş gelin.

Halk gelinin söylediği gibi orduyu toplamış, o beş kişi içindeki en kötü adamı tespit edip öldürmüşler, diğerlerini yanlarına alıp krallarını tutsak eden kralı basmışlar ve kral Ahmet'i kurtarmışlar, Ahmet'i tutsak eden kralı ve ahalisini tutsak etmişler, sürüleriyle birlikte önlerine katıp getirmişler.

Eve gelince büyük bir ziyafet verip düğün yapmışlar. Kral Ahmet kendi ahalisine ve tutsak edip getirdiği ahaliye kral olarak gelini Selimhan'ı tayin etmiş.

Ben de o düğündeydim, yedim içtim, oynadım, güldüm. Gelirken bana bir but ile bir sahan et suyunu yolluk olarak verdiler. Yolum uzaktı, büyük bir ırmağın başına gelince karşıda bir atlı gördüm, karşıdan beni yüzdürüp geçirmesi için ona seslendim ama o kabul etmedi, ben de kızıp elimdeki sahanın içindeki et suyunu adamın kafasına döktüm, kafasını dımdızlak ettim, budu da ayağına fırlatıp ayağını kırdım. Sonra atını alıp ona bindim ve suyu geçtim. Bu yalandır diyorsanız gidip bakın, adı Comlat'dır.

Dinleyenlerin bir kısmı; "Gözünle görüp ayağınla gendek tanrı seni öldürmesin."

Bir kısmı da; "Biz bir sıçrayışta gökyüzünden birer yıldız koparı bıçaklarımıza birer sap yapıncaya kadar tanrı seni korusun."

Bazıları da; "Denize gidip elek dolusu su getirinceye kadar tanrı sizi yaşatsın." demişler.

Yargıç

Bir fakir ile iki zengin bir iş için yargıca gitmişler.

Yargıç:

"Ben bugün çalışmıyorum, size verdiğim günde gelin, gelirken de bu soruların yanıtlarını iyice hazırlayıp getirin." demiş.

"En hızlı, en tatlı, en bereketli şey nedir? Bunların cevabını doğru bilen sorunununu çözer karara bağlarım, ona göre hazırlanın." diye adamları evlerine göndermiş. Bunun üzerine bir fakir ile iki zengin üçü birden düşününce düşününce evlerine gitmişler.

Fakir evine gidince kara kara düşünüp söylenmeye başlamış.

"Ben şimdi ne yapacağım bir kuruşum bile yok, yargıç bana en hızlı, en tatlı, en bereketli şey nedir? diye sordu, ben bu soruların yanıtını nasıl satın alacağım." demiş. Bunu duyan fakirin kızı:

"A, o çok kolay baba, bunları satın alman için para ödemen gerekmez." demiş.

"Tayin edilen günde yargıcın yanına gidince, en hızlı şey akıl, en tatlı şey uyku, en bereketli şey de topraktır de." demiş.

Zengin adamlar yanlarına bal, besili koyun gibi şeyler alıp yargıca götürmüşler.

"Bunlar bir şeyler getirdi; ama sen ne getirdin?" demiş yargıç, fakire dönüp:

"Ben sana mal getirmediğim söz getirdim, en hafif şey akıldır, en tatlı şey uyku, en bereketli şey de topraktır." demiş fakir.

"Bunu sana kim söyledi, daha önce buraya geldiğinde ağzın böyle

laf yapmıyordu.” demiş yargıç.

“Kim söyleyecek, kızım söyledi.” demiş fakir.

“Peki, öyleyse al sana bir keten tohumu, bunu götür kızına bundan çıkan ketenle bana bir pantolon ve gömlek hazırlasın, dikip ütüleyip göndersin.” demiş. Fakir elindeki keten tohumunu alıp gitmiş.

“Bak evlat, yenildik.” demiş fakir, kızının yanına varınca keten tohumunu yargıç sana gönderdi, bundan keten üretecek, ketenle bir pantolon ve gömlek dikip ütüleyip yargıca gönderecekmışsin, bunda nasıl becereceksin?” diye yakınmış.

“O çok kolay babacığım, ben bundan sana bile pantolon ve gömlek çıkarırım.” demiş kız hiç telaşlanmadan. Sonra ocaktaki odunlardan birini almış.

“Al bunu yargıca götür ben ditmeyi, dokumayı, dikmeyi ütülemeyi çok iyi biliyorum; ama bir dokuma tezgahım ve gerekli aletlerim yok, şundan bana bir dokuma tezgahı ve dokuma aletleri yapıp göndersin.” demiş kız.

Fakir adam kızın verdiği odunu alıp yargıca gitmiş ve kızının sözlerini iletmış. Yargıç bunları duyunca hayretler içinde kalmış.

“Git şimdi kızını buraya getir, yargıç seni çağırıyor de!” demiş.

Fakir eve gitmiş, sonra kızını da alıp yargıca gitmiş. Yargıç kızın çok güzel, akıllı ve iyi bir kız olduğunu görmüş, kızı çok beğenmiş, onunla evlenmiş, yalnız.

“Ben yokken sakın yargıçlık yapma, böyle bir şey yaparsan seni bulmamızda hiçbir şey kalmaz.” demiş.

Bir gün yargıç uzak bir yere gezmeye gitmiş.

Bu arada bir çiftçi arabasıyla birlikte tarlaya giderken akşam olmuş, ateş yakıp oturuyormuş. Bunu gören bir atlı da onun yanına gelmiş.

O gece atlının atı bir tay doğurmuş.

Sabahleyin araba sahibi bunu görünce, tayı atın altından alıp mandanın altına koymuş. At sahibi bunu görünce bozulmuş.

“Bu benim tayım.” demiş.

At sahibi ile araba sahibi arasında tay yüzünden tartışma çıkmış, ikisi de *“tay benim”* diyormuş. Bir türlü sorunu çözemediklerinden. Sonunda yargıca gitmeye karar vermişler.

“Yargıç nerede, nereye gitti?” demişler at ve araba sahibi.

“Eve yok ne yapacaksınız?” demiş yargıcın karısı.

Sorunlarını anlatınca, yargıcın karısı:

“Yargıç şu dağların tepesinde yangın çıktı, o da biraz pamuk alıp yangını söndürmeye gitti.” demiş.

“Daha neler, pamukla yangın söndürülür mü, doğrusu çok şüphelidir.” demişler at ve araba sahibi.

“Onda şaşacak ne var asıl şaşılacak şey sizde, bugüne kadar bir mandanın tay doğurduğu görülüyor mü?” demiş yargıcın karısı.

“Evet, doğru söylüyor.” demiş ikisi de, böylece at ve araba sahibi barışmışlar.

Yargıç ülkesine gelince, bu haberin dört bir yana yayıldığını duymuş. Eve gelince karısına darılmış.

“Sana ben yokken yargıçlık yapmamamı söylemiştim; ama sözümü dinlemedin, birilerinin sorununu çözüp gönderdin, bunu herkes duydu, benim itibarım sarsıldı, evlenmeden önce yaptığımız anlaşmayı hatırla, bu duruma göre seninle ayrılmamız gerek.” demiş yargıç.

“Bu evdeki emeğini inkâr edemem, onun için bu evden giderken en çok sevdiğin ne varsa alıp götürebilirsin.” demiş Yargıç.

Kadın da *“Peki”* demiş.

“Yalnız beni göndereceğini herkes bilsin.” demiş kadın.

Yargıç da; *“Peki”* deyip güzel bir ziyafet vermiş. O gece kadın kocasını iyi içki içenlerin yanına oturtup iyice sarhoş etmiş. Atların en iyilerini seçip arabaya koşmuş. Kocasını da arabaya atıp babasının evinin yolunu tutmuş. Kocasını ayılmadan babasının evine ulaşmak istiyormuş. Yargıç araba sarsıntısından ayılıp kendine gelmiş.

“Nereye gidiyoruz?” demiş karısına dönüp.

“Seni babamın evine götürüyorum.” demiş karısı.

“Nedenmiş o?” demiş yargıç afallayarak.

“Neden olacak, beni babamın evine gönderirken bu evde en çok sevdiğin ne varsa alıp götürebilirsin, dememiş miydin?” demiş yargıcın karısı. Yargıç durumu anlamış.

“Hadi eve dönelim, beni yine yendin.” demiş yargıç, karısıyla birlikte tekrar evine dönmüş.

Kral ve Fakir kız

Bir kral varmış, bu kral delikanlılık çağını biraz geçmiş ama henüz evlenmemiş. Tüm akrabaları, eşi, dostu artık evlenmemesi gerek diye onu sıkıştırıp duruyorlarmış. Onlar böyle ısrar etmeye başlayınca yaşı geçkin kral bir gün.

"Bir yere bazı küçük demir parçaları sakladım. Bir gün karşınıza bunlardan bana bir ayakkabı ve çizme yapan bir genç kız çıkarsa onunla evleneceğim." demiş.

Kralın sütkardeşlerinin büyüğü ve küçüğü, demir parçalarını alıp yola çıkmışlar.

"Bakalım krala ayakkabı ve çizme yapmak kime kismet olacak" diye geziyorlarmış.

Demir parçalarını herkese gösterip geziyorlarmış; ama kimse ondan ayakkabı ve çizme yapmayı becerememiş.

Çok yorgun ve perişan bir durumda giderlerken bir tepeden bacasından duman tüten küçük bir kulübe görmüşler.

"Şuraya gidelim, biraz dinlenelim, bir kahvaltı ederiz." demişler gidip kulübenin olduğu yerde atlarından inmişler.

Bir genç kız evden çıkıp avluya inmiş.

"Hoş geldiniz!" demiş konuklara. Konuklar da

"Ev sahibi evde mi?" diye sormuşlar.

"Ev sahibi şimdi gelir, siz buyurun içeri!" diye konukları kulübenin içine almışlar.

Konuklar acıktık deyince, genç kız onlara alelacele bir şeyler hazırlamış

Yemeğe başlamadan önce sütkardeşlerden biri:

"Suyun varsa biraz su içerdik!" demiş.

"Cım, dışarı çık da atını asmaya bağlayıp gel, sonra size şarap ikram ederim."* demiş ev sahibi genç kız.

Sütkardeş gezmiş dolaşmış; ama asmaya benzer hiç bir şey bulamamış, sonunda ev sahibi kıza dönüp:

"Ben burada asmaya benzer bir şey göremedim." demiş konukların sütkardeşi.

"Asma olmasa ben şarabı nereden yapacağım kurban." demiş

Konuklar kızın anlamlı konuştuğunu anlamışlar. Yemek biten sütkardeşlerden biri,

"Baban yok mu?" diye sormuş kıza.

"Babam halka kavga ekmeye gitti, kurban olayım size." demiş genç kız.

Bir süre sonra konuklar,

"Annen nerede?" diye sormuşlar.

"Annem de ödünç gözyaşı almaya gitti." demiş.

"Bu söylediklerin ne anlama geliyor?" demişler bu kez konuklar.

"Babam sınırı olmayan, halka ait bir yere buğday ekti, halk arasına kavga ekiyor dememin nedeni o. Annem de komşuların cenazesine ağlamaya gitti, bizim cenazemiz olunca onlar da gelip burada ağlayacaklar, annem gözyaşı ödünç almaya gitti dememin nedeni de o." demiş kız.

Sonunda konuklar geliş nedenlerini kıza anlatmışlar.

"Bu denli manidar sözler söylemeyi becerebildiğine göre, bu demir parçalarından ayakkabı ve çizme yapmayı da becerebilirsin." demişler.

"Onu beceremeyecek ne var, hem de çok kolay, yalnız ayakkabıları dikecek iğnem ve ipliğim yok, kralınıza söyleyin şu kum tanelerinden biraz ipek iplik, şu çakıldan da bir iğne yapıp göndersin, ben ona"

hemen bir çizme ve ayakkabı diker gönderirim.” demiş kız.

Sütkardeşler kralın yanına gitmişler ve genç kızı duyduklarını söylemişler. Kral manidar sözlerin anlamını hiç çok kolay çözmediğini anlayınca biraz bozulmuş. Kral bu kez daha zor bir soru sormuş.

“Şu kıza bir koyun alıp götürün, koyunu canlı iken kurban et konuklarına yedersin, yününden de benim kışlık giysilerimi yaptırsın, onunla sonra görüşürüz.” demiş.

Kralın sütkardeşleri kurbanlık koyunu alıp hemen kralın yanına gitmişler, kralın sözlerini iletmişler.

“Çok kolay, bunu yapamayacak ne var?” demiş kız.

Kurbanı almış, yatırıp kesmiş, eti ile iki kişiye mükemmel ziyafet çekmiş, yünü de kırkıp güzel bir çerkeska*, yamçı ve kalpak yapmış, kralın tüm kışlık elbiselerini hazırlamış, yanına da biraz yiyecek eklemiş, gelen adamlara verip krala göndermiş.

Kral bu durum karşısında genç kıza altın ve pırlantalarla yapılmış ziynetler göndermiş.

Kız gelen hediyeleri alıp teşekkür etmiş, yalnız şu sözleri krala iletilmesini rica etmiş.

“Küçük yıldızlar sönüktür, büyük yıldızlar parlak olur, iki yıldız birbirinden eksik olmasın, iki kardeşe de asla bir sır söylememelisin” demiş.

Sütkardeşler bu sözleri unutmadan krala söyleyebilmek için iyice akıllarında tutmuşlar ve gidip krala iletmişler. Bu manidar sözlerin anlamı, “Bu gönderdiğin değerli hediyelere sütkardeşler dayanamadı biraz üzerinden aldı.” demekmiş. Bundan kardeşler pek hoşlanmamış; ama kral sonunda o kızla evlenmiş.

Kral halkını toplayıp şöyle söylemiş:

“Düğün yapmak istiyorum. Şu taşı parçalayıp bundan et ve abista yapın.” diye yanında duran kocaman bir taş göstermiş.

Kralın halkı her gün gidip taşı parçalamaya çalışıyorlarmış. Epey uğraşmışlar; fakat bir şey becerememişler.

Bir gün nişanlı oturan kızın babası söylenerek eve gelmiş.

“Neden sinirleniyorsun baba?” demiş kız.

“Nasıl sinirlenmem, her gün taşa vurmaktan helak olduk; hiç bir

şey alamıyoruz. O kadar uğraştığımıza göre bu taştan et ve abista yapmayı bilsek bari.” demiş ihtiyar.

“Çok kolay!” demiş kız. Yarın giderken bıçağını alıp git. Halk toplanırsa taşa kimseyi dokundurtma ve kralı bekleyip oturun, kral niye oturuyorsunuz diye sorarsa.

“Değerli kralımız, şu et çıkarmamızı istediğin taşın boynunu sen kendi elinle kesip bize ver, gerisini biz hallederiz, ondan sonra işimiz kolay, deyin.” demiş kız.

Nişanlı oturan kızın babası böyle söyleyince, kral bilmiş, onun manidar konuşmalarını çözen kızmış; yani nişanlayıp oturttuğu. Bunu da bilince hemen o gün düğün günü kararlaştırılmış. Halkını toplayıp ziyafet vermiş, mükemmel bir düğün yapmış.

*Çerkeska : Adige ve Abhaz erkeklerinin giysisi

*Yamçı : Kebe gibi, genellikle siyah ve beyaz keçeden yapılan giysi.

Aptallık ve Akıllık

Dul bir kadın varmış, bu kadının bir oğluyla bir de kızı varmış. Dul kadının oğlu bir gün odun getirmek üzere ormana gitmiş. Oğlan ormana gidip gelinceye kadar annesi ve kız kardeşi can sıkıntısından yatıp uyumuşlar. Olacak bu ya o sırada komşulardan birinin de canı sıkılmış sıkıntıdan bir el silah atmış. O silaha çıkan kurşun gidip dosdoğru sıkıntıdan yatıp uyuyan ana kadının dibine düşmüş. Tam kızın dibine düşen kurşunu gören anne yataktan fırlayıp avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamış. Kız neye uğradığını anlayamamış.

"Anne ne oldu, neden bağırıyorsun?" demiş.

"Neden bağırmayacağım kızım, baksana!.. Şuraya düşen kurşunu görmüyor musun? Ya sen kocaya gitmiş olsaydın, çocukların da dibinde yatıyor olsaydı, bu kurşun da gelip onların tepesine düşseydi ne olacaktı, ne yapardık o zaman? Çocuklarının hepsi birden ölmeyeydi?" demiş.

"Doğru söylüyorsun anne!" diyen kız da avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamış. Vaveylayı duyan konu komşu avluya toplanmış. Onlar da olup biteni anlamadan veryansın edip bağırmaya, ağlayıp sızlanmaya başlamışlar.

O sırada dul kadının oğlu ormandan dönmüş, avluya girince ne görsün bir sürü insan toplanmış feryat figan edip ağlıyor, bunu gören oğlanın ödü patlamış; ailesine bir şey oldu sanmış. Doğru kalabalığın yanına gidip sormuş.

"Ne oldu size?" demiş.

"Ne olduğunu biz de bilmiyoruz, annenin ve kız kardeşinin feryatını ağlamaya başladığını duyunca koştuk geldik, biz de ağlamaya başladık." demiş kalabalığın arasından çıkan biri.

Oğlan olanları anlayınca hepsini toplamış.

"Annem ve kız kardeşimden daha budala birilerine rastlamadan geri dönmeyeceğim, bunu iyi bilirsiniz, hadi ben gidiyorum!" demiş ve onlardan çekip gitmiş.

Oğlan sözlerini bitirir bitirmez yola çıkmış, başını alıp giderken bir yerden *"Ah, vah"* diye sesler geldiğini duymuş. Ne olduğunu anlamak için kalabalığın arasına girmiş. Girince ne görsün birileri koyunları sırtlamış tavan arasına çıkartmaya çalışıyorlar.

"Ne yapıyorsunuz?" demiş oğlan merakla.

"Ne yaptığımızı görmüyor musun, koyunlarımız tuzsuzluktan öldü, tuz da tavan arasında duruyor, koyunları tavan arasına çıkarıyoruz ki zavallılar biraz tuz yesin, başka ne yapacağız!" demişler.

"Hay Allah sizi bildiği gibi yapsın, ayol koyunları tavan arasına çıkaracağınıza tuzu aşağı indirip avluya koysanız da koyunlar orada rahat rahat yeseler olmaz mı?" demiş oğlan.

Adamlar biraz düşününce,

"Doğru söylüyorsun, tuzu tavan arasından indirmek daha kolay, ne diye öyle yapmıyoruz ki?" diye tuzu avluya indirip koyunların tuz yemesini sağlamışlar, üstelik pek sevinip oğlana; *"Ne kadar akıllısın!"* diye tezahürat yapmışlar.

Oğlan gördüğü aptallık karşısında şaşırıp kalmış; ama yoluna yine de devam etmiş.

"Bakalım daha ne aptallıklar göreceğim." diye düşünürken; yine bir ağlama sesi duymuş. Bu kez dönüp o tarafa gitmiş, ağlayanların yanına varınca.

"Ölen kimdi?" diye sormuş, içlerinden biri.

"Kim ölecek, iyi bir adamın kızı su getirmeye gitmişti, gittiği yerde eli testinin içine girdi, şimdi elini testiden çıkaramıyoruz, o artık ölmüş biri sayılır, kızı testiyle birlikte gömeceğiz!" demişler.

Oğlan hemen kızın babasının yanına koşmuş.

"Ne oldu niçin ağlıyorsunuz!.." demiş.

"Nasıl ağlamayız, görmüyor musun? Kızımın eli testiye girdi geri çıkmıyor, güzel kızımı testiyle birlikte diri diri gömeceğiz, ağlamayayım da kim ağlasın!" demiş kızın babası.

"Ne diye ağlıyorsunuz ki bu işin çözümü çok kolay, gösterin bana kızınızı." demiş oğlan.

"Bütün malımın yarısını sana veririm, yeter ki beni bu derinden kurtar." demiş acılı baba.

Oğlan gidip kızın elindeki testiye kırmış, kızın elini de rahatlatıp ortaya çıkarmış. Böylece kız diri diri gömülmekten kurtulmuş. Kızın babası malının yarısını kızını kurtaran bu akıllı adama vermiş.

İşte böyle, aklını kullananla kullanmayanın hali budur.

Aptallık Zavallılıktır.

Bir gün bir karı koca evlerinde otururlarken canları sıkılmaya başlamış.

"Ne yapacağız biz şimdi canımız çok sıkılıyor, bari bir oğlumuz olsaydı canımızın sıkıntısı geçerdi." demiş adam.

Kadın da:

"Gel boş ver, biz şimdi 'önce kim konuşacak' oyununu oynayalım." demiş.

'Önce kim konuşacak' oyununu oynamak üzere anlaşmışlar. İlk konuşan cezalı olacak ve akşamüstü buzağları otlaktan o getirecekmiş.

Çok geçmemiş karısı sıkılıp komşulara gitmiş. Adam ise; "Bir yere gitsem nasıl olsa konuşamayacağım, en iyisi evde oturayım." demiş; fakat tam o sırada iki atlı avluya girmiş. Adam hiç sesini çıkarmamış, put kesilip oturuyormuş.

"Hey, ev sahibi!" diye seslenmiş atlılardan biri. Adam çaresiz yavaşça dışarı çıkmış hiç ses çıkarmadan atlıların yanına gitmiş.

"İyi günler!" demiş atlılar; ama adam hiç sesini çıkarmamış.

"Ne oldu sağır mısın, dilsiz misin? Niye konuşmuyorsun?" demiş atlılar; ama o yine sesini çıkarmamış.

Öyle demiş, böyle demişler ama adamı asla konuşturamamışlar. Atlılardan biri öfkeden kamçısını iki kez kuvvetlice savurmuş, adamdan yine ses çıkmamış.

Sonunda kamçısını savuran adam öfkeyle atından inmiş ve adamın bıyıklarının yarısını kesmiş, adam da yine ses yok. Sonunda bir kulağını kesip atmış, adam gıkını bile çıkarmamış, sanki dilini yutmuş, hiç sesi çıkmıyormuş.

Gelen atlılar çekip gitmiş, ev sahibi kan revan içinde kulağını eline alıp evin önüne oturmuş.

Akşamüstü karısı avluya girmiş, kocasını kan revan içinde kulağı kesilmiş olarak görünce çılgıncı basmış.

"Aman tanrım ikimiz de ölsek daha iyiydi, nedir bu halin!" demiş kadın, feryat figan içinde.

Şapşal koca, *"hah hah haaa!"* diye kocaman bir kalıba atmış.

"Kaybettin! Git buzağuları sen getir !.." demiş.

Aptallık Yüzünden

Kats adında bir kadın varmış. Bir gün Kats çövende pasta yaparken çövenin içine düşmüş. Kats'ın feryadını duyan konu komşu çövenin başına toplanmış. Kadını çövenin içinde gören herkes saçını başını yolup ağlamaya başlamış.

Bu kadar vaveylayı duyan leş kargası da koşup gelmiş, olanları görünce o da üzüntüden küt diye düşüp ölmüş. Derken tilki görünmüş, leş kargasının üzüntüden düşüp öldüğünü anlayınca dayanamayıp o da kuyruğunu kesmiş.

Bütün bunları duyan akbaba da koşup gelmiş, o da gördüklerine dayanamayıp gözlerini oymuş. Derken hizmetçi kadın elinde bir sürü tabak ve bardakla dışarı çıkmış, dışarıdaki felaketi görünce; *"nedir bu?"* diyerek elindeki tabakları ve bardakları yere atıp paramparça etmiş.

O sırada sarayın kraliçesi kapıda görünmüş ve olanların hepsini görmüş. O da evde ne kadar yatak, yorgan, yastık varsa hepsini toplayıp dışarı çıkarmış ve ateşe verip yakmış.

Derken kral alevleri görür görmez dışarı çıkmış ve karısına neler olduğunu sormuş. Karısı da olan biten her şeyi tüm ayrıntıları ile anlatmış. Bunu duyan kral *"Sizden geri kalacak değilim ya !"* diye kılıcını çekip bütün at sürüsünü doğramış.

Bütün bunları gören kralın himayesine aldığı köylü:

"Bu ne aptallıktır, başımı alıp buralardan gidiyorum, sizden daha ahmak birileri ile karşılaşınca kadar geri dönmeyeceğim !"

diye çekip gitmiş.

Gide gide bir mezarın başına varmış. Bakmış bir kadını diri diri gömüyorlar, bazıları da başında dikilmiş hüngür hüngür ağlıyorlar.

“Ne oldu, ne diye kadını diri diri gömüyorsunuz?” demiş köylü.

“Nasıl gömmeyelim elini testiye soktu, bir daha geri çıkaramadık eli testi içindeyken yürüyemiyor o yüzden gömüyoruz.” demişler.

Köylü sopasıyla testiye kırınca kızın eli kurtuluvermiş. Hepsi çok şaşırılmış çok da sevinmiş.

Köylü geri dönmüş, ondan sonra durmadan.

“Kötüsünü görmeden, iyisini anlayamazsın.” demeye başlamış.

Budalanın Masalı

Dul bir kadın varmış. Onun da Kıdıj adında bir tanecik oğlu varmış. Kıdıj oldukça budala biriymiş.

Bir gün vadiye odun getirmeye gitmiş. Bir araba dolusu odun alıp gelirken yolda bir iğne bulmuş. İğneyi alıp arabaya koymuş eve gelince iğneyi annesine vermiş.

“Anne bu gün yerde bir iğne buldum, onu yerden alıp arabaya koydum ve sana getirdim.” demiş.

“Aman anan ölesice, evladım iğneyi yakaya takıp getirirler, arabaya koyup iğne getirildiği görülmüş mü hiç.” diye oğlunu azarlamış.

“Peki, anneciğim, bir daha öyle yaparım aklımda olsun.” deyip gitmiş oğlan.

Giderken yerde bir köpek yavrusu bulmuş zavallı eniği yakama takacağım diye hırpalarken öldürmüştü.

Eve gelince annesine söylemiş. Annesi de kızmış:

“Vah zavallı budala oğlum benim! Köpeği kuçu kuçu diye seslenerek getirirler, hiç yakalarına taktıklarını gördün mü sen!..” diye azarlamış.

“Peki, aklımda olsun.” diyen oğlan tekrar ormana gitmiş.

Kıdıj ormana giderken bir tavşan görmüş. Tavşana *“kuçu kuçu”* diye seslenmeye başlamış, tavşan ormana dalıp kaybolmuş. Oğlan eve gelince olanları annesine anlatmış.

"Ah benim budala oğlum, tavşan kuçu kuçu diye çağırılarak tutulur mu, tavşana ateş edeceksin ya da arkasından çalı tırpanı ile yakalayacaksın!" demiş annesi.

"Tamam, anne bir daha öyle yaparım." deyip gitmiş oğlan.

Giderken birilerinin öküzlerini koşup çift sürdüğünü görmüş. Görür görmez öküzlerden birine bir çalı tırpanı fırlatıp öküzün bacağını kırmış, öküz yere yığılmış.

Bu da kimin delisi diye oğlanı yakalayıp iyice dövmüşler.

Kıdıj eve gelince başına gelenleri annesine anlatmış. Annesi

"Ah benim şaşkın oğlum, hayırlı işler, kolay gelsin demeliydi. öyle yapılır mı hiç !.. " diye oğluna kızmış.

"Peki, anne bir daha öyle yaparım." demiş oğlan ve koşup gitmiş.

Giderken bir ölüyü mezara gömerlerken görmüş.

"Hayırlı işler, kolay gelsin." demiş.

"Kolaysa başına gelsin, ne yaptığımızı görmüyor musun, bunun neresi hayırlı." deyip kovalamışlar. Eve gelince yine annesine anlatmış.

"Hay benim aptal oğlum cenaze görünce başına vurup ağlamaya gerekirdi." diye oğlanı yine azarlayıp kovalamış.

Bir gün oğlan giderken bir düğüne rastlamış, millet çalıyor oyuyormuş, kendisi ise ahtarpasını çıkarıp, başına vurup ağlamaya başlamış.

Ne yapıyor bu salak, kimin delisi diye oğlanı kovalamaya başlamışlar.

Oğlan gelip tekrar annesine olanları anlatmış. Fakat bu kez,

"Beni evlendirmezsen yerimden bile kalkmam." demiş.

"Olur seni evlendiririm; ama bana bu avlu dolusu odun getir o zaman!" demiş annesi.

"Peki !.. " demiş oğlan ve odun getirmeye başlamış.

Bu arada annesi bir kürek almış onu giydirip kuşandırmış, ambarın bir köşesine dikmiş. Sonra şöyle söylemiş.

"Evlat yeter artık odun getirme! Sana gelin getirdim ambarada duruyor! Ama akşam hava kararınca kadar oraya girme." demiş.

Akşam olunca oğlan ambaraya girmiş, gelinin yanına gidip böyle kendine doğru çekince koca bir kürek "kütt" diye yere düşmüş. Oğlan koşup annesine gitmiş.

"Nerede gelin, hani beni evlendirdiydin, hani karım, nerede?" demiş. Annesi de

"Ben sana gelin getirdim; ama senin budala olduğunu anlayınca geri gitti." demiş.

"Ben hemen gidip Caca'yı getireceğim." demiş oğlan.

Annesinin "Caca" dediğini duyduğu için, karısının adını "Caca" zannediyormuş.

"İşte karım bu olmalı." diye kadın sesi duyduğu ilk eve girmiş. Ev sahipleri doğru dürüst bir konuk geldi zannederek yemek hazırlamışlar, yemeği konuğa sunmuşlar, evin kızı hizmet etmek için girip çıktıkça konuğun kendi kendine durmadan söylendiğini duyuyormuş. Kızın tuhafına gitmiş. Gidip annesine söylemiş; ama yapacak bir şey yokmuş, çünkü o bir konukmuş.

Yemekten sonra konuğun yatağını yapıp yatırmışlar. Kızın annesi "Caca'yı sandığa yatırıp kilitlemiş, kendisi de yatıp uyumuş.

Gece yarısı Kıdıj kızın kilitli olduğu sandığı yüklenip gitmiş, yarı yolda sandığı kırıp Caca'yı çıkarmış ve evine götürmüştü.

Eve gelince annesinin pek hoşuna gitmiş. Bir süre sonra Caca şöyle demiş:

"Kıdıj bizim eve git, tavan arasında çok miktarda yün var, oradan bana biraz yün alıp getir, eğirip sana bir pantolon yapayım."

Kıdıj "Peki!" deyip gitmiş. Gittiği yerde kimse görmeden tavan arasına çıkmış. Bu Caca'nın, bu annemin diye yünleri saymaya başlamış, derken bir yün fazla çıkmış.

Ben ne yapacağım şimdi, bu fazlayı anneme verirsem Caca gücenir, Caca'ya verirsem annem gücenir. Boş ver, ne olursa olsun, en iyisi ben hepsini anneme vereyim. Caca kabul etmezse suratına bir tane patlatıveririm diye elini havaya kaldırıncaya, eli tavan arasına gizlenen hırsıza denk gelmiş ve hırsız tavan arasından pat diye yere düşmüş.

Evdekiler koşup hırsızı yakalamışlar. Hırsız yakalanınca,

"Arkadaşım da yukarıda." demiş.

Bunun üzerine tavan arasına çıkmışlar ve Kıdıj'ı yakalayıp aşağı indirmişler.

"Kimsin sen?" demiş ev sahipleri.

"Kim olacağım, damadınızım!" demiş Kıdıj.

"E, ne işin var orada öyleyse?"

"Ne işim olacak, kızınız gönderdi, git evden yünlerimi getir sana bir pantolon yapacağım, dedi, ben de onun için geldim." demiş Kıdıj.

Bunun üzerine damada istemediği kadar yün getirip göndermişler.

Onun için bu masala "Budalanın masalı" diyorlar.

Cahuhoglu Hortij

Cahuh adında çok iyi bir adam varmış, kendisine layık bir oğlu yokmuş. Bir oğlu varmış; ama akli kafasının içinde çürüyüp gitmiş, beş para etmezmiş. Cahuh buna çok üzülüyormuş, fakat sövse dövemiyor, sövse sövemiyor, elinden hiçbir şey gelmiyormuş. Oğlunun adı Hortij imiş. Hortij'in kafasına sinekler musallat olmuş. Elini kafasına kaldırdığında bir vuruşta yüz sinek öldürdüğü oluyormuş.

Bir gün Cahuh şöyle düşünmüş:

"Bir oğlum var, bir elini savursa yüz kişiyi birden öldürür, diye yazıp yollara asayım, bakalım ne olacak." demiş. O sıralar çevrede çok soygun oluyormuş, gerçekten dediği gibi yapmış her yere ilan koymuş.

Hele bir köy bu soygunculardan çok çekmiş; ama bir şey yapamıyorlarmış. Cahuh'un ilânını görür görmez gelmişler.

"Yalvarıyoruz oğlunu bize ver." demişler.

Cahuh önce.

"Veremem." diye nazlanır gibi yapmış. Sonra ısrarlara dayanamamış gibi oğlunu vermiş gitmiş.

Zavallı Hortij kendisi hakkında pazarlık yapılırken o da ağzı açık bir biçimde onları dinliyormuş. Elini kafasında sessizce gezdirip duruyormuş. Oğlanı almaya gelenler ise:

"Bu delikanlının esaslı bir adam olduğu belli canım." diye oğlanı birbirlerine gösterip duruyorlarmış.

Ertesi akşam:

"Bizi soyanlara gidip intikamımızı alacağız!.." diye Hortij'i de önlerine katıp gitmişler, köye yaklaşınca:

"Sabah oluncaya kadar burada bekleyelim, biraz uyumaya dinlenmiş oluruz." demişler, kafalarını koyup uyumuşlar.

Uyurlarken bir tilki gelmiş, Hortij'in ayakkabısını alıp gitmiş. Hortij uyanmış. Bir de bakmış ki ayakkabısının teki yok. Herkes uyanınca tek ayakkabıyla karşılıklarına dikilip. *"Ayakkabımın tekini gördünüz mü?"* diye tutturmuş.

"Vay be, ne yaman adammış, biz uyurken o tek başına köyü saldırmayı düşünüyormuş meğer." diye fırlamışlar oğlanı aralarından alıp geri kendi köylerine dönmüşler.

Köye dönünce delikanlıyı iyice ağırlamışlar, kendisine bedel miktarda davar vermişler, yanına pek çok adam katıp babasına göndermişler. Babası oğlunun ölmeden geldiğini görünce çok sevinmiş.

"Belki de bu oğlan sahiden işe yarar biri olabilir." diye düşünmüş babası.

Hortij'in çok yaman bir delikanlı olduğu haberi ortalığa yayılmış.

Oysa Cahuh'un istediği oğlunun adının büyümesinden çok bir yerde ölüp gitmesiymiş. Bu aptal oğlanın kendi oğlu olduğunu kimse bilsin istemiyormuş.

Çok geçmeden başka köyden birileri daha gelmiş.

"Cahuh oğlunu vermezsen öldük demektir. Davarlarımızı götüğümüz yere kurt dadandı, her gün gelip bir inek ya da öküz alıp gidiyor." demişler

"Hortij bize bir çare bulmazsa biz bir şey yapamayacağız. Onu bize vermelisin." demişler.

"Götürün evlat, bir işinize yarayacaksa alın, götürün!" demiş onlar da Hortij'i alıp götürmüşler.

Gidip kurdun davarlara dadandığı yere oturmuşlar.

"İşte burası kurdun hayvanlarımıza musallat olduğu yer, kurban olalım sana, şurada istediğin yeri seçip otur ve sürülerimizi kurttan koru." deyip gitmişler.

Onlar gittiği gibi Hortij korkudan bir ağaca çıkıp tünemiş. Sürüler de oğlanın tünediği ağacın altına gelip durmuşlar. Öğleye doğru kurt büyük bir hızla hayvanların yanına gelmiş. Bunu gören Hortij korkudan bayılmış ve pat diye ağaçtan düşmüş, düşmüş; ama tesadüfen kurdun üzerine düşmüş ve kurt onun koca cüssesi altında ezilip ölmüş.

Kurdun ölürken çıkardığı inleme ve uluma seslerini duyan sürüler ağacın altına gelmiş. Gelince ne görsünler kuzularına salanan kurt paramparça olmuş yatıyor.

"Helal olsun, hem de hiç ateş etmeden yumruğuyla öldürmüş kurt." diye hayretler içinde gördüklerini birbirlerine anlatmaya başlamışlar. Onun büyük bir yiğit olduğu şüphe götürmeksizin artık her tarafa yayılmaya başlamış. Ödül olarak herkes ona birer öküz ve öküz vermişler. Mal, mülk, ev, bark sahibi yapıp yanına da bir kaç adam vererek babasına göndermişler. Ondan sonra Cahuh oğluna daha çok değer vermeye başlamış.

Sajüargela* Yiğit

Eskiden bir kral varmış. Kralın hiç çocuğu yokmuş, kralın her yıl bir çocuğu oluyormuş; ama doğar doğmaz bir kurt gelip çocuğu kapıyormuş. Çocuğun doğmasına on gün kala kral bebeği korumaları için görevlilere emir veriyormuş; ancak görevliler bir türlü bu kurdu yakalayıp öldüremiyorlarmış. Bu yüzden her seferinde çocuğu kapıp gidiyormuş.

Bu durum bir kez olmuş, iki kez olmuş, her seferinde ne kadar korurlarsa korusunlar kurt gelip bebeği kapıp gidiyormuş.

Yine böyle bir yıl, kralın karısının doğum yapma zamanı gelmiş kral halkını toplayıp konuşmuş, doğacak çocuğunu bu daha kurda kaptırmamalarını emretmiş.

Kral tek kişi kalmamacasına tüm ahalisini toplamış. Halkın ortasına dikilip şöyle demiş:

"Bu kadar insan bir kurtla başa çıkıp çıkamayacağınızı görmüş istiyorum, sizi bunun için topladım. Bu yıl doğacak çocuğumu kurt kaparsa hiç birinizi yaşatmam, bunu bilirsiniz!.." demiş. Ayta nasıl bir önlem almaları gerektiğine kendilerinin karar vermesini belirtmiş.

Halk bir yerde toplanmış, aralarından en yaman yirmi delikanlıyı seçip bir birlik oluşturmuşlar, bu birlik kralın doğacak olan çocuğunu kurda kaptırmamak üzere görevlendirilmiş.

Bu yirmi kişinin arasında Sajüargela adında ahmak bir oğlan da varmış.

Sajüargela dışarıdan güçlü, kuvvetli, yaman bir delikanlı gibi görünüyormuş; ama aslında tam bir korkakmış, gölgesinden bile kaçarmış.

Yirmi kişi aralarında iş bölümü yapmışlar, beşer kişilik gruplarla geceli gündüzlü beklemek üzere anlaşmışlar.

Alınan kararları krala iletmişler, kral da kararları onaylamış, yirmi kişiyi silahlarla donatmışlar. Beşer beşer bölünen gençler ne zaman nerede bekleyeceklerini öğrenmişler, ilk beşerli grup nöbete başlamış diğerleri evlerine dönmüş. Böylece her gün, her akşam bekliyorlarmış.

Bir akşamüstü kralın karısı doğurmaya başlamış. O an yirmi nöbetçi guruplara ayrılıp kurdun peşine düşmüş, bütün yolları taramışlar, hepsi de canla başla kurdu yakalamaya çalışıyorlarmış.

"Aman arkadaşlar, çok dikkatli olalım bu akşam kurt mutlaka gelecektir, sakın ha mahcup olmayalım." demişler.

Sajüargela bu sözleri duyunca korkudan titremeye başlamış; ama ne yapacak, çok korkuyorum diyemez ya. *"Git şurada bekle"*, dedikleri yere gidip oturmuş. Diğerleri nasıl yol tutuyorlarsa bu da bir yolun başını tutmuş.

Bu Sajüargela, kurt gelirse beni yer diye, korkudan durup beklemesi gereken yerde bulunan bir ağacın tepesine çıkıp saklanmış.

Kralın karısı tam çocuğunu doğurmak üzere iken kurt da Sajüargela'nın tepesine saklandığı ağacın altına gelip durmuş. Sajüargela ağacın tepesinde otururken aşağıda kurdun gezindiğini görünce korkudan ödü patlamış ve pat diye ağaçtan düşmüş. Östelik de dosdoğru kurdun üstüne düşmüş, düşünce kurdu sımsıkı yakalamış, bir taraftan da korkudan avazı çıktığı kadar bağıriyormuş. Onun sesini duyan arkadaşları koşup gelmişler. Sopayla vura vura kurdu öldürmüşler.

"Hey, ne yapıyorsunuz öyle? Benim niyetim kurdu diri diri yakalayıp krala götürmekti." diye söylenmeye başlamış Sajüargela. Arkadaşları da gerçekten öyle yapmak istediğini sanmışlar.

Krala haber vermişler.

"Sajüargela kurdu diri diri yakalamış, krala gösterecekmış; ama biz sopayla vura vura öldürdük." demişler.

Kral bunları duyunca Sajüargela'ya bir köy armağan etmiş. Köyü istediği gibi kullanma hakkı vermiş. Köylüleri onun sözünü tutmayacak hale getirmiş. Ayrıca bolca hayvan sürüleri vermiş. Yetmiyormuş gibi kralın danışmanlarına da başkan yapmış.

Sonunda kralın kurttan kurtulan oğlu büyümüş, kocaman delikanlı olmuş ve gelin getirmişler.

Kralın oğluna gelin getirirlerken kral, gelin alıcı heyetinin başına Sajüargela'yı "büyük" olarak seçmiş, ayrıca:

"Bundan daha büyük, daha iyi adam yoktur." diye Sajüargela'yı durmadan övüyor, çözülmesi çok zor olan bir sorunla karşılaştığında Sajüargela yoksa kimseyi konuşturmuyormuş. O ne derse o doğrusu budur." diyormuş.

Derken kral kendisi gibi kral olan bir arkadaşıyla toptan yüzünden savaşmak zorunda kalmış.

Her iki kralın danışmanları toplanmış, bu iki kralı barıştırmak için ne yapılması gerektiğini konuşacaklarmış. Bu konuyu konuşacak olan seçkin büyükler arasında Sajüargela da bulunuyormuş. Sajüargela içinden.

"Şimdi savaş çıkarsa beni de askerlerin başına komutan yapacaklar, yok yere öleceğim. En iyisi konuşup anlaşmak." diye düşünmüş.

"Şimdi savaşa girişirlerse her iki taraftan da çok asker ölür. En iyisi sizden ve bizden birer adam seçelim onlar hepimizin önünde dövüşsün, galip gelenin kralı kazansın." demiş.

İki tarafın temsilcileri Sajüargela'nın dediğini kabul etmişler.

Her iki taraf da en iyi adamlarını seçmek için konuşmaya başlamışlar. Sajüargela'nın dediği gibi teke tek dövüşeceklermiş.

Sajüargela'nın kralı ayağa kalkmış.

"Beni dinleyin şimdi size bir şey söyleyeceğim!" demiş, bütün danışmanlar kralı dinlemiş.

"Benim söylemek istediğim şey şudur; bu güne kadar hiçbir yenilgim olmadı, bundan sonra da olmayacak. Bu savaşta yenil düşeceğimi hiç sanmıyorum. Benim Sajüargela gibi bir yiğidim olduğumda sırtım yere gelmez. Bizim tarafımızdan Sajüargela'yı seçelim, zaten bu güzel yöntemi öneren de o oldu, bu teklifimi onaylıyor musunuz?" diye sormuş toplantıya katılan danışmanlara.

Kral böyle söyleyince, hep birden kabul etmişler.

"Zaten o belalı kurdu diri diri yakalayan o değil mi? Ondan önce mi bulacağız." demişler.

Sajüargela "hayır" diyecek değil ya, bir kez güçlü bir adam olduğunu kanıtlanmış, o da razı olmuş.

Diğer tarafın kralı da aralarından birini seçmiş, her iki yiğit kalahlarla kuşanıp meydana çıkmışlar, karşılıklı dikilmişler, taraflar karşılıklı durmuş, hangisi galip gelecek diye bakıyorlarmış.

Sajüargela ile savaşacak olan karşı tarafın adamı yaklaşmaya başlayınca:

"Beni öldürecek öldürmesine bari gözlerim görmesin." diye gözlerini bir bezle bağlamış.

Sajüargela'nın gözlerini kapalı gören karşı tarafın adamı:

"Bu gözlerini boşuna kapamamıştır, bir bildiği vardır. En iyisi beni de gözlerimi bağliayım." demiş ve gözlerini kapatmış.

Her iki dövüşçünün birbirlerine yaklaşmaları zaman almış. Sajüargela:

"Bu adam hala beni öldüremediğine göre, bu işte bir bit yeniği var." diye gözlerini bir ara açiverince karşısındaki adamın da gözlerinin kapalı olduğunu görmüş. Bunu gören Sajüargela kılıcını kuşundan yavaşça çekip adamın kafasını başında hiç yokmuşçasına vurmuş.

Toplanan kalabalık; "Hurra, Sajüargela galip geldi!.." diye Sajüargela'yı havaya kaldırıp kralın yanına getirmişler. Kral Sajüargela'ya pek sevinip ziyafet vermiş, düğün yapmış. Sajüargela'nın kralı ile savaşan kralın toprakları ve adamları Sajüargela'nın kralına geçmiş.

Sajüargela'nın yiğitliği de işte böyle olmuş.

*Sajüargela: Sözcüğün "Söz sallayanım" gibi bir anlamı var. Belki palavracı demek istenmiştir.

Borç Ödemeyen ile Alacak Bırakmayan

Alacak bırakmaz Maçagua'nın bir kapağını, asla borç ödemesi Kadir almış. Her öğlen "Kapağımı ver." diye geliyormuş, o da "Bende yok." diye alacaklıyı geri gönderiyormuş.

Böyle her gün gele gide bir yıl geçmiş, derken beş yıl geçmiş sonunda alacak bırakmayan:

"Yarın geleceğim, eğer vermezsen aramız fena bozulacak." diye tehdit edip gitmiş.

Borcu olan, ertesi gün kaybolup gizlenmiş.

"Eğer alacaklı gelirse şunları, şunları söyle." diye karısına tembihte bulunmuş.

Alacak bırakmaz zaman geçirir mi, hemen borç ödemesin evine gitmiş. Borç ödemesin karısı, ağız kulaklarında, büyük bir neşeyle:

"Tam zamanında geldin, kurban olayım, alacağın için çok bekledin, çok yoruldun; ama artık aldın say kendini, çünkü artık eşim borcunu nasıl ödeyeceğini düşünmeye başladı ve en önemlisi peşini düştü, bugün sabah erkenden kalkıp yola düştü, bir şey becermeden asla geri dönmeyeceğine inanıyorum." demiş karısı.

"Peki, öyleyse o gelinceye kadar biraz bekleyeyim." diye sopasını bir yere dayayıp oturmuş alacaklı.

"Yok, boşuna bugün onu bekleme, o şu yakındaki bir köye gitsin. Orada dul bir kadının iyi bir keten tohumu olduğunu duymuş, alabilirse onu alacak, o kadını bulursa ve dediği gibi gerçekten iyi keten tohumu varsa ve de eşim onu satın almayı başarabilirse, alıp

alacak. Sonra burada birisinin çok iyi keten yetişen bir tarlası var, o tarlayı ondan icara alabilirse, gelecek yıl oraya keten tohumu ekecek, eğer bir engel olmaz, havalar güzel gider hasat da iyi olur ve ketenler olur, ketenleri didip ondan ip yapacak, güzelce dokuyup ertesi yıl alacak, iyi fiyat alırsa birazını kendimize bırakıp kalanıyla da borcunukini ödeyecek." demiş kadın.

Alacak bırakmaz kadının bu söylediklerini duyunca gülmeye başlamış. Kadın bozulmuş.

"Alacağın aldın, tabii gülersin!" demiş alacaklıya söylenerek.

"Söylediklerini duydum; ama ben yarın alacağım için yine de geleceğim, alamazsam sonu ölüm." deyip gitmiş alacaklı.

Kadın bir kapik alacağı olan adamın söylediklerini kocasına söylemiş. Bir kapik borcu olan kocası da:

"Borçlu olduğum adam nasıl olsa yarın gelecek, yarın o geldiğinde ben en iyisi ölü taklidi yapıp yatayım, sen avazın çıktığı kadar bağırarak ağlamaya başla, o acımasız adamın teki; ama ne belli, belki bakarsın merhamete gelir, adamı kandırıp göndeririz, alacağından tamamen geçmese bile biraz daha geciktirmiş oluruz." demiş.

"Olur, nasıl istersen öyle hareket edelim." demiş karısı da.

Ertesi gün borç ödemez bakmış ki *alacak bırakmaz* geliyor, *alacak bırakmaz* avlu kapısına iyice yaklaşınca, borç ödemez hemen koşup sedire uzanmış, ölmüş gibi yapmış. Karısı *alacak bırakmaz* kapıda görür görmez avazı çıktığı kadar bağırarak, göğsünü yumruklamaya, saçını yolmaya, kafasını duvarlara vurmaya başlamış. Alacaklı hemen evin içine girmiş. Bir de bakmış borçlu ölmüş sedirin üstünde boylu boyunca yatıyor, asasını duvara asmış, kalpağını çıkarıp elinden geldiğince ağlamaya başlamış, epey gözyaşı döken alacaklı ev sahibi kadına dönmüş:

"Ne zaman öldü, nasıl öldü?" diye sormuş.

"Bugün sabah erkenden öldü, bir saat geçmeden ruhunu teslim etti." demiş.

"Bana olan bir kapik borcu için biraz birbirimizi kırmıştık; ama doğrusu çok acıdım, eğer aklına bir şey gelmezse elimle yıkayıp tabuta koymak istiyorum." demiş *alacak bırakmaz*. Kadın da hayır dememiş, *alacak bırakmaz* ölüyü yıkayıp tabuta koymuş, toprağa gömmek için hazırlık yapmış, mezarını kazmış.

"Artık toprağa siz verin, akşam oldu, eve gitmek zorundayım haydi size iyi günler, Allah başka keder vermesin." deyip gitmiş alacak bırakmaz.

Ev sahibi kadın başka bir şey söylememiş. Alacak bırakmaz çok geçmeden ölüyü gömecekleri ormana gidip gizlenmiş mezarı gözetlemeye başlamış. Gerçekten gömecekler mi, diye bakıyormuş. Bunlar yine bir kalleşlik yaparlar diye düşünüyormuş. Tabutun içinde yatan bir kapik borcu olan adam karısına seslenmiş.

"Biraz karnımı doyur, sonrada üstüme atacağın toprağı biraz gevşek at, boğulup ölmeyecek gibi olsun, o kalleş alacaklı her an geri gelebilir." demiş.

Kadın tabutun içindeki kocasına bir şeyler yedirmiş, boğulmayacak şekilde üstünü örtüp gömmüş, dönüp eve gelmiş. Kadın eve döner dönmez alacak bırakmaz mezarın başına gidip durmuş, gizlice ölüyü beklemeye başlamış.

Derken gece yarısı bazı soyguncular bir çuval dolusu parayla gelmişler, ellerinde kocaman bir kılıçla mezarın başında durmuşlar.

"Dün öğleyin biz buradan geçerken bu mezar boştu, biz gittikten sonra buraya kimi gömdüler acaba?" diye çuvallarını bırakıp mezarın arkasına gizlenmişler.

"Gelin buraya, gelmişken çuvalı da getirin de paraları bölüşelim" demiş soyguncular ve paraları bölüşmeye başlamışlar.

"Parayı bırakın da önce şu kılıcı kim alacaksa ona verelim sonra parayı bölüşürüz." demiş soygunculardan biri, bu teklifi hep birden kabul etmişler.

"Bu kılıcı soygunda en çok kahramanlık gösteren kişiye verelim" demiş soygunculardan biri:

"Ama önce kılıç bir işe yarıyor mu? Nasıl bir şey bir bakalım hele!.." demiş bir başkası. Kılıç değerli mi, değersiz mi diye incelemeye başlamışlar.

Bazıları:

"Baksanıza bu Frenk kılıcı, nasıl da titriyor." demişler, bazıları da.

"Yok canım bu değersiz bir demir parçası." demiş.

Böyle tartışma uzayıp gidince biri kalkıp:

"Bu kılıç adamı bir kerede ikiye bölüyorsa gerçekten bir Frenk kılıcıdır." demiş. Diğerleri de:

"Çok doğru!.." diyerek bu fikre katılmışlar, katılmışlar ama ikiye bölecek adam bulamıyorlarmış.

"Gelin, bugün gömülen adam henüz diri sayılır, mezarı açıp onu ikiye bölelim, böylece kılıcımızın değerini ölçmüş oluruz." demiş biri, bu konuda hepsi anlaşmış.

Bütün bunları "ölü" duyuyormuş; ama ne yapacak, sesini çıkarırsa alacaklı duyar diye korkuyormuş.

Soyguncular paldır küldür mezarlığı açmaya başlamışlar. Ortadan ikiye böyleceğiz diye ölüyü çırılçıplak soyup ayağa kaldırmışlar, birisi de olanca gücüyle kılıcı kaldırıp ölen adamı ikiye bölmek üzere savurunca ölü avazı çıktığı kadar bağırmış.

"İmdat, beni öldürecekler!.." Soyguncular korkup paralarını da kılıcı da oraya bırakıp çitin üstünden atlamışlar es witsaalar gi witsa dedikleri gibi tabanları yağlayıp kaçmışlar, ölünün konuştuğunu görünce ödleri patlamış.

O sırada bir kapik alacağı olan alacaklı ortaya çıkmış.

"Sen misin beni kandıran, bir ölür bir dirilirsin, hemen şimdi bir kapiğimi ver, ayrıca şu yeni edindiğin hazinenin yarısını da bana ver." diye tutturmuş, alacaklı ve borçlu birbirleriyle yumruk yumruğa girişmişler.

Borç ödemez bu işe razı olmamış, kıyasıya dövüşmüşler, kan revan içinde kalmışlar. Alacak bırakmaz güçlü bir adammış; ama borçlu da ondan aşağı kalmıyormuş. Otursalar kalkamayacak hale gelmişler.

Bunlar dövüşürken kaçan hırsızlar uzak bir yerde oturup dinlendikten sonra içlerinden en güçlü, en korkusuz kişiyi seçip o bağıran ölünün kim olduğunu anlamak üzere göndermeye karar vermişler, ayrıca mallarının başına ne geldi onu da anlamak istiyorlarmış.

Gönderdikleri adam mezarlıkların etrafını çeviren çitin dibine oturup ölüyü dinlemeye başlayınca şaşkına dönmüş, iki ölü paraları için kavga edip duruyorlarmış, korkudan ödü patlayıp geri arkadaşlarının yanına dönmüş. Arkadaşları bunu duyunca,

kıyamet koptu deyip her biri canlarını kurtardıkları için sevinerek evlerine dönmüşler.

Bu çok korkup bağırarak hırsızın sesini duyan "ölüler" kavgayı bırakmışlar, başka çare olmadığını görünce paraları bölüşmüşler. Hepsini gayet güzel bölüşmüşler; ama borç ödemez yine de bir kapik için çingar çıkarmış, ödemeyi kabul etmemiş. Alacaklı da bunu unutacak değilmiş ya, o da kabul etmemiş.

"Şu iki gün içinde sana geleceğim, alacağımı hazır et!.." demiş yediği yumruklardan ötürü iki büklüm olmuş, çiti geçerken eğilip yerden bir şey almış. Bunu borç ödemez hemen fark etmiş. Arkasından koşup gitmiş, alacak bırakmayı yakalayıp:

"Yerden aldığın şey nedir?" diye alacaklının üstüne çullanmış. Meğer alacaklı korkup kaçan soygunculardan birinin şapkasından düşen bir altını bulmuş, onu almış. Bunu da tartışma konusu yapmışlar, ikisi birden yumruk yumruğa yeniden tutuşmuşlar.

Sonunda alacak bırakmaz bölüşmeye razı olmuş. Şapkadan çıkanı da ikiye bölmüşler; ama alacak bırakmaz bir kapik için yine geleceğini hatırlatarak tökezleye tökezleye evinin yolunu tutmuş.

Borç ödemez de "şu bir kapik için ne yapacağız acaba?" diye düşünüp alacak bırakmazın arkasından göz ucuyla bakıyormuş. Bakarken alacak bırakmaz tepenin oraya varınca yine yerden bir şey aldığını görmüş. Borç ödemez:

"Bu yerde bir şey bulmazsa eğilip almaz." demiş borç ödemez ve avazı çıktığı kadar bağırarak, onun peşine düşmüş. Borç ödemez arkasından geldiğini gören Alacak bırakmaz da avazı çıktığı kadar bağırılmış.

"Wanacalbeyt gebereceksin, benim yerden aldığım senin işine yarar bir şey değil, sadece bir taş parçası." demiş.

"Taş parçası bile olsa yarısını vermezsen, bir kapik için aıla buralara gelme!.." diye seslenmiş.

"Tamam anlaştık!.." demiş alacak bırakmaz, borç ödemez de evine rahatça gitmiş.

Böylece borç ödemez ve alacak bırakmaz bu işi de burada çözmüş.

Aşhamaç ve Agamaç

Aşhamaç şöyle söylemiş:

"Laku laku giderken, Agamaç adında çok iyi bir delikanlıya rastladım, evlenip çiftçiliğe başlamış. Çok iyi bir çiftçiyken biraz hırsızlık işlerine bulaşmış. Karısına hırsızlıktan pek hoşlandığını söylemiş. Karısı da ne desin."

"Nasıl istiyorsan öyle yap." demiş.

Yolluğunu hazırlayıp kocasını uğurlamış. Aşhamaç yola çıkmış giderken karşısına Agamaç adında biri çıkmış.

"Nereye gidiyorsun?" diye sormuş.

"Nereye gideceğim, baksana hırsızlığa gidiyorum." demiş Aşhamaç.

"Sen iyi bir hırsız mısın, çok çalar mısın?" demiş Agamaç.

"Fena sayılmam, epey çalarım." demiş Aşhamaç.

"Peki, öyleyse beraber gidelim! Ben de hırsızlık peşindeyim." demiş Agamaç, birlikte yola çıkmışlar.

Giderken yolda bir akbabanın ağaçta oturduğunu görmüşler.

"Şu akbabanın kanadından, çaktırmadan bir tüy çalarsan gerçekten iyi bir hırsız sayılırsın." demiş Agamaç.

"Olur!" demiş Aşhamaç, hemen ağaca tırmanmaya başlamış, daha ağacın yarısını çıkmadan Agamaç yetişip Aşhamaç'ın pantolonunu ayağından çıkarmış.

"İşte getirdim." demiş Aşhamaç akbabanın bir tüyünü uzatıp

"Sen akbabanın tüyünü getirdin; ama donunu kaptırmanın hani pantolonun nerede?" demiş Agamaç.

Aşhamaç ne diyeceğini bilememiş, kendisine bunu yapanın Agamaç olduğunu anlamış ama:

"Güzel, demek ki hırsızlık konusunda iyi anlaşacağız." demekle yetinmiş ve birlikte yola çıkmışlar.

İkisi de zengin bir yaşlı kadın tanıyorlarmış, onun ineğin güder gibi yapıp parasını çalmak üzere anlaşmışlar.

Doğruca yaşlı kadının evine gitmişler.

"İneğini güdeceğiz." demişler, yaşlı kadın buna razı olmuş. İkisi aralarında anlaşmış, ineği Aşhamaç'ın gütmesine, Agamaç'ın da ahırını temizlemesine karar vermişler.

Ertesi gün sabah olunca Aşhamaç bir şeyler atıştırmış, güderi ineği önüne katıp avludan çıkmış.

Meğer inek her sabah önce deniz kıyısına iniyor, bütün sahili boydan boya geziyor sonra da dağlara çıkıp, dağları dolaşıyor hiçbir yerde uzun süre kalmıyormuş. Akşamüstü hava kararmaya başlayınca alelacele eve geliyormuş, bu acayip ineğin huyunu böyleymiş, dur durak bilmiyormuş.

Zavallı Aşhamaç inek kaybolacak diye korkusundan daha inek avludan çıkar çıkmaz peşine düşmüş, oraya koş, buraya koş, akşama kadar ineğin peşinde koşarken helak olmuş, ayakları üstünde duramayacak hale gelmiş, akşam olup avluya girince yığılıp kalmış.

Evde kalan Agamaç ise sabah erkenden bir kahvaltı yapıp ahıra girmiş, ahır küreyeceğim diye o da kan ter içinde kalmış, ancak akşamüstü ahırdan çıkabilmiş, akşam olunca "oh guşa" deyip küreğini bir kenara bırakmış.

Aşhamaç ineği güdüp dönünce:

"Keşke bu sabah giderken yanıma bir aphertsa ile bir tabure alsaydım. Boşu boşuna dolaşacağıma tabureye oturur aphertsa çalardım. Bu inek bütün gün bir yerde kalıp durmadan otladı, oturup ona bakarken canım çok sıkıldı." demiş.

"Ben de sabah ahıra girip yarım kürek gübre attım, işim hemen

bitti, ondan sonra bomboş oturdum, benim de canım sıkıldı, yarın bir aphertsa ile tabure alıp ineği ben güdeyim." demiş Agamaç.

Ertesi sabah Agamaç erkenden kalkıp bir şeyler atıştırmış, yanıma bir aphertsa ile tabure alıp ineğin peşine düşmüş.

Ama inek durmak nedir bilmiyormuş, önce dosdoğru sahile gitmiş, bütün kıyıyı gezdikten sonra dağa çıkmış. Bütün dağları dolaşmış, akşamüstü hava kararmaya başlayınca eve dönmüş. Agamaç da sırtında aphertsa ve tabureyle bir oraya bir buraya koşturup duruyormuş. İnek kaybolmasın diye peşinde koşarken helak olmuş. Akşamüstü inekle birlikte sessizce avluya girmiş. Ertesi sırada Aşhamaç da ahırdan çıkıp "Oh guşa," diye küreğini bir kenara atmış.

"Ne yaptın sen, beni perişan ettin, böyle inek gütmenin ne kadar zor olduğunu neden söylemedin, hiç değilse aphertsa ile tabureyi yanıma almazdım, bütün gün koşturmaktan bir kerecik olsun tabureye oturmak kısmet olmadı, üstelik sırtımda bir aphertsa ve tabure ile koşturmaktan canım çıktı, ancak şimdi dönebildim." demiş Agamaç.

"Sen de bana ahırda bu kadar çok gübre olduğunu neden söylemedin." demiş Aşhamaç.

"Neyse en azından ikimiz de aynı sıkıntıları çektik, eşitlik bozulmamış oldu, biz şimdi bundan sonra yapacaklarımızı konuşalım." demişler.

Artık o ineği güdemeyeceklerini ikisi de iyice anlamış, yaşlı kadına bundan sonra ineğini gütmek istemediklerini söyleyip şimdiye kadar hak ettikleri parayı almaya karar vermişler.

Konuyu yaşlı kadına açmışlar.

"Şu kuyunun içinde altın var, emeğinizin karşılığı olan bir çuval altını oradan alıp gidin." demiş yaşlı kadın.

Şimdi kuyuya kimin ineceği sorun olmuş, birbirlerine güvenmiyorlarmış. Ya kuyudaki bir çuval altını doldurup yukarıdakine verdiğinde yukardaki altını kapıp giderse ve kuyudakini çıkarmazsa diye düşünüyorlarmış.

"Sen Agamaç gir şu kuyuya." demiş Aşhamaç.

Agamaç.

"Ben hayatımda hiç kuyuya girmedim." diye direktmiş.

Ben girerim; ama Agamaç bir çuval dolusu altını alırsa ben kuyuda bırakabilir, o yüzden çuvala altınları doldurunca üstüne de ben oturayım. Koynumu ve cebimi de altınlarla doldurayım. Her tarafımı altınla doldurup kendim de çuvalının içine girersen Agamaç beni çıkarır, sonra ne yaparsa yapsın, diye düşünmüş.

İçinden böyle yapmayı kararlaştırmış.

"Kuyuya ben ineceğim." demiş, beline bir urgan bağlayıp altınların bulunduğu kuyuya inmiş, düşündüklerini gerçekleştirence.

"Haydi, artık çek!" diye seslenmiş.

Agamaç ipi binbir güçlkle çekip çuvalı görünür hale getirmiş ve çuvalı kuyudan çıkarmış.

Kuyudan çuvalı çıkarır çıkarmaz:

"Sen orada kal Aşhamaç!" demiş Agamaç, çuvalı sırtına alıp yola düşmüş.

Gide gide epey uzaklaştıktan sonra, biraz su dökmek üzere çuvalı kenara koymuş, bir ağacın arkasına gidip su dökmek istemiş. O gelinceye kadar Aşhamaç cebindeki küçük çakıyla çuvalı keşip çıkmış. Altınların tümünü çuvala doldurup oradan uzaklaşmış.

Agamaç gelince çuval nerede, ara ki bulasın. Ne yapacak, oraya bakmış, buraya bakmış çuval yok.

Agamaç etrafında insan olmadığını biliyormuş; ama yine de yola çıkmış. Sonra birden hatırlamış. Bu Aşhamaç bir muzırlık yapmış olmasın diye düşünmüş.

"Yoksa Aşhamaç çuvala mı girdi?" diye biraz şüphelenmiş.

"Bak beni kandırdı, görüyor musun, çuvalı Aşhamaç götürdü. Çuval ağırdı, o giderken mutlaka bir yerlerde yorulmuş olmalı. Önüne geçeyim bir araba dolusu çalı çırpı taşıyan biri gibi deh, deh diye sesler çıkarayım bir araba geçiyor sanıp çuvalını ona yüklemek için ortaya çıkabilir." diye düşünmüş.

Düşündüğü gibi de yapmış. Yolun başına geçip "deh, deh" demeye başlamış, çalı çırpı hışırtıları çıkarıp ormanın içine dalmış.

"Bir araba geçiyor, çuvalımı yükleyeyim bari." diye düşünen Aşhamaç, hemen sesin geldiği tarafa yönelmiş. Yönelince ne görsün

Agamaç karşısında dikiliyor.

"Vay canına beni fena halde faka bastırdın." demiş hemen arkasında altını bölüşmeye başlamışlar. Bütün altınları eşit bir biçimde paylaşmışlar ama yarım kapık fazla gelmiş, onu bir türlü bölüşememişler. Aşhamaç yarım kapiği alıp evine gitmiş.

"Bir hafta sonra eve gel sana yarım kapık veririm." demiş Aşhamaç Agamaç'a.

Aşhamaç eve gelince, karısına:

"Agamaçla beraber çaldığımız altınların hepsini güzelce bölüştük; ama yarım kapık yüzünden birbirimize girdik. O yarım kapiği almaktan vazgeçmiyorum, ben de vermek istemiyorum. Yarın o yarım kapiği almaya gelecek, gelince Aşhamaç'ın karnına bir ağrı girdi, bu ağrı onu öldürdü, de. Onun geleceği gün hemen bir tabut hazırla, beni içine yatır, üzerime fazla toprak dökme, birazcık üstümü ört yeter. Sonra sen eve gidip ağıt yakmaya başla." demiş.

"Peki!" demiş karısı.

Agamaç ertesi gün sabah erkenden yarım kapiği paylaşmak üzere Aşhamaç'ın evine gelmiş, ağlama seslerini duyunca.

"Ne oldu?" diye sormuş, Aşhamaç'ın karısına.

"Ne olacak kocam üç gün önce bir karın ağrısına yakalandı ve öldü, evde yalnızdım, bir komşu bile rastlamadı, şuracığa gömdüm." diye mezarını göstermiş Agamaç'a.

"Vah vah," diye pek üzülmüş Aşhamaç, neden geldiğini de söylemeden geri eve dönmüş.

Giderken yol boyunca düşünüyormuş.

"Bu adam bana bir kazık attı; ama acısını nasıl çıkaracağımı bilemiyorum," diyormuş içinden, sonra şuna karar vermiş.

"Kim bilir, belki de ölmüş gibi yapıp, orada canlı canlı yatıyordu, ben de kendimi dana gibi yapıp toprağı eşelemeye başlayayım, ölmediyse bir şey söylemeden edemez." diye, dana gibi böğürüp toprağı eşelemeye başlamış.

Aşhamaç dananın karnını deşeceğinden korkmuş

"İmdat imdat, köpekler yiyese dana, şimdi boynuzlarıyla karnımı deşecek, ölüp gideceğim." diye bağırmaya başlamış.

Agamaç bunları duyunca kahkahalarla gülmüş, toprağı kazıp

Aşhamaç'ı çıkarmış, çıkarır çıkarmaz.

"Yarım kapiğimi ver !..." diye tutturmuş.

"Gel vereceğim." diye Agamaç'ı mezarlığa çağırmış, ikisi birden boş mezarın içine girip yeniden tartışmaya başlamışlar, sesleri iyice yükselmiş.

O sırada elli kişilik bir ordu silahlarını kuşanmış olarak oradan geçiyormuş. Sesleri duyunca askerlerden birisini göndermişler. Asker kafasını uzatıp mezarın içine bakınca, Aşhamaç fırlayıp askerin kafasından şapkasını kapmış. Asker korkudan şapkasını bırakıp kaçmış.

Korkan asker bölüğün yanına gitmiş.

"Şu mezarda iki ölü dirilip konuşuyor, bir yandan da kavgayı ediyorlar. Onlardan biri şapkamı kaptı." demiş

Bunu duyan askerlerin hepsi korkudan kaçmış.

Aşhamaç kaptığı şapkayı yarım kapiğin yerine Agamaç'a vermiş, böylece Agamaç ile Aşhamaş barışmış.

*Aşhamaç: Küçük dağ

*Agamaç : "Küçük deniz kıyısı" anlamına geliyor.

Üvey baba ve Üvey oğul

Bir Aamısta varmış, bir anhayü dul bayanın peşine düşüp onunla evlenmiş. Evlendiği kadının bir oğlu varmış. Bu çocuğu Aamısta pek sevmiyormuş. Her gün eften püften bir bahane bulup çocuğu azarlıyormuş.

Çocuğun annesi buna çok üzülmüştü. Bu yüzden her gün ne yiyor ne içiyor, durmadan üzümlü duruyormuş.

Böyle üzümlü dururken çok geçmeden kadın ölmüş.

Oğlanın annesi ölünce üvey babası oğlana artık hiç rahat vermez olmuş. Sonunda üvey baba üvey oğluna sağılır bir inek verip evden kovalamış. Oğlan artık ayrı bir evde kalmaya başlamış.

Çocuk ayrı yaşamaya başlayınca rahatlamış, artık kimse onu azarlamıyormuş, bir yılbaşı günü üvey baba üvey oğluna gelmiş.

"Wara bugün yeni yıl, kutsal gün, anıhüa yapmayacak mısın?" demiş.

Üvey oğlu:

"Ben nasıl anıhüa yaparım, bir tanecik ineğim var, onu kesersem ne ile geçinirim?" demiş.

Üvey baba ise:

"A, yeni yıl için kurban kesmezsen günaha girersin, ben bu gün bir inek kesip anıhüa yaptım." diye oğlanı kandırmış.

Oğlan ne yapsın tek ineğini kesmiş. Koyup kaydattıktan sonra konu komşuyu çağırıp yedirmiş.

Oğlan elindeki biricik ineği kestiği için çok üzgünmüş.

Bir gün oğlan bu ineğin derisini ayakkabı bıçağı ile düzelip bir çuvala koymuş ve satmaya götürmüştü.

Epey ilerledikten sonra, bir kralın işçilerinin çapa yaptığı bir yerde durmuş. Kral da oradaymış, oğlanı çuvalı ile birlikte görünce:

“Nedir o anhayü ççiya.” demiş.

Oğlan da:

“Kralım wihatskı, bir inek derisi satıyorum.” demiş.

“Kaça?” diye sormuş kral.

“Bir ayakkabılık deriyi bir put mısıra satıyorum.” demiş.

“Peki, öyleyse şimdi benim vaktim yok, eve git bizim hanıma söyle, o sana mısır verir.” demiş kral.

Oğlan kralın evine gidince kralın karısına:

“Bihatskı, beni kral gönderdi, kendisiyle alış veriş ettik, ayakkabı derisi için iki sağılır ineğe anlaştık.” demiş; ama kralın karısı buna inanmamış.

“Bana inanmıyorsan şuraya çık ve krala seslen, senin gönderdiğin oğlana bu inekleri verecek miyim? diye sor.” demiş.

Kralın karısı çıkıp bağırması.

“Bu gönderdiğin oğlana ver dediğini verecek miyim?” demiş.

“Evet, ver!” demiş kral da.

Kadın oğlanı yanına çağırıp ahıra götürmüştü, iki tane sağılır inek seçtirip vermiş. Oğlan inekleri alıp sevinerek gitmişti.

İneklerini alıp evinin avlusuna getirince, üvey babası fark edip oğlanın yanına gelmişti.

“Bu kadar zamandan beri neredeydin, bu inekleri nereden buldun?” diye sormuş.

“Yılbaşında beni kandırıp ineğimi kestirdin, ama ineğimin derisini ayakkabı derisi olarak hazırlayıp satmak üzere götürdüm, ayakkabı derisine inek veren bir yere denk geldim, ayakkabı derimi iki inek parasına sattım ve inekleri alıp getirdim.” demiş.

Üvey babası şaşırması.

“Peki öyleyse ben de ineklerimi kessem, derilerini ayakkabı derisi olarak hazırlasam senin gibi iki inek alıp gelebilir miyim?” demiş.

“Sen ineklerini kesip, derilerini hazırlayabilsen elbette alabilirsin!” demiş üvey oğlan.

“Peki, öyleyse hemen gidiyorum.” demiş üvey babası.

Evine gidip ineğini kesmiş, derilerini yüzüp ayakkabı derisi yapmış. İnek derisiyle inek satın almak üzere yola koyulmuş. Bunu duyan insanlar onunla alay etmeye başlayınca, bu üvey oğlum beni kandırdı, diye geri dönüp eve gelmiş.

“Sen beni kandırdın; ama ben sana nasıl adam kandırılmış göstereceğim.” demiş üvey baba.

“Bu sefil çiftçi beni kandırdığına göre, ben de gidip onun evini yakayım da görsün.” demiş üvey baba.

Bir gece üvey baba gidip üvey oğlunun evini yakmış. Üvey oğlu ne yapacak zavallıcık canını zor kurtarmış. Kimin yaptığını gayet iyi biliyormuş; ama bir şey söyleyemiyormuş. Oğlanın evi yanınca kalan kömürleri çuvallara doldurmuş, çuvalları sırtlanıp yola koyulmuş.

Üç gün üç gece yol gitmiş. Sonunda zengin bir beyin yanına varmış.

“Nereden geliyorsun, ne istiyorsun?” diye sormuş bey.

“Yolcuyum wihatskı, sana geldim tanrı misafiri olarak, izin verirsen kalmak istiyorum.” demiş.

“Peki, olur, bu gece kal; ama yarın gidersin.” demiş bey.

“Ah wihatskı, şu çuvalın içindeki benim geçim kaynağım, bu gece uyurken biri çalmasın sakın.” demiş.

Bey de: “Korkma, onu kimse çalmaz, çalarlarsa da ben sana onun içindeki kadarını öderim.” diye yüreğini rahatlatmış.

Gelen konuğun yatağını yapıp yatırmışlar; ama o uyur mu, ne yapacağını kendi biliyormuş. Gece yarısı herkes uyuyunca çuvalını yüklenip bir dere kenarına gitmiş. İçindeki kömürleri oraya boşaltıp geri gelmiş. Kendisinin üç altını varmış, onlardan birini beyin avlu kapısına bırakmış, diğerini de avlunun tam ortasına atmış, çuvalı ve üçüncü altını da kapının önüne bırakmış, sonra gidip yatağına yatmış. Böyle yatarken gün ağarmaya başlayınca, o da ağlamaya

başlamış. Onun ağladığını duyan bey gelip:

“Ne oldu?” diye sormuş.

“Ne olacak, bütün malım, tüm geçim kaynağım yok oldu. Artık ne yapacağım, nasıl geçineceğim.” diye sızlanmaya başlamış konuk oğlan.

“Kral bakalım, arayalım, başına ne gelmiş anlayalım.” demiş ve konukla birlikte dışarı çıkmış. Daha kapıdan çıkar çıkmaz çuvala birlikte yerde bir de altın durduğunu görmüş.

“İşte çuvalım, bak bir tanede de altın var!” diye göstermiş.

“Doğru, haklısın; ama üzülme. Ben sana ne kadar altının gittiye hepsini veririm.” demiş bey ve geri dönmüş.

Konuğun yemeğini yapmışlar, çuvalını altınla doldurup göndermişler. Konuk da evine gitmiş. Eve gidince üvey babasını görmüş.

“Wara bu altınları nereden buldun?” diye sormuş üvey babası.

“Nereden olacak, sen evimi yaktın; ama benim kısmetim varmış ki evin kömürüne karşılık altın alıp geldim. Çünkü ben alış veriş etmeyi biliyorum. Ayrıca ben her gittiğim yerden elim dolu geliyorum, sen ise hiçbir şey getiremiyorsun.” demiş oğlan.

“Peki, ben de evimi yakıp, çıkan kömürü alıp gitsem, karşılığında altın getirebilir miyim?” demiş, üvey baba.

“Sen evini yakıp kömürünü götürebildikten sonra niye getiremeyesin ki, benim gibi bir köylü bunu becerdikten sonra.” demiş üvey oğlu.

“Tamam, o zaman.” demiş üvey baba, gidip evini yakmış. Sonra kömürü toplamış, çuvala doldurup satmaya gitmiş. Müşteriler bunu duyunca:

“Kömür karşılığında altın almak nerede görülmüş?” diye alay edip gülmüşler. Tuhaflarına gitmiş.

“Vay canına şu benim köylü oğlu köylü, üvey oğlum beni kandırıp evimi yaktırdı.” diye geri dönüp evine gelmiş, öfkesi bir türlü dinmiyormuş.

“Şu benim üvey oğluma bak, ben onu kandıracağım derken o beni kandırdı, benim ocağımı söndürdü, beni yok etti. Bundan sonra yapacak hiçbir şeyim yok. En iyisi onu bağlayıp suya atayım.” demiş.

Hemen gidip bir sepet örmüş, sonra üvey oğlunu uyurken yakalayıp sınımsıkı bağlamış. Onu sepete koymuş, götürüp azgın bir akarsuyun kıyısına bırakmış.

“Artık ben gelinceye kadar burada dur, ayrıca şunu da unutma, ben soyluyum sen köylüsün. Şimdi döneceğim, o zaman ben sana bir soyluyu kandırmak nasıl olurmuş göstereceğim.” demiş üvey baba ve çekip gitmiş.

O gittikten sonra üvey oğlan oturup düşünmeye başlamış. Böyle sepetin içinde otururken bir keçi çobanının sesini duymuş, çobanı görünce onun duyacağı biçimde sesini yükseltmiş:

“Aman istemiyorum, ben kral kızı istemiyorum, bırakın beni, ben kral kızını geçindiremem.” diye bağırmağa başlamış.

Bu sesleri keçi çobanı duymuş ve seslenmiş:

“Wara!, Ben gelirsem kral kızını alabilir miyim?” demiş.

“Sen gel benim oturduğum yere otur, bak kral kızını nasıl alıyorsun, görürsün.” demiş üvey oğlan.

Keçi çobanı gidip sepetin içine oturmuş, üvey oğlan çobana dönüp:

“Burada sessizce otur, biri buraya seni almaya gelecek, o gelen kişi seninle konuşmak isteyecek; ama sen onunla sakın konuşma, çünkü onun hemen arkasından kralın kızı, prenses gelecek.” demiş

“Peki!” demiş keçi çobanı ve sepetin içine oturup beklemeye başlamış, derken üvey baba gelmiş, sepetin içindeki çobanı üvey oğlu sanıp suya atmış, azgın sular çobanı alıp gitmiş.

Üvey oğlan gizlenmiş, üvey baba ise bunu bilmiyormuş. Üvey oğlan çobanın keçilerini alıp keçi çobanının evine gitmiş. Keçi çobanının evine güzelce yerleşmiş.

“Oh şükürler olsun, bana rahat huzur vermeyen üvey oğlumu suya atıp kurtuldum, artık rahatım, huzur içinde yaşarım.” diyen üvey baba bir gün bir yere giderken keçi çobanın keçilerini güden üvey oğlunu görmüş.

“Wara sen nereden çıktın? Ben seni suya atmamış mıydım? Hem o keçileri nereden buldun?” demiş.

Üvey oğlan:

“Sen beni suya attın; ama bu su bana yaradı ve bak bana bir keçi

sürüsü verdi. Artık ölünceye kadar bunlarla geçinip giderim.” demiş.

“Wara sen beni şimdiye kadar hep kandırdın, bu sefer beni kandırmadan şunları nasıl edindiğini söyleyen olmaz mı?” demiş, üvey baba.

“Ben nasıl edindiysen bu keçi sürüsünü sen de edinebilirsin, bundan kolay ne var?” demiş üvey oğlan ve kendisine yardım edeceğine söyleyerek bir sepet örmüş, üvey babasını sepetin içine oturtmuş, götürüp suya atmış, gidiş o gidiş üvey babadan kurtulmuş..

“Ben köylüyüm; ama seni kandırmayı başardım, senin soyluluğun da bir işe yaramadı.” demiş üvey oğlan, keçilerini alıp evine dönmüş.

Bıçak

Alov adında biri varmış ve bu Alov'un bir bıçaktan başka hiçbir malı mülkü yokmuş.

Bu bıçak oldukça büyükmüş ve çok uzunmuş, üstelik çok da kalınmış, rengi de simsiyahmış.

Alov bu bıçağa sahip olduktan sonra hiçbir iş yapmaz olmuş. Bu bıçağın önemli bir özelliği varmış, bir savuruşta 19 sineği birden keser bir tanesini de yaralamış. O, bu bıçağa çok önem veriyormuş; çünkü bıçağın üstünde “Bir vuruşta 19 kişiyi keser, birini de yaralar.” diye yazıyormuş.

Alov geceleri çok korkar yalnız yürümezmiş. Bir gün Alov ormandayken farkına varmadan akşam olmuş, hava iyice kararmış. Alov balta girmemiş bu sık ormanda ateş yakmış, bıçağını da ateşin önüne koymuş, bıçak pırıl pırıl parıldıyormuş, kendisi de yatıp uyumuş.

Alov'un ateş yakıp ormanda uyduğunu gören üç abrek kardeş, Alov'un yanına gidip onu öldürmek istemişler.

Alov mışıl mışıl uyuyormuş, başucunda parıldayan bir bıçak varmış, bıçağın üstünde, “Bir vuruşta 19 kişiyi keser, birini yaralar.” diye yazıyormuş. Bunu gören abrekler korkup kaçmışlar. Gün ışığına gidip tanışmışlar.

“Bu adam esaslı biri olmalı.” diye Alov'u alıp evlerine götürmüşler, biricik kız kardeşi ile de evlendirip iç güveysi yapmışlar.

Bu üç abrek kardeş her zaman soyguna gidiyormuş. Alov'u da birlikte gelsin diye sıkıştırıyorlarmış; ama o kabul etmiyormuş.

Bir kerecik olsun onu ava ya da soyguna götürmek için çok uğraşmışlar; ama bir türlü başaramamışlar.

Halkın sırtından geçinen bir kral varmış, bir de kralın altınlarını develere yükleyip getiren bir kervan varmış. Bir ayı bu kervanı her gördüğünde develeri ve insanları yiyormuş. Kral ayıyı öldürene malımın yarısını vereceğim demiş; fakat kimse bu ayıyı öldürememiş.

Bunuduyan abrekler bir türlü ocağın başından kaldıramadıkları damatlarını sonunda bu ayıya yedirmeye karar vermişler.

Abrek kardeşler damadı ikna edip ayının olduğu ormana götürmüşler, onu orada bırakıp kendileri geri evlerine dönmüşler.

"*Oh guşa!.. Artık ondan kurtulduk.*" diye, rahat rahat evlerinde otururken biraz zaman geçmiş.

Öte yandan Alov sallana sallana gidiyormuş, birden bir önüne bir ayı çıkmış, ayı yaban öküzü gibi hızla Alov'a saldırmış. Korkudan havaya sıçrayan Alov hop diye ayının sırtına binmiş ve kulaklarından tutmuş. Ayı sağa koşmuş, sola koşmuş. Alov'u sırtından bir türlü atamamış, sırtına yapışıp oturmuş. Sonunda ayı yorgunluktan yere çökmüş. Ayı oturunca Alov bıçağını çekip ayıyı öldürmüştü.

Derisini yüzüp etini derisine bağlamış, sırtına yükleyip doğru krala götürmüştü.

Kral Alov'a çok değer vermiş, onu iyice ağırlamış.

Bir gün kral Alov'a başka bir kralın adından söz etmiş.

"*Bu kral benimle çok uğraşıyor, bana savaş açtı. Onda bana ait bir kızak var, onunla savaşıp kızıağı bana getirirsen seni krallığıma ortak edeceğim.*" demiş.

Alov savaşa gitmiş, adına savaştığı kralın halkından kendisine bir ordu yapmış, ordu onun sözünden dışarı çıkmıyormuş.

Ordunun başına geçmiş, düşman ordusuna doğru ilerlemiş. Düşman ordusuna yaklaşıncaya Alov gidip bir kurban getirmiş, o bir kurban getirince ordudaki her asker birer kurban getirmiş. Alov ateş yakınca askerler de ateş yakmış. Etleri pişirip yemişler. Alov etini yedikten sonra ateşin içinden yanan bir odun alıp

düşmanın üzerine yürümüş, ordudaki askerlerin her biri birer ateş alıp düşmanın üzerine yürümüş. Herkes birer meşale alıp yürüyünce ortalık alevler içinde kalmış, her yer yanıp tutuşmuş gibi görünmüş. Etrafı büyük bir alev bulutu kaplamış. Düşman ordusu bunu görünce:

"*Vay canına, düşmanlar bizi kundakladı, bakın etrafımızı alevler sardı.*" diyerek kaçmışlar. Alov'un askerleri kızıağı ve düşman askerinin giysilerini alıp krallarına götürmüşler.

Bunun üzerine kral Alov'un güçlü bir adam olduğunu anlamış ve onu krallığına ortak etmiş.

Köylünün Yaptığı

Bir köylü varmış, bir de onun sütkardeşi varmış.

Bir gün köylü, anıhüa* zamanı sütkardeşimin yemek hakkını götüreceğim, diye bir horozun boynuna ip bağlayıp yola çıkmış. Eline de kocaman bir sopa almış, horozu bir o tarafa bir bu tarafa haydayıp götürüyormuş. Onu yolda böyle görenler kahkahalarla gülüyormuş.

"Köylü delirdi." diyorlarmış. Ama o gülenlere hiç aldırmıyormuş. Horozu sopayla bir o tarafa bir bu tarafa haydayıp sütkardeşinin avlusuna yaklaşmış, onu gören görevliler şaşkınlık içinde gidip beye söylemişler.

"Bir köylü bir horozun boynuna ip bağlamış, avlunuza doğru geliyor." demişler.

Bey kahkahalarla gülmüş ve saray görevlilerine emir vermiş.

"Gidin onu karşılayın, horozunu elinden alıp kümese koyun, kendisini de benim yanıma getirin!" demiş.

Saray görevlileri beyin emrini yerine getirmez olurlar mı, hemen koşup karşılamışlar. Köylünün horozunu alıp kümese koymuşlar, kendisini de beyin yanına götürmüşler.

Köylü beyin yanına gelir gelmez.

"İyi seneler !.." demiş.

Sonra hemen köylüyü alıp masaya oturtmuşlar. Masa yiyecek ve içeceklerle doluymuş, köylü kendine yaraşanı yapmış, sofrada

oturanların hepsinin şerefine ayrı ayrı kadeh kaldırıp güzel sözler söylemiş. Sofra bu minval üzere gün boyu sürmüş. Akşamüstü köylü sofradan kalkınca ayakları birbirine dolaşmış, bu ayağının yerine öbür ayağı gidiyormuş.

Bey görevlilere dönmüş:

"Çiftçi giderken ona bir at verin, bunu sana bey hediye etti, deyin." diye tembihte bulunmuş.

Akşamüstü köylü "Gideceğim." diye tutturmuş. Bunun üzerine görevliler tavladan muhteşem bir yağız at çıkarmışlar, boynuna bir yular takıp köylüye vermişler.

"Evlat, tanrı seni ve ziyaretine geldiğin sütkardeşini birbirinizden ayırmayın, birbirinizin hayrını göresiniz!" demişler.

"Sağ olun, iyi dilekleriniz için teşekkür ederim. Tanrı sütkardeşimi ve beni birbirimizden ayırmayın, sizi de ondan ayırmayın evlat, hayır dualarınız eksik olmasın!" demiş köylü, sonra biraz düşünüp hizmetçilerden birine dönmüş:

"Git bana bir balta getir, lazım!" demiş. Görevli hemen koşup bir balta getirmiş. Köylü baltayı aldığı gibi doğru ormana dalmış, büyük bir kızılağaç kesip ondan merdiven yapmış, merdiveni atın karnına dayayıp atın üzerine çıkmaya çalışmış, görevliler onu şaşkınlıkla izliyorlarmış.

O sırada içlerinden biri yukarı çıkıp durumu beye anlatmış. Bey kahkahalarla gülmüş.

"Evet, onun böyle yapması atın üzerinde eyeri olmadığı içindir. Bak ne muzip bir adammış benim sütkardeşim. Gidin çabuk benim eyerimi indirip atın üstüne koyun, tanrının cezası muzır adam." demiş bey.

Görevliler hemen koşup eyeri indirmişler, gidip atı eyerlemişler. Köylü de hemen ata binmiş büyük bir keyifle tam beyin göreceği bir yere durup atına dans ettirmiş, sonra beye selam vermiş ve çıkıp gitmiş.

Diğer köylüler beye yeni yıl armağanı olarak inek, öküz gibi şeyler götürmüşler; ama hiçbirinin armağanı muzip köylününki gibi hora geçmemiş. Muzır köylü komikliği yüzünden bir at ve eyer sahibi olmuş.

O gün çok sıcakmış, atına binip dörtnala evine gideceğine,

yolda gördüğü başka bir eve uğramış. Gittiği evde bir ayın töreni varmış, kesilen kurbanın ev sahiplerinden başka kimsenin yememesi gerekiyormuş, yabancı biri bunu yerse olmuyormuş.

Bütün yemekler hazırmış. Tavukların bir kısmı çerkes tavuğu yapılmış masanın üzerinde duruyormuş, kutsal ekme de masanın üzerindeymiş, abısta ise çövende hazır bekliyormuş. Kısacası her şey mükemmelmiş. Hatta bir yaşındaki bir oğlağın da derisinin yarısı yüzülmüş olarak asılı duruyormuş, konuğu görünce oğlağı açaparaya* saklamışlar, ekmeği kaldırıp rafa koymuşlar, tabağın çanağın içindeki çerkes tavuğunu da olduğu gibi dolabın içine sokmuşlar, çövendeki abıstayı ise ocağın içindeki çengele asıp biraz yukarı çekmişler.

Ev sahipleri tüm saklama işlerini bitirmişler ki köylü sundurmaya yaklaşmış, ev sahipleri hep birden dışarı çıkmış.

“Hoş geldin!” demişler çiftçiyi atından indirmişler, konuğu eve buyur etmişler. Epey zaman geçmiş; ama ne yemek ne içmek varmış, çit yokmuş. Ev sahipleri konuğun yanında sessiz sedasız oturuyorlarmış.

Köylü bir süre sonra ev sahiplerine dönmüş.

“Bugün çok acayip bir şey gördüm.” demiş ev sahipleri de.

“Ne gördün?” diye sormuşlar.

“Bugün bir tepeden aşağı inip geliyordum ki küçük bir dere gördüm, şu sizin çanağın içindeki sızbala benziyordu. Bu suyun içinde bir kurbağa yüzüyordu, tam sizin sızbalın içinde oturan tavuğun büyüklüğündeydi. Derenin kenarında bir taş vardı ki tam şu sizin ekmeğiniz kadardı, o taşı kaldırıp suyun içindeki kurbağaya atınca gözleri fal taşı gibi açıldı, şu sizin yukarı astığınız, içinde abısta olan çüven kadar büyüdü, yalanım varsa şu sizin yarısını yüzdüğünüz oğlak gibi derimin yarısı yüzülsün.” demiş muzip köylü.

Ev sahipleri çok utanmış, birbirlerine bakıp kalmışlar.

“Senin namusun varsa bizi bir yerde anlatma, bizi topluma karşı rezil etme, bizi diri diri öldürme. Böyle davranmamızın nedeni yıllardan beri atalarımızdan gelen bir ibadetimizin olmasıdır, bu tür dini törenleri bilirsin, dedelerimizin de dedelerinden kalma gelenekler, bu tören nedeniyle pişirilen yemekler kim olursa olsun bir yabancıya yedirilmez. Ama sen konuksun, her şeyi anladın, bizi canlıyken

öldürdün, hepimiz birden öleceksek de bu yemekleri sana yedireceğiz.” demişler ve sofrayı hazırlamaya başlamışlar.

Fakat köylü kabul etmemiş, gitmek üzere ayağa kalkmış. Bu kez ev sahipleri asla kabul etmemiş, büyük bir ısrarla onu da sofraya oturtmuşlar, güzelce yemek yiyip şarap içmişler. Ev sahipleri bu yüzden hiçbir zarara uğramamış. Bu olaydan sonra böyle törenlerde ev sahiplerinin yanı sıra konuklar için de şerefe kadeh kaldırıp hayır dualar edilir olmuş. Böylece ev sahiplerinin hazırlayacağı ayın yemeğinin başkaları tarafından da özellikle konuklar tarafından da yenebileceği anlaşılmış.

Ama yine de muzip köylü yapacağını yapmış, karnını güzelce doyurmuş.

Sızbal: Çerkes tavuğunun cevizli sosu.

Kokoçih

Üç erkek kardeş varmış, üçü bir arada yaşıyormuş ve durumları pek de iyi değilmiş.

Bir gün kardeşlerin büyüğü sürü kazanmak üzere yola çıkmış, yolda giderken Kokoçih adında biriyle karşılaşmış.

"Nereye gidiyorsun?" demiş Kokoçih.

"Sürü kazanmaya gidiyorum." demiş adam.

Kokoçih'in aradığı da buymuş.

"Gel benimle, benim sürüm var, güdebilersen beş yıllığına anlaşıyoruz, hakkını da veririm." demiş.

Sürü kazanmaya giden adam buna razı olmuş.

"Hakkımı vereceksen beş yıl boyunca senin sürülerini güderim." demiş sürü kazanmaya çıkan adam.

"Beş yıllığına anlaştık; ama benim bir şartım daha var o konuda da anlaşmalıyız." demiş Kokoçih.

Sürü kazanmaya çıkan bunun ne anlama geldiğini bilememiş.

"Bunun anlamı, ilk küseni yatırıp sırtından bir ayakkabı çıkacak kadar derisini yüzüp çıkarmaktır." demiş Kokoçih.

"Yani önce ben küsersem sen benim sırtımı yüzeceksin, sen küersen ben senin sırtını yüzeceğim." diye açıklamada bulunmuş.

Sürü kazanmaya çıkan adam bu durumdan pek hoşlanmamış.

ama çaresiz kabul etmiş. Hep beraber Kokoçih'in evine gitmişler. O gece yemek yiyip yatmışlar, sabah daha gün doğmadan Kokoçih sürüleri güdecek olan adamın başına gelip dikilmiş.

"Kalk, kalk tarlama gidip çift sür!" demiş.

Çoban yatağından fırlamış.

"Ne diyorsun sen, beni koyun gütmeye getirmedi mi? Ben böyle şey istemem." diye küsüp işi bırakmak istemiş, bunun üzerine sırtından bir ayakkabı çıkacak kadar deri yüzünce çoban dayanamayıp ölmüş. Derken sürü kazanmaya gelen çobanın küçüğü sürü kazanmak üzere yola çıkmış.

O da yolda Kokoçih'a rastlamış. Kokoçih onunla da sürülerini gütmesi için beş yıllığına anlaşmış ve deri yüzme konusunu da görüşmüş. Adam kabul edince alıp adamı evine götürmüş. O gece yemek yiyip yatmışlar. Ertesi gün sabah olunca Kokoçih çobanın başına dikilmiş.

"Hadi kalk, hemen gidip benim büyük tarlamı sür." demiş, çoban bozulmuş.

"Ne yani, ben çift sürmeye mi geldim, sürülerini gütmeyecek miydim?" demiş ve küsmüş. Küstüğü için Kokoçih onu da yatırıp sırtından bir ayakkabı olacak kadar deri yüzmüş, o da ölmüş.

Bir süre sonra en küçük kardeş de ağabeyleri gibi sürü kazanmak üzere yola düşmüş.

O da yolda Kokoçih ile karşılaşmış.

"Nereye gidiyorsun?" demiş Kokoçih.

"Sürü kazanmaya gidiyorum." demiş küçük kardeş.

"Benim sürüm var gel beş yıl güt, hakkını vereyim." demiş Kokoçih.

Sürü kazanmak isteyen küçük kardeş bu teklifi kabul etmiş, küsme konusunda da anlaşmışlar. Kim önce küserse diğerinin derisini yüzecekmiş.

Böylece sürü kazanmaya giden küçük kardeş Kokoçih'in evine gitmiş. O gece yemek yiyip yatmışlar.

Ertesi sabah Kokoçih doğru çobanın yanına gitmiş.

"Çabuk kalk, gidip benim büyük tarlamı sür!" demiş Kokoçih. Çoban hemen kalkmış.

"Nerede o sürülecek büyük tarlan? Göster süreyim." demiş.

"İşte öküzler şurada bağlı duruyor, köpeğim Pırpıl, seni süreceğin tarlaya götürür, hadi git artık." demiş ve öküzlerin olduğu yeri göstermiş.

"Pırpıl senin önüne düşüp gidecek, giderken benim büyük tarlama gelince durup toprağı eşelemeye başlayacak, işte orası benim tarlam, sen de orayı güzelce sür." demiş Kokoçih.

Çoban öküzleri koşmuş, "Pırpıl" adlı köpek de önüne düşmüş, gide gide geniş bir ovaya gelmişler. Pırpıl durup toprağı eşelemeye başlamış.

"Hay Alaşkentir alsın seni emi, ne diye ormanın ortasında durup eşeleniyorsun." diyen çoban baltasını fırlatıp Pırpıl'ın kuyruğunu kesmiş. Köpek acılar içinde kıvranarak eve dönmüş.

Pırpıl eve gidince Kokoçih kuyruğunun kesilmiş olduğunu görmüş.

"Vay canına bu çoban fena bir adama benziyor; ama akşama kadar biraz bekleyelim." demiş ve gidip evinde oturmuş.

Çoban, ormanın içinde tören yapılacak kadar bir yer açıp ateş yakmış. Sonra ileride geniş bir ovada çift süren insanlar görmüş ve onların yanına gitmiş.

"Bir adağım var, şurada kurban kesip bir tören yapmak istiyorum, öğle yemeğine bana gelin, ama kurbanlarımı kesmek için yardıma ihtiyacım var, önceden bir iki genç gönderirseniz sevinirim." demiş.

"Peki evlat, adağın var ve kurban keseceksen yardım edecek birkaç genç göndeririz." diye bir iki genci seçip adamın yanına vermişler.

"Teşekkürler." demiş çoban ve iki delikanlıyı alıp gitmiş.

Çoban ve delikanlılar tören yapılacak yere gelmişler. Öküzleri kesip kazanlara koymuşlar. Boyunduruğu da kırıp ateşin üstüne atmışlar. Sofra kurmak için yer hazırlamışlar, yerlere temiz yapraklar yaymışlar, pişen etleri de bunların üstüne yerleştirmişler.

Sonra gelen gençlerle birlikte hayvanları kesmişler, bir çöven dolusu pasta pişirip getirmişler. Öğlen olunca davet ettiği çiftçiler gelmişler.

"Tanrı dileğini kabul etsin evlat!.." demişler. Sofraya

oturmuşlar.

Çoban ve delikanlılar hemen yiyecekleri hazırlayıp gelenlerin önüne koymuşlar. Tam oturup yemek yerlerken Kokoçih'in karısı elinde bir su testisiyle görünmüş, bir yandan da fırr, fırrr, diye yün eğirip duruyormuş.

Çoban hemen fırlayıp kadını karşılamış:

"Wınan niye geldin, ben susamamıştım, boşuna zahmet ettin, ben arkadaşlarımı görünce onlara bir ziyafet vereyim dedim, et yiyip oturuyoruz. Gel sen de biraz et ye." demiş çoban kadının etrafında dört dönerek.

Kokoçih'in karısı ise öküzlerin kesilip pişirildiğini görünce ağzı açık bakakalmış.

"Wınan, küstün mü yoksa?" demiş çoban kadına dönüp.

"Yok canım, hiç küser miyim." demiş kadın ve hızla geri evine dönmüş.

Kokoçih'in karısı eve gidince gördüğü her şeyi kocasına anlatmış. Kokoçih başını iki elinin arasına alıp kara kara düşünmeye başlamış. Derken, çift sürmeye gönderdiği adam akşam üstü elinde bir balta ve öküz derileri ile son derece neşeli bir biçimde görünmüş.

"Öküzler nerede?" demiş Kokoçih.

"Öküzler orada kaldı, çift sürmeye gittiğim yerde arkadaşlarımı gördüm, çok sevindim onlara bir ziyafet çekeyim dedim, öküzleri kesip pişirdim, bütün gün oturup et yedik, keşke sen de gelip biraz yeseydin." demiş çoban.

"Ne demek, yani benim öküzlerimi keserek mi ziyafet verdin?" demiş Kokoçih.

"Ne oldu Kokoçih küstün mü yoksa?" demiş çoban. Kokoçih ne diyecek.

"Yok canım hiç küser miyim; ama keşke öküzlerimi kesmeseydin!" demiş.

Ertesi gün sabah olmuş. Kokoçih bu kez:

"Bugün de şu keçileri güt, yalnız akşam eve dönerken hepsinin yüzü gülsün, bizi de güldürsün, tamam mı?" demiş.

"Peki!" demiş çoban o gün keçileri alıp gitmiş. Akşama kadar

keçileri gütmüş.

Akşamüstü keçileri eve getirirken hepsinin ağızlarını haç işareti gibi kesmiş, keçilerin dişleri bembeyaz ortada kalmış, pişmiş kelle gibi sırtıyorlarmış. Akşam üstü keçi sürüsünü alıp eve gitmiş.

"İşte bak, keçileri gülmekten kırılır hale getirdim." diye Kokoçih'in yanına gitmiş. Kokoçih keçilerine bakınca neye uğradığını anlayamamış. Her birinin dudakları kesilmiş, dişleri bembeyaz ortalıkta kalmış. Gücüne gitmiş, "Ne yaptın öyle?" demiş. Böyle deyince çoban:

"Ne oldu Kokoçih küstün galiba?" demiş çoban.

"Yok canım küser miyim hiç" demiş, Kokoçih.

Ertesi gün Kokoçih, çobana koyunları verip göndermiş.

"Bu koyunları öyle gütmek ki akşam eve dönerken hepsi dans etsinler, doyusya yiyip içsinler." demiş.

O gün çoban akşama kadar koyunların peşindeymiş, akşam üstü eve dönerken koyunların her birinin birer bacağını kesmiş, akşam geri dönünce Kokoçih koyunlarını tek ayak üstünde zıplarken görmüş.

"Vay canına, koyunları amma da beslemiş!.." diye düşünmüştü içinden; ama yanlarına gidince koyunlarının her birinin birer ayaklarının olmadığını görmüş.

"Vah, vah, vah!... Ne yaptın böyle?" diye sormuş.

"Hepsini güle oynaya getir demedin mi? Oynattım işte bak, nasıl da dans ediyorlar!" demiş çoban ve hemen eklemiş.

"Küstün mü yoksa Kokoçih." demiş çoban.

"Yok canım, yok. Küser miyim hiç." demiş Kokoçih.

Kokoçih ne yapacağını şaşmış, başını avuçlarının arasına alıp kara kara düşünmeye başlamış. Çoban da gidip Kokoçih'in yanına oturmuş. O sırada Kokoçih'in küçük oğlu dışarı çıkmış ve çamurun içine düşmüş.

Kokoçih öfkeyle çobana dönmüş.

"Git şu çocuğu temizleyip getir!.." demiş. Çoban da koşup çocuğu çamurdan çıkarmış, bıçağını çekip öldürmüştü, parçalara ayırıp yıkamış, sonra da götürüp çengele asmış.

Bunu gören Kokoçih çığlık çığlığa haykırarak fırlamış.

"Ne yaptın sen, sana çocuğumu öldür mü dedim!.." demiş Kokoçih.

"Temizleyip getir demedin mi? Temizledim işte, parçalara bölüp tertemiz yıkadım, kurusun diye de astım. Küstün mü yoksa Kokoçih?" demiş çoban.

"Yok canım küser miyim hiç." demiş. Küstüm dese başına gelecekleri biliyormuş.

Kokoçih ve karısı ne yapacaklarını bilememişler.

"Bu adam bizi de öldürecek, ne yapsak da bu adamdan kurtulsak." demişler

Sonunda:

"En iyisi çobana, bahar geldiğinde git, guguk kuşu öttüğünde bahar gelir, diyelim." demişler. Kokoçih yaşlı annesine gitmiş, akşam hava kararınca, annesinin avlunun önünde guguk kuşu gibi ötmesini rica etmişler.

Annesi "Guuuk!.." diye ötünce, "Bahar geldi hadi git!.." diyeceklermiş çobana.

Çobanı çağırmışlar:

"Çoban sen en iyisi bahar geldiğinde git, guguk kuşu öttüğünde bahar geldi demektir." demişler. Çoban da kabul etmiş.

Böyle bir hafta geçtikten sonra, hava kararınca yaşlı kadın gelip Kokoçih'in kapısının karşısına durmuş ve "guguk !.." diye ötmüş.

Kokoçih ve karısı:

"Bak bahar geldi, guguk kuşu da öttü, git artık!" demişler. Çoban fırlamış.

"Daha neler, ne baharı bu saatte bahar mı gelirmiş, kim bu erken öten guguk kuşu bak ben onu öldürmez miyim!.." diye tüfeğini kapalı çoban doğru avlu kapısına koşmuş.

"Aman ne olursun sakın öldürme, öldürme!" diye peşinden koşmuşlar; ama onlar yetişinceye kadar çoban çoktan tüfeğini çekip yaşlı kadını öldürmüştü, yaşlı kadın yerde kuş gibi çırpınıp duruyormuş.

"Tüh bu öten guguk kuşu meğer bir kocakarı imiş?" demiş çoban yerde çırpınan yaşlı kadının yanına gidince.

Kokoçih ve karısı ne yapacaklar, bir şey söyleseler derilerini yüzecek. Korkudan hiçbir şey demeden yaşlı kadını alıp eve girmişler.

"Ne oldu hiç sesiniz çıkmıyor? Küs müyüz yoksa?" demiş çoban.

"Yok canım küser miyiz hiç. O zaten çok yaşlıydı, sen öldürmeden de kendiliğinden ölecekti." demişler.

O gece çoban yattıktan sonra karı koca gidip yan taraftaki amharada yemek yapmaya başlamışlar.

"Bu gece bir sandık dolusu yemek yapıp kaçalım, gidebileceğimiz yere kadar gidelim." demişler.

Çoban bunu duymuş, önceden gidip sandığın içine oturmuş. Üstüne de bir iki giysi atmış.

O gece Kokoçih ve karısı bir sürü yemek yapıp sandığa koymuş; ama sandık çok çabuk dolmuş.

"Sen de iyice korktun galiba, sandığı ne çabuk doldurdun." demiş Kokoçih.

Karı koca elbiselerini ve sandığı alıp yola çıkmışlar. Çoban evde kalmış uyuyor sanıyorlarmış.

Gide gide epey yol almışlar. Güneş de epey yükselmiş.

"Artık biraz dinlenelim, çoban peşimize düşse bile yetişemez." diye bir derenin kenarına oturmuşlar.

"Hem su içeriz hem de yemek yeriz." demişler Sandığın kapağını açmışlar, açınca ne görsünler çoban içinde oturuyor. Kokoçih ve karısı çok korkmuşlar; ama ne yapacaklar, seslerini çıkarmamışlar. Çoban da:

"Koca adamı sırtınıza yükleyip getirdiniz?" diye kahkahalarla gülüyormuş.

Kokoçih ve karısı oturup haçapuru* bölmüşler, yemek yerken konuşuyorlarmış.

"Bu adamla ne yapacağız, en iyisi dost olalım yoksa bizi öldürecek." demişler. Geri eve dönmüşler giderken çobanı da alıp götürmüşler. Ona güzel bir ziyafet vermişler. Çobanı dost edinmişler, mallarının yarısını da ona vermişler. Çoban memnuniyetle sürülerini alıp

evine gitmiş Kardeşlerinin de intikamını almış.

"Bende o düşüneydim, çok sarhoş olmuşum geri dönerken Kesov'un yokuşundan aşağı düştüm, yokuş aşağı yuvarlanırken bir ahşap çarka çarptım, beni haşat etti, hala kaburgalarım ağrıyor." demiş. Mahaz, masalını da burada bitirmiş.

Oturan dinleyicilerden biri:

"Elekle denizden su getirip yüksük içinde abista yapıncaya kadar tanrı seni yaşatsın!" demiş.

Diğerleri de "Amin!" demişler.

* **Kokoçih** : **Quaquaçix**: Deri yüzen.

* **Haçapur** : Bir türlü peynirli çörek.

* **Ambara** : Kulübe biçimde müstakil bir ev, çoğunlukla yeni gelin için yapılır.

Papaz ve Algeriy

Eskiden papazların bile hizmetçileri varmış.

Bir gün papazın birinin hizmetçisi, çok çalışmaktan ölmüş, papaz hizmetçisiz kalmış.

Papaz kente inmiş, acaba bir hizmetçi bulabilir miyim diye çok dolaşmış; ama kimseyi bulamamış, sonunda eve dönmeye karar vermiş.

Eve dönerken, yolda dağarcığını boynuna asıp gelen bir adamı rastlamış.

“İyi günler!..” demiş.

“İyi günler koca papaz!” demiş karşıdan gelen adam.

“Sen benim papaz olduğumu nereden bildin, beni tanıyor musun, yoksa bana papaz demezdin, değil mi?” demiş.

“Senin papaz olduğunu bilmeyecek ne var, yerleri süpüren eteklerini, kocaman ceplerini ve uzun sakalını gören herkes sana papaz der, başka ne diyecekler?” demiş adam.

“Gel, biraz oturup konuşalım, dağarcığını da yere koy, biraz dinlenmiş oluruz.” demiş papaz.

“Olur, dinlenelim.” demiş karşılaştığı adam, beraber oturmuşlar.

“Kimsin, nereye gidiyorsun?” demiş papaz.

“Ben işçiyim, adım Algeri, böyle başımı alıp gidiyorum, gidebildiğim yere kadar gideceğim.” demiş adam.

“Bir yerde çalışmayı düşünüyorsan benim bir hizmetçiye ihtiyacım var, gel bize gidelim, oturup anlaşalım.” demiş papaz.

“Olur, gelirim.” demiş Algeri, dinlendikten sonra beraber yola çıkmışlar.

“Bu dağarcığın içinde ne var?” diye sormuş papaz.

“Bu dağarcığın içinde bir put altın var, sen papazsın, güvenilir kişisin, tok gözlüsün, kutsal bir ruha sahiptin, azizlerden sayılırsın, onun için sana güvenip söyledim, yoksa bunu kimseye söylemem.” demiş Algeri. Oysa dağarcığında bir küflü ekmek ile ceviz kabukları varmış.

Papaz altın lafını duyunca heyecanlanmış. Şu Algeri'nin altınını nasıl etsem de alsam, diye düşünmeye başlamış. Derken hep beraber papazın evine gitmişler. Algeri papazın ailesine hal hatır sormuş. Papaz Algeri'nin etrafında dört dönüyormuş, papazın içine düşen kurt rahat vermiyormuş. Algeri'yi götürüp oturtmuş. Onun derdi altınları imiş, yoksa kir pas içindeki Algeri'yi misafir odasına sokar mıymış? Algeri de dağarcığını yanı başından ayırmıyor, kimseye vermiyormuş.

Yemek hazırlanmış, sofraya oturup güzelce yemek yemişler; ama yemek yerken bile Algeri'nin dağarcığı bacaklarının arasındaymış. Yemekten sonra papaz karısıyla başka bir odaya geçmiş.

“Bu Algeri'nin altınları var, bunları nasıl alabiliriz, onu düşünelim. Kendisi hizmetçi olarak bir yerlerde çalışmak istiyor, onu biz tutsak daha iyi değil mi? Sonra ne yapıp eder altınlarını çalarız.” demiş papaz karısına.

Sonra yataklar yapılmış, herkes gidip yataklarına yatmış. Algeri de kendisine gösterilen yatağa girip yatmış. Çıkınını yastığının altına koymuş.

Zavallı Algeri, rahat yatağı görünce derin bir uykuya dalmış, kaldırıp götürsen haberi olmazmış. Papaz ise Algeri'nin altınlarını kafaya taktığından beri bir türlü uyuyamıyormuş, yastığını evirip çevirmekten bir hal olmuş.

Gecenin yarısına doğru, papaz kalkıp Algeri'nin yattığı odaya gitmiş. Gerçekten altını var mı, yok mu anlamak istiyormuş. Ama Algeri uyuyor mu uyanık mı belli değilmiş. Papaz Algeri'nin

başında kıvranıp durmuş.

"Ne yapıyorsun sen?" diye sesini yükseltmiş Algeri, rüyasında sayıklıyormuş gibi yapmış.

Papaz korkudan dışarı kaçmış; ama karanlık olduğu için gideceği yeri göremiyormuş. Doğruca dut ağaçlarının bulunduğu yere gitmiş ve ağacın altındaki sepetin içine düşmüş. Yüzü gözü kıpkırmızı dut lekesi içinde kalmış, kim olduğu anlayamayacak bir halde karısının yanına gitmiş. Karısı korkudan yataktan fırlayıverince kafası dolaba çarpmış, bayılıp gitmiş Papaz ağzına su vere vere zorla ayıltmış.

Bunlar paldır küldür gürültüler yapmaya başlayınca Algeri de uyanmış.

"Kim o, orada can çekişip duran kim?" demiş; ama yeniden kafasını yastığa koyup uykuya dalmış. Papaz ve karısı o gece hiç uyumadan sabahlamışlar. Algeri'nin altınlarını nasıl elde edeceklerini düşünüp durmuşlar. Sonunda onu iyi bir parayla hizmetçi olarak tutmaya karar vermişler, daha sonra altınların çaresine de bakarız demişler.

Sabah olunca Algeri kalkıp giyinmiş, yüzünü yıkayıp ev sahiplerinin yanına gitmiş. Algeri papaza dönmüş:

"Beni hizmetçi olarak almayı düşünüyorsan oturup konuşalım, yoksa ben yola çıkacağım." demiş.

"Ben bir hizmetçi yüzünden çok sıkıntı çektim, şu sıralar devamlı arıyorum; ama bulamıyorum, tanrı senin gibi birini karşıma çıkarmışken, ayağıma gelen kısmeti tepmek istemem, nasıl istersen öyle anlaşılırız, bir yıl kal, ben de sana elimden gelen yardımı gösteririm." demiş papaz.

"Ben koca bir yıl üç yüz liradan aşağı çalışmam, bu kadarını veremem diyorsan, yoluma devam edeyim." demiş.

Papaz da karısına dönerek bir şeyler fısıldamış. Sonra Algeri'ye dönmüş.

"Tamam, istediğin kadarını vereceğim; ama şöyle bir anlaşma daha yapalım, bu sözleşmeye uymayan ceza olarak yüz lira ödesin." demiş.

Papaz dünyaya geldiği günden beri değil bir hizmetçiye üç yüz lira, yüz lira bile vermiş biri değilmiş. Onun derdi Algeri'nin

altınlarını almakmış. Algeri de papazın amacını çok iyi anlamış, papazın asıl derdinin ne olduğunu biliyormuş; ama ne koparırsam kar diye düşünüyormuş.

Karşılıklı anlaştıktan sonra papaz hizmetçiye:

"Üç dağın ardında bir tarlam var, bir an önce ekmemiz gerek. Seni şimdi hemen oraya götüreceğim, işin bitinceye kadar orada kal, sonra ben gelip seni alırım." demiş, Algeri de razı olmuş.

Mandaları koşup yola çıkmak üzere iken papaz Algeri'ye dönmüş:

"Dağarcığını burada sandığa koyup kilitleyelim, anahtarını sen al." demiş. Algeri razı olmuş, dağarcığını sandığa koymuş, kapağını kilitleyip anahtarı yanına almış.

Algeri yola çıkarken papaza seslenmiş:

"Mandalar için belge düzenlemeyecek misin? Elimde belge olmazsa biri gelip çalıntı mal sanarak mandaları elimden almasın." demiş.

Papaz gidip mandalara belge çıkarmış götürüp Algeri'ye vermiş. Sonra ikisi birden arabaya binip tarlaya gitmişler.

Tarlaya gidince, Algeri mandaları koşup sabanla çift sürmeye başlamış, papaz dönüp eve gelmiş, sürülecek tarla epey büyükmüş, bir haftadan önce bitmezmiş.

Papaz yol boyunca, "Eve gider gitmez sandığı kırıp Algeri'nin altınlarını alırım." diye düşünüyormuş.

Eve gelince biraz dinlenmiş, dinlendikten sonra gidip sandığı kırmaya başlamış, çok uğraşmış, kan ter içinde kalmış, sakalından akan terler yere süzülüyormuş: Sonunda sandığı kırmayı başarmış, kapağını açıp büyük bir heyecanla Algeri'nin altın torbasını almış, torbanın bağını çözünce içinden küflü ekmek, ceviz kabukları ve bir sürü toz toprak dökülmüş.

Fakat gözünü altın bürüyen papaz büyük bir hırsla altın zannettiği küflü ekmek kırıntılarını, tozu toprağı, ceviz kabuklarını ceplerine dolduruyor, koynuna saklıyor, oralar dolunca eteğini kıvrıp onun içine dolduruyormuş. Bir yandan da keyiften sakalını sıvazlıyormuş, sakalları küf içinde kalmış, derken karısı görünmüş, toz kir içindeki kocasını görünce:

"Gel buraya, çabuk gel." demiş papaz, karısını sevindirmek

için hemen karısının yanına koşmuş. Kadın kocasının yüzünün ve ellerinin toz toprak içinde olduğunu görünce şaşkına dönmüş.

"Hay yaşlılığı berbat geçesice, ne oldu sana böyle?" demiş.

"Ne olacak baksana altınlara, çil çil sarı altınları görmüyor musun?" diye toz ve toprak parçalarını, küflü ekmekleri karısına göstermiş.

"Ne altını, görmüyor musun bunlar toz toprak, kendin de toz toprak içinde yüzüyorsun!.." diyen papazın karısı eve girmiş. Papaz elindekilere dikkatle bakınca altın yerine avuç dolusu toz toprak tuttuğunu görmüş.

"Vay canına, hizmetçiye bak, beni fena halde eşeğe bindirdi." demiş kafasını ellerinin arasına almış, kafası da toz toprak içinde kalmış.

"Şu Algeri ççiya bizi nasıl kandırdı, çabuk silahlarımı bul getir, hemen şimdi gidip onu öldüreceğim ve leşini ormanın içine atıp geleceğim."* demiş ve fırlamış.

Karısı silahlarını getirince papaz elinden kaptığı gibi Algeri'yi bıraktığı yere koşmuş.

İnapar denen papaz giysisinin eteklerini savurarak koşuyormuş, kan ter içindeymiş, öfkeden kuduruyormuş. Algeri'yi bıraktığı yere gitmiş, gitmiş; ama Algeri'yi bulabilirsen bul. Arabayı ve mandaları alıp çoktan gitmiş. Papaz perişan vaziyette evine dönmüş, çok öfkeliymiş, artık kendi canına kıymak istiyor; ama beceremiyormuş.

Algeri ise o hızla epey uzaklaşmış, bu kez yolda üç atlıya rastlamış.

"Nereye gidiyorsun, yoksa iş falan mı arıyorsun?" demiş atlılar.

"İyi bir iş bulursam çalışmak istiyorum." demiş Algeri.

"Biz üç kardeşiz, her birimize yedi katlı birer şato yaptırmak istiyoruz, malımız, mülkümüz pek çok, şatoları bitirince malımızı mülkümüzü de bölüşeceğiz." demiş atlılar.

"Peki, sizinle gelirim; ama bana ne vereceksiniz?" diye sormuş Algeri.

"Her ay sana bin lira veririz, işçilerimizin başı olursun, ayrıca arabanla taşıma yapar onunla da para kazanırsın." demiş atlı

kardeşler.

Algeri razı olmuş, karşılıklı el sıkışmışlar. Sonra hep beraber atlı kardeşlerin evine gitmişler.

Algeri çok güzel çalışıyormuş, burada bir buçuk yıl çalışmış, yedi katlı şatoları da yapıp bitirmiş. Kardeşler şatoları bitince büyük bir ziyafet verip şölen yapmışlar. Şatoları bölüşmüşler; ama malları bölüşmeden olduğu gibi bırakmışlar, başına Algeri'yi geçirmişler.

Şölen bittikten sonra Algeri'ye dönüp:

"Biz alış verişe gidiyoruz, evlerimizi ve malımızı sana emanet ediyoruz." demişler.

Bu üç kardeş çok uzak bir diyardan mal alıp gemiye yüklemişler; ama geri dönerken fırtına çıkmış ve gemileri batmış. Kendileri de mallarıyla birlikte denize gömülmüş. Şatolar ve evdeki malların tümü Algeri'ye kalmış. Algeri bunca malı mülkü çevirecek güzel bir kadınla evlenmiş. Büyük bir düğün yapmış.

Küflü bir ekmekten başka hiçbir şeye sahip olmadığı günleri anımsayıp devamlı yoksullara yardım etmiş. Bu yüzden herkes onu benimseyip sevmiş. Yoksulların baş dostu olmuş.

*Ççiye: Miskin demek, akıllı, zeki ama tembel anlamı da taşıyor.

S. M. Gabelya

Üç Erkek Kardeş

İyi bir avcı varmış, bu avcının üç oğlu varmış. Avcı öleceğine yakın oğullarını yanına çağırması.

“Evlatlarım ben ölüyorum. Ama siz her zaman babanız gibi iyi insan olun, insanlara değer verin, birbirinize saygı ve sevgi gösterin. Ava gideceğiniz zaman iki yönlü bir yol ayırımına geleceksiniz, işte o

zaman sağ taraftaki yola asla girmeyin, daima soldan gidin." demiş

Bir gün kardeşlerin büyüğü ve ortancası babalarının sözünü dinlemeyip sağ taraftaki yola sapmışlar, oradan bir ormana dalmışlar ve avlanmak istemişler, dolaşmışlar dolaşmışlar; ama bir tek av bulamamışlar, neredeyse açlıktan öleceklermiş.

İkisi de aç susuz dolaşırken ormanın ortasında güzel bir yerde bir masa görmüşler, masanın üstü çeşit çeşit yemeklerle doluymuş, etrafta da kimsecikler yokmuş.

Bir iki lokma atıştıralım diye masaya doğru yönelmişler.

Tam o sırada bembeyaz sakallı bir ihtiyar belirmiş.

"Hoş geldiniz, gelin bu tarafa bir kahvaltı yaparsınız." diyerek kardeşleri sofraya davet etmiş.

Kardeşler de hayır dememiş, sofraya oturup doyasıya yemişler. Masadan kalkınca, ihtiyar ikisini de bir ağaç filiziyle sıvazlamış, aynı anda ikisi birden birer toğan öküz olmuşlar, bir *rak** uzunluğundaki boynuzlarıyla beyaz beyaz karşısına dikilmişler. İhtiyar ikisini de alıp ahıra koymuş.

Kardeşlerin küçüğü evde oturmuş, ağabeylerini bekliyormuş. Uzun zaman geçmiş ağabeyleri dönmemiş sağa sola sormuş; ama ne duyan ne de gören varmış.

Bir gün ormanın içinden giderken güçlkle fark edilebilen iki tane koşumluk öküz görmüş. Kırmızı kırmızı boynuzlarıyla otluyorlarmış. Onların biraz ilerisinde üzeri yiyeceklerle dolu bir sofraya görmüş, sağa sola bakınmış, etrafta kimse yokmuş, çok şaşırılmış. Oturup beklemiş; ama kimseyi görememiş. Üç gün öyle beklemiş. Açlıktan ölmeye başlamış; ama yine de masaya gitmiyormuş.

Kimseyi göremeyince sofraya doğru ilerlemiş, derken önüne beyaz sakallı bir ihtiyar çıkmış.

"Hoş geldin! Buraya geleli üç gün oldu oturuyorsun, hiçbir şey yemiyorsun, acıkmadın mı? Gel buraya bir kahvaltı yap." diye tutturmuş ihtiyar; ama o çok acıktığı halde dişini sıkıp hiçbir şey yememiş.

"Bir derdin mi var? Buralarda ne arıyorsun?" demiş ihtiyar, çok ısrar edince.

"İki ağabeyim vardı ava gittiler ve bir daha geri dönmediler"

Uzun zamandan beri onları arıyorum; ama bulamadım. Buluncaya kadar da arayacağım." demiş delikanlı.

"Gel bu tarafa, önce biraz yemek ye, sonra ararsın." diye tekrar ısrar etmiş yaşlı adam. Ama delikanlı yine açlıktan ölmeyi göze almış; fakat yemek yememiş.

"İstersen bu öküzleri sana bir yıllığına ödünç verebilirim. Hiç acımadan istediğin kadar çalıştırabilirsin. Yalnız sakın öldürme, onun dışında ne istersen yap, al bunları götür ve artık ağabeylerini aramaktan vazgeç." diyen ihtiyar öküzleri delikanlıya verip evine göndermiş.

Kardeşlerin küçüğü eve gelince, öküzlere hiç acımadan bir yıl boyunca çalıştırmış. Sonunda kardeşlerinin de öldüğünü kabul ederek onların cenaze yemeğini yapmış. Öküzleri de süresi doldu diyerek sahibine getirmiş.

Öküzlerin boynu çalışmaktan nasır tutmuş, onları aldığı yere geri götürmüş, ihtiyar yine ortaya çıkmış, üstü yemeklerle dolu olan sofraya da olduğu gibi duruyormuş.

İhtiyar yine, yemek ye, diye tutturmuş. Ama delikanlı çok aç olduğu halde yemek yemeyi kabul etmemiş.

"Yiğit delikanlı !.." demiş ihtiyar ve elindeki filizi öküzlerin üzerine sürmüş, öküzler anında ağabeylerine dönüşüvermiş.

Delikanlı gördükleri karşısında dona kalmış.

"Dileyin benden ne dilersiniz, hayatta en çok ne istersiniz?" demiş ihtiyar, iki ağabeyin yanına yaklaşmış:

"Hayatta en çok para ve mal isteriz." demiş büyük ve ortanca kardeşler.

Anında önlerine bol miktarda altın ve gümüş yığılmış.

"Sen hayatta en çok ne istersin?" diye küçük kardeşe sormuş ihtiyar.

"Ben bir şey istemiyorum." demiş delikanlı.

"Nasıl bir şey istemezsin? Söyle ne istiyorsun?" diye ısrar etmiş ihtiyar. Ama küçük kardeş yine:

"Hiç bir şey istemiyorum." diye direktmiş.

"Mal istiyorum desene !.. Afi çarpmış adam, mal istenmez mi ?"* diye tutturmuş ağabeyleri.

“Söyle, ne istiyorsan çekinme.” diye ısrar edip duruyormuş ihtiyar.

“Peki, madem o kadar ısrar ediyorsunuz gerçekten ne istediğimi söyleyeyim. Ben, beni insanlara karşı mahcup etmeyen, iyi huylu bir kadınla evlenmek istiyorum.” demiş küçük kardeş.

Bunun üzerine ağabeyleri:

“Şunun istediği şeye bak.” diye kızmışlar, mallarını alıp evli yolunu tutmuşlar.

“Vay canına beni çok zor durumda bıraktın, senin istediğin gibi bir tanecik kız vardı, o da çok zengin biriyle nişanlı oturuyor, bu akşam onunla evlenecek.” demiş ihtiyar. Sonra delikanlıya dönmüş.

“Ama sen yine de bu akşam dosdoğru o düğün olacak eve git, avluya girer girmez, karımı almaya kalkan da kimmiş? diye bağı. Seni biraz hırpalayacaklar; ama sakın vazgeçme, dayak yesen bile bu sözleri haykır.” demiş ihtiyar.

“Nereden karın oluyormuş derlerse, gelin o zaman ben bu ocağa kendi adıma kuru bir elma dalı dikeyim, damadınız olacak adam da yaş bir elma dalı diksin, hangimizin elması önce tutup meyve verir ve meyveler olgunlaşıp kendiliğinden yere dökülürse kızı o alsın.” demiş.

Küçük kardeş kızın evine gitmiş, avluya girer girmez düğün olduğunu anlamış.

“Karımı alan kim? Karımı alan kim?” diye bağırmağa başlamış.

“Hadi oradan sefil adam!” diye gülmeye başlamışlar.

Sonra delikanlı, ihtiyarın tembih ettiği elma dalı dikme işini önermiş, onlar da kabul etmişler. Bunun üzerine damadın adına taze bir elma dalı getirip ocağa dikmişler, delikanlı da kuru bir elma dalı bulup onun yanına dikmiş.

Bakarlarken kuru elma dalının anında yeşerip büyüdüğünü, dallarının elmalarla dolduğunu görmüşler. Elmalar olgunlaşıp patır patır dökülmeye başlamış.

Herkes şaşırmış, kızı delikanlıya verip göndermişler.

Delikanlı gelini alıp eve gelince, düğün yapmak istemiş. Ağabeylerin büyüğüne gidip bir koyun istemiş.

“Vay sefil adam, hani mal istemiyordun, hadi oradan!” diye ikisi birden küçük kardeşlerini kovalamışlar. Delikanlı da bir horoz bulup onu kesmiş, bununla sofraya kurup düğün yapmış. Bir kulübe yapıp karısıyla birlikte orada yaşamaya başlamış. Komşuların birinden ürünün yarısına bir inek almış.

Bir yılın içinde bir çocukları olmuş.

Mşapı* denen kutsal güne bir gün kala küçük kardeş yine ağabeylerinin yanına gitmiş. Kutsal gün adına bir kuzu kesmek istiyorum, ödünç verir misiniz diye yalvarmış. Önce vermek istememişler; ama epey yalvarınca bir kuzu vermişler. O gün çocukları ölmüş, karısı ve kendisi kutsal bayram sonuna kadar bunu kimseye söylememek üzere karar almışlar. Dua eden insanları rahatsız etmek istememişler.

Mşapı günü büyük ağabey bir kurban kesmiş, asıp derisini yüzerken avluya yaşlı bir adam girmiş, bir katıra biniyormuş ve aksakallı bir ihtiyarmış.

Büyük ağabey kurban yüzme işini bırakmadan karısına seslenmiş.

“Misafiri içeri al.” demiş

Kurbanı yüzmüş, parçalara ayırıp eti eve götürmüş, ellerini yıkamış.

“Bunu sen ailen için kurban ettin; ama konuğun için bir şey kesmeyecek misin?” demiş, konuk gülümseyerek:

“Hayır kesmeyeceğim, bu kestiğim sadece konuğa değil, komşulara ve onların köpeklerine bile yeter.” demiş ev sahibi.

İhtiyar katırına binip küçük kardeşin evine gitmek istemiş.

Küçük de kuzusunu kesmiş, derisini yüzmekle uğraşıyormuş, karısı gelen konuğu görünce.

“Konuk geliyor, kuzuyu bırak, ellerini yıka da konuğu karşıla.” demiş.

Küçük kardeş, hemen işini bırakıp ellerini yıkamış, konuğu karşılamış. “Hoş geldin.” diye elini tutmuş, atından indirip içeri almış.

Ev sahibi kuzusunun derisini yüzdükten sonra koşup büyük ağabeyine gitmiş, bir kuzu daha vermesi için yalvarmış; ama

ağabeyi vermemiş, üstelik de onu kovalamış.

Sonra ortanca ağabeyine gidip yalvarmış, o da vermemiş.

"Bir tanecik ineğim var, onun yarısı benim onu sana veririm, yeter ki bir kuzu ver." demiş küçük kardeş.

"Olur." demiş, ağabeyi, bir kuzu yakalayıp küçük kardeşine vermiş.

Küçük kardeş kuzuyu yatırıp kestiği sırada konuk gelip ev sahibinin başına dikilmiş:

"Senin kuzun kesilmiş olarak asılı duruyor. Bunu neden kesiyorsun?" demiş.

"Hay cuvişt, o bizim içindi, onunla konuk ağırlarsam olur mu?" demiş ev sahibi.

Hepsi yemek yemişler. Konuk beşiğin üstünün örtülü olduğunu görmüş.

"Çocuğu beşikten çıkarsana." diye ısrar etmiş kadına.

Ev sahibi kadın, bebeğin öldüğünü söylememiş, konuğu üzmemek istememiş.

"Kurban olayım çocuğu şimdi yatırdım, onun için uyanmasın." demiş.

"Bebeği beşikten çıkarmazsan ölümü gör, şunu da eline tutuştur." diye cebinden kırmızı bir yumurta çıkarmış ve kadına uzatmış. Kadın istemeyerek de olsa çocuğu beşikten indirip üstündeki örtüyü açmış, açınca ne görsün bebeği canlanmış kıpır kıpır kıpırdıyor, minik ellerini yumurtaya doğru uzatıyormuş.

Karı koca çok sevinmişler; ama ikisi de hala hiç bir şey olmamış gibi oturuyorlarmış.

Bir süre sonra konuk gitmek üzere ayağa kalkmış.

"Çok teşekkür ediyorum bana verdiğiniz değer için. Siz gerçekten insanlık sahibi kişiler imişsiniz. Ağabeylerinde insanlık diye hiçbir şey yok. Sahip oldukları malın hiçbir değeri yok. Bundan böyle sizin evinde bereket eksik olmasın, ağabeylerin de bundan başka bir şey sahip olmasınlar." diye atına binip gitmiş.

Ondan sonra küçük kardeşin malı her gün biraz daha artmış, ağabeyleri ise gittikçe fakirleşmiş.

Sonunda ağabeyleri eski hallerinden bile beter olmuşlar. İyi niyetli ve iyi huylu küçük kardeş mal mülk sahibi olmuş, diğerleri böyle fakirleşmiş ki sonunda küçük kardeşlerin döktüğü peynir suyuna muhtaç olmuşlar.

*Afi : Şimşek

*Mşapı : Yılbaşı (İsa Peygamberin doğum günü)

Hay Cuvışt : "Canım sende," anlamında bir deyim.

Wixatski sıtseyt: "Senin yerine ben öleyim, sana kurban olayım," anlamında bir deyim.

S. M. Gabelya

Kul Ahmat'ın Karısını Nasıl Kaçırdılar

Kul Ahmat çiftçiymiş. Çok tarlası olan bir adammış. Deniz kıyısında yaşıyormuş. Bütün işi baskın ve soygun yapmaktı. Evde pek kalmıyormuş.

Çok iyi bir kadınla evlenmiş, kadın evde kalıyormuş. Ama kocası her zaman evde olmadığı için ona çok kırgınmış.

Bir gün Ahmat baskına gitmiş, yanına birçok arkadaş almış, kendisi de önlerine geçmiş. Ahmat baskına gidince uzun süre dönememiş.

Bir gün kocası baskında iken kadın deniz kıyısında biraz hava almak üzere yürüyüşe çıkmış. Deniz kıyısında yürürken denizden gemiyle gelen bir Türk paşası da karaya çıkmış, kıyıda biraz gezinmek istemiş. Paşa kıyıda bir aşağı bir yukarı gezinirken eşsiz güzellikte bir kadına rastlamış. Kadına bayılmış, kadını çok ama çok beğenmiş. Onu alıp götürmeye karar vermiş.

"Sana bir buçuk put ağırlığında altın vereceğim, benimle gel misin?" deyince kadın kabul etmiş ve gitmiş. Türk paşası Ahmat'ın karısını alıp İstanbul'a götürmüştü. Bu paşanın İstanbul'da çok güzel bir evi varmış, kadını bu eve yerleştirmiş, kendisi de orada yaşıyormuş.

Kadının başına iki tane de bekçi dikmiş, güvenliğini onlara bırakmış. Ahmat'ın karısının bir Türk paşası tarafından kaçırıldığı herkes tarafından duyulmuş.

Çok geçmeden Ahmat dönmüş. Baskın yaptığı yerlerden yedi köyü doyuracak miktarda mal ve ganimet getirmiş. Gittiği yerde tam sekiz köyü tamamen kaldırmış, üç köyü bırakmış.

Evine gelinceye kadar olanları duymuş. İnsanlar:

"Geçmiş olsun, başına gelenlere çok üzüldük." diyorlarmış.

Eve giden Ahmat üstünü başını değiştirmiş, olanları iyice araştırmış. Karısının izini takip ederek Türkiye'ye gitmiş.

Oraya gidince karısının nerede olduğunu hemen öğrenememiş. Gidip bir konuk evine yerleşmiş.

Uzun zaman geçmiş, kaldığı konuk evine yakın bir yerde bir paşanın oturduğunu öğrenmiş, Ahmat'ın karısını kaçıran paşanın bu adam olduğunu anlamış.

Bir gün Ahmat yakışıklı bir delikanlı ile karşılaşmış. Onun da kendisine benzer özellikleri olduğunu anlamış, bu delikanlıyı kendisine kardeş yapmış, çok iyi anlaşıyorlarmış, aralarında en ufak bir sorun çıkmıyormuş.

Bir akşam Ahmat'ın kaldığı otele kardeşliği ile birlikte gitmiş, oturup konuşurlarken Ahmat'ın uykusu gelmiş ve yatmış.

Kardeş yaptığı genç soyunup yatmak üzereyken, Ahmat

yattığı yerde derin bir nefes almış. Soyunmakta olan genç hemen giyinmeye başlamış.

"Vay seni gidi Ahmat, benimle kardeş olmak istediğinde gerçekten öyle olduğunu sanmıştım, tam yatmak üzereydim; ama senin bana söylemediğin başka türlü amaçların varmış anlaşılın." diye darılmış delikanlı Ahmat'a.

"Önce dur, soyun ve gelip buraya yat, sonra ben amaçlarımı sana söylerim." demiş Ahmat.

Delikanlı yeniden soyunmuş, Ahmat'ın ayakucuna yatak yapıp yatmış.

Ahmat, karısını kaçırdıklarını, buraya onu aramak için geldiğini, kardeş yaptığı delikanlıya anlatmış.

"Sorun buysa iş kolay, karını nasıl getirdiklerini ve nerede kaldığını ben biliyorum, kocasıyla beraber şurada yaşıyorlar, gidip alırsınız." demiş.

Ahmat da çok sevinmiş. Karısını bulmuş kadar olmuş. Bir taraftan da meydan okumaya başlamış.

"Ben o adama gösteririm." demiş. Sabah kalkınca geri dönmek için gemi kiralamışlar.

Ahmat'ın karısının kaldığı eve gidip nöbetçileri ve paşayı öldürmüşler, kadını alıp gemiye bindirmişler ve geri dönmüşler.

Batum'a gelince Ahmat'ın kardeş yaptığı delikanlı:

"Bu kadını ikimiz birlikte kurtardık, o yüzden ortak ganimetimiz sayılır, ben artık geri döneceğim, yarısını bana ver." demiş.

Ahmat kılıcını çekip karısını ortadan ikiye bölmüş. Sonra tekrar birleştirip bir tabuta koymuş eve götürüp gömmüş.

Kardeş yaptığı delikanlı ayrılırken:

"Sana layık olan kadının nerede olduğunu ben biliyorum, Kuzey Kafkasya'da yaşıyor. Şu zamanda şuraya git, ben de sana yetişip yardım edeceğim, hatta seni ben nişanlayacağım." demiş.

Ahmat bazı işlerin peşinde koşarken zaman akıp geçmiş, bu anlaşmayı unutmuş.

Epey zaman geçtikten sonra, kardeş yaptığı gencin "Seni nişanlayacağım." dediği yere gitmiş. Ama orada kimse yokmuş, arkadaşı da gelmemiş.

Sonunda Ahmat bu işten bir şey çıkmayacağını anlayınca geri dönmüş, giderken bir evin yanına varmış, evin önü halıyla kaplıymış, merdivenler gümüşmüş, merdivene kadar altın bir faytona binip gidiliyormuş.

Ahmat dış kapıda atından inip atını bir yere bağlamış, sonra altın faytona binip gümüş merdivene gelmiş, sofaya çıkmış.

“İyi günler.” demiş; ama tek bir canlı yokmuş.

Uzun bir süre Ahmat öylece sofada oturmuş. Sonra biri gelmiş.

“Hoş geldin!” Kul Ahmat demiş.

“Hoş bulduk, iyi akşamlar!” demiş Ahmat da.

Gelen geri gitmiş; ama Kul Ahmat o sofada yedi gün boyunca oturmuş.

Her gün Kul Ahmat'ın yanına, iyi günler, diye biri gelip sonra gidiyormuş.

Yedi gün sonra gelen kişiyle konuşmaya başlamışlar. Meğer o kişi yedi erkek kardeşin biricik kız kardeşi imiş, Kul Ahmat'ı hemen tanımış. Onu alıp yatağına götürmüş. Ahmat'a dönüp:

“Ben seni koca olarak alacağım; ama erkek olup olmadığını sonra anlayacağım.” demiş ve götürüp yatağına yatırmış.

O gece Ahmat artık uyuduysa uyumuştur dediği bir zamanda, kız ailesinin avlusundan çıkıp gitmiş. Yüz kişilik askerın önüne geçip savaşmaya başlamış.

Ahmat da kalkmış. Atını ve eyerini hazırlamış, hemen kızın ardına düşüp birlikte savaşmaya başlamış.

O akşam Ahmat kızdan önce eve dönmüş ve gidip hemen yatağına yatmış. Onu böyle görünce bu “bir” demiş.

Ertesi akşam yine böyle olmuş. Üçüncü akşam baskına gittikleri yerde kızın arkadaşları yenilmiş. Ahmat kızın oldukça yakınında bir yerde dövüşüyormuş; ama onu tanımıyormuş. Eline bir kurşun değmiş. Kız cebinden bir mendil çıkarıp elini bağlamış.

Kim olduğunu anlamak istemiş; ama anlayamamış. Dönüp eve gelince Ahmat'ın hala yatakta olduğunu görmüş; ama kan revan içindeymiş.

Ne oldu demeden elinin kendi mendiliyle bağlı olduğunu görmüş, yanı başında dövüşenin Ahmat olduğunu hemen anlamış.

Sonra ağabeylerine haber göndermiş, onlara layık bir damatla karşılaştığını bildirmiş. Ağabeyleri büyük düğün yapmış, çok da değerli armağanlar vermiş. Ahmat da karısını alıp evine gitmiş.

Ahmat'ın İstanbul'da kendisine kardeş yaptığı delikanlı vardı ya, daha sonra karısının yarısını istemişti, o delikanlının Ahmat için seçtiği kız, işte böyle bir kızmış meğer.

Papa Esif'in Pek Manidar Halleri

Bir papaz varmış, iyi de bir kızı varmış.

Papa Esif, soylu sınıftan bir genci yanına çağırılmış.

"*Evlad seni beğendim, kızımı sana veriyorum.*" diye kızını beye verip düğün dernek yapmış.

Epey bir zaman geçince, bir akşam Esif'in karısı yatmış, yatınca, kocasının kalkıp bir aynaya baktığını sonra da çıkıp gittiğini görmüş. Bu durum Esif'in karısının çok tuhafına gitmiş. Ertesi akşam kocasını gözetlemiş, üçüncü gece de gözetlemiş, her gece gözetlemiş.

Bu bir kez değil iki kez değilmiş, artık neredeyse bir ay olmak üzereymiş, Esif her gece aynı şeyi yapıyor, gece yarısı çekilip gidiyormuş.

Yine bir akşam Esif daha önce yaptığı gibi aynasına bakmış ve yola çıkmış. O gece gittikten sonra sabah gün ağarmak üzereyken çamur içinde eve gelmiş. Sabaha doğru gelince Esif'in karısı onu yakalamış.

"*Her akşam bir aynaya bakıp nereye gidiyorsun?*" demiş.

Esif karısının kendisini gözetlediğini anlamış.

"*Sakin o aynaya bakma! Bakarsan ölürsün!*" diye korkutmuş. "*Biri ölünce beni çağırıyorlar gidiyorum. Allah rızası için ölüleri öbür dünyaya hazırlıyorum, tabi ki sevap kazanmak için yapıyorum bunu.*" demiş.

"*Bu güne kadar kazandığın sevap sana yeter de artar bile.*" demiş kadın; ama papaz yine de her akşam gitmeye devam etmiş.

"*Bu adam her akşam kaçıp nereye gidiyor acaba, mutlaka öğrenmeliyim.*" diyen kadın bir akşam hasta numarası yapmış. Ölüyormuş gibi yaparsam belki gelir diye düşünmüş. Ama adam yine evde durmamış, gideceği yere gitmiş.

Kadın da kalkıp, "*Ölürsem öleyim.*" diyerek aynaya bakmış. Bakınca bir ölüyü tabuta koyup götürürlerken görmüş. Papa Esif önde, cübbesini giymiş gidiyormuş. Kadın aynaya bakmaya devam etmiş. Bakmış, Papa Esif'in ölüyü gömdükten sonra, kalabalık dağılınca geri mezara döndüğünü ve ölüünün üstünde ne kadar değerli eşya varsa alıp getirdiğini görmüş. Papazın karısı bunların hepsini aynadan izliyormuş. Kadın odadan çıkıp başka bir odaya girmiş. O odaya girince Yesif'in ölüleri üzerinden alıp getirdiği eşyaları odaya dizdiğini görmüş. Her akşam ölüleri soyuyor, eşyalarını getirip odaya dolduruyormuş.

Hem sevap olsun diye ölüleri gömdüğünü söyleyip hem de bu ölüleri nasıl soyabilir, diye düşünüyormuş kadın.

Tekrar hastalanıp ölüm döşegine düşmüş gibi yapmış.

Papa Esif, her zaman olduğu gibi sabaha karşı geri eve dönmüş. Karısının oldukça hasta olduğunu görünce soylu damadına haber göndermiş, onlar da koşup gelmişler.

Gelince annelerine ne olduğunu sormuşlar.

"*Ne oldu ?*" demişler.

"*Kocam her akşam ölüleri öbür dünyaya hazırlayacağım diye gidiyor, ölüyü gömdükten sonra ölüleri üstünde ne kadar değerli eşya varsa alıp geliyor.*" demiş kadın.

Onlar da duyduklarından hiç memnun olmamışlar; ama bir şey demeden dönüp evlerine gitmişler.

Esif'in ölüleri öbür dünyaya hazırlıyorum diyerek eşyalarını çaldığını anlamışlar.

Her zaman olduğu gibi Esif yine bir akşam cenazeye gitmiş. O akşam da ölüyü öbür dünyaya hazırlayacağım diye cübbesini giyip kalabalığın önüne geçmiş.

Ölüyü gömmüşler. Ölüyü gömdükten sonra Esif'in sahtekârlığını duyan birisi, mezarlığa yakın bir ormana gizlenmiş.

Tam Esif mezarı kazarken ormandaki fırlayıp sopasını kaptığı gibi Esif'ı mezarın içine yatırmış.

Esif gece yarısına kadar orada yatmış. Kendine gelince kan revan içinde evine dönmüş.

"Vay seni hain kadın, sensin beni ihbar eden," diye kadına girişmiş; ama onca sopa yiyip kafası kırıldığı için kadına bir şey yapacak hali kalmamış. Karısı da kaçıp ailesine gitmiş.

Kadın eve gidince her şeyi babasına ve kardeşlerine anlatmış.

"Vay it oğlu it, sefil papaz demek kız kardeşimizi öldürecekti ha, onu öldürmezsek olmaz!" diye erkek kardeşleri ayaklanmışlar.

Esif'in yanına gitmişler. Ağzını açtırmadan bir güzel pataklamışlar. Papaz'ın mallarını alıp gitmişler. Böylece papazın pek manidar halleri de oracıkta son bulmuş.

Akıl ve Şans Arasındaki Yarış

Akıl ve şans, çobanın birinin dağda bir yerde kaldığını biliyorlarmış. Onu hangimiz daha iyi adam edeceğiz diye yarışa girmişler.

"Önce ben onu adam edeceğim, bak gör neler becereceğim." demiş şans.

"Görelim bakalım." demiş akıl.

Şans çobanın bulunduğu yerde üç put ağırlığında bir elmas bulmasını sağlamış. Bu elmas dağı aydınlatıyormuş. Çoban bunu görünce etrafı aydınlatır diye yüklenip dağdaki yerine götürmüştü. Elmas konduğu yerin etrafını ıslıl ıslıl aydınlatıyormuş. Gece bile gündüze dönüyormuş.

Çoban bunu evirmiş çevirmiş, ama ne olduğunu bir türlü anlayamamış. Anlayamayınca bütün davalarını kapattığı karanlık bir ahır varmış, elması alıp ahıra koymuş. Gece ahır aydınlandığı için hayvanların gübresini dışarı çıkarabiliyormuş.

Sonra şans büyük bir kralın yanına gitmiş, kralın himayesinde çalışan yiğit bir adamın başına bir kötülük gelmesini sağlamış.

Kral bu adamı gözden çıkarıp abrek olarak göndermiş. Ama arkasından da onu yakalamaları için adam göndermiş.

Adam yakalanınca yargılanıp 15 yıl pranga cezasına mahkûm edilmiş. Ama tam prangaya vurulacağı zaman ellerinden kaçmış.

Gide gide, o elmas sahibi çobanın yanına gitmiş. Çobanla karşılaşan abrek yardımı ihtiyacı olduğunu belirterek çobanın kendisini saklamasını istemiş.

“Olur evlat, benim de canım sıkılıyordu, beraber davar güderim, seni kimse görmez, korkma.” demiş.

İki üç gün sonra abrek ahıra girince elması görmüş.

“Bu nedir?” diye sormuş.

“Bir taş bulup getirdim, ahırını aydınlattığı için onunla gübreyi boşaltıyorum.” demiş çoban.

Abrek eğitilmiş biri olduğu için taşı tanımış.

“Bu taş senin hayatını kurtarır, ben sana yardımcı olacağım. Gel benimle, seni bir yere götüreceğim.” demiş abrek. Fakat çoban uzun süre bunu kabul etmemiş. Şu kötü taş mı beni zengin edecek diyormuş; ama sonunda razı olmuş.

Çoban razı olunca abrek kendi memleketine gitmiş. Oraya gidince yakalanmış, kralın yanına götürmüşler.

Kral sormuş.

“Neredeydin, neden geldin, kime güvendin?” demiş

“Şuna güvendim, hazinende olmayan çok kocaman bir mücevher buldum, onu krala haber verdim, bana da yardımcı olur diye geldim, bu mücevher büyük bir elmas.” demiş abrek.

“Peki, kaç gram?” demiş kral elmasının adını duyunca.

“Ne gramı, beş put ağırlığında.” demiş Abrek.

Kral çok şaşırılmış:

“Peki nasıl elde edebilirim?” demiş kral.

“Benim işimi halledersen nasıl elde edeceğini söylerim.” demiş abrek.

“Halledeceğim.” demiş kral ve halletmiş.

“Peki, buna sahip olan adamdan nasıl alacağız?” demiş kral.

“Çaresi şu o bunu parayla satmıyor, dostlukla veriyor.” demiş.

Kralın güzel bir kızı varmış, sarayda oturuyormuş.

“Kızımı versem, alır mı?” demiş kral.

“Ben uğraşırsam, alır.” demiş abrek.

Böylece anlaşmışlar. Elması alıp getirirlerse kızı alıp gidebileceklermiş. Hatta kral onu iç güveysi olarak oturtacakmış.

“Orada kendilerine özgü giysiler giyiyorlar. Onu üzerindeki

giysilerle getirirsem, kızın onu beğenmeyebilir. Onun için burada giyilen üniformalardan bir tane ver, giydirip getireyim.” demiş abrek.

Kral istediği giysiyi vermiş, abrek de alıp gitmiş.

Gittiği yerde çobanın eski giysilerini çıkartıp yenileri giydirmiş. Elması da yanlarına alıp çobanı kralın yanına götürmüş.

Elması alıp avluya girince avlu ıslık ıslık aydınlanmış. Kral halkını toplamış, düğün yapıp kızını çobana vermiş.

Çoban ne de olsa dağ adamıymış, bir şey bildiği yokmuş. Kralın kızının yanına gidince ne yapması gerektiğini abrek önceden çobana anlatmış. O gece kralın kızı ve kocası birlikte yatmışlar. Gece yarısına doğru çoban elini kolunu savurmaya başlamış.

“Ne oldu sana, ne diye elini kolunu savurup duruyorsun?” demiş kralın kızı.

“Dağda çobanken, kebemi yayıp serin serin dışarıda yatıyordum, burada sıcağa dayanamadım, yerime alışkınım da burayı yadırgadım.” demiş çoban.

“Vay canına babam beni hem büyüttü hem de öldürdü.” diye zil çalıp görevlileri yanına çağırılmış. Görevliler koşup hemen kızın yanına gelmiş.

“Yakalayın şunu, sarayın tepesine çıkarıp pencereden aşağı atın.” demiş.

Çobanı alıp yaka paça sarayın tepesine çıkarmak üzereyken akıl yetişmiş.

“Şimdi nasıl kurtaracaksın, bir çaren var mı?” diye sormuş akıl şansa.

“Hiç bir çarem yok, ben öldüm.” demiş şans.

“Sen artık bir işe yaramıyorsan adamı bana bırak.” demiş akıl.

“Al, bir işe yarayacaksan senin olsun, ben nasıl olsa öldüm.” demiş şans.

Akıl iş başına geçmiş. Çobanın aklına bir şey gelmiş ve hemen:

“Karıma üç söz söylemek istiyorum, rica ederim izin verin, ona da haber gönderin.” demiş çoban kendisini yakalayan adamlara.

Kadına haber göndermişler, "Kocan böyle böyle söylüyor" demişler.

"Getirin." demiş kadın.

Çobanı alıp kadının yanına götürünce "Hah hah ha" diye gülmüş.

"Niye güldün?" demiş kadın.

"Şu an, sen de iyisin ben de iyiyim; ama bu ileride de böyle olacağız anlamına gelmez. Gittikçe görünüşümüz değişecek. Belki ben önce hasta olurum, belki insanın hoşuna gitmeyecek bir hale gelirim. O zaman bana içtenlikle bakmayacağını anladım." demiş kocası.

"Nereden anladın?" demiş kadın.

"Babam hayatında çobanlık mı yaptı ki, ben de çobanlık yapayım; ama ben kendime yetemez hale gelince bana sahip olamayacağım anlaşıldı. Onun için bu gece seninle böyle konuştum. Sen benim karım olabilecek biri değilsin; ama iyi bir kralın kızıdır. Babanın hatırı için seni bırakmayacağım." demiş kocası.

"Beni dinleyenler, acele ettim. Kadının eteği uzun akli kışa dedikleri gibiyiz biz kadınlar. Kusura bakma budalalık ettim." demiş kadın ve çağırdığı uşakları geri göndermiş. Ondan sonra iyi anlaşmışlar.

Akıl ve Şans

Hacıbey adında zengin bir adam varmış. Üç yüz kişi onun katipliğini yapıyormuş.

Bir gün akıl ve şans:

"Hangimiz daha iyi, daha güçlüyüz?" diye yarışa girmişler.

"En iyi ve güçlü benim!" demiş akıl.

"Hayır, ben daha güçlüyüm!" demiş şans.

"Peki, o zaman Hacıbey'in üstünde deneme yapalım, hangimizin daha güçlü olduğunu anlarız." demişler.

Daha o anda Hacıbey'in akli başından uçmuş, geriye sadece şans kalmış. Hacıbey'in kâtipleri de birer birer dağılmış.

"Hey Hacıbey!" deseler, sadece "ha!" diyor başka bir şey demiyormuş.

Bir gün Hacıbey perişan bir halde giderken yorulmuş, bir kızılağaç gölgesine yatıp uyumuş. Gecenin zifiri karanlığında karşıdan da bir tüccar geliyormuş, tüccar ortalığın birden bire gündüz gibi aydınlandığını görmüş.

"Hava yeni kararmıştı, ne çabuk aydınlandı." diye düşünmüş tüccar.

Sonunda Hacıbey'in uyuduğu yere gelmiş. Bir de bakmış Hacıbey'in sağ elinde el değirmeni büyüklüğünde kocaman bir pırlanta yüzük ile uyuyor, yüzükten saçılan parıltılar çok uzak yerlere kadar etrafı aydınlatıyor, geceyi tam anlamıyla gündüze

çeviriyormuş. Meğer bu pırlantayı Hacıbey'in eline takan akıl yenmek isteyen şans imiş. Tüccar bunu görünce atından hemen atlamış.

"Hacıbey! Hacıbey!" diye seslenmiş.

"Hı!.." demiş Hacıbey, "hı!" dan başka da bir şey söylememiş.

"Elindeki ne öyle? Elindekini al gel, seni kralın güzel kızıyla nişanlamaya götüreyim." demiş atlı. Hacıbey de kalkmış. Tüccar Hacıbey'i alıp krala götürmüştü. Kralın avlusuna girince etraf birdenbire göz kamaştırıcı bir aydınlığa bürünmüştü.

Kral şaşırılmış, adamlarını gönderip bu ışığın nereden geldiğini anlamalarını istemiş. Kralın adamları ışığa doru yaklaşınca kapıda iki adam görmüşler, bu adamları alıp kralın huzuruna çıkarmışlar.

"Hacıbey adındaki bu delikanlı kızınla nişanlanmak istiyorum, onun için de sana bir el değirmeni büyüklüğünde bir pırlanta armağan edecek, delikanlı damadın olmak istiyorum." demiş tüccar.

"Böyle bir hazine getiren delikanlıya hayır diyemeyeceğim. Ben kızımı veriyorum. Gidin delikanlıyı kızımınla tanıştırsın, onunla evlenmesini istediğimi söyleyin." demiş kral.

Kız sarayın tepesinde oturuyormuş, Hacıbey'i alıp kızın yanına götürmüşler. Tanıştırmak istediğini belirtmişler.

Hacıbey uzun süre kızın karşısında direk gibi dikilip kalmış.

Kız:

"Buyur, otur!" demiş; ama delikanlının tavırlarını beğenmemiş, yanında açık duran bir pencere varmış, delikanlı tehlikeli bir biçimde pencereye yönelmiş. Şans onu nasıl durduracağını bilemiyormuş.

"Hey akıl, akıl neredesin? Adamın akli da bedeni de iyice yok olup gidecek." diye bağırmış şans.

Akıl zaten oracıkta duruyormuş, Hacıbey'in kafasına girip yeniden oturmuş. Hacıbey kendine gelmiş, aklını başına toplayıp yarısı pencereden aşağı sarkan vücudunu da toplayıp geri kıza dönmüş, kıza gülümseyerek:

"Sana bir güvercin yakalamak istemiştin." demiş kıza, akıl başına gelir gelmez.

Kız da inanmış, Hacıbey kralın kızını almış. Böylece akıl şansı daha üstün gelmiş.

"Şansın gözü kör aklın gözü ise açılmış." derler.

"Şansın gözü akıldır." demelerinin nedeni de budur.

Kralın Öykü Dinlemesi

Eskiden bir kral varmış, ülkesinin tek kralı oymuş.

Bir gün bu kral, can sıkıntısını gidermek için eski güzel öyküleri dinlemek istediğini belirtmiş. O bir şey isterse mutlaka yerine getirilirmiş.

Bu kral ülkesinde yaşayan büyük, küçük kendisine bağlı ne kadar insan varsa hepsini toplamış.

“Söyle, içinde kahramanlık olan, dağa gidilen, ava çıkılan konuları içeren güzel bir öykü anlatana, güzel bir armağan vereceğim.” demiş.

Bunun üzerine halk birbirine bakmaya, birbirini dinlemeye başlamış, böyle bir süre geçtikten sonra içlerinden bir ihtiyar çıkıp:

“Ah wıhatskı sıtseyt yani Kralım, yerine ben öleyim. İzin verirken dağa çıkma ile ilgili başımdan geçen bir öyküyü anlatmak istiyorum.” demiş.

“Peki, anlat bakalım!” demiş kral.

“Ben çobandım, sürülerin peşindeydim, bir bahar mevsimi sürülerimi alıp dağa çıktım; ama ben rahat bir çobanlık geçirdiğim için vaktimi çoğunlukla avlanarak geçiriyordum. Bir gün seher vakti uyandım, yalan söylemeyen Abhaz tüfeğimi alıp torbama ağzına kadar barut ve saçma ile doldurdum, alabaşa denen asamı da alıp saplaya saplaya, avlanmak için dağlara tırmandım, epey yürüdükten sonra, güneş de battı.

Yorulunca yamçımı sırtıma alıp yamaçtaki bir taşa uzandım. Tüfeğimi dizlerimin arasına sıkıştırıp uykuya daldım. Ama hemen uyandım, etrafıma bakındım. Gökyüzüne bakarken acayip bir şeyin uçarak geldiğini gördüm. Bu nedir diye bakarken o uçan şeyin pat pat diye kanatlarını çırparak bana doğru geldiğini gördüm, gelirken pat diye üstüme atıldı, daha ben kıpırdamaya fırsat bulamadan tüfeğimi yamçımı ve beni kaptığı gibi gökyüzüne uçtu.

Durmadan gidiyordu, dağları birer birer aşıyordu, böylece yedi dağı aştı, beni kocaman bir yamaca götürüp oturttu.

Burada sadece bir adamın geçebileceği daracık, patika bir yol vardı. Beni oraya oturttu, kendisi de karşıdaki yamaca kocaman bir taşın üzerine oturdu, gözlerini bana dikmiş hiç ayırmıyordu. Ben de hem yorulmuş hem de çok korkmuştum, o yüzden sessizce oturuyordum.

Yavaşça arkama dönüp baktım, bakınca bir sürü insan kemikleri gördüm, parça parça atılmış duruyordu. Benim kemiklerimi de bunların arasına atacak anlaşılın, diye geçirdim içimden. Ama hızla fikir değiştirip ona doğru bakmaya başladım. Birazcık yan dönse tüfeğimi çekip vuracaktım, öyle ya da böyle öleceğime ve kemiklerimin şu kemiklerin arasına atılacağına göre şansımı denemekte yarar vardı. Oturduğum yerde bunları düşünüyordum.

Derken o ayağa kalktı biraz silkinip arkasına doğru baktı. Tam o anda Abhaz tüfeğimi yöneltip göğsüne ateş ettim. Yalan söylemeyen küçük tüfeğim dosdoğru nişan aldığım yere ulaştı. Geberesicenin tam da can alıcı noktasına denk geldi ve oracıkta öldü. Ben de oh guşa!.. dedim. Biraz dinlendim, sonra eve dönmek için yola çıkmak istedim; ama nereye gidecektim. Tam anlamıyla insan ayağı değmemiş bir yamacın tepesindeydim. Her taraf taş yığınıydı, aralardan şakır şakır su akıyordu, baktığım yerden pırlıl pırlıl süzöldüklerini görüyordum. Gözlerim kamaşıyordu. Suların akışını seyretmeye doyum olmuyordu.

Sonra şöyle düşündüm. Şu öldürdüğüm kuşun derisini yüzeyim, kendi üstüme geçireyim onunla uçup gideyim, dedim. Tüfeğimi alıp yavaşça kuşun başına geldim, bu kuş insan yiyen cinstendi, tüfeğimin burnunu dayayıp biraz dürtükledim. Biraz canı kaldıysa, tekrar dirilip beni yiyebilir diye korktum; ama tamamen ölmüştü.

Hemen bıçağımı çıkarıp, iki taşın arasında kuşun derisini

yüzdüm, güneşe serip kuruttum, üstüme geçirip zıpladım, zıpladım ama uçamadım. Sonra tekrar kuşun kanatlarını takip daha yükseklerden atlamaya başladım, biraz alıştırmaya yaptım daha da yükseklerden atlayınca uçar gibi oldum.

Beş gün beş gece sonra uçmayı iyice öğrendim, bir sabah erkenden uyanıp ne olursa olsun deyip kuşun derisini üstüme geçirdim, kanatlarını da alabildiğine açtım. Yamaçların sivri tepelerinden atlayarak uçmaya başladım. Canım gelip boğazıma takıldı; ama kanatlarımı çırtıkça biraz nefes aldım ve kendimi havaya bıraktım, iki gün iki gece uçtum.

Sonunda bir köye indim. Uzun bir süre ayağa kalkamadım, biraz dinlenince, başıma hiçbir kaza gelmeksizin ayağa kalktım. Üstümdeki kanatları da çıkarıp evimin yolunu tuttum. Ertesi günün sabahı eve geldim. Beni evde bulamayınca ailem, öldü galiba diyerek ağlayıp sızlamışlar, ağıdımı yakıp beni unutmuşlar. Derken beni sağ salım karşılarında görünce sevinçten ziyafet çekip şölen yapmışlar. Ölümümü haber verdikleri kimselere de yeniden haber verip ziyafete çağırmışlar. Ne kadar eşimiz dostumuz varsa uzak yakın hepsi toplanmış. Çok sevinmişler, başıma gelenleri duyunca da çok şaşırılmışlar, ben de işte şimdi gördüğün gibiyim.” demiş zor günler geçiren ihtiyar adam.

O bitirince başka biri kalkmış.

“Ah wıhatskı, söz hakkım varsa, ben de size denizde başıma gelen bir olayı anlatmak istiyorum, bu da benim başımdan geçen gerçek bir olay.” demiş.

Herkes onu dinliyormuş, ne söyleyecek acaba, diye kulak kesilmişler. O da derin bir nefes alıp söze başlamış.

“Biz üç akrana arkadaşlık. Birbirini çok seven, birbirine güvenen, tehlikeden de hiç korkmayan kimselerdik.

Bir gün deniz yoluyla gidebildiğimiz yere kadar gitmeye karar verdik. Çok geçmeden, aynen tasarladığımız gibi yola çıktık. Yanımıza bolca yiyecek aldık, hep birlikte bir filikaya bindik, gide gide epey zaman gittik, böyle bir iki ay denizin üzerinde kalmıştık ki sonunda bilmediğimiz bir yerde karaya çıktık. Orası çok güzel bir ülkeydi, her yer bambu ağaçlarıyla kaplıydı. Ayağımızın altında uzanan yemyeşil otlar diz boyu yükseliyordu. Bütün bambuların içi balla doluydu. Bu bambular sanki uzun birer bal kadehi gibiydiler ve bu topraklardan hiçbir yol geçmiyordu. Boydan boya mis gibi kokan bereketli ürünlerle

kaplıydı ve hiçbir yerde hiçbir ayak izi de yoktu.

Bambuların içinin bol miktarda balla dolu olduğunu görünce, balları boşaltmaya başladık. Elimizde ne varsa hepsinin içine bal doldurduk, bir yandan da doyuncaya kadar bal yedik, yüklerimizi alıp filikaya götürdük. Biz beş kişiydik, iki kişi filikada kalmış, üç kişi karaya çıkmıştık, karada ne var ne yok iyice araştırdık.

Gözümüzün alabildiği her yere dikkatle baktık, ne görürsek bakıp araştırıyorduk. Ama hiçbir yola ve ize rastlamıyorduk. Derken çok büyük bir orman gördük, o ormana girmek istedik. Bu ormana girerken çok büyük ayak izleri olduğunu gördük.

Bu ayak izlerini takip edip giderken bir hayvan sürüsünün bulunduğu ağıla giden bir patika yol gördük; ama ağılın içinde hiç hayvan görmedik, etrafta insan izi de görmedik.

Oradan çıkıp hayvan izlerini takip ederek giderken sürünün içine daldık. Sürü bizi görünce hop diye ürküüp kaçtı.

‘Ne oluyor orada?’ diye çoban uyandı. Bir de baktık ki çoban bir dev, bizi görünce tutup sürülerin arasına kattı. Zaten ondan kaçabilecek durumda değildik. Hemen oracıkta canımıza okuyacağını bildiğimiz için hiç sesimizi çıkarmadık.

Derken dev bir ateş yaktı. Uzun bir demir çubuğu nereden çıkardığını anlayamadan uzatıp ateşe soktu. Sonra kendisi ateşin karşısına oturup dinlendi, ateşe verdiği demir çubuk kıpkırmızı oldu, insanın gözünü alıyordu, bakılacak gibi değildi. O sırada dev ayağa kalkıp bu kızgın demir çubuğu ateşin içinden çekti, ucunu arkadaşlarımdan birine çevirip batırdı, arkadaşım bağırırken ateşin üstüne atıverdi ve iyice kızartıp yedi.

Onu bitirince, demir çubuğu tekrar ateşe soktu ve bu kez beni yemek üzere ocağın başına oturttu. Bu arada uykusu geldi, derin bir uykuya dalıp gitti.

Ben de nasıl olsa sıra bana geldi, beni öyle ya da böyle kızartıp yiyecek diye düşünüp kızgın demiri kaptığım gibi devin gözüne soktum. Gücüm yettiğince çubuğu derinlere ittim.

Sonunda dev hiçbir şey göremez oldu. Ama ben nereye gidecektim, dış kapı kilitliydi.

Gözlerini kör ettim; fakat gücü kuvveti olduğu gibi yerinde duruyordu, beni eline geçirse un ufak edecek durumdaydı. Sonra hemen

ayağa fırladı, gidip sürünün arasına girdi. Hayvanlar ürküüp kıyameti kopardı; ama hiçbir yere gidemiyorlardı. Beni de ele geçirir diye korkuyordum. Hayvanların arasına iyice gizlenip biraz uzaklaştım, sonra kalkıp bıçağımı çektim ve hemen bir koyun kestim, derisini yüzüp içine girdim. Dev koyunları teker teker eliyle yoklayarak dışarı salmaya başladı, beni de koyunların arasında yokladı, koyun sanıp kırk diye sayıp dışarı saldı. Koyunların arasından kaçıp kurtulmak istiyordum.

Canımı kurtarınca, üstümdeki koyun postunu atıp arkadaşlarımın yanına gittim. Arkadaşlarımın yanına gidince başımıza gelenleri anlattım, arkadaşlarımın nasıl öldüğünü benim nasıl kurtulduğumu anlattım.

Hemen filikaya binip denize açıldık, epey ilerlemiştik ki gözünü çıkardığım dev ve arkadaşları kıyıya inmiş bize bakıyorlardı, fakat suya giremiyorlardı. Arkamızdan arka arkaya ateş ettiler, hiçbir yara bere almadan kurtulduk. Hayatta kalanlar canımızı alıp geldik,

İşte biz de böyle bir deniz macerası yaşadık, arkadaşlarım öldü ben kurtuldum.” demiş bu adam da.

“Başka bir şey anlatacak kimse var mı?” demiş, kral; ama kimseden ses çıkmamış. Ondan sonra kral güzel bir ziyafetle, öykü anlatanlara değerli armağanlar vermiş, atlı refakatçilerle uğurlayıp evlerine göndermiş.

Bu iki ihtiyar köylü başlarından geçen öyküleri o zamanlar tanrı gibi kabul ettikleri krallarına işte böyle anlatmışlar.

S. M. Gabelya

Üvey Anne ve Üvey Kız

Adamın biri karısı ölünce, bir kızı olan dul bir kadınla evlenmiş. Kendisinin de bir kızı varmış. Üvey anne üvey kızına hiç acıymıyormuş, durmadan onu çalıştırıyormuş. Üvey kızına bütün gün inekleri güttürüyor, kendi kızına ise hiçbir iş yaptırmıyor, onu el üstünde tutuyormuş.

Üvey kız çaresiz ne görev verilse yapıyormuş, hem de çok çabuk bitiriyormuş. Üvey anne üvey kızına işlerini bitirip dinlenir diye korkusundan iki çeşit darıyı birbirine karıştırıp eline veriyormuş ve hemen arkasından:

“Çabuk bunları ayıkla!” diye emir veriyormuş.

Bu kızın sıkıntısını anlayan kuşlar gelip darıyı çeşidine göre ayıklayıp gidiyorlarmış. Üvey kızın ayakları çırılçıplakmış, ayağında bir ayakkabı bile yokmuş.

Bir gün ineklerini güttükten sonra komşulara gidip yalvarmış.

“Bir parçacık sahtiyan verin, ayaklarım çıplak kaldı.” demiş.

Komşular ellerinden geldiğince yardım etmiş. Kız da topladığı küçük deri parçalarıyla yama yama; ama çok güzel bir ayakkabı dikmiş. Ayağına giyip gezerken bir gün ayakkabısının teki kaybolmuş. İnekleri güttüğü yerden ağlayarak eve dönmüş; ama ona acıyan kimse yokmuş evinde, onu sadece işler bekliyormuş. Tekrar aynı sıkıntılar başlamış.

Üvey kızın kaybolan ayakkabısını bir prens bulmuş, eline alıp bakınca ayakkabının modelini ve yapılışını çok beğenmiş.

Bunu giyen kızı almazsam olmaz, diye kızın peşine düşmüş. Gide gide ayakkabıyı kaybeden kızın evine gelmiş. Kız ayakkabısının kaybolduğunu biliyormuş ya görür görmez *“Ayakkabım!”* diye bağırması; ama üvey anne prensin iyi bir şey için geldiğini anlayınca üvey kızının ağzına bir tane yapıştırıp susturmuş. Ayakkabının üvey kızına ait olduğunu söyletmemiş.

“Bunu benim kızım dikmişti; ama kaybetmiş, ne zamandır arayıp duruyordu; fakat bir türlü bulamıyormuş.” demiş üvey anne.

Prens, bu ayakkabıyı giyenden başka kimseyle evlenmeyeceğini söylemiş.

Bunun üzerine prensle üvey anne konuşup düğün gününü kararlaştırmışlar. Böylece üvey anne öz kızını nişanlamış.

Ancak, ayakkabılar üvey kızınmış; ama ona kim verir? Diğer ayakkabıyı da elinden alıp öz kızına vermiş.

Artık düğün günü yaklaşmış; yalnız ayakkabılar öz kızının ayağına olmuyormuş. Çünkü ayakkabılar oldukça küçükmüş. O yüzden öz kızın ayaklarını adamakıllı yontmuşlar ne yapıp edip

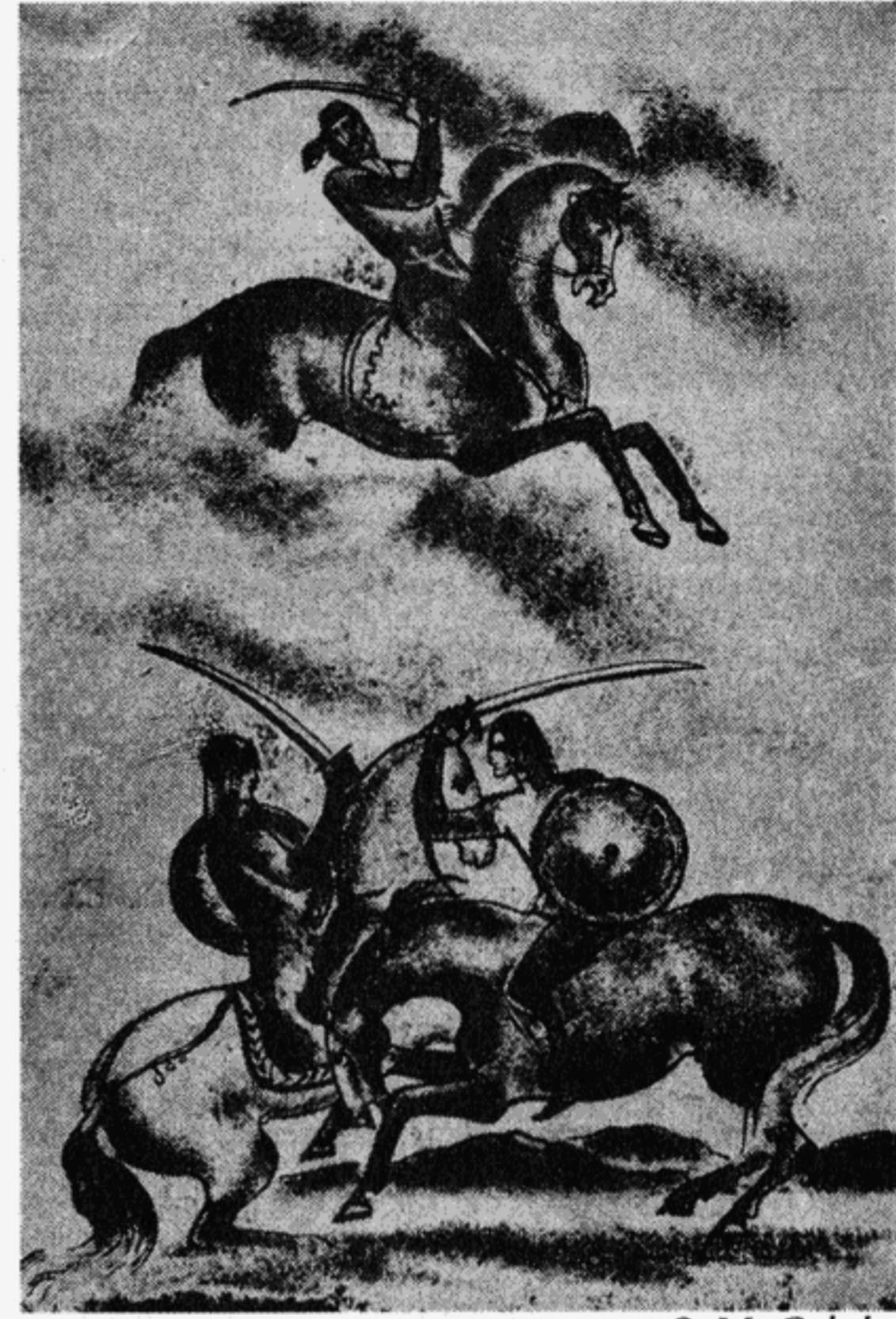
üvey kızın diktiği ayakkabılara sokmuşlar. Prens gelin alayının önünde gelini almak üzere gelmiş. Gelini çıkarıp altın bir faytona oturtmuşlar. Aslında prensin götürmesi gereken üvey kızmış; ama ona kim izin verir. Üvey kız gidip asma dallarından yapılan bir salıncağa binmiş.

Salıncakta sallanırken:

*“Eli ayağı yontulanı,
Altın faytona bindirdiler,
Eli ayağı sağlam olan,
Salıncakta sallanıyor!...”*

diyormuş.

Üvey kızın söylediği bu şarkıyı prens duymuş. Hemen gelin olarak götüreceği kızın ayaklarına bakmış, kız ayakkabıyı çıkarır çıkarmaz ayakları kan revan içinde kalmış. Prens onu oracıkta bırakıp inek çobanı olan üvey kızı almış. Üvey ananın kendi kızını ise kimse almamış, evde kalmış.

S. M. Gabelya

Amşmıxula

Bir köyde bir kız ve bir erkek kardeş yaşıyorlarmış. Erkek kardeşin adı *Raçüa* kız kardeşin adı ise *Atüy* imiş.

Derken, Atüy uzak bir köye gelin gitmiş, meğer kız küçüklüğünden beri *gızmal** imiş.

Atüy gittiği köyde bir yıl içinde bir tek hayvan bırakmamış, hepsini yeyip kökünü kurutmuş.

Köylü hayvanlarının tamamını yitirmeye başlayınca, hemen koşup bir bakla falcısına gitmişler.

“Bizim davarlarımızı öldüren kimdir, nedir?” diye baklaları hoplatan falcıya sormuşlar.

“Sizin yaşadığınız toprak beddualı, bu topraklar ilenmiş topraklar, toprağın kalbi sizden razı değil, o yüzden bu topraklar bereketsiz, burada ne yaparsanız yapın ihya olamazsınız. Her birinin en kıymetli eşyalarınızdan birer tane alıp, uzak bir yere gidin ve oraya yerleşin.” demiş bakla hoplatan falcı.

Çiftçiler bu bakla falcısının söylediklerini doğru zannederek, sanki köyü su basmış gibi, hiçbir şeylerini toparlamadan alelacele buldukları bir kaç giysiyi sırtlanmışlar, keşişler gibi perişan bir halde yola çıkmışlar. O sırada Raçüa kanatlı atına binmiş, üzerine doğan güneşin parıldayan ışıklarını saçarak kız kardeşi Atüy’a doğru gidiyormuş. Güneş batmak üzere imiş ki Raçüa atının kanatlarını çırparak kız kardeşinin avlusuna girmiş.

Atüy sevinçle erkek kardeşini karşılamış, atından indirip içeri almış.

“Kız kardeşin sana kurban olsun, taze peynir ve ince mısır unum olsaydı sana hemen güzel bir eylaç* yapardım!” demiş.

Raçüa gülümseyerek:

“Birak şimdi tanrı aşkına!” demiş, gören de onun erkek kardeşine hemen açamuha* yapacağını zannedermiş.

Bir süre sonra Raçüa dışarı çıkmış, atına bakmak istemiş, atının yanına gidince bir ayağının olmadığını görmüş.

“Ne oldu?” diye atın etrafında dolaşırken atın öbür ayağı da hop diye fırlamış, sonunda atı yere yığılıp ölmüş; ama bunu kimin yaptığını anlayamamış.

Tuhafına gitmiş, orada dikilip bakınırken “Füiyt” diye içerden kız kardeşinin ıslık çaldığını duymuş. Çok geçmeden şeytanlar, cinler, periler leş kargaları gibi atın etrafına üşüşüp atı yemeye başlamışlar. Raçüa’nın kız kardeşi ağzından köpükler fışkırarak evin içinde dolaşıyormuş. Raçüa ise rüyasında kâbus gören biri gibi ne ileri ne de geri gidebiliyormuş, sanki avluya çakılıp kalmış. Ayüsta* ve gızmalların kendisini de yiyeceğini anlayınca, canımı kurtarayım diye ok gibi fırlayıp koşmuş. Elinde sopa tutan da çomak tutan da aç kurtlar gibi Raçüa’nın peşine düşmüşler; fakat yetişememişler. Raçüa canını kurtarıp yola düşmüş.

Kış günüymüş, gökyüzünden yağmur boşalıyormuş, Raçüa koşup giderken bir taraftan da ağlama sesleri duyuyormuş, halk Mırza’nın mahallesi, Fatma’nın civcivleri gibi yok olup gidiyormuş.

Gece epey ilerlemiş, Raçüa korkuyla kan ter içinde ovaları geçip giderken ortasında kocaman ağaç olan bir ovaya gelmiş. Yemeden içmeden, hele de hiç dinlenmeden üç ay boyunca nefes nefese koşuyormuş.

Geceleri yıldızlar da sanki Raçüa’yı korkutmak için özellikle yapıyorlarmış gibi hiç durmadan göz kırpmıyorlarmış. Raçüa yıldızlara küsmüş gibi kafasını bile kaldırıp bakmıyormuş. Hele seher yıldızından çok korkuyormuş.

Böyle epey zaman geçmiş. Atüy bir kurda binmiş zıplaya zıplaya erkek kardeşinin peşine düşmüş.

Raçüa’nın üç ay gittiği yolu o üç günde geçiyormuş, Raçüa düz ovaya gelince ovanın öbür ucunda da kız kardeşi görünmüş.

Kız kardeşinin peşine düştüğünü gören Raçüa, olanca gücüyle ileriye koşmuş, kız da arkadan geliyormuş ve neredeyse yetişmek üzereymiş.

Bu iki kardeş peş peşe koşalı milyon sene olmuş; ama bir türlü birbirlerini yakalayamıyorlarmış, ne kadar giderlerse gitsinler o düzlüğün sonu gelmiyormuş.

Bu delikanlıya kız kardeşi yetişirse onu yiyeceğini yukarıdan bakan tanrı görmüş.

“Delikanlı bu yarışta sen kazan, dünya durdukça sen bir güneş olarak doğasın.” diye dua etmiş Raçüa da ondan sonra güneş olmuş.

Bu kız kardeşin erkek kardeşine yetişememesini sağlamak için tanrı bir çoban ve köpeğini aya göndermiş. Çoban ve köpek her zaman birbirinin arkadaşıdır, birbirlerini korurlar.

Çobanın köpeği, Raçüa uyumasın diye hiç durmadan havlayıp duruyormuş. Ayrıca, Raçüa’nın kız kardeşi Atüy köpek havlamasından çok korkuyormuş.

Senede bir gün köpek çok yoruluyor ve havalayamaz hale geliyormuş ve bu yüzden Raçüa’yı da koruyamaz oluyormuş, işte o zaman kız kardeşi Atüyü gidip güneşi, yani erkek kardeşi Raçüa’yı yakalıyor ve bir yere gizlenip onu yemeye başlıyormuş. İşte o zaman

güneş tutulması oluyormuş. Bu yüzden dünyada yaşayan insanlar ayın üstündeki çoban köpeğini uyandırсын diye her ay tutulmasında gökyüzüne ateş ederlermiş.

Yüz mermiden biri köpeğe ulaşır onu mutlaka uyandırıyor. Köpek uyanıp Atüy'a engel olmasa, kız güneşin tamamını yer ve işte o zaman kıyamet koparmış. Bir gece ve gündüz içinde tüm insanlar yok olup gidermiş.

- * *Amşmıxula* : Batmayan güneş.
- * *Raçüa* : Kömür, sönen köz.
- * *Atüy* : Boynuz
- * *Gızmal* : Cin
- * *Ayüstaa* : Şeytan
- * *Eylaç, Açamıxua* : Mısır unu ve peynirle yapılan sıcak bir yemek, mıhlama gibi.

Babanıkua ile Babasıkua

Babanıkua ile Babasıkua adında iki kişi varmış. İkisi de kralı öldürmek istiyormuş; ama nasıl öldüreceklerini bilemiyorlarmış. Sonunda şöyle yapmaya karar vermişler.

Babanıkua gidip kulağını kesmiş, Babasıkua da gözünü oymuş.

İkisi de yola çıkmış gidiyorlarmış. Derken Babasıkua'nın karşısına akbaba çıkmış.

"Ne oldu sana Babasıkua?" diye sormuş.

"Ne olacak, Babanıkua kulağını kesmiş, ben de gözümü oydu." demiş Babasıkua.

Bunu duyan akbaba bağırını yumruklamaya, tüylerini yolmaya başlamış. Akbaba yoluk vaziyette giderken bir karga sürüsüne rastlamış.

"Ne oldu sana akbaba?" demiş kargalar.

"Ne olacak, Babanıkua kulağını kesti. Babasıkua gözünü oydu, ben de tüylerimi yoldum." demiş akbaba.

Bunu duyan kargalar birbirlerine girmişler, tek bir karga kalıncaya kadar birbirlerini yok etmişler. Kalan tek karga da canını kurtarıp bir meşe ağacının tepesine konmuş.

Koca meşe şaşırmış.

"Karakarga ne oldu sana? Yoluk tavuğa dönmüşsün." demiş.

"Ne olacak görmüyor musun, Babanıkua kulağını kesti, Babasıkua gözünü oydu. Akbaba tüylerini yoldu. Biz karakargalar

da birbirimizi yok ettik, bir ben kurtuldum.” demiş.

Koca meşe bunu duyar duymaz, kökünden yıkılıp küt diye çalılığa düşmüş.

“Koca meşe sen niye devrildin?” diye sormuş çalılar.

“Niye devrildim görmüyor musun, Babanıkua kulağını kesti, Babasıkua gözünü oydu. Akbaba tüylerini yoldu. Karakargalar birbirini bitirdi, ben de üzüntümden devrilip düştüm.” demiş.

Bunun üzerine çalılık tutuşmuş, alevler yükselirken tilki gelmiş.

“Ne oldu çalılık, sen niye alev aldın?” demiş tilki.

“Ne olduğunu görmüyor musun? Babanıkua kulağını kesmiş, Babasıkua gözünü oymuş. Akbaba tüylerini yolmuş. Karakargalar birbirlerini yok etmiş, koca meşe yıkılıp çalılığa düşmüş, ben de tutuşup yanmaya başladım.” demiş çalılık.

Bu kez tilkinin kuyruğu tutuşmuş, kralın kızı su getirmeye gitmiş, olanları duyunca o da altın testilerini yere vurup kırmış. O sırada kralın karısı bir gölgeye oturmuş ipek yorgan dikiyormuş, kızın anlattıklarını duyunca, ipek yorganı paralayıp ateşe vermiş. Bütün bunlar olurken kral evde oturuyormuş. Bu feryat figan seslerini duyunca dışarı çıkmış.

“Ne oldu size ne bağırtıyorsunuz böyle?” diye sormuş.

“Ne olacak baksanıza; Babasıkua gözünü oydu. Babanıkua kulağını kesti. Akbaba tüylerini yoldu. Karakargalar birbirini yok etti. Koca meşe devrilip çalılığa düştü, çalılar tutuşup alev aldı, tilkinin kuyruğu alevlere kapılıp koptu. Kızımız da su getirirken olanları anlayınca altın testilerini birbirine vurup kırdı. Ben de diktiğim ipek yorganı paralayıp ateşe verdim.” demiş kralın karısı.

Bunları duyan kral, kamasını kınından çekip karnına saplamış ve kendi kendini öldürmüş.

Böylece, Babanıkua ile Babasıkua kralı kendi kendine öldürtmeyi başarmışlar. Onlar kralı öldürmeden bu masal bitince oturanların hepsi:

“Oraya gidip gelinceye kadar Tanrı seni öldürmesin!” demişler

“Bütün dünyanın etrafı iğneden kazıklar iplikten çitalarla örülüp bir çitle çevrilinceye kadar tanrı sizi öldürmesin.” demiş bir başkası da.

Üç Kardeş ve Kral

Üç kardeş varmış. Bunların malı mülkü yokmuş, zor geçiniyorlarmış, bütün varlıkları üç eşekmiş. Yaşamları gittikçe zorlaşmaya başlamış. Bir gün büyük kardeş Sowlah eşeklerden birini satmaya götürmüş. Gide gide bir kralın yanına gitmiş. Kral saray görevlilerine “Bu niye geldi, ne istiyor?” diye sormuş.

“Ne mi istiyorum, şu eşeğimi satmak istiyorum, bununla kardeşlerimi ve kendimi geçindireceğim.” demiş.

Bunu duyan kral yanına çağırılmış.

“Bana duymadığım, görmediğim, bilmediğim bir şey anlatırsan sana, senin ve eşeğinin taşıyabileceği kadar altın vereceğim, söyleyemezsen eşeğini elinden alacağım.” demiş.

Bunu duyan Sowlah aklına gelebilecek her şeyi düşünmeye başlamış; ama söyleyebilecek hiçbir şey bulamamış, ne diyeceğini bilemeden kalmış.

Kral sözlerinin karşılığını alamayınca, Sowlah'ın tek eşeğini elinden almış.

Ortanca kardeş Hunap ağabeyinin eşeği bedava vermesine çok içerlemiş. O da kalan eşeklerden birini alıp yola çıkmış. Giderken ağabeyinin eşeğini kaptırdığı krala rastlamış.

“Nereye gidiyorsun, ne yapmak istiyorsun?” diye sorunca Hunap da eşeğini satmak istediğini söylemiş. Kral ona da ağabeyine söylediği sözlerin aynısını söylemiş.

“Duymadığım, görmediğim, bilmediğim üç şey anlat, senin ve

eşeginin taşıyabileceği kadar altın vereceğim, anlatamazsan eşegini elinden alacağım.” demiş.

Hunap ne kadar düşündüyse de krala anlatacak bir şey bulamamış. Ne yapacak eşegini krala bırakmış, sopasını alıp ağlamaklı bir biçimde kralın avlusundan ayrılmış.

Sowlah beceremedi diye Hunap ta başaramayacak değil ya diye düşünmüş küçük kardeş. Cır ve ortanca ağabeyinin başına neler geldiğini merak etmiş, kalan eşeği de o alıp yola çıkmış.

Bu da giderken, kardeşlerini dolandıran krala rastlamış. Kral bunu görünce:

“A, sen de mi geldin?” demiş. Bıyıklarını yukarıya doğru büküp, kocaman gözlerini iyice patlatmış.

“Sen ne istiyorsun?” diye sormuş.

Cır hiç utanmadan çekinmeden ne istediğini söylemiş.

“Bana üç söz söyle ki hiç duymadığım, görmediğin, bilmediğim şeyler olsun, eğer bunu söylersen senin ve eşeginin taşıyabileceği kadar altın vereceğim, söyleyemezsen eşegini elinden alacağım.” demiş.

Bu sözler karşısında Cır; ağabeylerinin eşeklerini alıp onları eli boş gönderenin kim olduğunu hemen anlamış. Daha sözlerini bitirmeden:

“Tamam sayın kral, şimdi beni iyi dinle!” diye söze başlamış.

“Biz üç kardeş olarak yaşıyorduk. Pek çok sürümüz vardı, yaz kış dağlarda, yaylalarda yaşırdık. Ev nedir bilmezdik. Davarlarımızı dağdan eve indirme biçimimiz ise çok ilginçti. Sürülerimizin yayıldığı dağlardan eve kadar uzanan tahta bir teknemiz vardı, evden başlayan teknemizin başında kocaman bir çöven vardı. Biz sütü sağıp tekneye akıttığımız zaman süt eve kadar ulaşıyor çövenimize doluyordu, annemiz de bu sütü kaynatıp peynir ve yoğurt yapıyordu. Bir akşam sürülerimizin içine kurt girdi, ben de tüfeğimi doğrultup kurda ateş ettim. Nereye gittiğini anlamadan kurt yok olup gitti. Ben de kurttan korkan sürüleri toparlayıp ağıla soktum ve eve gittim.” demiş ve yine sözlerine devam etmiş.

“O gece sabah olur olmaz eve gitmem gerektiğini anladım ve hemen eve gittim. Eve gidince bir şeyler atıştırmak istedim, annemin o gün kurduğu yoğurttan başka bir şey yoktu. Annem elini uzatıp rafta bulunan peynir sepetini indirip içindeki peyniri çıkardı. Getirip

önümdeki sofranın üstüne koydu. Peyniri önüme çekip kesiverince içinden benim dağda vurduğum kurt çıktı, sağılır koyunu kapıp giden kurt, ağızındaki koyunla birlikte peynirin içinden fırlar fırlamaz tüfeğimi çektim ve oracıkta vurdum, kurt kış üstü düştü, koyun da kurdun ağızından düştü.

Bu koyundan doğan yüz koyun halen avlumuzda bulunuyor.

Meğer ben yukarıda kurda ateş edince isabet eden mermi onu durduramamış kurt kaçarken bizim süt döktüğümüz tekneye düşmüş. Oradan da sütle birlikte koca çövenimizin içine düşmüş, annem bu sütü mayalayıp peynir yaparken onu da mayalamış, kurtcağız peynirin içinde kalmış.

Bu sana anlatacağım öykülerden sadece bir tanesi kralım wıhatski.” demiş Cır.

“Peki bunu birincisi sayalım.” demiş kral. Cır devam etmiş.

“Bizim pek çok arımız vardı.” diye söze başlamış Cır.

“Tek bir tanesinin başına bir şey gelmemiş, tek bir arı bile ölmemiş, kaybolmamış.

Bir kış günüymüş, etrafa yayılan arılardan bir tanesi geri dönmemiş. Ne oldu neden geri dönmedi diye merak edip atımı eyerledim ve peşine düştüm. Bir hafta dolaştıktan sonra yedi tane mandanın koşulduğu bir boyundurukta benim arının da mandaların yanına koşulduğunu gördüm, mandalarla beraber çift sürüyordu.

Onlarla gerektiği gibi selamlaşıp hal hatır sorduktan sonra atımdan indim, gidip arımı aldım, baktım ki arımın ensesi nasır tutmuş, yerden bir avuç toprak alıp arımın ensesine sürdüm, sonra tekrar atıma bindim, arımı da önüme katıp eve geldim. Şimdi avlumuzda bu arıdan türeyen yüz arı kovanımız var.” demiş Cır ve krala dönmüş.

“Bu da iki etmez mi sayın kral?” demiş.

“Pekâlâ, o da iki olsun!” demiş kral; ama pek hoşuna gitmemiş. Derken Cır üçüncü öyküsüne başlamış.

“Bizim çok miktarda yilkımız vardı, bunlar sadece su içmek için sahile inerdi, yoksa yaz kış dağda, yaylada kalırlardı. Bir gün ava gitmiştim, ben geri dönüncüye kadar onlar sahile su içmeye inmişler. Ben de her zaman otladıkları yerdedirler diye bütün otlakları gezdim; ama nerede, hiç bir yerde yoktular.

Alabaşa denen sopamı toprağa sapladım, bizi de sopanın tepesine sapladım ve bizin deliğinden bakınca atların deniz kıyısına biriktiğini gördüm.

Hemen yola çıktım, bir haftada deniz kıyısına geldim, gelince ne göreyim deniz buz tutmuş, atlar beni görünce susadıklarını ima ettiler, ben de anlamayacak değildim ya buzlu alabaşa denen sopamla kırmaya çalıştım; ama ne mümkün ne yaptırısam da başaramadım. Sonunda kafamla buza vurunca buz, tuzla buz oldu, atlar da kana kana su içti. Sonra atlardan birinin üstüne bindim, diğerlerini de önüme katıp yola çıktım, yolda karşıma birkaç genç kız çıktı, içlerinden birinin:

'Ah şu atlının başında bir de kafası olsa ne yakışıklı delikanlı olurmuş.' dediğini duydum.

O öyle söyleyince elimi başıma uzatıp kafamın gerçekten yerinde durup durmadığını anlamak istedim, elimi uzatınca ne göreyim kafam yerinde yok. Tekrar geri deniz kıyısına döndüm, bir baktım ki kafam buzlar arasında, leş kargaları tarafından yuvarlanıp duruyor. Hemen eğilip kafamı kaptığım gibi başıma geçirdim. Sonra atlarıma yetiştirm onları alıp yerlerine götürdüm." demiş Cır ve krala sormuş.

"Bu da üç eder mi? Sayın kralım!" demiş.

"Evet, şimdi üç oldu ve fena oldu, beni feci yendin afi çarpasınca seni, bu güne kadar çok kişiyi bu yöntemle dolandırmıştım, bu işten pek keyif alıyordum; ama sen benim keyfimi kaçırdın." demiş, kral ve mosmor olmuş.*

Dediklerine göre kral daha önceki iki eşeğe ve Cır'ın eşeğine kaldırabileceği kadar altın yükleyip vermiş ve Cır'ı evine göndermiş.

Yalnız kral, eşek dilinden anladığından eşeklerle önceden konuşmuş, yolda giderken bir ara inat edip oturmalarını söylemiş. Cır bu inat karşısında vazgeçip giderse altınlarla birlikte geri saraya dönmelerini sıkıca tembih etmiş.

Cır eşeklerini önüne katıp giderken, bir düzlüğe gelmiş, eşekler düzlükte pat diye yere oturmuş. Öyle demiş, böyle demiş yok, eşekler kalkmak nedir bilmiyorlarmış. Sonra sanki birisine sesleniyormuş gibi yapmış.

"Gelecek yıl bu zamana kadar Cırxı denen büyük çatalımı, hanı

şu büyük etleri kazandan çıkarmaya yarayan o demir çatalımı kazana koyup ısıt, sonra ben gelip şurada oturan eşeklerimi kazanın içine atıp pişireceğim." demiş.

Bunu duyan eşekler korkmuşlar.

"Seneye bu zamana kadar burada oturursak, bizi Cırxı denen çatal ucuna oturtacaklarına göre kalkıp gitsek daha iyi." demiş eşekler ve yola çıkmışlar.

Cır eve gelince ağabeylerinin açlıktan ve soğuktan perişan olduklarını görmüş. Ağabeyleri Cır'ın geri dönüşüne pek şaşmışlar, hele de kralın kendilerinden kaptığı eşeklerin geri dönüşüne daha da şaşmışlar.

Kralın bu olaydan sonra pek keyfi kaçmış, sonunda derdinden yatağa düşüp ölmüş.

R. Gablia

Değirmenci Kese

Laku laku diye giderken, Kese adında bir değirmenciye rastladım.

Kese'nin değirmenine mısır öğütmeye gidenlere mısır unu almak kısmet olmazmış. Çünkü değirmenci öğüttüğü mısırı ekmek yapar, ununu almaya gelene de.

"İşte mısırından çıkan un ekmek oldu, laf yarışında kazanırsan ekmeğini alırsın, yoksa hiçbir şey alamazsın." demiş.

Kese ile kimse başa çıkamazmış. Lafazanın teki olduğu için herkesin ekmeğine el koyuyormuş. İnsanlar da Kese'nin değirmenine öğütmek için mısır götürmekten çekinir olmuşlar.

Bir gün, bir dul kadın mısırını ufalayıp oğluna vermiş.

"Git oğlum bunu değirmene götür, öğütüp getir." demiş.

"Peki." demiş oğlan ve mısırı yüklenmiş, değirmene gitmek üzere yola çıkarken kadın oğluna seslenmiş:

"Oğlum, sakın mısırı Kese'nin değirmenine götürme, ondan un da alamazsın mısır da." demiş.

Ama oğlan dosdoğru Kese'nin değirmenine gitmiş. Kesede öğütecek bir şey mi kalır, herkes elini eteğini çekince değirmenin suyu bile kurumuş, kendisi de eli böğründe bir kenarda müşteri bekleyip oturuyormuş. Kese bu delikanlıyı görünce pek sevinmiş, hemen suyu salmış. Delikanlının mısırını değirmene atıp öğütmeye başlamış, bir yandan da çıkan unu ekmek yapıp pişirmeyi düşünüyormuş.

Bütün mısır öğütülünce Kese mısır unundan ekmek yapıp fırına vermiş. Delikanlı Kese ile hiç konuşmuyor sadece onu izliyormuş. Huylu huyundan vazgeçer mi, Kese yine aynı sözleri tekrarlamış.

"Babamın zamanında sadece bir çift öküzü ve boyunduruğu vardı; ama hiç toprağı yoktu, adamcağız bir karış toprak için çirpiniyordu, oysa o zamanlar toprak sadece güçlülerin elindeydi." demiş. Sonra devam etmiş.

"Bir gün babam bahçesini sürerken öküzlerin boyunları çatladı, babam çatlakların arasına yumuşasın diye ceviz yağı sürdü, yağın içinden çıkan bir ceviz tanesi yeşerip kocaman bir ceviz ağacı oldu. Ceviz ağacının köklerinin arasına bir parça toprak dökülmüştü, ceviz büyüdükçe toprak da büyümeye başladı, böylece babam öküzlerin ensesinde bir destin toprağa sahip oldu. Babam ölünceye kadar bu toprakta yaşadı. Ama ne toprakta, öyle bir ürün olurdu ki hasat zamanı görse şaşar kalırdın, anacalbeyt!" demiş, Kese sözlerini bitirerek.

"Evet Kese, o çok ilginç olmuş; ama buna kimse inanmaz, daha

inandırıcı bir şey söyleyebilirdin, oysa benim sana anlatacağım olay gerçekten yaşandı." demiş delikanlı ve o da sözlerine devam etmiş.

"Bu yıl annem bahçeye bir kabak ekti. Kökü bizim bahçedeydi; ama dalları ta denizin ötesine geçti, karşı kıyıya ulaştı orada bir kabak yetişti. O kabaktan başka o ülkede hiçbir kabak yetişmedi. Hasat zamanı babam ve ben arabayı koştuk, kabak dallarının üzerinden giderek denizi aştık ve karşı kıyıya ulaştık. Karşı kıyıya ulaştık kocaman bir kabak gördük. Bu büyüklükte bir kabağı ömrümde görmemiştik. Neredeyse senin şu değirmen taşının büyüklüğündeydi. Kabağı koparıp arabamıza koyduk. Tekrar dalların üzerine çıkıp geri evimize döndük.

Kabağı eve getirince baltayla vurup yarmaya çalıştık, biraz zorlandık; ama sonunda kabağı yarıdık, yarınca içinden bir erkek tavşan çıktı, babam çalı tırpanını fırlatıp tavşanı oracıkta yakaladı. Tavşanı kesince içinden bir mektup çıktı." demiş delikanlı. Değirmenci Kese çok merak etmiş.

"Eee! Ne yazıyormuş mektupta?" demiş.

"Ne mi yazıyor? Ne yazacak, it oğlu it Kese, pişirdiğin o ekmek delikanlının diye yazıyor." demiş mısır öğüttüren delikanlı.

Kese söyleyecek söz bulamamış, onu söz yarışında yenemeyeceğini anlamış.

"Tamam, yenildim." demiş ve ekmeği delikanlıya vermiş. Delikanlı da ekmeği doğrayıp çuvalına koyup eve götürmüştü.

Bu olaydan sonra değirmenci Kese değirmene gelen mısırları doğru dürüst öğütüp sahiplerine vermeye başlamış.

Fakirin ve Zenginin Gelini

İki komşu varmış. Biri çok zengin, diğeri ise fakirmiş. Eskiden bir gelenek varmış. Birinin oğlu olunca beşikteyken başka birinin beşikteki kızıyla nişanlayabilirlermiş. Onun için oğlan çocuğunu ailesinden biri gidip kız çocuğun beşiğine bir çentik atarmış. Buna beşik kertmesi denirmiş ve bunun anlamı delikanlı büyüdüğünde bu kızla evlenecek demekmiş.

Demin sözünü ettiğimiz bu zengin ile fakir atlarına binip beraber uzak bir ülkeye gezmeye gitmişler. Her birisinin birer oğlu varmış. Birlikte gittikleri yere ulaşınca fakir atından inmiş; ama zengin biraz kibirli olduğundan kendini büyüklüğe kaptırmış, bu fakiri kendi özel hizmetlerinde kullanıyormuş. Atını eyerletiyor, üzengisini tutturuyor, kendini ata bindirtiyor, attan indirtiyormuş. O yabancı ülkeye gidince zengin kendisi gibi zengin birine, fakir de kendisi gibi fakir birine konuk olmuş. Bunların küçük oğulları varmış ya, küçük kızları olan birer aile bulmuşlar. Zengin, kızı olan zengin bir aile bulmuş, fakir de küçük kızı olan fakir bir aile bulmuş ve beşik kertmesi yapmışlar. Bu kızları büyüyünce oğullarına alacaklarmış.

O zamanlar bir delikanlı 50-60 yaşına gelmeden evlenmezmiş. Oğulları 50-60 yaşına gelince zengin ve fakir baba birlikte beşik kertmelerini almak üzere yola çıkmışlar, onlar kızlara ulaşınca kadar oğlanlar yüz yaşını geçmiş. Sonunda gelinleri alacakları yere ulaşmışlar. Kız evlerinde ziyafetler verilmiş, düğünler yapılmış. Bir süre orada kalıp sohbet etmişler, sonra gelinlerini alıp yola

çıkılmışlar. Epey yol gitmişler ve yorulmuşlar, düz bir ovaya gelince kocaman bir ağaç görmüşler, gidip onun altında durmuşlar, biraz dinlenmek istemişler.

Zenginin güzel ve büyük bir kürkü, fakirin de dar bir çerkeskası varmış. Zengin gelinini toprakta oturtur mu hiç, zengin kayın peder kürkünü getirip yere sermiş, zengin gelin de gidip pat diye, kürkün üstüne oturmuş. Fakir de üstündeki çerkeskasını çıkarıp gelinini oturtmak için yere sermiş, fakir çerkeskasını çıkarınca ortaya derisi görünecek kadar hırpani bir kılık çıkmış. Fakir gelin hemen çerkeskayı yerden kaldırıp kayınpederin omuzlarına örtmüş ve çıplak teni görünmesin diye önünü kapatmış.

Zengin adamın gelini kürklere gömülmüş oturuyor, kayınpederi de tepesinde dikiliyormuş. Fakir adamın gelini ise ayakta el pençe divan duruyor, ona gelinlik yapıyormuş. Fakir adam su dökmek için biraz uzaklaşmış. Zengin de fakir gelinin davranışlarını izlemeye başlamış, içinden.

"Bu fakirin gelini benim gelinimden daha iyi bir gelin olacak galiba, şu gelini alıp gitsem oğluma." diye düşünmüş zengin, fakir adam dönmeden gelini ile konuşmaya karar vermiş.

"Seni gelin alıp götüren şu sefil adamı gördün, oğlu da kendisi gibi biri. Benim oğlum iyidir, ben de zengin adamım, gel sen benim gelinim ol." demiş.

"Olmaz, benim çıktığım köy bir fakire gelin gittiğimi biliyor, siz de gördünüz bana düğün yaptılar, ziyafet verdiler, sen zenginin kızını gelin aldın, zenginin kızını oğluna götürmelisin, böyle konuştuğum için beni bağışlayın benim evleneceğim kişi fakir de olsa, kötü de olsa artık bundan sonra ondan vazgeçmem, gideceğim yerde öleceksem de o fakir adamın oğluna gideceğim." demiş fakir kız.

Hep beraber köyelerine dönmüşler. Önce zenginin evine gidip güzelce bir düğün yapmışlar. Fakir de gücünün yettiğince bir düğün yapmış. Fakirin evinde daha çok insan varmış, çünkü çok çocuğu varmış, oğulları, torunları, karısı ve kendisi; ama hiç malları yokmuş. Herkes başını alıp gidiyor, aklına esen işi yapıyormuş, evde hep birlikte oturup, düşünüp taşınıp planlı bir iş yapmıyorlarmış. Kız fakir bir ailenin kızıymış; ama çok akıllı bir kızmış. Yeni girdiği aileyi bir düzene sokmak istiyormuş. Bir gün kayın pederine şöyle bir teklifte bulunmuş.

"Ailemizde herkes kendi bildiği gibi hareket edeceğine mümkünse, bir büyüğümüz olsun ve büyüğümüz ne derse onu yapalım. Büyüğümüzü dinler, onun dediğini yaparsak şu zengin komşumuzdan daha zengin olabiliriz. Çünkü yeterli sayıda insanımız var." demiş.

"Evlad sen bu kadar güzel bir söz ettiğine göre, hem akıllı hem güçlüsün, belki biraz gençsin; ama bunu bütün kalbimle söylüyorum; ailenin büyüğü sen ol, işleri senin sözünle yürütelim, sen nasıl istiyorsan bizi öyle yönet, ben büyüklük hakkımı sana veriyorum." demiş kayın peder. Sonra diğerlerine dönmüş.

"Evladlar, bu gelinin sözünü dinleyin, yap dediğini yapın, yapma dediğini de yapmayın." demiş.

Bütün ısrarlara karşın gelin büyük olmayı kabul etmemiş. Sonunda kayın pederi çok ısrar edince kabul etmek zorunda kalmış ve aileyi toplayıp:

"Büyüklük, kayınpederime layıktı; ama kabul etmedi ve bu görevi bana verdi. Bu durum karşısında size şunu söylemek istiyorum. Elinden büyük iş gelen büyük, küçük iş gelen de küçük iş yapsın. Bugün kapıdan çıkınca, ben gelinim, ben yaşlıyım, ben genç kızım demeden, her birimiz akşam eve dönerken evimize yarayacak bir şeyler edinip gelelim, küçük, büyük ne olursa olsun hiçbir işi küçümsemeyelim." demiş.

Gelinin bu sözleri üzerine hepsi düşünmüş. Gelinin sözünü dinlemeye karar vermişler. Ona güvenmişler, yararlı şeyler söylediğinden emin olmuşlar.

Herkes sabah evden çıkıyor, akşam eve dönerken mutlaka eve bir şeyler getiriyormuş.

Bir akşamüstü gelinin kayın pederi bir komşusuna uğramış. Komşuya gittiği yerde oturup sohbet etmiş, kâğıt oynayıp epey zaman öldürmüş, gece de epey ilerlemiş. Gece yarısı ihtiyar evine gelmek üzere kapıya yaklaşınca, elinde bir şey olmaksızın avluya girmemesi gerektiğini hatırlamış; ama gece yarısı nereden ne bulacak. O sırada bir akbaba ağzına bir yılan almış gidiyormuş, akbaba yaşlı kayınpedere yaklaşınca, ağzındaki yılanı yere düşürmüştü. Karanlıkta yere bir şey düştüğünü hisseden ihtiyar *"Nedir bu acaba?"* diye elini atınca, eline buz gibi bir yılan değmiş. Eline aldığı soğuk yılanı adamakıllı sıkıp olanca gücüyle fırlatınca yılan kendi avlusuna düşmüştü. Yılan avluya düşünce ne yapacak

tekrar etrafına bakınmış, bir iki çırpı toplayıp ocağa atmış ve gidip yatmış. Gelinin sözüne uyacağı diye buz gibi yılanı elleriyle tutması zoruna gitmiş.

O gece kayın pederin yapabileceği bir şey yokmuş, gidip odasına yatmış ve uyumuş. Gün ağarmaya başlayınca gelin her zaman olduğu gibi sabah erkenden yatağından fırlamış, saçak diplerini süpürmeye başlamış, oraları bitirdikten sonra ortalara doğru gelmiş. Avluyu süpürürken tam ortalarda bir altın kemerin yerde yattığını görmüş. Böyle bir kemeri rüyasında görse inanmazmış; ama o böyle bir kemerin öyküsünü daha önce duymuş. Anlatılanlara göre bir kral kızının altın kemeri kaybolmuş, bunun için kral bir adam tayin edip kemeri her yerde aratmış; ama bir türlü bulamamış. Sonunda kral halkına:

"Kızımın altın kemerini bulana krallığının yarısını vereceğim." demiş.

Bu kemerin gelinin avlusuna gelişi ise şöyle olmuş. Yılan, böcek, kertenkele gibi şeylerle beslenen akbaba, kralın altın kemerini yılan zannedip ağzına almış ve uçarak gelirken bu ihtiyarı görmüş, ihtiyar ise, *"Ne bulursam eve götürmem gerek"* diye elini yere atınca bir yılan yakalamış ve yılanı kendi avlusuna atmış, o sırada akbaba ihtiyarın avluya attığı yılanı görünce, ağzındaki altın kemeri avluya atıp yılanı kaptığı gibi uçmuş.

Gelin sevincinden deliye dönmüş. Akıllı ve uyanık biri olduğu için olanları tahmin etmiş. Zaten kayın pederi de o akşam avluya bir yılan fırlattığını daha önce geline söylemiş. Gelin kemeri görür görmez, sahibine vermek istemiş. Önce aileyi toplayıp durumu anlatmış. Bu altın kemeri saklasak ne yapacağız, üstelik sahibi duyarsa çok ayıp olur, bunlar böyle bir kemeri nasıl ele geçirdiler diye düşünebilir, bu kemerin bize hiçbir yararı olmaz, diye düşünmüş.

"Bu bir altın kemer; ama biz altın kemeri ne yapacağız, bu halimle alıp belime taksam ne olur. Üstelik çaldığımızı zannedecekler. Yok yok en iyisi bunu götürüp sahibine verelim." demiş ve altın kemeri krala iade etmesi için götürüp kayın pederine vermiş.

Bu kralın yaşadığı yer fakir kayın pederin köyünde on beş gün uzaklıktaki bir mesafedeymiş. Kayın pederi altın kemeri götürüp krala vermiş.

"Böyle böyle sayın kralım, bu kemerin sana ait olduğunu"

öğrendim. Gelinim bunu yerde buldu, kemerin avlumuza düşmesi de şöyle oldu.” diyen ihtiyar her şeyi en ince ayrıntısına kadar anlatmış.

“Oh!..” demiş kral, pek sevinmiş ve bunu bulan gelinin kocasını yanına çağırması. Halkı toplayıp büyük bir ziyafet vermişler, düğün yapmışlar. Kral seçkin insanların arasına dikilip:

“Benim krallığım, toprağım, ülkem, malım mülküm neyim varsa, hatta üzerindeki insanlar dâhil olmak üzere sahip olduğum her şeyin yarısını bu fakir adamın gelinine ve onun ailesine veriyorum.” demiş.

Zengin gelini ise gittiği yerde kalmamış. Zengin diye otururken, gün geçtikçe fukaralaşmaya başlamışlar ve sahip oldukları servet kendilerine yetmemiş, bütün malları tükenmiş.

Fukaranın gelini için verilen ziyafete gelen halk hala dağılmamış.

“Haydi, şerefe!” diye, şarap içip oturuyorlarmış. Benim biraz acelem vardı onun için hemen bu tarafa geldim.

Kral Kızının Evlenmesi

Bir pazar günü kralın köyüne yakın bir yerde insanlar toplanmış, *aymtsakiaça** denen bir oyun oynuyorlarmış. Bu oyunun oynandığı yere kralın kızını da götürmüşler. Bir kralın oğlu da oraya gelmiş, oynayanları seyrediyormuş. Derken kralın kızını görmüş, kızın yanına gidip konuşmaya başlamış. Epey sohbet ettikten sonra kralın oğlu kıza dönüp:

“Benimle evlenir misin?” demiş.

“Seninle evlenmeye evlenirim; ama ben bir kral kızıyım, sen de bir kral oğlusun bunun hiç ilginç bir tarafı yok. Oysa kabul etsen ben sana ilginç bir şey söylerdim.” demiş kral kızı.

“Nedir o ?” demiş kralın oğlu.

“Sen git, bana iyice aptal, çaresiz bir köylü delikanlısını getir, ben onunla evleneyim, ben de gidip sana budala bir köylü kızı getireyim, sen de onunla evlen. Ben evlendiğim delikanlıyı adam edeyim, sen de evlendiğin kızı ihya et. İlginç olan işte budur.” demiş kralın kızı.

Kralın oğlu bu teklifi kabul etmiş ve gidip tam bir ebleh delikanlı bulup getirmiş, korkudan tek başına tuvalete bile gidemiyormuş.

“Kim bu delikanlı, neyin nesi neyin fesi ?” diye delikanlıyı soruşturmaya başlamışlar, kızın annesi ve babası.

“Biraz bekleyin, bu delikanlıyı kralın oğlu benim isteğim üzerine getirdi, izninizle biraz konuşayım.” demiş kız annesine ve babasına.

Annesi ve babası yukarıya köşke çıkmışlar, bunları baş başa bırakmışlar. Kız oğlanı götürmüş yıkayıp paklamış, elbiselerini değiştirmiş. Bu arada:

“Artık sen özgürsün, ne zaman düğün yapacağımızı biliyorsun, annem ve babam buna razı olacaklar.” diyerek kralın oğlunu serbest bırakmış.

Kralın kızı düğününe bir hafta kala kralın oğluna haber göndermiş. Kralın kızının annesinden ve babasından başka kimsesi yokmuş. Köylü delikanlısını iç güveysi alıp güzel bir düğün yapmışlar, yiyip içmişler, dans etmişler.

Düğün bitince, kralın kızı kralın oğluna:

“Sen şimdi evine git şu zamanda gel, seni evlendireceğim, aileni razı et, evdekilerin bana kızmamalarını sağla, şu tarihte bir kız alıp sana geleceğim.” demiş kralın kızı.

Kralın kızı, dediği zamanda bir kız alıp kralın oğlunun yanına gitmiş. Kralın oğlunun annesi babası çok şaşırılmış.

“Kim bu kral kızının bize getirdiği yırtık pırtık elbiseli, sefil kız?” demişler.

“Öyle deme anne, bizim malımız mülkümüz var, her şeyimiz mükemmel, hiçbir şeye ihtiyacımız yok. Asıl böyle durumu iyi olmayan birisi ile evlenmek gerek, onu yetiştirmek, kraliçe gibi yapmak daha büyük bir marifet, dürüstlük ve iyilik bunda, buna razı olmazsanız başımı alıp evden gideceğim.” demiş, kralın oğlu.

“Oğlumuzu kaybetmektense bu kızla evlenmesine razı olmak daha iyi.” demişler ve razı olmuşlar.

Kızın eline yeni elbiseler verip banyoyu göstermişler, yıkanıp paklanmasını ve üstünü değiştirmesini söylemişler. Kız güzelce yıkanıp paklanmış, temiz giysileri üstüne geçirmiş, taranıp süslenmiş. Kralın oğlu da düğüne bir hafta kala gelmesini tembih ederek, kralın kızını evine göndermiş. Şimdi gün kestik, düğün gününe bir hafta kala duyacaksın ve düğüne geleceksin, demiş kralın oğlu ve kralın kızını evine gönderip bu köylü kızı almış.

Bir yıl sonra köylü delikanlısı ile evlenen kral kızının evini basmışlar.

“Ne oldu biliyor musun kraliçem?” demiş soyguncular.

“Ne oldu?” demiş kralın kızı.

“Biz şimdi bir yere gidiyoruz, baskın yapacağız, kralın evini basacağız, altınları varmış, soyacağız, kocanı da bizimle birlikte göndermelisin, arkadaşımız olsun.” demişler.

Altı genç atlarıyla ve silahlarıyla kuşanmış olarak gelince kızın hayır diyecek hali kalmamış; ama kocası korkakmış ne yapacak, nasıl olsa kocası hiçbir şeyden anlamıyor.

“Tamam, benim kocam hiçbir şeyin altında kalmaz, siz geldiğinizde onu hazır bulacaksınız, hemen önünüze geçip gidecek, hiçbirinizden hiçbir konuda geri kalmaz, bu işi oldu bilin” demiş kralın kızı.

Onlar gidince, kralın kızı kocasının yanına gitmiş.

“Ne oldu biliyor musun?” demiş.

“Ne oldu?” demiş kocası.

“Atını, eyerini, silahlarını hazırlayacağım, baskına giden gençlerle birlikte seni göndereceğim, sakın beni mahcup etme, gittiğin yerde başarmalısın.” demiş kral kızı.

“Bara banacalbeyt, bana silah veriyorsun; ama yürek de veriyor musun? Nasıl giderim ben.” diye sızlanmış kocası.

“Sakın korkma, başaracaksın, ben sana bir şey yapacağım, bunu uygularsan kesin başaracaksın.” demiş.

“Ne yapacaksın bana, banacalbeyt!” demiş süfli koca.

Dışarıdan bakınca boylu, poslu yakışıklı bir delikanlı imiş; ama son derece ödle ve biraz da akıldan yoksunmuş.

“Hazır kalemlerinin içine küçük bir fare koyacağım, gideceğiniz yere ulaştığınızda o küçük fareyi hazırlarından çıkarıp sal ve o nereye giderse sen de onun arkasından git.” demiş kralın kızı.

“Fare avluya girerse avluya gir, kapıdan geçerse kapıyı kır, farenin peşini bırakma, yalnız geri gelirken sakın onu unutma.” demiş karısı.

Gücü kuvveti yerindeymiş, yap dediğini yapıyormuş. Güzelce atını, eyerini hazırlamış, giyindirip kuşandırmış, avlunun ortasına getirip beklemeye başlamış, bu arada kocasına biraz da içki içirip rahatlatmış.

Derken baskına gidecek olan gençler gelmiş. Kadın onları, *“Hoş geldiniz !”* diyerek karşılamış. Kocası birinin elini sıkırsa gözünden

yaş getirirmiş, öylesine güçlüymüş; ama ne yazık ki bir damla akıl ve yürek yokmuş adamcağızda.

Hemen fırlayıp atına binmiş. Epey yol gitmişler, soyacakları yere tam zamanında varmışlar, yağmalayacakları adamın evini basmışlar. Kralın kızının kocası herkesten önce atından inmiş.

“Atlarınızdan inin, evin etrafını kuşatın!” demiş.

Kendisi de yavaşça evin etrafını dolaşıp hazır kalemlerinin içindeki fareyi çıkarmış. Fare nereye gitse kendisi de oraya gidiyormuş. Fare avluya giriyor o da peşinden gidiyormuş, derken fare evin kapısının altından girmiş o da kapıyı kırıp içeri girmiş, arkadaşları ise.

“Doğrusu bizim damat pek cesur bir adammış, vay canına!” diyerek onun arkasından gitmişler. Öbürleri de;

“Vay canına fena baskına uğradık, kimmiş bizi basanlar acaba?” diye kimi kapıdan, kimi bacadan kaçmış, silahlarını bile almayı akıl edememişler. Evin bütün ahalisi can havliyle dışarı kaçmış.

Soyguncular da evde ne kadar kıymetli eşya varsa, altın, gümüş toplayıp atlarına yüklemişler, geri dönmek üzere yola koyulmuşlar.

“Siz gidin, benim biraz daha işim var, yalnız gidince burada işim olduğunu ve biraz daha kalacağımı söyleyin.” demiş şapşal damat.

“Senin ne işin olabilir ki burada?” demişler; ama o:

“Gidecekseniz gidin, size ne benim işimden, kendi işimi kendim bilirim.” demiş.

Şapşal damat fareyi aramaya başlamış, oraya gitmiş, buraya gitmiş; ama fare yokmuş. Küçük fareyi bul bulabilirsen.

Soyguncular geri dönünce, kralın kızına uğramışlar, kocasının daha dönmeyeceğini, biraz işi olduğunu söylemişler.

“Orada mı kaldı, anlaşılan o ev sahibini de alıp gelecek.” demiş karısı.

Kendisi hemen atına binmiş, yolu bildiğinden hemen kocasının bulunduğu eve gitmiş. Gidince ne görsün kocası evin altını üstüne getirmiş, ha babam faresini arıyor; ama bir türlü bulamıyormuş.

“Wanacalbeyt, ne yapıyorsun sen öyle, bırak şimdi o fareyi de atına bin, hadi atını eyerleyip getirdim, gidelim artık.” demiş karısı.

“Gidemem, o aradığım şeyi bulmadan gitmem.” demiş kocası.

“Hay ondan başka bir şey bulamayınca, eve gidince aradığım şeyi ben sana veririm, yeter artık eve gidelim.” demiş karısı.

Dönüp eve gelmişler.

Kralın kızı akıllı biriymiş, köylü kocası boylu poslu, güçlü kuvvetli yakışıklı bir erkekmiş; ama çok korkak ve akılsız biriymiş. Ancak kralın kızı onu yetiştirip mükemmel bir adam yapmış.

Şapşal kızla evlenen kralın oğlu ise hiçbir şey becerememiş, şapşal karısı olduğu gibi kalmış. Çünkü kralın oğlunda da iş yokmuş. Ama kralın akıllı kızı korkak ve akılsız kocasını adam etmiş.

***Eymtsakiaça:** Bir çeşit Abhaz sportif oyunu. Ortaya küçük bir çukur kazılır. Taraflar karşılıklı dururmuş. Çukura konan bir çomak fırlatılarak arkasından koşup sopalarla her kes onu kendi kalesine götürmeye çalışırmış. (Kriket veya golf gibi bir oyun)

Papaz ve Hoca

Papaz ve hoca karşılaşmışlar, beraber bir geziye çıkmaya karar vermişler. Yolluklarını alıp yola çıkmışlar, epeyce gittikten sonra yollukları azalmış. Ancak bir kişiye yetecek yiyecekleri kalmış.

Hoca, papazı kandırıp kalan bir kişilik yemeği de ben yiyeyim diye düşünmüş, papaza dönüp.

"Ne yapalım biliyor musun papaz?" demiş.

"Hayır, bilmiyorum!" demiş papaz.

"Bu yolluğu bu gece yersek sana da yetmez bana da, en iyisi hiçbir şey yemeden yatalım, bu gece uykusunda en güzel rüyayı gören sabah kalkınca, kalan yemeği yesin!" demiş hoca.

"Çok güzel!" demiş papaz.

İkisi de gece aç yatıp uyumuşlar. Fakat gece yarısı papaz çok acıkmış, hoca uyurken yavaşça kalkıp bütün yiyecekleri yiyip bitirmiş. Sabah uyanınca hoca papaza sormuş.

"Nasıl, bu gece güzel bir rüya gördün mü?" demiş.

"Gördüm." demiş papaz.

"E, söyle bakalım ne gördün?" demiş hoca.

"Yok olmaz, önce sen anlat rüyayı!" demiş papaz.

Bir süre, sen anlat ben anlat diye tartışmışlar, sonunda önce hoca rüyasını anlatmak zorunda kalmış.

"Rüyamda melekler beni alıp bir sarayın tepesine çıkarmışlar, oraya bir sofraya hazırlamışlar ki bu sofrayı sözcüklerle anlatmak

mümkün değil." demiş hoca.

"Evet ben de rüyamda meleklerin seni alıp götürdüğünü gördüm. E, melekler seni alıp götürdüğüne göre, yemek yedirmeden göndermezler diye düşünüp yolluğu yedim." demiş.

İşte böyle hoca papazı kandıracağı derken papaz hocayı kandırırvermiş.

İki Kardeşin Mal Taksimi

İki kardeş varmış. Bu kardeşler güzelce geçinip gidiyorlarmış. Ekip biçiyorlarmış. Yüz baş hayvanları varmış. Evliymişler. Karıları varmış; ama çocukları yokmuş.

Bu kardeşler güzelce yaşayıp giderken büyük olanı ayrılmak istemiş. Küçük kardeşini çağırmış.

"Ben ayrılmak istiyorum!" demiş.

Büyük kardeş küçük kardeşine bir yer göstermiş, bir de ona ev yapmış, hayvanları için dam yapmış. Gerekli olan her şeyi vermiş. Her şeyi yoluna koyduktan sonra küçük kardeşinin yanına gitmiş. İki kardeş yan yana oturmuşlar.

"Yarın sabah hayvanlarımızı bölüşelim." demiş ağabeyi küçük kardeşine..

"Biraz bekle." demiş küçük kardeş, başka bir şey demeden düşünüp oturmuş. Büyük dayanamamış.

"Nedir derdin, biraz bekle dedin, başka hiçbir şey söylemedin, ne düşünüyorsun böyle?" demiş.

"Bu gece bölüşelim." demiş küçük kardeş.

"Gece karanlıkta nasıl bölüşeceğiz, hayvanların hepsi ahırda, ayrıca niçin acele ediyorsun ki sabah olunca bölüşürüz." demiş büyük kardeş.

"Hayır, yarına kadar niye bekleyelim, bölüşmeye karar verdiysek bu akşam bölüşelim." demiş küçük.

Böyle demiş, başka bir şey söylemeden yine düşünceye dalmış. Böyle oturup dururken bir süre geçmiş.

"Sekiz tanesini böldüm, istediğini al götür." demiş küçük.

"Nasıl böldüğünü anlamadım, neyi götüreceğim?" demiş büyük.

"Şöyle böldüm." demiş küçük ve sözlerine devam etmiş.

"Yüz akrabamız var, yüz de koyunumuz. Sen hangisini istersen onu götür. İster yüz dost, ister yüz koyun al, tercih senin, hangisini istersen onu götür." demiş küçük.

"Amma saçma konuşuyorsun, dostlarımızı ben nereye götüreceğim, onları ne yapacağım, dost ne işime yarar, madem sen istiyorsun dostlar senin olsun, koyunları bana ver." demiş büyük.

"Tamam, çok güzel, koyunlar senin olsun." demiş, küçük

Sabah olunca küçük kardeş tüm hayvanları ağabeyine verip evine dönmüş.

Küçük kardeş karısıyla birlikte evinde oturmaya başlamış, kıt kanaat geçinip gidiyormuş. Bir küçük köpek yavrusundan başka hiçbir şeyi yokmuş, yukarıda gök aşağıda toprak varmış; ama avlusunda dört ayaklı hiçbir şey yokmuş, o küçük köpek de yanlarında pek durmuyormuş.

Bu iki kardeşin hayvanları bölüşme haberi konu komşu tarafından hemen duyulmuş. Eş dost bunu dert etmiş. Küçük kardeşin durumuna üzülmüşler, herkes ona bir şeyler vermiş, biri inek, öbürü öküz, diğeri manda, derken küçük kardeşin yüz baş hayvanı olmuş. Küçüğün dostları dostluklarını göstermiş.

Hayvanların tümünü alıp giden büyük kardeşin hayvanlarının çoğu bir kuyuya düşüp ölmüş, diğerlerini de hırsız çalmış. Büyük kardeşin ne malı ne de mülkü kalmış, hele dostu hiç yokmuş. Karı koca birbirlerine bakıp otururlarken uyuz olmuşlar. Küçük kardeş ise malıyla mülküyle, eşiyile dostuyla mükemmel bir yaşam sürmüştü.

Oniki Kez Evlenip Ayrılan Birinin Onüçüncü Kez Evlenmesi

Uyanık bir adam varmış; on iki kez evlenmiş; ama o hiçbiri ile mutlu olamamış, hanımlarının hiçbirinden memnun olmadığı için on ikisini de evlerine göndermiş.

Zaman geçmiş, bir gün bir falcının ününü duymuş, gidip o falcıya sormuş.

“Senin kadından yana hiç şansın yok, hiçbir çaren de yok, zavallı adam, bir atın ve araban var mı?” demiş falcı.

“Atı kurtlar yesin, attan bol neyim var, atım da var arabam da.” demiş, adam.

“Öyleyse git, üç gün üç gece yetecek yiyeceğini, atını, arabanı hazırla, arabana binip yola çık, git babam git, her gittiğin yerde on üç kez evlenip ayrılan bir kadın var mı? diye sor. Böyle on üç kez evlenip boşanmış birini bulursan hemen evlen, onunla mutlu olacaksın, birbirinizi bırakmayacaksınız.” demiş falcı kadın.

Falcının dediği gibi adam hemen eve gidip yolluğunu hazırlamış, atını getirip arabasına koşmuş, binip gitmiş.

Gide gide iki köy geçmiş, üç köy geçmiş, on üç kez evlenip boşanan hiçbir kadına rastlamamış.

Üç gün üç gece boyunca konuk olduğu evlere; *“On üç kez evlenip ayrılan bir kadın tanıyor musunuz?”* diye soruyormuş; ama böyle birini tanıyan kimse çıkmamış.

Üçüncü akşam bir yere gitmiş. Gittiği yerde ev sahipleri onu pek candan karşılamış, hemen atını alıp gereken yere bağlamışlar,

önüne de güzelce yem atmışlar. Kendisini mutfağa götürüp ocak başına oturtmuşlar, dışarıda yağmur yağıyormuş, konuk iyice ıslanmış, o yüzden konuğu ocak başına oturtmuşlar ev sahibi de karşısına oturmuş.

“Şimdiye kadar hiç görmediğimiz birisin, çok uzaktan gelmiş olmalısın, oldukça yorulmuşsa benziyorsun, atın da iyice kesilmiş, ne oldu bir derdin mi var?” diye sormuş ev sahibi.

“Başıma gelenleri söylesem, inanmazsınız, benim başıma gelenler kimsenin başına gelmemiştir.” demiş konuk.

“Nedir başına gelenler? Sakıncası yoksa anlat.” demiş ev sahibi.

“Karşınızda gördüğünüz şu adam ayıptır söylemesi, on iki kez evlendi, af edersiniz kabahat bende mi evlendiğim kadınlarda mı? bilmiyorum. Bıktım artık, sonunda hepsini evlerine gönderdim. Ama çare bulamayınca gidip bir falcıya sordum. O da bana üç gün üç gece köyleri gez, on üç kez evlenip ayrılan bir kadın var mı diye sor, bulursan onunla evlen, onunla sonsuza dek mutlu olacaksın dedi. Onun için köy köy dolaşıp geziyorum, şimdiye kadar böyle birine rastlamadım. Bundan sonra da rastlayıp rastlamayacağımı bilmiyorum.” demiş konuk.

“Hay yok olmayası kızım benim, şu karşıdaki köşkte oturuyor, on üç kez evlenip boşandı, kocalarıyla anlaşamadı. Git onunla görüş, beğenirsen hemen yarın sana veririz.” demiş ev sahibi, sonra karısına seslenmiş.

“Hey hanım, git kızını biraz düzelt de buraya getir!” demiş. O da gidip kızı getirmiş, bir bakmış ki muhteşem bir kız.

Konuk bunu görünce:

“Hey ev sahibi, kurban olayım, bunu beğenmeyeceğim de kimi beğeneceğim?” demiş.

Hemen konuşup anlaşmışlar. Eskiden sandık gibi, bavul gibi şeyler yokmuş, bunlar ancak zenginlerin sahip olduğu eşyalarıymış. Konu komşuyu çağırılmışlar, o akşam adam akıllı konuşup anlaşmışlar, konuğa bir ziyafet vermişler. Ertesi gün kıza bir sandık dolusu çeyiz verip göndermişler. Konuk kızın annesine ve babasına nereli olduğunu falan iyice anlatmış. Yeni eşini arabasına bindirip götürmüş.

Bunlar evlerine giderken, evlerine bir vers kala çok kötü bir

rüzgâr çıkmış. At çakılıp kalmış, bir adım ileri gitmiyormuş. Adam da Abhaz giysileri ile kuşanmış, kumjü, kaba, kama ve ahtarpasıyla dört dörtlükmüş, fakat atı bir türlü gitmiyormuş. Adamın canı çok sıkılmış. Atına vurmuş vurmuş; ama bir adım bile kıpırdatamamış, canına tak edince ata dönüp:

"Yemin ederim bir adım daha atmazsan, boynunu kesip seni şu koca yolun ortasına atacağım!" demiş adam.

Adamın sözlerini yeni karısı duymuş.

"A wanacalbeyt atı öldürürsen eve nasıl gideceğiz, yaya mı gideceğiz?" demiş.

Fakat adam yine de atı kamçılarmış, at biraz yürür gibi yapmış; ama yine durmuş, durunca hemen arabadan inip, kamasını çekmiş ve atın kafasını kesip yola fırlatmış, yeni karısına dönüp:

"İn aşağı, arabayı burada bırakacak değiliz ya!" demiş ve hamudu kadının kafasına geçirip arabaya koşmuş.

Kadın önde hamudu çekmiş, adam arkadan arabayı itmiş, yalın ayak başı kabak bin bir çile ile gece yarısı eve gelmişler.

Kadın kocasından çok korkmuş, eve gelince.

"Bu adam atın kafasını bir çırpıda kesip attı, kızarsa bana da aynı şeyi yapar." diye düşünmüş, daha eve girer girmez oturmadan ateş yakmaya, etrafı toplamaya ve yemek hazırlamaya başlamış. Yemek yemişler ve o gece yatmışlar.

Ertesi gün, gün ağarmasına iki saat kala kadın hemen uyanmış evi temizlemiş, ateşi gürül gürül yakmış, abısta* yapıp kahvaltı hazırlamış.

Kocasını uykudan uyanınca:

"İşte benim için levhi mahfuz dedikleri bu olmalı. Şu falcıya kurban olayım, sonunda aradığım kadını buldum."* diye sevinip baltasını aldığı gibi ormana gitmiş, karısına çalı çırpı getirecekmiş.

Bunlar böyle çok iyi anlaşır giderken bir ay geçmiş. Kızın ailesi kızıdan hiçbir haber alamamış. Ne yapıyor, nasıl yaşıyor, gidip bir baksak fena olmaz demişler.

Böyle giderken bir gün kızın babası.

"Ne var biliyor musun?" demiş karısına.

"Ne var?" demiş kadın.

"Kızımız gittiği yerde ne yapıyor, git de bir sor bakalım, bir şeyler de hazırlayıp götür. Ben hemen gidersem ayıp olur, ne de olsa babasıyım, önce sen git. Nerede kaldığını biliyorsun, bak bakalım nasıl yaşıyor?" demiş.

Kadın kocasının sözünü iki etmeden ertesi gün kızını görmeye gitmiş.

O zaman çift sürme zamanıymış, damadı tarlada çift sürüyormuş. Kafasını kaldırıp bakınca tarlanını ucundan bir kadının geldiğini görmüş, tepesinde de bir bohça varmış.

Dikkatlice bakınca kaynanası olduğunu anlamış.

"Bak kayınvalidem geliyor!" diye karısına haber vermiş, gidip karşılamasını söylemiş.

Karısı sevinerek koşmuş, gidip annesini karşılamış. Damat da çift sürdüğü atları salmış. Kayın validesini karşılamış.

"Hoş geldin!" diyerek içeri almış, hal hatır sormuş.

"Annen uzaktan geldi acıkmıştır, yemeğini hazırla, sen ne yapacağını bilirsin." demiş damat, sedirin altından baltayı alıp çalı çırpı getirmeye gidiyormuş gibi yapmış, karısı da öyle zannetmiş. Ama o duvar dibine gizlenip ana kızın konuşmalarını dinlemeye başlamış.

"Aman evladım, işte şimdi iyi bir kısmet buldun, tanrıya şükürler olsun çok iyi görünüyorsunuz. Eviniz barkınız, yiyeceğiniz içeceğiniz hayvanınız, kısacası her şeyiniz yerli yerinde, tanrıya şükürler olsun." demiş kızın annesi.

"Aman anne sen ne diyorsun, ben çok zor dayanıyorum, benim durumum düşman başına." demiş kız.

"Neden kızım ne oldu ki?" demiş kızın annesi.

"Ne olacak, bu deli kocamla birlikte gelirken tam eve yaklaşmak üzere idik ki arabayı çeken at durdu. Sonra damadınız olacak adam, o at bir kez daha durursa kafasını kesip atacağım diye yemin etti. Ne dediysem dinletemedim; ama yine de içimden atı öldürmeyeceğini düşündüm, öfkesinden böyle konuştuğunu sandım. Eve ulaşmamıza tam yüz metre kalmıştı ki at tekrar durdu, bunun üzerine bu deli damadınız arabadan inip kamasını çektiği gibi atın kafasını uçurup attı. Beni de arabadan aşağı indirip hamudu boynuma geçirdi ve"

arabaya koştı, kendisi de arkadan arabayı itti, bin bir çileyle eve geldik, ayakkabılarım delindi, ayaklarım hala ağrıyor, boynum ise hiç düzelmedi, hala ağrıyor.” demiş.

“Vah evladım vah, demek adam senin canına yetmiş. Hay annen öleydi, nasıl birine vermişiz seni, bir çaresine bakarız merak etme, su getireceğiniz yer uzak mı?” diye sormuş anne kızına.

“Biraz uzak, şu taraftaki ovada.” demiş kız.

“Demek bu senin kötü huylu kocan kızarsa seni de beni de öldürecek ha, ne yapsam da seni ondan kurtarsam?” demiş annesi.

“Ne yap et beni buradan götür, yoksa burada sadece kemiklerim kalacak.” diye annesine yapışmış kız.

Sonunda annesi:

“Suya gider gibi yap, testiği alıp pınara doğru git, ben seni şu düzlükte bekleyeceğim. Testini pınarın başına bırakıp arkamdan gel, kocana görünmeden kaçıp gidelim, seni eve götürmem gerek bu adama öldürtecek değilim ya.” demiş.

Damat duvarın dibinde otururken konuşulanların hepsini duymuş. Ana kız söyleyeceklerini bitirince duvarın yanından fırlayıp eve girmiş.

“Demek kızının kısmetine engel olan senmişsin, ikiniz de hemen dışarı çıkın!” demiş deli damat, ana kızı dışarı kovalamış.

Baltanın sapıyla vura vura ikisini de sapanın yanına götürmüş. Hamutlardan birini karısının, öbürünü de kaynanasının boynuna geçirmiş. Güpegündüz bellerinin ortasına vura vura tarlayı sürdürmüş. Sabanı en derinlere saplayıp toprağın altını üstüne getirmiş. Karısına ve kayınvalidesine iyice eziyet etmiş. Sonra onları salıp kayın validesine dönmüş:

“Demek ki kızını baştan çıkararak sensin, artık evine git, bir daha da buraya gelme.” demiş.

Kayınvalide perişan halde evine dönmüş. Eve yaklaşınca kocası anlamasın diye kendine çeki düzen vermiş ve pek mutlu ve neşeli bir görüntü ile içeri girmiş.

“Nasıl yaşıyor kızımız, mutlu mu?” demiş kocası.

“Çok iyi, gül gibi geçinip gidiyorlar, aman babamı gönder çok özledim dedi, damadımız çok efendi bir adammış, bana çok değer

verdi.” diye elinden geldiğince damadından övgüyle söz etmiş.

Kızın babası güzelce hazırlanmış, saçını sakalını tıraş etmiş. Temizlenip paklanmış, ertesi gün, gün ağarmadan atını eyerleyip yola çıkmış.

Damadın evine yaklaşınca güzelce tarlasını sürmekte olduğunu görmüş. Bir ara damat başını kaldırdınca beyaz ahtarpalı, yamçılı zarif bir atlının kendisine doğru geldiğini görmüş, at sanki uçuyormuş, müthiş bir atmış.

İyice yaklaşınca kayınpederinin olduğunu anlamış.

“Oh demek kayınvalidem gider gitmez beni şikayet etti ki arkasından kayınpederim geldi.” demiş damat içinden.

Çift sürdüğü atları durdurmuş, koşup kayınpederini karşılamış.

“Oh kayınpederim hoş geldiniz, seni gönderene teşekkür ederim, bizi görmeye geldiğiniz için sağ olun.” demiş sahtekâr damat.

Kayınpederine avluya kadar eşlik etmiş, yakın komşusu olmadığı için onu attan indirmek damada düşmüş, sonra karısına seslenmiş.

“Gel buraya bak, baban geldi, koş, çabuk gel!” demiş.

Kız hemen koşup gelmiş, babasını kucaklamış, birlikte eve girmişler.

“E, ev sahibi hanım, sen kendi görevini biliyorsun, ben de kendiminkini. Ben gidip biraz odun getireyim.” diye yine baltasını alıp dışarı çıkmış. Sonra.

“Bak baban uzaktan geldi, ona bir kurban kesmemiz gerek, sen iş yaparken ben de biraz çalı çırpı getireyim, baban evimize ilk kez geliyor, onu iyi ağırlamamız gerek.” demiş karısına.

Ormana gideceğim diye çıkan damat, yine gidip duvar dibine oturmuş ve bu kez baba kızı dinlemeye başlamış.

“Tanrıya şükürler olsun kızım, annen çok sevinerek döndü, eviniz barkınız, yaşama biçiminiz çok güzel, şimdi iyi bir kısmet buldun evladım. Bak eviniz, mutfağınız, buzağularınız, beş altı tane ineğiniz, koşum atlarınız var, damat güzelce çift sürüp duruyor. Şimdi iyi bir evlilik yaptın aferin kızım, kurban olayım sana.” demiş kızın babası.

“Ya, annem sana hiçbir şey söylemedi mi baba? Bu damadın neresi iyi, bundan önce on iki kişiyle evlendim; ama hiçbiri bunun gibi davranmadı bana. Beni getirirken yolda yaptığı işkence ve hakaretler yetmezmiş gibi annemin ve benim boynuma hamut geçirip bizi sabana koşturdu ve çift sürdürdü. Annemin ensesinin ne hale geldiğini görmedin mi baba?” demiş kız.

“Ne diyorsun sen, nasıl koşturdu sizi sabana?” demiş babası.

“Önce benim başıma gelenleri anlatayım, sonra annemle başımıza gelenleri anlatırım.” demiş kız.

“Anlat, bakalım!..” demiş babası da.

Kız başına gelenlerin hepsini anlatmış, annesi ile kendisine yaptıklarını da söylemiş. Bunun üzerine babası.

“Aferin ona tam bir erkekmiş, bir erkek yemin ettiyse yeminini yerine getirmeli, ayrıca at arabası sizin malınız değil mi? Malınızı yolun ortasında bırakacak haliniz yoktu ya. Annene gelince, bu güne kadar senin kısmetini karartan annen oldu kızım.” demiş babası. Kız şaşırarak sormuş.

“Annem başımıza gelenlerden söz etmedi mi sana?” demiş.

“Hayır, söz etmedi; ama damat böyle bir şey yaptıysa helal olsun ona. Senin şimdiye kadar evlendiğin adamlar beş para etmezmiş, o erkek adammış, annene ve sana hak ettiğiniz dersi verdi.” demiş kızın babası.

Damat duvar dibinde konuşulanları duyuyormuş, sevinip hemen ortaya çıkmış ve gidip kayınpederini kucaklamış.

Sonra hayvanlarının arasından en iyilerinden birini seçmiş, komşuları da toplayıp kayın pederine güzel bir ziyafet vermiş. Kayınpeder o gün ve gece damadında kalmış. Ertesi gün geri dönmek üzere yola çıkınca, damat:

“Kayınpederimi ben kendim geçirmek istiyorum, sen eve bak, atları bir yere gönderme, dikkat et!” demiş.

“Peki!” demiş karısı da.

Kayınpederine refakat ederken köydeki dükkanın önüne gelmişler. Damat kayınpederine beşer beşer dizilen şarap şişelerinden hediye etmiş. Kayınpederi zaten çok içmiş, ayakta duramıyormuş. Bunları eline alacak hali de kalmamış, sonunda şişeleri boynuna asmış.

“Hoşça kal evlat, aman ha, iyi ve akıllı olun!” diye damadına dualar etmiş, nasihatler verip şarkı söyleyerek evine dönmüş.

Kayınvalide pencereden bakınca kocasının geldiğini görmüş, bakmış adamın boynunda sallanan bir şey var.

“Ne biçim bir damada düştük kör olasıca, engerek yılanı mıdır, nedir, hadi ben kadını; ama yine de eve gelirken hamudu çıkarıp geldim, kayın pederini hamutla eve göndermiş, kökü kuruyasıca damat!” demiş kadın içinden. Kocasını görünce.

“Gözüme görünme, bundan sonra seninle karı koca ilişkimiz kalmadı!” diye söylenmiş kocasına, boynundakini hamut zannetmiş.

“Sakin ol deli kadın, sakın ol. Benim boynumdakiler şarap şişesi, şişe şişe! Senin boynuna geçirdiği hamuttu. Hak ettiğin için geçirmişti.” diye avluya girmiş. Boynundaki şarap şişelerini konu komşuya dağıtmış.

“Şişe ne kelime senin eve sağ salim döneceğini bile beklemiyordum, tanrıya şükürler olsun başına bir şey gelmeden eve döndün.” demiş, kadın da sonunda.

*Abısta : Mamaliga, kaçamak, mısır unu lapası.

*Levhi mahfuz : Gökyüzünün kapısını okumak

Çocuklarının Aklını Başına Getiren İhtiyar

Bir karı koca varmış. Dört tane çocukları varmış. Üçü erkek biri kızmış. Bir gün bu çocukların annesinin eceli gelmiş ölmüş. Baba çocuklarını büyütemiyormuş. Zavallı, fakara bir adammış, başka bir kadınla evlense belki çocuklarına doğru dürüst bakmaz diye korkuyormuş. Bin bir güçlkle çocuklarını büyütme çalmış, yumurtanın kabuğunu soyup çocuklarına yedirmiş.

Böyle böyle giderken büyük oğlu evlenecek yaşa gelmiş. Onu evlendirmiş, bir iki ay güzelce geçinip gidiyorlarmış, sonra gelin kocasına dönüp:

"Ben bu ailenin hepsinin hizmetini yapamam, biz bu aileden ayrılalım, ayrı yaşayalım, ayrı ekip biçelim." demiş.

Oğlan önce karısını dinlememiş; ama kadın ailede sorun çıkarmaya başlayınca, karısına uyup ailesinden ayrılmış.

Derken ortancanın evlenme zamanı gelmiş. O da evlenmiş, bir ay evli kaldıktan sonra onun karısı da:

"Böyle olmayacak, biz ayrı bir eve çıkalım." demiş, oğlan ilk zamanlar kabul etmemiş.

"Neden ayrı gidecekmiz? Şöyle, böyle." demiş; ama o da karısının dediğini yapmak zorunda kalmış. Onlar da ayrılıp başka bir evde yaşamaya başlamışlar.

En sonunda en küçük oğlan evlenmiş. Onlar da kısa bir süre sonra ayrı yaşamaya başlamışlar.

Baba kızıyla beraber evde kalmış. *"Erkek çocuklarım oldu,*

onları büyüttüm, evlendirdim; ama her biri ayrılıp gitti. Bakalım bu kız bana yaşlılığında bakacak mı, görecekim." demiş. Kızına oğullarından fazla emek vererek büyütmüş. Büyüyünce o da çok güzel bir genç kız olmuş ve kocaya gitme zamanı gelmiş.

Adamın evine yakın çok zengin, malı mülkü çok olan bir papaz varmış.

"Fukaralıktan bezdim, kızımı şu papaza vereyim, malı mülkü var, parası var." diye düşünmüş ve ihtiyar kızını papaza vermiş.

"Diğerleri bir işe yaramamış; ama kızımın damadım bana bakar, damadım papaz hiç değilse onda tanrı korkusu vardır." diye düşünmüş. Ne yazık ki bir süre sonra kız ve damadı da babalarıyla ilgilenmez olmuşlar.

Adamın yaşı epey ilerlemiş, çok yaşlanmadıysa da çektiği sıkıntılardan ötürü çökmüş. Evde tek başına olduğu için bakımsız kalmış, yediği zamanla yemediği zaman aynıymış. İyice elden ayaktan düşmüş, acınacak durumdaymış. Çocuklarının hiçbirisi dönüp bakmıyorlarmış. Hepsi suçu birbirinin üstüne atıyormuş. Hiçbirisi ihtiyara yarayacak bir şey yapmak istemiyormuş.

İhtiyarın büyük oğlundan torunları varmış, hepsi de oğlan çocuğuymuş, bunlar dedelerinin yanına gelip onunla oynuyorlarmış, bahçeden meyve koparıp yiyorlarmış.

İhtiyar hasta yatağında yatıyormuş; ama bir bardak su verecek kimsesi yokmuş. Bir gün kendini zorlamış ve ayağa kalkmış elbiselerini giyip, pazara gitmiş, pazardan kocaman bir küp almış. Alıp evine getirmiş, evin bir köşesine koymuş. Torunlarından birini yanına çağırılmış.

"Yanıma gel evlat!" demiş torununa, yanına gidince eline bir tane beşbiryerde altın tutturmuş. O da altını kardeşlerine göstermiş, sonra annesine ve babasına göstermiş.

"Bu altını sana kim verdi?" demişler çocuğun annesi ve babası.

"Dedem verdi." demiş.

"Dedene altını kim verdi, biz kendisini bildik bileli sefil görünüyordu." demişler.

İhtiyar pazardan aldığı küpün içine küçük taşlar doldurup kapağını da sıkıca kapatmış.

İhtiyarın büyük oğlu, yani altın verdiği torunun babası gidip sormuş.

“Ne o baba, bu çocuklar ellerinde beşi bir yerde olan bir altın gezdiriyorlar, kim verdi onlara, sen mi verdin?” demiş.

“Evet, evlat ben verdim.” demiş ihtiyar, yattığı yerden.

“Seni hiçbir zaman altın taşıırken görmedim, altını sana kim verdi?” demiş büyük oğlu.

“Evlat, siz beni bıraktınız diye ben sizin çocuklarınızı, sevgili torunlarımı bırakacak değilim ya, onlar buraya gelip oynuyorlar, onları görünce biraz altın verdim, onlar için neyim var neyim yok esirgeyecek değilim, benim çok altınım var, işte şu köşedeki küpün içi ağzına kadar altın dolu, ne zamandan beri saklıyorum, ben ölünceye kadar küpün açılmasına izin vermeyeceğim.” demiş ihtiyar.

“Kim verdi bu kadar altını sana?” demiş oğlu.

“Kim verecek sizler beni bırakınca, bizi yaratan tanrı beni bırakmadı, o verdi, başka kim verecek. Ölünceye kadar bana iyi bakana bırakacağım onu; ama ancak ben öldükten sonra açabilecek, ondan önce küpün hiç kimse tarafından açılmasını istemiyorum.” demiş ihtiyar.

Bunları duyan büyük oğlan doğru evine gitmiş, olanları karısına anlatmış, haber hemen diğer kardeşlerine ve kız kardeşine ulaşmış.

Bunu duyan ihtiyarın bütün oğulları, gelinleri, kızı ve papaz damadı ihtiyarın hizmetini yapmak için adeta yarışmaya başlamışlar. Ona götürdükleri yiyecek ve içecek anlatılır gibi değilmiş, üstü başı da mükemmel olmuş. Böylece adamın yaşlılığı ak geçmeye ömrü de uzamaya başlamış. Ama herkesin bir eceli varmış ve vadesi gelince ölüyormuş, ihtiyarın da vadesi dolmuş, sonunda ölüm döşegine düşmüş. İhtiyar öleceğini anlayınca oğullarını, gelinlerini ve damadını çağırmış.

“Evlatlar ben artık öleceğim, benim servetim size kalsın. Tanrı size benim ölümümden başka bir keder vermesin. Ben ölünce, ölü yemeğimi yaptıktan sonra, o küpün içindeki altını bölüşün; ama tartışma çıkarmayın. Eşit bir biçimde bölüşün, hepimize yetecek kadar altın var. Yalnız bölüşürken o papaz damadıma böldürün, onda tanrı korkusu vardır, adil dağıtır.” demiş ihtiyar.

Huzur içinde başını yastığa koyup ölmüş. Gerektiği şekilde gömmüşler, cenaze yemeğini ve yıl dönümünü yapmışlar.

Artık sıra küpün içindeki altınları dağıtmaya gelmiş.

Papazı çağırmışlar.

“Babamızın vasiyetini yerine getirmeliyiz, küpün içindeki altını sen bölüştür.” demişler. O da altını dağıtmaya hazırlanmış, ilk önce papaz elbisenin ceplerini adamakıllı büyütmüş.

Sonra gelip küpün başına durmuş. Karısı ve kayın biraderleri de etrafını sarmış.

“Bunu şöyle dağıtacağız, siz erkekler şu küpü kaldırıp başımın üstüne koyun, sen de hanımım şu odunu alıp bütün gücünle küpe vur ve küpü kır, altınlar yere dökülsün, dökülürken cebime düşenler benim olsun, yere düşenleri de kim kaparsa onun olsun.” demiş papaz.

Böyle yapmışlar, erkek kardeşler küpü yaka paça kaldırıp papazın tepesine oturtmuşlar, kız kardeşleri küpü odunla kıramaz sanıyorlarmış, ama *“vur!”* deyince olanca gücüyle küpün tam ortasına indirmiş, papazın tepesindeki küp darmadağın olmuş. Papazın tepesinden aşağı kum, çakıl, çar çöp ne varsa yere dökülmüş. Diğerleri de altın toplayacağız diye yere saldırmışlar; ama üstleri başları, elleri yüzleri toz toprak içinde kalmış, her taraf kum ve çakıl taneleri ile dolmuş, kimin kim olduğunu anlamak mümkün değilmiş.

Kafasını kullanan ihtiyar, son günlerinde çocuklarının kendisine bakmalarını bu şekilde sağlamış.

Mal ve İnsan

Yaşlı bir adam varmış, üç de oğlu varmış. Oldukça zengin bir adammış.

“Ben öldükten sonra birbirinizin gözünü oyacağınıza malımı mülkümü sağlığında paylaştırırım.” diye oğullarını yanına çağırılmış.

Onlar da babalarının dediğini kabul edip paylarına düşeni almışlar. İtiraz edecek halleri yokmuş. Bunu yaptıktan bir süre sonra adam ölmüş. Oğulları babalarının cenaze töreni için gereken her türlü ilgiyi titizlikle göstermişler.

Ama sonra, babaları hayattayken yaptığı taksimattan çocukları memnun kalmamış. Tartışmışlar, dövüşmüşler, malları bir türlü istedikleri gibi paylaşmamışlar. Üçü de krala gidip babalarından kalan malı yeniden paylaşmasını istemişler.

Kral sormuş.

“Nedir anlaşılamadığınız konu?” demiş.

“Babamız malını istediğimiz gibi bölmedi. İşte bunu tartışıyoruz ve bir türlü çözemedik.” demişler.

“Ne yapacağınızı biliyor musunuz?” demiş kral. Üçü birden.

“Hayır !” demişler.

“Üçünüz de gidip babanızı mezardan çıkarın ve buraya getirin, sonra ben sizin işinizi halledeceğim.” demiş kral.

“Peki !” demiş kardeşler, babalarını mezardan çıkarmışlar ve

iskeletini de tabuttan çıkarıp kralın avlu duvarına uzatmışlar.

Bunu gören kral.

“Şimdi buraya gelin!” demiş. Üç kardeş de koşup kralın yanına gitmişler.

Kral bir ok ve yay çıkarmış, bunları önce kardeşlerin büyüğüne vermiş.

“Bu oku babasının tam göğsüne isabet ettiren malı alır, diğerleri hava alır.” demiş.

Büyük oğlan babasının ölü göğsüne büyük bir hevesle ateş etmiş. Ama babasının kalbine isabet ettirememiş.

Bu kez oku ortanca oğlan çekmiş; ama o da isabet ettirememiş.

Sonunda sıra küçüğe gelmiş; ama o oku ve yayı eline bile almamış.

“Niye ateş etmiyorsun?” demiş kral.

“Ben babama ateş edemem, hele bir mal için asla ateş etmem. Zavallı babamın öldüğü yetmiyormuş gibi bir de mezarından çıkarıp getirdik. Ben hiçbir şey istemiyorum. Babamın bütün malını ağabeylerime verin.” demiş küçük.

Bunun üzerine kral büyük kardeşleri azarlayıp kovalamış, bütün malı da küçüğe vermiş.

Eve dönünce bu durum annesinin pek hoşuna gitmiş.

Yiğit Kançoba

Kançoba bir bebekmiş ve beşikte yatıyormuş. Ablası henüz küçükmüş; ama kardeşini beşikte sallıyormuş. Bunların babası ölmüş. Anneleri de dul kalmış. Talancılar gelip dul kadının küçük kızını kaçırap gitmişler. Kadıncağız oğlu Kançoba ile birlikte kalmış. Oğlunu büyütmüş, Kançoba büyüyünce iyi bir çiftçi olmuş.

Kançoba'nın annesi sık sık iç çekiyormuş. Bu durum oğlunun dikkatini çekmiş.

"Anne neden böyle iç çekiyorsun?" demiş. Ama o hiçbir yanıt vermemiş. Konuyu saptırmış. Gerçeği söylerse oğlunun bu işe baş koyacağından korkuyormuş.

Bir gün Kançoba annesinin bu derin iç çekmelerine çok üzülmüş ve annesini yakalayıp:

"Eğer neden böyle iç çektiğini söylemezsen, kendimi vuracağım." diye tabancasını çekmiş.

"Hay annen ölseydi Kançoba, bana kötü şeyler söyletmesen olmaz mıydı? Sen bu derdin üstesinden nasıl geleceksin, o zamanlar sen küçük bir bebek olarak beşikte yatıyordun. Talancılar saldırdı, küçük ablanı kaçırap götürdüler. Nerede olduğunu bilmiyorum. Onun için çok üzülüyorum. Ama elimden de hiç bir şey gelmiyor." demiş annesi.

"Bunu duyan bensem, ablam neredeyse onu arayıp bulmadan geri dönmeyeceğim!" demiş Kançoba, atına binip ablasını aramaya gitmiş. Gide gide bir kralın avlusuna varmış. Sarayın avlusunda birbirine çok benzeyen on beş kadar genç kız varmış. Kızlar da onu

görmüşler, delikanlı büyük bir hışımla kızlara yaklaşmış, kızlar delikanlının attan ineceğini sanmışlar; ama o kızlardan birini kapıp hızla uzaklaşmış. Delikanlı kızını alıp giderken yolda epey yorulduğunu hissetmiş. Biraz durup dinlenmek için yamçısını yere sermiş. Kızı attan indirip yamçının üzerine oturtmuş. Sonra kıza dönüp.

"Yiğitliğimi nasıl buldun?" demiş.

"Hey tanrı aşkına,
Çakmaklı tüfek, çakmaklı tüfek,
On çakmaklı tüfeğe bedel,
Yüz öküz gücündeki
Tek öküze benzeyen
Kardeşim Kançoba'yı görür gibi oldum." demiş.

"Sen Kançoba'yı nereden tanıyorsun, nereden kardeşin oluyor?" diye hayretle sormuş Kançoba.

"Kançoba dedikleri benim kardeşimdi. Küçük bir bebek olarak beşikteydi. Evimizi talancılar basınca beni alıp buraya getirdiler." demiş kız. Kançoba bunu duyunca sevinçle haykırmış.

"Kançoba benim. Ben de seni arıyordum canım kardeşim!" demiş.

Birbirine kavuşan iki kardeş sevinip kucaklaşmışlar öpüşüp koklaşmışlar. Sonra Kançoba kardeşini alıp annesine gitmiş.

Eve gidince.

"Anne kızını görseydin tanır mısın?" diye sormuş.

"Nasıl tanımam; ama onu bana kim bulacak, ah kurban olduğum evladım, neyse ki sen sağ salım döndün." demiş.

O anda Kançoba kız kardeşini ortaya çıkarmış.

"Eğer benim kızım ise omuzunda beni olmalı." demiş. Omuzundaki beni görünce kızını olduğunu anlamış.

Büyük bir ziyafet verip düğün yapmış, sonunda mutlu bir yaşam sürmeye başlamışlar.

Kosa'nın Kesesi

Kosa fakir bir çiftçiymiş. Karısı varmış. Çocuklarının üçü de henüz beline ulaşıyormuş.

"Acıktık, acıktık!" demekten başka bir şey bilmiyorlarmış. Kosa çalışıyor, çabalıyor; ama getirdiği ailesine yetmiyormuş.

Kosa bir gün oturup düşünmüş.

"Ben böyle durmadan çırpınarak ailemi geçindiremeyeceğim, en iyisi başımı alıp gideyim." demiş.

O yıl kazandığını ailesine bırakıp, yola çıkmış, aileme birkaç kuruş kazanıp getirebilirim diye düşünüyormuş.

Epey gitmiş, sonra bir gemiye binmiş ve denizin karşı kıyısına geçmiş. Orada bir yıl boyunca kan ter içinde çalışmış, yüz lira para kazanmış. Kazandığı paralar hoşuna gitmiş.

"Yüz liraya dokunmadan aileme vereyim, biraz daha çalışıp yol paramı çıkarayım." diye düşünmüş.

Kuasa kazandığı paralar cebindeyken çalışamıyormuş, biri çalar diye korkuyormuş. Onun için güvenilir bir adam bulup evine dönünceye kadar paralarını ona emanet etmek istemiş.

Kentin içinde dolaşırken bir yıldan beri tanıdığı Jaksa adında biri ile karşılaşmış. Kosa'nın bildiği kadarıyla Jaksa iyi bir adammış. Burada güvenebileceği tek kişi oymuş, ondan daha iyi birine paralarını veremeyeceğini düşünmüş.

"Jaksa gel biraz, sana bir şey söyleyeceğim." demiş Kosa, Jaksa ile

bir köşeye çekilip oturmuşlar.

"Jaksa seni uzun zamandan beri tanıyorum, sana bir şey soracağım. Bildiğin gibi ben gariban bir adamım. Bir yıldan beri ailemden uzaktayım. Uzak bir ülkeye gelip birkaç kuruş para kazandım, biraz daha kazanıp biriktirmek ve yol paramı da çıkarmak istiyorum. Kazandığım yüz lira cebimdeyken çalışamıyorum, kaybolur ya da çalınır diye korkuyorum. Bu paraları güvendiğim için sana vermek istiyorum, bana bunları iyice sakla." demiş.

Jaksa'nın yüzü gülmüş.

"Beni bu kentte yaşayan herkes bilir. Bana güvenirler, hayatım boyunca kimsenin bir delik parasına bile tamah etmedim, bana verilen emanetleri canım pahasına sakladım, şimdi senin paranı kaybedecek değilim ya!" demiş.

Kosa kesesindeki yüz lirayı Jaksa'ya vermiş, kendisi de yol parası kazanmak üzere çalışmaya gitmiş.

Zavallı Kosa yol parasını da bin bir güçlkle kazanmış, sonra Jaksa'nın yanına gitmiş.

"Jaksa kurban olayım, artık yol paramı da kazandım, evime gitmek istiyorum, çocuklarım aç, civcivler gibi yolunu bekliyordur, paramı ver de gideyim." demiş.

Jaksa Kosa'nın sözlerini şaşkınlıkla dinlemiş ve Kosa'ya dönüp.

"Kosa senin aklın başında mı? Yoksa kafanın içi suyla mı çalkalandı? Ne parasından söz ediyorsun? Biz seninle ne zaman para konusu konuştuk?" demiş.

Böylece şeytan Jaksa zavallı Kosa'nın parasına konmuş, bin bir çile ile kazandığı, çocuklarının nafakası olan yüz lirayı midesine indirmiş.

Kosa böyle bir duruma düşünce çok üzülmüş.

"Neler duyuyorum, başıma gelenlere bakın, bu dünyada güvenilir hiçbir insan yok mu?" diye düşünüp giderken kentin ortasından geçen, büyük bir ırmağın kenarına gelmiş. Canından bezmiş bir durumdaymış, ikide bir boş kesesini evirip çeviriyor, kendisini suya atmak için gayret topluyormuş. Tam o sırada bir kadın altın bir arabaya binmiş, yoldan geçiyormuş ve Kosa'yı görünce, arabayı durdurmuş, bu adamın canına kıymak istediğini anlamış.

"Şu adamı hemen yakalayın ve benim yanıma getirin." diye uşaklarına emir vermiş, onlar da Kosa'yı yakalayıp getirmişler, arabanın içine sokup kadının yanına oturtmuşlar.

Kadın, kentin yöneticisinin karısıymış, gezmeye çıkmış, geri eve dönüyormuş. Yolda giderken Kosa'ya dönüp:

"Kimsin sen, kendini suya atmak istediğini anladım, merak ettim, nedir derdin?" demiş. Kosa derdini kadına anlatmış, bir yıl çalışıp kazandığı yüz lirayı Jaksa adında bildiği ve güvendiği bir adama saklaması için verdiğini; ama onun parayı inkâr edip yediğini, falan anlatmış.

Kadın can kulağı ile dinliyormuş, Kosa sözlerini bitirince:

"Tamam, sen üzülme, ben o sahtekârdan paralarını geri alıp sana vereceğim." demiş.

Kadın evine dönünce Kosa'ya yardım etmesi için kocasına ricada bulunmuş. Kentin yöneticisi Kosa'ya dönüp:

"Jaksa denen adamı bulup paraların alabilirim; ama şahidin var mı?" diye sormuş.

"Ah kurban olayım beyim, şahidim olsa ben almaz mıydım? Ona çok güvendiğim için şahide gerek kalmaz sandım, iş işten geçtikten sonra nasıl şahit bulabilirim?" demiş Kosa.

"Bu durumda sen paralarını kendi elinle suya attın demektir. Artık paranı geri almanın imkânı kalmadı." demiş kentin yöneticisi.

"Rica ediyorum, sen istersen başarırısın; yazık, zavallının kesesinde bir kuruş bile kalmamış, kurtar garibin paralarını." diye kocasına yalvarmış kadın. Ama kent yöneticisi kabul etmemiş, ne yapabilir, şahit olmayınca onun da elinden bir şey gelmiyormuş.

"O Jaksa denen adamdan bu paraları almazsam görürsün!" demiş kadın ve Jaksa'nın yanına gitmiş. Hal hatır sormuş, Jaksa bu kadını tanımıyormuş.

"Kimsin sen, neden geldin? Ne istiyorsun, neden bu kadar öfkелisin?" diye bir sürü soru sormuş kadına Jaksa.

"Sen bu kentte yaşayan insanların en dürüstü, en güvenilir adamısın. Sana bir şey danışmaya geldim. Kocam zamanında çok zengin bir adamdı; ama uzak bir diyara gitti ve kayboldu bir daha geri dönmedi. Nerede kaldı? Nerede öldü? Hiçbir şey bilmiyoruz. Bir tanecik kızım var, bir yakın dost ve akrabamız yok. Yapayalnız

kaldık. Zavallı kocam bize pek çok mal bıraktı; ama onları yönetmeyi, kullanmayı beceremiyoruz. Senin güvenilir, temiz bir adam olduğunı duydum. Şimdi sana saklaman için bir yüz lira getirdim." demiş kadın.

Tam kadınla Jaksa konuşurken Kosa gelmiş, elleri böğründe sessizce bir kenara kıvrılıp oturmuş. Jaksa bu kadar zengin bir kadınla karşılaşınca yakama yapışan şu sefil adamdan kurtulayım, diye düşünmüş ve Kosa'nın paralarını cebinden çıkarıp geri vermiş. Kosa da sevinçle paralarını cebine koymuş

Kosa daha dışarı çıkmadan kadının kızı içeri girmiş. Jaksa bir an için, "Bu gelen de bana güvenip paralarını saklamam için getirdi." galiba diye düşünmüş. Ama kız en ufak bir söz söylemeden ortaya çıkıp dans etmeye başlamış.

"Niye dans ediyorsun kızım?" diye sormuş annesi.

"Niye dans etmeyeceğim anne, babamın başına hiçbir şey gelmemiş, sağ salim eve döndü." demiş kız.

Anne de fırlayıp kızının etrafında dans etmeye başlamış. Kosa da karşılına geçip parmak üstü dans figürleri yapmış. Jaksa durumu anlamış, uzun süre yere çakılmış gibi kalmış, sonunda kendisi de oynamaya başlamış.

Kent yöneticisinin karısı Kosa ve Jaksa'ya dönüp:

"Benim kocam, kızımın da babası geldi onun için sevinip oynuyoruz, peki siz niye oynuyorsunuz?" demiş.

"Ben yüz liramı kurtardığım için oynuyorum." demiş Kosa

"Ben hem elimdekini hem de elime geçecekleri geri aldığımız için öfkeden oynuyorum." demiş Jaksa.

Kosa paralarını kesesine koyup kent yöneticisinin karısına teşekkür etmiş ve bir an önce evine ulaşmak için yola çıkmış.

Kosa evine gidince ailesini sağ salim bulmuş.

Altı Kardeşin Değirmen Taşını Getirişi

Altı kardeş varmış. Bunlar Türk'müş büyükleri evden ayrılmış, evli barklıymışlar; ama hiç çocukları yokmuş. Diğer beş kardeş ise henüz ayrılmamışlar. Onlar bir vadide yaşıyorlarmış, değirmen taşı yapıyorlarmış, onun için taş arayıp duruyorlarmış.

Bir gün beş kardeş değirmen taşı aramaya gitmişler. Gide gide dik bir yamaca çıkmışlar; ama işlerine yarayacak bir taş bulamamışlar, sonunda bir bozkıra inmişler. Bozkırda değirmen taşı olacak güzel bir taş bulmuşlar. Öyle sağlam bir taş bulunca pat küt diye yontmaya başlamışlar. Sonra ortasını delmişler. mükemmel bir değirmen taşı yapmışlar. Değirmen taşını yapmışlar yapmasına; ama nasıl götüreceklerini bilememişler, taşı yerinden oynatmak mümkün değilmiş. İtmişler, kakmışlar bir türlü kıpırdatamamışlar. Sonunda kardeşlerden biri:

"Biz bunu yaptık; ama götüremiyoruz. Gelin ağabeyimiz Şardın'a gidelim. O bir çare bulur, bulamazsa hiçbir şey yapamayız." demişler.

"Doğru söylüyorsun gidip hemen onu bulalım, o bir çare bulur, bulamazsa yandık." demiş diğerleri. Hep beraber Şardın'a gitmişler.

"Hay wanacalbeyt Şardın! Biz bir değirmen taşı yaptık kırdı duruyor; ama getiremiyoruz. Bize bir çözüm bul!" demişler.

"Taş olarak mı duruyor, yoksa yonttunuz mu?" demiş Şardın.

"Yontup yuvarladık, ortasını da deldik." demişler.

"Öyleyse durun, ben biraz bir şeyler yiyip güçleneyim." demiş. Gidip yemek yemeye başlamış.

"Siz orada durun." demiş.

Onun bıyıkları çok uzunmuş, yemek yedikçe bıyıklarını sağa sola oynatıyormuş. Karısı da başında dört dönüp hizmet ediyormuş. Doyuncaya kadar yemiş içmiş.

"Hadi gelin artık!" demiş. Diğerleri yolu bildiği için önüne düşmüşler, hep birlikte değirmen taşının bulunduğu bozkıra inmişler.

Şardın değirmen taşının ortasına başını sokmuş bakmış kafası sığıyor.

"Tamam, kafam sığıdı, siz şimdi taşın dört bir yanına geçip kaldırın!" demiş. Bütün kardeşler değirmen taşının etrafını sarmış, ite kaka bin bir güçle kaldırmışlar, taşı Şardın'ın kafasından geçirip boynuna iyice oturtmuşlar; ama bu kadar büyük bir taşı kaldırmak kolay mı? Şardın taşı tam kaldırmış ki, pat diye yere düşmüş ve değirmen taşı ile birlikte yuvarlanmaya başlamış. Taş yuvarlanıp gittikçe Şardın'ın kardeşleri de arkasından koşup gidiyorlarmış.

"Şardın sen nereye gidiyorsan biz de senin arkandan geleceğiz; ama nereden gideceğimizi söyle bari bize." demiş kardeşlerden biri.

"Şardın'ın nereden gideceğini sana mı soracak. O nereye gideceğini bilir, çok biliyorsan sen taşısaydın." demiş bir diğer kardeşi.

Şardın değirmen taşıyla birlikte yuvarlanıp gidiyormuş. Sonunda Şardın'ın kafası çalılıklara çarpınca bedeninden kopmuş. Değirmen taşının içinde kalan Şardın'ın kafası taşla birlikte yuvarlanıp gitmiş. Kardeşleri de ona yetişmek için arkasından koşup gitmişler. Ağabeylerinin izini sürüp giden kardeşler bir de bakmışlar ki yerde kocaman bir sinek yatıyor. Buna bir anlam verememişler. İçlerinden biri:

"Şu sineği kaldırıp yanımıza alalım." demiş diğeri de.

"Bırakın onu, o bir işe yarasaydı Şardın onu yerden alırdı." demiş.

Şardın'ı takip ederek gitmişler. Sonunda değirmen'in kurulacağı düzlüğe gelmişler, taşın izinden gitmeye başlamışlar.

"Eee başka nereye gidecekti, demedim mi size o gideceği yeri"

bilir.” demiş daha önce konuşan kardeşleri.

Şardın'ın kardeşleri değirmen taşının durduğu yere ulaşmışlar, eğilip bakınca değirmen taşının içinde Şardın'ın sadece kafasının kaldığını görmüşler.

“*Bu ne?*” demiş kardeşlerden biri, taşı itiverince kafa yerinden fırlayıp yuvarlanmaya başlamış.

“*Bu işe yarar bir şey olsaydı Şardın onu alır götürürdü, demek ki pek işe yaramıyor.*” demiş kardeşlerden biri.

“*Gelin Şardın'a gidelim ne yaptığını görelim.*” demiş öteki.

Sonunda bütün kardeşler birlikte Şardın'ın evine gitmişler. Gidince ne görsünler? Şardın'ın karısı yalnız başına oturuyor.

“*Şardın gelmedi mi?*” diye sormuşlar.

“*Hayır, gelmedi, o sizin yanınızda değil miydi, değirmen taşı getirmeye gitmediniz mi?*” demiş kadın.

“*Değirmen taşını getirdik; ama Şardın yok, bulamıyoruz, belki kendi evine dönmüştür diye düşündük.*” demiş kardeşler. Sonra:

“*Galiba biz bir yanlış yaptık, o yerde gördüğümüz koca sineği getirmeliydik.*” demişler.

Hep birlikte gidip sineği getirmişler, götürüp Şardın'ın karısına göstermişler.

“*Bu Şardın olmasın, ama bedeninde kafası yok.*” demişler.

“*Bu o değil.*” demiş kadın.

“*Hay Allah bir yanlış daha yaptık, şu değirmen taşının ortasında bıraktığımız kafayı getirelim, onu da karısına gösterelim.*” demişler ve kafayı getirmeye gitmişler.

Kafa değirmen taşının deliğinden fırlayınca yuvarlana yuvarlana kumsala doğru gitmiş, yolda çalılara takılınca uzun bıyıklarının yarısı kopmuş. Neyse kafayı bulmuşlar getirip sineğin başına takmışlar; ama bıyığının yarısı olmadığı için Şardın'ın karısı:

“*Bu o değil, Şardın sağlığında yemek yerken uzun bıyıklarının iki ucu da hop hop diye oynatırdı, bunun sadece bir yanında bıyık var diğer yanında yok, bu o değil.*” demiş.

“*Öbür tarafına da bir bıyık takalım, bakalım o zaman kime*

benzeyecek.” demiş kardeşler.

Hemen diğer tarafına bir bıyık takmışlar. Bıyık tamamlanınca kadın çığlık çığığa bağırılmış.

“*Waa Waaw !.. Bu o, ta kendisi !..*” diye ağlamaya başlamış.

Beş kardeşin değirmen taşını getirme işi de böyle olmuş.

Baba Vasiyeti

İki dosttan biri doğuda diğeri batıda yaşıyormuş.

Doğuda yaşayanın dört oğlu varmış ve yaşı da epey ilerlemiş, ölüm döşegine düşünce çocuklarını yanına çağırıp vasiyette bulunmuş.

"Evlad ben ölünce sen atlara bak." demiş büyük oğluna.

"Sen de ineklere ve mandalara bak!" demiş onun küçüğüne.

"Sen de koyunlara ve keçilere bak!" demiş onun da küçüğüne.

En küçüğüne de eve ve bahçeye bakmasını tembih edip batıdaki dostuna gitmiş.

Adamcağız ölmüş, ölünce çocukları gerektiği gibi ağlayıp gömmüşler. Sonra babalarının kendilerine vasiyet ettiği biçimde aralarında görev bölümü yapmışlar. Bu arada evlenmişler, barklanmışlar, çoluk çocuk sahibi olmuşlar, sonunda her biri ayrı evlerde ayrı düzen kurup yaşamaya karar vermişler. Buna karar verince.

"Babamız ölürken bir şey söylemişti, unuttunuz mu? Ayrılacağınız zaman gidip batıdaki dostuma danışın demişti." demiş içlerinden biri.

"Evet haklısın, babamız böyle söylemişti." demişler ve hep beraber babalarının batıda yaşayan dostunun yanına gitmişler.

Giderken yolda birisine rastlamışlar, rastladıkları adam devesini kaybetmiş, onu arıyormuş.

"Şöyle şöyle bir adam arıyoruz, acaba nerede oturuyor biliyor musun?" demişler devesi kaybolan adama.

"Evet, biliyorum, aradığınız adamın kaldığı yer buraya yakın." demiş adam, bu kez o sormuş:

"Ben de devemi kaybettim, gördünüz mü?" demiş.

"Neye benziyordu deven, bir gözü kör müydü?" demiş kardeşlerden biri.

"Evet, kördü." demiş devesini kaybeden adam.

"Bu deve aynı zamanda topal mıydı?" demiş kardeşlerden diğeri.

"Evet, topaldı." demiş devesini kaybeden adam.

"Kuyruğu da kısa mıydı?" demiş bir başka kardeş.

"Evet, kuyruğu kısaydı." demiş deve sahibi.

"Deven huysuz muydu?" demiş, en küçük kardeş de.

"Evet, huysuzdu." demiş deve sahibi.

"Biz böyle bir deve görmedik." demiş bütün kardeşler.

Devenin bütün özelliklerini saymışlar; ama deveyi görmedik demişler. Bu durum deve sahibinin tuhafına gitmiş.

"Vay canına, bunlar gelirken acıkmışlar, yolda devemi görmüşler, onu kesip yemişler; ama bana söylemiyorlar, bunlar baba dostlarına gitse onu da soyup soğana çevirirler." diye düşünmüş. Onlara hiçbir şey belli etmeden gidecekleri yere birlikte gitmeye karar vermiş. Kardeşlere katılıp dostlarına gitmiş.

Bunlar baba dostlarının yanına gidince baba dostu sormuş.

"Babanız hayatta mı?" demiş.

"Maalesef, rahmetli oldu." demiş kardeşler.

Baba dostu adam çobanını yanına çağırması ve en iyisinden bir koç getirip kesmesini söylemiş. Konuklarının şerefine güzel bir sofraya hazırlanmış. Komşuların birinden en iyisinden şarap getirtmiş, kendisinde de şarap varmış; ama onu konuklarına layık bulmamış, en iyisini ikram etmek istemiş.

Oturmuşlar, güzelce yemek yemişler. Devesi kaybolan adama da üç kez ısrar etmişler; ama o sofraya oturmamış. Konuk kardeşler yemeklerini yemişler.

Devesi kaybolan adam ev sahibine gidip:

“Devem kayboldu, yolda bu konuklarına rastladım, devemi görüp görmediklerini sordum, devemin bütün özelliklerini saydılar; ama devemi görmediklerini söylediler. Galiba yolda gelirken acıktılar ve devemi görünce kesip yediler.” demiş.

“Anladım; ama şimdi bu konuyu bırakalım, bu akşam nasıl olsa burada yatacaklar, yatarken aralarında konuşurlar, o zaman ne diyeceklerse derler, biz de durumu anlarız.” demiş ev sahibi.

O gece kardeşler gidip yatmış. Ev sahibi ile birlikte deve sahibi gidip konukları dinlemeye başlamışlar.

Kardeşlerin büyüğü.

“Bu akşam evine konuk olduğumuz ev sahibi piç.” demiş, onun küçüğü de.

“Piç midir değil midir bilmem; ama önümüze koyduğu et köpek eti gibi kokuyordu.” demiş. Sonra onun küçüğü lafa atlamış.

“Dikkat ettiniz mi? İçtiğimiz şarapta ölü kokusu vardı.” demiş. En küçük kardeş de bir şey söylemeden duramamış.

“Yemeğimizi yapan kadın, aybaşı olmuş yaptığı abısta karnımı ağrıttı.” demiş.

Ev sahibi bunları duyunca deliye dönmüş. Tabancasını çekip annesinin yanına gitmiş.

“Benim kim olduğumu, beni kimden peydahladığını söylemezsen seni öldüreceğim.” demiş

Önce annesi hiçbir şey söylememiş; ama sıkıştırınca.

“İlla öğrenmek istiyorsan gerçek baban şudur.” diye adını söylemiş.

“Niye öyle yaptın?” diye sormuş annesine.

“Niye yapacağım, babana kızıp yaptım.” demiş.

Ev sahibi bu kez koçu getiren çobana sormuş.

“Bu koç nasıl bir koçtu?” demiş.

“Bu koç kuzuyken annesi öldü, ölünce kuzuyu kancık köpeğin altına verip emzirttim, böyle büyüttüm, anladın mı, afi vurasıca!”* demiş çoban.

Bu kez konuklarına ikram etmek üzere şarap aldığı komşusuna

gitmiş.

“Bana verdiğin şu şarap neye benziyordu?” demiş.

“Annemin ve babamın mezarı başında bir dut ağacı vardı, bunun üzerine sarılan asmanın üzümünden yapılan şarap iyi olur diye bundan şarap yaptım; ama galiba üzerine biraz ölü kokusu sindi, yoksa konukların bunu fark ettiler mi?” demiş şarap veren adam.

Ev sahibi bu kez, o gece konuklara abısta yapan kadına gitmiş ve sormuş.

“Bana rahat vermedin, gerçekten hastaydım; ama çok ısrar edince gelip abıstanızı yaptım.” demiş, kadın.

Ertesi gün konuklar uyanınca ev sahibi onlar hakkında bilgi almış, ne yapıp ettiklerini öğrenmek istemiş. Onlar da.

“Babamız birbirinizden ayrılacağınız zaman benim dostuma gidip danışın demişti, şimdi hepimiz evlerimizi ayırmak istiyoruz, onun için sana danışmaya geldik.” demişler.

“Onun için geldiyseniz çok iyi de şu devesi kaybolan adam devesini size sormuş, siz devesini aynen tarif etmişsiniz; ama biz görmedik demişsiniz. Bu kadar açık tarif ettiğinize göre deveyi görmemiş olamazsınız, yolda acıkıp yediyseniz söyleyin, ben parasını öderim, lütfen çekinmeyin.” demiş ev sahibi.

“Hayır, biz onun devesini görmedik ve yemedik.” demişler.

“Peki o o zaman devenin bütün özelliklerini nasıl bildiniz? Örneğin, sen devenin kör olduğunu nasıl anladın?” demiş ev sahibi büyük kardeşe dönerek..

“Uzaktan otlarken gördüm, devamlı aynı taraftan otluyordu, bir gözünün kör olduğunu oradan anladım.” demiş büyük.

“Peki, sen topal olduğunu nasıl anladın?” demiş ev sahibi diğer kardeşe.

“Ben de uzaktan otlarken gördüm, devamlı üç ayağının üstüne yükleniyordu, bu deve topal galiba diye düşündüm.” demiş.

“Sen devenin huysuz olduğunu nasıl anladın?” demiş küçük kardeşlerine.

“Huysuz olmasaydı arkadaşlarının yanında olurdu.” demiş küçük kardeş.

“Peki, öyleyse babanızın ölürken size görev taksimi yapmadı mı?”

Yapmış olması gerekirdi, nasıl bir görev bölümü yaptı?" demiş ev sahibi.

"Babam benim atlara bakmamı söyledi." demiş büyük.

"Bana da mandalara ve ineklere bakmamı tembih etti." demiş onun küçüğü.

"Benim de koyunları ve keçileri gütmem gerekiyor." demiş onun da küçüğü.

"Ben evi ve bahçeyi gözeteceğim." demiş en küçük de.

Bunlar böyle söyleyince ev sahibi.

"Tamam, babanız malını bölüştürmüş. Zaten, bunun anlamı herkes başında bulunduğu mala sahip olacak demektir. Bundan iyisi can sağlığı." demiş.

"Benim size peygamberlik yapacak halim yok." diye sözlerini bitirmiş ev sahibi. Meğer, bu dört kardeş aslında kendileri birer peygambermiş.

Uğurlu Kadın

İyi bir adam varmış. Bu iyi adamın biricik oğlu varmış. Oğlu da zamane delikanlısı dedikleri türdenmiş. Bu iyi adamın eceli gelmiş, ölüm döşegine düşmüş. Ölmeden önce oğlunu yanına çağırması.

"Buraya gel evlat!" demiş ve oğlunu yanına oturtmuş.

"Dediklerimi duyuyor musun evlat!" demiş.

"Evet!" demiş.

"Wara abaapsı, benim ecelim geldi ölüyorum, ben öldükten sonra, biraz zaman geçsin, sen evlenmek istediğin zaman uğurlu bir kadınla evlen, uğursuz birini sakın alma. Eğer eline uğurlu bir kadın geçmezse hiç evlenme. Ayrıca, her köyde bir ev yap." demiş.

Bu çocuğun babası ölmüş. Ölünce onu güzelce gömmüş. Gereken tüm görevlerini yapmış. Sonra,

"Babamın ölmeden önce vasiyet ettiği gibi her köye bir ev yapmalıyım; ama bunu nasıl yapacağım, hem onun uğurlu kız dediği kızı nereden bulacağım." diye kara kara düşünmeye başlamış.

Hazırlanıp evden çıkmış. Epeyce gittikten sonra babasının iyi dostlarından biri olan yaşlı bir adamın yanına varmış. Ona gidip danışmak istemiş. Ona babasının vasiyetini anlatıp ne yanıt vereceğini öğrenecekmış. Gidip derdini ihtiyara anlatmış. İhtiyar da:

"Babanın bıraktığı vasiyet çok önemli, sen her köyde bir ev yapamazsın. Her köyde bir ev yapmak demek, her köyden bir dost

edinmek demektir. Dostun olursa evin de olur, dostlarının evi senin evindir. Ama uğurlu kızı bulmak oldukça zordur. O senin kısmetinde varsa olur, iyice ararsan belki bulursun.” demiş ihtiyar.

Oğlan gezmiş gezmiş, durmadan gezmiş, dönüp dolaşıp durmuş. Bir yıl geçmiş, iki yıl geçmiş neredeyse dünyayı dolaşmış. Her gittiği yerde dostlar edinmiş. Ama o uğurlu kıza bir türlü rastlayamamış.

Çok yorgun argın bir biçimde geri dönmüş, iyice acıkmış, elbiseleri berbat olmuş, acınacak hale gelmiş. Yolda gelirken bir kaç eski eve rastlamış, aralarında küçük bir ev varmış, evden ip gibi zayıf bir duman tütüyormuş.

“En iyisi şuraya gireyim, bu insanlar en azından bana bir lokma yiyecek verirler.” diye düşünmüş, eve girmiş. İçeride yaşlı bir tanrıça ile yaşlı bir tanrı oturuyormuş. Neredeyse birbirlerinin gözünü oyuyorlarmış. Pek hoşuna gitmemiş; ama ne yapacak, gidecek başka yeri yokmuş. Konuğu gören ev sahipleri:

“Gel otur.” demişler.

“Oturmayacağım biraz susadım, varsa biraz su içebilir miyim?” demiş. Yaşlı kadın bir bardak bulanık su getirip vermiş. İçilecek gibi değilmiş, suyu ağzına biraz değdirip bırakmış.

“Hoşça kalın!” diyerek oradan ayrılmış.

Yolda giderken tekrar bazı evlere rastlamış, bunlar daha önce gördüğü evlerden daha iyiymiş. Biraz da buraya uğrayayım demiş; ama burada da kalmaya değer bir şey bulamamış.

“Hoş geldin buyur otur!” demişler, fakat o:

“Oturmayacağım acelem var, susadım da bir bardak su içmek için uğradım.” demiş. Onlar da bir bardak su vermişler tadına bakıp bardağı bir kenara bırakmış.

“Hadi hoşça kalın!” deyip oradan da ayrılmış.

Yine böyle epey zaman yürüdükten sonra, iyi bir avluya rastlamış. Bahçe çiçek gibiymiş, dünyada saray denecek bir yer varsa o, burasıymış, muhteşemmiş.

“Şuraya gireyim bakalım, belki biraz kalırım, bu gece gidecek başka bir yerim yok zaten.” diye avludan içeri girmiş.

“Aa abaapsı, hemen dışarı çık, bir misafirimiz geldi!” demiş bir

genç kız kahkahalarla gülerken, aşağıya inmiş.

“Hay hay, misafir geldiyse hoş geldi!” demiş bir delikanlı da, kızın arkasından aşağı inmiş.

“Hoş geldin!” diye ikisi de ellerini havada çevirerek konuklarını karşılamışlar. Konuğu alıp yukarı çıkarmışlar ve salona oturtmuşlar.

Ev sahibi genç kıza dönüp.

“Ne yapacaksın biliyor musun?” demiş, kız da

“Evet!..” demiş.

“Bu konuğu içeri al götür, üstünü başını değiştir, yorgun argın, perişan halde, yeni giysiler ver, ona sıcak su hazırla bir banyo yap, dinlensin.” demiş ev sahibi delikanlı.

Genç kız bir dakikada su ısıtmış. Yeni elbise bulamayacak değildi ya bir konuğun giyebileceği her şeyi getirip vermiş.

“Suya gir kurban olayım!” demiş, konuk da suya girip yıkanmış, sonra temizce giyinmiş. Ev sahibi bayan yemek hazırlamış, hep beraber oturup yemek yemişler.

Yemişler, içmişler, konuk genç o gece orada kalmış. Çok yorgun olduğu için kafasını yastığa koyduğu gibi uyumuş. Ertesi gün sabah erkenden uyanmış. Ev sahibi bayan yine pek çok yemek yapmış, yemişler içmişler.

“Artık ev sahipliğiniz sona ersin, ben de yola çıkayım, elbiselerimi verirken giyerim.” demiş, konuk.

“Ah kurban olduğum, elbiselerini vermeyeceğiz, bu gecede bizde kal, biraz daha dinlenirsin.” demiş ev sahibi.

“Hayır, sağ olun yolum var gitmeliyim.” demiş konuk delikanlı.

“Wara! Sen.” demiş ev sahibi genç.

“Efendim!” demiş konuk da.

“Sen o kadar zahmet çekip buralara geldin, dünden beri hiçbir şey söylemedin, ne derdin var diye sormadık.” demiş.

“Bir derdim yok; ama babamın vasiyetinin peşindeyim, bana uğurlu bir kızdan başka bir kız almamamı vasiyet etti. Ben de böyle bir kız arıyorum; ama bulamıyorum.” demiş konuk delikanlı.

"Anlaşıldı sen uğurlu bir kız arıyorsun, öyle değil mi?" demiş ev sahibi genç.

"Evet, aynen öyle." demiş konuk.

"Tanrı işini rast getirsin, böyle kız ancak kismetse bulunur. Sen yoluna devam et, yolda rastladığın insanların konuşmalarına iyice dikkat et. Tanrının adını unutma; ama iyi biliyorsun değil mi?" demiş ev sahibi.

"Aa tanrının adını nasıl bilmem, adını ağızımdan asla düşürmem." demiş konuk delikanlı.

"Bu iş tanrının işi, uğurlu, kismetli kızı karşına çıkaracak olan tanrıdır, alnında yazılıysa, kismetinde varsa olur, böyle birine mutlaka rastlarsın, olmazsa da olmaz, ne yapacaksın çeker gidersin." diye konuğunu kucaklayıp uğurlamış.

Bu genç yolda giderken bir gün karşısına bir peygamber çıkmış. Peygamber mi değil mi tanrı bilir, o nereden bilecek? Bu karşısına çıkan adamın elinde yontulmuş dallardan küçük bir asa varmış. Birbirlerine hal hatır sormuşlar.

"Nereden gelip nereye gidiyorsun?" demiş delikanlının karşılaştığı adam.

"Nereye gideceğim, babam ölürken uğurlu bir kızla evlenmemi vasiyet etmişti onu aramaya gidiyorum, epey aradım; ama bir şey bulamadım." demiş delikanlı ve o güne kadar gezip gördüğü her şeyi adama anlatmış.

"Peki, yolda gördüklerin neye benziyordu?" diye sormuş peygamber.

"İlk önce gördüğüm şöyleydi, sonra gördüğüm böyleydi, en son gördüğümde şöyle şöyleydi." diye gördüğü her şeyi anlatmış delikanlı.

"A öylemi, öyleyse iyi, sen doğru yoldasın demektir, yalnız ne yapacağını nasıl gezeceğini biliyor musun?" demiş karşılaştığı adam.

"Eeh işte, ben tanrıya dua ediyorum, tanrı önüme çıkarmadıktan sonra ben kendi başıma uğurlu bir kız bulamam ki alnıma yazılmamışsa onu bana kim verecek?" demiş.

"Demek sen tanrıdan uğurlu bir kız istiyorsun öyle mi?" demiş adam.

"Evet öyle, bunu istiyorum, tanrı kismet ederse uğurlu bir kızla evlenmek istiyorum. Babamın vasiyeti de böyle." demiş delikanlı.

"Demek sen tanrıyı unutmayanlardansın." demiş adam.

"Tabii ki unutmam, nasıl unutturum." demiş delikanlı.

"O zaman çok iyi; ama senin istediğin gibi bir kız bulmak çok zor. Şu yerle gök arasında böyle olan sadece iki kız vardı, bunlardan biri dün konuk olduğun evin sahibi olan bayandı, diğerini de bu akşam gelin götürecekler, senin durumun böyle, artık ne yaparsın bilmem." demiş adam.

"Olmazsa olmaz, ne yapabilirim?" demiş delikanlı.

"Pek uğurlu olmasalar da pek marifetli, iyi kızlar da var, onlardan birini alalım sana, istemez misin?" demiş adam.

"Hayır, istemem, uğurlu bir kız olmadıkça evlenmeyeceğim, bu şekilde hiç evlenmeden ölmeye razıyım." demiş delikanlı.

"Peki, öyleyse hatırlıyor musun, ilk gidişinde yaşlı bir karı kocaya uğramıştın." demiş adam.

"Evet, hatırlıyorum." demiş delikanlı.

"Onlardan sonra başkalarına da rastladın değil mi?"

"Evet, rastladım."

"Dün akşam evinde kaldığın yeri de hatırlıyorsun?"

"Evet hatırlıyorum!"

"Son olarak evlerine uğradığın genç evliler, aslında daha önce gördüğün yaşlı karı koca tanrı ve tanrıçadan daha yaşlıdırlar. Genç evli sandığın o adam bu tanrıların en yaşlısı, tanrı ona uğurlu bir kadın kismet etti; o yüzden o bir genç delikanlı gibi kaldı, karısı da genç kız gibi, keyifli bir biçimde yaşıyorlar. Diğer yaşlı karı koca da birbirlerinin gözünü oyuyorlar; çünkü o uğursuz bir kadına düştü. İkisi birden erken yaşlandılar, huzursuzluktan perişan oldular. Onlar eceli gelmeden ölmüş sayılırlar. Artık onların geri dönüşü mümkün değil, ikisi de öyle gidecek. Uğurlu kadınla evlenen ise hala delikanlı gibi yaşıyor. Senin istediğin uğurlu kız da bu gece gelin gidecek, bakalım ne yapacaksın?" demiş peygamber.

Ama o karşılaştığı bu adamın, peygamber olduğunu bilmiyormuş.

"O zaman elinden bir şey geliyorsa tanrı hakkı için yap, gelmiyorsa

ben gidiyorum. Hadi sana iyi günler!” demiş, delikanlı.

“Wara!” demiş peygamber delikanlıya seslenerek:

“Efendim” demiş genç.

“Ne var biliyor musun? Gel buraya!” demiş, sonra.

“Al şu asayı, sen oraya gitmek istesen de yetişemezsin; ama tanrı isterse seni anında oraya ulaştırır. Bu asayı eline al ve oraya git, bu akşam orada olursun. Büyük bir düğüne rastlayacaksın, Ne var burada? Ne oluyor? diye sor. Böyle böyle kızımız gelin gidiyor derlerse, ne yapıyorsunuz siz, delirdiniz mi? Birinin karısını alıp başka birine nasıl verirsiniz? de. Bu benim karım, daha önce bana verdiler. Karımı elimden alıp başkasına nasıl verirsiniz? diye, giriş. Böyle söyleyince şaşıracaklar. Seni dillerine dolayıp anlatacaklar, ayağına çelme takmaya çalışacaklar, kışına tekme atacaklar; ama sen korkma ve utanma. Hepsini yakala, karımı verin, yoksa hepinizi öldüreceğim de” demiş peygamber ve sözlerine devam etmiş.

“Sonra bu durum olay olacak, üzerinde tartışma yapıp mahkeme kurulacak, o zaman seni dinleyecekler, seni dinlediklerinde kendini iyice savun, bu benim karım öyle olmasaydı böyle olmazdı, diye şu asanı ocağa dik ve toplananlara şöyle söyle. Bu sopam burada yeşerip bir ağaç olur ve dalları evi taşıp geçerse, yarın sabah kız benim demektir. Yok, öyle olmaz da bu sopa ateşin içinde yanıp kül olursa kızınız sizindir, onunla işim olmaz, hayrını görün, nereye istiyorsanız oraya verin, de sopanı o ocağın içindeki ateşe sok. Seni orada durdurmazlar, tekme tokat dışarı atmak için girişirler; ama aldırma, bunu sana tanrı böyle yazdı. Sen git dışarıda sabaha kadar bekle.” demiş.

Delikanlı “Peki!” deyip ayrılmış.

Dört nala giderken peygamberin dediği yere varmış. Bakmış ki düğün yapıyorlar. İnsanlar gelini görmeye geliyor, delikanlı hemen kalabalığın arasına dalmış ve tembüh edildiği gibi.

“Ne oluyor burada?” diye bağırmış.

“Ne olacak ev sahibinin kızını gelin ediyorlar, kocaya veriyorlar, bu gece gidecek.” demiş toplanan kalabalık.

“Hangi kızı, delisiniz siz, aklınızı mı oynattınız? Birisinin karısını başka birine nasıl verirsiniz? O benim, ben onu almaya geldim, benim karım o, benden alıp nereye veriyorsunuz?” diye delikanlı ortalığı velveleye vermiş.

“Ne söylüyor bu sefil?” demişler; ama delikanlıyı susturamamışlar. Sonunda konuyu tartışmaya ve delikanlıyı dinlemeye karar vermişler.

“Ne diyorsun sen, nerelisin? Kimin nesi, kimin fesisin? Bugüne kadar seni hiç görmedik. Kızın sahipleri razı olup verdiler, düğününü yapıp göndereceğiz. Sen nereden çıktın, neden söz ediyorsun?” demişler.

“Hayır, bunun lafını bile etmeyin, o benim!” demiş, delikanlı. Tartışma büyümüş, sonunda peygamberin söylediği gibi elindeki asayı halka göstermiş.

“Kabul etmiyorsanız gelin şu sopamı ocakta gürül gürül yanan ateşin içine sokayım, kız benim ise bu sopa canlanıp, yeşerecek, ağaç olup büyüyecek, boyu evin tavanını geçecek, üstünde çiçekler açacak, sabaha kalmadan elmalar da olgunlaşıp yere düşecek. Sabah uyandıığınızda sopayı böyle göreceksiniz, eğer böyle görmezseniz kızınız sizin olsun, benimle işi olmaz. Eğer dediğim gibi olursa kız benimdir alıp giderim.” demiş delikanlı.

“Vah zavallı şu garibanın dediğine bakın, yapsın bakalım, kötü sopası yanıp kül olursa görürüz.” demişler ve sopasını ocağa dikip kendisini kapı dışarı etmişler.

Sopayı diktikleri ateşi daha da coşturmuşlar, üstüne biraz daha odun atmışlar. Delikanlının sopasını yakmak için çok uğraşmışlar. Bir sürü şey denemişler, kızı o gece göndermek sorun olmuş, mecburen sabaha kadar beklemişler.

“Sabah olursa, bu kısmetsizin sopasının yandığını görürüz, o da böylece geldiği yere geri gider.” diye beklemişler.

O gece delikanlı sabaha kadar dışarıda beklemiş. Sabah olunca herkes erkenden uyanmış. Gidip ocağa bakmışlar, gidince ne görsünler sopa tutmuş, yeşermiş, büyümüş evi delip dışarı çıkmış, üstüne üstlük üzerindeki elmalar da kızarıp olgunlaşmış. Herkes bunu görmüş.

“Oh, başımıza acayip bir şey geldi, dünyada böyle bir şey görülmemiştir, delikanlının sopası ateşin içinde yanmadığı gibi, üstelik yeşerip büyüdü ve ağaç olup meyve bile verdi.” demişler.

“Böyle birine kızını vermeyecek de kime verecek.” diye kızın babasının yanına gidenler bile olmuş.

"Ah kızım, hiç talihin yokmuş, seni kısmetsiz biri alacak!" diye kızın yanına gidenler de olmuş.

"Tanrı bana kimi kısmet etmişse o benim için en büyük kısmettir, ben bunu kısmetsizlik saymıyorum. Tanrı bana bunu layık görmüş diye düşünüyorum, ben onunla evleneceğim ve geçinip gideceğime de inanıyorum." demiş kız.

Kızı delikanlıya vermişler. İki beraber çıkıp gitmişler, giderlerken epey yorulmuşlar, karınları da acıkmış, yemek yemek için bir köye yakın bir yerde konaklamışlar. Akşamüstü karısıyla beraber bir ağacın altına ateş yakıp oturmuşlar. Bunlar oturup bakınırken yanlarından bir akarsunun aktığını görmüşler.

Yanlarında yiyecek bir şeyleri yokmuş.

"Wara! Sen ne yapacağını biliyor musun?" demiş kız.

"Hayır!" demiş delikanlı.

"Çok acıktık." demiş karısı. Sonra çantasından bir arşın basma çıkarmış.

"Şu basmayı al ve şu akarsuyun karşısına geç, orada bir dükkân var. O dükkâna bu basmayı verirsen bir kaç kuruş alırsın, onunla da biraz ekmek alıp gelirsın, böylece bu akşam açlığımızı gideririz, yarın Allah kerimdir." demiş karısı.

Kocası sözünü iki ettirmeden karşıya geçmiş. Biraz zor da olsa dediği dükkânı bulmuş. Basmayı verip bir kaç kuruş almış, onunla da kocaman bir ekmek alıp gelirken elinde sopa ile gelen bir adam görmüş. Adam sopasını savurarak:

"Heyt, heyt, siz de ben de şu dünyadan yok olsaydık emi! Nedir sizden çekim, bıktım sizden, ne talihsiz başım varmış benim!" diye durmadan söyleniyormuş. Yüz tane keçisi varmış, önüne katıp götürüyormuş. Onunla karşılaşınca.

"Waa, abza hawtsalt! Sürülerin canlı olsun!" demiş delikanlı.

"İyilikler göresin!" demiş çoban da.

"Wara wanacalbeyt, yüz keçin var, yüz keçi yavrularıyla beraber koca bir sürü eder, önüne katmış geliyorsun, hepsi birbirinden besili hayvanlar, sizi de beni de tanrı yok etsin diye, niçin ileniyorsun. Ne yapıyorsun sen, kökünü mü kurutmak istiyorsun, tanrı sana lütfedip büyük bir sürü vermiş daha ne istiyorsun, ne diye beddua ediyorsun?" demiş genç evli.

"Tabii senin için kolay, elinde bir somun ekmek istediğin zaman hart diye ısırtıp yiyebiliyorsun, rahatça geziyorsun. Bu yok olasıcalar dur durak nedir bilmiyorlar. Beni bir an olsun oturtmuyorlar, kökleri kuruyasıcalar." demiş keçi çobanı.

"Öyleyse sana bir teklifim var!"

"Söyle!"

"O zaman şu çababa denen beyaz somun ekmeği sana vereyim, sen de bana yüz keçini ver." demiş

"Keşke bunu bana yapabilseydin, beni anlayan bir tek sen çıktın." demiş keçi çobanı.

"Tamam, o zaman çok güzel." demiş delikanlı, yüz keçiyi çobandan alıp karşılığında bir somun ekmek vermiş. Birbirlerine hoşça kal deyip ayrılmışlar.

Delikanlı bir somun çababa ekmeğinin karşılığında yüz keçilik bir sürü alıp gelirken bir atının yüz atı önüne katıp getirdiğini görmüş. Bir taraftan da söylenip duruyormuş.

"Yok alasıcalar, siz de ben de şu dünyadan yok olup gitseydik, daha ne isterdim. Sizin yüzünüzden bir an olsun rahat yüzü göremeyeceğim." diye ileniyormuş atları önüne katıp getiren kişi.

"Wa, abza hawtsalt! Sürülerin canlı olsun!" demiş keçileri önüne katıp gelen delikanlı.

"İyilikler göresin!" demiş at çobanı da.

"Wara wanacalbeyt, tanrının verdiği nimeti niye küçümsüyorsun, yüz tane atın var, onların taylarını da sayarsan daha ne istiyorsun, üstelik benim gibi yaya da gitmiyorsun, dikenlere çalılara basmıyorsun, niye sinirleniyorsun, niçin beddua ediyorsun, böylesine kıymetli bir yalkıya sahiptin daha ne istiyorsun?" demiş, keçileri önüne katıp giden delikanlı

"Tabii senin için kolay, sen keçilere höt zöt desen duruyorlar, bir fiske vursan kuzu kuzu gidiyorlar. Hâlbuki atlar öyle mi? Durmadan koşuyorlar. Ben de peşlerinden koşuyorum, koşmaktan kalçalarım yara oldu. Eyer beni helak etti, bütün gün deli gibi bunların peşindeyim. Şu kurtlara yem olasıcaların yüzünden bir rahatım ve huzurum yok." demiş, atları getiren adam.

"Peki, öyleyse sen bana yüz atını ver ben de sana yüz keçimi vereyim." demiş.

"Keşke versen, başka ne isterim, al senin olsun, tanrı senden razı olsun!" demiş atları süren adam.

"Peki!" demiş ve yüz atını delikanlıya vermiş. O da yüz keçisini atlıya vermiş.

Bu delikanlı yüz atı ve yüz tayı önüne katıp sevinç içinde yola koyulmuş.

Derken karşıdan birisinin geldiğini görmüş, başında güzel bir kalpak varmış.

"Bu kadar atı nereye götürüyorsun?" demiş, güzel kalpaklı adam.

"Bunu sana anlatmaya kalksam epey zaman alacak, bir şekilde elime geçti." demiş.

"Peki, nasıl buldun bunları, dinin imanın varsa söyle!" demiş.

"Bir arşın bezim vardı, şu aşağıdaki dükkâna gittim, bir kaç kapiğe sattım, onunla bir somun beyaz çababa ekmeği aldım.

"Çababa ekmeğin nerede peki?" demiş kalpaklı adam.

"Çababa ekmeğimle yüz keçi aldım." demiş delikanlı.

"Peki, keçilerin nerede o zaman?"

"Keçiler nerede mi, onları bu atların karşılığında verdim, bu yılmayı işte böyle elde ettim." demiş delikanlı.

"Öyleyse sana bir şey söyleyeceğim?" demiş kalpaklı.

"Söyle!" demiş delikanlı.

"Wara abaapsı, sana şu kalpağımı vereyim bana yüz atını ve onların yavrusunu ver!" demiş.

"Tamam, sen istedikten sonra, tanrının bana verdiği atları niye sana vermeyeyim." diye atları verip kalpağı almış. Üstüne bindiği atı da kalpaklıya vermiş.

Delikanlı atların karşılığında bir kalpak alıp dönerken o akarsuyun üstündeki köprüye gelmiş, köprünün üstünden geçerken kalpağı suya düşmüş, su kalpağı alıp götürmüş. Ne yapacak sonunda iki eli böğründe kalmış. Derken köprünün üstünde yedi katır yükü ile altın getiren bir kral belirmiş. Tam kalpağı suya düşürdüğü anda altın kervanı da köprünün üstüne çıkmış. Karısı ise karşı kıyıda oturuyormuş. Kral katırları yükleriyle birlikte suyun

berisine geçirip dinlenmek üzere bir yere konaklamış. Delikanlı da onlara yaklaşır:

"İyi akşamlar!" demiş.

"İyi akşamlar!" demiş onlar da.

"Sen kimsin, nereden gelip nereye gidiyorsun, öyle başın açık, kabak gibi geziyorsun, şapkan yok mu?" diye sormuş kervan sahibi.

"Şurada bir dükkâna gitmiştim, falan." demiş.

"Ne yaptın dükkânda?"

"Ne yapacağım bir arşın bez sattım."

"Sattın mı?"

"Evet!"

"Kaça sattın?"

"Bir çababa ekmeği karşılığında sattım."

"Çababa ekmeğin nerede o zaman?"

"Çababanın karşılığında yüz keçi aldım."

"Peki, yüz keçin nerede?"

"Yüz keçiyi yüz at karşılığında sattım."

"Peki, o zaman atların nerede?"

"Atları bir kalpak karşılığında sattım."

"İyi de kalpağın nerede? Kafan cascavlak."

"Şu dereyi geçerken suya düştü."

"Tüh sana, aptal mısın sen, ne konuşuyorsun öyle, bu tarafta ne işin var?" diye hayretle sormuşlar.

Karısının olduğu yere bakmışlar, anlaşılan karısını kendisinden önce görmüşler.

"Senin gibi bir sefile öyle bir kız yakışır mı? Biz utanıp yanına gitmiyoruz, çekinip korkuyoruz, deminden beri onun orada tek başına oturduğunu gördük; ama senin gibi biriyle evli olduğunu anlayamadık." demişler.

"Evet, o benim karım." demiş

"Peki demin bize anlattıklarının hepsini karına anlatacak mısın, ellerinin bomboş kaldığını da söyleyecek misin?" demiş kervan sahibi.

“Söyleyeceğim tabi niye söylemeyeyim.” demiş

“Bu yaptığın aptallıkları anlatırsan o seni öldürür.” demiş altın sahibi kral.

“Öldürmez, bana hiçbir şey yapmaz, sadece tanrı seni bana sağ salim gönderdiği için şükürler olsun diye beni kucaklar, görürsün bak.” demiş delikanlı.

“Doğru mu söylüyorsun?”

“Evet!”

“Gel öyleyse iddiaya girelim.” demiş altın taşıyan hükümdar. “Sen karının yanına gidip bütün bunları anlattığında seni azarlayıp kovalarsa karın benim olsun, bana ver.” demiş hükümdar.

“Peki, o zaman sen de bunun aksi olur karım bütün bunları anlattıktan sonra beni kucaklarsa sen de sahip olduğun tüm altınları ve onları taşıyan katırları hatta üzerine bindiğin atı bile bana ver.” demiş.

“Tamam, vereceğim.” demiş kral.

Bunlar böyle iddialaşmış. Yeni evlenen delikanlı karısının yanına koşmuş.

“Ne oldu sana, çok kaldın?” diye sormuş karısı.

“Ne yapayım senin verdiği bir arşın bezi sattım.” demiş delikanlı, kervancı da gizli gizli dinliyormuş.

“Ne aldın bir arşın bezin parasıyla?”

“Bir çababa ekmeği aldım.”

“Nerede o zaman çababa ekmeğin?”

“Ekmeği sattım yüz keçi aldım.”

“Aaa çok güzel o da nimet.” demiş kadın.

“Peki, nerede keçiler?”

“O keçileri verip yüz at aldım.”

“Atlar nerede?”

“Onları da bir kalpağa sattım.”

“İyi yaptın, insanı gösteren başıdır, bu dünyada başına bir kalpak aldıysan ne mutlu sana; ama kalpağın nerede?” demiş.

“Nerede olacak, şu köprüden geçerken kafamdan düştü, suya

kapılıp gitti.” demiş delikanlı.

“Aman, senin canın sağ olsun, tanrıya şükürler ki sana bir şey olmamış.” deyip kocasını kucaklamış.

Bunları gizlice dinleyen kral beynine kurşun yemiş gibi olmuş.

“Aayt, ölülerini de dirilerini yeniden taşıyasıca* beni fena vurdu, hem de tam kalbimden vurdu.” demiş kervan sahibi kral.

Kral nesi var nesi yoksa, altınları, katırları, atları ve yiyecekleri dâhil her şeyini delikanlıya bırakıp gitmiş. Böylece delikanlı tanrının sevgili bir kulu olarak peygamber gibi yaşamış.

Ben de çıkıp bu tarafa geldim.

* Her köyde bir ev yap demesi her köyden bir dost edin demektir. Uğurlu kadını da tanrı kısmet etmeliydi, yoksa o zorla nereden bulacaktı. (Anlatıcının açıklaması)

*Aşünkıdtsa

: Kara giysileri serip ağıt yakasıca.

“Aytagara” Yeniden taşımak :

Abhazlar çok eskiden ölülerini iki kez gömerlermiş, önce bir ağaca asıp etlerin kemiklerden ayrılmasını beklerlermiş, sonra kemikleri bir küpe koyup öyle gömerlermiş. Bu iki işleme “eytagara” derlermiş. Yani ölü iki kez gömülürmüş. Eytagara'nın tam sözcük anlamı “nakil, taşıma” ise de bu ölü gömme töreninden kalma, bir beddua olup günümüzde “geberesice” gibi bir anlam taşımaktadır.

Dul Kadının Oğlunun, Uğurlu Bir Kızla Evlenmesi

Bir kadın varmış, kocası ölmüş. Üç kızı ve bir oğlu varmış. Kızlar büyüyüp kocaya gitmiş. Delikanlı küçükleriymiş, evde kalmış. Evleri de pek küçükmüş.

“Oğlum, birkaç kuruş biriktirdik, şöyle utanmayacak, konuklarımızı da güzelce ağırlayacak bir ev yapalım. Şimdi ev yapan Lazlar var, bir kaç Laz bulsan da bir ev yaptırarak. Vadiye tahta biçmek için birkaç kişi getirmeni istiyordum.” demiş oğlanın annesi.

Oğlan annesinin dediğini iki etmemiş, sora soruştura bir kaç Laz bulup getirmiş, onları vadiye indirip, tahta kestirmeye başlamış. Ustalar tahta kesiyor, annesi de ustalara yemek yapıyormuş.

“Evladım, ustalar acıkmıştır, yemeklerini yaptım al götür.” demiş kadın.

Oğlan yemekleri alıp yola çıkmış. Giderken düzlüğe gelince düzlüğün tam ortasında kocaman bir ağaç görmüş. Ağacın altında üç adam oturuyormuş. Oğlanı görünce adamlar:

“İyi günler!” deyip hal hatır sormuşlar. Oğlan da

“İyi günler!” demiş.

“Sırtlanıp götürdüğün şey nedir?” demişler.

“Annem ustaların yemeğini yapmış, onu götürüyorum.” demiş çocuk.

“Aaa, bak biz de çok açız, mümkünse elindeki yiyecekleri bize ver.” demişler.

“Çok acıktıysanız sizin olsun, buyurun yiyin, helali hoş olsun,

ben ustalara gider yeniden yemek getiririm.” demiş oğlan.

Geri eve dönmüş ve olanları annesine anlatmış.

“Anne ustaların yemeğini yolda rastladığım birileri çok açız deyince onlara verdim, ustalar aç kaldı şimdi ne yapacağız?” demiş oğlan.

“Doğrusunu yaptın evladım, insanlar açlıktan ölüyorsa başka ne yapacaktın, tabi ki onlara verecektin, iyi yaptın evladım. Diğerlerinin yemeği nasıl olsa var, hemen pişiririm götürürsün.” demiş kadın. Hemen yeniden yemek hazırlayıp oğluna vermiş.

Oğlan yemeği alıp giderken yine aynı ağacın altında bu kez üç başka adama rastlamış. Selamlaşıp hal hatır sorduktan sonra:

“Bu elindeki nedir?” diye sormuşlar.

“Şurada ustalarımız çalışıyor, bize kereste biçiyorlar, annem onlara yemek hazırladı, yemeklerini götürüyorum.” demiş oğlan.

Onlar da öbürleri gibi.

“Çok açız, mümkünse bu yemekleri bize bıraksan olmaz mı?” demişler.

“O kadar açsanız neden olmasın, buyurun yiyin.” demiş oğlan ve geri annesine gitmiş.

“Ne yaptın, ustaların yemeğini götürdün mü evlat?” demiş kadın.

“Anneciğim ustaların yanına kadar ulaşamadım. Yine ağacın altında üç kişiye rastladım, açlıktan ölüyoruz deyince yemekleri onlara verdim.” demiş oğlan.

“İyi yaptın evladım birileri açız diyorsa nasıl vermeyecektin. Nasıl olsa malzememiz var, yine pişiririm götürürsün, sen gençsin oğlum.” demiş kadın.

Kadın tekrar yemek hazırlamış, oğluna verip ustalara göndermiş. Oğlan aynı yere gelince ağacın altında daha önce gördüğü adamlara tekrar rastlamış.

“Evlat gel buraya!” diyerek oğlanı yanlarına çağırmışlar.

“Kucaklayıp götürdüğün şey nedir?” demişler.

“Şurada ustalarımız var, onlara yemek götürüyorum.” demiş oğlan.

“Bu yiyecekleri buraya bırak, biz onlara götürüp veririz.”

demişler adamlar. Sonra sözlerine devam etmişler.

“Daha önce biz acıktık dediğimizde sen bize yemek verdin. Ama biz aslında acıkmayız, o zaman da aldığımız yemekleri götürüp onlara verdik. Biz senin sadece ikram seven biri olup olmadığını anlamak için böyle yaptık, senin çok izzet ikram seven biri olduğunu anladık, onun için sana bir armağan vermek istiyoruz, dile bizden ne dersen; yapmak isteyip de yapamadığın bir şey varsa çekinme, biz bu konuda sana yardımcı olacağız.” demişler.

“Olur, ama önce anneme gidip bir danışayım, ben de biraz düşüneyim, kalbimin sesini dinleyeyim, izin verirseniz.” demiş oğlan.

“Tamam, çok güzel, git annene de danış gel.” demişler.

Çocuk koşarak annesinin yanına gitmiş.

“Anneciğim başıma bir iş geldi. Hani ilk defa ustalara götürdüğüm yemekleri verdiğim adamlar vardı ya onlar o yemekleri beni denemek için istemişler, yoksa onlar acıkmazlarmış, benim verdiğim yemekleri de zaten götürüp ustalara vermişler. Senin tuz ekmeğini esirgemeyen biri olduğunu anladık, sana iyi bir armağan vermek istiyoruz, git annene ne istediğini sor, şu hayatta yapmak isteyip de yapamadığın bir şey varsa biz sana yardımcı olacağız dediler. Ne diyorsun anne, ne isteyelim?” demiş oğlan.

“Hey annen sana kurban olsun, anlaşılabilir güzel bir armağan kazanacaksın, ben sana ne diyeyim. Benim aklım fazla ermez, sen en iyisi büyük enişteneye gidip danış, sonra ortancaya en son da küçük eniştenin fikrini öğren, onlar sana bir fikir verir.” demiş annesi.

Oğlan annesinin sözünü iki ettirmeden koşmuş. Önce büyük eniştesinin yanına gitmiş.

“O hoş geldin, nerelerdeydin, neden geldin?” diye sormuşlar, sevinçle karşılayıp ağırlamışlar. Ablası da eniştesi de el üstünde tutmuşlar. Bu eniştenin bir özelliği varmış. Bu adam dünyada ineğini çalmadığı hiçbir dul kadın bırakmamış. Kedinin bile yavrusunu altından alabilecek kadar yaman bir hırsızmış. Hırsızlıktan başka iş bilmezmiş. En iyi işin hırsızlık olduğunu savunan biriymiş.

Bu küçük kayın birader niye geldiğini eniştesine anlatmaya başlamış.

“Böyle böyle oldu, beni annem gönderdi. Bana güzel bir armağan verecekler; ama ben ne isteyeceğimi bilmiyorum. Annem git eniştelere

sor dedi onun için geldim.” demiş kayınbirader.

“Şu dünyadaki en iyi iş hırsızlıktır, ondan iyi bir şey yoktur. Git onlara ben iyi bir hırsız olmak istiyorum de. Bundan iyi işi nereden bulacaksın, dul kadınların inekleri bitecek, diye mi korkuyorsun? İnekleri çalar getirir avluna atarsın, canın istedikçe kesip kesip yersin.” demiş büyük enişte.

“Peki dediklerini anladım.” demiş oğlan, büyük eniştesinin evinden ayrılıp ortanca eniştesinin yanına gitmiş. Oraya gidince ablası ve eniştesi:

“Ne oldu, niye geldin, işler yolunda mı?” diye sormuşlar.

“Her şey yolunda, birileri ile karşılaştım, onlara izzet ve ikramda bulundum, onlar da bana bir armağan vermek istediler ve benden ne istediğimi sordular; ama ben isteyecek bir şey bulamadım. Sonra büyük enişteme gittim. Durumu anlattım. O da bana bir şeyler söyledi; ama onu sana söyleyemem. Sadece anneme söyleyeceğim. Sen bana ne öneriyorsun?” demiş oğlan, ortanca eniştesine.

Bu damadının da bütün özelliği kumar oynamakmış. Onunla geçiniyormuş. İş gücü kumarmış, bazen kazanıyor bazen kaybediyormuş. Ama kumar oynamaktan hiç vazgeçmiyormuş.

“Bu dünyada kumardan iyi bir şey yoktur. Kumar oynarsan ev, altın, kısaca dünyada ne varsa her şeye sahip olabilirsin, en iyi iş kumar oynamaktır. İş yapmazsın, güç yapmazsın, en iyisi onlara gidip kumarbaz olmak istediğini söyle.” demiş ortanca enişte.

“Peki, senin dediğini de anladım.” demiş oğlan ve doğruca küçük eniştesinin yanına gitmiş.

O da küçük kayın biraderini gayet güzel ağırlamış, hal hatır sormuş, niye geldiğini bir derdinin olup olmadığını öğrenmek istemiş.

Oğlan da.

“Başıma bir iş geldi, onun için size danışmaya geldim.” demiş, başından geçen olayların tümünü küçük eniştesine anlatmış. Bazı adamlara izzet ve ikramda bulunduğunu onların da kendisine bir armağan vermek istediklerini, onun için de kendisine ne istediğini sorduklarını; ama kendisinin ne istediğini bilemediğini falan anlatmış. Sonra annesinin tembihi üzerine eniştelere danıştığını büyük ve ortanca eniştelere fikrini aldığını şimdi de küçük

eniştesinin fikrini almaya geldiğini güzelce anlatmış.

“Büyük enişten ne dedi?” diye sormuş küçük enişte.

“Dünyada en iyi iş hırsızlıktır. Sana hırsızlık öğretilmesini iste.” demiş.

“Ortanca enişten ne dedi?”

“O da, kumar oynamaktan daha iyi bir iş yoktur, iyi bir kumarbaz olmam için elimden geleni yapacağım, dedi.” demiş oğlan.

“Sakın ha, öyle şey olur mu, bunlar ocak söndürücüdür. Sen daha gençsin, delikanlısın, henüz bekârsın dünyada en iyi şey, iyi bir eşle evli olmaktır, sen hayırlı uğurlu bir kızla evlenmek istediğini söyle, başka bir şey istemiyorum de.” demiş küçük enişte.

“Ne dediğini anladım, söylediklerini de beğendim.” demiş küçük kayın birader ve dönüp annesine gitmiş.

“Gittiğin yerde ne duydun, ne öğrendin oğlum?” diye sormuş annesi.

“Gittiğim yerde şunu duydum; büyük eniştem hırsızlık en iyi iştir, onu iste dedi, ortanca eniştem de kumardan iyisi yoktur dedi, küçük eniştem ise, sen en iyisi hayırlı, uğurlu bir kız iste.” dediklerini söylemiş oğlan da.

“Aman evladım, o büyük eniştelere, senin kendileri gibi olmanı istiyorlar, bunlar insanı yok eden alışkanlıklardır, sakın onların sözünü dinleme. Küçük eniştenin söylediği doğrudur, sen onun sözünü dinle hayırlı uğurlu bir kız iste.” demiş oğlanın annesi.

“Peki anne, ne demek istediğini anladım.” demiş oğlan, hemen ağacın altındaki adamların yanına gitmiş. Onlar da oğlanı bekliyormuş.

“Geldin mi?” demişler.

“Evet, geldim.” demiş oğlan.

“Peki, ne haber getirdin bize, ne istiyorsun bizden?” demişler.

“Gidince önce anneme danıştım, o da benim eniştelere danışmamı söyledi. Büyük eniştem en iyi iş hırsızlıktır, hırsız olmak istediğini söyle, dedi. Ortanca eniştem en iyi kumardır, kumarbaz olmak istediğini söyle dedi. Küçük eniştem de bunlar kötü şeylerdir, sen daha gençsin ve bekârsın, hayırlı ve uğurlu bir kızla evlenmek istediğini söyle dedi. Annem de küçük eniştemin önerisinin en iyisi

olduğunu söyledi, ikimiz de aynı şeyi istiyoruz. Hayırlı ve uğurlu bir kızla evlenmemi sağlarsanız memnun olurum.” demiş.

“Oh en zor işi istedin bizden, hayırlı bir kız bulmak kolay değil, bir kız vardı, o da bu akşam bir kralın oğluya evlenecek, düğün yapıp gönderecekler, nasıl yapsak da sana böyle bir kız bulsak.” diye düşünmeye başlamışlar.

Konuyu aralarında konuşup tartışmışlar, üzerinde epeyce konuşuktan sonra içlerinden biri:

“Bu iş kolay, böyle iyi bir delikanlıya, izzet ikramı bol, cömert bir delikanlıya kralın kızı yakıştır, onu alsak daha iyi değil mi? Bu işi bana bırakın ben bu işi ayarlarım.” demiş.

“Nasıl ayarlayacaksın?” demiş diğerleri.

“Nasıl mı ayarlayacağım, bir elma alıp kralın kızına vereceğim, kız elmayı alınca, kral babam beni kime veriyor, ben onunla evlenmeyeceğim, kendi istediğimle evleneceğim, onun için de bu elmayı fırlatacağım, kimin kucağına düşerse onunla evleneceğim diyecek, böylece sorunu kız kendi başına çözmüş olacak. Onun için bu delikanlıyı önce düğüne göndermemiz gerek. Bu çocuk o düğüne gitsin. Gidip güzelce bir yerde otursun, kız elmayı atınca bu delikanlının kucağına düşecek ve kız onunla evlenecek, diğer kralın oğlu da eli kolu boş oradan ayrılacak.” demiş.

“Tamam, sen bunu becerebilersen çok iyi.” demişler ve üçü de bu konuda anlaşmışlar. Oğlanı çağırıp

“Sen düğüne git.” demişler ve delikanlıya ne yapması gerektiğini anlatmışlar.

O gece oğlan hazırlanıp düğüne gitmiş.

Gittiği yerde insanlar,

“Kralın kızı delirdi, ne oldu, niye delirdi?” diye birbirlerine soruyormuş.

“Ben kral babamın istediği adamla evlenmeyeceğim, kendi istediğimle evleneceğim diyor, delilik değil de nedir bu?” demişler.

Bu durum sorun olmuş. Sonra kız nedimelerini gönderip aldığı kararı babasına iletmiş

“Ben elimdeki şu elmayı, düğüne gelen delikanlıların arasında hangisini beğenirsem onun kucağına bırakacağım. Elmayı kimin

kucağına bırakırsam onunla evleneceğim, yoksa başka kimseyle evlenmeyeceğim.” demiş.

Sonra kızın babasının yanına adamlar göndermişler ve babasını ikna etmeye çalışmışlar.

“Ah wanacalbeyt! Sayın kralımız, kızınız kendini öldürüyor, sizin vereceğiniz delikanlı ile evlenmeyecek, en iyisi kendi istediği delikanlıya verin.” demişler.

“Tamam, o zaman, kendisi nasıl istiyorsa öyle yapsın izin veriyorum, madem sizler de öyle olmasını istiyorsunuz, ben de kabul ettim.” demiş kral.

Kız elmasını alıp düğüne gelen kalabalığın arasına karışmış, dolaşa dolaşa o delikanlının oturduğu yere gelmiş, elindeki elmayı götürüp delikanlının kucağına koymuş.

“Aaa damadın oldu!” demişler.

Önce kralın pek hoşuna gitmemiş; ama ne yapacak kızı onu seçmiş.

“Aman bundan sonra artık benim yapacak hiçbir şeyim yok. Şu sarayım, kızımın ve damadımın olsun. Kızım onu seçtiğine göre artık onu benimsemem gerek.” demiş ve saraylarının en iyilerinden birini onlara vermiş. Onlar da o sarayda yaşamaya başlamışlar. Ektirmişler, biçtirmişler, mallarına daha fazla mal eklemişler. Ülkenin en iyilerinden olmuşlar.

Zengin

Bir köyde zengin bir adam yaşıyormuş. Kendi köyünde yaşayanların tümü onun emrindeymiş.

Hizmetini yapan pek çok insan varmış, onu sevmeyenler de varmış; ama korkularından bir şey söyleyemiyorlarmış.

Ara sıra bir araya gelip bu adamdan nasıl kurtulacaklarını, onu nasıl temizleyeceklerini konuşuyorlarmış. Ama bir türlü bir yol bulamıyorlarmış, bir yol bulsalar da uygulamayı beceremiyorlarmış.

Bu zengin adam bir kez olsun zahmet çekmemiş. Kendisinden korkanların emekleriyle geçiniyormuş. Başkalarının alın teriyle zengin olmuş, onunla yaşıyormuş.

Adamın sayısız davarı varmış. Bir sürü küçükbaş ve büyükbaş hayvan sürüsü varmış. Bu hayvanların başında da çobanları varmış. O zengin adam için hayvanları güdüp besliyorlarmış. Size bir şeyler vereceğim diye adamları kandırıp çalıştırıyormuş. Sonra, hayvanları bölüşme zamanı geldiğinde, yanlış bir şey yapmışlar gibi, bir bahane uydurup onları kovalıyormuş. Adamlara hiçbir şey vermeden gözyaşları içinde gönderiyormuş.

Böyle çok kimsenin canını yakmış, bu iş onda artık bir alışkanlık olmuş.

Bu hayvanlar bir akarsu kenarında kalıyormuş. Koyun, keçi gibi ne kadar davarı varsa güzel havalarda hep o suyun kıyısından beri gelirlermiş. Bazen hava kötüleşeceği zaman hepsi birden su

içmeye bu akarsuya giderlermiş. Çok su içerlermiş, gitmelerine engel olmak mümkün değilmiş.

Böyle bir gün zengin adam çobana çok kızmış, çobanı çok fena dövmüş. Çoban da kaçıp gitmiş. Sonunda çobansız kalmış. Kalkıp çoban aramaya gitmiş.

Çoban ararken, kimsesiz bir delikanlı bulmuş. Böyle birini bulunca kendi istediği şartlarla beş yıllığına anlaşmış.

Bu delikanlı davranlardan anlamıyormuş. Ama yavaş yavaş hayvanların hesabını tutmayı iyi öğrenmiş. Sonra ikisinin ortak malı olacağını söylediği on baş koyun ve keçi göstermiş delikanlıya. Delikanlı buna razı olmuş. Çok sıkıntı çekmiş; ama, sabır edip çobanlığı öğrenmiş. Sürüleri götürüp kendi başına güdüyormuş.

Bir gece, yatıp uyumuş, uyanınca kendisini ve sürüsünü büyük bir suyun içinde yüzerken görmüş. Delikanlı bu durumdan çok korkmuş; ama elinden bir şey gelmemiş. Başına ne geldiğini, oraya nasıl gittiğini ve ne zaman gittiğini asla anlayamamış.

Hayvanlar buna alışkın değilmiş, olamazmış zaten. Sanki dört bir yanlarından ateş ediliyormuş gibi sular hayvanların ağızlarına ve burunlarına doluyor, pat küt diye sesler çıkarıyormuş, hayvancıklar suyun üstünde çırpınıp duruyorlarmış.

Derken zaman ilerlemiş ve hava kararmaya başlamış, hayvanların hepsi su yüzüne çıkmış, hiçbirisine bir şey olmamış. Yalnız çoban suyun içinde kalmış.

O sırada çobanın suda kaldığını anlayan sürülerin önderi olan hayvan ile bir köpek suda kalan çobanı kurtarmaya gitmişler.

Suya gidince köpek suyun başına oturmuş. Çoban çoktan suyun dibini boylamış. Hayvan hemen soğuk suya atlayıp çobanı başının üzerine almış ve karaya çıkarmış. Karaya çıkan çoban kendi kendini toparlamış. Bu hayvan çobanın tekrar suya düşmemesi için boynuzlarıyla iterken köpek de sıçrayıp çobanı kemerinden yakalamış ve alıp iyice sudan uzaklaştırmış. Hayvan da sapasağlam sudan çıkmış.

Çoban biraz dinlendikten sonra yerine gitmiş. Tam hava kararınca köpek ve hayvanla birlikte sürülerin yanına gitmiş. O gece yatıp uyumuş. Sabah erkenden uyanmış. Eskiden olduğu gibi hayvanlarıyla beraber işine devam etmiş. Her zaman böyle çalışkan

ve temiz kalpli biriymiş.

Zenginin canı et istediğinde çobanın yanına adam gönderiyor, onlar da istedikleri hayvanı alıp götürüyorlarmış, götürdükleri yerde kesip yiyorlarmış, bundan başka bir sıkıntıları yokmuş. Zengin adam iki ayda bir gidip hayvanlarına bakıyormuş. Hayvanlarının durumunu gözden geçiriyormuş. Sonra bazı talimatlar verip biraz da söylenip geri dönüyormuş.

Böylece garip çoban beş yılını tamamlamış.

Ama mal sahibi bir şey söylemeyince çoban da korktuğu için "Zamanım doldu." diyemiyormuş, bu yüzden çoban dört buçuk ay fazladan çalışmış.

Sonra çoban söyleme cesaretini göstermiş.

"Artık zamanım geldi, anlaştığımız süre doldu, bir şey vereceksen ver de gideyim." demiş, ama zengin duymamazlıktan gelmiş, küser gibi yapmış, uzun süre yanıt vermemiş. Bir gün çoban zenginin yanına kendisi gitmiş. Utana sıkıla konuşmaya başlamış.

"Söylemeye çok utanıyorum; ama ben de muhtaç biriyim. Herkesin yaptığı gibi güzelce konuşup anlaşalım, hakkımı ver." demiş.

Çoban böyle söyleyince, zengin çok öfkelenmiş.

"Hiçbir şey vermeyeceğim, ne yaparsan yap, çek git buradan." demiş zengin.

Böyle söyleyince çoban ağlamaklı bir biçimde elbiselerini toplamış, yamçasını katlayıp sırtına almış, yere baka baka, bütün alın terini geride bırakıp istemeyerek de olsa yola çıkmış. Yola çıkmadan önce hayvanların içindeki en kötülerden birini göstererek. "Bari şunu ver, ona da mı kıyamıyorsun." demiş çoban.

Zenginin hiç hoşuna gitmemiş; ama ona nasıl olduysa kıymış.

"Al götür hayrını gör, ikiniz de birbirinize çok yakıştınız." demiş.

Çoban pek sevinmiş, bütün emeklerinin karşılığını almış gibi yüzü gülererek hayvanın yanına gitmiş. Boynuna bir ip geçirip yola çıkmış.

Çoban hayvanın ipini tutup gidiyormuş. Yamçasını katlayıp sırtına koymuş, torbasını da onun üstüne koymuş, hayvan da

otlaya otlaya kendisiyle beraber gidiyormuş. Böyle düşünene düşünene giderken daha önce koyunları güttüğü yere gelmiş. Oraya gelince epey yorulduğunu anlamış. O gece orada kalıp ertesi gün gitmeye karar vermiş. Biraz dinleniriz diye hayvanın ipini kulübenin yanındaki kazığa bağlamış, yamçısını ve elbise torbasını da asmış. Gidip bol miktarda odun toplamış, güzel bir ateş yakmış.

O gece uykusu gelinceye kadar ateşin başında oturmuş ikinci ocaktaki ateşi de canlandırıp ortalığı aydınlatmış, sonra sesini iyice yükseltmiş. O an kendini pek çok hayvanın içinde oturuyormuş gibi hissetmiş, sanki hayvanları azarlıyormuş gibi sesler çıkarmış, sonunda uykusu gelmiş. Elbise torbasını başının altına koymuş. Ayakucuna bir kazık çakıp hayvanını oraya bağlamış, yamçısını da üstüne örtüp uyumuş.

Kafasını koyduğu gibi uykuya dalmış, anlaşılın yeri rahat gelmiş. Uyanınca iki ateşin arasında bir sürü keçi ve koyun olduğunu görmüş, hepsi duman karası olmuşlar. Bu küçük hayvan da onları görmüş. Tanımadığı bu hayvanları görünce tüyleri dikilip gerilmeye başlamış. Kendini erkek gibi hissetmiş ve kabarmaya başlamış. Bağlı olduğu yerden bir an önce kurtulmak istiyormuş.

Çoban bunları görünce kanatsız uçacak gibi olmuş, hemen hayvanların etrafını sarmış, onları bir iki kez değnekleyip kontrol etmiş. İyice emin olduktan sonra elbise torbasını alıp kulübenin yanındaki armut ağacına asmış. Sonra gidip hayvanını çözmüş ve götürüp sürülerin arasına katmış.

Bu koç koklaya koklaya sürülerin hepsini dolaşmış, tüyelerini dikip iki ayağının üstünde doğrulmuş, sürülerden birinin üstüne abanmak istemiş. Sonra kenara çekilip davarları süzmeye başlamış. O sırada koyunlar bir araya toplanmış kafa kafaya vermişler, derken güneş doğmuş ve sıcacık sürünün sırtını ısıtmış. Sürü de birbirinden ayrılıp ikişer üçer dağılmaya başlamış. Bir kısmı taşların üstüne çıkmış bir kısmı otlamaya başlamış.

Çoban, artık geri dönme zamanıdır dediği bir anda koyun diliyle "Rrreyt!... Rrreyt" diye sürüyü çağırması, koyunların hepsi birden çobanın yanına gelmiş. "Rrreyt, rrrreyt... dedikçe bütün sürü çobanın arkasına takılıp gitmiş.

Çoban bu otlakta bir ay boyunca sürülerini otlatmış. Orada kaldığı süre içinde bir tane koyun yiyecek olarak yetip artmış.

Sonra sürüsünü alıp bir yere gitmeye karar vermiş. Çünkü artık kış yaklaşmak üzereymiş. Kendisine kuytu bir yer bulmaya çalışacakmış. Yine yamçısını katlayıp sırtına almış, elbise torbasını da üstüne koyup sürüleri önüne katmış ve yola çıkmış.

Aşağıya, büyük bir düzlüğe inmiş, burası çalılık, dikenlikmiş, sürüler için güzel bir otlakmış, üstelik zengin'in köyünden başka bir köyün sınırları içindeymiş.

Orada ilkbahar ağılı denem küçükbaş hayvanlar için yapılan ağıllardan yapmış. Böylece kışı burada rahatça geçirmiş.

Sürüler bir kez alışınca kendi başlarına yayılıp otluyorlarmış. Böyle bir kaç yıl geçmiş, çoban da epey dinlenmiş. Orada kendisine bir arazi belirlemiş üzerine de kusursuz bir ev yapmış. Çobanın evi ve avlusu oldukça genişmiş. Burada ekip biçmeye başlamış. Sonunda çok iyi bir çiftçi olmuş.

Zamanı gelince çok da iyi bir kızla evlenmiş.

Sonra kendisine bir çoban arayıp bulmuş. Onu getirip sürülerinin başına koymuş. Sürüleri sayısına bereketmiş. Kendisi de güzelce ekip biçiyor, işi de rast gidiyormuş.

Eskiden yanında çalıştığı zengin ise kendisi ayrılınca yeni bir çoban bulmuş ve onunla da beş yıllığına anlaşmış. Yıllar çabuk geçmiş, çoban da sürüleri sabırla gütmüş.

Bir gün o zengin'in çobanı otlaktan dönünce, sürü yine eskiden olduğu gibi su içmek için akarsu kenarındaki gölete koşmuş, bu göletler akarsu kenarında kendiliğinden oluşan girdaplar olduğu için su içmeye giden hayvanlar girdaba kapılıp suyun dibini boylamış. Çoban da başını ellerinin arasına alıp oracıkta kalmış.

Sürü geri çıkar diye akşama kadar beklemiş; ama geri çıkmamış. Ne yapacak hava kararmaya başlayınca kalkıp zengin'in evine gitmiş. Eve gidince kimse ona "Koyunlar nerede?" diye sormamış. Çünkü buna alışkınmışlar sürünün girdaba kapıldığını anlamışlar.

Sabah olunca çoban kalkıp tekrar su kenarına gitmiş, göletin başında beklemiş beklemiş; ama hiçbir şey görememiş ve geri gelmiş.

Böyle epey zaman geçmiş, zengin adam sürüsünü yitirince iyice fakirleşmiş, zararı her yıl bir kaç kat daha artıyormuş.

İnsanları da hastalanmaya başlamış, ölmüyor; ama sıkıntı içinde sürünüyorlarmış, hastalıklarla boğuşuyor, felaketlerle uğraşıyorlarmış. Zengin o güne kadar insanlara yaptığı kötülüklerin farkına varmış, sonunda tövbe edip tanrıya sığınmış; ama artık geri dönüşü yokmuş. Derken zengin büyük kızı iyice hastalanmış.

Bunun üzerine babası kâhine gidip tavukgöğsü falına baktırmış, faldan iyi bir şey çıkmamış.

Bunu duyan baba, atını eyerleyip kâğıtla fal bakan "amatsarpayü" denen bir falcıya gitmiş. Onun nerede kaldığını bilmiyormuş. Sora sora iki gün yol gitmiş, üçüncü günü adını verdikleri falcının yanına varmış.

Oraya gidince falcı kadın bunun yorgun bir adam olduğunu anlamış. Dinlenmesi için bir yer göstermiş, adam iyice dinlenmiş. Bir gece orada kalmış. Sıkıntısının ne olduğunu açıkça anlatmış. Bunları dinleyince kadının kulakları dikilmiş, adama çaktırmadan bıyık altından gülüyormuş, sağa sola kıvranan falcı.

"Kızının ne derdi olduğunu ve çaresini ben sana söyleyeceğim." demiş, kâğıtlarını karmış içinden bir haçlı kız kâğıdı çıkarıp adamın eline vermiş.

"Sen bununla konuşadur." demiş.

O bunları yaparken dudağına pire ısırması gibi dudaklarını tir tir titretiyormuş.

Sonra kâğıdı adamın elinden alıp, diğer kâğıtların arasına katıp karmaya ve masanın üstünde açmaya başlamış. Kâğıtları durmadan karıyor açıyormuş. Kâğıtları açmayı tamamladıktan sonra adama dönüp.

"Kızının hiçbir şeyi yok. Sen boşuna telaşlanmışsın. İlahi bir hata işlemiş, yasak günlerden birine uymamış onun için hastalanmış. Şimdi köyünüze gidince köyünüzdeki mabede git, af dile, kızını bağışlat, onun için de bu pazar günü beş kez doğurmuş bir kurban alıp mabede götür, kurban kesip dua et, tanrının bağışlamasını iste. Bunu yaparsan kızın iki üç gün içinde iyileşir, eski haline döner." demiş falcı kadın. Kadın bunu söyler söylemez kızın babası çok mutlu olmuş.

Hemen elini cebine atıp on lira çıkarmış ve kadına vermiş.

"Bu bir şey değil biliyorum, bununla bir bardak su bile içilmez;

ama kızım iyileşirse benden haber alırsın, nasıl bir adam olduğumu da görürsün." demiş kızın babası. Sonra falcının elini sıkıp ayrılmış. Atına atladığı gibi dörtlü evine dönmüş.

İki günde evine dönmüş. O dönünceye kadar ne yapacağız diye kıvranan aile onu görünce koşup karşılamış. Nasıl soracaklarını bilememişler. Sonunda kızın annesi cesaretini toplayıp "Kâğıt falcısı ne söyledi?" demiş.

Kızın babası da biraz dinlenip falcıdan duyduğu her şeyi anlatmış.

Sonra köyün yaşlı rahibini eve getirmiş. Sözü bol, yüreği temiz yaşlı rahip de bıçağına sıcak bir et parçası saplayıp yeseydim diye bekliyormuş. Yaşlı rahip gelip hasta kız için dua etmiş, tanrıdan af dilemiş. Her zamanki gibi okuyup üflemiş. Sonra atına binmiş. Kızın babasına dönüp:

"Önümüzdeki pazar günü ben kendim gelirim, senin gelmene gerek yok. Sen sadece kurbanını hazır et ki geldiğimde zaman kaybetmeyelim." demiş ve ayrılıp gitmiş.

"A tabi, hiç geciktirir miyim? Benim kesecek bir hayvanım yok; ama ne yapar eder bulurum, gerekirse komşulardan ödünç alırım." demiş kızın babası.

Yaşlı rahip avludan çıkar çıkmaz kızın babası kurbanlık aramaya başlamış, epey dolaşmış; ama bulamamış. Sonunda eskiden kendisine çobanlık yapan adamın yanına gitmeye karar vermiş, hani şu uyuz bir koç verdiği adama. Gerçi bu adamın hayatta bile kalmış olacağına inanmıyormuş; ama şansını denemek istemiş. Çobanın evine gidince rüyasında bile görse inanamayacağı bir durumla karşılaşmış. Çobanın mükemmel bir düzen kurduğunu görmüş. Evi barkı, hayvanları dört dörtlükmüş. Ev sahibi çoban, adamı görünce eskiden kendisine yaptığı haksızlıkların tümünü hatırlamış; ama evine konuk olarak geldiği için hiçbir şey söylememiş.

"Hoş geldin!" demiş ve içeri almış. Çok güzel bir kurban kesmiş, mükemmel bir sofraya hazırlamış.

Konuk bütün bu ağırlandıktan sonra, neden geldiğini söylemiş. Nasıl bir sıkıntı içinde olduğunu anlatmış.

Ev sahibi çoban bunu duyunca:

“Ben senin yanında beş yıl deliler gibi çalıştım. Sürem dolup bitince emeğimin karşılığını verip vermeyeceğini sordum. O zaman senin bana neler söylediğini ve emeğimin karşılığında ne verdiğini hatırlıyorsundur umarım.” demiş.

“Haklısın, ben senin hakkını vermedim.” demiş eski zengin adam.

“Güzel, benim hakkımın sende kaldığını anlamış olman da iyi bir şey, onun için sana istediğin kurbanlığı vereceğim.” demiş eski çoban ve beş kez doğum yapmış en güzel koyunlarından birini seçip boynuna bir ip bağlayarak konuğuna vermiş.

“Bunu götür, hastanı kutsa, ben bunun için senden hiçbir ücret istemiyorum. Götürdüğün kişiye Tanrıdan şifalar diliyorum.” demiş, konuğunu geçirip evine göndermiş.

Sonradan iyice fakirleşen zengin haksızlık ettiği eski çobanına çok teşekkür etmiş, hayır dualarda bulunmuş, kurbanlığı alıp evine gelmiş. Kızının şifa bulması için kurban kesilmiş, dualar yapılmış. Kız da o akşamdan itibaren daha iyi olmuş ve ayağa kalkmış. Üçüncü gününde tamamen iyileşmiş.

İşte böyle haksızlık yapan zengin, sonunda çobanına muhtaç hale gelmiş. Varı yoğu su gibi akmış, rüzgâr gibi savrulmuş. Adam yerine koymadığı çoban ise dürüstlüğünden ötürü imrenilecek hale gelmiş.

Masallar günümüzde bir çok bilim dalına ışık tutmakta, çocukların ve gençlerin zihin ve ruh gelişimini sağlamaktadır.

Çağdaş pedagoji, mit ve masalların, yeni kuşaklara dünyayı ve gerçeği, doğayı ve insanı, bilimsel düşünce ve yaratıcılığı kavramayı öğrettiğini belirtmektedir.

Çocuğun kişilik ve zihin gelişimi kadar hayal gücünü de zenginleştiren bu orijinal halk masalları, aynı zamanda bilim ve sanat için de kaynak oluşturmaktadır. Halkın bağrından kopan bu masallar tiyatro, sinema, edebiyat, dil, tarih, eğitim gibi pek çok alana da malzeme vermektedir.

Bu bakımdan masalları, çocuk avutma aracı gibi düşünmek yanlıştır. Masallar sadece bir mutluluk hikayesi olmayıp aynı zamanda bilgiye ve güce kavuşmanın hikayesidir.

“Kaf Dağı” diye anılan masal diyarı Kafkasya'nın bir halkı olan Abhazların Masallarını Türkçe'ye çevirmek benim için evrensel kültüre katkıda bulunmak adına bir görev oldu.

Bu masalları çevirirken ister istemez Türk Masalları ile de karşılaştırmalar yaptım. Abhaz Masallarında Türk masallarındaki o zengin tekerleme türünü göremedim. Ama bu masalların Abhaz halkının özelliklerini çok iyi yansıttığını, özellikle kadınların sürekli çözüm üreten kahramanlar olduğunu, öykülerde ise; mitolojik öğelerin yanı sıra mizah unsuru ve zengin hayal gücü olduğunu gördüm.

Halk kültürünü tüm ayrıntıları ile yansıtan bu masalların analizleri yapılırsa, onlardan daha çok yararlanacağımızı ve keyif alacağımızı umuyorum.

Mahinur Tuna

ISBN: 978-605-60895-0-3

